بسم الله الرحمن الرحيم

اوشبواثرحُرمتلی الحاج خلیفه صوفی نظرمحمد مادی یاردمی بیلن چاپ ایتیلدی

مبداءنور

«کیمیالر»لربیلن بیرگه

مصنف:

باباعبدالرحیم مشرب

مقدمه،تدقیق وتؤزه تیب قیته نشرگه تیارلاووچی :

محمدکاظم امینی

کتاب یبلگی لری:

اثرآتی:مبداءنور
شاعرومُصنف:باباعبدالرحیم مشرب
مقدمه،تدقیق وتؤزه تیب قبته نشرگه تیارلاووچی:
محمدکاظم امینی
حروفچینلیک:تیموربیک
مقوادیزاینی: حسیب الله واحدی
نشرقیلووچی:میمنه مستقل جریده سی نشری (۹)
چاپ اِبتووچی:الاظهرانتشاراتی مؤسسه سی- کابل
چاپ یبلی:قیش ، ۱۳۹۴(قؤی یبلی)

مندرجه لر:

اؤشبو اثرحقیده نېچه آغیزسؤز!
۱:اوغانستانده یالغیز بیرمشرب بار!
۲:مشرب حیاتی
۳:«مشرب دیوانی» یا«دیوانه مشرب قصه سی»
۴:نسل ونسبی
۵:بابارحیم مشرب وآ فاق خواجه!
۶:(مشرب) بویوک اولیاً شاعر
۷:مشرب نینگ فلسفی تفکری
۸:مشرب حقیده اوغانستانده بؤلگن اېزله نیشلر تاریخی
۹:مشرب حقیده گی اېزله نیشلراؤزبېکستانده
۱۰:(مبدأ نور)وبابارحیم مشرب
۱۱:بابارحیم مشرب نیگه اویلنمه گن؟!
۱۲:«مشرب ثانی»یا«ملا روزی بای آخند»اوزی کیم؟!
۱۳:مشرب مقبره سی
۱۴:تخارولایتیده گی (اشکمش)تؤمنی
۱۵:مشرب نینگ تاپیلگن ایکیته پنگی شعری
۱۶:«مبداءنور»اثری نینگ سوژه ومضمونی حقیده
۱۷:«کیمیا»لر
۱۸(مبداءنور) حقیده فکرو ملاحظه لر
۱۹:«مبداءنور کېمگه قره تیلیب یازیلگن؟!
۲۰:(مبداءنور)ده گی حکایه لرفهرستی
۲۱:فایده له نیلگن منبعلر

(مبداءنور)ده گی حکایه لرفهرستی

بیرینجی دفتر:

۱:چوپان حکایه سی
۲:سوتی قؤریگن سبگیرحکایه سی
۳:خواجه ذوالنون(رح) حکایه سی
۴:خواجه میردولت حکایه سی
۵:روم شهریده گی مرده شوی حکایه سی
۶:جغرات فروش عیال حکایه سی
۷:شیخ بایزید بسطامی(رح) حکایه سی
۸:کاروانیلر حکایه سی
۹:امام ابوحنیفه(رح)حکایه سی
۱۰:قیشلاقلیک کبمسه حکایه سی
۱۱:خواجه بهلول(رح)حکایه سی
۱۲:خواجه اسماعیل شامی(رح) حکایه سی
۱۳:دَغلباز قیشلاقلیک حکایه سی
۱۴:داوؤدطایی(رح) حکایه سی
۱۵:خواجه ابدال نیشابوری(رح)حکایه سی
۱۶:نازکبدن شهزاده حکایه سی
۱۷:قلبکی کبمسه حکایه سی
۱۸:شیخ شادمان(رح)حکایه سی
۱۹:خواجه عبدالله مغربی(رح)حکایه سی
۲۰:شیح سهیل(رح)حکایه سی
۲۱:خواجه یونس نیشابوری(رح)حکایه سی
۲۲:خَرطبع صوفی حکایه سی
۲۳:خواجه اکمل(رح)حکایه سی

۲۴:آتی یېقیلگن کېشی حکایه سی
۲۵:سوداگرخواجه حکایه سی
۲۶:زنبوربیلن چیبین حکایه سی
۲۷:شیخ بوسهل محمد(رح)حکایه سی
۲۸:کسل طلبه حکایه سی
۲۹ : خواجه صابر(رح)حکایه سی
۳۰:مصنف نینگ باطن طهارت قیلگنی
۳۱:حضرت موسی علیه السلام حکایه سی
۳۲: ینه اوشه حضرت حکایه سی
۳۳:اؤغلینی ملاقیلگن عرب حکایه سی
۳۴:تانگری بیلن حضرت موسی نینگ رازونیازقیلگنی
۳۵:حضرت پیامبراکرم(ص)حکایه سی
۳۶:خواجه نورالدین(رح)حکایه سی
۳۷:حضرت موسی بیلن ژولیده کېمسه حکایه سی
۳۸:حضرت خضربیلن موسی(ع)حکایه سی
۳۹: هارون الرشیدحکایه سی
۴۰:حجگه کېتگن کروانلر حکایه سی
۴۱:خواجه مؤمن(رح)حکایه سی
۴۲:خواجه طالب بلخی(رح)حکایه سی
۴۳:همتلی سیچقان حکایه سی
۴۴:ایکی اېناغه حکایه سی
۴۵:گوده لی خوشروی ییگیت حکایه سی
۴۶:صاحب اسرارعالم حکایه سی
۴۷:بایزیدبسطامی(رح)حکایه سی

ایکینچی دفتر:

۴۸:خواجه الیاس سمرقندی(رح) حکایه سی
۴۹:اخماغ آوچی حکایه سی
۵۰:مصرده گی محنتکش حکایه سی
۵۱:خواجه سلطان ولی(رح)حکایه سی
۵۲:شاه مظفرحکایه سی
۵۳:کعبه ده استقامت قیلگن مخنث حکایه سی
۵۴:صاحب جمال عیال حکایه سی
۵۵:سلطان بایزید بسطام(رح)حکایه سی
۵۶:فرزندی یۆق عیال حکایه سی
۵۷:شیخ موسی انور(رح)حکایه سی
۵۸:لافی صنعتکارحکایه سی
۵۹:خواجه نوری(رح)حکایه سی
۶۰:افسونگرکېمسه حکایه سی
۶۱:ایکی کۆر حکایه سی
۶۲:یماقدوزکېمسه حکایه سی
۶۳:بیوقت آذان اېتووچی مؤذن حکایه سی
۶۴:بدهوا اۆغری حکایه سی
۶۵:اصفهان ده گی جوی کن حکایه سی
۶۶:شیخ سیدمسلم ختلانی (رح)حکایه سی
۶۷:خواجه یونس ولی(رح)حکایه سی
۶۸:قراقچی اۆرگن کروان حکایه سی
۶۹:صاحب جمال قل حکایه سی
۷۰:رازاهلی بۆلگن عالم حکایه سی
۷۱:یاشی اۆلوغ کېکسه حکایه سی
۷۲:هارون الرشید وقل حکایه سی

۷۳: راهبرغوث حکایه سی
۷۴:حضرت سلیمان(ع)دوریده گی کچل چؤمالی حکایه سی
۷۵:عبدالله کاتب حکایه سی
۷۶:تقوالی پادشاه حکایه سی
۷۷:خواجه الله بخش عزیز(رح)حکایه سی
۷۸:خواجه واصل(رح) حکایه سی
۷۹:بیحاصل خواجه حکایه سی
۸۰:ادابلی قَشاق حکایه سی
۸۱:شاه اَرمیا حکایه سی
۸۲:اؤلگن ظالم کېمسه حکایه سی
۸۳:خرسبان کېمسه حکایه سی
۸۴:خواجه فضل الدین حسن(رح)حکایه سی
۸۵:خواجه میرعبید(رح)حکایه سی
۸۶:سرهندده گی کاسه لیس حکایه سی
۸۷:کاسانده گی صاحب نیت حکایه سی
۸۸:خواجه نجم الدین(رح)حکایه سی
۸۹:سلطان بایزیدبسطامی(رح)حکایه سی
۹۰:عالم بیلن مجذوب کېشی حکایه سی
۹۱:ادهملیک اېسته گن مغرورحکایه سی
۹۲:لاهورده گی همتلی کېمسه حکایه سی
۹۳:هارون الرشیدحکایه سی
۹۴:خواجه اثبات قلندر(رح)حکایه سی
۹۵:بدلگام چوپان حکایه سی
۹۶:علمگه مایل کېمسه حکایه سی
۹۷:سلطان سعید ومفتی حکایه سی
۹۸:مال جلاب کېمسه حکایه سی

۹۹: مفلس کېمسه حکایه سی
۱۰۰:اۏروشگن قۏشینلرحکایه سی
۱۰۱:خواجه فضل الله (رح)حکایه سی
۱۰۲:کۏنگلی قتیق ظالم کېمسه حکایه سی
۱۰۳:فاسق عیال حکایه سی
۱۰۴:شیخ نورالدین(رح)حکایه سی
۱۰۵:سرهندده گی توفیقلی عیال حکایه سی
۱۰۶:ترک دنیاقیلگن کېمسه حکایه سی
۱۰۷:خواجه مسلم بلخی(رح)حکایه سی
۱۰۸:یېتی ته صاحبنظرکېشی حکایه سی
۱۰۹:خواجه ذوالنون(رح)حکایه سی
۱۱۰:شیخ ابوالحسن(رح)حکایه سی
۱۱۱:صاحب نطق واعظ حکایه سی
۱۱۲:تحسین طلب خواجه حکایه سی
۱۱۳:حضرت جبرییل بیلن ادریس(ع) حکایه سی

اۏچینچی دفتر:

۱۱۴: بهلول داناحکایه سی
۱۱۵: حضرت بی بی رابعه(رح)حکایه سی
۱۱۶: قابل خواجه حکایه سی
۱۱۷: بی دَم ودستگاه عرب حکایه سی
۱۱۸: امیر واونینگ قُلی حکایه سی
۱۱۹: صاحب دعا خواجه حکایه سی
۱۲۰: خواجه شادی(رح)حکایه سی
۱۲۱: امام فخررازی(رح)حکایه سی
۱۲۲: خواجه محمود سرخسی(رح)حکایه سی
۱۲۳: خواجه نجم الدین(رح)حکایه سی

۱۲۴: خواجه بهلول عزیز(رح)حکایه سی
۱۲۵: عهدلشگن توقسان بیرکیشی حکایه سی
۱۲۶: حضوراهلی حکایه سی
۱۲۷: دولتلی کمپیر حکایه سی
۱۲۸: هنرمندآوچی حکایه سی
۱۲۹: شیخ ذلیلی(رح)حکایه سی
۱۳۰: رومده گی عزیز حکایه سی
۱۳۱: احتیاط کار امیرحکایه سی
۱۳۲:وفات اېتگن دولتمندحکایه سی
۱۳۳:شیخ احمدنامق حکایه سی
۱۳۴: شیخ نجم الدین بیلن مریدی حکایه سی

کمبالر قسمی:

(بیرینچی کیمیا–عمراوتگونچیلیگی ووفاسیزلیگی حقیده)
۱:عالی همت صوفی حکایه سی
(ایکینچی کیمیا–مغرور بۆلمسلیک حقیده)
۲:سفیان ثوری(رح) حکایه سی
۳:داوودطایی (رح)حکایه سی
(اۆچینچی کیمیا– دنیاده تواضعلیک بۆلیش حقیده)
۴:سلیمان ابودارانی(رح)حکایه سی
(تورتینچی کیمیا– عمرسرگردانلیگی حقیده)
۵:مال ومتاعی کوپ منعم حکایه سی
۶:شیخ ذوالنون(رح)حکایه سی
۷:مردارخوارکیمسه حکایه سی
(بیشینچی کیمیا– تانگری نعمتلری شکرینی برجای قیلیش حقیده)
۸:شیخ یحیی(رح)حکایه سی
۹:اَیازگه کۆنگل بېرگن عیال حکایه سی

(آلتینچی کیمیا- سفرده پریشان بؤلمسلیک حقیده)
۱۰:سلطان بایزیدبسطامی(رح)حکایه سی
۱۱:شوریده حال عاشق حکایه سی
(یېتینچی کیمیا- جهان بیوفالیگی حقیده)
۱۲:آزاده دل نعمان حکایه سی
۱۳:نیشابورده گی قاضی حکایه سی
۱۴:اسکندروتوفان بولگنی حکایه سی
۱۵:مرده شوی کېمسه حکایه سی
(سیکیزینچی کیمیا- کېشی اؤزیگه مغروربؤلمسلیک حقیده)
۱۶:تؤش کؤرگن صوفی حکایه سی
۱۷:شیخ عبدالرحمن(رح)حکایه‌سی
۱۸:ایللیک ییل کتاب اوقیگن عالم حکایه‌سی
۱۹:شیخ یونس(رح)حکایه‌سی
(توقیزینچی کیمیا-دنیاایشلریده تفکر قیلیش حقیده)
۲۰:شیخ احمد(رح)نینگ کعبه زیارت قیلگنی حکایه‌سی
(اؤنینچی کیمیا-اولیم یادیدن غافل بؤلمسلیک حقیده)
۲۱:شیخ توسی(رح)حکایه‌سی
۲۲:مجنون غمناک حکایه‌سی
۲۳:رومده گی پهلوان حکایه‌سی
(اؤن بیرینچی کیمیا- تانگری یادیدن غافل بؤلمسلیک حقیده)
۲۴:شیخ بهلول حکایه‌سی
۲۵: صادق اولیاًحکایه‌سی
۲۶:نظام المُلک حکایه‌سی
۲۷:هلاکوبغدادنی ویران قیلگنی حکایه‌سی
(اؤن اېکینچی کیمیا- آخرت فکریده بولیش حقیده)
۲۸:مُفلس خواجه حکایه‌سی

۲۹:شیخ حسن(رح)حکایه‌سی
۳۰:چوپان بیلن اوچره‌شگن صوفی حکایه سی
۳۱:یېتمیش ییل یاغلیغ یېمه‌گن صوفی حکایه‌سی
۳۲:مُفلس گداحکایه‌سی
۳۳:عاشق بؤلگن صوفی حکایه‌سی
(اؤن اوچینچی کیمیا–آخرت سفریگه همره اختاریش حقیده)
۳۴: تقوالی حاجی حکایه سی
(اؤن تؤرتینچی کیمیا–تانگری توفیق وعنایتی حقیده)
۳۵:روم شهریده‌گی کفن دوزحکایه‌سی
(اؤن بیشینچی کیمیا– آنه نینگ آزاربېرمسلیک حقیده)
۳۶:نیشابورده گی عالم حکایه‌سی
۳۷:حَلب شهریده گی ادبسیزحکایه‌سی
(اؤن آلتینچی کیمیا– قیامت کؤنی نینگ قتّیق لیگی حقیده)
۳۸: حضرت شبلی(رح)حکایه‌سی
(اؤن یېتینچی کیمیا– مؤمن بنده بؤلیش حقیده)
۳۹ :شیخ عبدالله شامی(رح)حکایه سی
(اون سیکیزینچی کیمیا– نصیحت نی کیمیادېک قیمت بهالیگی حقیده)
(اون توقیزینچی کیمیا– قابل روح نینگ ادشمسلیگی حقیده)
۴۰:قلتبان کیشی حکایه‌سی
(ییگیرمنچی کیمیا– هوس اسیری بؤلمسلیک حقیده)
(ییگیرمه بیرینچی کیمیا– کؤنگل گه نظرقیلیش حقیده)
۴۱:شیخ بایزیدبسطامی(رح)نینگ حجگه بارگنی حکایه سی
۴۲:جهنم اهلی بولگن خواجه حکایه سی
(یېگیرمه ایکینچی کیمیا– اؤزنی کم تؤتماق لیک حقیده)

اوشبو اثرحقیده نبچه آغیزگپ!

«مبداءنور»اؤزبېک ادبیاتی تاریخیده قیمت بهااثر،شواوچون هم ېره‌تیلیش تاریخیدن باشله‌ب بیزنینگ زمانیمیزگه قدر،اؤزبېک ادبیاتی بیلن تانیش هربیرمعرفتلی آدم نینگ قلبی بورچگیدن اؤرین اېگللەب کېلماقده . زمانوی-عصری مکتبلرواجلنمسدن آلدین اؤشبو اثراسلام دین فلسفه‌سی اؤرگنیش اوچون، مدرسه‌لر، همده اسلام دینی دایره‌سیده یوقاری تعلیمات کسب قیله دیگن شریعت وطریقت اهلی اوچون اساسی درسلیککه اَیلنگن بیراثرصفتیده اؤرگه نیلراېدی.

اوشبو اثرنینگ چاپگه تیارلش آقیمیده مېن «مبداءنور»اثری نینگ اېککی نسخه‌سی یانیده، ۲۰۰۸ییلی اؤزبېکستانده،کریل یازوویده باسیلیب چیققن اثردن هم فایده لندیم،وقؤلیمده‌گی متن نی او بیلن مقابله قیلدیم . متنده کاتب واسطه‌سیده یوزبېرگن کیچیک خطالرنی اصلاح قیلیب شعرلرنینگ معنا و وزن جهتدن کمچیلیکلرینی هم صفحه آستیده کؤرسه تیب بېردیم.

کتاب متنیده شاعر تمانیدن اېمس، بلکه کېینراق «مشرب»تخلصی بیلن اؤرین سیز ونامناسب شکلده سیغدیریلگن«غزل»لرنینگ چیقریب تشله‌شگه، اؤزیمگه جسارت بېردیم،چونکه اوشبوشعرلرکتاب موضوعی بیلن منطقی رابطه ده بؤلمه‌گنی بیریاقده تورسین، بعضاً متنلرنی بیر-بیریدن اَجره‌تیب تشله ب اثرحجمینی کؤپه‌یتیرگن اېدی.

کتاب حجمی،مولجه‌لنگن پولدن اشمسلیگی باعث اصلی متن ایسته‌گن ترتیبده کیریشمه‌دی وشوباعث هم موجود طرزده چاپ قیلنیشگه مجبوربؤلدیم.

اؤتگن بیرعصردوامی، اَینیقسه سؤنگی یېللرده زمانوی چاپ اوسکونه لری روجلنگندن بویان اؤزبېک کلاسیک ایجادکارلراثرلری نینگ ترقه‌تیش‌گه توجه قره‌تیلمگنلیگی باعث اوشبوخیل اثرلر اونوتیلیب کېلماقده، لیکن اجتماعی حیاتده مادی امکانیت و روزغارباشقریش جدی معماسی هیچ قچان هم انه شواېزگونیّت‌نی تؤله-تؤکیس بجریلیشیگه مېنگه امکانیت بېرمه‌گن . لیکن هرحالده بیزیشه‌ب تورگن جامعه، همده اؤلکه ده (مبداءنور)گه اؤخشه‌ش اثرلرنینگ اؤقیب- اورگه نیشیدن محروم قالگن نسل لراوچون شوخیل اثرلرنی زمانوی چاپ قیلیب بېریش بیرضرورت. انه شو تفکرو مقصدزمینی ده(مبداءنور)اثری نشرگه تیارلنگن.

کتاب حجمی کوپ بولمسلیگیدن قورقیب ،اؤشبوحقده به تفصیل سؤزلشدن وازکېچه‌من، شواوچون هم کتاب اوّلیده‌گی معلوماتلر قیسقچه سرلوحه‌لر آرقه‌لی بېریلگن، شوکبی اثرترکیبیده اېشله‌تیلگن«قران آیتلری» همده«حدیث لر»وحکایتلرروایت قیلیشده مؤلف فایده‌لنگن منبعلرحقیده معلومات ذکر قیلیش هم علیحده بیربحث نی طلب قیله‌دی.

میرعلیشیرنوایی‌نینگ«خمسه»اثریدن کېین اؤزبېک ادبیاتی تاریخیده، «مبداءنور» سیرمضمونلیگی نقطه نظریدن ایکینچی درجه ده توره‌دی. شواوچون هم بواثرموندن اؤنلب ییل آلدین چاپ اېتیلیشی ضروراېدی. اثرنینگ باش قسمیده «مبداءنور» بابارحیم مشربمی یاکه«ملاروزی بای آخوند»یامشرب ثانی نیکی لیگی حقیده به تفصیل سؤزیوریتگنیم اوچون ، بوقسمده اوحقده گپلشمه‌یمن!

مېن اوشبو اثرنینگ ایکّی نسخه سی اساسیده تیارلب،تیکشیریب، اونینگ بیتلریگه وزن ومعناجهتدن ایضاحلریازدیم. متنده یوزبېرگن خطا وینگلیشلر صفحه آستیده بیرمه–بیر کؤرسه‌تیلیب بېریلگن اوشبواثر«مبداءنور»نینگ ایکی– اوچ نسخه سی اساسیده تیارلنگن،اوشبو نسخه لراره سیده تؤلیق متن البته(حاجی عصمت الله عبدالله)تمانیدن،کریل یازوویده چاپ اِېتیلگن نسخه سی بؤلسه کېره‌ک،چونکه بونسخه اؤزبېکستانده سقلنه‌یاتگن۲۲قؤلیازمه نسخه لراساسیده ایشله‌نیلگن، لیکن اونینگ کته عیبی شوکه«کیمیالر»قسمی مکمل اوندن چیقریلیب تشلنگن.

تایپ،متن نی تیکشیریش،ایضاح یازیشٔ،مقابله همده تحقیق وتدقیق اېشلری نینگ آوزیم بجرگنیم اوچون اثرخطاوکمچیلیکلردن بؤش اېمس،شواوچون هم کتابخوانلردن کېچیریم سؤره یمن.اساساًاثرده قؤییده گی ایشلربؤلگن:

الف: کاتب واسطه سیده یؤزبېرگن متنده گی بیرخیل کمچیلیک وخطا لر،امکان باریچه تؤزه تیلگن.

ب:شعرلرنینگ عروضی وزن، معنا و قافیه جهتدن خطالری صفحه آستیده علیحده طرزده کؤرسه تیلگن.

ج:متنده کېلگن خاص اسملراؤرته قوس()اره سیده آلینیب،شوکبی متنده کېلگن بیرخیل(حکایت)لرهم اَجره تیلیب کؤرسه تیلگن.

د:«مبداءنور»متنیده قۇشیمچه طرزده سیغدیریلگن«غزل»لر،متن بیلن یقین مناسبتده بۇلمه گنی همده اثرکتابتی وقتیده نامعلوم شحصلرواسطه سیده قوشیمچه قیلینگنی باعث،کتابدن چیقریلیب تشلنگن.

ر:متنده یوزبېرگن بیرخیل املایی خطالرتوزه تیلگن.

ل: متن معناوافاده سیگه کۇره امکانگه قَدر،اثرترکیبیده تېنیش بېلگی لری اېشله تیلدی.

متن اساساًحرمتلی دوستیمیز امین الله «دوستیار»واسطه سیده بوندن نېچه یېل آلدین تایپ قیلینگن بۇلیب،لیکن متنده گی تایپی خطالرنی اصلاح قیلیشی ممکن اېمس اېدی،چونکه متن حروفچینلیک وقتیده جدول ایچیده آلینیب قلف بۇلیب قالیبېدی، اۇزاق مدتلرمتندن فایده له‌نیش ممکن بۇلمه دی،شو اوچون هم بواثرنینگ قېته حروفچینلیک قیلیش ضرورتی تاپیلدی. کیبن چوکاتی قفل بۇلگن متن نینگ قُفلی آچیلیب اوندن فایده لنیش ممکن بۇلدی. هرحالده اوشبومتن نی قېته کۇریب چیقیشگه تۇغری کېلدی چونکه اونی تایپ قیلگن کیشی اۇزبېک تیلیده سوادلی بۇلمه گنی یانیده فقط گینه متن نینگ عکسینی آلگن اېدی. شوباعث هم ایشیم جوده مشقتلی بۇلیشی یانیده، مین خواهله گن شکلده چاپ بۇلمه دی.البته شوخیل اثرلرچاپی اوچون مادی بیرزمینه بۇلمه گنی باعث، بواثرنینگ چاپ قیلیشیدن اساسی مقصد اۇزبېک تیلیده

اوشبومحتوالی متن نینگ ترقه تیش ایدی. اۇشبو اثرچاپی اوچون مېنی ترغیبلنتیریب «مبداءنور»اثری نینگ بیرتاش باسمه سی نینگ اختیاریمده قۇیگن حرمتلی دوستیم امین اله دوستیار،یاش ژورنالیست حسام الدین تویغون،اثرنینگ کمپیوتری ایشلریده مېنگه بیواسطه یاردم بېرگن جیه‌نیم حسیب الله جان واحدی،قدرلی دانشمنددوستیم استادتاشقین بهایی لردن ،همده بابارحیم مشرب نینگ چین ارادتمندومُخلصی بۇلگچ واوشو اثرنینگ مادی امکانیتی نی تیارله‌گن حرمتلی آته خانیمیزالحاج صوفی نظرمحمدخانلر دن منتدارچیلیک بیلدیریب. بیروباراېگمدن اولرگه اۇلکن مؤفقیتلرایسته یمن. محمدکاظم امینی، فاریاب– میمنه۳۰/۹/۱۳۹۴

۱:اوغانستانده یالغیز بیرمشرب بار!

مشرب حیاتی تورلی افسانه وروایتلربیلن قۇشیلیب کېتگن.اونینگ حیاتی دربدرلیک سرسانلیککه اۇتگنیدیک،اۇلیمیدن کیبن هم اونینگ حقیده معلوماتلرخودَی شو توسنی

اۋزیگه آلیب سرگردانلیکده یشه ب کېلماقده لر .او بوتون اۋرته آسیا،خراسان وشرقی تورکستانده دانگ تره‌تگن قلندرمشرب اولوغ متصّوف شاعربولسه ده، تیریکلیک ووفاتیدن کیین هم خودّدی شونده ی ېشه ب کېلماقده.مشرب دیگنده اۋزیدن- اۋزی آنگیمیزگه اوندن قالگن ادبی میراثگه حاضرزمانده کیم ایگه لیک قیله دی دیگن گپ تاپیله دی .بو سۋراققه یوزله مکی جواب قَېتریش آسان کورینه دی لیکن حقیقی معناده مشرب ایجاد اِېتگن تیل وادبیات اهلی هلیگچه هم بوسۋراققه جواب تاپالمه گنی انیق.

اۋزبېکستان جمهوریتیده سۋنگی عصرلرده تورلی سیاسی وعقیدتی تاردایره لرتسلطی باعث مشرب حیاتی وایجادیاتی نینگ هرتمانلمه تدقیق قیلیش همده ترقه‌لیش یولیده دقتگه سزاوار ایشلر بجریلمسلیگی بیر یاقده تورسین، مشرب حیاتی نینگ کتّه قسمی واونینگ اولیمی اویېرده واقع بولیب، اونی مقبره سی اۋرنشگن اېکینچی وطنی سنه لگچ جنوبی تورکستان(شمالی افغانستان)ده هم سۋنگی ایّکی عصر مابینیده حاکمیت تېپه سیده بۋلگن مستبد عملدارلربواۋلکه ده یشاوچی اۋزبېک خلقینی یاووز کېلگندی خلق دېب بیلیب، اوشبو خلق نینگ تیل وادبیاتینی یۋقه تیشگه بیل باغلب ، تېنگسیزلیک سیاستینی جاری اِیتیشی وتخمین بیرعصرمابینیده اوشبوتیلده یازیش-اوقیشنی اوشبو اۋتراق اهالیگه قته‌غان اِیتیلگنی باعث مشرب وشوتیل نینگ باشقه اتاقلی سیمالری هم گمناملیکده یشه ب کېلماقده لر.

اوغانستانده خلق اره سیده«دیوان مشرب»یاکه عامه اېل تیلی بیلن دیگنده،«دیوانه مشرب»نامی‌بیلن مشهوربولیب کېلگن «قصۀ مشرب» اثری اۋزبېک طلبه لری اوچون سونگی ۱-۲عصرمابینیده درسلیک صفتیده درس بیریلیب کېلگن.

سۋنگی ۲-۳عصرمابینیده مشرب نینگ آت وآوازه سی بۋتون اۋرته آسیادن ،شرقی تورکستان وکاشغرگچه ترقلگن،اوغانستانده هم اونینگ تانیمه گن آدم یۋق،قلندرلیک کچکولینی بۋینیگه آسیب دریوزه لیک قیله‌یاتگن قلندر دن توتیب، اۋزاق تومنلرنینگ

چېت قیشلاقلر مسجدلریده امامت قیلووچی ملاگچه،اوی نینگ چاردیواری سیده اۋلتیریب تیکیش-ایلیش قیلیب اوی اېشلری بیلن مشغول نیمچه سوادلی عیالدن، مکتب گه باریب درس اۋقییدیگن طلبه گچه مشرب نی تانیب اوزاستعدادلریگه ېره شه اونینگ اۋیناقی وجذبه لی غزللری وبیتلرینی بیرته-ایکیته سینی یاددن بیله دیلر. البته بوگپ اۋزیدن- اۋزی مشرب نینگ فکری قلمروی نهایتده کېنگه ییب کېتگنی واونینگ اثرلری اېل کۋنگلیده منظوربۋلیب کېلگنیدن دلالت قیله‌دی .شواوچون مشرب سۋنگی

۲-۳ عصراره سیده یالغیزعامه اولوس ایمس،بلکه بوتون اؤزبیک اهالیسی آنگیده عالیجناب بیراولیأشاعرصفتیده اؤزی نینگ عرفانی - دینی روحی بیلن یشه‌ب کیلماقده.شونینگدیک اونینگ مزاری هم اشکمش تومنید ه سرگردان وبدرغه حیاتی سینگری هنوزگچه فلاکتلی وضعیتده قالیب، دولت وسیاست اربابلری توجه سیدن اؤزاق تؤشگن.

۲:مشرب حیاتی :

ملاولی(ولی‌بابا)اؤغلی،بابارحیم(اصلیده‌باباعبدالرجیم)، اؤزایجادی بیلن میلادی ۱۷عصرنینگ ایکینچی یرمی و میلادی۱۸نچی عصرنینگ باشلریده ادبیاتیمیزده موجود ایلغاریونه لیش نینگ رواجله نیشیگه کتّه تاثیر کؤرستگن.تذکره‌لرده یازیلیشیچه، مشرب اندیجانده تؤغیلیب، نمنگانده تحصیل قیلگن، او،۲۳-۲۴یاشلریده قشقرگه باریب ۷یيل حیات کیچیرگن وشوییرده(آفاق خواجه)حضوریگه باریب مرید بؤلگن،شوندن کیین کؤپگینه شهر وقیشلاقلرگه سیروسیاحت قیلیب،حُرفکرلی روحی بیلن ایجاد قیلگن، اوعصیانکارشاعرصفتیده غزل، مستزاد، مخمس مسدس کبی شکللرده شعرلریازگن[۱].

بابارحیم مشرب نامی، میلادی۱۷-۱۹نچی عصرلرده توزیلگن بعضی تذکره لرده، تاریخی وتصوفی کرکترده گی اثرلرده هم (محمد بدیع ملیحانینگ«مذکرالاصحاب» تذکره سی، مجذوب نمنگانی نینگ «تذکره اولیاً»سی، «تذکرۀ فهمی»و «مسودۀ»عبدالشکور ضیاً)ده ذکراییتیله‌دی. همده عشاق باغستانی نینگ«تذکرۀ قلندران»،حکیم خان تؤره نینگ«منتخب التواریخ»،میرزاعالم نینگ«انساب السلاطین»اثرلریده هم مشرب حقیده اَیریم معلوماتلربیریلگن.

بابارحیم(رحیم بابا، عبدالرحیم) نمنگانده۱۶۴۰(هجری۱۰۵۰) ییلده کمبغل قصاب ، ولی بابابوزچی عایله سیده دنیاگه کیله دی[۲].

قصۀ مشرب معلوماتلریگه کؤره،بؤله جک شاعر،آته دن یاشلیکده یتیم قاله دی، عایله نینگ مادی قیین چیلیکلری ینه ده آرته دی. آنه سی ییپ ییگیریب روزگارتیبره‌ته‌دی.

مشرب نینگ اته- آنه‌سی فرزندلری اؤلغه‌یگچ اونی نمنگانلیک (صوفی ایشان) بؤلگچ ملابازارآخند(خواجه عبیدالله)قؤلیگه تحصیل اوچون تاپشیره دیلر، او، بیرمدت ملابازارقؤلیده تعلیم کؤره دی.مشرب اؤزی نینگ کؤچلی منطق بیلیمی بیلن تورلی

---

[۱] اؤزبیک ادبیاتی تاریخی،۳نچی جلد،۲۴۲بیت

[۲] اوشه اثر، ۲۴۳بیت

مساله بحثیده ملابازارخواجه‌دن اۋستون کیله‌باشلیدی. بوندن چۋچیگن ملابازارآخند، رحیم دن قوتولیش پیی گه توشه دی وعاقبتده اۋشه دورده کتته شهرت قازانگن صوفی ایشان (هدایت الله آفاق خواجه)ایشان حضوریگه، کاشغر (حاضرگی اویغورستان–چین)گه یوباره دی. مشرب ۷ییل افاق حواجه درگاهیده خذمت قیله دی. نتیجه ده، اوزپیری و زمانه سی نینگ بویوک اَلداووچی ومنافق ریاکارشیخ وصوفی سی ،همده اۋزپیر ومرشدی بۋلگچ(آفاق خواجه) بیلن فکری وغایوی کېلیشماوچیلیک نتیجه سیده ،اونینگ حرمسرایی ده گی بیرکنیزک بیلن رابطه قوریگنلیگی بهانه سی بیلن، عیبله‌ب،مشرب نینگ دهشتلی طرزده، جزاله‌یدی واوندن اۋچ آله‌دی.شوحادثه طفیلی مشرب ابدی معیوب بولیب،ایرکک لیگینی قولدن بیره دی .

او،۱۶۷۳ییلی کاشغردن نمنگانگه،اوزآنه سی یانیده قیته دی. قرریب قالگن کسل آنه سی هم تیزلیکده وفات قیله دی،قصۀ مشربده اوشبو واقعه لر قوییده گیچه تصویرلنگن:

بینوادورمن بو باغ ایچره آنه م دین ایریلیب
مین یېتیم بولدیم نیتای؟،قالدی قناتیم قَیریلیب!

شوواقعه دن کیېن هیچ کېمی قالمه گن مشرب نینگ قۋنیمسیز حیاتی باشلنه دی. اونینگ کیېنگی دییرلی قیرق یېللیک عمری دایم سفرده، دربدرلیککه،تورلی اۋلکه لرده اوتدی.

او،نهایتده ۱۷۱۱ییلی(هجری۱۱۲۳ییل) قندوز ده،بلخ ولایتیده گی عالملرنینگ فتواسی ومحمود بیک قته غان(بلخ وقندوز حاکمی)نینگ حکمی بیلن شهید ایتیلدی.[۳]

آتشین کلام شاعر،جسورقلب اېگه‌سی،مشرب دارگه آسیلیب اۋلدیریلدی،مشرب خوددی منصورحلاج وعمادالدین نسیمی کبی آزادفکر.اثرلری اېرکینلیک وعشق یۋلیده،حاکم طبقه لرگه واولرنینگ ایدیالوژی سیگه کوپ جهتدن ضددنیا قره شی یۋلیده قربان بۋلدی.بوحقده مشرب اۋز وضعیتیدن بېرگن تصویری:

بومسافرشهریده هردم توتاشیب یانه من
هرقیان بارسم بوکون اېلدن اداشیب باره من
نې آنم بار،نې آته م بار،هیچ کیشیم یۋقتور مېنی
هرتگِ دیوارلرده زاروسرگردانه من!

اۋزبیک ادبیاتی تاریخی،۳نچی جلد،۲۴۴بیت۳

۳:«مشرب دیوانی» یا«دیوانه مشرب قصه سی»:

مشرب نینگ اؤزحیاتی وفعالیتی حقیده بیراراثریازگنی بیزگه معلوم بؤلمه گندیک،اونینگ اؤزاثرلرینی بیرارمجموعه تؤپله گنی یاکه عنعنه گه کؤره دیوان توزگنی هم معلوم ایمس۰

میلادی۱۸نچی عصراخری وو۱۹نچی عصرده یازیلگن همده مشرب حقیده بعضاً بیر-بیریگه ضدمعلوماتلربیرووچی تذکره لرده وباشقه تاریخی منبعلرده هم اونینگ دیوان تؤزگنلیگی ویاکه اثرلرینی جمعلب،تؤپلم حالیگه کیلتیرگنی خصوصیده هیچ قنده ی معلومات یؤق۰

اؤیلش ممکن که،عمری نینگ کؤپ قسمینی سرسان وسرگردانلیکده اؤتکزیب، قؤنیمسیز حیات کیچیرگن شاعر اؤزاثرلرینی ترتیبگه سالیب؛دیوان تؤزالمه گن۰

کیبینچه لیک باشقه بیرارشخص(کاتب، مرید ویاادبیات مخلصلری)تمانیدن انه شونده ی خذمت نینگ بجریلگنی هم نامعلوم۰ تؤغری راغی میلادی ۱۹نچی و۲۰نچی عصرباشلریده منطقه نینگ تورلی شهرلریده توزیلگن بیرقطار بیاض ومجموعه لرده باشقه لیریک شاعرلرکبی، مشرب نینگ هم لیریکه سیدن اَیریم نمونه لراؤرین آلگن لیگینی کؤره میز۰[۴]

ادبی تذکره لرده، تاریخی اثرلرده،مشرب حیاتی وفعالیتی وایجادی میراثی حقیده گی معلوماتلر نینگ نهایت کملیگیدن، مشرب اثرلری نینگ مخصوص دیوان(تؤپلم)حالیده یتیب کیلمه گن لیگیدن مذکورقصه نی مشرب حیاتی واونینگ ایجادی میراثی تؤغریسیده حاضرچه اساسی منبع دیب،حسابلشگه تؤغری کیلەدی۰شوباعثدن قصه واونینگ مضمونی،کرکتری حقیده بیرآز توخته ش ضرورتی تؤغیله دی۰

قصه نینگ قچان وکیم تمانیدن تؤزیلگنی بیزگه معلوم ایمس، شاعرحیاتی وفعالیتی نینگ اَیریم پارچه لری واقعی و تاریخ ده قید ایتیلیشیدن اؤیلش ممکن که، اونینگ بیرینچی وریانتلری مشرب نینگ یقیندن ته نیگن شخص تمانیدن اؤشه دَورلرده بره تیلگن۰«قصۀ مشرب»اوزاق یللردوامیده،معلوم قالبلرگه توشگونچه اؤزگرتیریش وتؤلدیریشگه اوچره ب کیلگن۰

قصه مضمونی حقیده سؤزبارەرایکن۰اولا شونی اَیتیش ممکن کیره ک که، اونینگ خوددی مشربگه(باشقه بیرارایجادکارگه ایمس)بغیشله نیب واوحقده بره تیلیشی

[۴]، اؤشه اثر،۲۴۵بیت.

اصلا تصادفی ایمس۰مشرب نینگ اؤزیگه خاص طبیعتی،خُلق- اطواری،سرگذشتلرگه بای حیاتی، اوحقده تورلی میش-میشلرنینگ موجودلیگی انه شونده‌ی قصه وروایتلر اوچون یپترلی حادثه بؤلیب خذمت ایتگن۰[۵]

«قصهٔ مشرب»ده،مشرب سیماسی عامه خلق وکیلی، عدالتسیزلیک وظلم تؤزیمیگه قرشی ایزچیل کؤره شچی،قؤرقمس مبارزصفتیده نمایان بؤله دی۰

۴:نسل ونسبی:

(بابارحیم)بعضی منبعلرده اونینگ نامی رحیم بابا، عبدالرحیم دیب هم یؤریتیله‌دی.نمنگانده۱۸۴۰(هجری۱۰۵۰)ییلده کمبغل قصاب، ولی بابا بؤزچی عایله‌سیده دنیاگه کیله دی[۶].

مشرب شناس عالملر بؤلمیش(جلال الدین یوسفی)نینگ آیتیشیچه: اونینگ کتابخانه سیده سقلنه یاتگن وتؤزیلیشگه کوره ایبنگ قدیمگی(دیوانه مشرب)قول یازمه لریدن بیری حسابلنگن قصه ده یازیلیشیچه: مشرب نینگ آنه لری نینگ اسمی«سلیمه بی بی»سینگلی لری نینگ اسمی ایسه ماه بدربولگن .سلیمه بی بی هم، ماه بدر«تولین آی»هم فاضل شاعره بولگنلر .سلیمه بی بی«خاوری»تخلصی بیلن شعر بیتگن.اونینگ مشربگه بغیشلب ایتگن بیرنیچه غزللری ،قصه لرده سقله نیب کیلگن.سینگلی لری ماه‌بدر«مهوش»،«آی جمال»تخلصی بیلن مشربانه شعرلر یازگن استعدادلی شاعره دیر.اونینگ قصهٔ لرده کیریب قالگن بیر مرثیه مخمسی اوشبوفکریمیزگه دلیل بؤله آله‌دی.

قصه مشرب معلوماتیگه کوره، بؤله جک شاعر، آته دن یتیم قاله دی.عایله نینگ مادی قیینچیلیکلری ینه هم آرته دی.،آنه سی ایپ ییگیریب روزگار تیبره‌ته‌دی.

تیزادراکلی بابارحیمده گی توغمه قابلیت، زیرکلیک وتیریشقاقلیک یاشلیگیدن اونینگ معلومات آلیشیگه امکانیت بیرگن.اؤسمیرلیک چاغیده اؤشه دور بیلیملرودینی فلسفه دن درست خبردار بولگن.چنانکه نمنگان نینگ«صوفی ایشان ملابازارآخند»نامی بیلن مشهوربؤلگن«خواجه عبیدالله»قؤلیگه تحصیل اوچون تاپشیریلگن بابارحیم بیرینچی

[۵] اؤزبیک ادبیاتی تاریخی،۳نچی جلد،۲۴۵بیت

[۶] اوشه اثر، ۲۴۳ بیت.

سیناو،صحبتده«قصه»ده بیان ایتیلیشیچه اؤزی نینگ معلوماتی وادارکی وکوچلی منطقی بیلن اونی لال قالدیرگن.

۵:بابارحیم مشرب وآ فاق خواجه!

مشرب اؤزی نینگ کوچلی منطقی بیلیمی بیلن تورلی مساله لر بحثیده ملا بازارخواجه دن اؤستون کېله باشلیدی.خلق نینگ اؤرته سیده اونینگ آبرویی آرته باره دی.بوندن چؤچیگن ملابازارآخند، بابارحیم دن قوتیلیش پییگه توشه دی وعاقبتده اونی، اوشه دورده کته شهرت قازانگن صوفی ایشان آفاق خواجه(شیخ هدایت الله)ایشان حضوریگه یوباره دی.

آفاق خواجه اېسه میلادی۱۷نچی عصرنینگ«خواجه احراری»ایدی .او،اؤرته آسیا وقوشنی یورتلرگه نام تره‌تگن، همده اجتماعی آنگ حالتیگه تاثیر کؤرستگن دینی ارباب گېنه بؤلیب قالمسدن،عین زمانده منطقه نینگ(تورکستان)سیاسی–اجتماعی حیاتیده سیزیلرلی رول اؤینه گن یېریک فیودال، تورلی شهر، قیشلاقلرده مېنگلب مرید وطرفدارلری بؤلگن نفوذلی شخص هم ایدی[۷].

مشرب نینگ آفاق خواجه درگاهیگه کېلیشی میلادی۱۶۶۵نچی ییلگه تؤغری کېله دی.بابارحیم ۷ییل دوامیده بو«پیرکامل»نینگ خذمتینی اوته یدی،اینگ–آغیر یوموشلرینی بجره دی ومریدلر قطاریده کون کېچیره دی.شاعرنینگ ادبی میراثیده‌گی دینی مضمون وتصوفی روحده گی شعرلرنینگ کوپچیلیک قسمی خودی شودورلر محصولی دیېلسه، خطابؤلمه یدی.

امامشرب«آفاق خواجه» نینگ ایته‌گینی محکم توتمه‌دی.اونینگ یولی وکؤرستمه لریگه، واقعی دنیادن وازکېچیب، عزلت چیکینیش چقیریقلریگه کور–کورانه اېرگشمه‌دی .بویېللرده هم اوتصوف نینگ اساسی ماهیتی نی ونازک نقطه لرینی تؤشونیب گینه قالمه ی عین زمانده قطارمساله لر یؤزه سیدن عینی فکر یوریتیب، ایریم قاعده لرگه آچیقدن –اچیق تنقیدی نظر بیلن قره یدیگن، اؤز توشونچه و مستقل فکریگه اېگه تؤله شکللنگن شخص ایدی.

[۷] اؤزبېک ادبیاتی تاریخی،۳نچی جلد،۲۴۴بیت

مشرب انه شو دورده دانگی عالمگه کېتگن«پیرکامل»و«پاک»آفاق خواجه واونی قورشه‌گن شخصلرنینگ حقیقی ېره‌مس بشره لری بیلن تنیشه بارگن سری اونینگ شخصیتیده گی منافقلیک، تۆرموشیده گی افلاسلیک، اَلدووچیلیک، بۆزوقلیکلر، فسق وفجوروپستلیکلرنی اۆزکۆزی بیلن کۆرگن وحس اېتگن سری اولده گی ایشانچ واخلاصی تاباره قطعی شکلده شبهه ونفرتگه آلماشیله باشلیدی[۸].

خلقچیل، حیات سیور، ایلغار فکرلی شاعر نی ایندیلیکده متعصب–منافق ایشان(آفاق خواجه)آرتیق اۆزیگه جلب اېته آلمیدی .وعکسینچه آفاق خواجه هم مشرب سیماسیده صادق فدایی مریدنی اېمس، بلگه(منصورحلاج)مقامیگه یېتگن ریاکارروحانیلر فعالیتی وایریم متحجرفکرنی رد ایتووچی شخصنی،خلاصه قیلیب ایتگنده اۆز غایوی رقیبینی کۆردی.خوددی شو دورلرده(میلادی۱۶۷۳–۱۶۷۲ییللرده)ایشان مسلکی بیلن بابارحیم مشرب واونینگ دنیا قره شی اۆرته سیده غایوی اۆزیلیش–اجره لیش یوزبیردی.

دانگی عالمده تره لگن آفاق خواجه،مشربنی بیرار یول بیلن عیبدار، گناهکار اِیتیب وشوآرقه لی اونینگ آرته باره یاتگن آبروسینی تۆکیب اۆزیدن اۆزاقلشتیریب چاره سینی اختره دیِ, تیزاَره ده بو قاره نیتنی عملگه آشیریش اوچون کوچلی بهانه هم تاپیله‌دی. مشرب,ایشان درگاهیده مریدلراوچون اۆرنه تیلگن غیرانسانی ترتیبنی بوزه دی, زاهدلیک ,قلندرلیک قاعده–قانونلریگه قرشی مناسبتده بوله دی,اولرگه قرشی ایش توته‌دی.او,آفاق خواجه گه نذر ایتیلگن قیزلردن بیرینی سېویب قاله دی[۹].

مشرب بیلن کنیزک اورته سیده گی مناسبت اشکاربولگچ,شاعرگه نسبتاْ چوقورکینه سقلب یورگن ایشانُ،اونی وحشیلرچه جزالید و.بیرعمرگه معیوب ایتیب,اوندن اوچ آله دی...

بومشرب نینگ آفاق خواجه درگاهینی ترک اېتیشده رسمی–ظاهری بهانه بۆله‌دی وخلاص, اصلیده ایسه بوحادثه نینگ یۆزبیریشیگه اولراۆرته سیده گی غایوی وفکری کېلیشیلماوچیلیک سبب بۆلگن...

---

[۸] اوشه اثر

[۹] اوشه اثر،۲۴۵بیت

۶:(مشرب) بویوک اولیاً شاعر:

مشرب عادی انسان بولمه‌گن. اوبویوک اولیاء وحقیقت سرگشته سی بۆلگنی یانیده، اۆز زمانه‌سی نینگ سرکش روحی وعدالتخواهلیک چاووشی.اوعزمی کېسکیر،بلندهمتلی حُرفکرانسان،او،شودرجه لیک بویوک وعالیجناب انسان،که حتی اۆشه زمان ومکانگه سیغمه گن، بلکه عامه اېل–اولوس اولرنینگ قۆلیده بیراۆیېنچاققه اَیلنگن دین ودولت اربابلری بویوروغی بیلن اونینگ سیغدیرمه گنلر.

اوتصّوف نینگ اینگ– بلند مقامیگه اېریشگن عالیجناب انسان . او،انسانیّت واسلامیّت تاریخیده اۆتگن بویوک عالم ودین پیشوالری دیک زمانه سی ده گی ظلم وجهالت بیلن کوره شیب، هیچ قچان اولرگه بۆیسونمه گن، اوّلده جامعه ده گی موجود عُرف وعادتلرگه کوره دینی تعلیمات وطریقتگه بیریلیب کېتسه هم، کېیین اوشبو دینی عالملر،همده طریقت پیرلری‌نینگ توب–ماهیتی‌نی انگله‌گچ، مستقل فکرگه اېگه بۆلیب، اولردن بوتونله‌ی یوز اۆگیرگن.

او،تصوف‌ده (کشف) و (شهود) باسقیچلریگه قدم قۆییب،وکرامات اېگه‌سی بۆلگن. اونینگ صوفی اسلامقلی(شیخ الاسلام)ظهوری حقیده قیلگن پیشگویلیگی،همده اۆزی‌نینگ بلخ حاکمی(امیرمحمود)تمانیدن قتل اېتیلیش واقعه‌سینی پیشگویلیگی اونینگ طریقت وتصوفگه نی قدریوکسک مقامگه اېریشگنیدن دلالت بېره‌دی. شونینگ اوچون هم مشرب شعری، تصنعی شعراېمس،بلکه تصوف وعرفان روحی اونگه تولقینلنه‌یاتگن، جوشقین تویغولی شعر، اوشعرنینگ مقام ومنصب اوچون وسرای ناز ونعمتیگه اېریشیش اوچون اېمس؛بلکه انسانی وروحی کېچینمه‌لری نینگ بیانی اوچون خذمتگه آله‌دی، و بو یۆلده شرق ادبیاتی‌نینگ بویوک ادبی–عرفانی سیمالری حکیم سنایی غزنوی، فریدالدین عطار نیشابوری و مولاناجلال الدین محمد بلخی–قونیوی دن اېزداشلیک قیله‌دی. روایتلرگه اساساً او، قتلیدن آلدین اوشبو واقعه نی پیشبینلیک قیلیب، بویۆلگه منصورحلاج ونسیمی اۆزگندی لربیلن یۆلداش بۆلیب، اونینگ قتل اېته دیگنلردرحقیقت اۆشه جنایتچی قرایوزلی جماعه‌لر دېب، یازه دی:

قانیمنی تۆکار اېرمیش، بلخ شهریده محمود خان

تقدیر ازل بۆلسه، نیله‌ی انگه بیرمی جان ؟!

مینگ شکر خداییمغه، منصورغه قۆشیلدیم

اول روی سیه لرکیم، منصورنی اۆلدورغان

عشقینگ یۆلیغه کېرگن، البته کېچر جاندین

کېچمس اېسه دنیا دن، ایتگن سوزیدور یالغان ![10]

۷:مشرب نینگ فلسفی تفکری:

بابا رحیم مشرب نینگ شعـرلرینی او نینگ عرفانی قره‌شلری یارقینلگیده چوقور و هر تامانلمه تېکشیریب، باشقه متصوف شاعـرلری بیلن او نینگ مشترک تمانلری همده اونینگ عرفانی–فلسفی تفکرینی تېکشریش اۆزی علیحده بیربحث نی طلب قیله‌دی.

هرحالده مشرب باشقه متصوف همده طریقت اهلیدن بوتونله‌ی فرق قیله‌دی.اونینگ،کلته فهم واسلام دینی آتیگه سوداگرلیک قیلیب تۆرگن مکاره ملالروعالملرگه قرشی عصیان کوتریب، اولرنینگ فاش ایتیب، تنقید قیلیش، اونینگ چوقورفلسفی تفکری و زمانه‌سی‌نینگ ایلغار فکرلیلیگیدن دلالت قیله‌دی، او، اۆزعقیده و تفکرینی اتباتلش اوچون منصورحلاج (قمری هجری۳۰۹–۲۴۴ یېللر)سینگری حرتفکری باعث دارگه تارتیلیب، فاجعه‌لی طرزده اۆلدیریلدی. شوباعث هم منصورحلاج، میرعمادالدین نسیمی و بابارحیم مشرب، اسلامی تصوف تاریخیده‌نی یالغیزبیرمتصوف شاعر، بلکه چوقورفلسفی تفکرگه ایگه بیرفیلسوف وحکیم دیگنده، ینگلیشگن بولمیمیز، اونینگ طریقتی تورلی منبعلرده قید قیلینیشیچه «قلندریه» یاکه«ملامتیه» بۆلگن. اوشبوفلسفی یونه‌لیش ۷–۸قمری هجری عصرلر شرق ادبیاتی تاریخیده شکلله‌نیب،وایه‌گه اېریشدی. اوشبو فکری یونه‌لیش شعوبیه، قرمطیه(تعلیمیه)،حروفیه کبی یۆنه‌لیش بۆلگنی یانیده، اساساً اولردن فرق قیلگن.

هرحالده مشرب حُرفکرلی انسان، اونینگ اۆزیگه خاص بۆلگن قره شلرینی علمی نقطه نظردن بېلگی‌لب بېریش ، اوشبو عارف شاعر نینگ علمی ، عرفانی شخصیتینی یاریتیشگه کتته یاردم بېره‌دی . نېگه که مشرب فقط اۆزبېک و فارس تیل

[10] انسان وتصوف،شرعی جوزجانی،۳۲۵بیت

لریده‌گی شعـرلری بیلن گینه ایمس ، بلکه اؤزی نینگ عرفانی –فلسفی دنیا قره‌شی و اوشبو قره‌شلر نینگ صمیمی ایزداشی، عدالتسیزلیک وخرافات حامی لریگه قرشی اؤز عقیده‌سی‌نینگ ترقتووچی‌سی و تلقین ایتووچی‌سی ، حق یؤلیده اوز جانینی قربان قیلگن فدایی شهید و قهرمان صفتیده هم کتته اعتبار و احترام‌گه سزاوار انسان دیر.

او، اؤزتفکری وعقیده‌سی باعث منصور حلاج، عمادالدین نسیمی (مقتول۸۵۲ قمری ییل)، کبی حق یؤلیده شهید ایتیلگن، او، اؤزحقانی‌لیگی وحقیقت اثباتی اوچون حتی حیاتیدن واز کیچیب، دارگه تارتیلگن.

منصور(رح)هم عباسی خلیفه(ابوالفضل جعفرمقتدربالله)حکمی بیلن قمری هجری ۳۰۹ییلی سه‌شنبه کونی، ذیقعده آیی‌نینگ۲۴ده[۹۲۲ییل،مارچ آیی‌نینگ ۳۱سی] کفرگویلیک وبیدینلیک جرمیگه، عامه اولوس کؤز آلدیده،آغیرشکنجه وقییناق آستیگه آلینیب دارگه تارتیلدی، سؤنگره عباسی خلیفه سپاهیلری تمانیدن فجیع حالتده بؤلک–بؤلک قیلینیب، ایاق– قؤللری کیسیلدی. اوندن کییین اونینگ جسدینی اؤت گه اوریب، کولینی دجله گه تؤکدیلر .[۱۱]

مشرب هم خوددی شونده ی تقدیرگه ایگه بؤلدی، روایت‌لر اساسیده محمود قته‌غان امری بیلن مشرب‌نینگ دارگه آسگندن کییین دهشتلی طرزده اونینگ تیری‌سینی تنیدن شیلیب آله دیلر، مشرب‌نینگ فاجعه‌لی قتلی خوددی منصورحلاج‌گه اؤخشه‌یدی. مشرب‌نینگ فاجعه‌لی اؤلیمیدن اوچ کون اؤتگچ، محمود قتال اؤیقوگه کیته‌دی، توشیده «القصاص من الحق» دیگن آوازکیله دی، او، اؤرنیدن سکره‌ب توریب قاچماقچی بؤله‌دی، لیکن اونی قوولب، قضاسی بیته‌دی.[۱۲]

۸:مشرب حقیده اوغانستانده بؤلگن ایزله نیشلر تاریخی:

افغانستانده اؤزبیک تیلی وادبیاتی‌نینگ برچه ساحه‌لری، جمله دن مشرب حیاتی واثرلری حقیده هم کوزگه کؤرینرلی ایشلربولمه‌گن، ۱۹۷۹ییلدن بویان مشرب واونینگ اثرلرینی اورگه‌نیش درحقیقت اونینگ اثرینی نیچه مرته قیته چاپ قیلیشگه

[۱۱] حلاج شهید عشق الهی، دکتر جواد نوربخش، انتشارات یلدا قلم. ISBN ۹۶۴-۵۷۴۵-۰۰-۴

[۱۲] انسان وتصوف/ ۳۲۶ بیت

خلاصه بۆله‌دی. مشربگه قیزیقیش تاریخی، اوغانستانده ذاتاً ۱۹۷۹ییل(۱۳۵۷ییل) گه قیته‌دی شوییلدن باشلب اۆزبېک تیلیده یگانه رسمی منبرگه اَیلنگن«یولدوز» صحیفه‌لری آرقه‌لی مشرب حقیده بیرار–ایکیرار مقاله، ترقه‌تیش بیلن باشلنه‌دی .

شونینگدېک ۱۳۶۶–۶۵ییللرده اۆزبېکستانلیک عالم(اسراییلوف) ایشله‌ب چیققن «مشرب دیوانی» حرمتلی یازووچی و ژورنالیست عبدالله رویین اهتمامیده، الفبا اوزگرتیریش بیلن اوشبوجریده صحیفه‌لری آرقه لی ترقه لدی، شونینگدېک مشرب‌نینگ دری–فارسچه وبیرخیل اۆزبېکچه شعرلری،کیچیک بیرتۆپلم شکلیده، امیر علیشیرنوایی فرهنگی انجمنی(بلخ ولایتی شوراسی)تمانیدن ۱۳۷۰ ییلی باسیلیب،مشرب ییللیگی طنطنه لی بیرادبی احتفال آرقه‌لی بلخده نشانلندی .

بواثر ذاتا ً۳۲بیت بۆلیب،شاعرنینگ۱۹ته تورلی ژانرلرده یره‌تیلگن شعرلری اۆرین آلگن. اثر(وارسته یی ازدیاررندان)ناملی کیریش بیلن باشله‌نیب،سۆنگره حرمتلی عبدالله رویین‌نینگ(سخنی چند پیرامون سوانح مختصرمولانا باباعبدالرحیم مشرب) بیلن، اصل متنگه کیریشه‌دی.

بۆیوک اولیاًشاعرمشرب، اوغانستان اۆزبېک اهالیسی اره‌سیده یالغیز اۆزی‌نینگ«قصۀ مشرب» روایتلری قابیغیده یشه‌ب کېلماقده و شاعراثرلری‌نینگ اصلا بیر تنقیدی یا ادبی معیارلرگه اساساً ایشله‌نگن دیوانی موجود بۆلمه‌گن، انه شو اوچون سۆنگی ۱–۲عصراره سیده عامه اېل –اۆلوس اره سیده، مشرب یالغیز اۆزی‌نینگ روایتی حکایتلری اساسیده بېریلگن سیماسی آرقه‌لی تانیلیب کېلماقده، اوغانستانده مشرب اثرلری و مشرب شناسلیک تاریخی یالغیز گینه اۆشه «قصۀ مشرب» اثری‌نینگ بیرنېچه مرته پاکستانده باسیلیب چیقیشیگه خلاصه بۆله‌دی، خلاص.

عامه خلق اره سیده «دیوانه مشرب» نامیگه مشهور بۆلگن«قصۀ مشرب» اثری سۆنگی بیرعصراره‌سیده اوغانستانده ینگی چاپ سیستمی رواجلنگندن کیېین۳–۴ مرته باسیلیب چیققن، اوشبو چاپلرهمه‌سی پاکستان(پشاور)ده باسیلیب چیقیب، خوددی اۆشه «قصۀ مشرب» نینگ قیته– قیته چاپلری سنه‌له‌دی.

اوشبوچاپلردن اېنگ–مشهوری عاشق‌الله فاریابی (محمدغفوری)[۱۳] اهتمامی همده رحمتلی استادهدایت الله هدایت تمانیدن قیلینگن چاپلری سنه‌له‌دی.

اوشبوچاپلراره‌سیده، مشرب دیوانی‌نینگ فرقلی‌راق چاپی استادهدایت‌الله هدایت تمانیدن اېتیلگن چاپی بؤلسه کېره‌ک، اوشبو چاپ هم ذاتاً ایلگری اَیتیب اؤتیلگن نسخه‌لر اساسیده بؤلیب علمی ایشله‌نیلمه‌گن حالده هم ، کامپیوتری طرزده حروفچینلیک بؤلیب زمانویلشتیریلگن، کتاب رحمتلی استاد هدایت‌نینگ(سخنی چند دربارۀ بابارحیم مشرب)ناملی سؤزباشی، اکرام کمال‌نینگ از(نمایه های شعرترکی) ناملی یازووی، عین حالده دیوان‌نینگ سؤنگیده، اوشبو متن یازووچیسی‌نینگ(مشرب و پیداشدن چنداثروی)ناملی بیرمقاله‌سی هم سیغدیریلگن.[۱۴]

بابارحیم مشرب حقیده اوغانستان مطبوعاتیده نشراېتیلگن معلوماتلر قطاریده اونینگ ایکیته اؤزبېکچه شعرلری (واقعات اسلامیه) اثری ترکیبیده ۱۳۷۳ییلی نشرِاېتیلدی[۱۵] .

شونینگدېک ۱۳۷۴ییلی نشر اېتیلگن،«اؤزبېک ادبیاتی فرهنگی»[۱۶] اثری ترکیبیده هم مشرب حقیده سؤزیوریتیلگن. مشرب‌نینگ طریقت وتصوفده مقام واؤرنی، همده اونینگ مقبره‌سی حقیده بیرخیل معلومات حرمتلی شاعر و تدقیقاتچی دکتورشرعی جوزجانی‌نینگ (اانسان وتصوف)[۱۷] ناملی اثریده هم چاپ اِېتیلگن.

۱۳۶۹ییلی حرمتلی ېازووچی وژورنالیست رحیم ابراهیم مشرب حیاتی وحرفکرلیگیگه بغیشله ب بیرقیسقه حکایه یازگن اېدی،اوشبوحکایه۱۳۹۲ ییلی اونینگ«قان بیلن یازیلگن خط»ناملی حکایه لر توپلمی آرقه لی باسیلیب چیققن. «قصۀ مشرب »نینگ ینگی چاپی اوغانستانده بهروزخالقی تمانیدن بؤلگن، بوچاپگه هم مضموناً هیچ قنده‌ی ینگی‌لیک کېریتیلمه‌ی،یالغیزگینه دری تیلیده بیر–ایکیته مقدمه قؤشیش بیلن، چاپ

---

[۱۳] کتابنامه/محمدحلیم یارقین/۴۷بیت

[۱۴] مشرب نمنگانی دیوانی/۳۱۰–۳۱۳بیتلر

[۱۵] واقعات اسلامی یامناقب اسلامیه/صص۶۰–۶۲

[۱۶] اوزبیک ادبیاتی فرهنگی/۲۹۴–۲۹۵بیتلر

[۱۷] انسان وتصوف/ ۳۲۷بیت

اېتیلگن وهیچ قنده‌ی بیرعلمی روشده ایشلنمه‌گن حالده هم، عالی کیفیتلی مقوا وصحافتده چاپ بۆلگن .

شوکبی ۱۳۸۴ییل اولکه باش کینتی ده تًاسیس اېتیلگن«بیلگی» هفته‌لیگی آرقه‌لی هم بیر- ایکی مقاله مشرب حیاتی و تیریکچیلیگی حقیده نشر اېتیلگن.

۹:مشرب حقیده گی ابزله‌نیشلر اۆزبیکستانده:

سۆنگگی ییل‌لرده اۆزبیکستانده مشرب ایجادیگه جدی اعتبار بیره‌دیلر.ییریک متخصص عالملرمشرب‌نینگ ادبی محیطی فلسفه‌سی ودنیا قره‌شی، ادبی میراثی و موضوع دایره‌سی ، بدیعی مهارتی، اۆزبیک ادبیاتی تاریخیده‌گی اۆرین و اونینگ رواجیگه قۆشگن حصه‌سی و شاعر اثرلرینی اۆرگه‌نیش و تۆپلش پرنسیپلری حقیده بحث یوروتووچی بیرقنچه مقاله‌لری نشر اېتیلدی. بو عالم و دانشمندلرقطاریده: عزت سلطان، واحد زاهدوف ،مؤمنوف، غفورغلام، عبدالقادر حیت میتوف،ا-عبدالغفوروف، و-و-عبدالحیوف، لرنینگ مطبوعاتده بیان اېتیلگن فکرلری اینیقسه دقتگه سزاواردیر [۱۸].

بابا رحیم مشرب حیاتی و ایجادی بیلن بیر قطار تنیقلی عالم لر اېنیقسه ، عبدالرشید عبدالغفوروف ، غیب‌الله سلام ، وهاب رحیموف ، کامل جان اسرائیلوف و جلال الدین یوسفوف، عبدالستارجمعه نظر و باشقه لر اوزاق مدت لردن بېری شغـللنیب کېلیب ، اونینگ شعـری توپلمرینی تیارلب ، ترجمۀ حالینی یازیب کتابخوان‌لر گه تقدیم اېتگن‌لر .اَېنیقسه جلال الدین یوسفوف تامانیدن انتقادی اسلوب ده تیارلنیب ، مفصل سۆنگ سوزی و لغـت نامه لر بیلن ۴۰۰ بېتده نشر اېتیلگن» مهربانیم قیده‌سن «نامل‌ی مشرب‌نینگ کتته شعـری تۆپلمی اۆزیگه خاص اهمیت‌گه اېگه تانیقلی عالم لر نجم‌الدین کاملوف و غیب الله سلام تامانیدن کتابگه یازیلگن سۆز باشی اۆز علمی تحلیلی و انتقادی تامانلری بیلن مشرب‌نینگ بدیعی ایجادی و دنیا قره شینی یخشی انگلب آلیشگه یاردم بیره‌دی[۱۹].

---

[۱۸] عبدالله ییف،اوزبیک ادبیاتی تاریخی،۳نچی جلد،ص۲۴۱

[۱۹] تصوف وانسان،شرعی جوزجانی،۳۳۲بیت

مقاله آخریده ممنونیت بیلن ایسلتماقچی میز کیم مشرب‌نینگ روحی کیچینمه‌لرینی چوقور سیزگن ، او نینگ ایجادیده گی بدیعی تامانلر و عرفانی غایه لرنی یخشی ادراک ایتگن شاعـر طبیعـت یازووچی استاد غیب الله سلام ، «یازوچی »جریده سیده اعلان قیلگن اؤزی نینگ تحلیلی و قیزیقرلی مقاله سیده ، تدقیقاتچی عالم جلال الدین یوسفوف تامانیدن کوپ یپل لیک محنت ثمره سی صفتیده مشرب« دیوانی» بیلن او نینگ « مبدأ نور » اثری ینگی ایشلاو ، تحلیل و تحریر دن چیقریلیب، ایککی جلد لیک حجم ده نشر عرفه سیده تؤرگنیدن خبر بیره دی.

۱۰:(مبدأ نورومنبع السرور)[۲۰]وبابارحیم مشرب:

اؤزبیکستان عالملری نینگ مشرب حقیده گی ایشلریده،جمله دن،بیرمهم مسأله عزت سلطان تعبیری بیلن ایتگنده(اصل مشربنی)باشقه مشربلردن،اونینگ حقیقی اثرلرینی تورلی مقصدلربیلن کیپینگی دورده قؤشیلگن یسه مه اثرلردن فرقلش واؤچره‌تیب آلیش مساله سی کؤتریله دی.

بو مسأله(غفورغلام)نینگ میلادی۱۹۵۹ ییلده اعلان قیلینگن جدی مقاله سیده هم،کیپینچه لیک باسیلگن قطارمقاله لرده هم مؤلف نینگ دقت مرکزیده تؤره‌دی.(غفورغلام)اؤزمقاله سیده بیرقطارمعتبر قؤلیازمه منبعلربیلن چوقور تانیشیش نتیجه سیده بابارحیم مشرب اثرلری آره سیده(مشرب ثانی)تخلصی بیلن ایجاد قیلگن تصوفی شاعر(ملاروزی بای آخند)اثرلرینی هم آره لشیب کیتگن لیگینی انیقله‌یدی.(مبداءنور)اثری نینگ هم مؤلفی منه شو(مشرب ثانی)دیر،دیگن خلاصه گه کیله دی[۲۱].

بابارحیم مشرب و(مشربلر)حقیده کیپینگی یپللرده یازیلگن(ز-رضاییف)نینگ مقاله لریده هم(م-ذاکری)نینگ(مشرب ادبی تنقیدی اوچیره گیده/ت.م۱۹۶۶ییل)هم سؤزباره‌دی.

دیمک،مشرب حیاتی وایجادی نینگ بعضی مسأله لری یؤزه سیدن علمی ادبیاتده هنوزگچه بحث ومناظره لردوام ایتماقده،بیرقطار مساله لرده(شاعرنینگ توغیلگن

[۲۰] مبداء نورنینگ ایریم باسمه لریده، اثرنامی شوشکلده قید اِیتیلگن

[۲۱] عبدالله ییف،اوزبیک ادبیاتی تاریخی،۳نچی جلد،ص۲۴۲

ووفات ایتگن ییللرینی بېلگی لشده، مشرب دنیا قره‌شی نینگ بعضی تمانلرینی،اینیقسه دینگه،صوفیزم گه مناسبتی‌نی تعینلشده، توغیلگن یورتینی کورسه تیشده ادبیات شناسلر بیر-بیریگه ضد فکرلرنی میدانگه تشله ماقده لر.

بوجهتدن(ز-رضا ییف)نینگ مطبوعاتده اعلان قیلینگن قطارمقاله لری،همده اونگه جواباً (ش-ذوالنون)نینگ(اۋزبېک تیلی وادبیاتی)ژورنالیده باسیلگن (۱۹۶۹ییل)، «مشرب حقیده ینگی افسانه لر»مقاله سی جوده هم مهم وکرکترلی اېدی.

سۋنگی ییللرده بیرقنچه مشرب شناس عالملر(مبداءنور)اثرینی علمی دلیل لربیلن بابارحیم مشرب اثری دیب اعلان قیله دیلر وبواثرده نه فقط ایکینچی مشرب(مشرب ثانی)نینگ اَیریم غزللرینی بابارحیم مشربگه ایزداش(مبداءنور)اثریده کېریتیلیشی،بلکه(حزین)تخلصی بیلن شعرلریازگن(عبدالقیوم خواجه)،مشرب نینگ(مبداءنور)اثریگه ایزداش صفتیده اوزی نینگ مناجات غزللرینی علاوه اېتگن دېب تأکیدلیدیلر[۲۲].

۱۱:بابارحیم مشرب نېگه اویلنمه‌گن؟!

مشرب حیاتی واقعه لری بیزگچه یالغیز روایتلر قابیغیده یېتیشیب کېلگن. بو روایتلرنینگ اساسی قسمینی اۋشه«قصۀ مشرب» آرقه لی بېریلگن واقعه- حادثه لر تشکیل بېره دی. اونینگ حقیده محمدبدیع سمرقندی(مذکرالاصحاب)تذکره سیده هم یېترلی معلومات بېریلمه گن.

او،حیاتده تارفکرلی دین عالملری نینگ توبن لیک اعماللرینی چیده‌آلمه‌ی، اولرنینگ تحریکی باعث ،شاه وامیرلرغضبیگه دوچ کېلگنی دېک،فاجعه لی قتلیدن کېین هم اونینگ حقیده تذکره نویسلرانیق معلومات یازدیرمه‌ی قالگنلر، عموم آلگنده مشرب دن کېینگی تذکره نویسلرعنعنوی طرزده باشقه لریازدیریب قالگن معلوماتلرنی کۋچیریب، اولرگه ینگی معلومات قۋشیشگه هیچ قچان اۋزجانلرینی کاهیتمه‌گن شوباعث هم اونینگ حیاتی واقعه لرینی اۋرگه نیش اوچون، انیق معلومات قۋلگه کېلگونچه، بوحقده معلوماتلرنی روایتلراساسیده اۋرگه نیشدن اۋزگه علاجیمیز یۋق.

[۲۲] اوزبیک ادبیاتی تاریخی،۳نچی جلد،ص۲۴۲

مشرب،اؤزی نینگ قیسقه عمری {۵۴ییل}نی، سرگردانلیگ وقلندرلیککه اؤتکزیب،اولکه مه- اولکه،شهرمه-شهر،قیشلاق مه- قیشلاق،دشت مه دشت وچؤلمه- چؤل یؤریب، قدیمگی اؤرته آسیا وخراسان نینگ بوتونله ی گۀزیب چیققن.

او،ترک دنیاقیلیب،دنیالذتلریدن بوتونله ی وازکۀچگن بیراولیاً او، خوددی، دری- فارسچه شاعروفیلسوفی (ناصرخسروقبادیانی) دۀبک حقیقت نی ایزلب،عمرینی سرگردانلیکده کۀچیریب، نتیجه ده حُرفکری باعث دارگه تارتیلگن.

البته شونده ی بیریوکسک مقصدنی اؤز آلدیگه اولگوقیلیب قؤیگن انسان اوچون اوی- جای وعایله قوریش اونچه اهمیتلی بؤلمسه کیره ک، قاله وۀرسه اونینگ«قصۀ مشرب»آرقه لی بۀریلگن معلوماتلرگه کؤره او، نوقیران-ییگیتلیک چاغیده(آفاق خواجه)نینگ قطارمریدلری صفیده،اونینگ درگاهیده خذمت قیلیب تورگن پیتلرده،اونینگ حرمسراییده بؤلگن قطارکنیزقیزلرنینگ بیرینی یاقتیریب قاله دی.

اونینگ مال ومُلکی عالمگه سیغمه‌ی،حتی گؤزه‌ل قیز وکنیزلردن اؤنلب- یؤزلب قطارکنیز وعیاللری بؤلیب،حرمسرالریده سقلنرایکن. مشرب نینگ سۀؤگی وعشقی کنیزگه آشکاربؤلگچ، او نینگ اؤزیگه فکری وغایوی دشمن بیلگن آفاق خواجه ،وحشی لرچه شکنجه قیله دی وشوباعث بابارحیم مشرب ابدی معیوب بؤلیب قاله‌دی .

۱۲:«مشرب ثانی»یا«ملا روزی بای آخند»اوزی کیم؟!

بابارحیم مشرب اثرلرینی اؤقیب —اؤرگنه دیگن کیشی اوچون آنگلی روشده (مبداءنور) اثری اوندن ایمس لیگی اؤزیدن-اؤزی معلوم بؤلیب توره دی، چونکه(قصۀ مشرب)تیلی بیلن(مبداءنور)بدیعی تیلی اره سیده اساسی فرقلرموجود، شونینگدۀبک اوشبو اثرترکیبیده کۀبین قؤشیمچه قیلینگن(غزل)لری هم شوتقدیرگه اۀگه. هرحالده ، معلوم بؤلیشیچه بوحقده قیدیروولرهنوزبیرقطعی نتیجه گه اۀریشمه گن .مبداءنوراثری کیمدن‌لیگی حقیده تدقیقلرقطعی بیرنتیجه گه اۀریشمه گنی باعث،مۀن هم شواثرنینگ نامینی بۀریشگه تؤرتیلیب تؤردیم وناچارلیکدن«بابارعبدالرحیم مشرب»نامیگه آته دیم.

نهایت،اکادیمیک شاعرغفورغلام نینگ یوقاریده ایسله تگنیمیز«ایّکی مشرب»مقاله سی اعلان قیلیندی.[۲۳]

مقاله ده«بابارحیم مشرب ایجادی»،اله قچانلردن بویان اجتماعی اهمیت کسب اِیتگن بؤلیب، اونینگ نامی خلقیمیزحیاتی وتاریخیده متعصبلیککه،اسلام عقیده لریگه قرشی کوره ش نینگ بیراغی بؤلیب کیلدی.مشرب دهری بولسه«مبداءنور»دیگن اؤته تصوفي کتابنی کیم یازگن؟دیگن سوالنی اؤرته گه تشلیدی،غفورغلام مقاله ده .

میلادی۱۷-۱۸عصرلرده اؤزبیک ادبیاتیده مشرب دیگن-ایکّی شاعراؤتگنی یازیله دی: بیری بیزنینگ سیویکلی شاعریمیزبابارحیم،ولی باباؤغلی، مشرب.ایکینچی سی اؤزگندده توغیلیب،نمنگانده یشه گنمنی یا که نمنگانده تؤغیلیب، اؤزگندده یشه گنمی؟ !ملاروزی آخند دیگن صوفی شخص دیر. بوآدم اوزیگه«مشرب ثانی»دیب تخلص قیلگن.بوکیشی بابارحیمدن۴۰-۵۰ییل کیین یشه گن بؤلیشی احتمال دیبلیب،شرق شناسلیک اِنستیتوتیده سقلنه یاتگن۹۹۶۸رقملی قؤلیازمه انه شو ملاروزی دیوانی ایکنلیگی تأکیدلنه دی.

غفورغلام خلاصه چیقریب: هلیگچه بابارحیم مشرب گه اسنادبولیب کیلگن«مبداءنور»ناملی صوفیانه اخلاقی تیزمه اثر،شوملا روزی آخندنینگ اثری ایکنی انیق وروشن بؤلدی، ،دیبدی.شرق شناسلیک انستیتوتیده سقلنه یاتگن۹۲۵۱رقملی قؤل یازمه ده(ورق۳a)حافظ روزی بای نینگ قوییده گی غزلی بیریلگن:

گوهرکیمیاطلب بؤلسنگ ،منی آلدیمگه کیل!

موج اول دریاطلب بؤلسنگ،منی آلدیمگه کیل!

چون گلستان سخن دن سینگه وا اَیله ی چمن

بلبل گویاطلب بؤلسنگ،منی آلدیمگه کیل!

یبتتی یاشیمدن بیری بیرکیچه بی حسرت ایمم

---

[۲۳] مبدأنور،حاجی عصمت الله عبدالله،[روایتی اساسیده]۱۴نچی بیت

[**۱۵**:بومقاله غ.غلام نینگ ۱۹۷۱ییلی نشراِیتیلگن،ادبی-تنقیدی مقاله لر(توپلمیده هم بیریلگن)۸۴-۹۴بیتلر]

روحِ اوُل داناطلب بولسنگ،منی آلدیمگه کېل!

نعره تارتسم آهِ سردیمنی ایشیتگای جبرییل

منزل اعلا طلب بولسنگ مَنی آلدیمگه کېل!

چون لبِ کوثرگه ادریس دیک کلاه تیکّن اۏزیم

هشت درِجنت طلب بۏلسنگ،منی آلدیمگه کېل

صبربابیده مثال ایوب دانا منم

روح ذکریا طلب بۏلسنگ،منی آلدیمگه کېل!

یعقوب وقتیم که بیردم گریه دن خالی ایمم

یوسف برناطلب بۏلسنگ،منی آلدیمگه کېل!

سینه پاکیمگه جادور،کُل شرح«مثنوی»

آیتِ مولا طلب بۏلسنگ مینی الدیمگه کېل

یخشی لرنی لطفی بیرلن مېنگه ییتگن دورنظر

ظاهراعما طلب بۏلسنگ،منی آلدیمگه کېل!

مورِلنگ دورظاهریم،آلمه یدورورکس اَرزنی

باطن کیمیا طلب بۏلسنگ،منی آلدیمگه کېل!

یخشیلارنی نسبتی حالامنی دستیمگه دور

نور اُل دانا طلب بولسنگ،منی آلدیمگه کیل!

ظاهراسمیم «روزی بای»،مولوی اۏغلیم دیدی

مشرب ثانی طلب بۏلسنگ،منی آلدیمگه کېل

اوشبوغزل«ایکّی مشرب»مقاله سیده مخمس دیب اَتلگن واوندن بیر-بیریگه چلکشتیریلیب،قوییده گی مصرعلرکوچیریلگن.لیکن اوییرده گی،۶،۳،۸،۷-مصرعلر بیزکېلتیرگن غزلده یۆق،قه یېردن آلینگنی نامعلوم:

سینۀ پاکیمگه جادور،کُل شرح«مثنوی»

آیتِ«طاها» طلب بۆلسنگ مینی الدیمگه کیل

کۆزی کۆرجاندین باقیب،جانانه نی کۆردیم دېگن

ظاهراسمیم روزی بای،مولوی اوغلیم دیگن

مشرب ثانی طلب بۆلسنگ،منی آلدیمگه کېل

وقتی آخرآشکارابۆلدی بو«مبداءنور»

ظاهروهم باطنیم طالب گه یېتکورگه ی سرور

شرح بیتِ«مثنوی»مولوی رومی بودور

ظاهر اعمی طلب بۆلسنگ،منی آلدیمگه کیل[۲۴]!

غفورغلام خلاصه قیلیب،دېمک،بابارحیم مشرب،«مبداءنور»اَوتارلیگیدن خالص بۆلدی،دیب یازه دی.ملاروزی یوقاریده گی شعریده شرح قیلیب اۆزبېک تیلیده ایلنتیرگن «مبداءنور»نی قلبیگه جاقیلیب ،یادلب آلگنینی ،بوکتاب «مثنوی»جلال الدین رومی بیتلری نینگ شرحی اِېکنلیگینی یازیبدی.شوشرحنی مین یازگنمن،دېگن گپ یۆق کو!

اگر شونده ی بۆلسه،نیمه اوچون بوجمله«مبداءنور»نسخه لری نینگ آخریده بیرارجایده بېریلمه گن؟ اۆزینی مشرب ثانی دیب اَته شی دن اېسه،تصوفده مشرب نینگ مقابلی من.اوتوتگن یۆلنی،مېن هم توتگن من،دېگن معنی چیقه‌دی.حاضرگچه خلق اره

[۲۴] شوبیتلرگه اعتباراء اثرنینگ اصل نامی(مبدانور ومنبع السرور)

سیده اپسکی چاپان،پریشانحال،دیوانه صفت،درویشانه کیشیلرنی«بوآدم مشرب»دېب اَته ش دوام اِپته دی.

«ایّکی مشرب»مقاله سی اعلان قیلینگنی دن کېین مشرب حقیده یازیلگن همه علمی مقاله لروتدقیقاتلرده«مبداءنور»مشرب نیکی اپمس،دېب اوقتیریلگن.اولردن بعضی بیرلرینی کۆرسه تیب اۆته میز-:و.عبدالله ییف،اۆزبېک ادبیاتی تاریخی«کتابی نینگ۱۹۸۰ییل چاپ اِپتیلگن. ۳نچی نشریده،ادبیاتشناسلیگده یقین ییللرگه قَدَر«دیوانه مشرب»و«مبداءنور»و«کیمیا»ناملی ۳اثر بابارحیم مشربگه نسبت بېریلرایدی.عالملریمیز نینگ تدقیقاتلری»مبداءنور«ناملیک میستیک اثرنینگ بابارحیم مشربگه هیچ قنده ی علاقه سی یۆق اپکن لیگینی کۆرسه‌ته‌دی«کیمیا»اثری نینگ مشرب گه تعلق لی یاکه تعلق لی اپمس لیگی حاضرچه انیقلنگن اپمس[۲۵].

م.ذکراوف نینگ کېینگی معلوماتلریگه قره‌گنده،روزی بای«مشرب ثانی» شعرلردیوانینی قالدیرگن.بوندن تشقری،شووقتگچه بابارحیم مشربگه نسبت بېریلیب کېلینگن مبداءنوروکیمیاروزی بای مشرب نینگ اثری بۆلیب چیقدی.بوفکرنی تصدیقلش اوچون م.ذاکروف ملاروزی نینگ یوقاریده غفورغلام کېلتیرگن مصرعلرینی علاوه قیله‌دی.[۲۶]

م.ذاکروف یاش لینین‌چی روزنامه سی نینگ۱۹۹۰ییل۲۴،ینوری سانیده اعلان قیلگن«مشرب آلدیده گی گناهلریم»مقاله سیده اپسه دَورتقاضاسی بیلن،مشرب ایجادینی ناتۆغری تلقین قیلگنی«مبداءنور»نی بیلمه ی،ملاروزی گه نسبت بېرگنینی تن آلدی،اپندی منبعلرگه نظر تشله یلیک:

«تورک عالمی شمس الدین سامی نینگ«قاموس الاعلام»کتابیده۵ته مشرب ذکر قیلینگن:

---

[۲۵]۱۶:و.ا.عبدالله ییف،اوزبیک ادبیاتی تاریخی۱۴۳،بیت(مبدانور روایتیگه اعتباراء)

[۲۶]۱۷: ،م.ذاکروف،ایرک ومعرفت کویچیسی۴۶،بیت

۱:حکیم عبدالرزاق مشرب.اصفهان طبیب لریدن بؤلیب،طبابت وحکیم لیک علم لریده هم قؤلی اوزون ایدی.عالمگیر زمانیده هندوستانگه کیلیب سیاحت قیلگن ۱۱۲۷،(۱۷۱۵میلادی)اصفهانده وفات اِیتگن.

۲:ایران شاهی،عباس نینگ(۱۶۴۲-۱۶۶۶میلادی)ملازملریدن میرحسین شیشه‌گراوغلی، مشرب۱۷نچی عصرآخریده تبریزده وفات اِیتگن.

۳:میرعنایت الله مشرب،دهلیدن بؤلیب ۱۷نچی عصرآخرلریده وفات اِیتگن.

۴:میرزا اشرف مشرب،اصلی عرب اهالی سیدن بؤلیب،ایران شاهی نادرشاه نینگ(۱۷۳۶-۱۷۷۴میلادی)ملازملریدن،نادرشاه اونینگ کؤزلریگه میل تارتیب کورقیلگن.۱۷۱۳ییلی شیرازده وفات اِیتگن بوییرده شاعر نینگ وفات اِیتگن ییلی نادرشاه تخت ده اوتیرگن دَوریگه تؤغری کیلمه یاپدی.

۵:شاعرنینگ اسمی معلوم ایمس.اوهندوستان برهمن لری وراجپوت قومیدن بؤلیب۱۸نچی عصر،ایکینچی یرمیده یشه گن محمد مقیم کشمیری نینگ شاگردی بؤلگن.بیرمدت بنگال گه سیاحت قیلیب،کؤپ عمرینی اکبرآبادده اؤتکزگن.۱۸نچی عصر آخرلریده وفات اِیتگن.

سامی ذکرقیلگن بوشاعرلرنینگ بیربیتدن فارس تیلیده یازیلگن شعرلرینی اؤزقاموسیده کیلتیرگن[۲۷].

علیشیرنوایی«مجالس النفایس»اثریده فارس ادبیاتیگه تعلقلی مشرب دیگن شاعرحقیده شونده‌ی دیگن: « مولانامشرب مشهدلیغ دور.خوش طبع ییگیت دور.»سؤنگ ،اونینگ بیربیت فارس تیلیده گی شعرینی کیلتیرگن.[۲۸]

سامی ونوایی معلومات بیرگن۶شاعرنینگ همه سی فارس تیلیده ایجادِایتگن.اؤرته آسیاگه باغلیق جایی یؤق.غفورغلام نینگ«ایّکی مشرب»مقاله سی

[۲۷] ۱۸:شمس الدین سامی:قاموس الاعلام، ۶جلد/۱۳۱۶هجری، ۴۸۸-۴۸۹بیتلر)تورک تیلیده.

[۲۸] ۹۱بیت۱۹۶۷، تاشکینت.«النفایس مجالس» :۱۹

نشر اِیتیلگندن بویان«مبداءنور»مولفی،دیب آته‌ب کیلینه‌یاتگن «روزی بای حافظ» یاکه«ملاروزی آخند»کیم ایدی؟

یؤقاریده کیلتیرگنیمیزدیک،غفورغلام اونی اؤزگند–ده توغیلیب،نمنگانده یشه گنمی یاکه نمنگانده توغیلیب اؤزگندده یشه گنمی–دیب یازسه،م.ذاکروف: بیرروایتگه قره گنده،روزی بای مشرب اؤزگندلیک بؤلیب،شویبرده زمانه سی نینگ مشهورمتصوف ایشانی صفتیده،شهرت قازانگن.باشقه روایتگه قره گنده ملا روزی بای مشرب ثانی حصارده توغیلیب،نمنگان گه کیلیب اؤقیب،شو یبرده تورغون بؤلیب قالگن،اوزدَوریده ملابازارآخنددن سؤنگ اونینگ یؤلینی دوام اِیتدیرگن.زمانه سی نینگ کتّه ایشانی صفتیده دانگ ترتگن،اؤزیگه استاذدیب بیلگن،آفاق خواجه نینگ قبرینی زیارت اِیتیش اوچون بیرنیچه بار کاشغرگه سفر قیلگن.کؤرینیشچه،شوسفرلریده آفاق خواجه گه مداحلیک قیلیب انچه شعرلر یازگن[۲۹].

ج.یوسفوف مشرب نینگ ینگی دیوانیگه یازیلگن سؤنگگی سوزیدن حافظ روزی بای،بابارحیم مشرب قتلیدن۱۰۰ییللر کیین توغیلیب ،۲۱قرشی شهریده،کیینچه لیک نمنگانده یشه ب اؤتگن تاریخی شخص.اواؤرته آسیانی، روسیه باسیب آلگن)۱۸۶۵–۱۸۷۰میلادی(ییللریده حیات بؤلگن».دیب شرقشناسلیک انستیتوتیده سقلنه‌یاتگن۵۷۳۵رقملی ،صدویک بنده مشفقی کتابیگه،اؤزبیک تیلیده ترکیب بند حافظ روزی بای هم قؤشیب باسیلگنی واونده (آنی اوچون اوّل کیلدی اوروس) آخرده ساچ مصرع سی نینگ بارلیگی، قرشی ده عبدالرحمن مخدوم دیگن ایشان حافظ،روزی بای نینگ پیری بؤلگنی وبوشخص۱۸۴۰(۱۲۸۲هجری) ییلی وفات اِیتگنی کؤرسه تیلگن[۳۰].

روزی بای۲۰عصرباشلریده،بابارحیم مشرب دن یوزییللرکیین توغیلگنی نی قید اِیتگن.ج.یوسفوف روزی بای حقیده باشقه معلوماتلرنی هم کیلتیریب

---

[۲۹] ۲۰:م.ذاکروف،کورسه تیلگن اثر، ۴۶بیت.علیشیرنوایی.مجالس النفایس.تاشکینت۹۱،بیت، ۱۹۶۷.{عصمت الله عبدالله روایتی اعتباریگه۳۰ ۲۲:صدویک بندی مشفقی.تاشکینت.،۱۹۱۱ ۲۳–۲۹–بیتلر.

«مبداءنور»و«کیمیا»اثرلری حافظ روزی بای آخند مشرب ثانی نیکی ایمس. بواثرلرتوزیلیشی ومضمونی وغایوی یونه لیشلریگه کؤره،اثرلرنینگ تیلی،بدیعی واسطه لرنینگ ایشله تیلیشیگه کؤره هم بابارحیم مشرب نیکی دیر(دیگن خلاصه گه کیله‌دی).

شرق شناسلیک انستیتوتیده«مبداءنور»نینگ ۱۸۲۰(۱۲۳۶هجری)ییلی کؤچیریلگن نسخه سی بار.بونگه اعتبار بیریلسه،روسلرنینگ،اؤرته اسیانینگ باسیب آلینیشی گواهی بؤلگن ملاروزی،بو وقتده اؤن یاشلر اطرافیده بؤلیشی کیره ک.شویاشده‌گی باله،جلال الدین رومی نینگ فارس تیلیده یازیلگن«مثنوی»سینی تورکی تیلیده شرحلب بیریشی هیچ عقلگه سیغمیدی.

بیز۲۰نچی عصرشاعرلری شعرلریدن تؤزیلگن وشرقشناسلیک انستیتوتیده سقلنه یاتگن بیاض لرنینگ همه سینی کؤریب.بیرارجایده حافظ روزی بای نامی تیلگه آلینمه گن. هیچ قه بیرده او«مبداءنور»یاکه«کیمیا»کتابینی یازگنی حقیده معلومات یؤق.بوآدم اونچه آبروقازانمه گن.مداح،تصوفنی محکم اوشله گن کیشی بؤلگن.

«مبداءنور»حافظ روزی بایگه تعلقلی ایمسلیگینی اثباتلش اوچون غفور غلام وباشقه تدقیقاتچیلراشارت قیلگن۹۹۶۸رقملی قولیازمه حقیده توله راق توخته ب اؤته‌میز:

قؤلیازمه یوپقه قؤقان قاغاذیگه نستعلیق خطی بیلن قاره سیاهی ده کؤچیریگن.شاعرلرهرقیسی بیتی–ایکی قطارقیلیب جایلشتیریلگن آخری تؤگمه گن یاکه آخرگی ورقلری یؤقالیب کیتگن.شونینگ اوچون یازیلگن دوری وکؤچیرگن کاتب نامعلوم.اونی۲۰نچی عصراؤرته لریده کؤچیریلگن،دیب تخمین قیلیش ممکن[۳۱].

حجمی ۱۵۱ورق.مقوا تیپه سیده«عمل فیض اله سحاب»دیگن مهربار«کیمیالر»رقمی نی وحکایت لرینی سرلوحه بیلن یازیش اوچون قؤلیازمه ده جای تشله ب کیتیلگن.قؤل یازمه نینگ بیرینچی قسمی۱۴–کیمیا بیلن توگه یدی).۱۶–۵۷۶ورقلر(کیین«مبدأ نور»نینگ ایکینچی دفتری بیریلگن).۵۷۶–۱۲۹۶ورقلر)بیرینچی

[۳۱] ۲۳:بوییرده سنه ناتوغری کورسه تیلگن،ترکیب بند۱۸۴۴(هجری ۱۲۶۳ییلی کوچیریلگن.{عصمت الله عبدالله اثریگه اعتبارا}

واوچینچی دفتر بېریلمه گن شونینگ اوچون بو تۋپلم نی تۋله«مبداءنور»قۋلیازمه‌سی، دېب اَته‌ش ناتۋغری[۳۲].

۱۳:مشرب مقبره سی:

محمود قته‌غان اطرافیده ییغیلگن، دین ماهیتیدن خبرسیزعالم سیمان کیشیلر، اونینگ اېرکسېورلیک وعدالت پرورلیک غایه‌لریگه قَرشی تۋریب، محمودخان نی، شاعرنی اۋلدیریشگه تحریک قیله دیلرشوباعث اومیلادی۱۷۱۱ییلی قشری وتارفکرلی متعصب ملالرفتواسی بیلن دارگه آسیلیب،فاجعه لی طرزده اۋلدیریله دی[۳۳].

هندوستانده باسیلیب چیققن مشرب دیوانی نینگ سۋنگیده قید اِېتیلیشیچه: بیرآزمدت دن کېین شاعرنینگ حامی ومریدلری کېلیب، محمودخان دن قصاص آله‌دیلرو مشرب نینگ مبارک جسدینی اونینگ آلدین قیلگن وصیتیگه کوره، (بلخ)دن (اشکمش)شهریگه آلیب باریب قیته کۋمه دیلر، ینه بیرخیل روایتلرگه کۋره:

مشرب بیرکېچه،محمودوزیری بۋلگچ،مسعودنینگ توشیگه کیریب مېنینگ جسدیم نی(اشکمش)گه آلیب باریب کۋمگین دېب بویوره دی.

مشرب نینگ مقبره سی بلخ ده ارادتمندلرزیارتگاهیگه اَیلنگن[۳۴] حاضرگچه بلخ شهریده، [حاضراېسه بلخ تومنیده، مزارشریف نینگ۲۰گیلومترلیگیده] (جوانمردقصاب)ناملی مشهورزیارتگاه یقینیده مشرب نینگ بیرینچی قبری توره دی. اېل اونی بیرمقدس مزارصفتیده حرمت قیلیب، تورلی جایلردن اونی زیارت قیلیش اوچون کېلیشه‌دی، اما بوعارف،شاعرنینگ حقیقی وابدی یاترجایی اشکمش شهری (حاضراشکمش تومنی) ده دیر[۳۵].

---

[۳۲] ۲۴:بابارحیم مشرب،مهربانیم قیده سن؟۳۶

اوزبیک ادبیاتی فرهنگی/۲۹۴بیت۳۴

[۳۵] انسان وتصوف،۳۳۸ بیت

۱۴:تخارولایتیده گی (اشکمش)تؤمنی:

اشکمش،اوغانستان باش کېنتی نینگ شمال شرقیده،جایلشگن تخارولایتیگه قرشلی تومن. اوشبو تومن اوغانستان نینگ(قته‌غان)منطقه سیده واقع بولگن. اوشبوتومن۶۹درجه /۱۵دقیقه ۴۸ثانیه شرقی طول البلدخطلری همده۳۶درجه/۱۷دقیقه و۱۰ثانیه /و۳۶درجه ، ۳۲دقیقه و۱۸ثانیه،شمالی عرض البلد خطلریده ، اشکمش دریاسی نینگ قیرغاغیده،خان آباد منطقه سی،جنوبی قسمی نینگ تخمین۳۰کیلومترلیگیده جایلشگن.

بومنطقه نینگ یېرلری تېگیس وسوویی آزبؤلگنی اوچون،اطرافیده گی یېرلرنینگ کؤپ قسمی اېکینچیلیککه مناسب اېمس.اشکمش نینگ کون باتروغربی تمانیده(شوراب)ناملی چؤل اؤرنشگن.اؤتگن زمانلرده انه شومنطقه نی کابل ونهرینني خان آبادگه اولشتیرووچی کاروان شاه یؤلی شویېردن اؤتر ایدی[۳۶].

بومنطقه نینگ شمالی وجنوبی قسملرینی توپراقلی وتاشلی بویوک–کیچیک تېپه وسای وقیرلرقمره ب آلگن.هواسی دېیرلی درجه ده ایسیق وقوریق . اشکمش سنگلاخ دریاسی بغلان ولایتیگه قره شلی(خوست وفرنگ)تاغلریدن سرچشمه آلیب اشکمش تومنیدن آقیب اؤته دی.اوشبو دریاتخمین ۵۰۵کیلومترغربی تمانگه یؤل آلیشیدن کېین(خان آباد)دریاسیگه باریب آقه دی.اوشبو دریا(سنگلاخ)سیلابی بؤلگنی اوچون یالغیز یاغینگرچیلیک وقتلریده سوولی بؤلیب، ییل نینگ اَیریم فصللریده سووی یؤق.بومنطقه نینگ اېکینچیلیگی یالغیزدَیمه کارلیک شکلیده بؤله دی.

اوشبو منطقه اهالی سی اساسی کسب وکارینی دهقانچیلیک تشکیل بېره‌دی . بویېرده بؤغدای ،ارپه، جواری، ناخوت، قاوون، تربوزکبی میوه دانه لراېکیله دی.اشکمش نینگ جنوبی قسمیده بیرتاش کؤمیر(ذغال سنگ) کانی موجود.اوشبو کاندن ظاهرشاه (۱۳۱۲–۱۳۵۲)حاکمیتی دوریده هریېلده۲۵۰ تن(۸۵۰خروار)یقین تاش کؤمیربویېردن قؤلگه کېلیب، بغلان قند فابریکه سیده یاقیلغی طرزده ایش آلینر ایدی.اوشبومنطقه اېسکی تاریخی منبعلرده(رودالین)دېب هم اته لگن[۳۷].

---

[۳۶] (۲۱۷۷) ص۱۷۷/جزءیازدهم/اریانادایره المعارف

[۳۷] اوشه یېر

تخارولایتی نینگ جنوبی ساحه لری ده ایکیته کیچیک بازاراؤرین تؤتگن، اشکمش وفرخار.اشکمش نینگ ایسکی بازاری نهرین وفرخاردریالری اؤرته سیده گی یېرلرده شهری خصوصیت لربیلن جایلشگن بؤلیب۲۰۰دکان و۸ته سرایی(کاروانسرای)بار اوشبو یېرده یشاووچی اهالی نینگ ۷۰٪اؤزبېکلربؤلیب،۳۰٪تاجیکلر ایدی[۳۸].

اشکمش اهالی سی،اساسی قسمینی اؤزبېکلرتشکیل بېره دی،بو اهالی عموماًقشاق بؤلیب ایکینچیلیک وچاوراچیلیک واسطه سیده روزگارباشقره دیلر. اداری تشکیلات نقطه نظریدن بوتؤمن تخارگه قره شلی بؤلسه هم،لیکن مسافه جهتدن قندوز ولایتیگه یقین.

بوشهرچه نینگ بیرکیچیک بازاری بار، جمعه کونلری اهالی نینگ کتّه قسمی بویېرده یقین بؤلگن«جمعه بازار»تومنیده سودا–ساتیق اوچون باره دیلر،جمعه بازارتؤمنی قندوزگه تعلقلی بؤلیب، قدیمگی آتی(سیاب) دېیلگن. مشرب مقبره سی خام خشت دن قوریلگن گنبذلی بنا بؤلیب،تربت نینگ اؤزی هم لایدن یسه لگن،قبرنینگ تیپه سیده عرب تیلیده یازیلگن بیر تاش لوحه،کیشی دقتینی اؤزیگه تارته دی.مقبره نینگ غربی تامانیدن چیقه‌دیگن بولاق کتّه۱۰۰×۱۰۰مترحوضگه تؤکیلیب،اوندن شهرگه قره ب آقه‌دی. حوض مقبره دن۱۰ متر مسافه ده واقع بؤلگن. یازده سوویی سلقین وقیشده ایسیق. حوض نینگ تېوره گی ده بلند درختلر قد کؤترگن.یازپیتلری اهالی دَم آلیش اوچون اویېرگه باره دی. مقبره نینگ اطرافینی۲–۳توت درختی بیزه ب توره دی.

اشکمش اهالیسی واؤنگه یقین منطقه لر اؤلوسی،شاه مشرب نی اؤلوغ عالم–شیح دېب تنیشه دی.اونینگ اؤزبېکچه ودری–فارسی شعرلری قادریه طریقتی پیرولری تامانیدن جهرلرده آهنگ بیلن اؤقیله دی[۳۹].

اوشبولایدن یسه لگن تام قیش ویاغین فصلیده شدتلی یاغینگرچیلیک لرده، قراوسیزقالیب ونېچه مرته اؤییلیب، اؤشه اهالی واسطه سیده نېچه مرته ینه لایلنگن.اوشبو لای تام نینگ بنابولیشی نینگ انیق تاریخی معلوم ایمس،لیکن ارادتمندلرتمانیدن،مشرب نینگ مقبره سی،اولگی جاییدن(بلخدن)بویېرگه کېلیتریلگندن کېین آبادبؤلیب، یاغین وقارلرآستیده نېچه مرته ویران بؤلیب ینه اهالی واسطه سیده قیته

[۳۸] انسان وتصوف، ۳۳۹بیت

[۳۹] اوشه اثر،۳۴۰بیت

توزه تیلگن. اؤزاق ییللر اوشبو زیارت گه مجاور(متولی)سی باراېدی،لیکن خوفسیزلیک وضعیتی بوزیلگندن کېین حاضرهیچ بیر مجاوری یؤق، بهارویازفصل لریده اوزاق –یقین قیشلاقلردن اهالی چارشنبه وجمعه کونلری زیارت قیلیش ونذرونذورات اؤتکزیش مقصدیده،کېلیب شهیدشاعرواولیاً بابارحیم مشرب اولوغ روحیدن کؤمک ایسته یدیلر.

۱۵:مشرب نینگ تاپیلگن ایکیته بنگی شعری:

واقعات اسلامی همده(مناقب اسلامیه)ناملی اثراصلیده« نقشبندیه» سلسله‌سی ترماقلریدن سنه لگچ«شیخ الاسلامیه»طریقه سی اساسچیسی حضرت صوفی اسلامقلی {شیخ الاسلام}نینگ تصوفی حیاتی، خوارق عاداتی، پیرلری،منقبتی همده اونینگ حقیده، ایلگری فکربیلدیب اؤتگن متصوف شاعرلراثرلرینی اؤزیگه سیغدیرگن تصوفی–عرفانی رساله.بواثرامیرعمرخان«امیری»واونینگ فاضله عیالی «نادره بېگیم»بیلن زمانداش بؤلیب ،همده اولرنینگ سراییده اوزاق ییللرخدمت قیلیب کېلگن اتاقلی ذواللسانین شاعر،فیلسوف، طبیب وعارف «میرزا جنیداله حاذق»قلمیگه یازیلگن .
کتاب باشله نیشیده مصنف(حاذق)تمانیدن بېریلگن قیدلر اساسیده او،اوشبو اثرنی قمری(۱۲۵۸–۱۲۲۶)ییللرآره سی،فرغانه امارتی مرکزی خؤقند(قؤقان)ده ،امیرعمرخان اؤغلی بؤلگچ شهزاده محمدعلیخان حکمدارلیگی پېتیده تالیف اېتگن.

اوشبو اثرجنیدالله حاذق‌نینگ، بخاراامیری(امیر نصرالله)فرمانی بیلن قمری۱۲۵۹ییلی/میلادی۱۸۴۲ییلی اؤلدیریلگنیدن سؤنگ قؤلمه –قؤل بیزنینگ زمانیمیزگه قدر یېتیب کېلگن نثری قؤلیازمه اثر.

مېن فایده‌لنگن قؤلیازمه اصلیده قمری۱۲۹۹ییلی(موندن۱۳۷ییل آلدین) صفرالمظفرآیی(منصور)ناملی بیرکاتب تمانیدن کؤچیریلگن اېکن،بو قؤلیازمه رحمتلی دگروال عبدالخلیل یانیده سقلنراېدی. اوکیشی موندن۱۰ییل آلدین میمنه ده وفات اِېتدی واونینگ قیمت بها کتابلری کیملرنی قؤلیگه توشگنی معلوم ایمس.

مین(مقاله یازووچیسی)شمسی۱۳۷۳ییلی/میلادی۱۹۹۴ییل، شاعرنینگ(مناقب اسلامیه وتحفة الوزرأ) ناملی اثرلرینی فاریاب دولتی باسمه خانه سیده چاپگه تیارله دیم لیکن اؤشه زمان سیاسی حاکمیت تېپه‌سیده بؤلگن بیرخیل قاره نیتلی ،کلته فهم ملالرلر، همده فاریابده حاکمیتده بؤلگن حربی قومندانلربویورغی بیلن اوشبو اثرنینگ ۱۰۰۰یقین چاپ بؤلگن فورمه لری اؤت گه تارتیلدی و...

البته انه شو قؤلیازمه اثر(واقعات اسلامی)نینگ اخرگی قسمیده،صوفی اسلامقلی (شیخ الاسلام)حقیده اونینگ تؤغیلیشیدن آلدین (کشف)و(شهود)مقامیگه یېتگچ متصوف شاعرلرنینگ او ذات حقیده پیشگویلیکلری جایلشتیریلگن .اوشبو اثر ترکیبیده مشرب نینگ(تاپیلدی)ردیفلی بیر۶بیتلیک غزل و۲۴بیتلیک بیر اوزون غزل {قصیده شکلیده} هم اؤرین الگن .مېن مشرب نینگ تاپیلگن اوشبو ایکی شعرینی شمسی ۱۳۸۴ییلی/میلادی ۲۰۰۵ییل،رحمتلی هدایت الله هدایت تمانیدن،بلخ ولایتیده چاپ اِېتیلگن«بابارحیم مشرب نمنگانی دیوانی»ترکیبیده هم بیرمقاله آرقه لی چاپ قیلگن اېدیم.[۴۰]

مشرب نینگ ینگی تاپیلگن شعرلری:

خـــدا دیب ییغلاسنگ بؤلور، نـــدای دادگر پیدا
طلب قیلسانگ دل و جاندین بؤلور بیر راهبر پیدا
که تاپماي راهبرني هیچکیشي تا پماس خدا غه یؤل
چو کورو بي عصا کش گابؤلور خوف و خطر پیدا
بو یؤل اوستیده قالغان بینوا و کور و عاجز سَن
عصا کش سیز قدم قؤیما، بؤلور آلدینگدا جر پیدا
عجب پایاني یؤق یؤل دور،اراده کـؤپ خطر لار بار
بو یؤلغا کیر ما گیل تا تاپما سأنگ بیر همسفر پیدا
اگـر بي مرشد و بي همسفر بو یؤلغا کیر گایلار
بؤلوب گمراه قیلغاي اؤزلاریغا کـــوپ ضرر پیدا
الار کېم اوشبو یؤلني طي قیلب منزلگا یېتدي لار
بـــؤلـــوبتـور انبیـا و اولـیالار دیـن اثـــر پیدا
هر اېش بیواسطه بؤلماس اېمیش،بیل اي جگر بندیم!
پیـامبر لارگـابؤلـــدي جبرییل خوش سیر پیدا
دېماکیم انبیـا لار کېتتي لار کېم، اولـیا یؤقـتور
قیلـــیب تـور اولیاني جانشین، اول دادگـــر پیدا
اگـــر چه اول محمد مصطفي کېتدي بو عالمدین

[۴۰][قره نگ:مشرب نمنگانی دیوانی/چاپگه تیارلاووچی هدایت الله هدایت/نشر ایتووچی میرزااولوغ بیک فرهنگی انجمنی /چاپ ییلی۱۳۸۴/مزارشریف-بلخ/۳۱۰-۳۱۲بیتلر]

ولیکن نسبتي مـــرد خـــــــدا لار دین بؤلر پیدا
اني اول نسبتي دین مقتـــداي خلـــق بؤلدیلار
که نجم الدین، بهاوالدین، جلال الدین دگـر پیدا
ظهور ایلار بو نسبت تـــا قیامت کـــوني بؤلغانچه
گـــدا دین، گاه شاه دین، هر که دین سر براورر پیدا
کېلیب تور اوُل بو نسبت پایه ـ پایه اوشبو ساعتغا
آفـــاق خواجه پیریمدین بؤلدي چون بار دگر پیدا
اېرور بو نسبت و لیکن،ظهور ایلارهر آدم دین
که بعضي دین بؤلور کل، بعضي دین اندک اثر پیدا
سنه گر اوتسه، مینگه یوز یېتمیش ییل فوت پیامبر دین[۴۱]
چیقار لار دعـــوي ایلاب اولزمانده شیخلـر پیدا
ولـــي بیر تورک دین بو نسبت کُلـي ظهور ایلار
اوزي مکـــریت خـــراسان ملکیدا ایلار اثر پیدا
آتـــــي «اسـلام»اندین بؤلغوسیدور رونق اسلام
که طالب لارغه دمـــدم ایلاگاي نور دگر پیدا
انینگ دامانیگا دست اورسه کیم، بؤلور وجودي زر
هـــــدایت لار تاپیب اندین، بؤلور شهباز لر پیدا
بؤلـــــور کامـــل مکمل آفتاب نوریدن اولدم
ولـــــي اهـــــل ضلالت لار قیلور لار کینه لر پیدا
آتیب سنگ ملامت ني انینگ هـر کیم وجودیگا
قیامت کوني بؤلغانده، بؤلور لار خوک و خـر پیدا
خصومت اېلا بان مرد خدالار دین جمع حاصل ني
کېتار لار اوشبو عالمدین قیلار جـــاي ســفر پیدا
بېریب برباد دینین قؤل لاري دین جمع حاصل ني
که سود اېتماس قیلور لار اېزلاریگا شور و شر پیدا
دېـــــدي پیغمبر مرسل که شیخ را ه دین بیشک
اؤشـــــل قـــومین ایچینده مثل پیغمبر بؤلر پیدا
جلال الدین رومي، حافظ و شیخ یلاني، ایتیب اوتتي لار

[۴۱] ۱۱۷۰قمری

بؤلـــور شهبازعالمگیر، تــورک پــر هُنر پیدا
همه بیر تــن ایرور لار، عـالم معني ایچیندا بیل
بؤلوب تور(لا نفرق بینهم) زان خوش خبر پیدا
بو ســـؤز لارني بیان ایتتیم مبني دیوانۀ مشرب
چـــرا که بؤلدیلار منگا همه روحـاني لــر پیدا

غزل:

خطر لیک یؤل ایدي رهبر تاپیلدي
سریمني کیستي دیگر ســـر تاپیلدي
قیلـور خـــواجـــه غـلامیني نشـانه
دلیمـــگا داروي احـــمر تاپیلـــدي
که بؤلـــدي عاصي لارغه رهنما اول
محمد دینـــي گا ســـرور تاپیلدي
نه پـــرواي بو جنت من، نه دوزخ
منگا «اســـلام»[۴۲] دیـــن پـــرور تاپیلدي
اراگه ســـالـــدي اسبـــاب آتینی باز
ازل دین زر ایدیم، زرگـــر تاپیلدی
دیدي مشرب که کویگانلار چو کویماس
محبت کانیدین جـوهـــر تاپیلـــدی

«مبدأنور»نینگ قؤلیازمه وباسمه نسخه لری:

«مبدانور»نینگ قؤلیازمه لری اؤرته ویقین شرق مملکتلری کتابخانه لریده کپنگ ترقلگن.فقط اؤزبپکستان فنلراکادیمیه سی، شرقشناسلیک انستیتوتی خزینه سیده اونینگ ۲۸ته نسخه سی موجود. بولر،اساساً، ۲۰نچی عصرده تورلی خطاطلرتمانیدن تورلی جایلرده کؤچیریلگن قؤلیازمه لر بؤلیب،اپنگ اولگی سی ۳۶۹۲رقملی۱۲۳۶/۱۸۲۰ییل(اپرگش دیوانه) ناملی کیشی کؤچیرگن نسخه دیر.اینگ آخرگی سی۱۹۰۴ییلی عبدالفتاح بن ملاعبدالجلیل جویباری کؤچیرگن.۴۹۴۹رقملی نسخه دیر. قؤلیازمه لردن ۹ته سی علمی توصیف قیلینگن.

[۴۲] شهید«صوفی اسلامقلی»هراتده گی کُرخ وفاریاب نینگ قیصار تؤمنیده گی«شیخ الاسلامیه»سلسله سی نینگ اساسچی سیدن،مقصد

قالگنلری علمی حدگه توصیف قیلینمه گن.توصیف قیلینگن قؤلیازمه لر«مبدأنور»نینگ تؤله نسخه لری بؤلیب، ایکیته سی آخرید(۳۹۸۵/۶رقملی قؤلیازمه، توصیف/no۱۵۵۶و۱/۷۸۷۳رقملی قؤلیازمه، توصیف/no ۱۵۶۱).

«کیمیا»اثری کېریتیلگن.قالگن قؤلیازمه اَیریملری چله،آخری یؤق . «مبدأنور»نینگ اؤزبېکستان وقؤشنی مملکتلرده سقلنه یاتگن قؤلېازمه لری نینگ تؤله توصیفی وتنقیدی متنی نی تیارلش،اؤزاق محنت طلب قیله دیگن مشقتلی ایشدیر.[۴۳]

۱ :۹۰۸۲رقملی قؤلیازمه قوقان قاغاذیگه(قاره سیاهی) ده نستعلیق خطی بیلن کؤچیریلگن.هرقیسی حکایه دن کېین، «حکایت»یاکه«حکایه»سؤزینی باشقه سیاه ده یازیش اوچون بؤش جای تشلب کېتیلگن،لیکن یازیلمه ی قالگن.هر صحیفه گه ۳۴/۳۲مصرع جایلشتیریلگن بؤلیب ۱۷/۱۶مصرعدن ایکّی قطار قیلیب یازیلگن.اثر«بسم الله الرحمن الرحیم»عباره سی بیلن باشلنه دی.۱۸۷۱/۱۲۸۸ییلی نامعلوم خطاط تمانیدن کؤچیریلگن.قؤلیازمه نینگ«مبدأنور»قسمی ۳۱۸ورق(۱–ب/۳۱۸ب).قؤلیازمه جلال الدین رومی مثنوی سی نینگ قوییده گی بیرینچی بیتی بیلن باشلنه دی:

بشنو از نی چون حکایت میکند

وز جدایی ها شکایت میکند

آخری،رومی«مثنوی»سی نینگ قوییده گی بیتی بیلن توگَیدی:

پاک کن اوّل ضمیر خویش را

تا بدانی سرحد درویش را

قؤلیازمه نینگ«کیمیا»قسمی هم«بسم الله الرحمن الرحیم»عباره سی بیلن باشله نیب،«کیمیا»سؤزی ورقملرینی کیمیای یکم/کیمیای دوم کبی یازیش اوچون

[۴۳] سبرانیه ویستاچنیخ روکاپیسیه/ا.ن.و.۳.س.س.ر.ت.پ.تاشکینت، ۱۹۵۴، ن.او.۱۵۶۲/۱۵۵۴(عصمت الله عبدالله روایتیگه اساسا)

بؤش جایلر قالدیریب کېتیلگن.همه سی بؤلیب۱۶ته کیمیا بېریلگن.قؤلیازمه نینگ«کیمیا»قسمی ۱۶کیمیانینگ قوییده گی بیتی بیلن توگیدی:

اگر صد مرته اَیتسم گوشِ کرسن

دلینگگه معنی یؤق کردن بتّرسن(۲۹۴.ورق)

کېین باسمه ده اوچره میدیگن بیرحکایه (۲۹۷/۲۹۴۶.آ.ورقلر) مشرب نینگ ۱۲غزلی۱۲، مخمسی و۳ته مسدسی بیریلگن». ۲۹۷.ب/۳۱۸ .ب «غزللریدن ۴ته سی، مخمسلردن۹ته سی وهراوچّله مسدس«مهربانیم قیده سن!» تؤپلمیده یؤق.قؤلیازمه قلین قاغاذ مقواده[۴۴].

۲ :۴۹۴۹رقملی قؤلیازمه،قلین قوقند قاغاذیگه نستعلیق خطی بیلن جوده یخشی یازیلگن حکایه لر سرلوحه سی واوبغیشلنگن شخصلرناملری قیزیل(مرکب)بیلن یازیلگن.بعضی اؤرینلرده جای تشلب کېتیلگن.قؤلیازمه قلین قاغاذ مقواده خطاط عبدالفتاح بن عبدالجلیل جویباری۱۲۲۲ییلی جمادی الأخرآییده (۱۹۰۴ییلی/اوگوست/سینتایبر)ده کؤچیریلگن.هرصحیفه گه۲ قطاردن،هرقطاریده۱۲/۱۳مصرعدن یازیلگن.جمعی ۳۰۳ورق.حاضرگچه بیزگه«مبدأنور»نینگ تاش باسمه ده ۶مرته نشر اِېتیلگنی معلوم.بونشرلرنسخه لری اوزبیکستان فنلراکادیمیه سی/شرقشناسلیک علمگاهی/قؤلیازمه علمگاهی/باشقه دیارهمده شهرلر،کُتبخانه لری وشخصی کیشیلرقؤلیده سقلنماقده.اولرنینگ همه سی مشرب نینگ«کیمیا»اثری بیلن بیرگه چاپ اِېتیلگن. «کیمیا»لرسانی۲۲ته.

۱:ملاعبدالحاجی بن اسدالله حاجی تاشکندی اهتمامی بیلن،تاشکېنتده باسیلگن نسخه.نسخه آخریده نشر یبلی کؤرسه‌تیلمه‌گن،لیکن سینزوره۱۸۹۸ییلی رخصت بېرگن(کیمیابیلن بیرگه۴۴۸بیت)

۲:میراویس شاه بن میرطاهرشاه نمنگانی اهتمامی بیلن۱۳۱۶ییل ذوالحجه آیی ۱۸۹۹ییلی(تاشکېنتده باسیلگن.۳۳۹بیت). کیمیابیلن بیرگه ۴۴۸بیت)

[۴۴] مبدانورحاجی عصمت الله عبدالله/۲۱نچی بیت

۳:شرکت خیریه جدیداهتمامی بیلن۱۳۱۹)۱۹۰۱میلادی(ییلی تاشکېنتده نشراېتیلگن.۳۴۹بیت(کیمیابیلن بیرگه۴۵۸بیت).

۴:یعقوب خواجه ایشان،پادشاه خواجه ایشان اۏغلی سعی وحرکتلری بیلن ملایوسف خان بن ذاکرخان کۏچیرگن نسخه اساسیده ۱۳۲۴)۱۹۰۶ میلادی (ییلی.تاشکېنتده آ.ا.پارسی ییف مطبعه سیده باسیلگن۳۴۸بیت). کیمیابیلن بیرگه ۴۶۲بیت)

۵:۱۳۳۱ییلی ربیع الاول(۱۹۱۳ییلی(بخارا)کاگان ده باسیلگن «مبدأنور» ۳۳۴بیت(کیمیابیلن بیرگه ۴۴۸بیت)بویوقاریده تأکید لگنیمیزدیک، عبدالرووف فطرت اېسله تگن واوفایده لنگن نسخه دیر.فطرت نشراِېتیلگن ییلینی ۱۹۱۲دېب،ناتۏغری کۏرستگن.

۶:صدیق خواجه خجندی اهتمامی بیلن۱۳۱۹ییل صفرآیی(۱۹۰۱میلادی ییلی)استانبولده محمود بېک مطبعه سیده باسیگن.۳۴۰بیت(کیمیابیلن بیرگه۴۴۸ بی).بوتاش باسمه نشرلربیر-بیریدن جوده کم فرق قیله دی.اولردن ۴ته سینی سالیشتیریب چیقدیک.

بخارا وتاشکینت۱۳۲۴(۱۹۰۶میلادی) نشرلری[۴۵]:

آلف:بخارانشریده۱۰۹نچی بېتدن باشلب تاشکینت باسمه سیده موجود بۏلگن.۴بېت توشیب قالگن.

ب:بخاراباسمه سی۲۰۹، بېتده گی۵,بېتلی حکایت تاشکېنت نشریده یۏق.

ج:تاشکېنت باسمه سی۲۵۴/۲۴۲بېتلریده گی حکایه وغزللراۏرنی بخارانشریده)۲۳۴/۲۲۵بېتلر(آلماشیب کېتگن.

بخارانشری اَیریم جایلرده گی«حکایت»سۏزی سرلوحه بیلن اَجره تیلمه ی،حکایه لر بیر-بیریگه قۏشیلیب کېتگن.

[۴۵] مبدانورحاجی عصمت الله عبدالله/۲۰نچی بیت

تاشکینت۱۳۲۴(۱۹۰۴ییلی)واستانبول نشرلریده ایسه هیچ قنده ی فرق یوق.فقط استانبول باسمه سی۲۸۵بیتده گی غزلده گی ۸بیتی توشیب قالگن.بخاراباسمه سیده بوغزل توله بیریلگن.بخارا نشری کیین باسیلگنی اوچون،اونی استانبول باسمه سی اساسیده چاپ اِیتیلگن دیب خلاصه چیقریش ممکن.

«مبدأنور»اوشبو نشرینی تیارلشده تاشکینت ۱۳۲۴ییل نشری نینگ شخصی کتابخانه میزده گی نسخه سیدن فایده لندیک.اوفقط بیته قوْلیازمه دن کوْچیریلگنی اوچون اَیریم نقصانلردن خالی ایمس[۴۶].

۱۶:«مبداءنور»اثری نینگ سوژه ومضمونی:

(مبداءنور) اوْزبیک ادبیاتی تاریخیده قیمتلی عرفانی- تصوفی بدیعی اثراوشبو اثرعلم عالمیده معلوم بوْلیشیچه بویوک اَولیاً آته وقلندرشاعر(بابارحیم مشرب)گه منسوب،لیکن مبنینگ فکریمچه بواثرتیل خصوصیتی جهتدن بابارحیم مشرب دن بوْلمسه کیره ک،لیکن «مبداءنور»خواه بابارحیم مشرب نیکی بوْلسین،خواه ملاروزی آخوند،یاکه باشقه بیرایجادکارنیکی؛ اوْزبیک ادبیاتی تاریخیده قیمت بهابیراثرو اونینگ(معرفت خزینه سی) دیگنده ینگلیشگن بوْلمیمیز.

شکل جهتدن(مبدأنور)شرق کلاسیک ادبیاتی،جمله دن اوزبیک ادبیاتی شعریتیده کینگ قوله نیلگن مثنوی ژانریگه بولیب،عروض نینگ رمل مسدس مقصور- مکفوف(فاعلاتن/ فاعلاتن/ فاعلات یا فاعلن)وزنیده یره تیلگن واوشبواثرگه قوشیمچه(کیمیالر)ایسه هزج مسدس مقصور-مکفوف(مفاعیلن/ مفاعیلن/ مفاعیل یافعلن)وزنیگه یره تیلگن.

بواثرذاتاًمولانا جلال الدین محمد بلخی نینگ«مثنوی معنوی» اثری حقیده بوْلگن اوْزبیک ادبیاتی تاریخیده بیرینچی ایزله نیشلریدن سنه‌له‌دی. معلوم که فکری جهتدن حکیم سنایی غزنوی وشیخ فریدالدین عطارلرگه ایزداشلیک قیلیب کیلگن،مولانا جلال الدین رومی، بوندن۷عصراول‌راق اوْزی نینگ بویوک اثری «مثنوی»سینی یازدی،سوْنگی ۵-۶عصردوامیده اوشبواثرنینگ شرح،ایضاح وتفسیری اوچون اوْنلب اثرلریازیلیب،اوْزبیک تیلیده «مبداءنور»شواثرلرنینگ بیرینچیسی. بواثرده عموم اَلگنده شاعر(نی نامه) بیتلریدن بیته سینی کیلتیریب،سوْنگره اونینگ اوْزبیکچه ایضاح

[۴۶] اوشه اثر /۲۱نچی بیت

وشرحیگه اینتیلیب اوشبوفارسچه بیتلرنی بیرخیلینی ۱۰بیت آرقه لی بیرخیلینی ۲۵بیت آرقه‌لی،شونینگدېک بیراربیتنی۳۳ بیت،۴۴ بیت،۴۷ همده۵۵ بیت و۷۷بیت ونهایتده۹۰بیت آرقه لی هم شرح اِیتیشگه اورینه دی.شاعرعموم آلگنده اوّل مولانا«مثنوی»سیدن بیر بیت ذکر قیلیب،سؤنگره اونی تصوف وعرفانی جهتدن ایضاحیگه اورینیب،اوشبومضمونگه ماس تصوفی تذکره لردن بیرته (حکایت) تمثیل شکلیده کېلتیره دی. عموم آلگنده اثر نینگ موضوع جهتدن کمپوزیشنی شوخیل.

(مبداً نور)یالغیز(نی نامه) بیتلری یاکه مثنوی نینگ (۱۸-۲۲)باش بیتی نینگ شرح وایضاحی بؤلمه‌ی،بلکه بوندن تشقری شاعر اؤزطبعیگه موافق بیتلرنینگ مثنویدن تنلب اولرنینگ شرح واایضاحیگه هم اینتیلگن،اوشبو بیتلرنظملی روشده اېمس بلکه هر بیر(ایضاح)بېریله دیگن بیت مثنوی نینگ تورلی(دفتر)لریگه تېگیشلی دیر،(نی نامه)دن تشقری بیتلرقطاریده:

علم حق در علم صوفی گم شود

این سخن کی باور مردم شود؟

کبی بیتلرهم(مبداءنور)ده شرح وایضاح ایتیلگن،بعضی بیرحالده شاعر«مثنوی»دن بیرخیل بیتلرنی ناتؤغری شکلده روایت اېتگن؛جمله دن:

تانگردد کودک حلوافروش

بحربخشایش کجاآیدبجوش؟

یوقاریده گی«نگردد»سؤزی درحقیقت«نگرِید» ،چونکه بوسوزمطلقا شعرنینگ معنی سینی بوزیب قؤیگن،مولانااؤزی نینگ «مثنوی»اثریده شوبیتلرآرقه لی یاش حلوافروش بیلن،باله لری آچ قالگن کیشی روایتینی باشلیدی. البته بونده ی کمچیلیک وخطالراثرترکیبیده آزاېمس وبوخیل خطالراؤستیده سؤز یؤروتیشنی ضروربیلمیمن.

معلوم که «مثنوی»۶دفتردن عبارت،لیکن اونگه ایزداشلیک قیلینیب یازیلگن«مبداءنور»۳دفتر،بوحقده شاعرومصنف،«مثنوی» تیلیدن قویېده گی فکرنی دلیل قیلیب کؤرسته دی:

ای ضیاًالحق حسام الدین بیار

این سوم دفترکه سنت شد،سه بار[۴۷]

حضرت مولانا «مثنوی»سیده معلوم واقعه لر،جمله دن(حسام الدین چلبی)عیالی نینگ تویوقسوندن وفات ایتیشی باعث،اثرتالیفی آقیمی نی توْخته دی،بومساله«مثنوی»ده بیرطبیعی واقعه،لیکن عین گپ (مبدانور)اثری ده هم واقع بوْله‌دی.مصنف کتابنی۱۳۸بیتیده (تمت) دییدی،سوْنگره ایسه (مثنوی) نینگ قوییده گی بیتی نی کیلتیریب:

مدتی این مثنوی تاخیر شد

مهلتی بایست تاخون شیرشد

اثرنینگ ایکینچی قسمیگه کیریشه دی ونتیجه ده معلوم بوْلمیدی که«مبداءنور»مؤلفی نینگ بو ایشدن اساسی مقصدی نیمه ؟

«مبداءنور» نینگ یازیشده،شاعرفایده لنگن«مثنوی» نسخه سی بیزنینگ اختیاریمیزده بوْلمه گنی باعث(مبدانور)اثری آرقه لی ایضاح ایتیلگن بیتلرنی «مثنوی»نینگ معمول چاپلریده تاپیش قیین.قاله‌وبرسه شاعراوْزشخصی سلیقه وفکریگه کوْره بیرخیل بیتلرنی مثنویدن تنله ب ،اونی شرح وایضاحیگه اورینگن.

مبداءنورفکری ومعنوی نقطه نظردن جوده بای وسیرقیررەلی،بو اثرتصوف وطریقت بوْییچه تعلیمات کسب قیلیش اوچون اینگ مهم اثر،اثرترکیبیده کمیده۸۲حکایه ،تورلی تصوفی تذکره لردن همده بیرخیلی ینگیدن- ینگی روایتلرکیلتیریلیب، اوْرینلی طرزده، اولرحقیده فکر یوریتیله‌دی.[۴۸]

---

[۴۷] مبداءنور۳۱۱بیت

[۴۸] اوشبو حکایه لرنینگ منبع ورویخطلری حقیده تدقیق اوْزیدن- اوْزی مستقل بیراثرتالیف قیلیشنی طلب قیله دی.

البته اثرده ایشله تیلگن(حکایت)لرنینگ اساسی منبع ورویخطینی کؤرسه‌تیش اؤزی مستقل بیراثرتألیف اېتیشینی طلب قیله‌دی. (مبدأنور)مضمون جهتدن جوده هم بای وسیرقیررہ لی اثر اوشبو اثر اؤزبېک ادبیاتی تاریخیده نادر وبی بها بیریادگارلیک. اوشبو اثر زمانه سی نینگ تینیق کؤزگوسی صفتیده شاعرنینگ دوریگه عایداقتصادی–اجتماعی، فلسفی،دینی، اخلاقی همده اؤشه دَورنینگ(انسانی معرفت)دایره سیده کېنگ کؤلمده گی تفکرینی تصویرلب بېریش یانیده،اونینگ اؤززمانه سی نینگ ایلغارفکرلی،یېتوک بیرعالم،طریقت اهلی واجتماعی حیاتگه عاید مسأله لردن جوده هم چوقورمعلوماتگه اېگه بیرشخص صفتیده عکس اېتدیره دی.

اثرترکیبیده چین انسان،تؤغری مسلمان ،وفادارلیک،حلال لیک،حقشناسلیک،اېزگولیک،انسان سېورلیک،تانگری امرلریگه بؤیسونیش،قیامت کونیدن قؤرقیش،هرایشگه خدانی حاضروناظربیلیش کبی غایه لرترغیب اېتیلیب،انسانلرگه اعتقاد،صداقت،اخلاص،قناعت،تواضع،آداب واخلاق وشوکبی انسانی–اسلامی فضیلتلرتعلیم بېریله دی. شونینگدېک حرص،طمع،دنیا پرستلیک، خودبینلیک،نفاق،کبروغرور،جهل ونادانلیک وشونگه اؤخشش یمان صفتلرقره‌لنه‌دی.

۱۷: «مبدإنور»اونینگ قؤشیمچه قسمی «کیمیالر»:

مېنی قؤلیمده گی«مبدإنور»اثری نینگ سؤنگی قسمیده«کیمیالر»سیغیشتیریلگن .اثرنینگ بو قسمی مضمون جهتدن هم ووزن جهتدن هم(مبداءنور) دن فرق قیله‌دی. چونکه اؤزی مستقل بیراثر، اوشبواثر(کیمیالر)ذاتاً(هِزَج مُسَدس مَحذُوف– مَقصور/مَفاعِیلُن/ مَفاعِیلُن/فَعُولَن یا مَفاعِیل)وزنیده ېره‌تیلگن.

اوشبو اثرعموم آلگنده تعلیمی–اخلاقی(دیداکتیک)اثر.تورک –اؤزبېک ادبیاتی تاریخیده یوسف خاص حاجب نینگ«قوتدغوبیلیک»همده میرعلیشیرنوایی نینگ«محبوب القلوب»اثریدن کېین شونده ی بیرتعلیمی واخلاقی ومضمونا بای اثریره‌تیلگنی یؤق، بواثر اؤزبېک ممتاز ادبیاتی نینگ اېنگ قیمتلی بدیعی میراثی صفتیده اجتماعی حیات نینگ تورلی ساحه لریده انسانلرگه پند واؤگیت بېره‌دی.شاعرومصنف اؤزحیات تجربه لروباشدن کېچیرگن واقعه–حادثه لرنینگ افاده لی وتأثیرچن شکلده اؤزبدیعی قابلیتی بیلن بیرگه عروضی وزن قالبیده علیحده سرلوحه لرآرقه لی اوقؤوچیگه بېره‌دی.

«کیمیا»لر سوژه ومضمون جهتدن بوتونله‌ی اۆگیت، پند، نصیحت دن عبارت.اوشبو پند ونصیحت اجتماعی حیات‌نینگ تورلی ساحه لرینی اۆز ایچیگه آله‌دی.اعتقاد، دیندارلیک، اېزگو اېشلر، وفادارلیک، آته- آنه گه حرمت، استادو اۆقیتووچی مقامیگه حرمت،حلال لیک،قۆشنی لرحق-حقوقینی رعایت قیلیش،حیات ایشلریده اۆرته لیک واعتدال نی سقله‌ش،عمرنی اۆتگونچیلیگی،آدابلی بۆلیش،دنیا ودولت نینگ بی بقالیگی،عملی بیلیم ودانش کسب قیلیش،آخرت وقیامت کونی نینگ قتّیقلیگی،مردم آزارلیکنی قره‌لش،کبروغروردن اوزاق بۆلیش،تانگری نعمتلری شکرینی جاییگه کېلتیریش،حقشناسلیک...همده اجتماعی حیات نینگ تورلی ساحه لریگه عاید کېره کلی انسانی واسلامی فضیلت لرنی مقته ب، اۆقووچی نینگ انه شو فضیلت لرکسبی گه ترغیب اېتیب، پند واۆگیت بېره‌دی. شاعراوشبو قیمتلی دُردانه پند واۆگیتلرنی اهمیتیگه کۆره اولرنی(کیمیا)[۴۹]دېک نادر وتاپیلمس نرسه گه اۆخشه تیب،کیمیاسۆزینی اونگه نسبتإ ایشلتگن.

کیمیالرقسمی هم خوددی «مبداءنور»گه اوخشش تعلیمی واخلاقی موضوعلرنی اۆزایچیگه کیریتگن وهربیرکیمیاآرقه لی خاص بیرموضوعگه عاید سۆزیوریتیلیب ،سۆنگ موضوعگه موافق بیرحکایت هم ذکر اېتیله‌دی .

هربیرکیمیاعموم آلگنده ۱۰-۲۰بیتدن تشکیل تاپیب اۆزیگه خاص مضمونگه اېگه،لیکن اثر ترکیبیده اَیتیلیب اۆتیلگن کیمیالردن هم اوزون وقیسقه کیمیالرموجود(مثلاً۱۵کیمیا۴۱بیتدن و۱۶کیمیا۵۶بیتدن تشکیل تاپگن۴کیمیا۸بیتدن تشکیل تاپگن).هربیرکیمیاخاص بیرموضوعگه بغیشلنه‌دی.

شاعرهربیرکیمیا مضمونینی سرلوحه لرآرقه لی یازمه گن حالده هم، هربیرکیمیانینگ مضمونی بوگپنی اثباتلیدی. اساساً اثر ۲۲کیمیادن تشکیل تاپگن(اثرذاتا۴۶۲بیتدن عبارت بۆلیب اوندن،۳۵۰بیتی مبداءنورمتنی (۱۰۱)بیت کیمیالرقسمی) .

۱۸:« مبداءنور»حقده فکروملاحظه لر:

۴۳:موندن بیرعصرآلدینگچه «کیمیا»سۆزی مس نی آلتین گه آلماشتیرووچی عملیه دن عبارت اېدی،لیکن زمانوی علمی ترقیات نتیجه سیده (کیمیا/خیمیک/شیمی)طبیعتده گی عنصرلرنینگ تېکشیرووچی کېنگ ترماقلی علمگه نسبتاً ایشله تیلیب واېکی کته قسمگه اَجره تیله دی: عضوی کیمیا وغیرعضوی کیمیا،

مؤلف اثرترکیبیده بیرقطارآتلرنی تیلگه آله‌دی، اثرمضمونیدن اوشبو شخصلرشاعر بیلن یقین مناسبتده بؤلگنی انیقلنه‌دی.

شاعرروایتلرهمده تورلی موضوعلرحقیده فکر یوریتگن ده اوشبو کیشیلرگه خطاب قیله دی، شوباعث هم اؤقووچیگه ایککی خیل فکرتاپیله‌دی،بیری بوکه شاعرومصنف انه شوکیشیلربیلن اوزلوکسیز یقین مناسبتده بؤلیب، اؤزاثرینی اولرنینگ حضوری ومجلسلریده یره‌تگن،یاکه نامی تیلگه آلینگن شخصلربیلن، شاعراره‌سیده پیرومریدلیک رابطه‌سی برقراربؤلگن وانه شو رابطه طفیلی اثرنینگ تورلی صحنه لریده اولرنینگ معنوی حضوری سیزیله‌دی . ایکینچی،بوکه احتمالاً شو قطارکیشیلرشاعرنینگ مادی ومعنوی یاردمچی سی بؤلیب، اثربره‌تیلیشیگه معلوم حصه قؤشگنلر.

اوشبو قطارآتلردن هربیری ایککی –اؤچ مرته (مبداءنور)اثری ترکیبیده تیلگه آلینه‌دی، لیکن(کیمیالر)قسمیده بوآتلرنینگ اصلا اؤچره‌تمیمیز.

دیمک،اثرترکیبیده شاعراؤزی واؤرتاقلری حقیده اوشبو اشاره لردن باشقه هیچ قنده ی معلومات قید قیلمه‌گن . شونینگ اوچون هم اولرکیم،قه یبرلیک،نیچه یاشده ،شاعربیلن قنده‌ی مناسبتده بؤلگن لری،همده شوحقده تاپیله‌دیگن باشقه سؤراقلرگه جواب تاپیش جوده هم قیین.

البته اگر«مبداءنور»مؤلفی «بابارحیم مشرب » بؤلگنده نیگه بو آتلردن بیرینی بیزمشرب دیوانی بؤلگچ «قصۀ مشرب»اثریده اوچره‌تمیمیز؟! یاکه ادبیاتیمیز تاریخیده «مشرب»نامی بیلن دانگ تره‌تگن ایجادکاریمیزنینگ باشقه اثرلری هم باراپکنمی که بیزگه قَدر سقله‌نیب کیلمه‌گن،یاکه بو«مشرب»باشقه کیشی می؟ وشونگه اؤخشش سؤراقلر.

معلوم بؤلیشیچه بوحقده بؤلگن تدقیقاتلر هنوزهم یبترلی ایمس ومعلوم که «کلاوه نینگ اوچی»هنوز تاپیلمه گن !

هرحالده اثرترکیبیده ایشله‌تیلگن قطارآتلرنینگ سانی(۳۰)ته گه یبتیشه دی وقوییده‌گیلردن عبارت :

عبدالوفا،عبدالغفور،عبدالجلیل،عبدالولد،عبدالامین،عبدالغنی،قوام‌الدین،محمدنیاز،محمدنظام، عبدالغفار،عبدالتواب،عبدالبصیر،محمدرفیع، عبدالحسن، عبدالحِکم، محمد غلام، محمدشکور،عبدالرسول،عبدالاحد،محمدوفا،عبدالجلیل،محمدامید،ابوالحسن،عصمت الله،محمدتُراب،محمدحکیم، عبدالمجید ،عمر،عبدالعلی...

مبنینگ فکریمچه (مبدأنور)اثری حقیده سؤزیوریتگنده اوشبو کیشیلرحقیده هم معلومات بیریلیشی ضرور،چونکه عموم آلگنده اثرنینگ باشله نیشیدن،سؤنگیگچه اوشبو

شخصلرنینگ معنوی حضوری اثرده جانلی سېزیلیب تورگن .قاله ویرسه مبدأ توراثری نینگ مصنفی بیرگن قیدلرگه کوره،او(سادات)اهلی و(سید)بولگنی تیلگه الینه دی؛حالانکه بیزتانیگن واوقیگن (مشرب)هیچ قچان هم(سید)لیککه فخرلنمه ی ،بلکه(سیدلیک وخواجه لیکنی)ردقیلگن :

دېدی راست اَیتینگ مونی(عبدالغنی) دشمنِ احمدهمه نی دشمنی

گرچه سید میز انگا اولادمیز بی بضاعت میزکم استعدادمیز[۵۰]

۲۰:«مداءنور کبمگه قره تیلیب یازیلگن؟!

مولانا جلال الدین بلخی اۋزی نینگ«مثنوی معنوی»اثرینی اخلاصمندمریدهمده معنوی پیشواسی بۋلگچ«حسام الدین چلبی»نینگ طلبیگه بنآیازگنیدېگ،مثنوی گه ایزداشلیک قیلینیب یازیلگن«مبداءنور »اثری هم اصلاًمولف[بابارحیم مشربمی،ملا روزی آخوندمی یاکه باشقه کیشی می؟] تمانیدن معلوم بیرشخص یاکه شخصلرگه قره‌تیلیب یازیلگن.

معلوم بۋلیشیچه اثرترکیبیده نامی تیلگه آلینگن قطارشخصلراَره] سیدن«نظام الدین»یاکه«محمدنظام»،«عبدالغنی»و«عبدالغفور»لرنینگ نامی قَېته-قَیته تیلگه آلینه دی]احتمال اثرمولفی انه شوکیشی یاکیشیلرگه بغیشله ب یازگن فکرنی،توغدیره دی. ایلگری اېسلب اۋتگنمیزدیک بوحقده مؤلف انیق معلوماتلریازدیریب قالمه‌گنی باعث اوشبو تخمین لرگه سویه‌نیشدن باشقه علاجیمیز یۋق.اثرده بېریلگن قیدلراعتباریگه بوشخصلر مؤلف نینگ خاص وسېویکلی مُریدیادایمی صحبتداشی بۋلیشی ممکن .منه بو نمونه لرگه توجه قره تینگ:

هـرهُـنـرمحـــتـــاج کـاســب دورمـُدام
قالمـه طالب لردین اې (محمدنظام)
***

اې(نظام دین) بویۋلده پاک قَیت

سّرجاننی،جانی پاکانلرگه اَیت
***

[۵۰] مبدانور،ایکینچی دفتر

گوش دل درکاراې (محمدنظام)!

تاتیریک سن ایزله فرزندِتمام

***

هیچ عاقل بنده اې(عبدالغفور)!
اۏزی چون آتش گاباریب سویکانور

***

پاسبانِ دل بۏل اې (عبدالغفور!)

اصل ناقص لرنی مقصودی بودور

***

سَن که اندین قۏرقمسنگ اول قۏرقوتور
ایلگراغ قۏرقماق کېرک (عبدالغفور)
***
بو سَنی خیرینگ هزاران حّج اېرور

ایشنی مونداغ قیل که اې (عبدالغفور)!

***

کذب اگر روبېرسه اې (عبدالغفور)!

صدق نی بیشک دهانین بېرکیتور

***

زینهار من اۏلسم اې (عبدالغنی)!

اول سرِ راهیغه تاشلانگ لرمنی

***

بوسخن نی انگلب آل(عبدالغنی)!

اصل کویدورمس ایشیت آتش اَنی

شاعرنی دوست واؤرتاغ وهم صحبتلری(یاکه مرید ومخلص لری)سانی کؤپ بؤلسه هم لیکن اولردن فقط ایکی–اوچته‌سی شاعرنینگ یوره‌گیدن جای آلیب وباشقه لرگه نسبتاً اولرنینگ اسمی اثرترکیبیده کؤپراق تیلگه آلینگن. (محمد نظام/نظام الدین)،(عبدالغفور)و(عبدالغنی)اسملی شخصلر.البته شونده ی بیراسملرنی مبن «قصهٔ مشرب»اثریده اوچره‌تگنی یؤقمن.شوباعث هم «مبداءنور»اثری بابارحیم مشرب نیکی لیگیگه ایشانگیم کیلمیدی،احتمالاً شواثر «مشرب»نیکی بؤلگنده،نیگه انه شو قطارآتلردن بیرینی بیزاویبرده اوچره‌تمیمیز؟!عکس حالده مشرب نینگ باشقه بیراثری هم باربؤلیشی ممکن که بیزگه قَدرسقله‌نیب قالگنی یؤق، یاکه اصلا بو اثرمشربدن ایمس وشونگه اؤخشش سوراقلرگه حاضرگچه جواب تاپالگنیم یؤق.

مین فایده لنگن «مبدانور»نسخه سی:

بونسخه جمعاً۴۶۲بیتی بؤلیب،نستعلیق خطگه(قاری عبدالرووف سمرقندی)سعی واهتمامی بیلن،(دیموروف)باسمه خانه سیده،سمرقند شهریده ۱۳۲۸قمری هجری ییلی باسیلیب چیققن.

عموم آلگنده اوشبو تاش باسمه نینگ(۱–۳۵۰)بیتلری مبداءنور اثری،(۳۵۱–۴۶۲) کیمیالرقسمینی اؤزایچیده آله دی.کتاب نستعلیق خطده بؤلیب،مصرعلریؤزمه–یؤزشکلده یازیلگن. بیتلر چوکات ایچیده آلینیب،معیاری صورتده هربیتده ۲۲–۲۵بیت(۴۴–۵۰مصرع)یازیلگن.

کتاب آخرقسملریده متن ترتیبی بؤزیلیب نامنظم چوکاتلرایچیده هم متن یازیله دی.اثراولدن آخرگچه شماره اؤریلیب ورقلری ناقص ایمس. اثر

سؤنگی قسمیده قوییده‌گیچه یازیلگن:«کتبه المذنب الراجی من رحمت الباری ملا یوسف جان بن ملا ذاکرجان شاشی توقلی جلابی/سنه۱۳۲۸» [قمری هجری ۱۳۲۸ییلی ملاذاکرجان تاشکندی توقلی جلابی اؤغلی،ملایوسف جان قلمیگه یازیلدی] ینه بیر نشرهم خودی شونده‌ی،لیکن تاشکینت چاپیده‌گی متنلر بوایکله نسخه دن انچه فرق قیلمیدی.

قؤللــه نیلگن منبع ورویخطلر:

۱: آریانادایره المعارف،جزءیازدهم،اسپ طراح،مطبعه عمومی کابل، قوس ۱۳۳۳.

۲:امینی،محمدکاظم(بکوشش،مقدمه،وتصحیح)،واقعات اسلامی یامناقب اسلامیه، ناشرریاست اطلاعات وکلتورفاریاب،مطبعهٔ دولتی فاریاب،۱۳۷۴.

۳:ایشانچ،ذکرالله وکوهکن،اوزبیک ادبیاتی فرهنگی،امیرعلیشیرنوایی فرهنگی انجمنی نشری،فاریاب دولتی باسمه خانه سی،۱۳۷۴ییل.

۴:رویین،عبدالله(گردآورنده)،گزیده ای ازاشعارمشرب،ناشرکانون فرهنگی علیشیرنوایی،چاپ مطبعه دولتی بلخ،جدی ۱۳۷۰.

۵:شرعی جوزجانی،دکتورعبدالحکیم،تصوف وانسان،اپکینچی باسیم، سعیدانتشاراتی مؤسسه سی چاپی،نشراپتووچی غضنفربُنیادی،۲۰۱۲ییل،کابل .

۶:هدایت،پوهنیارهدایت الله،مشرب دیوانی،میرزااولوغ بیک فرهنگی انجمنی نشری،مزارشریف- بلخ ۱۳۸۴ییل.

۷:نوربخش ،دکتر جواد ،حلاج شهید عشق الهی ، انتشارات یلدا قلم،تهران ۱۳۷۳ ISBN ۹۶۴-۵۷۴۵-۰۰-۴،

۸:یارقین،محمد حلیم،کتابنامه(اافغانستان اؤزبیک تیلیده باسیلگن کتابلر فهرستی)،بیرینچی باسیم،نشراپتووچی غضنفربانک ، باسیلگن ییلی۱۳۸۹،خراسان انتشاراتی مؤسسه سی-کابل

۹:مبداءنور، کتابت قیلووچی ملایوسف جان بن ملاذاکرجان شاشی توقلی جلابی،سنه ۱۳۲۸ هجری.

کریل یازوویده گی رویخطلر:

۱:عبدالله،حاجی عصمت الله(تدقیق قیلووچی)،مبداءنور،نشرگه تیارلاووچی،شاه سلیموف دانیار(توزه تیلگن قیته نشر)،ناشر،تاشکینت، تخنیک،محرری ودیزاین:عبدالعزیزامانوف NOSHIR"MCHJ"نشریاتی ۲۰۰۸ییل.

۲:عبدالله ییف،اؤزبیک ادبیاتی تاریخی،اوچینچی جلد،تاشکینت ۱۹۸۰

۳:یوسفی،جلال الدین،بابارحیم مشرب دیوانی،تاشکینت،ینگی عصراولادی،۲۰۰۶ییل.

مشرب مقبره سی نینگ تپوره گی(تخار–اشکمش)

مشرب مقبره سی نینگ ایچکی کؤرینیشی

شاه مشرب ابدی مقبره سی نینگ تشقی کۆرینیشی(تخار–اشکمش)

(مبدأءنور) بیرینچی دفتر:

«بشنوازنیِ چون حکایت میکند
وزجدایی هاشکایت میکند»
انگلاغیل نَی نی حکایتلر قیلور
کیم جدالیغدین شکایتلر قیلور
نَی وجودِ عـارف بالله دور
چیقسه نَی دین هر صدا دانا بیلور
هرزمان نَی دن چیقار صوت وصدا
بس قولاق سالسنگ باریسی بیرندا
کوزه گر چه درزلیک،عیب کلال
بنده نی عیبی نی قیلمه،تینگلب آل
بنده نی عیبی خدا نی عیبی دیر
کرده الله غه تیغ اؤرماق نی دیر؟!
آنچه اخلاصینگ اپروسپنگه ثمر
کپمگه اخلاص بار شیطاندن قاچر
هرنیِ کِشت اِیتسنگ اؤرارسین عاقبت
هرنی بدقیلسنگ،کورارسپن عاقبت
خیر و شرنیَ آنقدر تحقیق قیل!
ای (امین الدین) مپنی پندیمنی بیل
سرگران اِیلر سینی کبر و غرور
گرچه مونده بیلمسنگ،مرگ بیلدورور
مونده بیلگنلرگه سود اپتمس دریغ
مرگ اؤرگندن سوغون بوینونگه تیغ
بنده لیک قیل بؤلمه گین بی جستجوی
آبرو تؤکمای تاپالمنگ، آبروی
هم تنینگ باریچه بوپولغه پوگور
یول خطردورسعی قیل (عبدالغفور)!
یول یورورده هرکپشی سعی اپتمادی
منزل دارالبقاغه یپتمادی
ای مسافرسین سِفرنی پیش توت!
رهگذرسن غیرنی دلدین اؤنوت
دلگـــشـــادیر، دورآفـــات نـظـــر
مانع ره دور بوکؤپ اندیشه لر
چـیقـتی معـراج اوزره ناگه مصطفی
اول وآخـــرنـــی بیـلدیردی خـــدا
اوتّـوزاوچ مینگ سؤزطریقت اَیردی حق
اوتّـوزاوچ مینگ سؤزشریعت اَیردی حق
سینه احمد گه حق قیلدی نهان
اوتّوزاوچ مینگ سؤز،حقیقت دین بیان
سپن حقیقت خلققه افشا قیلماگین
دیپدی حـق ای رحـمة اللّـعـالـمین
بس طـریقـت دین سؤزلماَیغیل اهل غه
سـرجـاندین سـؤزلمه بـوجهـل غه
جـمـلـه اُمت گه تکلـیـف غـفور
چـــون شریعـت شـاهراه خـلـق دور
هم مـبـشـرهم منیراپتدیم سـراج
بحـررحـمت دین سپنگه بپردیم رواج
ای (امین الدین) مپنی پندیمنی بیل
بوضـــلالت لرنـــی خلقدین دورقـیـل
رحمتیمدین بهره آلغای عام وخاص
آچ بودرگه نـی شـۀ رحـمـت شناس
اُمـــت آلدیده کلامـــیـمنی اؤقی
یؤل اداشگانلرگه نامـیمنی اُؤقـــی
جـــانـب حـق دین مـحـمد انگـلادی
بوســـلام حق نی احـمـد انـگـلادی
جـــوش اؤردی اونگه سـراِکـبری
بازگـشت قیـلـدی جهانـنی سـروری
عـرش اعظم سایه سیدینِ سرفراز
تـوشدی مـعـراجدین اوشل دانای راز
جـــان مشـامینی مـعـطرقیلدیلر
چاراركاننی مـــنّـــورقـــیـلدیـــلر
سّرجاندین دفـتـرآچـتی بپش وکم
اول ابـــوبـــکروعـمـر،عـــثـمانغه هـم
تامُطلع بؤلماسین هربدگمان
اول بـو رمـزنی شـرعگه قیلدی نهان
اَیدی احمد، حیدر کرار غـــه
بـــاقـی قـالـغـان سّرجـــاننی یارغه

آلـدی احــمـددین انینگ جـانی سبق
آن قــدرپُـربؤلدی نـورگه سـّرحــق
جـوش اوردی قــلــبیدین دریـای نور
همتین آلدیده خاشاک اپردی طور
تـؤلـسه دریــاهــربـیابانـگه تـاشار
صد هــزاران کـوه عــالـیـدین آشـار
سیـل کـیلدی طاقت ایلالماس نهنگ
تیزکؤچـرآلدیده بؤلـسه همچـوسـنگ
یؤق اپدی همــدمکه اَیتگای رازینــی
تاپمـس اپردی محـرم ودمسـازینی
سـربـصحرا اوردی وبؤلـدی فــنــا
کؤردی یؤل اوزره قـازیلـغان خالیچا
سینه خالی قـیـلدی چـه گاحــیـدری
چه گاپنهان بؤلدی شـونداغ گـوهـری
گـرتـؤکیلـدی چـاه گـابیرقطره مــی
چون کؤکـردی بؤلدی پیدا،آنده نی
سـّرحــق بــؤلدی اُونیدن آشکار
آشکارا اَیـله دی حــاجــت برآر
تاکـه امتلارگه یـیتـگای دولـتـی
بهره آلغای چون بوگنجدین دولتی
پرورش تاپقای بوبحردین خاص وعام
ناتمـام لربرچـه سـی بؤلغای تمام
سـعی قـدرت بنده سیدین اوردی سر
نوحه بخـش خالقدو،مخلوق نوحه گر
فـاعلِ ومـفعول بـویپرده بؤلدی جِـمع
تیزیانربیرپُف بیلن هفتاد شمع
هـرهـنـرمحتـاج کـاســب دورمـدام
قالمـه طالب لردین ای (محمدنظام)!
حکـمـتـی کـامل خـدای غـیـب دان
قــدرتـینی خـلققه کؤرستدی عیان

حکایه:[1]

بیرشبـانـی بـاروراپـردی رهــگـذر
تشـنه لیک غـالب بؤلـیب اپردی مـگر
دل دریده، روح رمـیده مـرد اپدی
زنده لیکـدین پاک قلـبی سـرد اپدی
عــرش سـری آچیب کف دست نیاز
ایــتـوراپـردی یـاالـهِـی کـارسـاز
وقت مرگـیمـدیرقُلینگ من، یاری بیر
وقــت مضطرلیکده سـن دلـداری بیر
درِگـهــینگده تشنه من رحـمت طِلب
باش اوریب کپلدیم یؤلینگا،خشک لب
سن مسبب سن، سـبـب محتاجی مَن
جــملۀ شــاه وگـدانی تــاجی سَن
سگ نپچوک درگهینگاتاپدی شرف
انگایپتکوردینگ سگ اصحاب کهف
یؤلده قالگن سگ گه یپتکوردینگ سبب
مینگه هم یول باشلاَسنگ یوقتورعجب
کیمگه تحسین قالسه اول مومن اپماس
قدرتیغه حاجت تحسین اپماس
ای کریمایؤقنــی سـن بارایلادینگ
اؤت نی ابراهیمگا گلزاراپلادینگ
داغ فــرزندکؤرساتیب یـعـقوب گه
رنج ومحنت کؤرساتیب ایوب گه
اســم پاکینگ جــمله گه مشــکل کــشا
ای شفابخش سپندین ایزلارمن دوا
هـمچــنان آیــتـوراپدی چــشـم پرآب
تاقـیـویپردین سـراؤرگـای آفـتاب
عـرض ایـشیـتـیـلدی اؤشنداغ شاه‌گه
یؤل یوراراپردی پتوشدی چاه‌گه
دیـده آچدی قــیـلدی اول چـه گه نظـر
سرگران اپردی کؤروندی بیرشجر
هـمـچـنان کـؤردی مصـفا اپـردی نـی
نــقــش بؤلیب هربـیـریگه الله هی

[1] اصل متنده بوحکایت اجره تیلمه گن

قؤلیده باراپـردی شـونـداغ تـیغِ تـنـد
تــشـنه اپردی آغـزیغـه آلدی شبان
کیم ایشیتدی جسم وجاندین قول یودی
انگـــاعـــاشـق مـبـتـدی ومـنـتـهـی
اپرگشیب جون کیپنیدین وحش وطیور
سیغمس اپردی کوه ودشتغه رازی هـم
گر یپتو شدی سمع احمدگه بو راز
بـیلدیلار قیدین سراوردی بوخروش
کپم ایشیتدی جسم وجاندین قؤل یودی
کـپـمکه بؤلدی اول شبانـنی هـمـرهی
تـکـلـیف اپـتدی لارشباننی اول رسِول
اپلتیپ اپردی کیم بومردنی کـیف مَـی
یــقّـه چاک ودل دریده، ســرفـــراز
جـان پـیـغـمـبـربـوسـرنـی انگـلا دی
اَیـدی پـیــغــمــبربـوسّرنـی اوّلـــی
سربراورگن دیر علی دین فتح باب
شیرلرنـی کـاری گه، روبـانپـچـوک؟
ســالدیــلاراول مـردنی بارگن یؤلیگه
آنچـه اسّراراپردی نَی دین آلدیلر
کپتدی انـدین گـنـج نــورسـرمـدی
صد زبان باراپردی اول‌هم لال وگُنک
وصـل بـروقـتی اپـدی با اشتـــیاق
روحــیمـیزگه بـاراپـدی بـوعـافـیـت
کـای(امین الدین) الست نی ایزله لیک
اورالـیک عـمـرباریچه بیزدست وپای
بـار اپدیک وقتیده نَی دپک مُـنـتـهی
ســیراول ذات الـبروجـی ایــلالـــیک
چیقالیک بوتـــنـگـنـادین درمحـــل
نفـس نـی باشینـی مـقـراض ایلالیک
تـحـــفـه دورهـــربنده نـی چشم تـری
تاسـراؤلدورمـایِ بوسّرنی قیلمه فاش
بـــوشـــب اولَـــنی آغازایـــلالـیک

قیرقیب آلدی اول نَی دین بیربؤغند[۲]
بـــؤلـــدی پیدا مـــوبمـــورازِنـهـــان
ترک قیلد ی خانماندین یودی قؤل یودی
رازیدین عـــالـم بؤلوب قالب تهی
ناله سیدین دشت وصحراغرقِ نور
صـــوراسـرافیل اپـــدی آوازی هم
هـرشـبـــانـی راز حـققه سرفراز
سینه احمد بغایت اوردی جوش
ترک قیلد ی خانماندین قؤل یودی
رازایشیتی قیلدی اول قالب تهی
مـهـــدی اســلام هـــادی سبِل
بیخود ومـســت ودهانیده چـونی
چالراپردی نَی نی با سوزوگداز
نَی دین آوازنفیرنی انگلادی
بـو رموزنّـی دین اپمس راز علی
ورنه چـون پوشیده اپردی آفـتاب؟
عرش طاقت اپلامس وزمیندی یؤک
آلدی احمد عشق نابین قـؤلیگه
گـفـتگوئـی باراپدی بند سالدیلار
بایگی ایـتگنلرینی اَیتـمـادی
نَی شکردین خالی دوربی قدرتنُگ
یـوزتـمـنـانـی بـوزارگرد فـــراق
ســدِره بؤلدی بـــوجسم عـاریـت
یاشومرد حق پرست نی ایزله لیک
بویتورگان گنجنی بیرگایموخدای؟
ترک امرین قیلدیک وبؤلدیک تهی
اصلیمیزغه بیرعروجی ایلالیک
تـــوتـالیک راه وفـاپـیش ازاجـــل
لامکان ملکیغه پرواز ایلالیک
اول بشرطی اؤلسه مرگدین ایلگری
وصل بیرنج یؤقتوبیل ای خواجه تاش!
لامکان مـلـکـیگه پـروازایـلالـیک

[۲] بؤغین

چـیــقـــــادورفـــریادبومـضماردیـن اول نه قیلـسین ایریلیبدوریاردین
کیمکه رنجوردوربومرگ نی فرض بیلور یاقه چاک هرکپمنی کؤرسه عرض قیلور
شـادتاپـیـلگای اؤزیمدیک غــربـتــی اخـتـاروراول نیک وبدنی صحبتی
آری خـــلــق آدمـی مـضــمــارد ذکـرخـالـق آیـتـمسه بـیـکـاردور
ســعی قیلمانگمی بودولت بؤلسه رام مـشک بسیـاروقنی یخشی مشام؟

***

«کـزنـیــســتـان تامرا بـبـریــده انـد وزنفـــیـــــرم مـردوزن نالیده اند»
چـنگ عـزرائیل غـــه تـوشــتی قالبیم بؤلدی پیدامن اوچـــون روزوشبیم
تـــامنگا قؤیماق اوچون حق بیرصفت عـرشیلرگه حق قیلوردی مشورت
خـــاک دین شـــاه مکـّـرم قیله مـــن اسمینی عالم گه آدم قـیـله مـــن
سایـــه پاکی سیـلر[3]دین ایلگری هـمچـنین پـیداقـیلای پـیغمبری
کؤرسه تای قدرتنی آدم نام اِبته ی جـنـت فـردوس نی انعام اِبـته ی
(عـــلم الاسـمـأ) قیلای اثبـــات نـــی[4] مـوجود ابلای همچنین مرآت نی
انگـا باغـــیـــشـلای یـمین وهم یسار سرمخـفی لرنی ایـلای آشـکار
عـرش وکرسی گه آنی سرورقیلای افضل ایلای جمله دین بهترقیلای
رحمتیمدین من بغیشلهی مینگ فتوح امـرپاکیـمـدین بیرای آدمگه روح
لایـــق دولت قیلای بـــوبـنـده نـی هم بلند وپست وهـم دیـن غنـی[5]
مـژدهٔحـقـدیـن تـوکیب دریای اشک نامیمیزدین عرشیلرگه توشتی رشک
جـمـــله آیدیلارکـه بومرغوب ابمس خاکدین قیلماق خلیفه خوب ابماس
فـتـــــنه لرپیـــدا بـؤلوربـوخـاکدین صدهزاران اؤت چیقارخاشاکدین
سـراوراراندیـــن خـــطابـیـرله گناه باغ جـــــنتگه نی لازم بـدگـیـــاه؟
مـلـک لرویـــران بـــؤلـــوربوخـــاکدین چیقماغای خوشخویلوق بیباکدین
شـریدین عالم هـمه بؤلغای خراب ظلمتیدین زود تـوتؤلگای آفتاب
یادحـــق قـیـلـمای بؤلورلرفـتنه جوی خاک چـرکین گه نی لازم آبروی؟
یؤق ایدیک بیزخلق،خلق دلریش ابدی دوست ودشمن هم حسوداندیش ابدی
جـــسمیـمیزیؤقیده صـاحب جاه ابدیک امرحقـدین بیزصفِ ارواح ابدیک
بیزنیـستان باغـــیـــدین بؤلـدیک جـدا جـسم خاکی بیزگه بؤلدی اشـــنا
خـاک تاپـدی روحیمـیزگه جـنـسیت آب وآتش کـپـلـدی قیلدی تربیت
بـــادبـــؤلـــدی بـازبیرارکـــانـــیـــمـیز مـشـترک بؤلدی بوتنده جانیمیز
دعـوی قـیـــلدیک بنده لیکده هم نفیر ورنه معلوم یؤق ابدی اسرارسیر
بنده دین قدرتگه دست اؤرماق نیحد؟ مخـفی کـپـلدی بنده دین رازاَحد

---

[3] سیزلار

[4] علم الاسماً نی قیلای اثبات هم

[5] هم بلندوپست وهم دیندن غنی

کـیــم شـیــاطین ومـلائک لردومرد
آنچــه مـردابـردی بــوسّرنی بیلدیلار
کؤرد یلار باطن ده نور پاکـــنی
کؤراپدی اول وقتده شیطان لعین
اول مـونث بـؤلدی یولعنت گه غرق
باخـبـربؤلگـین کـه اؤزجـنسینگه بار
حـلـقّهٔ تـسلیم مـهـارینگ دورسَـنـی
بـوامـانــت باریـــنـی آلدیـنگ کؤتـر
چون سپنینگ شمعینگدودین احمدی[۶]
کـیـم نـی قؤلده شمعی یؤقتورکجِ نظر
کـاله آلـسـه دستـیـده بؤلـغـای سقط
بــؤلـمـغـای هـرگـزآنی کـاری تـمـام
هــیـزم دوزخ دپگـیـــن مـغـرورنـــی
بـاراپدی شـیـطـانـغه شـونداغ عـلتـی
اول فـرشـته اپردی بـؤلـدی گــژدمـی
ره غلــط قــیـلـدی وتــوشدی نـارغه
آخــراول اپــردی یمــانـلاردین یمان
کـپـرمـه شـیـطـان یؤلـیغه(عبدالغفور)!
چپ گه تاشلریخشیلرنی کاری نی
دشـمن دین دورکـه چرکانـمـک روا
نــفس قـؤشـیلســه اژدهـای دیــوگه
بـؤلدی آدم مکـرشـیـطان بیرله مست
وعــده لرایـله ب اپـدی خـالـقـقه اوُل
فـرقه – فرقه بـؤلدی ضـد یـکـدیـگر
نپچه فـرقـه قـیـلـدی روحنی امریدین
حق بؤیوردی مملکت جاننی کؤرینگ
قـلـبـنگیزهریپرده بـؤلـســه برقـرار
باردیـلرسـیـرایتکالی هـرجـمـعـیـت
بـعضی لرخاطـرمشوش بؤلد یلر
اول که ناخوش بؤلـدی ای(عـبـدالـوفا)
بازآیته ی خــلققه الـهــام دگر
ملکیمیزباردورحقیقت ده یـقین

تؤشتی خلقنی اؤرته سیده شک و فرد
شـرکــت واندیشه دین آیریلدیلار
سجده قیلدیلار بوتونله ی خاکنی
پپتمادی بوسرگه اِدراکی یقین
بـؤلـدی آخرریشخندَغرب وشرق
بیرایل گه لازم اپرمیـش بِیرمِهار
مـشت خاکیگه نی لازم مِن منیِ؟
شـمـع لازم یؤلده کؤپدورکوه وجر
فرق بؤلغـای شبهه ده نیک وبدی
یؤل یـوروروقتی جـهـنم گه توشر
رهـنمـاسـیزخلق قیـلوریؤلنی غلط
کیمکه بـؤلـدی دیودپک مغرورنام
دین وایمـانیگه تاپمس نـورنـــی
بؤپنیگه آرتیلـدی طوق لـعـنـتـی
بــؤلـدی آخراول سـقرنی هیزمی
قـیلدی اســتـــیزه اولـوغ جبارگه
بــؤلـدی آخرفــتـنـهٔ آخـرزمـان
بودغل نی مکری کؤپتوریوزاؤگور!
سرداپتاراصحاب نی بازاری نی
تورسه یؤل اوستیده شونداغ اِژدها
بؤلدی مشغول مکرورنگ وریوگه
مـحوبـؤلـدی یادیـدیـن روزالسّت
بنده لیک قیلماقغه اول بؤلدی ملول
فـتنه جـولردیـــن خـدایا الحذر!
جمله گه بپردی الستنی خَمربدین
سیرایتینگ ملکات دنیانی کؤرینگ
مپن قیـلای سیـزلرنی انـده پایدار
خوش کؤروندی بعضیگه زیب وزینت
کؤردیلردنیانی ناخوش بؤلدیلر
روحـــهای انـبـــــیأواولـیـــــأ
تازه مُلــک نی بازایلانگ لرسفر
جنت الـفردوس هـم خـُلـدبرین

[۶] چون سپنینگ شمعینگ نی دودی احمدی

روح پاک انـــبـــیـــأواولـــیـــأ تـؤتـدی لارسـرمـــایه راهِ بـــقـــا
بعضی روح لرمونده قالدی ایریلیب بـــورباط کـهنه نی جنت بیـلـیب
صـــاحـب مـلـک وتوغ وچوگان بؤلوب نـفـس بازاریگه سـرگردان بؤلوب
اوزلریگه ملـک وجـــاه آبادایـــتـــیـــب حق نی تاشلهب غیرلرنی یادایتیب
عمـراوتوب گنج دین نشانه تاپمه گن نامِ کـان ایزلب خـــزانه تاپمه گن
بـــوجـــهانـــنی زهـرینی شـکّربیلیب قایداکی سـنگریزه نی گوهربیلیب
دینگه سست وبنده لیکدین ننگ قیلیب آته فرزند بیر- بیریگه جنگ قیلیب
بـوغـرورلردین کؤنگلنی تؤلدیریب اقربالربیر- بیرینـــی اؤلدیریب
یادیـدیـن چـیـققن همـه عـهـد ووفـا اولین دیـــراہردیـــلرقالوا بلـی!
کـیـنه جـولرنخـوت ایچره اؤلدیلر بعضی فرعون،بعضی نمرود بؤلدیلر
بـیـــلـــمـادیلرگـــوهـــردلنـــی دریـــغ تارتدیلرخـاصـان لرباشـیغه تیغ
ضـــدبؤلـوب پیـغـمـبـرمـرسـل بـیـلن ضدیت دین کؤب گپوردیلرسخن
مبنگته دین بیراهل دولت بؤلدیلر سـنـت اهـلِ جـمـاعـــت بؤلدیـلر
اَیریـلیـب چیـقـتی هـمـــه دارالـفـرید بعضی عارف بؤلدی بعضی مجتهد
بؤلدی قـــرآن جنـــســیت لرگه محک بعضی مومن بؤلدی بعضی اهلِ شک

حکایه:

گاوی باراہردی چـون پـستانی خشک گشنه لاغراہردی اُول میدانده خشک[۷]
کـؤرماب اہردی عـمریده بیرمرغزار اول علف دین جان گاوامیدوار
اوتوب اہردی عـمـری شونداغ بیرطرف کؤردی مبرزخانه ده چیققن علف
هیچ کورماب اہردی مونداغ مرغزار بورنیغه تیکماب اہدی بوی بهار
دیراہدی هی- هی غـنـیـمـت تاپدیمم ای نه خوش روزیکه جنت تاپدیمم
بونجـــاســـت بیرله خُرم جـــــان گاو بؤلدی مبرزخانه لرمیدان گاو
اهـــل دنـــیـــالرهـــمـه خـــود،دواہرور همچومبرزخانه تاپگن گاواہرور
جان دهقـانی سـمـندردین قـاچـیـــب بنده لیکده امراکبردین قاچیب
ملک آبـادی بیلیـب ویـــرانـــه نـــی منزل ایلهب نیچه مبرزخانه نی
مرغزارِ باغ ایـماندین قالیـــــــــب جنت الفردوس رضواندین قالیب
مـثل کـرگس انـتـــظاراســتـــخـــوان هـرسـرمـسـلـوخ بؤلگن پاسبان
نـــورجـاندین قـــالبی بـــی بـهـره دور که بولرنی حـاصـلی خـرمهره دور

حکایه :

(خواجّه ذوالنون)باروراہردی رهگذر یؤلده بیرخراسگا قیلدی نظر
کؤزی باہلانگان چنان حیران یؤروب بیرقریشلیک یؤلده سرگردان یؤروب[۸]

---

[۷] بویپرده قافیه بؤزیلگن

[۸] بیرقریچ لیک یؤلده سرگردان یؤریب

شیخ سؤال قیلدیکه:ای حمال خلق
سنگا معلومدور بویؤلده حال خلق؟
قرنلار اؤتدی اؤرارسن دست وپا
هیچ منزلنی طی اؤردینگمو ینا؟
دیدی باره من هرطرفگا اپلانیب[۹]
هرقدمده یاکپتارقیتیب عقب
هیچ بیلمایمن نپچوکدور بورموز
خانه دین بیرونگاچیقمایمن هنوز
درحقیقت بوسخن اخلاص دور
خانه دنیادوروخلق خراس دور
یپغلادی(ذوالنون)اؤز احوالیغه
بنده کپراک یپغلاسه اؤز حالیغه
اپتابپرسم بو سخن بؤلماس ادا
تا مقام خاطریم یوم الجزا
یاالهی عاقبت محمود قیل !
مولوی نی روحینی خشنود قیل!
جویبار مولویدین بهره بیر
تا بؤلای مپن نوررحمت بیرله سیر
بوسخن اخلاص سیز نادانغه حیف!
کند بؤلور نادانغه تؤشگان سؤنگ بوسیف
کپم گابؤلسه صدق واخلاص تمام
انگالازم دور بوطرز شیرین کلام
دفتراچسه عارف شیرین کلام
یؤز قیامت اؤتسه بؤلمستور تمام
باغلا همتدین کمراخلاصی سست
دلده دردینگ یؤق نمازینگ نادرست

***

«سینه خواهم شرحه-شرحه ازفراق
تابگویم شرح درد اشتیا ق»
دلده دردیمنی اگر قیلسام بیان
آه سردیمگا کؤیار هفت اسمان
که بویؤلده درد دیده مرد کپراک
درددلنی بپلگؤدپک همدرد کپراک
محرمی درکارشرح اپتسام مونی
گوش دلنی مینگا قؤی(عبدالغنی)!
عشق بیرکیمیادو ناقابلغه حیف!
آچسه گوهرنی بووقت جاهلگا حیف!
طالبی بؤلسه بویؤلده قابلی
نام عشقنی انگلاسه تیتراردلی
اختارؤرشام وسحر جوینده دور
نورایمان جستجوی بنده دور
اؤزگا یپرگا باره تؤرگان راهی یؤق
نیک وبدنی طعنیدین پروایی یؤق
هردلیگا بؤلدی وارد نیک نام
اصل مقصودی انی بؤلمس تمام
مثل خردپک یؤلده گردن بسته دور
هرقدم قؤپغانده پایی خسته دور
بورموز نی انگلا، اپتماق ناروا !
کؤر دلگا درد دل اپتماق خطا

حکایه:

خواجه (میردولـت) امـام بحروبر
آه سردی انگـلادی وقـتِ سـحـر
جـای دوردیـن اپـردی آوازبـلـنـد
جان شیخ بؤلدی اؤشل شورشگه بند
خـاطـریگه کپلدی شـدتهای مـرگ
هم رکوعی هم سجودی بؤلدی ترک
غـلـبه قـیلدی چـنان عـشـق کریم
خاطریگه کپلدی شـدتلیک جحیم
اؤزگه طرزبؤلدی اؤشـل عارفگه خوی
جانب اول ده گه عارف قیلدی روی
چـنـدمـنزل یـؤل یورودی اُول امین
پتدی بیرویـرانه جایـیگه یـقـین

[۹] دیدی بار من هرطرفگه اپله نیب

پـــیـر مـردی کـۆردی اُول قدی دوتا
کـــبـردی سالیم شـصـت دین،هفتادگه
مـــاه وسالـیـم اۆتدی رسوالیک بیلن
همچنان عمریمنی اۆتکردیم که زشت
آرزوبـــســـــیاروقوّت مبنـده یـــۆق
تـوشـتـی دندانـــیـــم وموبۆلدی سـفید
ابـمـدی که کشتـیـمِ نی بـۆلغای یا اله
لـطـــف پاکینگَدین کَهیم نی دانه قیلَ
تـــوکـراپـردی اول خـونالود یـاشینی
شیـخ بیـطاقـت بۆلوب اول گریه دن
اول مـبـــارک پـــیـــرکۆتاردی باشینی
دیدی اول کـامل کـه دردینگدین گپور
اول جواب ایدیکه اَیتمام دوربوسوز
دردهمدرد بیرله بیرگه‌ی آب ورنگ
سـالمـــه گـیـن اندیشه لیک دلگه گره
اولکـــه درد کـۆرگن بودردیمنی بیلور
بۆلمـسـنـگ بویـۆلده کـــارافـــتاده ای
روزگارینگ تـــنگ وبازارینگگه بۆل
قـیـلـماگین منعیم‌نی چندان ییغلایین
مونده هرکیم ییغلامس مرگ ییغلاتور
بـــیـمحل اویغاندی هـرطـفل شیریۆق
شـیـخ اَیدیـــلارکـه هـمدردینگ منم
سن عـــــقـــیـده قـیلمه مردساده من
خـــاطـریمده گرچـه عقبی نی غمی
صدهـــزاران رنجوروگمره نی من
گربۆلای دِبـسنگ اولوغ دولتگه سپر
من آلای پُشـــتیم گه چالاک اۆتکارای
کـوشـش اَیـتمام دورهـلاکینگه سپنی
بۆلـدی اول رنجـــورنی حـــالاتی دگـر
دیدی درگاهـیگه خاص الخاص سپن
پاک طیـنـت سـن که پـــیـــرمـــتـقی
قـــیـله من قـــیـــلگن گُنـه لرگه نظر

دیراپدی حاضراۆزینگ سَن ایخدا!
ینگـی کـبـلدی وهـم دوزخ یادگه
یـۆل یورودیم محض گمراهلیک بیلن
نوجوانلیغ وقتی قیلمای یخشی کِشت
بی بضاعت من زراعت مبنده یۆق
من اۆزومدین اصلی قیلمایمن امید
ساچه من دان اۆرنیغه چنگالِ کاه
حـاصلیم نـی سپن پُروپـیمانه قیل
شیخ اَریتدی مردنی کۆزیاشینی
بایگی رِنـجورگا اُول ایتدی سخن
شیـخ خُـلق خوش ایـله یانداشینی
باعث فـریاد وافـغـانینگ نِي دور؟
هـمچنان یـوشـیده یخشی بورموز
آچمه درد نی دردکۆرگن بۆلمسنگ
درد چـون اغـیاردین پـــوشیده به
مـــردکـارافـتـــاده مـرهِـم لرقیلور
کاولمه دردیـمنـی مـــردِ ساده ای
رهگذردین مشغول کارینگگه بۆل
تاتیریک من آه اوروب قان ییغلایین
غـــفـلـتـی لرنی بوشدّت اویغاتور
نـوحه قـیلـمـاقدین دگرتوفیریۆق
وادی غربت ده هـم مردینگ منم
دردکـۆرگن مـــردکـارافـتـاده من
هم کفِ دستیمده حقنی مرهمی
یۆلـــغه سالـدیم بیرایـما گه دفعتاً
دست بیعت نِی بویۆلده مبنگه بپر
عقبه لردین من سنی پاک اۆتکارای
یپتکورای مـــنزلِ پاکینگه سپنی[10]
دلده افزون بۆلدی چندان نوحه گر
آری اوزوقـتینگه بیرالـیاس سپن
یورتده مینگ الیاس بارومین شقی
بۆله مـــن شوریده دین شوریده تر

[10] وزنی قیسقه تۆشگن

طفـل یــتیـم بؤلـدی قـیلورچشم تری
مــادریم دیـب لاف اورار،لاف دروغ
مِن بوتـمـثـیـل نی سِنگا اَیلای بیان
دزدی باراِیـردی دسـتـیـن کیستی لر
باراِیدی بیردسـت بریده مـردِمست
قیچقیروراِیردیکه ای خلقان تؤرونگ
خلق تحسین قیلدی مردنی حالیگه [11]
مِن اؤشل سرمست گا اؤخشارمن دریغ
آشنانی گریه سـی باسـوزوجان
محِـرمیم یؤق سِن یوری بیررهگذر
مــن بویـؤلده ییغلامایمن نان اوچون
بیرخــرِ افــتاده مــن پادرگِلی
سِن سِبکرُوسن سفرنی پیش تُوت
شیخ اَیدیلارکه: ای(عبـدالِـوفـا)!
مینا لرگرچه بُـراق تیزپـــــر
اصلی بولدورخصلت پیغمبری
اصلی مومن بولسه،چون مومن توغر
مین بلدراق من بوشهره ای(امین)!
بیلدی طالب رهنمانی دردینی
دِیدی اولتوِر،سینه نی خالی قیلای!
شرحه- شرحه دردنی سِنگه کورستهی
اوّلی وقتیمده پیریم باراِیدی
اَیتوراِیردی:مِنگه،بیغم یورماگین!
من غنیمت من،مِنی قدرِیمنی بیل
نفس اَماره زبون قیلدی منی
اَیریلیب قالدیم اؤشل سالاردین
بوسفرقتیغ قؤلومده توشه یؤق
هم اویؤلدین رانده،موندین مانده من
دست اورارمن ازبرای دستگاه
سِن بوسؤزنی صاحب نسبتگه اَیت
آرزوشولِ اوچراسه اول منتهی
شونچه اَیدی واوشل مشتاقِ درد

دیگری انگه بِؤلالـمـس مـادری
انگبیـن نی ضّدی دورمانند دوغ
تا آچای دیـریـنه لردین داسـتان
جای عبرت داره ایلتیب آستی لر
عبرت المای خوش کؤروندی انگه دست
که بودستنی دستیمه یاپوشتورونگ
دیــوکـولـگای بنده نـی احوالیگه
اوره من دستیمگه تیغ اوستیده تیغ
گریه بیگانــه داغ آش ونــان
صحبت بیگانه ایـلردردســر
یاش تؤکرمن دیده دین ایمان اوچون
یؤل یورورده باروزمین مـشـکلـی
کیم کِبین قالدی خیالینگدین اونوت
اصـلـی مـونـداغ کاره یؤقتورانبیا
بازاداشگانلرنی حـالــیـگه قره ر!
اخوت مومن در رحمت ایرور
ناگهان شهریگا کیرسه نابلد
پای صدقینگنی،منی پاییمگه قوی
کوزگاسورتدی توتیادیک گردینی
مین فراق دردنی خالی قیلا ی
گوهریم بارمشتری بؤلسنگ ساته ی
یؤل یورورده دستگیریم باراِیدی
یؤل خطردوربی الم اؤلتوراماگین
بوسفرنـی آخــرین انـدیـشـه قیل
نـیـم یؤلده اوردی موندغ رهزنی
وقت اؤتدی اِیمدی قالدیم کاردین
کِشتنی سیل ایلتدی مهلت خوشه یؤق
هَمچــنان نومید درگه مـانده مـن
حـاصل کاریم هــمـه سـی دودآه
حال زاریــم نـی امیردولتگه ایتَ
کؤرسام وقیلسام شـودم قالب تهی
آه اوراردی ســؤزدل بـیرله بـدرد

[11] خلق حیران قالدی مردنی حالیگه

دیدی اول کامل امیردولت منم!
بؤلیب ایردی خشک چوب استخوان
(دفترپنجم) ده آیدی مولوی
« سرّخودراازدوکس پنهان مدار
محرمی درکاراپدی رازانگلاغای
بوسخن اهلِ حقیقت گه روا
بازوی حیدرکَبره ک توتسه بکار
بعضی لارگه تیغ بارودست یؤق
دیده سی یؤقِ انتظارِعینکی
اول مگسنی پریدین نِی نی کؤرار
ای(نظام الدین) بویؤلده پاک قَیت!
بورموزنی معنی سین عاشققه آیت
آیتابیرسم بوسخن پایانی یؤق
اصلی اویغانمیدی روح قابلینگ
کیمکه اؤزمحبوبیدین رنجوردور[۱۲]
شمعدین پروانه کیلدی ناگزیر
روزگاروابسته دور تاریک شبی
بؤلسه انداغ راه مسلکدین جدا
جاده گم قیلغانده مردابله بؤلور
خاک کیلدی آدمینی جاده سی
جمله کیلدی پردهٔ ظلمت گا غرق
اول که فرق ایتدی که اول کامل ایدی
طفل هفت ساله خلیل جانی بلوغ
اختاره ردی حقنی آذر دین نهان
بادگا قیلدی نظر اول پاکباز
بؤلدی پیدا باد گا رنگ عدم
دیدی: بو معبودلیککه ارزیما س
اول قدیم دور ذاتیگا بؤلمس زوال
گه نظر قیلدی شعاع اب گا
جمله نی کؤردی که اصلی بی بقا
یوزاؤگیردی جمله دین جانی خلیل
کؤردی یکسان جمله سی بیر– بیرغه ضد

ســایـه پاکیمگه کـیل دولت منم
آه دیدی غمگین تنیدین چیقتی جان
قطب ربانی وغوث منتهی:
از طبیب حاذق واز یارِ غار »
نه مقلددین که آواز ایلاغای
جاهلی دین سربراورسه بوخطا
غیرنی باشیگه اورارذوالفقار
بعضیلرگه(قبض) بارو(بسط) یؤق
چشم آحولدین کؤتاریلماس شکی
دیده بینا پیرلردین هوکورار
سرّجاننی، جانی پاکانلرگه آیت!
مصطفی نی رازینی صادققه آیت
یؤلده تورگن عقبه لرنی سانی یؤق
بوسببدین غرق ظلمت دوردلینگ
تا ابد شوریده دور ، رنجور دور
طفلنی مقصودی کیلدی جوش شیر
هرکیشی گا مقصودی ومطلبی
یؤل یؤروروقتی یپتورگای دست وپا
گرچه باادراک ایرور،بیره بؤلور
شربت مرگدورهمیشه باده سی
بوسببدین نیک وبدبؤلمایدوفرق
مثل ابراهیم دریا دل ایدی
آفتاب دولتی عین فروغ
حق ساری پرواز ایتردی نور جان
دیدی بؤلدورکردگار، کار ساز
گه زیاده بؤلدی و گه بؤلدی کم
غیردور،مسجودلیککه ارز یماس
بنده دین ناقص دور ادراک کمال
هم شعاع شمس گه،مهتاب گا
آری! هر مخلوقتی بیخی فنا
کؤنگلیده باراپردی هم ذوق جلیل
باقیدور، بیننده دورذات(مجید)

[۱۲] کیمکه اؤرمحبوبیدن مهجوردور

کؤردیکه هرجزوغه بیراصلی بار
فرق قیلدی تابولرنی موبمو
دیدی هرملکات بی مالک ایماس
ای برادرملک غه قیلمه اقتدا!
جزولردین بؤلدی روگردان خلیل
گریؤلوقتی دیده سیغه گنده کشت
باغلرایردی هربتی نی چپ وراست
جان آزرایردی وهم دشمنی
جان آزرایردی دیده نابینا
اول خلیل کارینی کج انگلارایدی
جمله آیدیلارکه: کؤچگین آزری !
بازآیدی اول طفل دور،بالغ ایماس
بؤلسه بالغ دورانگه بیرینگ ادب
طفل نی بیلسون نیک وبد دیرامین
اول نی بیلسون گوهریکتانی نغز
بؤلسه ایردی عقلی سیندورمس ایدی
طفل نی حالیغه قؤیماق یخشیدور
بوسخن دین تاکه مضطربؤلدی قوم
بارایدی بیرقوم آتی (مقدری)
بس بوکودک آخری سروربؤلور
جمله سرورلرنی آخرتن اورار
سن که آزرسن بودم یؤل باشلاگین
اصلی بؤلمس خصم گه خُردوکلان
دشمن دین دوروفرزندینگ ایمس
بورموز دین بولدی آزر دلگیری
باردی رای قومغه ناچاراُول
تاشلادی ایلیتب بیابانیگه زار
جوش اوراردی جانیگه نورجبیر
حامی حالی خلیل بؤلدی کریم
چندسالی اؤتدی اُول صادق بؤلوب

اصل انسان نوروشیطان اصلی نار
فرع دین تااصل قیلغای جستجو
اقتدامالک گا قیلماق دوروبس
دشمن جانینگ ایرورغیرخدا
فردیت لیک ایزلرایردی متّصل
انگه معلوم ایردی رنگ خوب وزشت
خلق آنی کارین کؤراردی عین کاست
خصم ایدی ظاهردین معنی بری
دیده سی باراایردی لیکن بی ضیا
بُتنی سیندیرسه بوکؤرییغلارایدی
بؤلدی اؤغلونگ جمله گه دردسری
طفل غه زجرایلامک لایق ایماس[13]
کاریغه سعی ایلامک دور،روزوشب
کیلسه نارآلدیغه یا دُرثمین
سیندورورماننده اُول چارمغز
همچنان گوهرغه سنگ اؤرمس ایدی
کیمکه عیبین ایلادی بدنقشیدور
بسته قیلد یلارزبانین اهل یوم
دیدی باطل دوربوقول آزری
یانه بیرنسبتگه پیغمبربؤلور
نیک لرنی آخرین گردن اورار
بیربیابانیگه ایلتیب تاشلاگین
گرچه خُردهم بؤلسه زهرسالگای ییلان
جانگه دشمن دورجگربندینگ ایمس
یوق ایدی هم ایمانینی اثری[14]
گرچه باطن داغ فرزندگه ملول
دوستنی مضطرقیلورمی کردگار؟
آقدی سرانگشتیدین دریای شیر
لیک هرحاجتغه خالق دورمهیم
هم نبّوت بحریغه لایق بؤلوب

---

[13] قافیه ماس کیلمه گن
[14] ایله دی آزرنی دلگیر بورموز
یؤق ایدی ایمانیده بیراؤزگه سؤز

ذات پاکینی تانیتدوردی جلیل
کېل خلیلیم نی باریب بیدارقیل
سن بونورنی شاه بیت الله غه ایلت
روشن ایلادیده سینی نوربیلن
جبرئیل کېلدی خلیل غه دېدی راز
کېل قدم قۇی قابل اکبردوسن
ملتینگ دین کیمکه روگردان اېرور
توکتدی جانیگه بودم نورخدا
آخری مقبول اکبربۇلدی اُول
کیمگه بۇلسه مخزن گنج ایمان
جان بالغ بۇلدی جِوینده بۇلور
ای(قوام الدین) سن جوینده بۇل!
جستجوقیل کیمیای اصل نی
چیقمه بحردین ماهیا اصلینگه بار!
اصل دنیافرع کېلدی دیده گه
بلکه غافل انگلاماسدورگنده دور
کیم نی اندک جانیگه آگاهی بار
کیم عبادت قیلمادی بنده اېمس
ایخدایا جمله نی جوینده قیل !
ورنه بسیارپرخطر دورراهیمیز

لطف پاکیدین یباردی جبرئیل
سینه‌سی نی مخزن اسرارقیل
خلعت پاکیم خلیل الله غه ایلت
بنده لیک قیلسون دل معموربیلن
جان پاکینگ نورحققه سرفراز
هم چراغ عرش پیغمبردوسن
همچودرگه رانده دور،شیطان اېرور
جوش اوراردی دلده اِسرارخدا
هم نبوت بابیده تاج رُسل
گرچه ظاهرخُرد اېروربالغ دوجان
کبرونخّوت قلبی دین کنده بولو
بنده لیک قیلگین مبارک بنده بول
ایزله دایم روزگارِوصل نی
برده بۇلغای اصل زهرلیک اژدهار
بوسخن بس دوردل فهمیده گه
بنده لیکده کاهل شرمنده دور
رهگذرنی باره تورگان راهی بار
اهل غفلت اصل جوینده اېمس
حرص ونخوتدین کۇنگلنی کنده قیل
مونده یېتمس عقل لنگ کوتاهیمیز

حکایه:

باراېدی روم شهریده بیرمرده شوی
بیلدیکه دارالبقاغه کېته دور
بارایدی اول مردنی قابل عورتی
دیدی وقتیم تنگدو آخرکېته من
جورۀ قابل ایدینگ سن منگا زن
باره من بی سایه بان وکورولنگ
مصلحت کۇرساتکه ایماننی تاپای
دیدی عورت: گرچه که ظاهر زنم
روزهم مشتاق آب وآش ونان
ای سینینگ مرگینگ منگا نوروز وتوی
ماتمینگدن منگا یۇقتور نیم جو

وقت رحلت اول ایماندین تاپدی بوی
وقت رحلت کېلدی ایمدی اوته دور جج
انگا قیلدی مخفی ده مصلحتی
منزل دارا لبقا غه اوته من
مصلحت کۇرساتکه زودکېلدی وطن
بیرفقط باشیم لحد تاریک وتنگ
مرده کېلدیم تازه تر جاننی تاپای
مصلحت مندین اېشیت،من دشمنم[۱۵]
کېچه بۇلسه مایل کیر کلان
گرسېن اۇلسانگ منگایېتگای تازه شوی
خاطریمده ارزوی شوی نو

[۱۵] مصلحت مندین اېشیتمه، دشمنم

مصلحت دشمنغه قیلمه ریش خام
هیچ دشمن ایشنی قیلماسدور تمام
بؤلسه هرفتنه همه ملک نی بؤزار
بلکه انجامینگنی بیخیدین اؤزار
مرد،عورتدین اېشیتدی حرف سرد
استخوان مرد بؤلدی گرد–گرد
ایدی فرزندیمنی ایتینگ لاربووقت
یاری بیرسؤن منگا تؤشدی روزسخت
کېلتوروب فرزنددور اندیشنی
همچو دل پیوند و هم دلریشنی
دیدی ای اؤغلوم:کېتارمن عاقبت
مېندین اؤتدی،سنگا قالدی مصلحت
بی ثمرکېتدیم سریمگه سایه یؤق
گورغه تنها باره من همسایه یؤق
مصلحت کؤرسات نیچوک بؤلغای بوکار؟!
چینادی باشیمنی آخر روز گار
اېلتمادینگ گورینگگه بیرشمع فروغ
اېتدینگ اوقاتینگ اوچون راست ودروغ
بیزسنینگ فوتینگده خوشوقت گنج شناس
گرسېن اؤلسنگ ییتگای اول مال ومیراث
بوسخندین باز دلگیر بؤلدی مرد
تشویش مرگدین اؤراردی آه سرد
آه اؤرار اېردی برادر قېده دیب
ای منی دیده مغه گوهر قېده دیب
حاضر اېردی و برادر اېدی: من
اصل مېن من ، دشمن قتال من
انتظار شوربای روغنینگ
بلکه سېندین سؤنگره مېن شوی زنینگ
حالی دیگربؤلدی مردمرده شوی
دیدی حق سېندین تیلارمن ابروی
ساعتی باراېردی اول سفیان روح
بؤلدی حاضرآلدیده صاحب فتوح
مردنی اؤلماسدین بورون باج اېلادی
خانهٔ پاکینی تاراج اېلا دی
سایهٔ پیردین یېتوشتی نورجان
منزل اصلیغه بؤلدی کا روا ن
اېتابیرسم بوسخن بسیار دور
زین قبیل مرکبغه یؤل همواردور
سعی قیل بو نکته ده(عبدالحسن)
کؤز یؤمولدی باشغه چؤلغاندی کفن
عقبه لار بسیاردور ای شهریار!
ترک قیل دنیانی اؤزاصلینگا بار

***

«مـن بهر جمعیتی نالان شدم
جفت بدحالان وخوشحالان شدم»
کای قدم آهسته قؤی ای شهریار
جزویت دین کُل غه اندک فرق بار
عقل ونفس البته بدحالان دولار
هم قرین مسلک شیطان دولار
کج گه یؤل باشلارسنی بوایکّی‌سی
همچنان رهزن دو یؤلده ابلیسی
بؤلمه رهزن لرغه همدم ای فقیر!
تاقیلوررسوا بوآلوده ضمیر
هرکیشی که کج گه همدم دورکوېر
صحبت قُلاب کېلدی درد سر
جستجووقتیده ای(عبدالاحد)!
اختارورآلدینگه کېلسه نیک وبد
یؤل یوروربی غم یوره ک گمکرده لار
چشم دل غه باقی بؤلسه پرده لار
اختارورهرنیک وبدنی منزلین
درمقصود قؤلغه کېرگایدېب یقین
اوّلین ایزلربوسّرنی جان مرد
تاکه تېکّای دستیگه مقصودفَرد
عشق خوشحالی اېرورآتش مزاج
هرمریضغه چونکه اندین دورعلاج
نوربغیشلرتاپسه هرکیم اندکی
تاقیامت دلده قالماسدورشّکی

عقل،حسگه کېلدی همتلیک مَحک
تابولرباقیدو تن نی شهریغه
همچواَماره خسیس نی برهم اَور
مشتق ظلمت اېروربوعقل وحس
تن که بۆلدی بوخلل دین پاک وصاف
تاکه عقل ونفس باقی باردور
هرطلبده راحت ومحنّت بۆلور
جستجوی مانعی دورای کسی!
عشق کیمیادورکه مس نی زرقیلور
یېتکورور منزلگۀ ا نوار گه
گرمجازی ناری دوراهل مجاز
خاملرنی جانیگه آتش کېلور
غرق نورانی بۆلوب بودوشُدی
بعضی لرنی عشقلری حیوان بیلن
بعضی عشق لربارعمارتلرغه بند
بعضیلرنی عشق لری تخت وسریر
بعضی لرنی عشق لری مشتاق نقش
بعضی عشق لربارمشتاق چمن
بعضی لرنی عشقی چونِ اسپ دوان
بعضی لُعبت بازوبعضی بُت پرست
من بولرنی سنگه زود قیلدیم بیان
گرتاپیلسه اَمرمونده باب دور
ایکّی مسلک دینِ عزیزیم آچمه‌لب
بیرنی توتگن ایکّی قۆل بیرله بسی
چونکه دنیاآخرتغه ضدّ اېرور
سبن که طالب بۆلمسنگ کج یورهمه

چون بولردورعین منزلگاه شک
کېرمگای شیطان بدن نی شهریغه
کیمیاتاپگین ومس نی برهم اُور
هم بولردورلشکرنفس خسیس
بنده لیکده کیم قیلورباب خلاف؟
بنده نی یۆل تاپماکی دشواردور
تاپسه دولت آخری علّت بۆلورعقل
عقل وحس هرگزقیلالمس تشخیصی[۱۶]
پشۀ لاغرنی اسکندرقیلور
بعضیلرنی نورگه، بعضی نارگه
اُول تاپارمحشرده دوزخ دین گداز
پخته بۆلگین سۆنگره آتش خوش کېلور
کُل بۆلوب آلدیده نارنمرودی
بعضی عشقلربارتیغ وچوگان بیلن
هوشلری وجانلاری قصری بلند
بی نهایت لشکری یوداروگیر
هم امیروهم وزیرقلعه بخش
باغ وراغ ومملکت فرزند وزن
انتظارترکش وتیروکمان
بُت پرستلیکدین بتردورخود پُرست
کم تاپیلغای بنده غه عشق وایمان
بس مونینگدېک گوهرنایاب دور
تا درست بۆل مؤمن عقبا طلب
وهم ایلاب کۆزغه توشگای دېب خسی
ضدّنی ضدّیدین تانورلراهل نور
کم طلب یۆقسن بویۆلنی کاولمه!

حکایه :

باراېدیِ بیرعورت جُغرات فروش
ایکّی مشکی آرقه سیده باراېدی
چند اَبله قیلدیلارکج مصلحت
دېدی: ای بی بی سفرده منتظر
مشک لرنی همچوتَروتازه قیل

ساتراېردی شیرِوقیماقی خروش
ازبرای نفس مشک برداراېدی
ازبرای زحمت، اما بد نیّت
بیزگه تیزراق کېلتورینگ قیماق وشیر
سال، پیشورگن وقتده آب قلیل

[۱۶] بویېرده لفظی قافیه اېشله تیلگن

جایی تعین باراٖبدی اول قلتبان
کۆتاریب اٖبردی بومشکنی مثل غُل
حرصی چون اٖبردیکه تیزراق ساتسه باز
مرد یۆل اُوستیده تدبیراَیلادی
اَیتوراٖبردی که چوچالاک اعتقاد
نام جُبه نی ایشیتگن ساعتی
دٖبدیکه اَلدیمگه نزدیک روبروی
تاکۆرای من رِنگ جغراتینگ نٖبچوک
قۆیدی اول مُشک نی بیراَچیب کۆردی چون
مُشک دیگرنی آچیب اول خصم حق
آچتی ودستیغه بٖبردی دفعتاً
ایکی دستین باغلادی بوایکّی مشک
یوزتۆلاایشنی بهبوداٖبتمادی
قیلدی آخرهم زنا، زور وبزور
بۆلسه اٖبردی چون اَنی بیردستی بوش
ایکّینی توتغان بومطلب دین قالور
بنده لیکده بۆلمه مثل قوم لوط
ایکّینی توتغان بۆلوربویۆلده تنگ
چشم لرخیره بۆلورهم عقل لال
چون عزازیل غفلتی نی اَختارور
پیرکٖبراک قیلغان بوعلتدین جدا
ورنه نیشترلیک اٖبرورچنگال دیو
آچماگین دیدنگنی تاکه خس توشار
جهل بۆلوردانالرین دانش لری
کۆرایتارشیطانگه باغلاب چشم نی
عیب ونقصانی بیلینمس اُولزمان
ناظرومنظوربۆلمس مونده فرق
بوسبب دین جمع اٖبرورکفروایمان
عقل وحس بویۆلده کٖبلدی مشترک
گاه مس نی انگه احمرکۆرساتیب
جمله بیر مقصود ورای صاحب کمال
چرخ اوروب آتشگه کٖبردی اُول خلیل

کهنه دیواریغه اُول بۆلدی نهان
تاکف دستیمغه کیرغایمو بو پُل
چُست قیتیب کٖبلسه اول وقت نماز
جامه وُدستارتغییراَیلادی
نیم جُبه مٖبن بٖبرای سٖبنگه زیاد
بۆلدی عورت همچنان بی طاقتی
مُشک پاکینکنی مِنی الدیمگه قۆی
یاشیرین دوریامگرتُرش وتُنک
دٖبدی محکم توت مونی تُرشِ زبون
صدهزاران عقل اَنی مکریغه دق
هم تُنک هم تُرش هم بی طعم اٖبکن[17]
تاٖبدی دشمن دست،نٖبِ قیلسون بواشک؟!
داد وبیدادی اَنی سود اٖبتمادی
حرص بیماری اۆزینی قیلدی کۆر
دیۆقیلمس اٖبردی زود مکروخروش
اهل تقلید یخشی مذهبدین قالور
سٖبن ره دنیانی، یاعقبی نی توت!
بار وزمین اسپ نی ایلارپای لنگ
ضّد ایماندورحریص ملک ومال
علتی لرعلتی نی اختارور
دل گه کۆرساتگای کمالات خدا
ظاهری آچگای سٖبنیِ دیدنگه ریو
گرد نخوت توشتی تامُخلَص توشار
کج بۆلوربیرپاره قیلغایِ ایشلری
بیرنفسده تیزقیلغای خَشم نی
اَنده ایمان کفربولر،کفری ایمان
کیمکه بۆلدی ظلمت اُول نفسگه غرق
هیچ دٖبگی بۆلمغای بیِ دٖبگدان
گاه مقبول وگهی دورریب وشک
گاه خرمهره نی گوهرکۆرساتیب
بنده گه لازم دی شونداغ اعتدال
جان پاکی نورپاک غه مُعتدل

[17] بوییرده لفظی قافیه ایشله تیلگن

قیلمادی آتش اَنـــگه هرگزاثر
مونده ناقص دورهمه عقل بشر
یپتماگای عقلی اَنی بویؤلده غرق
قیلمادی(ابدال)بیلن (اوتاد)نی فرق
تنده هم خوشحال هم بدحال بار
بنده لیکده اصلی بیرمنوال بار
کیمکه بؤلدی هم دو دل وهم دورنگ
اصل ایمانیگه تاپمسِ آب و رنگ
عقل وحس کپلدی بو یؤلده مشترک
گاه مقبول وگهی‌ده ریب وشک[18]
تاشلاگین بدحال لیکنی کارینی
گرم قیلمه دیو نی بازار ینی

حکایه:

بارور اپردی شیخِ بسطام(بایزید)
جمله گه نوروز اپدی وهمچوعید
کودکی کؤردی پدرگُم ایلا گان
اوچرادی اول غوث وقتگه دفعتا
شیخ سوردی منزل وجایینگنی اَیت؟
کیمنی اؤغلی سن نگهبانینگنی اَیت؟
دپدی: ای کامل بو سؤزنی ایتماگین
من پدرنامیگه هیچ یؤق من یقین
بی ادبلیک دورکه توتماق نامینی
مپنگه کؤرساتگین پدرنی بامینی؟
نام ده دین سؤرمه قربیمنی منی
چون پدردین غیر بار دور دشمنی
زیرک اپردی نام توتسه یاچودِه
ناگهانی سالمغای دشمن گره
نام شیطان نام غفاریگه ضد
بس بونام دین قهرپیدا ای مرید!
بزمگاه دوستگه دشمن چکار؟
چشم اَحولدین نپ بیلسون نور،نار؟!
روح خوشحال ونفس بدحال دور
کیمکه یؤل تاپیبدوعقلی لال دور
شیخ اَیدیلر:که عقلیم اندکی
مپنگه چون استاد بؤلدی کودکی!
بیرنی توتگن ایکّینی توتمس دویاد
بنده گه بیر بؤلسه یخیشدور مراد
بوالهوس نی جانینی جان هم دپمه !
بیخبرنی اهل ایمان هم دپمه !
ساعتی کؤردی گریبان چاک نی
مثل یعقوب دیده‌سی نمناک نی
یاقه چاک ودیده خون آلوده و نم
کپلور اپردی وا بلم! دپب وا بلم!
تاپدی کودکنی پریشان اوپدر
هِم پدر فرزندنی تاپدی راهبر
دیده سیِ عرش مجید گه اوچرادی
مَرد،(سلطان بایزید)گا اوچرادی!
چونکه گُم ایلاب اپدی راه ادب
کودکینی تاپدی وبؤلدی سبب
مردکامل یکدل ویکروی اپدی
صادق القلب اپردی اول جوی اپدی
تاپدی دولت نی اؤشل امیدوار
باراپدی جویندۀ اسرارکار
گرتاپای دپسنگ چنان نورجبیر
بزم هفتاد و دوملت نی قدیر!

***

«هرکـــــسی ازظّن خودشدیارمن
ازدرون خودبجست اسرارمن»
دیده درکارهمچنین فهم ایلاگای
نیک وبدگاتیکّای ووهم ایلاگای
نیک لارنی آهیدین قیلغای حذر
بد اؤزی معلوم اپرور اهل ضرر

[18] اوشبو بیت مپن ایشلب تورگن نسخه ده یؤق،اؤزبیکستان نشریدن آلینگن

ایکّی یؤلده یؤقدی کارآمدگمان
تامُحـــــــقق تامُقلد فرقی بار
نیش دی احجام اپرورمانند زهر
کبرکپلدی سخرهٔ هم زمهریر
خواجه رزمازمعمورات روح
طالبیِ کپلدی وتوتدی دامنین
شیخ اَیدیلر: که چون بیلدینگ منی؟!
دپدی: راست اَیدینگ فلانی دپدی هم
ایدی: اُول کامل که ای مرد دَغل!
کؤرغه پنهان اپرور رنگ چمن
سوره‌سنگ اثبات ایتالمس رنگ‌نی
نادرست کپلدی گمان بیرله ایمان
تایقین تاپمای دلینگ (عبدالامین)
اولکه بؤلسه طالب نیک اعتقاد
ظّن غالب دین چیقارمقصودکَج
ورنه یکدل بؤلسه اولهم یکجهت
کپلسنگ هم بوبکر دپک سالارکپل
لایق درگه اپماس اهل گمان
صافدل بؤلماق اوجانب دیندی مرد!
چیقماغای هرگزگماندین مُلک دل
بوسخن نی انگلادی طالب چنان
اپتدی کوشش لرهمه بؤلدی کَشش
چیقتیِ خاطردین همه فرزند ومال
بو خَمردین جانی تاپدی چاشنی
اولین مقصودی اپردی عزّ وجاه
خاطریده اولیالیک یؤق اپدی
قیتاریب اَماره دین اخلاص پیر
اژدهای نفسیدین پاک ایلادی
جانی بؤلدی نسبت پیر بیرله غرق
بؤلدی چالاک هرصفتگه جانی هم
اصل ایمانغه پپتوشتی نور پاک
بؤلدی آخرقطب (اوتاد) جهان

بلکه تصدیق دوراسباب ایمان
ضد دی کپلدی نسیمات بهار
دپدی باران رحمتی دوربرف قَهر
اهل غفلت دین جدا دوراهل پیر
پنجه سیدین یؤل یوروردی سنگ و کوه[۱۹]
کؤزغه سورتدی شیخ نی پیراهنین
یاکیشی قیلدی خبرداری سنی!
هم بومرد عارف اپرور ثابت قدم
مشکلاتینگ هیچوقت بؤلمسدی حل
اول گمان ایتارچمن نی بوییدن
معلوم اَیلرمونده عقیل لنگ‌نی
شکنی کؤنگلدین کؤترای میهمان!
درگهٔ اهل وفاگه کپلماگینِ
هرنبی دین ایزله ماسدورِ معجزات
کار فرعوندین تاپرموی خَرج
فرق اپمس پیرومرید گه بیرصفت
کفر و ایمانغه برابر یارکپل
قؤپ یقینینگنی توزات ای نکته دان
تاکه مرد دین یؤقمسه مردلیک گه کرد
بنده گه لطف ایتماسه ربّ الجلیل
بهره تاپدی قول پیردین جسم وجان
سربراوردی خاطریدین یخشی ایش
جلوه گر بؤلدی تجلییِ کمال
تاپتی اول گوهرطلب دُرپاشنی
هم حکومت اهلی بؤلسم پادشاه
که بونسبت آشنالیک یؤق اپدی
آب رحمتدین توکوب کامیغه شیر
بعدازان اُول پیرنی ادراک ایلادی
تپکدی مُفتاح رموزغرب و شرق
خاطریدین چیقتی شادی بیرله غم
عاریت بؤلدی بویؤلده مشت خاک
گنده بؤلدی پاک سودای جهان

[۱۹] بوپپرده هم (لفظی) قافیه اپشله تیلگن

هردلیگه نیچه مطلب بار دور
بوسببدین آیدیلارچون مولوی
عاریت جسمیغه روح بؤلدی نهان
گرچه خاشاکی ایدیم نار اوستیده

حکایه:

بارور ایردی یؤلده بیحد کاروان
کیمگه قوّت بارایدی راس انگلادی!
اولکه بد ایردی اؤزیدیک بد بیلیب
هرکیم اؤز جانبیگه یؤل تارته دور
جانب هرجنسگه بارسنگ ای‌جوان
شونچه آیدی خواجه (زرمازولی)
اولکه عاجز بؤلمادی ادراکی یؤق
شونچه آیدیلارکه نسبت بیردیلر
هردلیغه توشسه سایه دولتی
من دعا آیلای که با ادراک بؤل!

حکایه:

توشماسون مرآت دلغه رَیب وشک
(بوحنیفه)کاریگه کوته نظر
نسل نعمان هرنی گفتاری قبول
بو نیچوک طفلیکه خلق غه پیشرو
من که هفتاد ساله من مردکهن
من سکندر دین بیرینی بیله من
اول منی اؤغلومچه یؤق بیرکودکی
کاملی آیدی تنینگ عصیانغه غرق
آنچه سین بیلدینگ که بیرحمت ایمس
آنچه بیلدینگ بیلغانینگ مکر وفریب
کؤپ ایدی شیطاننی هم بیلمیشلاری
اُول ازلدین بار ایدی بیگانه دور
شونچه ایدی اول نهایت دین انگه
بار ایدی بیلگانلریگاغّره ای

چیقماسه آماره دین بیکاردور
کیفیت ده روح پاکیم مثنوی
بؤلدی مبندین خلق عالم بدگمان
یاشکر ایردیم گُل خار اوستیده

کس نی بیلسون بی ایمان مَن با ایمان[20]
چشم دل نی آچدی، اخلاص[21] ایلادی!
جمله خلق نی غرقهٔ لعنت بیلیب
سیآتی نی بیراوگه آرته دور
صاف بارین بؤلمه هرگز بدگمان
اصل عاجزلیکده ایشنی اولی
خاطری آباد و قلب پاکی یؤق
طالب دولتگه دولت بیردیلر
انگه تاولار(غوث)وقتنی شفقتی
باایمان بؤلگین گنه دین پاک بؤل!

رحمتیدین اؤزی یبتکورسین مَحک
آچر ایر د یلار زبان فتنه لر
یورته فاضل کؤپ ایرور صاحب وصول
خلق وعالم قول وفعلیغه گرو
هیچکیم مندین ایشیتمایدور سخن
قیل دیسه تقریر وترتیب قیله‌من
همه نی فهمیده فهمی اندکی
تا اوبیلگان تا بوبیلگن باردی فرق
برچه‌سی ایمانگه کار آمد[22]ایماس
پیربؤلگن سؤنگره نفسینگدور قریب
یاقیمادی خالق غه قیلغان ایشلاری
طاعتی خس بیلغانی افسانه دور
لیک ازروی کرامت دین انگه
چون بیلیندی قبحی اوردی نعره ای

[20] کس نی بیلسون بی ایمانمی،باایمان؟
[21] بوییرده(لفظی قافیه)ایشله تیلگن
[22] بوییرده لفظی قافیه ایشله تیلگن

اَیدی بیلغانلارهمه مفلوج اېکن
باراېدیم وقتیمده ابله، اهل شک
باغلا بۆینومغه شوساعت ریسمان
ورنه بارمن غرق سرتا پا عیوب
توبه قیلدیم هرگماندین ای(امین)!
دېدی اول کامل که عذر درکار اېماس
ای امید اولدورکه تاجان ایلتگانینگ
هرکیشی مذهب گه صادق باردور
باش اۆروب کېلدیم یۆلینگه کردگار
بو رموز(ابدال) لرنی حالی دور
چونکه بیررنگ یۆقتو افعال بشر
هرسری گه مسلکی ونسبتی
شونچه اَیدیلارسبکسار وفا
اَیدی بو سۆزنی نکو خیرالبشر:
مستجاب اېرمیش دعای باعمل
ترس حقدین بنده قیلسه کارخوب
لیک شرکت بیرله کېلتورسه ایمان
انبیای کامل صاحبِ فتوح
کېله دورطوفاننی گردی رنگ ـ برنگ
باقی قالغانلرنی زود راق اویغاتینگ
ظلمت وگردِ فراوان کېله دور
قلب پاکی مُلک عرش الله گه شمع

حکایه:

انبیاگه قوم بۆلدی بدگُمان
کشتیمیزبی آب تشویش غالبی
آب کۆرمای کشتینی چون قیلالوک؟
عقلیمیز بار و فراست بیزده بار
اول قچان یخشی یماننی بیله دور
موج کۆرمای شورش سودا نېچوک
ساعتی باراېردی توفان اۆردی جوش
کیمکه طالب بۆلسه بودورانگه خوی

بِاطنی تاریک ایمان لوج اېکن[23]
سن نېچوک صراف روح اۆزینگ محک
ایلت امام آلدیغه سودرب کش- کشان
لطف قیلگای موسفیدیمنی کۆروب
اېمدی اخلاص دلیم بۆلدی یقین
کارحق دیر،کارهردیندار اېماس
بۆلدی معلوم مېنگه ایمان ایلتگانینگ
قول پیغمبر موافق بار دور
خاطریمنی شرک تقلیدین چیقار!
جستجو لربنده‌نی افعالی دور
بعضی کامل،بعضی ناقص بی هنر
چون قضا بیردور خدا دورعلّتی
یامگرخضر اېرد ی اول صاحب دعا
هرنفس کۆنگلغه بنداېتمیش اثر
حق نی درگاهید آهِ با عمل
زودیاپارعیبی نی ستار العیوب
شرک ایتارشیطانگه آچار راز دان
امرایتاردی قومیگه سالارنوح
وقت شورش بۆلمایین کشتی توزنگ[24]
زودمینی کشتیمگاکېینیمدین یېتینگ
قهرجوش اوردی یوتوفان کېله دور
قیلور اېردی کشتی اسبابینی جمع

قیده دورکیم سیل دریای کلان؟!
بیزهمه لب تشنه باران طالبی
تکیه چوبیگه دلخون قیله‌لوک
قیلمالوک امرخطرنی اختیار
بحر یۆق تشویش بیجا قیله دور
اصل بیلمایمیز اولوغ دریا نېچوک
غرق بۆلدی بدگمان بی اهل هوش
ذره دین انگلاسه بیزتا ذره بوی

[23] باطنی تاریک،ایماندن لُچ اېکن
[24] توزه تینگ لر

اول اؤرار باشینی شکرانه قیلور بوی اندک بؤلسه هم عنبر بیلور
نیک گمان اَیلرکه سالاریدو دیب کان ایمس کاندین خبرداریدو دیب
روح ایلتارهمچنان اخلاص روح هیچ بی لعل بؤلمغای البته کوه[۲۵]
بوشکوه نی حمد آرا دین تیلا ذرهٔ مقصود شو دریا دین تیلا
گرچه عاصی بیز ومرد بی هنر باشیمیزغه لطف پیغمبر یپتر

***

«سرمن ازنالّهٔ من دور نیست لیک چشم وگوش راآن نورنیست»
مطلب بنده که بیننده کیراک طالب معنی شناسنده کیراک
اول بیلینگای نیک جستجوییدین هم گلاب ومشک دوربو،بوییدین
بوی احمدمشک خاص الخاص گا بول خصوصاً صاحب اخلاص گا
بؤلماسه دل دیده سی نور تمام دل بؤزولدی بسته لیک تاپدی مشام
من غلام اول که جان–جان ایرور قابل ایات (الرحمن) ایرور
بومحکنی گنجیدور (نعم المعین) نورآلور بووعده دین دنیا ودین
کیم شناسنده ایماس بیشک قالور (رحمت اللعالمین)دین خشک قالور
خشک مرد دوعرش باغستانیدین رانده دور فردوس ایله رضوانیدین
هردلیغه تیکدی بخشایش درد کاروباری نوحه دور وآه سرد
اولکه دردتاپگان بوسه صافی ضمیر دردکؤرگان،دردکؤرگاننی تانیر
درحقیقت مولوی راست ایتا دور چون مونی ازروی اخلاص ایتادور[۲۶]
بؤلدی ایمان هرکیشیگا روبرو جاه طلب بؤلسه اول مشک ایرور
اهلِ دنیاجمله سي مثل زکام بوي ایمان ني نی بیلسون بدمشام؟
حق سوزیدین دللري خیره بولور آفتابِ روحلري تیره بولور
بدکورارلرحرف حق ني اهلِ یوم ترکِ سنت کوپ بولر،بدبولسه قوم

حکایه:

بارایدي بیرروستایي مردکي بي هنرایردي ومثل ایشکي
اوزي کنّاس ایردي وآلوده روي قیلیب ایردي چرکنت بوییگه خوي
ناگهان اول تَرک عادت ایلادي هم تمناي ولایت ایلادي
آرزوبارایردي بي اندازه ای تیکارایردي سمعیگه آوازه ای
کوب تعجّب لرولایت لرده دور کیم تماشاقیلمادي درپرده دور
بولورایردي روستایي بیقرار انگلارایردی شهرهای نامدار
باغلادي آخرده همت دین کمر قیلدي صحرادین ولایت گه سفر
هم سرِ راهیده دُکان بارایدي جمله مُشک وعنبروتاتارایدي

---

[۲۵] بوییرده هم(لفظی قافیه)ایشله تیلگن

[۲۶] اوشبوخطا بوییرده هم تکرارلنگن

مردصحراگَردایدی لبلاری خشک
کورماب ایردي عمریده بیربوي مشک
بولدي بیهُش بوي خوش ییتگان زمان
جمله حیران قالدیلراهلِ دُکان
آنچه خوشبوي بارایدي کېلتوردیلر
باشیني اوستیگه آلیب توردیلر
تاآني هوشي درست بولغاي بجا
دارولرني بوییدین تاپقاي شفا
خلق سرِ گردان احوالي ایدي
عقلِ کامل لرهمه لالي ایدي
قیته بیهُش بولورایردي بوالفضول
بوي خوشني طبعي قیلماسدورقبول
بارورایردي یولده بي اخلاصِ مرد
هم اوزیدیک سالوسِ وکنّاس مرد
کوردیکه اهلِ دکان قیلغان غُلو
دردرنجورني قیلورلرجستجو
پس بوهم کیلدي تانیدي جنسیني
اَختَارورهرکیم یقین اوزاُنسیني
دیدي اي خلق دوربولینگ مین بیله من
مین طبیب دورمن علاجین قیله من
هرکیم اۋزعیبی نی دردین خوب بیلور
خوی دانلرخوییدین داروقیلور
نافـــــعِ سالار اېرور تربیتیم
بلکه خالص دورهمیشه نیتیم
مېن شریک جان من،هم استخوان
تربیت گرمن رفیق پاسبان
خلق اَیدیلرکه بی حِکمت اېمس
یابرادر دور بو دانشمند اېمس
بیزهمه بو اۋرته ده عقلی تُنُک
دردکم اېردی ودردین بیلما دوک
تجـــربه درکار وکار افتاده‌ای
عقلی میزکېلدی بو یۋلده ساده‌ای
سېن دوا قیلِ بیز تماشا ایلالوک
بو شفا دین زنده بۋلگایمو اۋلوک؟
بوسخن نی اَیدی کۋپ اهلِ دکان
مردۀ نفسغه نی لازم بوی جان؟
بایگی کنّاس مرداهلِ شک
کېلتوروبدور باشیغه سرگین سک
دود قیلدی انگه یېتکوردی مدد
بۋلدی نافع اول شقی گه بوی بد
اهل دنیالرنی کم اِخلاص بیلِ
هوشی کېتگن یۋلداکی کنّاس بیلِ
تفسیر و آیات مشکَواة عین مُشک
بوی ایلتمس دورمشامی بۋلسه خُشک
حق سخندن یار جاهل ترِ بۋلور
کفرلر سر برورار کافر بۋلور
هرکیشیگه قیلمسه سۋز تاثیری
یۋقتور ایمانی، ابوجهل نی بیری
عطسه اوردی دېدی کیم: صدشکُر
بوی بدلر قیلدی مېنی بی حضور
یخشی سین کېلدینگ بولحظه همدمی
بوجراحتگه توزاتینگ مرهمی
هردلی دنیاغه قیلسه پاک خویِ
معرفتنی مُشکیدین تاپمسدی بوی
هردلی دین بیخ نخّوت اوردی سِر
تورت یوزییل طاعتی بۋلسه کویر
صورتینگ مؤمن کبی، سیرت دَغل
قهرحقدور دلده بۋلسه بوکَسل
جمله مُضطردور بو دردگه اي فنا
بۋلدیلر مُضطر هزاران انبیا
اهـــــــل دنیانی دلیدورعلتّی
قورقه من ایمانگه یېتگـــــای آفتی
کیمگه بۋلسه آتش کِبر وغرور
نور رحمت نی خدا اندین آلور
بۋلماگینِ همصحبت بَد، ریوگه
ای جگر، همخانه بۋلمه دیوگه!
سېنگه من دېدیم سراخبارینگنی بیل!
بوسفرنی آخرین اندیشه قیل

کؤپ هنر اؤرگتمه لُعبت بازگه
هرنېچوک خوک لایق اېرمس رازگه
راه ابراهیمنی بیلمس نمرودی
چونکه کج دور اوّلیدین مقصودی
رازموسی بؤلدی افشاگون گا
یېتمادی بیرشمه یی فرعون گا
بو رموزیدور که هرکېم بیلمادی
کېمکه بیلدی کاریدین اَیریلمادی
آنچه غیراېردی دلیدین تاشلادی
معرفتنی یؤلیغه یؤل باشلادی
غرق بؤلغانلرنی هرگز نامی یؤق
کېمکه نام ایزلر اَنی اسلامی یؤق
گنج حق بسیار وصاحبِ دیده یؤق!
نور فراوان ودل فهمیده یؤق!
بؤلمـــــــاگین وابستهٔ بندِگلو
بنده لیک قیلگین وجاندین قؤلنی یو
مثل عطار اېردیلر هر انبیا
نور رحمت دین همه کانِ صفا
آچار اِپردیلرحقیقت دین دُکان
یؤل اداشگنلرگه یېتگایدېبِ ایمان
اول دُکاننی دوری ای(عبدالوفا)
ختم بؤلدی دوری تاپدی مُصطفا
چون اَلردین سؤنگره اصحابی همه
آچدیلر دُکاننی مهتابی همه
چونِ اَلاردین سؤنگره کیِ تابعلری
تاکه اُمت لارگه ساچغای گوهری
که اَلار رحمت گه دایم پرتورور
تابعین، تابع لارِیِ هم نور تورور
گرتاپای دېسنگ اؤشل منزلده راه
(اِقـتَـدیتم اِهتَدیتُم) دورگواه
لیک موندین سؤنگره کی اهلِ دکان
عارف کاملَ اېدی غوث زمان
که بولار هرقیسی سی پیغمبری
آری! هر بیرقوم لرنی رهبری
کېم بولردین بهره آلدی جان تاپار
صنعت الله دین، دلی ایمان تاپار
کیم اداشتی همچو دجالی بؤلور
مثل بلغم دینی دین خالی بؤلور
کیم بو درگه دین تاپار دار الشفا
آنچه کارآمدا اېرورصدق وصفا

حکایه[۲۷]:

(خواجهٔ بهلول) امامِ مُعتبر
باردیلر بازار گه اُول راهبر
کؤردی شیطاننی تک و دوقیلهِ دور
چون اؤزینی اسپ تیز روقیله دور
شیخ اُیدیلر:که شونداغ وقتده سن
بو رواجینگ وقتی قیده باره سن؟
دست تاپارسن خلق غیرمشغولی
زود سالورسن خلق بؤینیگه غُلی
سن مونینگدېک وقت چابُک کېتگانینگ
مونده نی حکمت؟ آگه قیل مېنینگ؟!
دېدی شیطان سایهٔ پاکینگ دونور
یؤل اداشگنَ کؤرلرغه حامی دور
یورتده بؤلسه پیرکامل پاسبان
یېتکورالماس دیو قومیگه زیان
سایهٔ کامل همه یؤل نی آچر
که بوخلق نی گردیدین شیطان قاچر
هردلیغه اوچراسنگ پیوند بولِ
ریشه اخلاص تؤتگین بند بول
جمله دین قیلگین اؤزونگنی مُخلَصی
کؤزنی یومگین توشماسون گرد وخَسی
بو رموزنی جان قولاغیدین ایشیت
رهروانلرکېتدی لرمنزلغه یېت!

[۲۷] بوحکایت متنده، اجره تیلیب کورسه تیلمه گن

شیخ غیرت بیرله قیلدی دیده وا کېلمادی شیطان بوخلق نی گردیگا
بو اېرور اصلِ کمالاتِ ولی عین نسبت دورکه طاعاتِ ولی
ترس لرنسبتِ لریدین دور اېماس تانیمایدورگوش جان پرنورِ اېماس
نورگه تارترقُرب (ابدال) دعا گرچه سهل دوردیده گه حالِ دعا
سهل اېماستور آه آمین گوی هم مونده بۆلمس نا امیدی روی هم
اَیدی اصحابیغه اَول شاه رسول دلده شرکینگ بۆلمسه توبه نگ قبول
اِیخدایا جانب نورینگه تارت! بنده لیکنی بارینی بوینومگه آرت
اَمرسندین دور رضاجو قیل منی وقت رِحلت دورنکو خو قیل‌منی
تا اۆزیگه تارتمسه نورِ ودود صدهزاران طاعیتنگ قیلمیدی سود
«تن زجان وجان زتن مستورنیست لیک کس رادید جان دستورنیست»

***

اي بوعقلینگ بوولایتدین اوزاغ پیشرَواختارکه منزل دورییراغ
ناظرهرقلب ایرورنوري اَني بیل مساوي فیض معموري اَني
همچنان لطفي بارینده بیخبر بیخبرلیکیدین بولوبدورکوروکر
بۆلسه اېردي عیب دین آگاه اُول بولمس ایردي فاسق گمراه اُول
هرنی قیلغان کارنادانلیغ لري غافلِ عصیانغه بولورلرمشتري
بۆلسه اېردي معلومي نفع وزیان ساتیب آلمس ایردي دوزخني عیان
گنده لیکدین دوردغل دون بولماغي خاطریغه کېلمسه هیچ اولماغي
اَیدي پیغمبراوشل صافي ضمیر کیمکه نفس ني تانیدي حقني تانیر
تانیماي کیتسه تاپالماس ذاتیني اول قیلالمس ذاتیني اثباتیني
خاص لرگه نوردایم باره دور کیکمه منکردوربهایم باره دور
اول کېتارده همچومورلنگ دور کیم رفیقني تانیمس دورننگ دور
هرکیشي اوزنفسیگه یوقتوربصیر نفسني تانیماي نیچوک حقني تانیر؟!

حکایه:

(خواجه اسماعیل شامی) شاد اېدی کونده یوزمېنگ یۆل مبارکباد اېدی
فیض بازاریده اول غرقاب اېدی هم مبارک سینه‌سی مهتاب اېدی
سایلی سوردیکه: ای سلطان راه ! هیچ نفسینگدین خطرتاپدینگموشاه؟!
اَیدیکیم: نی بت پرست نی بیری من بیرمسِ آلوده بی اکسیری من
سۆرمگین خواب وخیالیمدین مېنی هم ثوابیمدین وبالیمدین مېنی
یۆلده مستدرک دومن مثلِ جماد اندکیغه غمگین واندکغه شاد
کار و باریم مستی ومشتاقیدور نفس سرکش نی مرادی باقی دور
توبه قیلدیم دیو ودد دین الحذر هیچ مؤمن کۆرماسون انداغ خطر
انگلامایمن معرفتدین بیر رموز من مرادِنفس غه یېتما یمن هنوز
سېن اگرکۆرگن بوسنگ بو یۆلنی زود کی نکویی خوانده یی قیلگین نمود!

تاکه اسرار مُعین اؤرگنه‌ی
هم کم وکا ستیمنی سېندین اؤرگنه‌ی
اَیدی اُول کامل که دانالیک شودور
کیمکه عاجزدور شناسالیک شودور
عین ادراکینگ دوربیر معنوِی
راه عاجزلیکدورادراک نبی
عجزبیرسرمایه دوربیلگین مُرید
قؤلَغه کېرسه هشت جنتگه کلید
عجزشونداقدورکه دل اندین دی صاف
آلدیده ارزنچه یؤقتورکوه قاف
اېمدی بیلدیم فعل و قولینگ راسِت اېکن
جمله کردارینگ همه اخَلاص [۲۸]اېکن
جان تصدق دورسېنی آلدینگده مَرد
صحبتینگدین مېنگه پیدا بؤلدی درد
هم نوافل بؤلدی پیدا هم عروج
بؤلدی پیدا معنی ذات البروج
آری! آری! بنده نی کاری شو دور
اصل تاپگن خلقنی کرداری شو دور
هرکیشی بیرونِ ده دور، هامونده دور
یؤل یوروسه زانوسیدین خونده دور
فتنه دورخلق،شریدین نقصان تاپر
اندکی ابر نور خورشیدنی یاپر
بؤلماگینِ شرمنده لرغه یارِغار
اکثر وقت یؤلده بؤلغای اژدهار
شونچه اَیدی کامل صاحب هنر
بؤلدی اول حالات شیخ دن باخبر
جانینگ وجسمینگ سېنی بی نور اېماس
چون کؤرینماغی سېنگه دستور اېمس
ببرمه عاجزلیکنی قؤلدین زینهار
کیمکه مغروربؤلدی زود آفاتی بار
طالب اېردی بیلدی پیرنی رازینی
پیرکامل تابتی اول شهبازینی
شونچه دانش سېنگه بؤلسه شاهدینگ
بارک الله ذات حقنی تانیدینگ!
ای دلینگ غمازنی شهریغه غرق
جان صافینگ نورنی قیلمایدی فرق
بؤلسانگ اېردی همچنین سالِارِ راه
اېکمس اېردینگ خشک زمین گه بدگیاه
توبه یخشیدور بو ایشلردین بَری
تېکسه اول دیوارگه مردنی سری
زودبیلگای تاریکستان جای اېکن
بو مېنی قیلغانلریم بیجای اېکان
ای نسیم مرگ بنیادینگه یؤق
خلق کؤمولدی مرگ سېنی یادینگه یؤق
نیم جانینگ بارمانند همج
بؤلدی ترکینگ هم صلوة وصوم وحج
خس قؤلونگدین کېتسِه ماتم توته‌سن
جُبه ای گه کاسهٔ خون یوته‌سن
کېته دورایمان، نیم جَو یؤق غمینگ
کېتسه دنیا بؤله دور یوز ماتمینگ
مېن سېنی احمق دېسام قهرینگ کېلور
قیده‌گی خرمهره لرنزدینگده دور
سېن حواله قیل همه نی ذاتی گه
عقل یېتالماسدور انی اثباتیگه
کېچه ـ کوندوز نفس سرکش همنشین
بیزنی بیرلان رازدان واهلِ کین
اصل بیلمایمیزکه صورتده نېچوک؟
انگه یېتمایدور سرِعقلِ تُنـُک
ذات بیچون دور هرعقل دینِ بری
بلکه هر ادراک خلَقدینِ تاشقری
چون قیلور اثبات ای(عبدالحسن)!
سېن قیاس نفسگه بارغیل مثل من
گرچه راهینگدوربسی دور و دراز
اَیلانیب کېلگین اسماعیل گه باز

[۲۸] بویېرده لفظی قافیه اېشله تیلگن

اَنچه تسلیم ایلادی تاپدی نکو
دیدی عاجزلیکدین اؤزگه کار یؤق
سیلی یؤق دریانی ناچیز دورکفی
سین بو بحرغه غوطه اورگین ماهی دیک
عاملی گرقیلسه شو دیسه ییقیل
کاولمه هرشخصیت نی جمعیدین
شیخ رخصت بیردی اول سالارگه
کیمیاتاپتی اوشل ثابت قدم
کای سن هم(عبدالولد)مانندبؤل
جایدین تاپسنگ که ای(عبدالغنی)
زنده لیکده کلب درگاهی بؤله‌ی
گریؤلوقسه مینگه اُول الیاس دی
خواه مُلک روم ده سن خواه مُلک شام
نام اول عیسی نفس نی عرض اِیتیب
زودکیلدی اوچرادی عیسی نفس
شونچه انگلاتسه برادر دورسینگا
تاپدی احمدنی ابوبکر باکره
پای باریچه یوگوردی اوُل امام
مین محمدنی بجان قیلدیم قبول
کیمکه همدم بؤلسه بیزغه هم کلام
اولکه راست انگلار ایدی جان ایزلادی
اولکه کج بؤلدی وناقص بؤلدی اول
ایخدایا قیلمه ناقص لرغه یار!
زنده من چشمیم نی خونبار ایلاگین
جانگه تنده جلوه گردور بو نفیس
جان احمقلر بو یؤلده مردِه دور
جان صادق لر ایروربدرِ منیر

انگلادی طالب رموزدین موبمو
کیمکه عاجز بؤلمسه هشیار یؤق
بؤلمه مانند تناسخ فلسفی
بؤلماگین مغرور سوفسطایی دیک
چونکه ایمان کیلتورینگ (عبدالجلیل)
قاچماگین پروانه بؤلگین شمعیدین
غرق جانی تؤلدی اول انوارگه
گرد باد صدقگه بؤلدی عدم
تاتیریک سن اختریب تاپ عقل کُل
شونچه خشنود سن خبردارایت منی
کفرنی ایمان بیلیب یؤلده اَوله‌ی
مین قیلای گردینگنی اولوقت جستجوی
یبتکورور من سینگه پیغامِ تمام
خون دل بیرله بود دفترنی بیتیب
کم کؤرونگای همچنین بیننده کس
سایه سیدین هیچوقت بؤلمه جدا
بِکر ایدی نسبتده اُول ایردی تیره
دورلرگه یبتکورور ایردی سلام
نایب حق دور وسالار رسول
نام احمدبس ایرور مقصودتمام
صدقدین اسرارِ ایمان ایزلادی
کیمیامن دیر ایدی مس بؤلدی اوُل
وقت رحلت ده اؤزینگ قیل هوشیار
عیب ونقصیم دین خبردار ایلاگین
اول قچان کؤرگایکه هرچشم خسیس
پچون مثال ِکرم درون پرده دور
شش جهت دین ذات بیچوننی تانیر

حکایه:

بار ایـــدی بیر روستایی نابـــکار
دیر ایدی پاکیزه بو رنگین درخت
بو عجب سرویکه مهتابی قانی؟
وقت پخته میوه سینی بیلما دیک
دیدی بی ادراک بؤلمه مختلف
خلق اخلاصی بیله یاپوشه دور

دیده سیگه جلوه گربؤلدی مُنار
کشت و کار قیسی مرد نیکبخت؟
تخمیدین بیز بیخبر آبی قانی؟
برگی یؤق یا وقتیده اوردی خُـنک
بو درختنی برگی دور شرعِ شریف
میوه سی آدم دور، آدم توشه دور

هرکیشیگه بؤلسه رنج و دردِسر چیقسه موندین تاشلاسه مخلص تاپر
روستایی یبرغه اوردی باشینی توکا ببردی دیده دین کؤز یاشینی
انگلاماب ابردی مونی گوشِ کریم نبـــچه ییلدور بار ابدی درد سریم
دبدی بودانـــا فقیر یؤل باشلادی چیقتی و چالاک اؤزینی تاشلادی
جان احمقنی تؤزاتدی کج خبر اؤلدی کبتدی مردک بی درد سر
عقل جزوی لنگ برجامانده دور بوسخن فرعون ابله هامانده دور
ببردی ایماننی قؤلیدین عاراوچون سهل روزی عمربیمقداراوچون
عاروناموس خلقنی بی ایمان قیلور قطب وقتنی لشکرشیطان قیلور
نفس(ابوطالب)نی چون مردودقیلور نبچه یبللیک محنتین نابود قیلور
صدهزاران یؤل یؤروردیم ای(حکیم)! روحدین هرگز مطلع بؤلمادیم
بعضی خون دیدی ولیکن بعضی باد عقل عاجزدور،نې تاپگای اول مراد؟
شیرلارعاجزدو بو اثبات غه نابینا کؤزتبکماسون مرآت غه
مشترک دور،لنگ دور حس بدن کاولمه پایانی یؤقتور (بوالحسن)!
کاولادی(افلاتون) ایمان تاپمادی عقلی عاطل بؤلدی هرگز یبتمادی
صدهزاران قرن اؤتدی،اؤردی چنگ بؤلدی افلاتوننی آخرعقلی لنگ
طعمه کؤپراق ببرمه زهرلیک مارگا بؤلماگین مغرور فش ودستارگا

***

« آتشست این بانگ نای و نیست باد هرکه این آتش ندارد نیست باد! »
وا دریغا سوغه توشتی غیرتینگ وقت کارینگدورنه بؤلدی همتینگ؟
کارفـــــرما بـــار قلبینگ آلوده کاروان کبتدی قدم قؤی ناشده
اولاً خوشراق بو دور(محمد وفا)! جای عارف بؤلسه دریـــای فنا
هستی عارفغه اصلی نی ابدی؟ بودیدین بهتر دور اصل نابودی
نیست لیکده ایکیِ معنی بار دور اولکه فهملرکامل سالاردور
بیری خودلیکدین، بری بؤلماق کبراک امت خالص ایماستور اهلِ شک
بؤلمسه طالب نی شونداغ غیرتی لعنتی به ، لعنتی به ، لعنتی!
یا(نصوح) دبک عاقبت محمو دقیل یا عزازیلَ دبک درست مردود قیل
اؤلمه بدنامی وقلابی بیلن ایشنی قیل وقتیده قیل، تابی بیلن
ظاهرینگ مؤمن،ایماندین بیخبر بنده لیک کؤز توتمه ای کذاب خر!
سبن که هرملتگه بؤلسنگ پاک چُست قؤلغه کیرغای درمقصودینگ نخست
قویه دور یؤلدین سبنی حیرانلیغینگ بَل خصوصاً زار وسرگردانلیغینگ
بارها اندیشه لرنی باری سن بو سببدین رنجور وبیماری سن
کیمکه بؤلسه طالب دیدار یار مست و بیخودلارگه اندیشه چه کار؟
شمعگه تاشلا اؤزینگ پروانه دبک خاطریغه مرگدین کبلماسدی شکّ
بنده سن پروانه لردین عبرت آل اول سبنی نزدینگده کبلدی ماه وسال

جوش اورارکؤنگلیگه هررنگ اتشی
بو سببدین شمع روشن دلکشی
جانورلرکؤپ فراوان مثل اوُل
شمع نورانی قچان قیلغای قبول؟!
لایق نسبت اؤشل پروانه دور
جانی پاکی دلده آتشخانه دور
سبن بویؤلده قابل شمعِ ایمان
بهترین بو زمین و آسمان
سبن اگر بؤلسنگ اؤزینگدین مُخلصی
دامنینگنی گردیده دوزخ خسی
ناربؤلسنک گردینگه ناری چه کار؟
ناریلرنی گردیده صد ناری بار
چونکه شیطان اوّلین ناری ایدی
یبتی دوزخ عین بازاری ایدی
قیلدی بی ستر(اَنت علام الغیوب)
نارِ نخوت طاعتینی کؤیدوروب
همنشین ناری ایدی اتش پرست
نارمغروری ازلدین قیلدی مست
کیتدی آخرعاقبت دوزخ سری
باسدی طاعاتینی لعنت لنگری
بؤلسه ایردی نورحقدین ذره ای
اول قچان بؤلغایدی مونداغ غره ای؟
دستیده جام صبوری یؤق ایدی
قالبیده حقنی نوری یؤق ایدی
بؤلدی اول آتشگه آخرمشتری
آچیلیب روییگه دوزخدین دری
قدرت الله دور و ناچیز دور بوعقل
سبن بو یؤلنی کاولمه ای سست نقل
علم پاکی بار ایدی پاکی دروغ
بی عملنی علمیگه یؤقتور فروغ
بودعای بد ایمس ازروی ننگ
صاحب غیرت قیلوردشمنغه جنگ
ای رونده دشمنینگ کؤب جنگ قیل!
مردسن اصلینگ ساری آهنگ قیل!

حکایه:

(داؤد طائی) عجب سالار ایدی
سینه سیده جوش نسبت بار ایدی
بارور ایردی کامل صاحبنظر
یؤلده کؤردی شور وغوغایی مگر
مردنی باشی یاریلغان زیرِدار
گردیده سر جمع چوخلق بیشمار
مرکب همتگه قمچی باسدیلر
شیخ تابارغونچه دارغه آسدیلر
دیده سی بؤلدی او مردغه روبرو
گردیدین اوچ چرخ اوروب غوثِ نکو
سورته بیردی پای زردنی دیده گه
کج کؤروندی عقل نافهمیده گه
کاملی اَیدی:که ای سلطان راه!
معصیت گردیده پای روسیاه
بو رموزگه دنگ بؤلدی عقلی صاف
اول تبّرک یؤقکه سبن قیلسنگ طواف
لال کیلدی اؤرته ده حسِ بشر
بو رموزگه عقل لال وگوش کر
سبن اوزونگ بیربندهٔ اِدراک پاک
ورنه عاجزدور بو یؤلده مشت خاک
شیخ ایدیلر: نکو زادیم دی، بؤل!
گرچه رهزن بؤلسه استادیمدی بول
بارهاکؤرگن ایدی صد چوب دار!
مرد ایدی کاریغه بؤلدی استوار
گرچه دزد کیلدی مقلدکیلمادی
بؤلدی راسخ اهل تقلیدکیلمادی
اؤلدی اؤزکاری بیلن اول شیردل
بعضی ظاهر مؤمن و باطن بخیل
بنده لیکده هرکیشی بؤلسه دورنگ
کاریدین شیطان قیلور البته ننگ
اول بهرنوعیده مردخوب ایکن
دزد فرد وجودیدین قؤل یوب ایکن

بیزنی دېک نا کرده کارِ روسیاه گاه عالم گاه شیخ وگه سپاه
یۆق اېکن بو مرد تقلیدگردیده همچنین دورکارمرد فهمیده
شونچه سۆز ایتدی اۆشل غوث زمان مثل برق بۆلدی کېم اول کاملِ روان
بایگی سۆرگن مقامات و نیاز کېچه توش کۆردیکه اولدور سرفراز
حورلر گِردیده اول سرحلقه ای اېگنیده بارصاف نوردین خرقه ای!
سۆردی صوفی دزدکی: ناکاراېدینگ! سن گنُه بابیده اهل نار اېدینگ
اۆلینگده بار ایدینگ رانده چنان آخرینگده مرد صاحب سایه بان
دېدی یۆزمېنگ دزدبوگون مخلص اېرور سایۀ داود طائَی بس اېرور
بو رموزلرنی عزیز الوقت اېشیت کېتماگین مرد مقلد راست کېت
هرهنرگه هر روشگه راسخی همچنان ثابت قدم کېت ای اخی!
بیر دروغین کج قۆیوب سرده کلاه نام تقوی دار سر تاپا گناه
بومنافق روی لردین الحذر مرده سیدین کېله دور بوی سقر
من غلام همت صاحب نفس هردو کّون نی حاصلی الدیده خس
زینهار من اۆلسم ای (عبدالغنی)! اول سرِ راهیغه تاشلانگ لرمنی
شاد بیردریا دلِ صاحب خبر من اۆشل دزد من که قیلغایمو نظر؟
قرب پاکانلردینَ ایمان تاپمسم مېنگه یۆل یۆقتوراېشیت (عبدالحَکم)
تیره بۆلدی همچنان ایامیمیز وقت رحلتده نې بۆلغای نامیمیز؟
ایلتماگین تقلیدبیرلن بنده نی بیزگه اوچرات عارف بیننده نی
هرعملغه صاف نیت اعتبار ورنه بیرجنس میزهمه ازروی کار
نامیمیزدین نور آلورعرش ومَلک فسقیمیزدین چیرکنورکوه وفَلک

حکایه:

(خواجه ابدالی نشاپوری) عزیز[۲۹] نیک وبدنی فرق اېتیب صاحب تمیز
قیلدی بو یۆلده سیاحت اختیار فرق بۆلغای رنگ نور و رنگِ نار
اوزلری عصیانغه غرق بی باده ای خلقنی کۆزیغه اکابر زاده ای
جاییغه توشتی که خلق ناشناس تاپمادی بیرمرد نخّوت دین خلاص
جامه سی دریده بو ابدال نی مردکېراک فرق قیلغای حالِ نی
بیرته اېردی خانه ده جزوی بدن باره ـ باره بیرته بۆلدی ایکّی تن
کیم ایشیکیدین کېلدی انورشیخ اۆتینگ ای قلندرشیخ، سکندرشیخ اۆتینگ!
ای رموز وقت میدان شیخ اۆتینگ سیز اولوغ سیز،عبدالرحمن شیخ اۆتینگ
چون خودیدین خانه نی تۆلدیردیلر غوث وقتنی نېچه کفتک اوردیلر
دیده گه هرگزکۆرونمایِ جایگاه تورده اېردی شیخ گه یېتتی پایگاه
اۆلتوریب اېردی که بیرکَلب کلان کېلور اېردی ازبرای استخوان

[۲۹] مېن تصوفی تذکره لر ده شونده ی بیرآتنی اوچره تمه گنمن

گوش سگدین توتدی تیزراق اوت سَنم [۳۰] (بلعم) وقت سَن همه دین محتشم
سلطنتلیک شهردین صحراگچه جمله بیلمایدور اؤلوغ دریاگچه
ظاهری ابن فلان ابن فلان دلده بیرارزنچه یؤق خوف ایمان
خواجه ناقابل که بؤلدی کلبده که مونینگدیک خواجه لیکَدین کَلب بِه
مبن تصدق من اؤشل گِرد بلال گَرد پایی جنتی لرگه هلال
نام بیرله مرد بؤلمس آدمی بی نشان بؤل نام نی اور برهمی
کیمگه حاصل بؤلسه چون ذکرِ مدام مرد رهروگه نی لازم قُرب نام؟!
بیزهمه درگه ده سرافگنده میز قیسی نام بیرله چقیرسه بنده میز!
صاحب ملک اوُل ایرور هم ملک دار مشت خاکیگه نی لازم اختیار؟!
جمله حرکات اندین وبیزخلق جِماد عمریمیزبارچون مثالِ برقِ و باد
کازه میزبار معطل برسبلِ تند جانیمیزبارمعطلِ بیرتیغ کند
آدم ایرور میز جهانده همچنان نامیمیز ابن فلان ابن فلان
جمله ایدیلر: که قیدین سیزنکو؟ جایینگیز بؤلدی نظرده روبرو
اوّلین مرته نظاره قیلمادیک سیزده معنی بار ایکن بیزبیلمادیک
لیک بیلدیک بس بوبیلغاندین نی سود؟ باسدی روی آیینه نی گَرد و دود
دامنینی قاقدی ابدالِ وفا شیخ بوطرز بیرله قیلدیلردعا
جمله نگیزمانند قارون دیک بؤلینگ غرق اَحمرکوهٔ هاموندیک بؤلینگ
مالینگیزکوه بلندغه سیغماسون عقل یوزمینگ هوشمندغه سیغماسون
حق سیلار[۳۱]نی حرص قارون ایلاسون گنجینگیزکیلدی بوتون،کیتسون بوتون
جمله آمین دیر ایدی قارون بؤلای خاک قارون قیده دور ایزلب یورای؟!
آن چنان بیر- بیراوتیبدورپشت به پشت جمله میز دیودن یبگان گردنگه مشت[۳۲]
پاسبانِ دل بؤل ای (عبدالغفور!) اصل ناقص لرنی مقصودی بودور
قیلدی شیخ مولوی مونداغ دعا مبنگه هم لازم دیر ای(عبدالوفا)
مُنکرابله نی بی تشخیص قیل کیم بو یؤلنی منکریدور نیست قیل!

***

«آتش عشق است کاندرنی فتاد جوشش عشق است کاندرمی فتاد»
سعی قیل بارامانت نی کؤتار قول پاک مولوی سبنگه یبتار
بیرقدم لیک یؤلده سبن هشیار بؤل ترک غفلت قیلگین و بیدار بؤل
بؤلماگین حق یؤلیده کم حوصله همچنان بیدارینی حقدین تیله!
لطف پاک شاه بیدار ایلاگای تاکه عیبینگدین خبردار ایلاگای

---

[۳۰] سبن هم

[۳۱] سیزلار نی

[۳۲] اوشبو بیت اوزبیکستان نشریده کیلتیریلگنی یؤق

اوچراتیب خاصانلرینی فضلِ حق
بؤلدی نیدین سبنگه بیرگایلرسبق
عشق بیرعلمی که بیشکّ وخلاف
نامیدین البته تیترار کوه قاف
سجده ایلرآلدیده لوح وقلم
اهلِ دلغه جان وجاهل لَرغه غم
ای برادرخّرنی عشقی خّرده دور
عشق اؤشل دورجانب اکبرده دور
می که بیرذوقی دوراسطرلاب[۳۳] غیب
ایستمه سرمست لردین هیچ عیب
اولکه عیب ایتدی تنیگه جانی یؤق
مرده ای دورگوهرِ ایمانیِ یؤق
جانی بی عشق تن نی کهدانیگه خر
خرگه نی لازم شراب و نیشکر؟
جانی بار و صدهزارعلتغه بند
همچنین جانینی خرقیلمس پسند
بندۀ اول من که تنده عشقی بار[۳۴]
قؤپسه ـ اؤلتورسه دلیده ذوقی بار

حکایه:

بار ایدی شهزاده ای نازکبدن
رنگ رخساری ضیای صدچمن
انگه دل تاپشؤردی همتلیک زنی
انتظار ایردیکه بیرکؤرگای آنی
تلی بار ایردی محل گرد باد
چیقار ایردی زن محلِ بامداد
دیر ایدی بالله که بیشک مُشفقم
صادقم شهزاده غه مبن عاشقم
ای صبا عرضیم نی اَیتگین شاهگه
آهِ پردردیم یبتوشدی ماهگه
من چو رنجورم تاکی بیقرار؟
نور طلبنی کؤیدورور می هیچ نار؟
نارلیکن ناریلرنی کؤیدرور
نار ابراهیم غه آتش بؤلدی نور
خام لرغه بؤلدی لازم آتشی
طبع خامیدور بلای سرکشی
پُخته قیلدی میوه نی لطف غفور
پخته بؤلغانلرغه لازم یؤق تنور
آه دیب اول سرگران ییغلاَر ایدی
باش اوریب بی آرمان ییغلار ایدی
بارور ایردی بیرمقلدراهگه
دفترِزن دین گپوردی شاهگه
ای جمالینگ شمعی دور افروخته
یؤلده بیربیچاره کؤردیم سوخته
بؤلدی روشن تیره دلنی علّتی
تل نی اوستیده او مظلوم عورتی
اَیتا دور بالله بو یؤلده صادقم
روی اول شهزاده غه مبن عاشقم
دیدی اولشه عشقبازی آسمان
چون کؤتارگای بیرعیالِ ناتوان
امتحان قیلماق کیراک معشوقدن
همتینی بیزغه کؤرساتسین بو زن
اوچ محاصلنی ییباردی پادشاه
تلنی اوستیگه چیقینگ لر بو پگاه
دُم اسب غه ساچیدین محکم تاقینگ
نیچه قمچی همچنین اسپغه قاقینگ
اول بیابانیغه سودراب اؤلدیرینگ
هم کیسینگ باشینی سودراب اؤلدیرینگ
مورلنگی کیم بؤلغای مونسی[۳۵]
بیزنی خلق بار بیزغه عرش طاوسی

---

[۳۳] مقصد (اصطرلاب)یا رمِل علمی

[۳۴] بندۀ اول من که تنده شوقی بار

[۳۵] مورلنگی کیم که بؤلغای مؤنسی

اوچ محاصل باردی تلنی اؤستیگه
همچنین پیغام مرگ دین داستان
قؤپدی تعظیم قیلدی: تاپدیم بال وپر
غیرتی بیرگیل که سالاری بؤلای
قیلدی قاصدلرنی اول عورت طواف
ای برادرلر بوحالیمینی بیلینگ!
ایمدی فرض ایتدیم که آخر اؤله من
اؤزی مینسین اسپ دلنی داغلاسون
سودراسین روم دین چو هندوستانغچه
شونچه آیتسین وای سزای کیشی!
باردوردلداده غه شوندی جزا
بیلدیلراخلاصِ سیم اندام نی
شه ایشیتدی کؤپ فراوان ییغلادی
ایمدی ای قاتل یؤگورگین محتشم
تا یبتوشتی کؤردی قاصدلر آنی
انگه آیدیلارکه قؤپ ای مه لقا!
دیدی تاپدیم یارِنامحرم دوشا
یؤل یورور ایردیم رفیقی تاپمیشم
آیتور ایردی هرخس وخاریغه راز
فرد کیلدیم قابل اوصاف من
آنقدر باران رحمت تؤکدی حق
اوچرادی یؤل اوستیگه الیاس راه
منعم وقتم که هیچ یؤقتورکمیم
تکیه قیلدی همچنین دیوارگه
کیمکه عاشق بؤلسه جانیدین کیچار
کیمگه رحم ایتسه خدای غیب دان
بؤلسه روگردان طلب وقتیده حق
ای خدایا کاریمیزنی راست قیل
هم غفورسن هم امین و کاردان
آیدیلر بو سؤزنی غمگین شاه گه
شه گه دار و بؤلدی شدتهای مرک
یؤلغه کیردی آه اوریب(ادهم) صفت

بایگی زن هم توکیب آبِ دیده
قیلدیلرمظلوم نی آلدیگه بیان
آنچه مین ایزلر ایدیم تاپدیم شکر
تاکه عهد ایتدیم شوعهد بیرله اؤلای
دیدی یؤقتور هرگز عهدیمغه خلاف
حاجتیم بارشاهِ گه عرضه قیلینگ!
آمرشه دین چُست نابود بؤله من
اؤزِ رکابیغه ساچیمنی باغلاسون
تاحلب نی ملکیدین کاسانغچه
مردغه شونداق بؤلور مو مخلصی؟!
حاجتیم باردورچیقارسین پادشاه!
یبتکوریب شهزاده غه پیغام نی
دلده دردی بار ایدی قان ییغلادی
قیله لیک اول ماهنی داخل حرم
رنگ و رو بؤلغان بدل دیگرگونی
خاک پاینیگ پادشاه گه توتیا
مقصودیم خالق غه بؤلماق آشنا
من مجازیدین حقیقی تاپمیشم
بو همه خامی ایکن عشقِ مجاز
غیرتِ اندیشه سیدین صافِ من
دُر دریای حقیقت تؤکدی حق
بؤلدی اول مظلوم غه اولشه رهنما
حامی بؤلدی منگارحمتلیک کریم
جانني تاپشوردی اؤشل غفارگه
مثل آدهم خانمانیدین کیچار
مکرِنفسدین بنده نی قیلغای امان
جبرئیل کیلسه بیرالمایدور سبق
بنده لیکده صاحب اخلاص[۳۶] قیل
نفسِ سرکشدین اؤزینگ بیرگین امان
رمزعشق دین خاطری آگاه گه
مال وملک وجمله سینی قیلدی ترک
تاپدی آخرپادشاه هم معرفت

[۳۶] بوبیتده هم لفظی قافیه ایشله تیلگن

یۆل آچیق دورقانی مشتاق دیدار؟
بوسبب دین آیدیلراول منتهی
عشق هرسر چشمه نی بحری قیلور
عِشق چون موسی غه طوری کۆرساتور
مَن اۆشل همت بلندنی روحی من
قیلدی آتشنی گلستان اُول خلیل
نوح نی جانیگه عشقی بار ایدی
کیلسه عشق آلدیده رنجور علتی
کیم که بوتریاکدین نوش ایتمادی
منکه صاحب نسبت سالارمن
آشنادین کیلسه خواَه بیگانه دین
بارمن هر در غه سگ دیک پاسبان
جانکه جانانیگه یبتدی جان بۆلور
هرقدمده شش‌جهت دین یۆل تاپار
آلدیده یکسان ایرورعیب وهنر

حکایه:

باراایدی بیرمردک قلابکی
دیدی نی– نی عشق بیرنام دروغ
محض بیرگیدورعوام الناس غه
عقلی کامل یۆق ایدی،بیدردایدی
انگاقدرت کۆرساتیب رب الجلیل
بۆلدی بیطاقت دل زاری انی
گرچه کار افتاده یۆق ایردی پسر
خلق آیدی: سبن اکابرزاده ای!
پنجۀ پاکینگ سالورعالمغه شور
خشم وشدتنی بوکون قیلمه دریغ
مردکار افتاده آیدی: تیغ لار
تیغ اورماغنی بغایت بیله من
کشتۀ عشقه تیغ اورماق دورخطا
یارینگ ایمدی راهینگیزغه یۆره من
اُول توزه تدی مجلسی چون بوستان
قیلدی مجلس لرنی نیکواهتمام
دیدی فرزندیگه: کیلگین ایلگه راغ
توشتی روباه شیرنی چنگالی گه

خواه مردوخواه زن، عشق اعتبار
دفترعشقدین گپوردی مولوی
خواهلسه بیرقطره نی نهری قیلور
بیردرختدین انگه نوری کۆرساتور
نارِعشقیگه توتاشسه جان و تن
بلکه عشق جان ایدی عشق جلیل
آب چشم خلق غه توفاندار ایدی
عشق تـــــاپگنده بولر دورعلتی
غیریت لرنی فراموش ایتمادی
بوی عشق هریبرده بۆلسه یارمن
کعبه دین روبیرسه خواه بُتخانه دین
بار دور امیدیم کۆرونغای نورِجان
مشکلاتِ دو جهان آسان بۆلور
عشق نورِی تیگدی عیبینگ نی یاپار
کیمغه تیکسه اندکی عشقدین خبر

نام عشقدین دلغه کیلتۆردی شکی
انگبین سالغانده شیرین یۆقتو دوغ
بوسخننی دیسه بۆلماس خاص غه
مردیۆق ایردی ونامی مرد ایدی
باروراایردی نوجوانی بیردی دل
زود کۆپایدی دلده آزاری انی
واقف اسرارعشق ایردی پدر
احمقی فرزندغه دل داده ای
غیرتینگدین صدهزاران ایردی کۆر
اورالیک احمقنی چون حلقیگه تیغ
کُند ایرورعشق ناگهانی آچسه‌سر
زورسیزشمشیرِ فکرین قیله من
کُشته لرنیِ کُشته قیلماق ناروا
ایرته اول مردنی تمام اۆلدیره من
حاضر ایردی انده چندین نکته دان
چارله‌دی دل داده سینی وقت شام
مرد مهماندور آچمانگمی قۆچاَغ
ایمدی خالق حامی بۆلسین حالیگه

بۆلیب اېردی مردنی عشقی منتهی کۆردی معشوق یوزینی اول متقی
قیلدی معشوقین قۆچاق آیریلمادی تاولادی[۳۷] عشق جانی چیقتی بیلمادی
قالمادی هرگزدلیگه آرمان بۆلدی جانان یۆلیگه مقبول جان
مصطفی امت اوچون غم یېب دولار نفس اۆلمای روح تیریلماس دېب دولار[۳۸]

***

«نی حریف هرکه ازیادش برید پپردهایش پردهای ما درید»
بۆلدی ملک روح تاجاندین جدا پانگه یۆقتورجنسِ دیگرآشنا
نزدعبدالله غه کُل بۆلدی بو جزو پدېمه تشویشدین جدادورخالی عضو
لیک تشویش بارسندین پوشیده پمحرّم اول راز اېمس دل و دیده
وقت محرم لیکده یانگه‌ی اول نکو مثل اۆتدیک بۆلسه انگه روبرو
ورنه من بیلدیم دېسه تقلیددور پبو رموزنی مضبوط ایلابدورغفور
یېتسه هرسمعیگه ناگه بو فغان قالمس اېردی بو جهانده اهلِ جان
چونکه شونده‌ی بۆلدی قدرت بالغی هرکیشی یۆقتور بوسرّگه لایغی
سینهٔ عارف محیط آسمان کَشف بۆلسه انگه اسرّارِ نهان
حُکم علّام الغیوب آنگه یېتار کیمکه گوهرتاپسه قیدین فاش اِېتار
همچنان دل ملکیگه نی دردسر کس مُطلع بۆلمغای غیر ازخبر
ایکه موتینگ باردوربیلگین یقین اولین وآخرین دین انگلاگین
بیری نایابدی موت عافیت بیرینی ایستابدی موتِ عاریت
روحگا دوربّلیتِ جسم کُل عاریت نی سخره سیدورمتصل
همچنان اعمیَ کېلور اعمی کېتار وقت حشری باشیگه ظلمت یېتار
کیمکه تاپدی عافیتلیک مرگ نی کۆرمادی هرگزخزانلیک برگ‌نی
اول رموزیدورکه دل فهمیده گه کۆرساتورحق مردِ صاحب دیده گه
حال شونداغ بۆلسه کارآسان بۆلور آرزنیگه کوهلرِپنهان بـــۆلور
بومحک هرکیمگه زود یېتماقچی دور اکثرخلق بیمحک کېتماقچیدور
عشق رسوالیک تیلر، نی عقل و هوش اچمه دفتر عقلدین،جاهل خموش!
سرّجان اِدراک لردین تاشقاری اېتماگین محرم اېمس نفس خری
اولکه افشَا قیلدی اکثرعقلی یۆق کم بضاعت موندین آرتیق نقلی یۆق

حکایه:

عارف کامل(شیخ شادمان) همزبان اقربا اېردی بجان
اولدی شهریگه اکابرزاده ای مصلحت کۆرساتدی کارافتاده ای
دېدی: ای ملکینگ سنی پاینده دور خلق راعیت خذمتیگابنده دور

---

[۳۷] تابله دی

[۳۸] اصلده دورلار

حاضر ایتگین صاحب اسّرارنی
خواه مقبول دوروخواهی بی ایمان
اول مُقلدحرفی ازروی عمل
شه بویوردی امرینی نادربیلینگ
دیده آچسین لرنیکوغوث زمان
اَمرشه نی توتدی غوث پاکباز
بؤلدی معلوم روبرو بولغان زمان
سورار ایردی شاه احوالی نیچوک؟
دیدی من کاهن ایمم صاحب رموز
من اؤشل زندان تن دین ایریلای
کؤپ کدورت مینده دور آزاد اؤلای
بوجهاندین مین قچان خرسند من
بندی بیلمس پاگشاده حالینی
بیزهمه خاک آستیده ناپاک میز
نامبارک دور بو سؤزده عقل لنگ
کشف بؤلدی وخبردار اِیتمادی
رازلر سربسته قالدی پوشیده
آلدیده اون یئتّی مینگ صاحب مقام
جمله چار ارکان جاندین باخبر
جمله سی دریادل وصاحب وصول
گرچه ظاهردیده لرگه خاکی دور
قیلمادیلرشاه گه اظهارینی
مجذوبی بار ایردی جذب ایتگن فنا
دیدی راست آیتگین که:آحرج بؤلماسین
قیلمسنگ تکرارمین تکرار ایتای
قالمه سین اول شه گه هرگز آرمان
کای (امین آلدین) گره‌نی آچه‌لیک
عمرگوهردورغنیمت بیله لیک
سعی ایلانگ نامسلمان کیتمالیک
آیدی: واقف بؤل ای شه باخبر!
جایی دوزخ دور بو خرمرده نی
بوی کفریدور پدرنی جانیدین
جای آسفل دوربو،بی دولتنی بیل!
سینگه هم یئتگای سعادتلیک قضا

معلوم ایتگای مونده نورنارنی
بیرنظرقیلسه بیلور(شیخ شادمان)
تاکه عارف لرگایئتکورغای خلل
کُل مریدوشیخ نی حاضرقیلینگ
که بومرده با ایمان دوربی ایمان؟
اوّلیدین انگه معلوم ایردی راز
قیرقیلیب دورمرده دین نورایمان
بو پریشان روینی حالی نیچوک؟
چون اؤزیمنی اصل بیلمایمین هنوز
سؤنگره من هرکیمنی احوالین بیلای!
زنده لیکدین ناتمام من شاد اؤلای
همچنین زندان تنغه بندمن
اول نی بیلسون دفترِ اقبالینی
همچنین جنبنده کرمِ خاک میز
ریگ نی تحتیده جاتوتمس نهنگ
حالیدین اولشه گه اظهار اِیتمادی
بؤلدی معلوم کیمگه باراِیردی دیده
جمله صادق، عارف تحصیل تمام
غوث وقت ولامکاندین باخبر
که آلارگه منکشف رد و قبول
روحلر آیینهٔ افلاکی دور
توتدی لرپوشیده اصلِ کارینی
شیخ نی آلدیگه چالاک اوردی آه
جمله خلقنی خاطری کج بؤلماسین
مین بو رازمخفی نی اظهار ایتای
هم پدرنی حالینی بیلسین عیان
اهل مجلس لرگه گوهرساچه‌لیک
حقنی درگاهیده طاعت قیله لیک
مثل اول جهال، نادان کیتمالیک
بوپدرکه سینده دور اهلِ سقر
مین کؤتردیم اؤرته یئردین پرده‌نی
بؤلدیک آگه عاقبت ایمانیدین
سن پدردین عبرت آلگین توبه قیل!
هرشیی نی قُربیگه لایق بها

درحقیقت شه‌نی نفسی خر ایدی
شه بو یوردی مردنی سنگسار ایتینگ
همچنان نابود قیلینگ مانندگرد
بوسخن نی انگلادی اُول مجذوبی
آه سردی تارتدی اُول از روی کار
گردن شه سیندی مردنی آهیدین
خام ایدی اُول شه گه یپتکوردی شرر
کپتدی قؤلدین دُرره آورده‌سی
مغروری نسبت همه دیو ـ دولری
سپن قدم آهسته قوی ای شهریار!
گوهر اهلینی کفیگه باره دور
قول کاهن گرچه بؤلسه راست هم
که بو یؤل‌نی رهزنی کاهن ایرور
هم بو دنیاهم او دنیاگنده دور
اهل نخوت لر ایماندین قول یوگَن
بورموزگه یپتمادی عقلِ عوام
بؤلدی حشر اثبات آیاتی بیلن
بعضی قیلدی، بعضی قیلمایدور قبول
حددن افزوندور بو یؤلنی منکری
سامرینی قؤلیگه عالم گرو
قول موسی نی چنان تاشلاب عقیب
عقل ونفسنی همچنان شیطانی سن
مصلحت قیلمه بولرغه سن بوگون
صد هزاران فتنه دور بیرملکغه جمع
صحبیتدین جیرکنورصاحبدلی
مصلحت دشمنغه قیلمه ای فقیر!
اؤزلرینی محض عارف نام ایتیب
هربخیل وهرشقی،دجال خوی
تانیمای بیگانه وتاخویش نی
کؤزتیکار هرکیمغه ناقص عیب جوی
کیمکه روگردان ایرورحق دینی دین
ایخدابیچاره میزنظاره قیل !

بو رموزلرشه‌گه چون نیشتر ایدی
باشیگه تورلیک بلالرکؤرساتینگ
بی ادبلیک قیلماسین تا اؤزگه مرد
خاطری رنجور بؤلدی محبوبی
کؤیدی-کپتدی آهیگه شهر ودیار
که قضاهرکیمگه دور ناگاهیدین
خشمیدین عالمغه یپتکوردی ضرر
همچنان ییرتیلدی یخدیک پرده سی
بی ولایت همچوکالیودولری
چونکه هرکاریگه رهبراعتبار
بورموزلر فلسفی گه باره دور
قیلمه ایمانینگ کپتار اخلاص هم[۳۹]
کاهنِ غارتگری بیرون ایرور
بلکه حق نی آلدیده شرمنده دور
همچو مرده انگه نی گور وکفن
کاهنی‌نی آیدیلر صاحب مقام
!مصطفی نی قؤلیده ای (بوالحسن)!
قول حققه متفق قول رسول
من بیلالمایمن نه بؤلغای آخری!
بؤلدی ابله لرگه تازه دین نو
بعضی مردود بؤلدی،دیندین بی نصیب
مثل کاهن سن جسد ده(بوالحسن)
ملک دینغه اُول سالور اعظم توگون
بؤلسه یانمسدورایمان ملکیغه شمع
چونکه اسفلدوراوّلکی منزلی
انجمن غه یاییلوربسیارسیر
شیرلرنی نامینی بدنام ایتیب
یخشیدین دین قایتاریب باطلغه روی
هادی ایلاب نفس کافرکیش نی
قابل رحمت ایمایستورگنده خوی
ملک بوزولغای نمرودینی کینیدین
منکرینگنی پرده سینی پاره قیل!

[۳۹] بویپرده هم(لفظی قافیه)ایشله تیلگن

تاکه مؤمن تاپمه سین اندین ضرر شّردشمندین امان قیل دادگر
سالمه بنده نگنی خطالیک یؤلیگه اختیاریم بیرمه نفسیم قؤلیگه
جمله بخشایش اؤزینگدین یا اِله بنده نی بیلسینِ ثوابمی یاگناه؟
تاتیریک مَن توبه بیرمثل نصوح بواجابت بیرله سن بیرغیل فتوح
کیلسه خاطرلرغه هرکبر وریا عجز بازاریگه سالگین ایخدا!
ییتدی دوزخنی یوزومغه بند قیل هدیه ای بیرغیل مینی خرسند قیل!
نام بدلردین منی بیرون چیقار حاجتیم نی ییتکور،ای حاجت برار!
سینگه کیم اَیدی بوصورتنی توزات مردسن بیخ تکّبرنی اوشات!

***

«همچونَی زهری و تریاقی که دید؟ همچونَی دمسازومشتاقی که دید؟!»
دلکه بؤلدی کبر و نخوتدین تهی مثل نَی بؤلدی وجودِی منتهی
قدرت الله دین اول سر فراز حامل قدرت ایرور دریای راز
شهردلده گنج وهم اسراربار آدمیگه نوربار و نار بار !!
بیردی پیغام نکومندی صدور آنچه که عالمده،دورآدم ده دور
یخشی،یخشیدور،یمان اصلی یمان بوجسددین کفرپیداهم ایمان
مرد کیراک شهرو جود سیرایلاسه بیرخدادین اؤزگه نی غیر ایلاسه
پاک اگر بؤلسه محلِ راز دور روح قدسی بیرله اول دمسازدور
تاقیامت نام نیکی باقیدور تشنه دور رحمتغه اول مشتاقیدور
لیک اگر بد بؤلسه درگه رانده دور دست وپایی چون یدِ شیطانده دور
عشق روح دمسازمشتاقی ایرور نفس شیطانِ زهرِ تریاقی ایرور
مرد کیراک فرق ایلاگای ای شهریار! نیک وبدنی کُلی سی آدمده بار
نیک و بدبیناغه بؤلدی جلوه گر کؤزنی تیکدی جمله دین تاپدی خبر؟!
بی تردد اؤلتورالمس ساعتی انگه روشن بؤلدی فتح طاعتی
زود بؤلور مشغول استغفارگه زاری ایلارجانب غفارگه
ایخدا شرمنده دورمن، سین کیچور! لطف پاکینگدین تؤکیب اوستومغه نور
باش–ایاغیم جملهسِی غرق گناه باز درگاهینکا کیلدیم یا اله
هم کیتار وقیتمده مُضطرقیلماگین آتش نخّوت گه اخگر قیلَماگین
نوربیرنگی بیله دلنی اَریت ورنه بارمن مظلوم ودادیمگه ییت
بحررحمت دین قیلیب کیلدیم امید ورنه بارمن قطرهٔ آبِ پلید
آه اورار درگه ده گریه سرقیلور یاققه سین کؤز یاشی بیرله ترقیلور
ناله قیلغانده چیقارر اؤتلوغ شرار آه سردی عرش اعظم گه ییتار
اصل بیلسنگ راه آگه لر بودور نیک وبد باطن ده زود معلوم بؤلور
غفلتی گه نیک وبد معلوم ایماس شهدگه قؤندی،گوهگه هم قؤندی مگس

کاه نی خر دین سوره ای (عبدالامین)!
همچنان بیل غفلتی نی حالینی
خر،نه بیلسون لذت ترش و شیرین؟!
گه بو لرنی ملکینی و مالینی

حکایه:

خواجه (عبدالله مغربی) عزیز
خانقه ده اېردیلرصاحب تمیز
مخبری ایدیکه: نابود بۆلدی دېب
که فلان سید شو وقتده اۆلدی دېب!
جمله معطل دورکه ای رهبرتورینگ
منتظردور قوم جنازه گه یورینگ
ایدی صد افسوس اول شیخ زمان
کس نی بیلسون دانه ایلتار یاسمان؟!
آدمینی نیکی بار وهم بدی
ایکّی سیدین بیری معلوم بۆلمه دی
منگه واجب دورکه احوالین سۆرای
هم بدیدین،نیکیدین کاولب کۆرای
شاد ایلتگان بۆلسه نیکو آبروی
رحلتی ماتم اېماستور مثل تۆی!
دامنیگه بۆلسه عصیاندین که لای
همچنان احوال و صد جانیگه وای
لیک روگردان اېرور اندین خدا
هم شفاعت ایلامسدورِ مصطفی
شونچه اَیدی عارفِ ثابت قدم
باردیلرسیدساری اول محتشم
کۆردیلر بسیارخلق مُضطرهمه
هم زبانلرلال وگوشِ کرهمه
کۆردیلر شیخ نی مقام و حالیغه
خلق یوگوردی شیخ استقبالیغه
شیخ کېلیب اۆلتوردی قیلدی نیم نگاه
تاپمادی اولخانه دین بی شبهه گاه
جنسلر بار اېردی لیکن نامِ ـ نام
کاله لر پاکیزه، جملەسی حرام
تکّه کرباسی یۆق اېردی شبهه سیز
تا کفن قیلغای انگه شیخ عزیز
یاققه چاک اېتدی وچندان ییغلادی
شورشی توشتی فراوان ییغلادی
یېرغه توشدی مردنی فیروزەسی
وه نېچوک بۆلغای نماز و روزەسی
حیف مونداغ دل سیاه وموسفید
درگهِ حقدین نېچوک ایلارامید؟!
روحی قابل یۆقکه پرواز ایلاسه
خیریِ یۆق،طاعاتی یۆق ناز اِیلاسه
بیرنسب بار دور بوهم عاریتی
کۆپ سیدبار، یۆق نبی نی اُمتی
یۆل یورارده بنده طاعتلیک کېراک
پیروی درکارامتلیک کېراک
سن که اُمت بۆلمسنگ شرمنده سن!
گرچه نوحنی اۆغلی دورسن،گنده سن
دېدیلر: صدآه حالیم قالمەدی
ضعف دل تاپدیم مجالیم قالمەدی
کیمکه بۆلدی طاعت وخذمتگه سُست
نی کفن تاپدی ونی گور درست!
گربیر ارزن قالسه باقی تنده نفس
یوز ایماننی بوزه دور تریاق نفس
آنچه بدلر اېردی مېن قیلدیم بیان
نیک لردین هم آچەی بیرداستان
کیمنی که خالق هدایت ایلادی
اوّلین احمدگه اُمت ایلادی
بېردی غیرت نی،شجاعت نی انگه
کودک دریای همتنی انگه
نارکېلسه آلدیده نوریِ بۆلور
دره کېلسه چشم گه طوری بۆلور
مېنگ سبب اوچرار مسببدین انگه
نور یېتارحاضر وغایبدین انگه
جمله بخشایش بۆلور سرمایەسی
بلکه عرش حققه تۆشتی پایەسی

حکایه:

(شیخ سهیل)غوث دریا دل ایدی
قُرب پاکیدین جهان غافل ایدی
تانیر ایردی اهل شهرواهل ده
اول بهرصورتده بؤلسه مردبه
چونِ بار الماسمیز او مردنی جاییگه
غاشیه قؤیماغدی پیشِ پاییگه
یبرگشردی شیخ گه نیچه اهلِ هوش
کؤراراییردی شیخدین چندان خروش
بعضی مُخلص بؤلدی وبعضی مُرید
قیلور ایردیلر اؤشل غوثدین[40] امید
اَیتور ایردیِ جمله یارانیغه اُول
من که اؤلسم گور قیلمایدور قبول
درحقیقت گَنده لردین گَنده من
طاعتیم نی یؤقیدین شرمنده من
مبنگه ایرگشمنگ که مبن اهلِ سَقر
کیمکه ایرگشدی کثافتلر یؤقر
خلق کفرینی بیلور ایردی ایمان
اَمر پاکینی قبول قیلدی بجان
بارور ایردی نیّت ایلاب حج ساری
خلق ایرگشدی بارِ ایردی جوهری
حاضرایردی آشنا ـ بیگانه ایِ
اوچرادی آلدیده مبرز خانه ای
اول مشامیگه یبتوشتی بوی بد
توتدی بورنینی اؤشل صاحب خِرد
انگلادی آواز مبرز خانه دین
که بو یؤلده گوشهٔ ویرانه دین
دیدی ایشیخ: بیزنی سَن اونوتمه گین
اؤتهسن زینهار بورنینگ توتماگین
یخشی انصاف اِیتگین ایصاحب خرد!
بیل اؤزینگدین دورتمامی بوی بد
ورنه بیز انگور هشت جنت ایدیک
رنگ بابیده عجب نعمت ایدیک
بیزغه بیراهلِ کثافت اوچرادی
تبکدی اندین گَنده لیک بوی بدی
یخشیلردین نوربیننده یؤقار
بومثل دورگَنده دین گَنده یؤقار
گَنده لرغه بؤلمه هرگز یارِغارِ
قیلدی رضواندین جداطاؤسنی ـ مار
جمله بد بولر اؤزینگدین دورسنی
اَی خِرد سیز انگلا!، عیب ایتمه مَنی
ورنه من تاج سررضوان ایدیم
صاحب هفتاددسترخوان ایدیم
بدگه هرکیمکه قوشولسه بد بؤلور
حقنی درگاهیدین آخرردّ بؤلور
بوسخن نی انگلادی شیخ سِهیل
اُول مبارک دیده سیدین تؤکدی سیل
آه اوردی مبن مسلمان بؤلمه دیم
مرگ بیؤقت کبلدی اوّل اؤلمه دیم
من هنوزم ناشناساباره من
کؤر باطن من که اعمی باره من
بار ایدیم نمرود صاحب علتّی
بؤلدی مبرزخانه مینگه عبرتی
ای دغل رونفس بارسن دشمنی
ایمدی مؤمن بول خداییینگنی تانی!
جمله لقمه آرد و باروغن ایکن
بؤلدی معلوم بوی بدسیندین ایکن
کبلدی هاتفدین قولاغیغه ندا
بس قیل ایمدی اؤرمه بسیاردست و پا
مَن مسلمان ایلادیم نفسینگنی یوم!
سینهٔ پاکینگه بس تؤکدیم علوم
اوّلینگنی صاحب کارآیلادیم
آخرینگنی مَن خبردارآیلادیم

[40] اوزبیکستان نشریده (شیخ)کیلتیریلگن

کُلِ فرشته سبندین امیدی توتار بنده لیککه بو شناسالیک یبتار
ایکّی یؤل کبلدینگ مکان بول دین اصل جسمینگ آش ونان و بؤل دین
قِطره تبکسه روح قیلور استیزه باز بی نماز ابردینگ نبچوک تاپدینگ نماز؟
مَن که هفت اقلیمنی خانی من دبدِینگ جمله حلقنی سایبانی من دیدینگ
سیر بؤلدینگ واونوتدینگ حقنی سن دست توتدینگ لیک خون حقنی سن
دست و پایینگ باریده یؤل یورمه دینگ خِرقه وسُجاده لرکویدورمه دینگ
آخری کیتماقچی سن اندیشه قیل بوجهاننی حاصلینی سهل بیل
ای مقلد باقمه اصطرلابغه دفتربختینگ نی تاشلاب آبغه [41]
آب صاف باطنینَگ پردوردلیل تاکه تارتغای نفس نی کؤزِیغه میل
ایکّی دنیادین یومولدی چشمِ زِشت روزمحشر دیونی حمّالی سن
مونده طاعاتِ عملدین خالی سن جسم وجانغه روبر و نورِ بهشت

***

«نَی حدیث راهِ پرخون میکند قصه های عشق مجنون میکند»
اصل بیلسنگ غَرقهٔ خوندور بو یؤل خون بیله دریای جیحوندور بو یؤل
سن فراق دردنی طالبدین ایشیت! بور موزنی جانِ عارفدین ایشیت!
تاقیامتنی بیان قیلغای سبنگه دولت ومحنت وراحتنی سبنگه [42]
اصلِ دولت شونده دور ای نیک روی غرق غفلت بؤلمه نادانلیکنی قؤی!
گرچه که سرمایه سی عقبی ده دور دولت و راحت همه دنیاده دور
چون (علی)دین سؤردی صاحب دولتی دبدی شیرحق نی صاحب قّوتی
بؤلدی دنیابیرله عقبی تقریری قیسی افضل دور بو ایکّیدین بیری؟
حیدرآیدیلر: بودنیاجای نور اصلِ عقبی دین بو دنیا یخشیدور
بوجهان مؤمن لاریگه کشتگاه بلکه حاصل کؤپ بؤلورکشت پگاه
خواه گندم ایک بو یؤلده خواه جَو مونده کشت دور روز محشرده درو
اَنده معلوم دور بوتخم نیک و بد نیک لیکَنی پیشه قیل(عبدالاحد)
سَن اگر بؤلسنگ بو یؤلده قابلی جاننی تسلیم ایلاگین اسماعیلی[43]
مصطفی یارانلریغه آیدی لار عقبادین، دنیانی افضل دبدیلار
راه عقبی تنگ ابرور راهِ خطر پُل باریک و انی تحتی سقر
همچنان تنگ وقتیده بومشتِ خاک مورلنگ هرگز قیلالماس کشت پاک
گپ شو دنیا دور او دنیا هیچ دور بلکه عقبی هیچ اندر هیچ دور

---

[41] اثرده عموم آلگنده (اصطرلاب)املاسی(استرلاب)شکلیده کیلتیریلیب اوشبو بیتده (لای)بیلن(آی)قافیه باغلنگن،البته شوخیل املایی وقافیه وی خطالر متنده تصحیح بولگن.

[42] بوییرده اصلاقافیه رعایت بؤلمه گن،شوخیل خطالراوزبیکستان نشریده هم تصحیح ایتیلمه گن.

[43] اوشبو مصرع دراصل:جاننی تسلیم آیله چون اسماعیلی،صورتیده بولگنده توشونرلی بولردی

کیمنی که بؤلسه چراغی مستقیم
بادتُند دین انگه بار دور بازبیم
بونی دولت دورعبادت قیله سنِ؟
دست وسیعلیکده سخاوت قیله سن
نقش بؤلگن کارهر رنگینگ سنی
هم نماز و روزه وحجینگ سنی[۴۴]
جمله نامینگه بِیتیلغان کِشت لرینگ
ثبتدور نامینگه خوب وزشت لرینگ
بومحاصل لرسنی آلدینگَده بار
کؤرسن کورماقده چشمینگ پرغُبار
ورنه روشن حاضرین وغائبین
ایکی کتفینگه کِرام الکاتبین
دست اول کاتبگه آزادخطینگ
ختم بؤلَدی نامه بِیرگای رخصتینگ
حاصل وبیحاصلینگ معلوم بؤلور
بعضی مقبول، بعضی مونده شوم بؤلور
بوجهان افضل دورعقبا دین سنگا
کِشت نی قؤلدین بیرمه ای(عبدالوفا)!
کِیمکه کؤردی دنیاده روزی خوشی
مونگه یِیتمایدورمنافق نی هوشی
اَیتور اِیردی رحمته للعالمین
یا الهی مِینگه دولت بِیرماگین
خوشی دنیا دور، عقبی ناخوشی
تانگلا دوزخذین باسرلر آتشی
گرچه دهقان مونده تخمی ساله دور
مونده بیردی اَنده باریبِ آله دور
کارحیله انده یؤقتورجای جنگ
وقت کِیتدینگ،خواجه سن بیل گورِتنگ
حامی یؤقتورسینگه یاری بیرگودیک
بی ایمانئی مردهسی یاتگن کِیسک
شونچه اَیدی حیدرکرّ ارانگا
مرتضی تؤکدی بوناسورغه دوا
بار اِیدی یِیتمیش خزینه مرِدگه
سؤز اثرقیلدی بو صاحب دردگه
تاج بیلدی قَول حیدرنی بومرد
جوهری بار اِیردی ایزلاب کِیلدی درد
جمله اموالینی تاراج اَیلادی
اُول اؤزینی شیخ مُنهاج اَیلادی
بندهٔ اُول دل بؤلای همتگاچُستِ
کؤرمگای دوزخنی اخلاصی دُرست
کیمکه بؤل دنیاده بؤلدی لقمه بر
اولین لقمه سیدورخونِ جگر
وا دریغا سرد بؤلدی آهنینگ
چون قیلور طاقت بو دوزخگه تنینگ؟
گرایسنگ یخشی، یماننی بیلهسن
تؤغری یؤلدین کؤردیک اَیریلهسن
حاصل دنیا دین انبارینگ تِهی
تن همه یؤلغان گُنه دین فرِیهی
راه عقبی راه اِیرور دورو دراز
کاروانی کِیتدی کِیلماق یؤقدی باز
بوسفرقتیق دی، قؤپ فکرینگنی قیل!
همسفردین قالمهای خواجه جلیل!
جانی کامل بؤلدی مردنی نوربیلن
کِیتدی لرعقبا غه بار پُربیلن [۴۵]
بو رموزیدورکه اهلِ درد بیلور
قدرِگوهرنی قچان نامردبیلور؟
بؤلدی غالب بس اَو مردنی دولتی
قول حیدردین تاپیلدی جنتّی
کیم نصیحت انگلاسه معموربؤلور
گوری آخرنورگه پروپربؤلور[۴۶]

---

[۴۴] اوشبو بیتده هم(لفظی قافیه) اِیشله تیلگن

[۴۵] اوشبو بیتده(نور)،(پُر)بیلن قافیه باغلنگن،اولگی سی (معروف واو)وایکینچیسی(مختفی)واوبیلن

[۴۶] یاقاریده گی قافیه خطاسی اوشبو بیتده هم تکرارلنگن

حکایه:

خواجه (یونس نشابوری) امین!
بارنسبتدین دلی اُمیدوار
حجّ نی اسبابین مُهیاقیلدیلر
نیچه منزل یؤل یورو دیلربجَد
کؤردیلر یؤل اوستیده بیرلنگ پای
قؤلده نانیم کؤزه ده آبیم یؤق
اوّلین قتّیغ سفر نی بیلمادیم
مرد بی همت نی احوالی بودور
بی تردد ایردی اوچ منزل یوروب
دیر ایدی بؤلگین قؤلونگه کارساز
شیخ کؤردی مردنی احوالینی
دیدی بس قیلگین که عبرت بؤلدی بول
کیلسه ایردی دلغه بو اندیشه‌سی
باخبربؤل گوشهٔ بی بیشه یؤق
توشسه ایردی مرگدین اندیشه لر
پیرو نورحقیقت دور مجاز
مینگه عبرت بؤلدی دنیای دغل
گوشمالی تاپدی قدرتدین دلی
ییغیب ایردی حجّ اوچون شیخ راحله
هم سخاوت یؤلینی زود آچدی شیخ
کیچه توش کؤردی اوشل صاحبِ نفس
تیکدی نقد انتهای جز وکل
دیدی ایفرزند: خوب قیلدینگ مونی
بعضی حج لرغه یقین ایرمیش ریا
کارحق غه اندکی بؤلسه خَلل
بنده شوندَاق بؤلسه حق امریگه پاک
بو سَنی خیرینگ هزاران حجّ ایرور
تاپشیمان بؤلمغای سن حشر ارا
شیخ بشارت نی رسولدین انگلادی
قؤپدی اؤرنیدین اؤشل آزاده مرد
ییرغه باش اوردی و چندان ییغلادی

غوث وقت وکاملِ روی زمین
قیلدیلرهمت بیلن حجّ اختیار
آرزوی کعبت الله قیلدیلر
گردیده سرجمع ایدی صادق مُرید[۴۷]
آیتور ایردی ایخدایا! ایخدای!
تیره دورمن نور و مهتابیم یؤق
اویده اؤلتیرگنده فکری قیلمادیم
مرد و نامردنی سفرمعلوم قیلور
یؤلده قالدی آخری حلقی قوروب
ورنه بو یؤلدور عجب دور و دراز
یؤلده سرگردان پریشان حالینی
آخری بیچاره لرنی حالی شول!
جمع بؤلورایردی بومردنی توشه‌سی
هیچ کیمگه مرگدین اندیشه یؤق
سردرختگه قالمس ایردی ریشه لر
کیمکه عبرت ایزلادی تاپدی گُداز
اؤزینگ اویغات بنده نی پیش از اجل
یؤلغه باشلر بؤلدی عشقِ کاملی
دیدی تقدیر اؤلمسه قیلمانگ گله
یؤلده زاد راحله نی ساچدی شیخ
کعبه ده ایردی چنان تنها وبس
بؤلدی حاضرآلدیده روح رسول
ارزن ایکّانلرکؤتارگای آرزنی
چون ریالیک لرنی خوش کؤرمس خدا
حق انی قیلماس پسند، آیلربدل
اورسه نفسی کؤزیگه چنگالِ خاک
ایشنی موندَاغ قیل که ای(عبدالغفور)!
شبهه لیک خذمتدین افضلدور ریا
آفتابی جزوکُل دین تابلادی
بوی حضرتدین که حاصل قیلدی درد
یاقه سینی ییرتدی وقان ییغلادی

[۴۷] قافیه لربیر–ییربیلن ماس کیلمیدی

صوفیلرآیدیکه: ای شیخ زمان! ییغلاغان بیرله تاپیلماس دیر، اِیمان
دادحقدور، حق عناياتيغه باق! جایی کیلسه پشه هم بؤلغای بُراق
شیرلر بیرپای بیرلانِ توردیلر جان ودل بیرلن ایمان کیلتوردیلر
بؤلمادی بیرمحرم سرِاله بعضی لرگه بسته بؤلدی کُل راه
آنچه سبندن دورهِمه شّک ومریض ورنه مقبولدورحجینگ ای(عبدالعزیز)[48]
بؤلمه سرگردان سرحیران راه انگامعلوم دورسفید و یاسیاه؟!
اولکه معلوم قیلمادی اؤزکارینی آخری صادق کؤرار دیدارینی
هیچ یؤق تقدیر دین اؤزگه بنده گه بی بضاعتلیک یيتارشرمنده گه
کیمنی فکری بار اِیدی باطن ارا تاپمادی شیطان اَنی گِردیغه راه
بونَفسِ گه انبیالارمضطری کیمکه مضطربؤلمه‌دیِ بار دورخری
جان مسلم کیلدی اخلاصِ تمام سایه سیدین بهره آلغای خاص وعام
اولکه بهره تاپدی جان آسان بؤلور معرفت یؤلیده جانِ- جان بؤلور
فکرو اندیشه همه کامل بؤلور جان بیرورده مثل اَسماعیل بؤلور[49]
گریيتوشسه انگه صافیی طلب قالمغای هرگز بومرددین خشک لب
کار اتمامیغه يیتگای بعد ازآن گردپاییغه يیتوشماس آسمانِ
وقتی کیلغای غفلتی مردنخست شیرلرنی پایینی ایلارغه شَست
درحقیقت طرفه مشکل دور بوراه یؤلده پیدا دورجهنم آتلی چاه
بوسیاست دین قچان ایمن دو،دزد مرد بیخذمتگه لایق یوقتو،مزد
اُول که فکر اِیتمادی خیروشرلارین حقنی درگاهیده قؤیمادی سرین
تاکه پرخون بؤلمسه چشمِ ترینگ کنده بؤلماستورباشینگدین لنگرینگ

***

«دودهان داریم گویا همچو نی یک دهان پنهان درلبهای وی»
مثل نَی دورآدمی پابست جان دودهان دوربنده گه کفر و ایمان
چون ایمان پنهان اِیرور،کفرآشکار هرکیشی نی کفری بار، ایمانی بار
نفی دورکاریده هراثبات گه تاکه روحِ نی همدم اِیتگای ذاتگه
صدق وکذبی بعدازان معلوم دور ریشهٔ نخّوت کؤنگلدین دور بؤلور
عارف معنی بؤلوراول بعدازان دیده آچدی فرق بؤلور یخشی یمان
بوتوجه دین دل آلدی واسطه بؤلدی سنّت اول مریدگه رابطه
چون اوتورسه ـ قؤپسه هم نورِنظر ظاهری هردیده گه کیلغای بشر
کذب اگر روبیرسه ای (عبدالغفور)! صدق نی بیشک دهانین بیرکیتور
بعدازان تقلیدلر یؤلده قالور دلغه غفلت کیلدی دشمن جنگ سالور

---

[48] (ورنه مقبولدورحجینگ عبدالعزیز) شکلده اوقیلگنده هم قافیه خطاسی توزیلمیدی

[49] بوییرده قافیه نینگ(رَوِی) حرفلری بیر-بیربیلن ماس کیلمیدی.

لیک اگربی کذب بؤلسه بنده‌سی
صدق پاکی انده دستگیری بؤلور
لیک اکر تقلید بیله مرد قؤیسه پای
ایکی ضد دورنفس شیطانی بسی
بؤلسه هم آخردمی یؤلدین آزار
پیرکامل غه مونینگ معلوم قیل
نفس زود مؤمن بؤلورشیطاننی اور
دشمن باغی دو بیگانه عَلَف
مرد عاقل دور اومرگدین ایلگری
دل چنان باغی ایرور دنیاعَلَف
مخزن رحمت ایرور ایکّی دهان
دوستلرنی بزمیگه دشمن نیچوک؟
ازبرای صدق واخلاص دلی
فرق قیلغای دل عزاء وتوینی
کؤزگه خس توشسه کؤرالماسدوربو وقت

عرش دین اؤتسه عجب دورخنده‌سی
کفر و ایمان انده اکسیری بؤلور
لای عصیاندین بؤلور دامانی لای
پیروی بؤلغان بؤلالمس متقی
دیوِ خلوت تاپسه ایمانین بوزار
ایکّی ضدنی ذکر بیرلن موم قیل
خصم نی دور ایلاگین، اوینی سوپور
برگ غیری حاصل اَیلر بر طرف
صاف قیلسه باغینی دین پروری
برگ صدقینگ نی بوزار اول ناخلف
بؤلمسه دشمندین انگه پاسبان
قطره آییگه ما ومن نیچوک؟
که بوتعّین دین گپوردی مولوی
آرزوقیلمه منافق روی نی
بورموزنی مردِ صاحب دلغه اَیت

حکایه:

بارایدی بیرصوفیی طبع خری
جامّۀملا چومسواکِ دراز
باتاًنی قیلور ایردی هم سجود
سجده وقتیده رکوع ده معطلی
شونچه اَیدیکه بومردم خوب دیسون
جانی باریچه قیلوردی احتیاط
توده ایتدی مخفی نقصانلیک زری
مردزرگرخلق نی تاراج ایلادی
بیردهانی ذکرحققه باردور
اَیتیب ایردی مردِصاحب جستجوی
باردور اهلِ زمانِ خلقی دورنگ
ساله دور زهرابه لر قندابگه
راه ورسم خلق، دلدین اونوتونگ
ورنه وحشت قیلسنگیز یؤل لرآچر
شاه اَیدی بوسخن مرغوب دور

اؤزی قلاب ایردی مرد زرگری[50]
فش کشاله ایردی هم وقتِ نماز
ظاهری مؤمن ایدی، باطنِ جهود
هم قیام وجلسه گه اول اَحولی
خلق عباداتیمگه نقصان تاپماسون
خلق مینگه قیلغایموکین خوب اعتقاد
شاهگه یتکوردی بیرپیغمبری
یولنی باقمای خلقنی باج ایلادی[51]
بیر دهانی اژدها و مار دور
وقت بُرش خوب کیسارتیغ دوروی
ظاهریده طاوؤس وباطن کلنگ
فتنه لرمشغولدی خورد وخوابگه
دانه ای فاش ایلانگ ومضبوط توتونگ
نیمشب تورمای بو منزلدین قاچر
فتنه نی پندبیرله توتماق خوبدور

[50] قلبکی ایردی ومردِزرگری

[51] (باج)سوزی بوییرده ناتوغری ایشله تیلگن.

بوشهرنیِ دزدو قلابینِ بیلای
تاگمان بربۆلماسون مندین کیشی
شه منادی قیلدی خلقِ انجمن
چون قیلیبمیزجمع سیصدمن طلا
اۆزی باتوفیق سالاری کېراک
صوفی صافی کېراک مانندبرف
بایگی قلاب شورشگه تۆشوب
دیدی شاها!تاکه بیلدیم راست وچپ
گرچه ویرانه اېرورکاریم منی
کاله لارپاکیزه دورکاریمنی کۆر
بیلدی نادان مردک احمقنی شاه
مخفی چارلاب سالدی پاییغه کیشن
زنده لیکدن بار اېدی امید وار
جامه ومسواک ودستاری بیلان
آخری اېتدی خدا اۆردی منی
ظاهری دنیاده بیجا اۆق اتیب
بو دو روزه عمرگا من رو سیاه
کېمکه شونداغ بۆلسه دینگا مختلف
خلق صوفی دېسه مېن مغروربۆلیب
شه مېنی دېک سگنی اۆلدورسه روا
بنده من تقدیرگا تن قۆیه من
من که اۆلدیم یورت گاقالمس سبزپوش
اېمدی سعییم شولکه من قلاب اۆلای
اۆردی داراستیده بیرشدتلیک آه
هم عیالیم منگا یار غار اېد ی
مَن اَلرنی کۆرمادیم رویینی زود
آرمانیم شولکه چشم وا ایلاسمِ
سۆنگره آسیلسم غمیم یۆقتورمنی
شونچه اِبدی وکۆزیدین آقدی یاش
شحنه مُلک اَبدی رخصت یخشِیدور
قۆیدی وکېستی اۆشل قّلاب مَرد

امتحان بیرله منادیلارقیلایِ
بۆلمگای جاهل کفیمدین مخلصی [52]
بیزگه حاجت بۆلدی مردسکّه زن
زرگر پاکیزه اېزلار میز، ملا
راه عقبادین خبرداری کېراک
نیم جوگا ارزیماسدورتنک ظرف
کېلدی شه نی الدیده خلقی پیشوب
قیلمادیم عمرومداترک مستحب
رومغه کېتگاندور آوازم منی [53]
بوفش ومسواک ودستاریمنی کۆر
مرد افسونگربولافی پر و کاه
بند بۆلدی اېککی پایی مثل من
شه بۆیوردی زوداېلتینگ زیر دار
باروراېردی قلب ناپاکی بیلا ن
شرع پاک مصصفی اۆردی منی
محض دنیادېب ایمانینی ساتیب
باغ صدقیمگا کۆکارمسدورگیاه
نابوداېلار باطن شرع شریف
رانده دورمن خوف حقدین دوربۆلیب
کونده مېندن سربرآۆردی مېنگ خطا
اۆزگا لار نی حالتی گا کۆېه من
صوفیلارنی نامی بدبۆلغای نه هوش
دیگری بدبۆلماسېن،بیرمن بۆلای
منگا اندک وقت قۆیینگ اهل سپاه
نېچه فرزند عزیزیم بار اېد ی
که قضاباشیمغه کېلتوردی عمود
من اَلرنی بیرتماشا ایلاسم
آخری کېتماقچی من(عبدالغنی)!
اورار اېردی آه اوریب یېرلرغه باش
که وصیت هم ایماننی نقشیدور
هم دلی پردرد اېدی هم رنگی زرد

---

[52] بوییرده قافیه بۆزیلگن

[53] بوبیتده هم قافیه بۆزیلگن

اویگه باردی تاپدی وقتِ کارینی
دیدی کاریم قلب ایدی بی دستمزد
کییدی اول مانندۀ دزدک لباس[۵۴]
کیلدی دار آستیده تن عریان ایدی
شحنه سؤردی: مردرفتارینگ قَنی؟
دیدی اؤلسم جامه بیرله روسیاه
گرچه مندین ناسزایی بار ایدی
مین اگر یالغانچی اؤلسم مونده فَرد
همتیم غالب بؤلیب یؤل باشله دِیم
وقت تنگ کیلدی قالیبدورنیم دَمیم
صوفی لیکده اؤلگانیم بیکار ایدی
شه ایشیتدی مرگدین قیلدی خلاص
توبه بیردی کاردین ایریلماگین
اولکه قیلدی اولیانی غیرتین
بیرلباسی غیرتیدین تاپدی برگ
بنده سن شرع شریفگه یار بؤل!
نفس قلّابی ایرورخصمِ ایمان
سایۀ پاکی اگرقیلسه کَرم
نفس زرگردوبیردور پادشاه
جامه مُلا لباس هستلیک
تاشلادی هست لیکنی اُول بؤلدی عدم
سَن عدم دریاسیغه چالاک کیت!
بولماگین مردتُرشروی وشَقی
مؤمنی که هم دورنگ بؤلدی،دوروی
دلنی غرق مخزن لاحَول قیل
حق منافقلرنی روگردان دیدی
ایخدا بنده‌نگنی فاسق قیلماگین
قیلگین الطاف کراماتینگه سیر
دست قدرتنی بوجانبگه اؤزات
تا اؤزی رحمی ایتمسه حاجت برار

تاشلادیِ اول جامه ودستارینی
نفس منی آخردمیمده قیلدی دُزد
بؤلماسون بدنام جمعِ اهلِ خاص
خوف مرگدین دیده‌سی گریان ایدی
جامۀ رنگین ودستارینگ قنی؟
اهل دلنی نامی بد بؤلغای هلا
ایگنیمه دزدلرلباسی بار ایدی
قورمه من بدنامی تاپگای کلّ مَرد
مَن لباسِ نیکلرنی تاشله دیم
من بو دزدلیک بیرله اؤلسم یؤق غمیم
صوفی یؤق ایردیم آتیمده بار ایدی
بیردی صوفیگه بوشه انعامِ خاص
زنده سن قلّابی هرگز قیلماگین
مرگدین ایمن بؤلور جانی یقین
خاطریگه کیلمادی اندوه مرگ
سلطنت نی تاشله خذمتگار بؤل!
شادقیلغای حق بودشمن دین امان
پشه مینگ فیلنی اورارای محتشم!
داردنیا، دار ایرور دزدلرگه چاه
کیمکه هست من دیسه یؤقِ مخلص لیک[۵۵]
شاه نی انعام واحسان وکَرم
چونکه مونده پاک کیلدینگ،پاک کیت
بنده بولسنگ متقی بول متقی!
اول شفاعت بحریدین ایلتمسدی بوی
یکدل ویک دیده بؤل(عبدالجمیل)!
گرچه آدمروی ایرورشیطان دیدی
هیچ مؤمن نی منافق قیلماگین
مینگه هم قلابدیک بیرتوبه بیر
هرشکستیم بؤلسه غیبدین توزات
مشت خاکیغه نی لازم اختیار[۵۶]

---

[۵۴] کییدی اول مانندواوغریلرلباس

[۵۵] اوشبو بیتده قافیه بوزیلگن

[۵۶] مشت خاکیغه نی باردوراختیار؟!

«لیک داندهرکه اورامنظراست کاین فغان و زان سری هم زان سراست»
روحِ عارف غیر دین آزاد دور کیم اَلر (اوتاد) مادر زاد دور
شرب لریدورغیب دینِ خَمر الست نور ربانی بیلان بؤلگندی مست
ایکّی دنیا خاطریده اَرزنی نیم جوگه ارزیمس صد خِرمنی
جانلریدور شبهۀ جاندین جدا دلِ لری دریای نور رَبنا
صدقلری یؤزعرش وکرسی دین بلند ایکّی عالم همتی آلدیده بند
نیتی خالص ودریای کَرم عارف سالاروهم ثابت قدم
هردلینی سوزشِ هنگامه‌سی سرنوشت دین کبلدی خلقنیِ نامه‌سی
کارحقدور اُول نیِ دَخلِ غیردور خلق عاجزدور بو وقت کیم سیردور
بوجسدعاریتی، خالی خَمی نیک و بد بوخم گه بؤلسه معلومی
خلق همِه صورتده صاحب آشنان[۵۷] کس نه بیلسون با ایمان کیم بی ایمان؟
دیمه سَن مخلوقنی بس بیکاردور صاحبین نزدیده قُربی باردور
گرچه فرعون راندۀ درگاه ابدی[۵۸] تحت حکمیده اَنی دریا ابدی
گرچه نمرود راندۀ مردود ابدی آسمانده تیرخون آلود ابدی[۵۹]
کای سنم[۶۰] قیلگین طلب مردسخی شادقربینگ بؤلسه درگه ده اَخی
قُرب پاکینگ آفتاب پیش وپس بیوه زن نی کونیدین خالی ابماس
گرچه شیطان رانده ابردی روسیاه سینۀ آدمغه مولا ببردی جا
هردلیگاراه بهبودی دگر هرسریگا راه مقصودی دگر
بحرِکؤرگان ماهی لرخُردوکلان بو تفاوت قدرتیدین دورمیزان
هرشیی غه سرنوشت سلطنت کربیتیلغان تحتِ پیشانه گه خط
بیلمگای اَعمی نیدور پَست و بَلند هفت دریا اؤرته سیده تخته بَند[۶۱]
اوّلین دریاسیدور دریای خاک مؤمن و کافرگه منزلهای پاک
دوّمین دریا سیدوردریای باد غرق بؤلدی قوم لوط وقوم عاد
سومین دریاسی کبلدی آب هم بخش ایتیب توفان نوح قومیغه نَم
چارمین دریاسیدور آتش اَنی وقت غَفلت چنگ سالور هردشمنی

---

[۵۷] سبن هم

خلق همه صورت بیله صاحب نشان۵۳

[۵۹] حسد

[۵۹] (فرعون)رانده درگاه ابمس ،بلکه (شیطان)راندۀ درگاه ایدی

[۵۹] بیرخیل خاص اسملر،جایلرنامی،لقب لر،عرفانی توشونچه لروعربچه عباره لرنی اصل متندن اَجره تیش مقصدیده مبن اوزیم اورته قوس ایچیده کورستگنمن

پنجمین دریاسیدورکَبرومَنی
ششمین دریاسیدوربیلگین حسود[۶۲]
هفتمین دریاسیدورغفلت اَنی
شونچه ظلمت لرسنی جسمینگده بار
(عبدیا) بار امانت نی کۆتر!
گرچه عصیان بیرله ظلمت ایلته‌میز
بار وزمین یۆلده قۆیمه یاکریم
انچه مِن قیلدیم بیان حالنی

کبرصدمۆمن نی اَیلر اَرمنی
چون حسوددین کۆیدی کِبتدی قوم هود
وقت غفلت چنگ سالورهردشمنی
باز امر ایلرسِنگه پروردگار
اوزمه لطفینگ دین دمِ آخرنظر
بنده میز بار امانت ایلته‌میز
وقت مضطرلیکده رحم ایله رحیم
سِن عبث اۆتکارمه ماه وسالنی

حکایه:

(خواجه اکمل) غوث درگاه اله
آبشاری شیخگه بۆلدی روبروی
صوفیی اَیدی که زود کِیلتوره‌لیک
سیزنی دِیک ذات شریفنی آلدیده
شیخ اَیدیلرکه: باغ و باده‌سی
خوکنی خوک وسگنی سگ قیلدی خدا
کیم چرا دِیدی دلی شِرکتده دور
اول عزازیل دِیب ایدی چون وچرا
قورقه من گنج ایمان ایریلمگای
جمله عالم مُلکت پروردگار
آبشاریم یۆق ایدی قطبِ زمان
خواجه یاغائب ایرورِ یاحاضری
کِیلدی و آلدیگه (صدَقنا) دِیدی
گرداورماغ ایردی اول مهتابگه
دل بینانی قۆلیگه هفتاد هول
قُرب ایمان هم ازلدین دورمُرید
شونچه اَیدی عارف صاحب کمال
تارتدی بِبش پنجه‌نی چشمیغه یقین
نایب حق میز و دریای شهود
همچنان تریاق تکّبرنی بِوزار
راست بۆل ای صوفی اَحول نما
یادقیل حقنی دل و جانینگ بیلن

آب صافیگه قیلور ایردی نگاه
قیلدی بول وتیره بۆلدی آب جوی
عقلی یۆق مرتّدنی گردن اوره‌لیک
بوکریه ایشنی قیلور می نا دیده؟!
هم آلستدین دوربو مردنی جاده‌سی
بنده دین لازم ایمس چون و چرا
هم عزازیل دِیک دلی غفلتده دور
طوق لعنت بۆینیگه سالدی خدا
وقت آخرآبشاریم قیلمگای
کس نه بیلسین من اولوغ یا آبشار؟
شیخ اکمل نی چوقیلدی امتحان
یامسلماند ورنفس یا کافری؟
قطب کامل سِن و (آمنا) دِیدی [۶۳]
کسنی بیلسون نیمه تۆکدِی آب گه؟
نابینانی دیده سیگه مثل بول
بعضی خوکدیک اۆله دوربعضی شهید
صوفی کج بین غه بِیردی گوشمال
دِیدی منبعد اصل کج بین بۆلماگین
دست پاکی بیزده دور دریای دود
بلکه صدنخوّتنی بیخیدین اوزار
کعبه هم، بتخانه هم مُلک خدا
خواه اۆلتورخواه یات یانینگ بیلن

بنده لیکده شرط اېرورصدقِ عظیم
صدق صافی سېنگه یېتکورسه غفور
لیک اکثرخلق بو سرّدین بیخبر
موسی نی بد دېدیلار،فرعوننی نیک
چونکه معلوم یۆقِ بو ایشنی آخرِی
بۆلدی قوم دین قَول موسی پاکرو
هرنفسده وقتیده تحقیقی بار
جای نیکان لرگه بدپیدا اېرور
چون (خلیل) وقتیده پیدا (نمرود)ی
موسی نی وقتیده فرعون لَعین
کس نی بیلسین اهل تانا اهل نی؟
هیچوقت بو دهربی دِشمن اېمس
هردلینی وقتیده صدمنکری
بنده لیک شولدورکه اۆزینگنی توزات
نیمشبی بار اېردیِ مغلوبه مگر
ابلهی ایدیکه: بیراَعمی غه چِون؟
ورنه نوردیده سن همشیره سنِ
بۆلسه اېردی دیده نیِ نوری درست
دېدی اول کۆری تفکّرِقیله من
دېدی اول کامل که: سن عقلِ قیاس
شبگا کارآمد اېمس اِدراکینگ‌م
کۆرگه شورش توشوب وقتِ هلا
بیرعصاکه سالدی یاریلدی باَشی
عقل مونده کۆر اېرور اندیشه لر
هرکیمی قُربیغه لایق نامی بار
هه دېسنگ هه! دیر،بلادېسنگ،بلا!
بو ندا غیب دین اېرورسندین اېمس
هرگیاهی ظاهری بیر برگِ کاه
بیل یقین قدرت نمایی دوربولر
حکمتی دورنار بیرلن نورگه
بی اثر دور اوّلین وقتی مویز

باردور هرچشمه گه دُر یتیم
بحردین چشمه غه دُرنی یېتکورور
نیک نی بد، بدنی اِیتگان دېدیلر
دیده اَعمی عقل ناقَص لر و لیک
جنسگه بیردور(موسی)بیرله (سامری)
سامرینی کارینی قیلدی نکو
آرِی هر(صدیق) نی(زندیقی) بار
سن دېمه نیکانلری تنها اېرور
آری هرنیکونی کېینیدین بدی
سنت الله کېلدی شونداغ همچنین
کۆرپیامبروقتیده بوجهل نی![۶۴]
کېمکه بی دشمن دېدی بیزدین اېمس
قطب ملامتدین تاپیبدور اکسیری
سۆنگره هررخنه که کۆرسانگ قۆل اوزات
بیرشباخون بۆلدی پیدا شور وشر
وادریغ بۆلدینگ لگدلر دین زبونِ
وه بیرعیبینگ بارچشمی خیره سن
بۆلور اېردینگ حامیسی چالاک و چست
تاتیکان وتاعلفِ نی بیله من
بیرله قیلغان سن علف لرنی مساس
بلکه تقلیددور مشت خاکینگ‌م
سالور اېردی کورکی خلققه عصا
سُست اېردی سست بۆلدی داوری
اۆزینی پاییگه اورگای تیشه لر
کوهنی دشنام ایلاسنگ دشنامی بار
خلق نی دشنام اِیتماگیل(عبدالوفا)!
مست هم شوریده لرنیکدین[۶۵] اېمس
که نی حد خلق نی ییقای بوگیاه
اولکه هراشیاً باغیشلابدور اثر
کیف بېرسه غورهٔ انگورگه
فعلِ بدحل تاپدی ای(عبدالعزیز)!

---

[۶۴] اوشبو متنده ایشله تیلگن تینیش بیلگی لری اصل متنده یۆق اېدی،متن نی تایپ قیلیش چاغیده قۆشیمچه بۆلگن.

[۶۵] اوشبو بیتده قافیه بوزیلگن

گرچه نیکی دور و نعمتهای رَب فعلِ کج لیکغه باشلابدور سبب
چنگ ونی و تنبور و آوازِحق[۶۶] اولکه حقدین بؤلمادی بؤلسین بحق
بی اِراده بؤلمغای چون هیچ کار خار اگرکؤیدورسه اورسه نیشی بار
کیم بو وحدت بحریدین بؤلمابدی[۶۷] سیر کارخالق نی فلانی قیلدی دیر
بوسببدین دورمعلق جانیمیز کبلدی شونداق تقلیدی ایمانیمیز
آب کؤلماک دور ایمان عوام کُول بولربیرقطره سرگیندین حرام[۶۸]
معدن دریای لطف قهردور مردِکامل نی ایمانی نهردور
باقی وفانی اوبحرگه باردور که بوبحرنی گوهری بسیاردور
هم مربی سن مبنگه حاذق طبیب بنده گه قیلگین اودریا دین نصیب
لطف پاکینگدین پبتوشمای آبروی هیچکیم نی پاک ایتالماس آب جوی
آبی وپاکی همه ملک قدیم دلغه شرکت توشدی بیرکوهِ عظیم
ایش ریاتاپدی عملدین قؤرقه میز خوف (ابد)دین یؤق(ازل)دین قؤرقه میز
بونی کارعقل وکاردیده دور سرنوشت هرکسی پوشیده دور
گرعزازیل بؤلسه ابردی اِلهی بؤلمس ابردی آخریده گمرهی

***

«محرم این رازچون بیهوش نیست مرزبانرا مشتری جزگوش نیست»
مونده کبلدینگ عقل ونقلینگنی ییتور اولکه عارف نقلدین بیگانه دور
که اَلرگه مدعای خاص دور عقل کُلدین بیزغه چون اخلاص دور
ایزلاگین برکات نسیمات وفا[۶۹] قابل هرجنس غه باردور بیر بها
اولکه قابل بؤلمادی هم دینی کج که دودل غه بسته بؤلغای راه حج
کارغداری دی مرگ بیمحل باطنی آلوده گه کؤپدور خَلل
لیلی چون مجنونغه آیتدی مخفی راز ای منی عشقیمده مست وسرفراز
کبلسانگ هم سرگشتهٔ دیوانه کبل شمعنی یؤلیگه سن پروانه کبل
سن اگر باهوش کبلسنگ باخبر خلق عالم فتنه دورصدچوب اوره‌ر
عشق سرمست لیکنی ایزلارناخوشی اهل عشقنی باشیده یؤقتور هوشی
هوشیارعاشق ابماسدور خسته دور چارمیخ طبعلارغه بسته دور
میخی بؤلدی آب و آتش، باد وخاک خس که بؤلدی آتش خسگه هلاک
باقی نفسی انی عاشق ابمس اول کمال عشق غه صادق ابمس
اوّلین و آخرین عقل دورغرض بلکه عقل دورجان کاملغه مرض

---

[۶۶] چنگ ونی،تنبور دیرآوازِحق

[۶۷] بولیش فعلینی افاده لووچی(دی) بوتون متنده(دو)شکلیده کیلتیریلگن

[۶۸] کُول بولربیرذره سرگیندن حرام

[۶۹] ابزله گین فیض نسیم صبحگاه

عقل لری باردور بو عقلدین ایلگری[۷۰]
اول ولایتدورعقل لردین جدا
بازی یۆقدور عشق بازی ایله‌سه
وقتی که عشقدین آچیلدی کوس مول
پیروِ روح بۆلدی دل بیرلن زبان
جبرئیل هر مصلحت قیلسه بۆلور
بلکه اسرافیل وعزرائیل غلام
جان آلوربۆلسه تجلی کۆرساتور
دیسه شیطان جانینی سن قبض قیل
قدرتی باردوردلینی کاریگا
اول که نامحرم ایدی،جزکل ایدی
گوش دل تاپگین مثال ترجمان
معرفتده پاسبان دل اید ی
داری غیبینگا محرم دور بو تیل
تاتۆکولمای دلغه انوار خدا
قابل بوتوبه مستغنی کیراک
معنی سیزلارغه بودعوی خامدور
حربه گا لایق ایماستۆردست سیز
جسته خیزخرچواول اسپدیک ایماس[۷۲]

حکایه:

باراپدی بیر مرد گه اسپ دُرست[۷۳]
اورار ایردی قامچیی بیحد اَنی
اوچرادی بیرمرد دانا ناگهان
بوگنه سندین،اسپینگ پاک دور
نیمه دیب اولّده قیلدینگ اَخته ای
بوزمان خلقی بهادر ودلیر
تخمه [۷۴]سی گر ایردی شونداغ اسبنی

نی که عقل آدم و جن و پری ؟!
ماضی ومستقبل انگه سهل راه
مرد کیراک پشه‌نی بازی ایله‌سه
باقی مستدرک دوحسِ گوشِ دل
بیشک انگلار راز های آسمان
کمترین چاکرکه میکائیل ایرور[۷۱]
درگهیده حلقه زن دور صبح شام
پیشکش عرشدین کیتۆرگای انگا نور
مرده لارگا قباسه امرچابک تیریل
عقل نامحرم ایرور اسراریگا
ذات بیچون بیرله اول مشغول ایدی
تاخریدارینگ بۆسون کام وز بان
گرچه خلق کۆزیده لایعقل ایدی
دلغه کیلغانلارنی ایتۆر متصل
یۆز زبان بۆلسه بۆلور البته لا
همچنین سرتاقدم معنی کیراک
بس اوشل قوم لایق دشنامدور
اندکی تنگلیکده ایزلارصدگریز
خرچنین حلاص اۆرار قۆنسه مگس

پُلنی اوستیگه یقیتدی چاپدی چسُت
کاه وجو بیردیم یقیتدینگ دیب منی
دیدیِ:زود دستینگنی تارت ای قَلتبان
حصه اسپ، اسپ غه اِدراک دور
یۆل یورار وقتیده بۆلدیَ خسته ای
مردِنفس ومردِ شهوت، مردِکیر
اعتبَاری قیلمهَ گردن غفسنَی

---

[۷۰] شعرنی وزنی آغیرتوشگن

[۷۱] اوشبومصرع کوزلنگن معنی نی افاده قیلمید ی.

[۷۲] جست وخیزخرچون اسپدیک ایمس

[۷۳] قۆشقین

اهل دنیانی دیمه سن پُخته دور
که بولارنی پُلی دور(پُل صراط)
(زین) تقوی و(لجامی) صدق دین
هم(رکابی) دورتوکّل ای امین!
هم (قویوشقون)[۷۵]و(آییلی) جهددور
(سمی) دورثابت قدم لرقبله‌سی
(پوستی) دورهمچنان شرعِ شریف
(استخوانی) دورحقیقت ای امان
جزگیسی آنی وجزلیغی آنی
هم کلیم و آب وخاک ودانیدور
بیری کم بؤلسه یورالماس اسپ تیز
بو رموزلرکه ایمانگه باره دور
همچنان اسپی نی مینگن شیرلار
احتیاط ایتگین ییقیلماس فکرینی
لای دنیای یؤقتورای صاحب نظر
تحتِ دوزخ دور اول پُل باریکی
آخریَ حسرتلی یؤلغه کیتمه‌سن
ای (قوام الدین) سفرغه قؤل اؤزات
قالمغای سن دوزخ آتلیغ چاهگه
سعی قیل بونکته نی فهمیغه ییت
کیمکه تنها گَرد ایرورکلبی قاپار

همچنین بیلگین که اسپ آخته دور
راهِ پایینی ییتورمس یخشی آت
پایَ بندی امرهای ذوالمنین
(پیشبندی)دوربوهمتدین یقین
یؤل یورارده یکدل ویک عهددور
خاکی دوروحانیلرنی کعبه‌سی
آمر معروف انگه دور(لَحم) لطیف
قامچی سی نصرمن الله دورچنان
بیل امانت باریدور(عبدالغنی)!
(روزه) و(حجّ) و(زکاتِ) دندانیدور
وقت رفتاری ییتورور جست وخیز
آدمی خاک آستیده بیچاره دور
یوزصراط دین بیرقدم بیرله اوتار
بیرییقیلدینگ هیچکیم توتمس سینی
بیرییقیلغان سؤنگره زود قؤیغای مگر
آتی دوریعنی جهنم تاریکی
اسپ لاغر بؤلسه قنداق اؤته‌سن؟!
رهروانلرکیتدی اسپینگنی توزات!
یؤل یورور وقتی قؤشول همراه گه
سنت اهل جماعت بیرله کیت!
مرد تنها گَردغه دشمن یؤل تاپار

حکایه:

خواجه ای باراپردی اول تجارایدی
خلوت ایزلاردی پیشورسه آش و نان
دورتوشاردی کارواندین دمبدم
تامنی نانیمنی کیشی کؤرماسین
عادتی شونداغ اپدی همتگه پست
گرچه شونداغ اپردی صاحب کار ایدی
بیرشبی ظلمت انگه یؤل باشلادی
اپمدی تنهامرد نیچوک یؤل آچه دور
بؤلدی سرگردان وتنهابی رفیق
بارنقدینی، شترلرنی همه

هم خسیس وآبله وبیکارایدی
تامطلع بؤلماسوندیب کاروان
ییتی مینگ وآلتی یوزتوقسان قدم
دیگ و دیگدانیمنی کیشی کؤرماسین
ایخدایا بیرمه بی همت گه دست !
یؤکلارینی احتیاطی بارایدی
کؤپ شترهورکیب یوکینی تاشلادی
بیرینی آرتگنده بیری قاچه دور
دست تاپدی انگه قُطاع الطریق
دستگاه وبار پُرلرنی همه

بؤلسه اېردی اول جماعت آلدیده
کیمکه شرعدین دور،ایماندینڈور دیر[۷۶]
ایخدایا ایلته میزبارِ ایمان
ذات پاکینگ بؤلمسه بیزغه رفیق
بنده نی احوالی چون بؤلغای اووقت؟!
هیچکیم ایمن اېمس خلق رهگذر
انگلاغیل بوسؤزنی ای(محمدغلام)!
بعضی رعیت، بعضی شاه، بعضی و زیر
حالی مونده خلق صاحب اختیار
کؤپ فراوان نعمت و انگور وسیب
بعضی مفلس، بعضی صاحب گیرودار
شاه بار وشاه دین خلق بیخبر
هرکجیدین مونده تاب آلسم کېراک
کج نی تابینی آلورنارِدرشت
چوب کج نی تابینی آتش آلور
ایگریلیک کوب قیلمه بیجاکاری بار
رستگاری جمله سندین ایخدا!
اژدهامیزباردو، دوزخنی یوتار
بنده میزان وحسابین بیله دور
بلکه بیلمایدوربولرکؤردور مگر
چون بولارنی بیلگنی بیلگن اېمس

حکایه:

مصلحت قیلدی مگس زنبورگه
اُوره من اؤزیمنی جای شاد دېب
دېدی اول زنبور راهینگ پُرخطر
کؤپ سبک بؤلمه دلینگنی صاف قیل
بوحکایت راه هرعلّامه دور
(مطمئنه) جمله سېنی اَفضلی
کیم مُطیع یؤقتوربویؤلده جانی یؤق
دایماترسنده دورایمانلی قل

هیچ دشمن انگه تېکماسدی دیده
مثل خواجه کارواندین دوردیر
باریمیزنی سېن اؤزینگ ساقله امان
دست تاپرشیطان وقطاع الطریق
باشگه توشگن سؤنگ بلا دور روز سخت[۷۷]
بعضی پابند، بعضی سربندنی اوزه‌ر
آدمی دنیاده اسپ بی لجام
جمله باردورهم اَجلدین ناگزیر
تانگلاچارلر وقت خلق نی کِردگار
دست قدرتدین تمامینگ لقمه یېب
هرشی اؤز وقتیده صاحب اختیار
بعضی اوقات شومی وهم گاووخر
بنده لیکده حقنی بیلسم کېراک[۷۸]
بنده لیکده کیمگه که کم بؤلسه زشت
توغری بولگن سؤنگره اوستاقول سالور
کیم که کج بؤلدی یؤلیده ناری بار
کاریمیز، کرداریمیزعین ریا
تؤیمادیم دېب باز امیدی توتار
بیرچبین دېک جانیگه جبرقیلِه دور
بیلسه قیلماس اؤزینی اهل سَقر
آشغه توشگن سؤنگ پشیماندورمگس

قیله وبریان و دیک پُرگه
جان تصدق هرچه بادا باد دېب
مونده توشگندین سوغون جانینگ کویر
جانینگه جبر اِیتماگین انصاف قیل
تمثیلِ (اَماره) و(لوامه) دور
سعی قیل بؤلغیل مطیع(عبدالغنی)!
لشکرشیطان اېرور ایمانی یؤق
همچنین دورامت خاص رسول

---

۷۶ عموم آلگنده(دور)اؤرنیده اثرترکیبیده(دیر)ایشله تیلگن

۷۷ اوشبومصرع شاعرکوزله گن معنینی قولگه بیرمیدی

۷۸ بنده لیکده حق یولین بیلسم کیره ک

معرفتگه حالینی ایلارگِرَو تازه ایلارکونده خذمتهای نو
وا دریغا یورتگه صاحب درد یۋق یورتنی ظلمت توتوبدورمرد یۋق[۷۹]

***

«جملۀ آوازها زان شهَ بود[۸۰] گرچه ازحلقوم عبدالله بود»
هرکیشی کیم طالب دیدار ایرور اُۋرگیل اندین محرمِ اسرار ایرور
هرنفسگه بیرنظربارِدور بسی اول نظرنی تاپغای اَول طالب کسی
رابطه(کُل)بۋلسه‌سن (جزوی) بهم بۋلمه بیغم (جزوکُل)دین اُورمه دَم
اَنچه (بِلغم)بارتندین قیل جدا بۋلماگین(صفرا)غه مایل ای اخا!
تاکه سن (سودا)دین اۋتگایسن برون ختم بۋلغای سنگه هم کشفِ جنون
پاکِ بۋلدی جسمینگ ایمدی ایسته طی چونکه خالی بۋلدی جسمینگَ مثل نَی
تاشَکرتۋلگونچه تینمای ایسته بار سن بهارعمراۋتکرمه بی عار
بیربهاری تاپ خزانی بۋلماسین سود تاپگین کیم زیانی بۋلماسین
نقشنی دیوارهِ چیکماک دورمحال بیخ سستی انگه چون تاپگای کمال؟
نی وجودی سنگه ایردی خاره ای لعل بۋلسین خاره ای، یک باره‌ای
بس بوقومغه (صوراسرافیل) کیره‌ک لقمه‌سی چون زهرایله قاتِل کیره‌ک
لیک بیرآشفته مردمعنوی تربیت قیلغای کرم بیرله مونی
هرصدا کۋنگلونگهَ کیلسه اِی لبیب! رهنماغه تامونی اَیتسون کیلیب
بۋلماگین اراسته کیل ای مُحب! هم مُحب وقت بۋلگین، هم حبیب
دیدی ای نادان ایمس سن اعتبار رنگ بیرله رنگنی قیل اختیار
هم انگه (کشف قُلوب)وهم (قبور) اندکی حاصل بۋلور بیرقطره نور
بعضیلر(کشف قلوب) غه یتدیلر هم عذاب قبرینی هم تاپدیلر
کیمکه قۋرقوب کیفّیت غه یتمادی چون وجودی لرزه توتدی اۋتمادی
کیمکه مونده قۋرقمادی عاشق اودورِ کیفیت بابیده هم صادق اودور
اصل بیلسنگ کشف چون سنگ مَحک فرق اَیلرغل وغشنی برک- برک
جذبه اول دور(کشف) نی دربر اورَار سۋنگره بۋلغای عالم ایچره مُعتبر
جذبه اول دورمورنی آغریتمسه عیب نی دایم تنیدین یاپمسه
بس اۋشل جذبه اورار (اَبرار)نی فی المثل تاپسه اۋشنداغ کارنی
جذبۀ دوم بیانی اول ایرور ستریۋق خلق ایچره عریان یۋل یورور
ایمدی سیوم جذبه چون شیطانیدور هم بنی آدم لاره نقصانیدور
چون صداسی پست اۋلورگاهی بلند نَی نی آوازی بلندیۋق، بند قند
هرکیشی آلدیغه بارسه سربسر آری اول آدمغه نقصانی تیکر

---

[۷۹] یورتنی ظلمتلرتوتیب دور،مردیۋق

[۸۰] اوشبو مصرعنی قافیه سی اوزبیکستان نشریده ناتوغری شکلده(شرّ) کۋرسه تیلگن

هرایشی نقصان اېرورچون پیش وپس
چون نمازغه روی بیرسه اول بوزر
بس بوجذبه سحرشیطاندور ایشیت!
بازهم بیرجذبه باربیلگین یقین
آغزی خاموش بورنیدین چیقدی صدا
گاه بۆلسه مست لرهشیار اېدی
بۆلمغای اول مغروریتیم دېب مدام[۸۲]
ناتماملرنی کۆرینگ مغرورقیلور
انده هشیاری اگربۆلغان زمان
آتینی توتگن زمان تحتی کېتار
بیلمه گنلرچون نی بیلسین رازینی
مژدۀ دانسته کارینگ وقتی یۆق
تاخلیل دېک برهم اورمای بودینی
دیماگین نی نی سیاهی دین چیقار
هرکیشی نی جسمیده آهنگی بار
مرد اولدور رنگنی فرق ایتمسه
جمله نی نی کیمیا قیلغای تنین
تاکه سرالله اکبر انده دور
بی نشان بۆلگین نشانی ایستاگین
صاحب کان بۆلغیل وانعام قیل
نی نی فعلی شول اېرور بی ماجرا
آفتاب شمع معنی بول یقین
تاجمالینگ باردورتابنده بۆل
کم اوشاتورلرسېنگه بۆلسه متاع
بومتاعی دوروحقنی نوری دور
زرنی قۆینینگدین چیقارگین بی حجاب
اېمدی کېردینگ بوته‌غه سن زر بۆلیب
بعدکیم آتش طلوع ایتدی صمیم
بوته گه معلوم بولرنی چیقانینگ

درحقیقت اصل رحمانی اېمس
جذب اېماسدوربنده غه اولدورضرر
مونگه سن کۆپ قیلماگین گفت وشنید[۸۱]
کل شیطانی اېرور سحرمبین
جذب اېمسدوربۆلدی شیطان انگه جا
جنت و دوزخ انگه احضار اېدی
ذکرتحصیلی اوزاق دورناتمام
اصلی تۆغری یۆلنی موندین کم قیلور[۸۳]
هرنی آیتنی توتارخوش ناگهان
بیرنی قدری عرش اعلی گه یېتار
تاوجودنی نی هم آوازینی
ای دیارینگ باروبارینگ وقتی یۆق
کیم تاپارآئینه مقصودینی؟!
دېماگین هرزاغدین شاهین چیقار
هرکیشی نی صورتیده رنگی بار
چون کلوخ وسنگنی فرق ایتمسه
ختم بۆلغای رازلرانده یقین
شمع نورذات گوهرانده دور
قوی دوکاننی سن دوکاننی ایستاگین
بۆلماغیل بیررنگ سخی بیرله بخیل
کافر و مؤمن غه ایلر بیرصدا
بیرخس وبیرچوب قۆیمای تایلاگین
هرکیشی جوینده بۆلسه انده بۆل
اول متاعینگنی چیقارغیل قیلمه ضیاع[۸۴]
بیخبرلربیلمادی رنجوری دور
صرف زر قیلماققه بیرزرگرنی تاب!
باخبر بۆل قالمه خاکستر بۆلیب
کیمنی زرقالغای بویۆلده کیمنی سیم
نی مزاج عین کل بۆلسه تنینگ

---

[۸۱] بوییرده بیت نی قافی سی بوزیلگن

[۸۲] اصل توغری یوللریدن دور قیلور

[۸۲] اول متاعینگنی چیقار قیلمه ضیاع

بار و یۆقینگ بوته گه بۆلسه چیقار
بوته دین چیقانده قیلدی یادینی
کیمیا بۆلدیم دیبان ذات ایستمه
لوح محفوظ اوزِره بیتمای آتینی
پیرنی قُربیغه سن یبتسانگ یقین
اۆزگه یبرغه بارمه هرگز غم یبمه
چونکه جسم وجانی بۆلدی بی نشان
باقی اولدور اصلِ لذّت کانیدور
حققه بارگنده دیگای اول خاصه پیر
کودک ایردینک ایمدی بالغ ایلادیم
تیری ایردینگ آش بیردیم طاهری
رحمت حق مونده بیرجوش ایلادی
سرنوشتی بۆلدی و (اوتاد) باز
روز اولده یقین بۆلسه خبر
بس اۆشل قومی که(سیمرغ) مزاج
قرب خاص الخاصغه محتاج ایمس
حققه اَیتور مینگه بیرطوری توزات
بی‌حجاب سۆز ایله موسیِ دیک منگه
یاکه من تختگه چیقای سن طورده بۆل
من خدا بۆلدوم که سن بۆلدینگ موسی
حق تعالی اَیدیکیم دعوینگ نیدور؟
(طور) عاشقدینِ جدا سیرِاَیله سن
منتهی دیک سن بۆلورسن نیکذات
بحث دورهردمده سهو شُکرارا
ظلمتیدین پاک بۆلدینگ مثل نَی
اولزمان بیلسنگ دلینگ مکاردور
رحمت حق سینگه هم بۆلسین دوا
تا رضا اول بۆلمسه کُل بۆلمدینگ
خلق نی صید ایتمه بیمعنی مدام
ناتمام آدم ایرور بیلمس مونی
دل آچارلر زهر یاقاتل بیلن
هرکیشیگه بۆلسه اوشبو حالتی
اَنچه حیرت بیرله حیرانلیغ ایرور

نِی بو زر قالغای بوزردین نِی بوزار
کیمکه آلدی خوش خط ارشادینی
یخبرلیک دورکه ارشاد ایستمه
سنگه قیدین بیرسین اول اثباتینی
اۆلسانگ اۆلگین آلدیدین اَیریلماگین
بس پیریم کیم بی بضاعتدوردیمه
حققه تاپشورماغی قالدی باقی آن
حققه تاپشورماققه نی امکانیدور؟
کودک ایردینگ سینگه بیردیم کانِ شیر
ایمدی درگاهیده لایغ ایلادیمِ
ایمدی جمله رنگدین بۆلگین بری
بس خدانی هم فراموش ایلادی
آنی اوتادی قیلورحق بی نیاز
قومی کیم بۆلسه اوقوم بیرله قۆپار
تا اولر(عنقا)دورورتاپماق علاج
عالم و اشیا همه‌سی بیر نفس
یا مینگه بیردار منصوری توزات
اۆرته میزگه‌نی سنگه بۆلسین منگه
ایمدی سن توردینگ–تۆلدینک نورده بۆل
رازمخفی سینگه اَیتای سالها
اَنده دیگانلر نبی نی قُربی دور
عالم نور ایچره بۆلدینگ بیربدن
جاودان ایچره کیریبِ تاپتینگ حیات
تابو یۆلده قیلسانگ اَیلِرماجرا
بوصدا دورتن ارا الله هی!
تنده دورینگ یۆق دلینگ بیکاردور
تاکه بۆلسین خلق وحق سیندین رضا
جزتوریب سن کویمادینگ کُل بۆلمدینگ
بۆلمگای هرگزسنی کارینگ تمام
آفتاب وقت دیرلرقطره نی
مرده دل لر(صوراسرافیل) بیلن
دایما سر تاقدم دورحسرتی
مثل تیغ عالمده عریانلیغ ایرور

حکایه:

شیخ (ابوسهل محمد)بیرکؤنی بیرمریدی بار ایدی کؤپ مجنونی
گرچه کاری یؤق ایدی تحصیل تمام انگلاگین رخصت طلب بؤلدی مدام
بیرخط ارشاد بیتدیلر انگه دیدی آلگین قؤلغه توش مجنون ینا
سورتیبان کؤزیغه اُول ارشاد نی تا قؤلیغه آلدی اول دلشاد نی
بارگین وبیرگوشه ده بؤلگین مقیم اصلِ رسمِ شیخ بو دور راز قدیم
چون نماز شام باردی ناگهان شیخ نی اُوییغه توشدی اُولزمان
توشدی مجنون خطنی کؤرستدی انگا پدیدی انگه مرحبا مرد خدا
شیخ آیدی:بیرزمان تاپگین فراغ پدم آلینگیزتاکه کیلتوراَی چراغ [85]
پنجه سیگه کف دیدی مجنونِ داغ دفعتاً بیش پنجه‌سی بؤلدی چراغ
شیخ کؤردی نارسیده طفل ایکن موندین آرتوق قیلمادیلربس سخن
مهر قیلمای خط اهل الله‌نی پانگه هرگز بیرمادی لر راه نی
کیچه یاتدی ایرته قؤپدی بینوا پآخری بیرخانقه ده آلدی جا
اهل نمازجمعه گه کیلدی یقین پپایگه ده توروب ایردی راه بین
دیدی: ای مسجدسن انگلا مدعام هیچکیشی قیلمس منی عزت تمام
باری سن قیل عزتیمنی اوشبو کون قؤیدی مسجدباش ایاغی سرنگون
توت دیدی عالمنی توتدی اُولزمان نی اؤزی قالدی ونیِ خلق جهان
خام ایدی قیلدیِ فنا کؤپ خلقنی پخته بؤلسنگ قیل منی لیک ترکینی
صورتینگ مانندنی بؤلمای توریب جسم (هو) ذکر ایلا،حی بؤلمای توریب
صاف طینت بؤلمسنگ مانند زر صاف بؤلمای اول نیچوک تاپغای خبر
نوح خوش ذات ایردی اول گرچه نبی اؤغلینی اُول بیلمادی احوالینی[86]
بس بو معنیدین اگر آلسنگ خبر قدرتیدین، اصل دین نا اصل توغر
قیلماگین اجدادینگه کؤپ تکیه نی من فلان اؤغلی وآتم دیب ولی
اولرهم اؤزسودا سینی بیتکاردی باز سعی قیلدی بؤلدیِ آخرسرفراز
بسکه ناقابل دوسن بیمارسن مجتهدنی اؤغلی سن بیکارسن
چون ازلدین بؤلمسه روحینگ یقین من فلانی اؤغلی دیب لاف اورماگین
آتم اولیاً دیبان قیلمه مرید بس جهنم جایینگ اؤلغای ای(عبید)!
بس درختنی شاخیِ اؤلسه خشک چون اؤزگه شاخی میوه بیرسه‌نی زبون
اؤزگه لرنی نوری تاثیرایتمادی چون ازلدین بارایدی اصلی شقی[87]
آته نی آتی یقین دورپندیگه نفع یپتکورمس اؤشل فرزندیگه

---

[85] دمنی آلگیل تاکه کیلتورسم چراغ!

[86] شوخیل قافیه باغلش اثرترکیبیده جوده کؤپ اؤچریدی

[87] اوشبو بیتده قافیه باغلنگن سوزلر(روی)داش ایمس

تینگله محشرهرکیمی بیرحالی بار
هرکیشی نی اۆزگناهیدین سوره ر
مثل نی ذکروجودینگنی تۆزات
معرفت کسب ایله بۆلمس کشف ایلان
خاص لرمکتب نی کۆرمای شه بۆلور
خاص لرنی قُربتی یۆقتورسنگا
شادبیر(هو)بیرله خاص ایتگای سنی
لایق (حق الیقین) بۆلمای دلینگ
واصلینگ شمعیگه سن پروانه بۆل
آتشی کۆنگلونکده ألگین دایما
بس کیشیگه تپکماسین خوف وضرر
نی کبی آزارنی کۆرگن زمان
آسمان قۆلینگا دور انگشترین
عقلنی کم ایلا باشقه عقل تاپ!
رحمت نورتجلّی سازقیل
بۆلمسه آواز زارینگ عین کُل
باد تندیدورسنی فعلینگ بسی
اصل بیلسنگیز شریعتدین بودور
تاوجودینگ اصل چون نی بۆلمادی
بۆلمادی حکمینگه تابع خار وخس
جان ایماندوراصل معنی جان دور
اصل اۆزگامعنی لربیرقطره دور
بۆلمسه یپتمک سپنگه معنی سنگا
واصلِ راه طریقت بۆلماسنگ
قیلمه هرکیمگه قوروق اسناد نام
عرصه باغ ملاحت عشق دور
هرکیشیگه بۆلسه چون ذوقِ خیال
یپتمسه هرکیمنی فهمی وهم دور
سپنگه چون روزی ازل قیلدی وفا
هرکیشی تاکیم ازلنی بیلمادی
مجنون رسوا بۆل ایمدی بیقرار
عشقی یۆق بیچاره بی تا ثیردور
سن اگر دیوانه سن بی اختیار
تاجهان باقی ایرور بۆلمس ادا

هرکیشی نی آنده بیراَعمالی بار
آته اۆغلیدین نیچوک آلغای خبر؟!
ختم بۆلسون قُل هُوَالله اَحد
معرفت اصلی خدانی نوریدان
جسمی بیل ذات جمال الله بۆلور
خاص لریۆلیگه بۆلگین خاک پا
خاص بۆلگین قیلماگین ما ومنی
اصلِ معلوم بۆلمگای بوحاصلینگ
کۆیگین و یانگین وآتشخانه بۆل
تاسپنگه انس ایلاسین نورخدا
مورنی آزار بپرمس یخشیلر
بس نبی آغزیغه آلدی بیگمان
موربۆلسه کۆنگلینی آغریتماگین
شاد بۆلغای مونده روحینگ بیحجاب
سۆنگره سن بوعالمه پرواز قیل
معلوم ایرماستور سپنگه رد وقبول
تاکه سپنگه توشماسین چشم کسی
(مولوی) قصدی حقیقتدین بودور
نی بیله روحینگ سنی حی بۆلمادی
یۆرمه بیجالیک بیلن ای بوالهوس!
اصل معنی،معنی قرآن دور
معنی قرآن دور دیگر لرذره دور
حق نی رنجوریگه سن قیلمه دوا
کاملِ راه حقیقت بۆلماسنگ
مغرور اول بۆلدی و قالدی ناتمام
عشق پیدا ایلا تاپقایسن حضور!
حقتعالی انگه کۆرساتمس زوال
وهمی کۆپلر اصل پربی فهم دور
روز اولدین سپنگه دورآشنا
بس ابد دین بیخبر قالدی دلی
تاکه لیلی سپنگه بۆلغای آشکار
غیرحقدین اۆزگه‌سی هم پیر دور
کبر وکین هم غیرنی دلدین چیقار
دل سیاهی قیلمه مونده روسیاه

تاکه اِیمدی سِنگه معلوم اَیلاییِن
بیخ هستینگنی همه گم ایلاییِن[88]
رغبت کارینگ سِنی بیررشته دور
نی بیلورخلق اوتماکی نی ایشته دور؟
بؤلماگین مغرورسن حرص وهوا[89]
سن بؤلورسن نور الله دین جدا
اول سببدین کاروان (مولوی)
معنی قرآندین اَلدیلرمونی نالهً
ختم بؤلدی حقینگه معنی تمام
صوت وصدای نی تمام

***

کیمکه عاشقِ بؤلسه جانیدین جدا
کُلّ عالم غه اوُل ایرمیش آشنا
تانیستاندین منی پاک ایتدیلر
ذره اِیردیم مشت اوریب خاک اِیتدیلر
قیلدیلرخاکِ ضعیف وهم غریب
ناتوان عشق قیلدیلر عجیب
بس ضعیفَ اُولدورکه تنها بؤلسه هم
اُول یِیتار مقصودیگه هم بِیش وکم
عشق دورضعف وغریبلیکدین جدا
ظاهر و باطن قباب وبی ریا
گاه بؤلسه بُت پِرست پیش دور
گاه بؤلسه عاشق دلریش دور
گاه بؤلسه دفعتاً شیدا بؤلور
بؤینیگه زنار آسیب رسوا بؤلور
گاه نیکی بؤلسه گاهی چرکسی
مرد کِیره‌ک حالینی بیلغای اندکی
گاه لولی وگهی مسخره باز
گه بؤلور اُول مجنونِ سؤز وگداز[90]
گاه سودا، گاه صفرایی اِیرور
هیچکیشی بیلمس نه مذهبده یورور
بس اَلرنی سَن تاپالمنگ حالینی
تاخدا بیلدورمسه احوالینی
یخشی لرنی ظاهری بیر پوست دور
هیچکیم بیلماس خداگه دوست دور
حق ازلدین تاپشوروبدور انگه نور
کیم نیستاندین چیقیب دور اُول بیلور
اَمرمعنی سینی اَیلرآشکار
تاسِنگه معلوم اَیلای وصلِ یار
کیم نیستاندین چیقیب دورخسته دور
دایماکؤنگلی اَنی خون بسته دور
تاکؤنگل جوش اؤرمایین قیلمه خروش
یخشیلرآلدیغه بارسنگ بؤل خموش
ننگ وهم ناموس بؤلسه بول حجاب
بیرنی راً یینی تاپالمنگ ای نواب!
بس بوفرقه عار وناموس دین جدا
ذره ای کؤنگلیگه شبهه یؤقتوجا
ذره ای کیم قابلِ انسان اِیرور
کبربیلسنگ دشمن رحمان اِیرور
سِنگه ذره تا کؤرونگای آفتاب
حالتینگ باریده صاحبدل نی تاب!
اوشبو کُلدین ماسوا بؤل متّصل
کُل حالاتینگ نی دلغه نقش قیل
تاکه بؤلسنگ طالبِ دیرفنا
غیرحقنی ایلامه کؤنگلونگه جا
بؤلمه سرگردانِ عالَم هیچ وقت
ناگهان باشینگه توشگای روزِسخت
ای هوایی بؤلماگین رام هوا
کِبر وکیننی تاشلابان قیلگین ابا

[88] اوزبیکستان نشریده (کم ایلاییِن)شکلده کیلتیریلگن.

[89] بولمه گیل مغروربوحرص وهوا

[90] اوشبو بیت نی نحوی ترکیبی بؤزیلگن

معلوم اَیلارحالتینگنی نیک حال وقت تاپگین کؤرمه گین اندین زوال
عالم ارواح دین قیلدی جدا خاک‌پایینگ سرمه بیردی طوتیا
برگ اېدیم کېسدی نیستاندین برون راستی سؤز وگدازیم هم جنون
غم یېمه ایمدیکه راهینگدور وسیع دین و آیین یؤقتو بو یؤلگا شفیع
بس بویؤلده کارآمد درد دور هرکیشی نی دردی یؤق نامرد دور!

حکایه:[۹۱]

طالبی باراېردی کؤپ رنجور اېدی مدتی اېردیکه خلق دین دور اېدی
انگلادی اُول بیرحکیم حاذق لیغین اول حکیم نی آلدیغه کېلدی یقین
اَیتایین حرفیم ایشیت ای عندلیب! بوگنه گه هیچ دوا بارمو طبیب؟!
اول طبیب اَیدی گناهینگ گه دوا تن نیستانینی کؤیدور عشق ارا
جملهٔ ما ومنی نی دور قیل دلنی ذوق- شوق ایله پرنور قیل
بوتکّبردین سوا بؤلسنگ اگر بیرزمانده درد عصیانینگ کېتر
عشق مونداغ سربسر دورجوش دور چون پیاپی جامِ نوشانوش دور
هرکیشی بیرقتله قیلسه نوش جان آخرت دنیاسیگه تاپماق اَمان
ای هوایی بؤلماگین بی اختیار بؤلمغای سن دفعتاً (ضحاک مار)
خط آهینگ دین خطابؤلدی ظهور ظلمتیدورباشینگ اوزره (کوه طور)
هرشَهید دین ذوقِ حالات ایستمه معرفت کشف وکرامات ایستمه
اعتقادینگ یؤق تنینگ بیمارَدور مرشدینگ (موسی) اېرور بیکاردور
سن اؤزینگدین اؤزگه نی بیل نیک ذات کشف حالت شرط اېمس،شرط اعتقاد!
اعتبار اېرماسدی مرشد درچهان اعتقادینگ پاک قیل ای نکته دان!
اعتقادینگ بؤلمسه همراهِ کُل هم خدا بیزارسندین هم رسول
اولیاً لرنی ایتی خالی اېمس هیچکیم، هیچکیمگه حمالی اېمس
تاکی اَیتای سېنگه قیل وقال نی اصل قابل سن طلب قیل حال نی
سن عقیده قیلمه دلدین دل توغار اصل قابل دین چوناقابل توغار
ییغلاگین هرلحظه ده درگاهیده شاد تؤکغای نورمظلوم آهیده
آه مظلوم ایکّی عالم نی بوزر چون بومظلوم آهی بؤلسه کارگر
آهَ بو اېرمیش حضوری بؤلمسه ذرّه ای دلده خطوری بولمسه
بی گنه لرآهی اېرمیش با ضرر ناله قیلسه آفتی سېنگه تیکه‌ر

---

[۹۱] اوزبیکستان نشریده اوشبو حکایتدن آلدین،باشقه بیرحکایه کېلتیریلگن ،او۸۱بیت دن عبارت وقوییده گی بیت بیلن باشلنه دی:(توشدیلرمعراج اوستیدن نبی/حق تعالی دین ندایی انگلادی)اثرتدقیق چیسی(حاجی عصمت الله عبدالله)روایتی گه کؤره بو حکایت(۹۰۸۲)رقملی قولیازمه دن آلینگن (مبدأنور/۹۱بیت)

[۹۱] بوییرده هم قافیه باغلنگن سوزلر بیر- بیربیلن ماس کیلمیدی

ختم بؤلدی صفحه ده بومعنی لر
اشتیاق کار بو دور(مولوی)

هم نظر تابسانگ تیکاراندین ضرر
اتم واندوه وغم دین سؤیلادی [۹۲]

***

بس ازلدین روح اَیدی(قالوابلی)
هرکیشی قالوادیدی بیلمای بلی
انگله سنگ بو معنی نی نافع ایرور
سینه سینی چاک قیلدی مولوی
یعنی اول اَیدیکه بیزاول روح میز!
جسم خاکینی خدا قیلدی بنا
بایگی یورگنلرین یاد ایلادی
هرکیشی اؤز یاریدین بؤلدی جدا
چون فراقی وقتی بؤلدی پست بؤل
گاه چون کؤنگلونگه کیلسه هرخیال
زِنده لیکدین اؤلگنیم بِه راغدور
مَن نی قیلدیم مبتلاقیلدی فراق
گرچه بؤلدیم مونده بی برگ ونوا
محرمیم یؤق کیمگه اَیتای داغنی؟
گه کولارمن گاه ییغلارمَن مدام
عمراؤتدی استواری بؤلمه‌دی
آخری قیلدی فراق آواره حال

بس (اَلَستُ رَبکمُ) دین بیرندا
بیربلی دیدی بلابؤلدی بلی!
مولوینی قصدی بو دافع ایرور
وقت اول قالوابلی نی یؤقلادی[۹۳]
پاکیزه نوریکه بی مجروح [۹۴]میز
فیض رحمت دین ینه بؤلدی جدا
بیزگه تارتیب بیردی خط مثنوی [۹۵]
ایشی ایرمیش کیچه کوندوزآه ووا!
نورتاپگین حق بیلن یکدست بؤل
خلقه روز روشن وسینگه زوال
سینه سرتاسر تمام زاغدور
آه بی برگ و نوا قیلدی فراق
بینوالرگه خدا بیرسین دوا
ساچماییین باشیمگه چون توپراغنی
آخری دردبیزنی ایلارناتمام
دلنی بریبرگه قراری بؤلمه‌دی
همدمیم یؤق کیمگه اَیتای درد وحال

حکایه:

(خواجه صابر)رحمت الله علیه
مردایدی: حالیا بی وقت دور
روزسخت اولدورکه گر بؤلسه فراق
گرچه شب دور و تمامی روز دور
عالم دیوانه لیک دور بو فراق
بس بو یؤلده زهربار وهم شکر
ایجگربندیم دلینگ آگاه یؤق

بیرکونی اَیدی بیرآزمایش قیلای[۹۶]
جمله دین مشکل که روزسخت دور
روز اوّلدین همه روز میثاق
روزعاشق راه عالم سوز دور
باز آتشخانه لیک دور بو فراق
هم بو یؤلنی رازیدین کیم باخبر؟!
صندوق قلبینگه بومفتاح یؤق

---

[۹۳] اوشبو بیتده هم قافیه بوزیلیب کیتگن

[۹۴] بوییرده(جرح)سوزی ایشله تیلیشی شرط ایدی

[۹۵] قافیه وی خطا بوییرده هم قیته تکرارلنگن

[۹۶] بوبیتده قافیه بؤتونله ی قاچگن

سبنِ اگرمُفتاح تاپسنگ اصلی دین
اِی مَنی سنگین دلیم خوشنود بؤل
جملهِ خوبلارکبتدی وغافل دوسن
ای مَنی جاهل تنیم چین پاک بؤل

بؤلغای اِبردینگ راه مولاغه یقین
یامسلمان بؤل ویا نِمرود بؤل!
بس نغو قوللوققه سَن کاهِل دوسن
هرزمان خوبلر یؤلیگه خاکَ بؤل

حکایه:

بیرکونی باطن طهارت ایلادیم
جمله نی قبرینی کؤردوم سربسر
گورایچینده انگلادیم صوت و صدا
هِرزمانی اَیتادور: وا لیلی! چون
مَن دیدیم مجنون سرگردانموسن؟!
اِیمدی قویگین لیلیدین آزاد بؤل
چون ازلده بیزنی قیلدی خاکسار
چون ازلدین تا ابد تاپدینگ خبر
ناگهان اُول گوردین چیقدی توتون
اول زمان من لیلیدین بؤلدیم جدا
بیزگه هرکیم ذره اِبرگشدی کویر
مِنگه بو دوزخ اِبرور مثل چمن
مَنگه دخل اِیتگنده دوزخ اؤرتانور
سَن اگر آیینه بین بؤلسنگ یقین
عشق ارا بیرذره دردینگ بؤلمسه
کیمکه سَنگه سؤز اوره‌ر، اُول بیخبر
عشق دردی هیچکیمه اَیتیلمه گن
هرکیشیگه عشق بؤلسه رنگ ـ برنگ
ایمدی بیلدیم اَنچه بومجنون ایکن
هرکیشینی خطغه بیراملاسی بار
بیر(الف)[97] نی الف بیلسنگ شیرِسن
(ب) بلاغت دامیده کلکینگ سَنی
(ت)تماشاخانه غه کیرغان زمان
(ث)سوادالوجه فی الدارین نی تاپ
(ج) جمال وقت حالاتینگ اِبرور
(ح) حیا قیلمای ترازونی قوروب
(خ)خلایق ایچره بؤلمه کؤپ یقین

جمله قبرینی زیارت ایلادیم
تاکه تاپدیم گورِ(مجنون)دین خبر
اَیتا دور بیچاره مجنون :لیلیا!
بؤلدی بس اعضای جانیم غرق خون
لیلی نی داغی بیلن حیران موسن؟!
لیلی حق دور،حق بیلن یکذات بؤل
لیلی نی کوییده مونداق بیقرار
لیلی نی آه و فراقی هم یِتر
تیره دوزخ دین اثرقالمس بوتون
وِرد– اورادیم همیشه بؤلدی آه
آتش عشقدین قِوتولماس خشک وتر
مستحق عشق مَن قیلمه سخن
ناله قیلسام عرش اِعظم اؤرتانور
لیلی نی اثباتیدین دَم اورماگین
دلده درد و آه سردینگ بؤلمسه
هرخسیگه اؤت توشر اؤزی کوبر
بوسخن غه لایق اِبرمس هرزغن
قلبنی نابود اِیتار بیرموی ننگ
لیلی داغی بیرله دل پرخون ایکن
خطینی حرفیگه بسم الله سی بار
وحدتِ نورخداغه سیرسن
تابارورَجاهل بؤلور قلبینگ سَنی
تنده یِبل کبلسه نی جان قالور امان؟
بیرمکانده مجمع البحرین نی تاپ
موجب کُلِ مهماتینگ اِبرور
اولتومه(تُوبواالی الله) نی اؤقوب
سرّمخفی بؤلسه افشاقیلماگین!

(دال)دل یادینگه کېلسه دایمی
(ذال) ذاتینگه مَنی قیل قطره وش
(ر)ریاضت بیرله بؤلسنگ صبح وشام
(ز) زمانی طرفته العینیده دور
(س) سمای باطینینگ روشن اېمس
(ش) شریعتدین، طریقت ایستاگین
(ص)صبرینگ نی تؤزات ایوب بؤل ِ
(ض) ضایع اؤتدی چون عمرینگ سَنی
(ط)طامع لیککه تابع بؤلماگین
(ظ) ظاهراسم اعظم یاد قیل
(ع)عاشق لیک بشارتدین اېمس
(غ) غربت عشق بؤلدی پاک نور
(ف)فلاطون طبع بؤلسه کُل بؤلور
(قاف)قربت تاپسه کل دین،کل توغار
(ک)کُل دین سَن کرامت اېستمه
(ل)لبریز ایت کؤنگولگه ذکرنی
(م)محمدکَبتدی کُل بؤلدی اَحد
(و)وصلینی طلب قیلغان کیشی
(ه)هزار اېرمیش یوره ک قان ایلاگان
(ل)الف لاله صفت چاک قبا
(ی) یاریم یؤق اِیتگالی رازِ دلیم
عشق دین بیگانه بؤلمق درد اېرور
روز اول دین کېلیب میز درد ناک
دیو چون رو بېرسه دردی باقیدور
تا ثیرینگه خاک بؤلسه کیمیا
هرکیشی غه رازحق پنهان اېرور
پرده دین هرکېم برون چیقسه فراز
کان وحدت دین دم اؤرگن بنده لار
هیچ مشکل بؤلمغای حل بؤلمغان

حکایه:

حضرت موسی نورانی قدیم
کؤردیلرافسونگرینی راه ارا

کېچه قایم بؤل وکوندوزصایمی
نورگه تؤلدور دفعه ای آدم حبش
شادبؤلگای سن ینه تحصیل تمام
(چارارکان)ایچره سن کونین نی کؤر
خوب اېمستوردیو بیرله بؤلسه کس
عالمِ کانِ حقیقت اېستاگین
هم دوامت طالب ومطلوب بؤل
ضایع اؤتکردینگ همه ما ومنی
سینگه بؤلسین نوبه ـ نو سّریقین
(کُنتُ کَنزاً مَخفیاً) ازیاد قیل
بوسخن ذکرعبادتدین اېمس
آتش غربتگه کؤیگانلار بیلور
(هُو)دیگانده مرغ نیم بسمل بؤلور
کل که بولدی،جسمیگابلبل توغار
معنی اېسته، گنجِ حالت ایستمه
بیرقیله بندایله مېنگ جبرییل نی[۹۸]
نوراصلیدین تؤکیلدی معرفت
عرشنی اؤرتار بیر زمانده نالیشی
دل داکی گنجینی پنهان ایلاگان
قالبینگ کشتی وروحینگ ناخدا
مدّعشققه کُل بؤلوبدور حاصلیم
هرکیشینی دردی یؤق نامرد اېرور
بیزگه حق درد بېردی دردبیرله هلاک
دوست هم مرهم کؤنگل مشتاقیدور
بس که بؤلدیم دېماگین مردخدا
دیمه آدم سېن اَنی شیطان اېرور
ختم بؤلدی هم حقیقت هم مجاز
وحدت کون ومکان نی تاپدی لار
اوّلی مُجمل ، مُفصل بؤلمغان

آنچه خاص الخاص اَیدی دُریتیم
یانیغه باردی اؤشل مردِ خدا

---

[۹۸] قیلگه بند اِیتگیل مېنگ جبرییل نی

کؤردیلر بیر اژدهانی ناگهان
حیه چون صدساله وده ساله پیش
اژدر آلدیگه موسی باردی یقینِ
بچه چون ده ساله وصدساله سن
موسی کؤردی باز بیرکون حیه‌نی
موسی غه حالینی معلوم ایلادی
بیرنفس ده صیدبؤلدی اژدهار
آیدی حق یادینی بسیار ایلادی
عشق بابیده بو صاحب کار ایکن
انچه فکرینگ بار دلدین قید قیل
ای یوریب سن دایمابیگانه سن
چون ازلدین بؤلماسه تسخیرِکار
آخراُول صید زیان آیلرسنی
تاتیریک سن اژدها افسون قیل
سؤنگره شرح ایت اشتیاق حالنی
ختم بؤلدی حقینگه معنی تمام
ای منی سنگین دلیم آغاز قیل
خسته وافتاده لردین عبرت آل
فانی بؤلماق خویش دین بیگانه دور
روضهٔ عشاق نی ایستارمدام
ایکّی عالم دین اگربؤلسنگ سِوا
هرکیشی کیم ذرّه ای تاپتی حضور
لذتینی کؤرمغان بؤلسه زمان
(کثرت) و (وحدت) هزاران راه دور
وصلِ معشوق راه لر پیدا قیلور
هرکیشی گروصل دین تاپسه خبر
وصل حقنی دلغه جاقیلماق کیراک
بؤلمه (آزر)بیرله همرازای (خلیل) !

درتحیر بؤلدی موسی اولزمان
تا آنی جانینی قیلغای ریش ـ ریس
آیدیلر: « ای اژدهاسن سؤزلاگین!»
اول سنی صیدایتسه حیران قاله سن
آیدیلرباری نیچوک قیلدی سنی؟!
بچه کولدی وتبسم آیلادی
کیتدی جزوی کلّی بؤلدی اختیار
عشق کیلدی وگرفتار آیلادی
طفل هم بؤلسه عجب مکّار ایکن
ذکرحق ایت اژدهانی صیدقیل
اژدها صدساله وده ساله سن
بچهٔ دوساله کام اژدهار
کاهلی سن صیدقیلمه سن آنی
اول مطیع بؤلغونچه بغرینگ خون قیل
اژدها آلدینگه کیلسه بیل مونی
سوزش ودرد فراقینگ صبح وشام
نغمهٔ (عشاق) لرنی ساز قیل
مرد اهلینی تاپیب کیفیت آل
هرزمان خویش ذکرنی اختارور[99]
(مولوی)نی قصدی بو دورای کرام
بس خدا وصلیغه بؤلسنگ آشنا
اول خدا دیب اول حضوردین اختارور
شهد وشکر تینگلاماس خشکی دهان[100]
کیمکه وحدت دین جدا وصل اختارور
دل کؤزینی هرزمان بیناقیلور
حق بیلن بیرذات بووصلی تاپار
وصل یکرنگ خدا بؤلماق کیراک
(اصل) تاپیب (وصل)نی تفریق قیل

فانی بولگن خویشدن بیگانه دور
هرزمان خوش ذکرلرنی اختارور [99]
اوشبو بیتده(تینگلاماس)معنی بیرمیدی.بوسوزنی(ایسته مس)گه آلماشتیرگنده توغریراق بوله دی. [100]

حکایه:

بیرکونی موسی اِله آلدی عصا
بس عصاگه حالینی ایدی موسی
شکرقیلگین چوبِ خشک اِبردِینگ بسی
فخربیل آلدی سِنی مِنیدیکِ کیشی
بولکه منت دار، کَوْپ ممتاز سَن
باعث من حق بیله همراز سَن
بس عصا اَیدی گرامی بارمن
خصلتیمدین آنچه منت دارمن
من اگرکَج بؤلسم اِبردی بینوا
قیده قؤلغه آلغای اِبردینگ ای موسی؟!
توغریلیکدین یخشلرگه یارمن
اصلی کج بؤلسم خدا بیزارمن
چون مکانیمغه منِم [101] گلزار ایدیم
باغ بوستانیمغه قؤی
باغ و بوستاندین مَنی قیلدینگ جدا
ایمدی سرسبز اؤلماگین[102] مشکلِ منگا
ذکرمولی دین جداقیلدینگ مَنی
خشک ایلاب هم عصاقیلدینگ مُنی
گل قیلور وقتیم ده اِبردیم باحضور
اَیتور اِبردیم کونده مینگ مرته شُکور
انگلامسدورچوب خشک رازموسی
یوزموسی نی قؤلیده بؤلسه عصا
ایموسی ایلتیب گلستانیمغه قؤی
بایگیدبک باغ و بوستانیمغه قؤی
چونکه من گل قیلمسام نابود من
بازگل قیلسم انگه خشنود مـــــن
چونکه خاص الخاص ایچره نور اِبدیم
باره ـ باره منگه هم تبکغای نسیم
بس عصا بیرله سَنی خلقِ خدا
اؤزگه آدم دین بیلیب قیلدِی جدا
عالم علویگه یِتکورسه یقِین
اصل تاپسنگ وصلدِین دَم اورمه گین
ایجگربندیم مدام اِیتگین جدل
تا اجلنی تاپمغای سَن بی محل
اَول و آخرهمه بیگَانه‌لیک
روزگار وصل اوچون دیوانه‌لیک
وقت زاهدلیقده بی عقلی سنگا
طاعتینگغه خانه قؤیدینگ بینوا
آدم اولدور دلده بؤلسه اعتقاد
دانّهٔ گندم اوچون جنت نی سات [103]
وصل جنت اصل کیم دیدار اِبرور
بنده بؤلغان حق یؤلیده زار اِبرور
ظاهرینگ ناطق و باطن لال سن
بؤلمسه معنی سِنگهِ حیوان سن[104]
تاشلاحیوان فعلینی انسان بؤل
حق بِباردی چون سَنی سنگپاره بؤل[105]
جای معنی یؤقکه قیلسانگ گفتگوی
کاسه تؤلدور ساقیا آلدیمغه قؤی !

حکایه:

بیرعرب چون خرجِ طّلا ایلادی
اؤغلینی زر بیرله ملا ایلادی
چون سوال اِبتدی که ای دُرخوشاب
معنی اسرار(لااعلم) نی تاب

---

[101] (مِن هم) افاده سی دیر

[102] معنی جهتدن (ایمدی سرسبزاولماگیم مشکل منگا)بولیشی کیره ک

[103] اوشبو بیت کؤزله گن معنانی توغری افاده ایتمیدی جمله نینگ نحوی ترکیبی بوزیلگن

[104] عروضی وزن اوشبو مصرعده قیسقه

[105] بوبیت نی هم معنی ووزن جهتدن قیبن چیلیگی بار

ایِدی ِفرزندیکه: بیلمایمن دېدی
من سَنی مّلاقیلیب نی ایتمدینگ؟
عالم اېردینگ عامی دورسنموبوباب؟
بیلدی فرزندی پدر نادان اېکن
شونچه تقریر اېتدی هیچ قیلمس اثر
علم اېمسدور هرکیشی گه قیلسه فاش
بۆلماگین آزرنی چالیغه یقین
بس پسر ابراهیم و آزر پدر
قالبینگ نی ترکیبی گوهرفشان
بیلمگانلرگه درست یۆق راه راس
کیم کۆکرمس اصلی دانی بۆلمسه
تا تنور عشق غه بۆلمای کباب
آسمان باشینگه بۆلسه آسیا
عالم اشیاًهمه کمپیر دور
تن جوال وحرص دایم انده مع
ماچه‌خربرماچِه‌خر، خرکّره نر
تاشلاگین سن اصلِ مادر خوی‌نی
اول قدیم دین خوی بد دین ذرّه بار
هرکیشی کیم عشقنی معلوم قیلور
خوی وصلیدین بۆلور اما جدا
بادیلرِنی چون وجودی بار دور
ای منی سنگین دلیم پرخون بۆل
نی مسلمان بۆلگین ونی کافری
دین نی اصلیدین اگرآلسنگ خبر
وقت کېلدی اصل و وصلینگ گم بۆلور
تاصدف چیقمای باری دریا بۆلمه‌دی[108]
بۆلماگین نیمکاله مروارید مدام
شیره مردلرسربلندی قیلدی لر
ای قلندر وارکۆنگلوم شاد بۆل

معنی بوآیینه ده روشن اېدی
بیرسوال ایتدیم وبیلمایمن دېدینگ
تۆرکتاب کۆرگین و(لااعلم)نی تاب
ظاهری ناطق وبیرحیوان اېکن
اېمدی بیلدی معنی دین خالی پدر
بیرخلیل گه نېچه نمرود دورتلاش
پاک بۆلگی تاکه قیلسون ذرّه بین
اوِل اَتاغه دین نی اۆرگاتدی پسر؟
درمعنی قلبینگا بۆلسین عیان
تا اۆزینی قیلسه دوزخدین خلاص
نان بۆلمس آسیاگه کېرمسه
خاملیک جسمینگه دور، باردورحجاب
کېل اۆزینگدین باخبر بۆل روسیا
جمله عالم پیره زال و پیر دور
قیده دورخالص ولی چون بی طمع
اوچ کونېدین سۆنگ سونی کۆرسه سیر
تاپگین اُول مرشدِ دل جوی‌نی
موسی آتینگ الدیَده نا اعتبار
جمله خوی بدنی بدگه گم قیلور
پیرینی خوییگه بۆلغای آشنا
خاکی لارنی منزلی گلزاردور
کُل عناصرنسلدین بیرون بۆل [106]
بیلماگین هرگزدینینگ نی بارینی [107]
دین وصلی پاک یادینگدین چیقار
قطره ای دریا تاپیب قُلزم بۆلور
درُ بو بۆلمای خلق قۆلیغه آلمه‌دی
چیقماگین تابۆلماگین[109] دُرتمام
قیل بیرله فیل نی بندی قیلدیلار
غم یېمه مینگ غصه دین آزاد بۆل

---

[106] اوشبو بی نی وزنی قیسقه

[107] بوییرده قافیه بوزیلگن

[108] تاصدف چیقمادی دریابولمه دی

[109] بوسوز(بولمسانگ)گه آلماشتیریلگنده توشونرلی بوله دی

هرسحابی بؤلسه کؤنگلونگدین کؤتار
هوش کېتدی جملهٔ خواب وخیال
تاصدف دېک بحرغه همراه من
منگه چون کام صدف دور اېمدی قبر
بیرنظرقیلماسه بیزافتاده میز
بیزنی یؤل بسیار اوزاغدور بیدلیل
کیمکه چومدی اول دُرباریک اېرور
بس بو یؤلنی مژده‌سی بسیار دور
بس بویؤلده خس همه اتش بؤلور
بس بویؤلده (ابتداً) یؤق(انتها)
بس بویؤلده طالب مردی کېراک
بس بویؤلده خوف کېلدی وخطر
بس بویؤلنی اصلینی پایانی یؤق
بس بویؤلده مینگ جهان گنجینه دور
بس بویؤلده نی (قلیل) بارنی(کثیر)

تاکه سن حق ساری بؤلسانگ ایش بیتار
معنی ایتورکاروانلار بؤلدی لال
مقصد دلدین قچان آگاه من
تاکه دُر بؤلغونچه ایلارمن چوصبر
کېچه ـ کوندوز انتظار باده میز
رهروانیگا یېتالماس جبرئیل
کیمکه صورت بین اېرورتاریک اېرور
رهروانی مردصاحب کار دور
هر زری کېلسه دلی بیغش بؤلور
هرقدم قؤیدینگ باری نورخدا
بس بویؤلده صاحب دردی کېراک
کّل عاشق لرغه کېلدی بونظر
شیر و روباسی نی هرگزسانی یؤق
اصل بیلسنگ گنج بی رنجینه
دور جمله بیر ذات خداغه منتظر

حکایه:

بیرکؤنی حق بیرله موسی اولزمان
بیرتولوم آلدیغه اوچراب موسی نی
آغزیِ بار وبورنی بارِ ومحِض چون
بس منی حالیمنی آیتغایسن تمام
من اېرورمن دوزخی یا جنتی ؟
باردی موسی حق بیلن راز آیلادی
رازدین فارغ بولوب چیقتیِ موسی
بایگی مظلومنی خاموش آیلادینگ
شاه دېب بیرکیم سېنگه عرضین قیلور
دېدی موسی سېنگه معلوم دورعیان
سن بیلورسن اؤزگالربیلمس مونی
من خطاقیلدیم که سن قیلغیل عیان
باریب آیتگین یاکلیم الله انگه
هرکونی بیرلقمه بېردیم بیرانار
اول ملایک گا مراعات اِیتمه دی

رازمخفی آیتؤراېردی ناگهان
کؤزی بار وقول ایاغی یؤق آنی
چون تکّلم آیله دیلر ذوفنون
دېدی بارسنگ آیت خدایینگه سلام
عرض حالیم یېتکورانگه ای ولی![110]
رازمخفی لارنی آغاز ایلادی
بازچارلاب موسی نی آلدی خدا
عرض حالینی فراموش ایلادینگ؟!
کیم سنگاعرض ایلاسه منگاکېتور
اول و آخرهمه سّرِ نهان
هرغریب مبتلانی حالینی
تا اومظلوم حالینی مېنگه عیان
بیرخدا دوزخ نصیب ایتدی سېنگه
برملائک دین یباردیم بیشمار
بوسببدین آنی قیلدیم دوزخی[111]

[110] قافیه سی قاچگن

[111] بوییرده هم قافیه اوزاق قاچگن

باریب اَیتگین موسیااُول رانده دور
کیلدی موسی اول غریب‌نی قاشیغه
دیدی: ربینگ سینگه فرمان ایلادِی
تینگرِی دوزخگه خطاب اِیتدی سَنی
انده اَیدی اول غریب و بینوا
اُول منی دوزخی قیلسه بی نشان[113]
مین سیغای بیر مور هرگزسیغماسین
حق تعالیغه مونی اَیدی موسی
باریب ایتدی موسی چون مظلومغه باز
شاد بؤلگین جنتی قیلدی سَنی
مظلوم اَیدی ایمدی چون مینگه بوغم
جنت ایرمسدور وصالِ خوش مینگا
بؤلسه کؤرساتسین مینگه دیدارینی
ایموسی سن ایمدی کؤرسنگ چون احد
گرچه عالم ده خطرلیک بارمن
موسی حق قاشیغه باردی اولزمان
کؤرمسام دیدارینی جنت نیدور؟
حقتعالی اَیدی بیردیم بارنی
انگلابان مظلوم خوشوقت بؤلدی باز
حقتعالی قیلدی دیدارین عطا
نقد آلمای قیده بؤلسین پُردلیم؟
شولزمانی بیرتجلی تابلادی
تاکه بوعمرینگنی اؤتکردینگِ یقین
مدتی بی معنی لیکده بارِه سَن
آشکارا بؤلمسه رازینگ سَنی
یخشیلردین عبرت آل وخاک بؤل
صورت آرا بؤلمه و دل نی توزات

هم ازلدین تا ابدسوزنده دور
اخرت سوداسی سالدی باشیغه
هم ازلدین من یراتدیم دوزِخی [112]
دوزخ ایچره مبتلا ایتدی سنی
باریب اَیت مینیدین خداییینگه ثنا
هم وجودیمنی چنان قیلسین کلان
من کؤیای بیر مور هرگزکؤیماسین
بی توقف جنتی قیلدی خدا
حقتعالی وعده قیلدی بی نیاز
قالبینگدین کیتدی ظلمت هم سَنی[114]
بورباطه کهنه ده خوشوقت اِیمم
سیزنی قومینگیزگه لایقددور اوجا
بؤلمسه من بایگی اُول دوزخی
ایمدی بارسنگ بیزنی بنانی توزات[115]
شوق دیداریگه انتظارمن[116]
بایگی مظلوم سؤزین قیلدی بیان:
مَن دیدیم جنت غه بارسنگ کؤرساتور
بس نصیب ایتسم انگه دیدارنی
ایمدی موسی بیل حقیقت دین مجاز
جمع بؤلسون قلبینگ ایصاحب عطا
نالهٔ وا حسرتا دور حاصلیم
یِتی یوزییل عمرکؤردی بیلمادی
اَیته سنِ بیمعنی کؤپ یالغانِ و چین
قیسی دم اوزره نیگه بیدارِسن؟[117]
ایلامس تأثیر آوازینگ سَنی
اؤلماگین مردار،جانِ پاک بؤل
تاکه حق درگاهیده بؤلگین ثبات[118]

---

[112] اوشه خطا بوییرده هم تکرارلنگن
[113] دوزخی قیلسه مینی اول بی نشان
[114] اوشبو خطابوییرده هم تکرارلنگن
[115] بوییرده هم لفظی قافیه بار
[116] انتظار)سوزی چوزیلیب اوقیلگنده وزن توزیله دی
[117] بومصرعده هم عادتده گی دیک قافیه سی یؤق

ذرّه ای صورت سَنی یادینگه بار
مردلرگه اصلِ همت اعتبار
اهل دل لرغهَ او دنیا یخشی دور
اوشبو دنیاده تاپار اولکیم مراد
کیمکه جاهل بؤلسه اول کاهل قیلور
حضرت موسی چو بیلسه علمِ ذات
خضربیرلن کیچهِ ـ کوندوزِ ایموسی
خضرهم گرچه سَنی ایزلرمدام
هرکیشی اؤزکؤنگلیگه قان ییغلادی
هرکیشی اؤزعیبینی بیلمس مدام

حکایه:

مصطفی دین نقل اَیلرمن بیان
مصطفی کیم صاحب اسرّار ایدی
خانقه ده اؤلتیریب ایردی نبی
کیلدی مکتب خانه غه شاهِ جهان
مهری فرزندی دلیگه تاولاَدی
جبرییل کیلدی دیدی: ای رهنمون!
اؤغلینی سبوسه حبیبیم، دیدی رب
بو ایکی دین بیرینی قیلسون قبول
مصطفی توردی ییریدین ییغلادی
رازمخفی بیرله چون اَیدی خدا
تاکیچیب اؤغلیدین اول اُمت دیسون
جبرییلغه اَیدی حضرت اولزمان
هم غریب من بیکس وهم من یتیم
مصطفی آیینهٔ شمعِ جهان
قیچقوروردی مرهم جانیم بالم!
ای دلیم مرآتی یوزی بی نظیر
ابراهیم اَیدی نیچوک میهمان ایکن؟
اول نیچوک مِهمان ایکندیب تیترادی
کیم تحمّل سَنده بؤلسه بی حجاب

اُول حجاب وصل دور ای نابکار
جوش همت بؤلدی کؤرگایلردیدار
راه حقنی تاپسه لر اُول عینِ نور
شرط بؤلدور دلده بؤلسه اعتقاد
لقمه سینی زهرایله قاتل قیلور
باز قیلغای روز وشب خضرینی یاد
عشق بیرله خضرگه بؤلگیل فنا
بؤلگانینگ یؤق موسیاخضرِتمام
طالب معنی ایمسدور ناتمام
یبتی دوزخ ایشیکینی باغلادی

تاکه معلوم ایلایین بول داستان
ابراهیم آتلیغ بیر اؤغلی بار ایدی
حقتعالی طاعتی نی قیلگانی [119]
کؤردی اؤغلی نی پیامبرشولزمان
اؤغلی تیزه اوستیگا آلدی نبی
اَیدی حق اؤغلینی هرگزسویماسون
امّتی نی قیلماسون مَندین طلب
تاکه بؤلمگای اَنی کؤنگلی ملول
اؤغلی دردیدین یوراکین داغلادی[120]
ایکّی دوست بیر دلغه بؤلمس هیچ جا
ایکی ایشنی توتمسین اُول رهنمون
مینگِ اؤغیل بولسین فدای اُمتان
مین من و آخر زمانده اُمتیم
راه مکتب خانه غه بؤلدی روان
قیده سن خورشیدتابانیم بالم؟!
اویده مهمان کیلدی سیزغه منتظر
اُول ایمس مهمان بلای جان ایکن
تن مثالِ برگ بیددیک تیترادی
اُمتیم نی حق ینه اَیلارعذاب

---

[118] تاکه حق درگاهیده تاپسنگ ثبات

[119] اوشبو قافیه باغلنگن سوزلربیر–بیرگه ماس کیلمیدی

[120] قافیه گه عاید خطا بوییرده ینه تکرارلنگن

مَن سَنی سبودیم خدا قهر ایلادی
کیچسون اؤغلیدین دیدی خالق منگا
ابراهیم ایدیکه: بیردیم جانیمی !
مصطفی آلدیغه توشتی اول پسر
سرور عالم دیدی: جانیم بالم!
بیرزمان یانینگده مبن اؤلتورمادیم
ایلگری یورگین که بؤیونگنی کؤرای
ابراهیم آیدیکه :ای نوریقین!
سیزمنی آلدیمگه توشونگ ای آتا
اویده کیلدی لارعزرائیل دورور[۱۲۱]
تیزه لارین اوستیده آلدی آنی
ایجگربندیم مدام قایم بؤلینگ
ختم بؤلدی حقینگه معنی تمام
اصل کانی اصلیگه مغرور دور
کیمکه وصلین ایستاسه اصلین تاپار
مَن ایشیتدیم که (خدا خوان) بار ایمیش
جمله گه تمکین وتلوین اعتبار
قوی (خدادان) و(خداخوان) ای(امین)!
بس خدادین عقلی ایرمیش عقل کُل
تاسنی کارینگ که ناموجود دور

حکایه:

(خواجه نورالدین) اؤزی(اوتاد) ایدی
سروراوتاددین شیخ زمان
ناگهان اوتاد دین اؤلدی بیری
خانقه ده اؤلتوریب بیرباغینی
بیرخلیفه غه یبباردی راه بین
تیشه بیرلن کیسدیلراُولدم آنی
بیرخلیفه دیدی: ای شیخ زمان!
چارلادیلاراولزمان پیرجهان
پیری آیدی: ای اؤغول سن انگلاب آل

اُمتیم نی حق ینا قهر ایلادی
ایجگربندیم بوکون کیلدیم سنگا!
تاکه خشنود ایلایین رحمانیمی
تاکه تاپقای اصلِ معنی دین خبر
بیرزمان آلدیمده مهمانیم بالم!
وصل دیدارینگنی تویوب کؤرمادیم
سرو رفتارینگه بیردم سبونای
آته حقی پیش، تبنگری حقیدین
ایکّی دوست بیرـ بیریدین بؤلورجدا
وحشتی بیرله جهاننی کؤیدورور
قطع قیلدی ابراهیم نی جانینی
جان بیرورغه مثل ابراهیم بؤلینگ
بیر اشارت مَن سبنگه قیلدیم بیان
بس بو خلق آئینه دار نوردور
یبتی دوزخ ایچره اول مولی تاپار
بعضی صورتگه خدا دان بار ایمیش
بیزنی مذهبگه خدابین اعتبار
دلده دردینگ بارخدابین ایسته گین
انگه معلوم دور همه ردّ وقبول
اصلِ مقصود جمله بیرمقصود دور[۱۲۲]

رحمت حق بیرله قلبی شاد ایدی
درحقیقت اصلِ (غوث) بیگمان
موندین اؤزگه کارِ دیگرتاپمه‌دی[۱۲۳]
آلدیلرساچ وبروت، تیرناغینی
ختنه قیلگین قؤیماگین هرگزیقین
کؤرگین اول طالع نکوبیناسینی
اصل مؤمن ایستاگایسن خاندان
نور اصلی رهنمون هم بیگمان
اصل کیمیاگر ایرورلر اهلِ حال

---

[۱۲۱] اویده میهمان کیلگن عزراییل دورور

[۱۲۲] اصلِ مقصدجمله بیرمقصود دور

[۱۲۳] قافیه ینه قاچگن

بیزنی مذهب عالمِ گوهر اٖبرور
مؤمن و کافر برابر بوزمان
مونده کٖبلسه مس و نقره زر بؤلور
راه مذهب الامان و الامان

حِکایه:

سَن اٖبشیتگین اٖبمدی موسی حالینی
موسی غه چون اوچرادی بیربیدلی
سیرتیده بار اٖبدی معنی عیان
کیفیت ده اُول عجب دلریش اٖبدی
اَیتوراٖبردی ای خدا یاقیده سن؟!
کؤپ یوریبسن سٖبنگه یؤقتورمی مکان؟
قیده سن چاکینگ تیکای ایشینگ بیرای؟
قیده دورسن چنگ وچرکینگنی کؤرای؟
قیده سن بیتینگ کؤرای یوبِ ایگنینگی
سَنگه بؤلسه قوِی، قؤشگین مَنگاسَن
خانهٔ نقشین وپر جو شی قیلای
سَن اگرتنها اٖبرورسن بیل یقین
اٖبدی موسی: اِی شُبان بیعقِل!
جمله دین امامُنزه دورخدا
بس خدادوربی نشان وبی مکان
اِنس وجّن جمله اَنی مخلوقیدور
مَستدورسن ایتماگین سهو وخطا
اول یٖبماسدورنان بیرله اَشنی
هیچ کیمگه اُول دمی محتاج اٖبمس
ساقط معنی اٖبمس سن ای شبان!
حرفینی کم قیلدی هم حق یادینی
جمله نیِ برهم اوریب اُولدم شبان
ایلگری اَبتگن سؤزینی اَیتمادی
باشیغه توپراغنی ساچدی اُول شُبان
بوشُبان نی یانیدین چیقدی موسی
بس ندا کٖبلدی خدادین اولزمان:
اٖبموسی عالمنی کؤیدورگونگموسن؟

باسعادتمندوخوش اقبالینی[۱۲۴]
ظاهرِصورتده کؤپ بیحاصلی
لیک بوگنج اٖبردی موسی دین نهان
ظاهرِیده اول شبانی بیش اٖبدی
سنگامَن بیرِدم بؤلایین هم سخن
گرمسافرسنِ سَنگه بیرای قزان
شیربرنج وقَیلَه وماشینگ بیرای
ساچ وسقالینگ قاتیق بیرله ترای
مِن اَلیب قولوم غه کلچه صابونی
مَن سَنگا[۱۲۵]چوپان بولوبان باقه من
سن کیرار بؤلسنگ چوخس پوشی قیلای
من بارای اَلدینگه یاتای قؤرقماگین
دین وایمانینگ نی یاپدی کفرِظل
ایتماگین بیمعنی سؤز ای روسیا!
انگه یؤقدورهم اتاق وهم قزان
بوسخن لرنی کؤنگلدین برهم اور
دٖبماگین مخلوق، خالق دورخدا
ارپه ـ بوغدای و برنج وماشنی
کفرایله عمرِینگنی اؤتکرمه عبث
بوسخن لرسنگه غارات ایمان [۱۲۶]
نابود ایتی انده کار وبارینی
ذکرحق دین بؤلدی مهجور اولزمان
چون ازلدین عارف مطلق اٖبدی
اؤزینی اوردی تمامی بؤلدی قان
چون خدا یانیده باردی اَشنا
اُول ازلدین منگه اٖبردی رازدانِ
اَسماننی یٖبرگه اویدورگونگموسن؟

---

[۱۲۴] اول سعادتمندِخوش اقبالینی

[۱۲۵] من انگه چوپان بولیبان باقه من

[۱۲۶] بوسخن لر سٖبنگه اسباب زیان

سَن اِیرورسِن ظاهرینگ کؤپ آشنا
اِیموسی سن اصل قابل بؤلمه دینگ
هرکیشی کیم نورتاپسه بیرنفس
گنجِ مخفی دورمنگه سرّنهان
یوزسنی برهم اوراربیرآهیگه
اِیموسی اول اتش وسن خسِ دوسَن
اِصل بیلسنگ اول شبانهم من اِیدیم
مِن اِیدیم اولصورت ایچره کاردان
سن غنیملیک ایلادینگ منگه بوکون
یاموِسی قؤیدینگ انگه بوداغنی
تاسنی کؤنگلونگه باردور بیرکتاب
حالی کیم پرده نگنی یِیرتسم سربسر
تانگلا من پرده نگنی یِیرتای ذوفنون
بوشُبان دلدین چیقرسه آه سرد
ایموسی اؤزینگنی نالان اَیلاگین
منگه مِینگ ییل رازیِ قیلسنگ رازسن[۱۲۸]
اولِکه خشنودبؤلدی سن بؤلدینگ موسی
سن اگربؤلسنک شبانیگه یقین
ایستای- ایستای باردی موسی اُولزمان
موسی نی کؤرگن زمان اولِ بیدلی
موسی هم کؤردیکه اول جرکوپ بلند
باردی وقیلدی اِیاغینی طواف
اصلی اُول موسی نی پروا قیلمادی
دیدی موسی آچ کؤزینگ ایخوش کلام!
بوخدا دیگن زمان اولخوش سُخن
یاموسی راست اَیته سن حقدین سلام
دیدی موسی راه پاکینگ حق اِیکن
اِیمدی بیردی حق قولینگه اختیار
التفات اِیتگین منگه ای راه بین!
هرجفا قیلسانگ مِینگه قیلغیل بوکون
تادمی روزجزاغه قالسه کار

باطنینگ گه کُل مذهب دین جدا
چهل تاشلاب هیچ فاضل بؤلمه دینگ
قُرب شولدور پشه اَندین آغریمس
مِینگ موسی دین مِینگه بِه دوربیرشُبان
خس تورالمس سؤزش دلخواهیگه
اول همه هشیار اِیرورسِن مست دوسَن
رازدان ونکته دان‌هم منِ اِیدیم
اُول شبان یِؤق اِیردی من اِیردیم شبان
هیچ کیم سندیک غنیملیک قیلماسون
اول قیامت کون ساچر تؤپراغنی
اؤرته میزگه یاموسی بؤلورحجاب[۱۲۷]
اهل عالم حالتینگ کؤرسه کولر
یوزنبِی حالینگه ییغلارغرقِ خون
یوزسنی دیک موسی بؤلورگَرد ـ گَرد
هرزمان دیدنگنی گریان ایلاگین
اول شبان خشنود اِیماس بیکارسن
بؤلمسه بؤلدینگ منگه نا آشنا
اسم موسی لیکنی بالکل تاشلاگین
غرقِ خون دل بولوبدور اُول شُبان
باریب اؤزنی بیرجریدین تاشلادی
تاشلادی بؤل‌هم اؤزینی مُستمند
اول شبان‌هم قیلمادی مونگه تلاف
بیخود اِیردی اُول اؤزینی بیلمادی
من خدادین سنگه کیلتوردیم سلام
بیخود اِیردی باز قؤپدی اؤرنیدین
یامنی آزمایش اَیلرسن مُدام
بیلمادیم راه یقینینگ حق اِیکن
یانبی قیل یانبی لیک دین چیقار
بؤلمسه بیزدین کیتاردنیا ودین
تا دم روزجزاغه قالمسون
رانده اَیلارموسی نی پروردگار

---

[۱۲۷] اورته میزده یاموسی بولگه ی حجاب

[۱۲۸] مِینگه مِینگ ییل رازقیلسنگ،یارسَن

ایموسی سَندین بوگون خشنودمن
سَن موسی من بندۀ نمرود من
من کبی نمرود دین چون صد هزار
ایمِوسی عیب اِیتمه حق اسراری بار
تاتجلّی کؤرمسنگ موسی نبی
سن نه بیلگایسن شباننی حالینی؟
(رَب اَرنی) دعوِی قیلمه ایموسی!
(لَن تَرانی) انگلامای حقدین موسی
رازِ(اقبلت) گا سن بؤلمه یقین
هیچ مؤمن پرده سینی ییرتماگین
دوست لرنی آلدیده خاشاک من
خاک پای جمله مشت خاک من
بایگی کاریغه مشغول بؤلدی اُول
ظاهریده ردّ وباطنده قَبول
رانده خلق سهل دوربیلگیل مونی
رانده حق جمله دین مشکل حلی[۱۲۹]
صاف بؤلدی بوبیان وداستان
معنی خوان بسیار ویؤقتورمعنی دان
معنی دان بؤلسه ایدی ایمدعی
موسی بیلگایدی شبان نی حالینی[۱۳۰]
ایخداوند کریم وهم یقین
بوخطا لردین دلیمنی سقلاگین
نوربیرگین دلنی تابینا قیلای
ذوق بیرگین جملەنی شیدا قیلای
عقل هم بیرگین وغیرت بیرمدام
عقل بی غیرت نیچوک بؤلغای تمام؟
محو در محو ایلاگین نورگه یقین
کفرو ایمانینگ نی هرگز بیلمایین
سَن شباندیک دلغه یِتِکوردینگ حضور
یوز موسی آلدینگده هرلحظه کیلور
ایجهان دایم جهانیم سَن ایدینگ
جسم ارا ایمان وجانیم سَن ایدینگ
معرفت بابیده سن بؤلدینگ موسی
دلنی زنده ایلاگین مثلِ عیسی
هرکیشی کیم طالب مریم ایرور
اُول همه عیسی بنی آدم ایرور
تازمانی ذره هستی سَنده دور
اورتنور سن قیلماگین کبر و غرور
لامکان ولازمان بؤلغان کیشی
عرشنی اورتاربیرزمانده نالیشی
گرمیسر بؤلمسه وحش وطیور
چونکه صوفی بؤلسنگ اسمینگ برهم اور
دوست بیرلن قالسانگیزبیرخانه ده
کؤپ نظاره قیلمانگیزبیگانه ده
بؤلماگین غافل مریددین بیرزمان
تامرِیدکارتاپسنگ وهم کاردان
ذره ای کؤنگلونگه کیلتورمه خجل
تاسنی قدرینگنی بیلغای اهلِ دل
سن مرادنی فرق قیلگین تامرید!
تاکه بؤلسانگ آئینه دارالفرید
تاکه پیرینگ حالی معلوم بؤلمەدی
صوفینی احوالی معلوم بؤلمەدی
صوفینی واعظ نی بیلسون حالینی؟
اول نی بیلسون صوفینی احوالینی؟
اصل اول قوم هیچکیم گه یار ایمس
بیخبر دور هرکیشی بیدار ایمس
درّبحرِ معرفت غواص نی
قؤیسه لر اؤزحالیغه اول خاص نی
ذرۀ شهرت اَلرگه مینگ بلا
بَل ایرور اُول فرقه شهرتدین جدا
منزلی بیرگوشه ده مستوردور
باش– ایاغی جمله گی پرنوردور

---

[۱۲۹] بوبیتده گی قافیه باغلنگن سوزلرهم بیر–بیربیلن اؤیغونلشمه گن

[۱۳۰] ینه اوشه خطا یوزبیرگن

تا اَلرگه اُنس قیلمای هرکیشی
بس الرگه ذره ای بؤلمس خطور
بی بصارتلرنی بیلسین رازینی؟
صوفی اولدورسایه سینی بیلمه‌گن
عقل دین بیگانه وبیهوشِ دور
چون اَلارحق رازیغه محرم دولار
تا اَلورلرنسخهٔ هرشاد وغم
بؤلماگین مغرور قوروق اسنادگه
بؤلماگین همرازدونان زمان
تابله می باشینگه خورشیدِجهان
صوفی اهلِ طالب دیداردور
صوفی بؤلسنگ تاشله ننگ ونام نی!
صوفی بؤلسنگ شونچه بؤل نورغه یقین[۱۳۲]
صوفی بؤلگین تاخداذاتی بیلن
صوفی تحقیق دلنی صافیدور
صوفی لرغه نی اصول ونی ادب
صوفی لرنی کاریدورحِق دین تمام
تاضمیرآئینه سی همدم بیلن
بیرزمان، بیرلحظه، بیردم بؤلدی لر
صوفی دور اصلِ قدیم دین ماسوا
چون محمد(میمی) اِیرور بیعدد
هم احدبیررنگ بؤلدی هم مقام
هم سکوت وهم سجودی بیر اِیرور
چونکه حق علمی اِیرورعلمِ صفات
چون صفت ذات ایچره کیرسه گُم بؤلور
قیسی وقت معلوم بؤلسه علمِ حق
صِوفی لیکده قُرب اِیرورجاندین بیری
شَش جهت چونکه الرغه قبله دور
غفلتیگه عمرِعالم سؤزدور
صوفیلیک کَسَب اِیله بؤلمس اعتبار

ماسوی بؤلمس، عدم قیلغای ایشی
دایماغرق تجلّی اوزره نور
اول نی بیلسون صوفینی احوالینی
سودوهم سرمایه سینی بیلمه‌گن
نیک وبدنی کؤرسه لرخاموِش دور
بیرنفس ده پاک وعیسی دم دولار
چون صفاتی فانی، باقی ذاتی کم
مِحو بؤلگین تاحضور ذات گه[۱۳۱]
سِن دونان دیب بیرمغایسن تاکه جان
سَنگه صوفی حالینی قیلمس بیان
صحبت غیری اَلارغه ماردور
طالب اَسباب وهم انجام نی
محوحق بؤلگین اؤزینگنی بیلماگین
نی ایشینگ بارخلق نی ابیاتی بیلن[۱۳۳]
صوفی تقلیدخلق اوصافیدِورِ
صوفی غه نه سنت ونه مستحب
لقمهٔ بی آه یِیمک ایرِمیش حرام
ذره هوشینگه دایم دم بیلن
زنده بؤلمس لر، ولی لار اؤلدیلر
(طا)و(دال) و(لام)و(میم)دین ماسوا
(میمی) کِبتدی باقی قالدی بیر (احد)
انگه نی ذکرِمدام، فکرِتمام
هم حضوری بی حضوری بیر اِیرور
صوفی بؤلدی محوبحرِعلمِ ذات
علم حق صوفیگه نامعلوم بؤلور
صوفیلیک دین باقی قالغاندورسبق
قَولِ صوفی دینِ وایماندین بیری
هم قدم قؤیسه اَلرغه کعبه دور
چون الرگه روزلر، نوروز دور
تاعطا قیلمای انگه پروردگا

---

[۱۳۱] اوشه خطا ینه یوزبیرگن

[۱۳۲] اوزبیکستان نشری ده(یول)شکلیده کیلگن

[۱۳۳] اوزبیکستان نشریده :محوبولگین تاخدا ذاتی بیلن/نی ایشینگ بارخلق نی اثباتی بیلن؟!

حکایه:

بیرکونی کۆپ آرزو قیلدی موسی خضرنی بودم ده کۆرسم دېب ینا
قیلدی موسی عشق دین سۆز ونفیر ناگهانی کېلدی ألدیغه خضر
نېچه وقت خضرایله همدم بۆلدیلر موسی اولدم هوش[۱۳۴] بیردم بۆلدیلار
بۆلدیلرخضرایله موسی همسفر اختیاری بیرسفرنی قیلدی لر
سن تماشا ایلاگین امرِخدا ایکّی بزرگ بیرکیمه گه آلدی جا
هم چیقرده خضربوزدی کشتینی بیلدی موسی انده فعلِ زشتینی
بۆلدی موسی اوشبو ایشدین تنگدل هم بوسّردین بۆلدی موسی کۆپ خِجل
دېدی: ای خضرزمان، سن بو زمان منگه معلوم ایله بو سرّنهان
سن اوشاتدینگ کشتینی برباد ایتیب نیچه مؤمن کۆنگلینی ناشادایتیب
مردحق نی کۆنگلی پر اسّراراېدی انگه حقدین آنچه حکمت باَراېدی
باراېدی شدّاد، اَنانی قرنیگه بوسببدین کشتی نی بوزدیم ینا
خضربیرله موسی غه توشدی فراق کیمگه اَیتای تابو سۆزنی اشتیاق
ختم قیلدی بوسخن نی اِی عزیز صوفی سیزهم بۆلمه، صوفی بۆلمه سیز

***

«چون شود ماًکول توماًکولِ نور خاک ریزی برسرِنانِ تنور»[۱۳۵]
ایجگربندیم اېشیتگیل ذاتنی هم مقامِ صاحب الاثبات نی
بیرکونی موسی اِیدیلر رهگذر رازمخفی دین دلی آلگای خبر
هرکیشی بیروقتدین تاپدی حضور بس اۆشل وقتینی یادینی قیلور
غرق بۆلغان بنده لردیوانه دار لقمۀ کۆنگلیغه کېلسه اختیار
بار اېدی یۆل اوستیگه بیر اژدهار عاشق سرمست اېردی بیقرار
سنگه ایموسی سّریم نی اَیتایین آرزوقیلدیم سنی بیرکۆراایین
حق تعالی منگه یېتکوردی سنی یۆل ارا کۆردیم بۆلینگ لقمم منی
کۆردی موسی آژدرِ دلریش نی خوف اژدر دین اونوتدی خویش نی
قیرق گز اېردی آغزیدین بورنی اَنی خوف اِیتیب موسی یانیده بارمه‌دی[۱۳۶]
کېلدی شیطان اژدهاگه اُولزمان دفعتاًیۆلدین چیقاردی ناگهان
اژدهاگه موسی نیِ یوتگین دېدی کۆپ لذیذ دورلقمه ای قیلگین دېدی
اِیدی: «ایموسی بری کېلگین بوکون یېرگه یانیم یاپیشیبدورغرقِ خون
من ایشیتدیم واصِلِ اسرار اېمیش هرنبی گه زورمینگ کس بار اېمیش
سن کۆتارگین من کدورتدین چیقای هم تمامی ضعف و علتدین چیقای»!

---

[۱۳۴] اوزبیکستان نشریده بو سوز(خوش)شکلیده کیلگن

[۱۳۵] ینه اوشه نشرده بونده ی کۆرسه تیلگن:چون شود معقول تو،معقول نور

[۱۳۶] بیت نی قافیه سی بیر–بیربیلن ماس کیلمیدی

توشدی موسی کۆنگلیغه بیررحم باز اژدها موسی غه اَیدی انده راز
پس کۆتاردی قولی بیرله مار نی یوتدی موسی نی اوشل مار قوی[137]
اُوردی شهپربیرله جبریل اُولزمان اژدها اۆلدی موسی قالدی امان
اژدهارینگ نفس و روحینگ دورموسی جبرئیل عشق وجفاقیلمس وفا
اژدهارینگ سیمریمای فکرینگنی قیل افسون اَیلاب اژدهانی بندقیل[138]
کّل سوا بۆلگین جهانده هوشیار تاسنگه کیم زاری قیلسین اژدهار
موسی نی سرتاقدم گُم ایلادی اۆزگه نی حالینی معلوم ایلادی

***

«هرکه محرم نیست اسرارمرا کی شناسد نور انوارمـرا؟! »
راست بۆلگین تاکه ای صاحب نظر عالم علویدین آلگایسن خبر
کج اگر بۆلسنگ بۆلورسن رانده یی یۆلده قالغان بندۀ ناخوانده یی
دایماناخوانده دور سن کا هـــــلا! باخبربۆلگین اۆزینگدین جاهلا!
غیردین بالکل قۆلینگنی سپن کۆتار تاخداوندیم سنگا قیلسون نظر
سپن اۆزینگدین بیخبردورسن ولی سن نی بیلغایسن جهاننی حالینی؟!
تاسنگا کیمدیرکه یارینگ غیر دور روح پاکی بیرله اول هم سیر دور
سپن اگر پیری طلب قیلسنگ مدام شادبۆلغای اپردی بوکارینگ تمام

حکایه:

بیرکونی مجنونگه (هارون الرشید) چون تکّلم قیلدی انگه روزعید
خلق همه خُرسند، سن ماتمده سن! منگه ایتگین کاروبارینگ، غمده سن؟
من کبی شاهِ ولایت وقتیگه جمله خلق خشنود،سن غمگین نپگه؟
بیر زنِ بیگانهَ دور لیلی بسی انگه هم عاشق بۆلور چون هرکسی
انگه نی صورت ونی سیرت اپرور قپقرا و زنگیی بیحد اپرور
(لیلی) دین یخشی نی تاپه‌ی سنگه مَن قیلمه گایسن لیلی دین هرگزسُخن
تورت یوز مهروکنیزیم باردور نپچه (لیلی) آلدیگه بیکاردور
دپدی مجنون:«ایِ شها! دم اورمه گین اوشبو سؤزلرغه اپمس سن همنشین
سن اگربۆلسنگ منینگ دپک بیرگدا نی عشقیگه بۆلسنگ آشنا
بیلغایِ اپردینگ لیلینی حُسنی نی سن لیلی عشقیدین منی قیلمانگدی طَعن»
سن منی دیده مغه کپلسنگ دپدی باز لیلی غه ایتور اپدینگ راز ونیاز
لیلی کۆپدور، آه سن مجنون ایمنگ کۆرکۆزینگه اوشبودم بیرگایدی رنگ
لیلی یادین قیلغو دپک (مجنون) کپراک کیمکه عاشقدوردلی پرخون کپراک
سن مپنینگ دپک بۆلسنگ اپردی راه بین تاکۆزومغه اۆلتوروب کۆرسنگ یقین!

---

[137] شوعیب ینه تکرارلنگن

[138] خوددی اوشه خطا

حالیا نادان سن ای صاحب سخن
سَن قچان کؤزدین توکارسن سیلینی؟
عشققه بؤلسنگ مثل مَندیک مبتلا[۱۴۰]
اصلی بیلسنگ دیده سی پرخونی من
بؤلمسه سَنگه کمالات دیت
کاولمه خاکستر یمنی پادشاه
مَنگه دیگرپنددین بیرمه خبر
سِن هییت قیل اولچه وقتینگ باردور
سَنگه هرییل بیر کونی نوروزدور[۱۴۱]
عاشق اولدورتنده جانین بیلمسه
جمله یکسان بؤلسه عشق آلدیده خار[۱۴۲]
تیکمه ای هارون کؤیرسن بیگمان
کؤردی هارون کیم بو مجنون مست اپکن
لیلی نی کپلتوردیلر مجنونگه باز
کؤردی اُول مجنوننی خاکستر ارا
ایِ مین اوچون مبتلامجنون گینه‌م!
سنگه من جانیمنی بیرسم یاره شور
هرنی بؤلسه مقصدینگ انداغ قیل
مَنگه بو تؤپراق اپمس گلزار اپرور
عیدتاپدیم جنّت رضوان ارا
سَن سیز اصلاخانمانیم بؤلماسین
اؤزگه خلق لرگه همه رضوان اپرور
ایکّی عالم تؤله بؤلسه پرگُهر
بعضیلرعالم ده طاعت لرقیلور
حق تعالی سؤرسه مندین: مجنونا!
اَنده من دیرمنکه: آزاد ایلادینگ
اوّل و آخرحضوریم دورمنی
هرکیشیگه تپکدی عشق مردانه دور
اؤرتاگای عالم نی بیردمده دوام

بؤلمه گونچه عشقغه سرگردان چومن
دیده اَحول لرتانیمس لیلینی [۱۳۹]
سؤنگره آنی سوره مندین پادشاه
(لیلی) آتلیغ یارنی (مجنونی) من
سنگه حاصلِ بؤلمغای اُول معرفت
دارو تاپ و منگه قیلگین بیر دوا
تاقیامت لیلی نی داغی یپتر
عیدِعاشق لر جمال یار دور
عیدِعاشق آه عالم سؤزدور
مست بؤلوب خانمانین بیلمسه
اول دو رور مقصودِ عاشق پایدار
قالمغای بیرذره دین وهم ایمان
لیلی نی داغی بیلن پابست اپکن
یقّه سین چاک ایتدی باسؤز وگداز
باشینی تیزه گه آلیب ایدیا!
عشق داغیگه ادامفتون گینه‌م!
دین و ایمانیمنی بیرسم یاره شور
یاتماگین سن تؤپراق ایچره متّصل
خاک ایچیده لیلی یاریم باردور
اؤزگه لرعیدی بومذهب دین جدا
تِن اراجسمیمده جانیم بؤلماسین
مَنگه، سن سیز اؤزِگه قبرستان اپرور
منگاسَن بؤلگین سنی یادینگ یپتر
بعضی لرخیر و سخاوتلر قیلور
سَن نه کپلتوردینگ مَنگه ای روسیا؟
لیلی عشقیده مَنی شاد ایلادینگ
لیلی یادی وِردِ کؤنگلیم دورمنی
کار و باری آهِ آتشخانه دور
عاشقی پروایی یؤقتور والسلام

---

[۱۴۰] بوییرده(مثل) و(دیک)قطار اوخشه تیش سوزلری تکرارقوله نیلگن

[۱۴۱] سَنگه هرییل،هرکونی نوروزدور

[۱۴۲] خوار

ای صفای باطینمنی نوری سَن!
هرِکیشیگه تیکدی عشق آزاد دور
سِن اگر نوریگه بؤلسنگ منتظر
سن توکّل بیرله یخشی شومغوسنگ
یا اؤزینی غرق اِیتیب مجنون قیلور
سن بودریا ایچره بؤلسنگ شادکام
باغلاگیل محکم بیلینگنی یؤلغه کیر
سعی قیلمای تاپمادی هچکیم مراد
جان اؤشل جاندورکه پروا قیلمسه
ظاهرینگنی پاک غارت ایلاسنگ
جمله نی یکسان اِیتیب یکسوی بؤل
آه نیلای کؤپ پریشان قیلدی غم؟
توشدی باشیمغه عجب سودای(حال)
آفتاب هر یبرگه اورسه پیش وپس
خانه جاروب اَیله کیلدی میهمان
حاصلینگ بیرمرتبه اؤلماققه دور
قیده کیتدی نکته دان حال لر؟!
صبح وشامینگ تاکه بولمای بیرسَنینگ
جان ودل بیرلن خداغه ایت عذور
قُل ایرورسن بنده لیک قَیلِ پایدار
تلخ پیدا اَیلادی نظمینگ سنی
خاطرینگ بؤلدی پریشانِ اَزَل
تا دلینگ افسردهٔ غم بؤلمادی
تاسَنگه نورحقیقت بؤلمسه
محرمیت بؤلمسه درگاه ارا
سَنگه نورِاصل کؤرساتسه کریم
هرکیشی کیم کفر و بیم گه یاردور
تاخدا بیلدورسه کیمگه رازینی
حق تعالی پوشیده قیلسه اَنی
معلوم اسرّار بؤلماق وصل دور

مُلک دلنی روضهٔ معموری سَن
کارو باری هرچه بادا باد دور!
قؤپ توکّل ایلابان دریاغه کیر!
کیم قؤلینگه دُرکیلور یاتیره‌سنگ
یادلینگنی خلقدین بیردن قیلور
بیرگهرآلسنگ بؤلورکارینگ تمام
ییغلا کودکدیک سَنگه یبتکورسه شیر
سعی سیزایشی برچه سیدوربرق وباد
دل ایمس عالم تماشا قیلمسه
می بیله باطن طهارت ایلاسنگ
کیمکه یکسان بؤلدی سن یؤلیده اُولّ
هرزمانی دیده گریان قیلدی غم
حال تؤلدی جسمیمیزدین کیتدی(قال)
روزنه سیزاوییگه نوری تابله مس
خانه جاروب اِیتمه گن تؤپراققه دان
(جزو) دورسن وقت(کّل) بؤلماققه دور
اول سعادتمندخوش اقبال لر؟!
بولمغای اسّرارمخفی روشنینگ
عذرنینگ یؤلیده تاپگایسن حضور[۱۴۳]
هم قضاوهم کفارت بی شمار
فتنه دین پیدا بؤلورجسمینگ سنی
سَنگه لازم بؤلدیِ عصیانِ اَزَل
عالم روحانی همدم بؤلمادی
درگهیغه محرمّیت بؤلمسه
سّرمخفی لرنی بیلدورمس خدا
قالمغای قلبینگغه هرگز کفر و بیم
بس اَلرنی تاپماغی دشوار دور
انگلاغای اوّل صفت آوازینی
نه ولی بیلغای سرینی نه نبی
بس اَلرنی مدعاسی وصل دور[۱۴۴]

---

[۱۴۳] بوییرده قافیه بوزیلگن

[۱۴۴] اوشبو بیتده قافیه رعایت بولمه گن

حکایه:

کاروانلارحج نی قیلدی اختیار[۱۴۵] باراپدی بیرکربیلن بیرکؤر یار
راه حج غه رهگذاری قیلدیلر کاروان دار ومداری قیلدیلر
کؤر ایله کر اویقودین اویغانمادی کاروانلرکپتگنی نی بیلمادی
کاروانلرکپتدی قالدی کؤر وکر ایرته بیرلن ایکالاسی قؤپدی لر
کرنظرقیلدی کیتیب دورکاروان دپدی: اِی تورمایموسن کُؤرِ فلان؟!
کؤرایدی: جونه سین خلق سؤنگره من کاروانلرجونامای قیلمه سُخن
انگلامایدورکربوکؤر آوازینی همرهی هرکیمگه اَیتسین رازینی
اویقوده قالیب دور اما کؤر باز کاروانلرکپتدی باسؤز وگداز
کؤرقؤپدی اویقودین کپتدی ولی کاروانلر کپتگانی نی بِیلمادی[۱۴۶]
اؤرنیدین قؤپدی دپدی: کؤرپرچه نان منگه نان بیر یؤلغه سن بؤلگین روان
کرایشتیمایدور بوکؤرنی دردینی ناله وهنگامه، آه سردینی
نان دیبان اُول چولگا اولدی کؤرباز چونکه کاروانگه یپتالمای بی نیاز
اول یپتالمای کاروانني گردیگا کرداغی اؤلدی اولاقیب دردیگا
کؤربیرلن کرنی کیمدور بیلسه لر حج نه دورکاروان نه دور انگلسه‌لر
کؤر زاهد اپردی،مّلااپردی کّر حج گه عاشق کاروانلدور راهبر
هرکیشی قالسه کپین اُول بیر زمان توختا ماسدور اول کیشیگه کاروان
چون ازلده خوفلیکدورکانِ غم ایلگری یورکاروانلدین بیرقدم
دردپیدا اَیله دایم فردبؤل جرعه می دین ایچیبان مرد بُؤل
بؤلماگین چون کؤر وکر همراه باز باره سن اویقوغه قالغان کؤر وکر
سنگه قوّت بؤلمسه ای بیخبر! غفلتی بؤلمه، ادا اَیله نماز

***

«مابرون راننگریم وقال را مادرون رابنگریم وحال را»
بعضی صورت خلق غه بؤلسه اعتبار صورت آرا بؤلمغایسن زینهار!
اصل سیرتدین کمالِ معرفت معرفتدین حاصل اؤلغای مغفرت
دلده عشق و تیلده ذکر وتنده جهل لایق صحبت اپمس بوقوم سهل
باشده دستاروفش ومسواک بار هربیریدورعجب وکبر و اژدهار
اژدهانی اؤلدوروب مفلوک بؤل نهی منکرایلابان مملوک بُؤل
زوربازو بیرله بؤلمنگ اسمِ مرد زور و بازو دین جدا دور اهلِ درد
بیرنفسده شیرلر روباه بؤلور آهیدین سرچشمه لردریا بؤلور
جان عزیزاِیتگن کیشی اُول پیراپمس مثل روبا دپک بؤلوبدور شیراپمس

---

[۱۴۵] بوییرده دستوری جهتدن بیت توغری معنینی انگلتمیدی

[۱۴۶] بوبیتده قافیه باغلنگن(ولی)بیلن(بیلمادی)بیر-بیربیلن ماس کیلمیدی

سَن کِبتاردین غیرت آل، ای اهلِ هوش
مردگه غیرت بیله دل اعتبَار
کیم اودورگنجینه ظاهرخموش
ظاهر و باطن ده بؤلسه آشکار

حکایه:

(خواجه مؤمن) باراپدی روم شهریگا [۱۴۷]
صوفی سی بار اپردی اما رهگذر
بیرسگی آلدیدین اؤتدی اولزمان
بیرایاغی سیندی اول بیچاره نی
شیخنی آلدیغه کپلدی ناگهان
شیخگه معلوم قیلدی اول سگ رازینی
شیخ سوردی کیم: جفاقیلدی سنگا؟!
حق تعالی انگه چون بپردی زبان
«صوفینگیز اوردی ایاغیمگه منی
مِن مونی عالمده ناپیدا دپدیم
مَن طمع قیلدیم دعاقیلدیم، جفا
شیخ سؤردی: صوفیدین ای بی خرد!
صوفی ایدی شیخ عالم بی نیاز
اول سگ اپردی خیرهٔ بی امتیاز
بؤلمسه سگ مونده اپردی بی خطا
شِیخ اَیدی: صوفیا دم اورماگین
سنگه بیر دستارفش بؤلدی هوِس
گرنجس بؤلسه اگرجامه‌نگ سنی
خوب اَریر مردار، دریاگه یقین
سگ سنم چولاق قیل آنی بوگون
سگ دپدی اوتدیم قصاصیم نی بوکون
جامه ودستاردین بیرون قیلینگ
اهلِ دلنی حالیدین اول بیخبر
یورمه سین بوجامه ده بی اعتبار
جامه سینی ایگنیدین آلدی مونی
صوفیلیک اسمینی برهم اوردیلر
بیرسگینی آهی نی کؤردونگ عیان[۱۴۹]

اُول نفس بابیده صاحب کیمیا
صاحب قال اپردی حالدین بیخبر
بیرعصا اوردی سگینی ناگهان
پاره بؤلدی قلبی اُول آواره نی
اول کوچوک ایکّی کؤزیدین توکدی قان
سوزشِ دردِ دلِ و آوازینی
منگا اَیتگین کیم جزا قیلدی سنگا؟!
سگ اوشلدم عرضینی قیلدی بیان:
سَنگه کپلدیم عرض حالیم اَیتگنی
بیردعا قیلسونکه اهل الله دپدیم
صوفیدین ایرمس روا مونداغ خطا»
اَیلادینگ بیچاره نی کؤنگلینی درد
من گناه سگنی اَیتای سیزگه باز
جامه خوَابیم ایلاب اپردی بی نماز
اؤزینی افعالیدین تاپدی جزا
علمِ جهلینگ بار اوچون بؤلمنگ یقین
باطنینگ بومعنیدین آگاه اپمس
قیلور اپردی سوو، ولی طاهرانی
خسته یی نی کؤنگلینی تاپماقِ قیین
اَیدی سیزگه اَیتایین من بیرسخن
روزمحشرگه بودعویم قالماسون
جامهٔ ظالم انگه افزون قیلینگ
بوقصاصیم تاقیامت گه یپتَر
مثل مَندیک بؤلماسون سنگه دچار[۱۴۸]
مثل ظالم قیلدیلرآخرانی
شیخ ومؤمن جمله دین کم اوردیلر
صوفینی قیلدی عقوبت ناگهان

---

[۱۴۷] خواجه ای مؤمن باراپردی روم گا

[۱۴۸] اوخشه تیش سوزلری بولگچ(مثل)و(دیک) بوبیتده تکرارایشله تیلگن

[۱۴۹] بیرکوچیک آهینی کؤردینگمی عیان؟!

خَس نی کؤرسنگ بیرماگین آزارسن چونکه بی آزار بؤلسنگ یارسن
هرکیشی آزاری بیرلن یاردور اول کیشیدین بس خدا بیزار دور

حکایه:

(خواجه طالب بلخی) ایردیلر ولی عمریده ایللیک حج اؤتکارگن ایدی
ناگهان چؤلیده بؤلدی بیقرار بیرسگی کؤردیکه چؤلده بیقرار[۱۵۰]
تشنه لیکدین جانی چیقماقده ایدی درحقیقت روزتابستان ایدی [۱۵۱]
شیخ فرمانِ بیردی خلقه اولزمان باراپدی بیرمردِ طالب معنی دان
مرد بؤلسه منگه بؤلسین روبرو ایلیک حج گه کیم بیروربیرکاسه سو
مردچیقدی کاسهٔ سو بیردی باز شیخ اول سگ حلقیگه قیلدی فراز
دیدیلار: شیخاکه اصلینگ فرع دور کاروکردارینگ خلاف شرع دور
هرکیشی اعمالینی قیلسه زبون اؤزی خالی قالسه وهم سرنگون
شِیخ دیدی ایللیک حجّیم بار ایدی مغروریت دلده کؤپ بسیار ایدی
مَن کبی درگاهیده بیرخسچه یؤق قیلمیشیم ایدوستلرکرگسچه یؤق
ایمدی خالص باره من حقِ آلدیگه شادتوککای بحرِرحمت نیِ منگه
سن ولی بوعلم ایله مغرورسن بس حقیقت یؤلیده رنجورسن
بایگی بیرکاسه سوبیرگانِ زمان مینگ کونگلنی حالینی تاپدی عیان
اولزمان ملّانگه بؤلدی مرید نوربؤلدی هم سیاه وهم سفید
اول عملنی برهم اؤرمای یؤقتوکار هرنیچه سعی ایلاسنگ قیلمس بیرار
دل انی دیرلرکه بؤلسه نورحق کُل ملائک اندین آلغایلر سبق
قیده دور بینندهٔ روزِ ازل تاکه اندین نیچه مشکل بؤلسه حل
بیری خوف دوزخی می ایلاسه بیری مدح جنتی می ایلاسه
بومنی قیلغانلریم آبِ عذاب من بیلالمام یاثوابِ و یاعقاب
گنگ ایرورمن کلبکَ لابیش من تانیچوک ایتایکه من درویش من
دلده سوز و آه و دردی بؤلمسه کوه هاموندیک گناهی بؤلمسه[۱۵۲]
قیده رحمت سنگه کیلدی بیخبر؟ آخری حرفیم قیلور بیرکون اثر
جامه چرکین بؤلمسه بؤلمسدی پاک انگه چون صابون کیراک بیرمشت خاک

***

«یک مثال دیگراندرکج رَوی شاید از مانقل قرآن بشنوی»
ایجگربندیم چوشور انگیز قیل گرمنافق دین مدام پرهیز قیل[۱۵۳]

---

[۱۵۰] بوبیتده قافیه وردیف قاچگن

[۱۵۱] بوییرده ردیف بار،لیکن قافیه مراعات بولمه گن

[۱۵۲] سینه گه بیر آهِ سردی بولمسه

[۱۵۳] سین منافقدین مدام پرهیزقیل

اولکه سفرتدینِ قیلور اېردی بیان
اوّلی حضرتگه اُمت بۇلدیلر
بس اۇشل دریا لبیده خشک لب
تا اوقومنی دلِ لری اېردی سیا
ایِجگربندیم سن عاشق بۇلماگین
سن خدانی یاد قیل جانینگ بیلن
بو همه تمثیل سالک لرگه دور
پیراحمد دور مرید امّت انگا
حق تعالی روز اوّلدین اَنی
پیرینگه مکرایتماگین جانینگ کېتار
اورتانور ایمان وجسمینگ برچه‌سی
کېتمه فاسدلیک بیلن مردارخوار
ظاهرینگ همراه و باطنده جدا[۱۵۷]

بس اۇشنداغ دوستِ حقِ نیکدان
آخری ملعون صفتَ رد بۇلدیلر[۱۵۴]
قالدیلرمانندسگدېک تشنه لب [۱۵۵]
قیلمادی تاثیردعای مصطفی
گرچه بۇلدینگ کۇپ منافق بۇلماگین
خواه تیک تور،خواه یات یانینگ بیلن
سالک باهوش مونی یخشی بیلور
کۇپ منافق بۇلماگین ای روسیا
تانیتیب دور یاسعید و یاشقی[۱۵۶]
بلکه جسمینگ بیرله ایمانینگ کېتار
بۇلمغایسن تا منافق‌نی بری
بۇلمه هرگزهیچ کیشیگه آشنا
بومنی لیکلرنی کۇنگلونگدین چیقار

حکایه:

باراېدی بیرموش صاحب هّمتی
بس توکل قیلدی چیقدی اوییدین
نوخته سیدین تیشلابان اولموش باز
خانه تنگ وتیوه هم بزرگ اېدی
نسبت اَیله ایلاگیل قلبینگنی تنگ
ایمدی بۇلدینگ کۇپ منافقنی بیری
تاکه اېمدی سینه نی چاک ایلاگین
عیسی وموسی تاپیلغای اهلِ حال
طالبی یۇق گوهرِیم بار، زارمن!
چاپلوس وقت من دلده فسوس
هرنبی نیِ بیرعدوسی باراېدی
چاپلوس دورمن فسونیم عشق دور
مکربیرله قیلدی احمدگه ضرر
عقل واستدلال بۇلمای مُستمند

لقمه‌سی کم لیگی بیرماتم اېدی
بیرتیوۀ نوخته لیک تاپدی یقین
انده اول آهسته ایلتیب سرفراز
شونچه هم سعی ایتدی اشترسیغمادی
سیغمگای نسبت کونگلگه بۇلسه ننگ
مُهرحضرت قالبینگغه سیغمادی
محرمیم یۇق کیمگه سّریم اَیتایین
محرم دل تاپماغی امرِمحال
(بایزید)وقت من، بیکارمن
اوچراگان آدم منگا اخلاصی سُست[۱۵۸]
قومیده بیرچاپلوسی باراېدی
بعضی تن نی چاپلوسی فسق دور
عقلِ فاسد بۇلمادی هچ کارگر
هرکیشی یۇلیگه سالگایلرکمند

---

[۱۵۴] بوییرده هم قافیه بوزیلگن

[۱۵۵] اوشبومصرعده(اوخشه تیش)سوزلری تکررقوله نیشیدن آرتیق قافیه هم بوزیلیب کیتگن

[۱۵۶] بوبیتده هم لفظی قافیه اېشگه آلینگن

(قافیه التزامی)یوزه سیدن(سُست) سوزی(سوس)شکلده اوقیلیشگه توغری کیله دی.۱۵۲

[۱۵۸] اوشبو بیت نی هم قافیه سی یۇقه لگن

عقل وصلی بۆلمگای منّت سَنگه
بیلدیلرحضرت اَلرنی حالینی
پرده سینی ییرتمادی اُول مصطفی
بس اَلرنی مکری کیم یۆل تاپمادی
ذرۀ هستی سېنینگ جسمینگده دور
هرقبایی قیلسه مرشدبیلکه بس
سنگه بیرمحض شریعت باردور
هرزمان آگاه اگِر بۆلسه ولی
تاتیریک سن سنگه غیرت باقیدور
اول کیشی فهمیگه بۆلسه همدلی
اعتقاد قومیگه قیلماق شرط ایمس
قوم اَنی دیرلرکه محرم دور مدام

مغرورِ عقل اۆلمه اُول علّت سَنگه
بس اَلرنی بویمان افعالینی
اوّل وآخرنی بیلدوردی خدا
دوست ایردی دوستینیِ حق ساقلادی
کۆپ منافقنی بیری سن بی حضور
اول نبی کرداریدین خالی ایمس
بس اَلرگه نېچه مینگ اسرّار دور
قالمس ایردی جسم وجانینگ مدعی
سَنگه نامحرم کۆزینگنی آقیدور
دوست حق نی مونچه مکر ایتمس ولی
قوم دېمنگ کیم صاحب تمکین ایمس[159]
بعضی ایرمیش پیشگان، امابعضی خام

حکایه:

بارایدی ایکّی برادر هم یقین
بیریسی ایردی خدادین بیخبر
بیرکونی مرد خدا اَیدی انگا
بیخبرایِدیکه: ای درویش حال!
حق سنی قیلدی بسی صاحب قدم
راه اَیلای دېسه کۆپ عشقباز ایدی
بۆینیگه مرد خدا سالدی ردا
بودعاسی هیچ درگیر بۆلمه‌دی
بیخبر ایدیکه کۆپ قیلمه دعا
بس نمکغه توشسه لریوز مینگ شرر
هرولی کیم باخبر بۆلسه ایدی
کېرمس ایردیلر اولوغ دریا ارا
همنشین دل اگرتاپسه اگر
اَنده هم عاشقِ صادق بارایدی
یوزمنافق یۆلیگه قۆیسه قدمِ
اوِتسه کاهل مینگ تنی بیرسن ولی
سن اگرهمت بیله قیلسانگ هوس
زور بازو بیرله بۆلمنگ اولیا
خواجه نجم الدین اِیدیلرپادشاه

بیریسی ایردی اَنی چون راه بین
صحبتی قاتل ایدی مانند زهر
کېل برادر اَیلایین مردِ خدا
ایتماگین بیهوده کۆپ خواب وخیال
بیزنی هم درگاهیده قیلسه نی غم
خوانده ایلای دېسه بی ساز ایدی[160]
ایخدا قیل همرهیمنی اولیا
کۆدک ایردی صاحب شیر اۆلمه‌دی
بۆینینگه سرتاقدم باغله ردا
قیده ذرّه اچیغینِ برهِم اورار
هرنېچوک خرمُهره دُر بۆلمسمیدی؟
اوچرا گایموگوهرِ قیمت بها
مصطفی دین بۆلور ایردی بهره‌ور
چاپلوسیدېک منافق بار ایدی
حق عزیز ایتگن کیشیلرگه نی غم ؟
هرولینی عصریگه بارکاهلی
بۆلماگین غافل خدا دین بیرنفس
بۆلمسه من بایگیِ اول روسیا
برنگه ده بیشک اَیلراولیا

[159] اوشبو بیت معنانی توغری افاده ایتمیدی

قوة نجم الدینینگ درکاردور بؤلمسه سعینگ سَنی بیکاردور
مردحق ایدیکه: آیابی خبر! کؤپ رموز لرنی بیلیب سن بی بصر
بیخبر دېسم دلینگنی نقلی بار باخبردېسم باشینگنی ثقلی بار
هیچ بیلمایمن سَنی کارینگنی من دلده ترسِ محض گفتارینگنی من
بیخبرمنگه قیلالمنگ پیروی ناعلاج من سَنگه ایلای پیروی[161]
شادبؤلگای سن ولی صیدزبان قؤشنی آلماقغه کېراک بسیاردان
آخری همصحبتی نی صحبتی باره- باره اولیا قیلدی انی
هرکیشی دانندهٔ اسّرار اِیمس اهلِ دلنی صحبتیگه یار اِیماس
گرچه عاصی وغریب سنِ بیل یقین یخشیلرنی آلدیدین ایریلماگین
ای فلک آخرکه قؤیمایسن منی بیرزمان، بیرلحظه باحظ یورگنی
ای فلک هنگام گردون ایلادینگ بیرنی(لیلی) بیرنی(مجنون) ایلادینگ
چون(یوسف) نی ملکیدین قیلدینگ جدا اول(زلیخا)بیرله قیلدینگ اشنا
بسکه سیندوردینگ چو(یعقوب) بندینی دورقیلدینگ کؤزیدین فرزندینی
بیرنی عاشق، بیرنی صادق ایلادینگ بیرنی عالمده منافق ایلادینگ
تا اؤزینگ کؤرساتمسنگ راهِ یقین کیم بؤلور اؤز آلدیکا اُول راه بین؟!
تا اؤزینگ کؤرساتمسنگ فیضِ جمال سعی بیرله بنده دین یېتماک محال
خاک دین دورخاکسارینگ بېش دور همدمینگ دورغمگسارینگ بېش دور
خوف عصیانینگ عجب دلریش دور تن کاچون بیگانهٔ دلخویش دور
جمله خُرم بؤلدی،خُرم بؤلمه‌دینگ ای منی غمگین دلیم کم بؤلمه‌دینگ
کُل عالمنی قدیردینگ هر زمان تاپمادینگ بیرذره ای نام ونشان

***

«علم حق درعلم صوفی گُم شود این سخن کی باور مردم شود؟!»
اول همه راز ونیازی یارنی ایستامای قیدین تاپار اسرارنی؟
صوفی اُولد ور بؤلمسه اُول خودبین[162] تاپمگایسن ذره دېک مقصود دین
حاصل صوفی جمال الله اېرور هرزمان هرلحظه ذات الله اېرور
سَن اگرذات نهانی ایستاسانگ عالم بیرنگ اېرورکیلتورمه رنگ
ذات اصلیدین اگرایتسنگ خبر میم (احمد)نی مشامینگدین کؤتر
سَن اگربؤلسنگ توجه هم نظر تا که اسراریدین آلگایسن خبر
بیرتوجّه بیرله اُول مرد اُولزمان دفعتاً بؤلگای خدا گه راز دان
سالک ایتورالسلام علیک نور وی مقامِ وحدتِ ذاتِ غفور
سَنگه کېلدیم خاک لرنی زرقیلور جمله نی آیینهٔ انور قیلور

---

[161] عادتدگی دیک بوبیتده هم قافیه ایشله تیلمه گن

[162] وزننی سکته لیگی بار

سنگه کېلدیم دل هویدا قیلگانی
بود یانابود اېدیم کېلدیم سنگا
(جزء)ایدیم اېمدی کېلیب(کّل) بۆلگانی
حق تعالی اَیدی: ای فرد زمان!
یۆقِ ایدینگ عالم ده بارایتدیم سنی
تاسن اوچون من بهشت قیلدیم بنا
اېمدیِ سن نام ونشانینگ منگا قۆی
حالیامست وعمل پالوده سن
اصل بیلمایسن مکانینگ قیده دور؟!
بۆلمسه سن مونده اېردینگ بیخبر
حجّ عمره ایلاسنگ گرنذربیر
سنِ فنای پیربۆلدینگ ای لبیب!
تاجِد معمور پیرینگ دورخدا
اولاً اُول کېلگانینگدین پاک بۆل
ذره – ذره آگهی بۆلسین دلینگ
حالیاکودک دوسن همراهِ پیر
حالیاسنگاعجایب وقت دور
بس بویۆلنی اصلینی پایانی یۆق
مونده یېتی پشه بۆلدی، خاص فیل
چون بویۆلگهِ عقلِ جان درکاراېمس
منگاطالب سن مدام خاموش بۆل!
جمله نی یکسوی ایلاب یاربۆل
برهم اۆرگیل جمله نی ای ذوفنون!
هوشیگاکېلدی اوشل صوفی زمان
پیریگه دېدی دمی اول رازینی
من خدانی رازیگه بۆلدیم یقین
وصل تاپدی چون طریقِ راه نی
پیری اَیدی: سن فنابۆلدینگ بوکون
اېمدی نیکی یۆلغه کیردینگ سالکا!
نوراصلی دین تجلّی تابلادی
سن اگربۆلای دېسنگ حققه یقین
هرزمان حق دین ولی جودایسته گین
اوّلِ وآخرنی سنگه بېردی حق
بارسن دریاگه چومگین سالکا

مَن جمال الله تماشاقیلگانی
فیض رحمت دین عطاقیلگین منگا
شوق و ذوقینگ بیرله مشغول بۆلگانی
خوش کېلیب سن منگا بۆلگینِ میهمان
خاک اېردینگ بی غبارایتدیم سنی
فیضِ رحمت دین عطا قیلدیم ینا
گوش وهوش وهم زبانینگ منگا قۆی
آبِ مستعمل کبی آلوده سن
دنیاده نام ونشانینگ قیده دور؟!
سنگا کۆرساتدی منی اُول راهبر
روزۀ نذر و زکوة بی نظیر
نشأۀ ماغیب قیلگایمن نصیب
سنگاهردم رهر و هم رهنما
یۆلغه کیرگین ذره مشت خاک بۆل
فتح وحدتدین آچیلسین مشکلینگ
بۆله سن بالغ پیرینگ گربیرسه شیر
مونده یۆل تاپماق مقامِ سخت دور
شیر و روباسینی هرگزسانی یۆق
انده یېتگونچه کۆیارمینگ جبرئیل
هم زبان وهم مکان درکاراېمس
برچه نی یکسان قیلیب بیهوش بۆل!
با خبربۆل طالب دیدار بۆل
(کُل)عناصرنسلیدین هچ قالمسون
معرفت بابی آچیلدی ناگهان
نالۀ ذوق ایله اُول آواز ینی
سیزگه رازدلنی من اَیتای چنین
هر زمانی اُول دلِ آگاه نی
سن فنای شیخگه جابۆلدینگ بوکون
رازمخفی اَیلادی حق دین ندا
هم کلام رب نی حق دین انگلادی
کاروبارینگنی قولینگ دین بیرمگین
وحدتی تاپگین ومقصودایسته گین
(رب اَرنی– لَن تَرانی) دین سبق
بیرفنادین اېمدی بۆلدینگ ماسوا

هم ینه ایکّی فناباقی اٖبرور
حالیا کوپ مدعا باقی اٖبرور
هم فنا وهم بقانی حاصل اِیت
یوْل یورورسن مدعانی حاصل اِیت
اهلِ زاهدلرگه دورمینگ مدعا[۱۶۳]
اهلِ دلنی مدعاسی بیر خدا
بازبیرگای بیرتوجه راهبر
اوْزگه کیفیت دین اوْلغای باخبر
بوْلغوسی حاصل فنای فی الرسول
جان وجسم باری بوْلغای جمله نور
واصلینگ اماکیتارحاصل قالور
خاک جسمینگ نورایله تبدیل بوْلور
اٖبمدی مَن بیهوش لیکدین داستان
شرح اَیلاب سنگه اَیلرمن بیان
بازکیلدی سالک بیهوش دلی
غیب دین رازِنهانی انگلادی
السلام علیک ربِ العالمین!
خالقِ خلق کَردهٔ روی زمین
مَن کیلیب مَن سّراسّراَیتگالی
تادلیمنی غمِ دین انکار ایتگالی
مِن کیلیب مِن عقل دین بیرون بوْلوب
مَن کیلیب من مطلوب بیچون بوْلوب
مِن کیلیب مِن خارلرنی گل قیلای[۱۶۴] برچه نی بیر(هو)بیله بلبل قیلای
مَن کیلیب مَن سالک با اعتقاد
هوشیم ودردیم کمالات ایله ذات
انگه حق قدرت بیله قَیلدیِ کلام
اُولِ مقام اِصلیدین قایم مقام
سالکا ماومَنی دین اُورمه دم
سن بیله مَنگه قالیب دوربیرقدم
ختم (کُل) قیل ختم (جزو)یدین جدا
ختم کُلِ قیلمای تاپالمس دورخدا
(ختم جزوی) جسمِ انسانی اٖبرور
(ختم کُل) کیم نور ربانی اٖبرور
نورحق نورگه قوْشیلدی بوْلدی نور
قطره چون دریاغه تامدی بوْلدی دُر
قطره بوْلگین اٖبمدی تاگُم ایلاسین
ذرهٔ جسمینگ نی قلُزم ایلاسین [۱۶۵]
سالکابوْلگین بو یوْلده ذرّه وار
تاکه بو دِلدین کوْتاریلگای غبار
بوْلمسه خطینگغه ضرب راست خَم
بیرطلاسن مُهر بیجا غیررِسم
حالیا کیلدینگ که درگاهیمغه سن
قیلمغایمن سنگه بی پرده سُخن
یٖیتی مینگ پرده حجاب روحانیدور
یٖیتی مینگ پِرده حجاب نورانیدور
یٖیتی مینگ پرده حجاب ظلمانی باز
اَیته بیرسم من ادا بوْلمس بوراز
بس قوتولدینگ یٖیتی مٖینگ روحانیدین
هم قوْتولدینگ یٖیتی مینگ ظلمانیدین
اٖبمدی کیم نورانی قالدینگ باقی راز
بیخو د ی وِقتی با سوْز و گداز
بیخودی بوْلدینگ خودی قیلمه طلب
بوْلمگای سن چون سپاهِ بی ادب
بیخودی بوْلدینگ جهانِ حاصل بوْلور
عالم کون ومکان حاصل بوْلور
دلده دردی قالمغای بِرگَرد باز
تاپسه اوشبو قُرب الله مردِ باز
بوسفیدی وسیاهی سنده دور
بنده دورسن عذرخواهی سنده دور

---

[۱۶۳] زهد اهلیگه اٖبرور مٖینگ مدعا

[۱۶۴] اوشبوبیت اوزبیکستان نشریده کیلمه گن

سَن اگر بؤلسانگ ایدی طالب منگه
هیچ بی من خانمانینگ بؤلماسین
غیرمن هریبرده یورسنگ راه بین
مَندینِ اَیرو اؤلتومه بی غم مدام
من سنی ایزلب یورورمن سربسر
بیرزمانی چون طلبِ قیلسنگ منی
بیرنفس غافل دوسن مَندین که هم
گرچه سن ذوقینگ بیله جوینده سن
سن حذرقیلمایموسن قیدینگده یؤق؟!
دایما بیدارمن، غفلت گه سن
تابله مای باشینگ گه خورشیدجمال
اوّل وآخرهمه نابود بؤل
خویشدین بیخویش بؤلگین هرزمان
صورتینگ نی فانی ایلاب نور بؤل
صورتینگ نی فانی قیلگین مثلِ باد
سن حیاتنی تاپمسنگ مهجور سن
کبمگه مهرینگ بؤلسه ایمانینگ سنی
قیلماگین بیکارعمرینگغه جفا
دیده بینا بؤل بینالیک پیشه قیل
ریشه عمرینگ سنیِ ای خشک مغز!
سن جدل قیلگین سنی یادینگده من
بؤلماگین یکسان عشق غه بیقرار
سن اگر بؤلسنگ دبدی منگه یقین
عاشق جان وجهانی منده دور
منده دور اول نورِعالم بی‌حجاب
سن اگرخود ایسته‌سنگ جبارنی
تن همه بیدار ودلدورخفته باز
اهل بؤلسنگ جهلدین بؤلگین جدا
هوشیغه کبلدی اؤشل سالک ولی
پیرینی آلدیغه باردی اولزمان
سن اگر واصل بؤلورسن بیخبر

بیرنگاهی قیلور ابردیم من سنگه
غیرمن روح روانینگ بؤلماسین
هیچ بؤلمنگ اوشبو یؤلگه سن یقین
طالب اؤلسنگ ییغلاگین هرصبح وشام
وای یوزمبنگ وای کبم ای بیخبر!
سندین آرتوق من طلبکارینگ سنی
بیخ ایمانینگ نی اورگایلرقلم
واقفِ دم بولکه من جوینده من
عنکبوت سن بهره یی صیدینگده یؤق
غفلتی لرکبمگه ابتای من سخن؟!
جمله ای یورگانلرینگ خواب وخیال
جمله نی یکسان قیلیب موجود بؤل
تاکه تاپگایسن بوعمرِجاودان
تامنی درگاهیمه مسرور بؤل
قالمه گایسن اوشبوعالمده حیات
فیضِ رحمت دین همیشه دورسن
چون انینگ بیرلن دورورجانینگ سنی
بوجفادین ذره کؤرمانگ دور وفا
وقت بینالیک ابرور اندیشه قیل!
پاک بؤلمایسن اولوغ دریاگه چغز!
مندین اؤزگه غیرگه قیلمه سخن
تاکه کؤرگایسن بو وحدتدین دیدار
بارسنگم دوزخگه بیِ من بارمه گین[۱۶۶]
جمله نی سرنهانی منده دور
دیده بینا یؤق سنگه اُولدورحجاب
تاشلاگایسن نام و ننگ وعارنی
بؤلغانینگ یؤقتورهنوزمِ اهلِ راز
تاقدم قوبسنگ بؤلورسن کیمیا
بایگی ایتگانلرینی بیلمادی[۱۶۷]
تاکه معلوم ایلاگای سرنهان
کؤپ کؤرنگای خلق ارا بوکشف لر

---

[۱۶۶] بارسنگ دوزخققه، من سیز بارمه گین

[۱۶۷] قافیه بوییرده هم بیر–بیرگه ماس کیلمیدی

سَن فنا بؤلگین ِ رسول ِ گه بیل مونی قیلماگین بودعوی بی معنی نی
مونده کیلگین من سنی گویاقیلای قطره دورسن تادریکتاقیلای
قطره دورسن دایمانیسانی بؤل تاصدف قارنیگه توشسه کانی بؤل
باز قیلغای بیر توجّه پیرِ عشق نقش بؤلغای دلغه چون تصویرِعشق
دفعتاً بیهوش بؤلغای اولزمان انگامعلوم ایلاگای سرّنهان
بازکیلدی سالک ِ بیهوش ولی یبتی دریانی دمیگه تارتگالی
السلام علیک ای نورالمقیم ! السلام علیک رحمن الرحیم!
بازکیلدیم عشق سرگردانی من یؤق که بیرشیطان یارحمانی من
بازکیلدیم محو درمحو جمال یاجمال حاصل بؤلور یاچون وصال
حق انگه اسّرارمعلوم ایلاگای قطره نی دریابیله گم ایلاگای
بنده ایمدی خوش کیلیب سن وقتدور ایمدی تاپگایسن مقام ایچره حضور
بس بویؤلده گفتگوینگ قالمه‌دی بیخبربیرتار مویینگ قالمه‌دی
جمله یکرنگ بؤلدی غرق نورایدی دل همه آئینه دین پرنور ِ ایدی
چون ِ ازلدین زاده کیلدینگ زادسن سرخط موجود دین ِ آزادسن
من سن وهم سن من اؤلدینگ محتشم معنی (اومن شد من او شدم)
(جزو) ایردینگ ایمدی بؤلدینگ پاک(کُل) بو(فنافی الله) نی تاپتینگ پاک(کُل)
(عین) درعین بؤلدینگ وچون عین باز غفلتی لیک قیلمه اؤتکارگین نماز
سن منی کؤردینگ نه بیلدینگ ای ولی! اؤزگه لرسندیک هنوزهم بیلمادی[168]
اؤزگه لرتاگنج ایچره کؤردی مار هر سر گنجیگه بار دور ِ اژدهار
ایمدی سن چون حق بیله بیرذات سَن اوّل وآخرگه (کُل) آزادسن
هر زمان آواز مندین کیلسه چون کُل مخلوقدین چیقاربیلگین فزون
ذره ـ ذره بؤلدینگ عالمگه پاک قالمه دی بوتنده اصلاذره خاک
حاصل وقت بولکه همت سنده دور هم مقام قاف قدرت[169] سنده دور
هرکیشی کیم یبتمسه لاف اؤرسه باز انگامعلوم بؤلمغای سؤز وگداز

حکایه:

بار ایدی مردِجوان اما قوی حُسن بابیده عجایب خوشتری
اوچرادی بیرعورت ِ صاحب جمال باشیغه توشتی عجب خواب وخیال
محوبؤلدی دیدی: ای زن بیرساری عاشقم من سال نگاهی من ساری[170]
آیدی عورت: منگاخواهربار‌دور مندین اول خوشطرح وگُلرخساردور
صبرقیل حالاکیلوراُول خواهری ناگهان کؤرسنگ اُولرسن بیل مونی[171]

---

[168] اوشبو بیتده هم قافیه لربیر-بیربیلن ماس کیلمه گن

[169] قاف قربت

[170] اوشبو بیتده هم قافیه یؤقه لگن/یالغیز وزن بار

کېینیگه ناگه قرادی اول جوان
اوردی عورت یوزیغه سیلی چنان
ایدِی: اول عشق کیمغه بؤلسه رهنمون
غیردین اول ذّره نی هم کؤرمه سون
سن منگاعاشق اېرورسن نابکار
اؤزگالرنی صحبتی سنگاچکار؟!
یعنی بول سالک لره تمثال دور
اولّین واَخرین بول حال دور
تاتیریک سن غیردین بیگانه بؤل
مثلِ مجنون دایما دیوانه بؤل
اصلِ نورانیگه سن بولسنگ یقین
سن منی دېب دعوی لاف اورمه گین
هرکیشی بیدعوی بؤلسه اول تاپر
دعوی دور عالم ایلیگا دردسر
زهرقاتل دورانگه شهرت زمان
دایما بیرو وشه ده بؤلگین نهان
صوفی لرگه ایکّی قول دوربوسخن
معنی لرنی نېچه سنگه اَیتامن
آسماندین یېراوزه تؤلسه حرام
ذره تاپیلماسه بی شبهه طعام
قدرتیدین کؤرکه اعظم ذوالجلال
دوستیگه اؤزغیبی دین بېرگای حلال
زاهدا اُول متقی لرقوتی دور
بو موافق کیم شریعت فعلیدور[۱۷۲]
قول عارف اؤزگه دورعاشق ولی
بس مراد وقصدی بودور مولوی
یوزحرامی رو بیرورخواب وخیال
قوّت نوری بیله بؤلغای حلال
ختم بؤلدی بوسخن اېمدی تمام
نور وحدت دین آچیلدی صبح وشام
اؤزگه لربیلسه حلال اما، مونی
شرع ده اېرورحرام ایمدعی
بس مونگه گوی و مگوی اسراری بار
محرمی قیده موتانی تاپمق بکار[۱۷۳]
سرّمخفیگه حکایت باردور
بو سخن لر گنبذ دوار دور
اوشبوسوزنی شرحینی وا ایلاسم
من کېره ک بوشورپیدااَیلاسم
(کوه قاف) نی کؤرسه تای بو جایدین
سؤنگره بومعنینی یېتکورسم یقین
حالیاَ مینگ بیرحجابیم باردور
معنی بیرماک حرفگه دشوار دور
بېرکیتیب من شرح قیلماغیم قیین
بس یگانده بیرته بؤلغای راه بین
معنی سین دېسم جهان آشنا بؤلور
نصف عالم یؤلیدین گمراه بؤلور
اول سبب دین قیته مضبوط اَیلادیم
بود اېدی سرخط گه نابود اَیلادیم
(مولوی)نی وقتی ناپیدا اېکن
اوزمان ده چشمه لردریا ایکن
حالیا دریا بؤلوبتور چشمه آب
محرمیم یؤق کیمگه اَیتای ای شباب؟!
بوسخن لرگه عمل بؤلسه اېدی
(منصورِ) بیچاره جان بېرمس اېدی[۱۷۴]
راه نـازکدورکه لب محرم اېمس
اول سبب دین ثبت قیلدیم پیش وپس
محرمی تاپگین که حل قیلغای مونی
بو جهانده جاه تاریک معنی نی

---

[۱۷۱] قافیه تنلنگن سوزلر بیر–بیربیلن ماس کیلمیدی

[۱۷۲] بوبیتده قافیه باغلنگن(قُوت)بیلن(فعل)سوزلری بیر– بیرگه ماس کیلمیدی

[۱۷۳] محرمی قیده مونی تاپماق بکار؟!

[۱۷۴] بوبیتده هم عادتده گی دیک قافیه یؤقه لگن

بوسُخن نی معنی سی باقدردور چودگرمعنی قاشیده بدردور
بوسُخن نی (شافعی) دین سؤرماگین (مالکی) قیدین ینه بیلسونِ یقین؟!
(حنبلی) بیلمس مونی ای هوشیار! بیربلی دیدی بلا بؤلمس دچار
(حضرت لقمان) تاپمستور فَرح اهل باطن نی نه بیلسون اهلِ شرع[۱۷۵]
بس اَلرگه بؤلمغای مقبول جان بو سخنلر لازمان ولا مکان
وقت ایمستورکیم اَلرنی وقتی چون گوهرین منقاریگه آلگای بورون
ختم قیلدیم معنی دین معنی زمان گاه دین بالکل اَییردیم کاردان
(مثنوی) نی معنی سی بیردانه دور دانه قدرینی کؤکرتورگان بیلور
کیم ازلدین مغزتاپسه جاندور بوسخنِ لربحربی پایان دور
گرچه معنی عایشه قیلدی تمام گوهر دُر دانهٔ بحر الانام
ای امامِ مقتدای عالمین پاک طینت،پاکدان ورَازبین
هیچ کیشی مونداق ظلمنی قیلمادی من نه بیلغایمن جهاننی حالینی[۱۷۶]

حکایه:

طاهر و ناطاهری هریبرغه چون بی مصلاطاعت ایلرسیز بورون
گرچه بوطاعت که بس بی شبهه دور بعدسیزدین سؤنگره بوسنّت بؤلور
حضرت اَیدیلرکه: منع ایتمه مونی! قیلماگین هرلحظه ای منسوخ اَنی
تاکه مشکل مونده حل بؤلمای تمام پیروِ اهلِ نبی بؤلگینِ مدام
عالمی اسراروصاحب کاراییدی کیفیت ده صاحب اسّراراییدی
بس (مدینه) ده خدابین باراییدی بونبی عصریده مومن باراییدی
اؤزی مومن دور ولی دزدِ زمان خلقنی مالین ییغیب ایردی همان
بس اولر وقتیگه کیلدی صبح وشام کیردیلرحضرت اوییگه اُول امام
یخشیلارنی صحبتین تاپگان زمان مینگ بلانی قهریدین قالدی امان
بؤلمه اسرارینگه مغرورای بسی! صدهزاران باردورسیندیک کسی
ذات معنی تاپگین ومعنی ولی معنیدان بؤل،سؤنگره قیلغیل دعوینی
هرگیاهی کؤرسنگ اول تسبیحی بار دل آچیلدی جمله سی پروردگار
هرکیشینی قلبی بؤلسه نابینا انگا کؤرونگای بوصورتلیک گیا
طالبی بومعنی لارگه بؤلماسنگ روزمحشرده بؤلوراحوالِ تنگ
جان ودل بیرلان خدانی درزمان بنده سَن یادیگه بؤلگین بیگمان

---

[۱۷۵] اثرده عموماً لفظی قافیه ایشگه آلینگن

[۱۷۶] بوبیتده هم عادتده گیدیک قافیه لربیر– بیرگه ماس کیلمیدی

حکایه:

(بایزید) بیرکون یۆراکی قان اپدی
ناگهان چون بایزیدنی الدیـــــگا
ای(انالحق)من مدام حق من دیدی
بایزید ایدی که: ای بی معنی حال!
سپن کپم وذات خدا کپم بیخبر
لاف اۆرارسن هرزمانی بیشمار
وقتی خود بۆلدوم مدام بیخود من[۱۷۷]
الغرض منصورنی اۆلدیردیلار

منصوراوچون دیده سی گریان اپدی
کپلدی اوشل منصورصاحب صفا
چون وجود ذات مطلق من دیدی
ذات حقنی قیلماگین هرگزخیال
ذره یی کۆنگلونگا یۆق عشقدین اثر
آخری منزلده جایینگ پایدار
ذره یی نایابی گا موجود من
چون(انالحق)دیدی دپب کۆپدیردیلار!

(بیرینچی دفتر تۆگندی)

[۱۷۷] بویپرده شعر وزنی قیسقه

(مبداءنور) ایکینچی دفتر:

« مدتی این مثنوی تأخیر شد مدتی بایست تاخون شیرشد »[۱۷۸]
بی ریاضت هیچکیم تاپمس مراد شادیگاغم کیلدی وماتمگاشاد
گرچه سرسبزبولسه هم شاخ نبات زودخزان ایلار نسیم حادثات
خفته بولغای همچنان برگ لطیف تیکسه ناگه همچنان بادکسیف
بیل حوادث دشمن جانینگ ایرور تاشلا(حادث)نی(قدم)ایزلاب- یوگور
تن که حادث دور مثال برزخی کیلدی هررنگ جنتی ودوزخی
(مولوی) گه حادثات دیگری توشدی انوار ولایت لنگری
بؤلدی مرگدین انگاناگه حادثات آدمینی عمریگه یؤقدور ثبات
گرچه اپردی مثنوی دریای رَب روح پاک شه (حسام الدین) سَبب
اُول کَشنده اپردی یوک آرتراپدی لامکاننی شهریگه تارتراپدی
آب جاریِ گرچه بی اندازه دور آقه بیرسه روی دریاتازه دور
اندکی تأخیرتاپدی تیره دور رویی خاک آلوده، رنگی خیره دور
لیک بؤلسه همنشین آب روان بادهم بؤلغای او وقتده سرگران
(شه حسام الدین) گه نیکوخصلتی باراپدی صاحب عبادت عورتی
وقت اول صاحب نفس کپلدی قریب چون خزان وقتیده تورمس عندلیب
باغلاَدی رخت وچنان قیلدی سفر کپتدی عالمدین او عالمغه بدر
شه حسام الدین نی قلبی شمع اپدی اوّل و آخرده خاطرجمع اپدی
تیکار اپردی (مولوی)گه پرتوی جوش اوراردی بحرغیب دین(مثنوی)
پرده بؤلدی شمع دلگه حادثات مدتی بپر ـ بیرگه قیلمای اختلاط
خیره بؤلدی طبع پاکِ مولوی تاپدی تأخیری کلام مثنوی [۱۷۹]
روزکپتدی روزه نی تاپماق محال بؤلسه ادراکینگ بوسؤزنی انگلاب آل
مولوی که صاحب دیده اپدی دیده سیدین مرگ پوشیده اپدی
بوسبب دین شیخِ صاحب دولتی روزگاریگا تیلادی مهلتی
تاکه اول روح نی جهانگیراَیلادی خون دلنی(هو)بیلان شیراَیلادی
همچنین مهلت کپره‌ک بیننده گه وقت لازم گریه بیرله خنده گه
گریه قیلسانک ازبرایِ دینگه قیل خنده نی جنت گه قیل(عبدالجلیل)!
بوجهان زندان وغم کَنده اپمس جای ماتم دوررهِ خنده اپمس
کیمکه شادی قیلدی مونده غم تاپر اولکه رنجور بؤلدی زود مرهم تاپر
وادریغا کپتدی مهتابیم، قـــــانی؟! عمرِگوهر اپردی نایابیم قانی؟
بارایکن سینه مده صدگنجِ نهان بیلمادیم کپتدی قؤلیم دین ناگهان

---

[۱۷۸] اوشبو بیت(مثنوی)نینگ تورلی چاپلریده (مهلتی بایست تاخون شیرشد)شکلیده کپلگن

[۱۷۹] تاپدی تأخیری کلام مثنوی

کیم دین ایزلای عمرپاکیمنی شو وقت
عمرهم سرمایه ایمان ایکن
ایمدی قؤلدین کیتدی آه اورماق نی سود؟
وادریغا بار بسته باره میز
خیرلر تأخیر وشرلر ایلگری
خیر تأخیرتاپدی آخر شّر بؤلور
(مولوی)گه کیلدی تأخیری بکار
قورقه من بی کِشت اؤتیب کیتگای بهار
اهل کِشت لرغَم ده نابود بؤلدیلر
حیف اَؤشل مردیکه بی کِشت باره دور
رهنماسی دیو و شیطان و پری
علم بسیار وعمل دین بیخبر
ایش نی اوّل قیلمگان گنده بؤلور
وقت اؤتدی نی بؤلور آخرگه ایش؟
تاشله مانع لرنی بو یؤلنی اَریت
کؤزنی نوری باریده کاری کیره‌ک
وقت تیگدی بادتند، اوچدی چراغ

برگ خشک بؤلدی کؤکرمسدور درخت[۱۸۰]
بلکه گنجِ مخزنِ رضوان ایکن
کیمکه کؤیدی حاصلی انجامی دود
کوزهٔ گردن شکسته باره میز
وه نه بؤلغای اُمت پیغمبری؟!
بندهٔ بی جستجو کافَر بؤلور
الحذردیر ایردی غوثِ روزگار
ییغلار ایردی بازغوثِ روزگار
عمردین سرمایه ایزلب اؤلدیلر
نقدینی شیطان آلیب زشت باره دور
بنده لیکده کونده مینگ یؤل تأخیری
اند کی عمر و اجل دین بیخبر
آخری شیطانغه خربنده بـــؤلور
دیگ همت گه اوّلدین پُخته ایش
ایزلمه تأخیرنی ای آب پلید!!
پُشتده قوت باریده باری کیره‌ک
سودقیلمس وقتِ رحلت ییغلاماغ

حکایه:

(خواجه اِلیاس سمرقندی)ایدی
بارور ایدی جاییده غوثِ زمان
یؤلده شیخگه خضربؤلدی همسفر
دلده حقنی یادی وچشمی پراب
خضرایدی:مونده کیل(عبدالغنی)!
شیخ جواب ایدی:سبق دین قاله من
یؤل خطردورکارتأخیرتاپماسون
هرنفس بی یادی اؤتدی بیکمال
تؤشتی قؤلدین ناگهان گوهرکه چست
خضرمحرم یؤقتوصاحب دردگا
دشمن تاخیر ایرور آزاده مرد
مردکامل مژده ایزلارپیر دین
شاهدحالیمدو قول مصطفی
شاهد ایمانیمیز دور بوحدیث

سایه سیدین عرش خرسندی ایدی
دلده ذکر اَیتور ایدی اُول کاردان
سوره‌ر ایردی حالتِ غوثدین خبر
بیرماس ایردی خضرگا هرگزجواب
واقف اول،سیندین سؤرارمن جمله نی
سیزگا بؤلسام کارحقدین قاله من
بنده دین تکرارتاخیرتاپماسون
جستجو بیرله انی تاپماق محال
مبده بؤلغان سؤنگ قیلیب بؤلمس درست
جایی کیلسه خس،خلیل دورمردگا
ایزلامس مهمیز اسپ تیزگرد
مرغ روحانی قاچارتاخیر دین
انگلا(الخیرلایؤخر) دین گواه
مژده دورامت گا،بودرنفیس[۱۸۱]

---

[۱۸۰] برگی خشک بؤلدی کؤکرمس دیردرخت

ای نکودل یؤلغه تؤشتونگ یغلامه
بنده لیکده قیلمه تاخیرای(خلیل)!
نی دلاورلاربو وادیده هلاک
مرددور اندیش درکارای(امین)
بومنافق رویلار اؤلمادی لار !
وقت طاعت بنده لیک انگا حرج
همچنان فربه دونده خرس لاری
شرع پاک مصطفی یادیده یؤق
دستلاریتمایدور اهنگ قیلسه لار
بؤلسه لارتنگ نیچه کفرسربراؤرار
یؤرمسه کامیغه بیرساعت فلک
ناگهانی تاپسه جاییدین ظفر
نصرت خالقنی مین قیلدیم دیماق
حدّیتارمی بنده گه ای عقل پست !
بنده لیکده فرد بؤل (عبدالجلیل!)
کوشش دین قیلِ که عمرینگ قیلمه حیف
مرد ابن الوقت تأخیر دین جدا
تشنه من دریاگه تاشلاب آب دیک
مصلحت نی تاُ خیریگه دین کویار
شرککه تأخیراَیله ای(عبدالحکیم)!
کارخیرنی یؤلده کؤپدور رهزنی
بچه ده ساله نی کودک دیدی
یاشی (بیست) گه یتدی خرملیک جوان
تارتراپردی تاکه اوزاصلیگه چه
(سی) گه کیردی خانه وجا ایزله دیر
دیو اپتارسرگشته بو منزلگچه
چهلغه یتگان سؤنگره دلغه غم توشَر
هرصّور دین نیچه نقشی کؤرساتور
دیده سیگه زشت نی مرغوب اِیتار
بادحرص نی جانیگه موجود قیلَور

برقدیک بؤلگین وتاخیر ایزلامه
وقت نازک کیلدی وعمرینگ قلیل
یؤلده قالغانلا ساچرباشیغه خاک
کؤزآچیب بیلسه قیامت نی یقین
خاک استیده فنا بؤلمادی لار
گرعمارت قیلسه لار بنیاد کج
عمرکمیدی و کمیمی حرص لاری
بنده میز دیدی،خدا یادیده یؤق
تاخدانی تاپسه لار،جنگ قیلسه لار
شادبؤلسه معصیت لارسراؤرار
هم قیلورلار ذات الاالله شک
ایشنی مین قیلدیم دیگای اول کؤروکر
محض کفریدورایماندین ایلگراق
قدرت صانع گه بنده اورسه دست
مصلحت قیلسنگ درست کیتماقنی قیل
وقت بیر قاطع ایرور مانند سیف
هیچ طالب بؤلماسین پیر دین جدا
چیق بو تاریک دهردین مهتاب دیک
جاهلی نی ظلمیگه مؤمن کویار
باره- باره خیر اَیلانگای بؤلم [۱۸۲]
چون عزازیل دورکلانتردشمنی
بنده لیکده چالی وقت اندک دیدی
جنبش شهوتنی قیلدی رازدان
دیونی وسواسه سیدین بیست گه چه[۱۸۳]
خانهٔ نقشین وماواً ایزله دیر
بنده عاجزنی(سی) دین(چِلِ) گچه
بوطناب دیو، ینه محکم توشر
کوزیگا دنیانی یخشی کؤرساتور
خوبنی زشت، زشتنی سنگه خوب اِیتار
یؤل یورارده (هاروت) و(ماروت) قیلَور

---

[۱۸۱] بویبرده هم (لفظی قافیه)ایشله تیلگن

[۱۸۲] قافیه بیر-بیربیلن ماس کیلمه گن

[۱۸۳] اوشبو بیت نی هم قافیه سی رعایت بولمه گن

بنده نی سودرارخطرلیک راه گا تاکه (چهل) دین بنده نی(پنجاه) گا
همچنین خیره بۆلوربدرمنیر مردنی(پنجاه)ده عقلی کمییر
ایش تنزلغه توشوب عقل بۆلدی تاکۆزینگ آچدینگ واییغلاب کیلدی (شصت)
(شصت)گایپتگان سۆنگ شکستدور دولتینگ ای غلام آلمانگمی آزادی خطینگ؟!
بوی مرگ هردم مشامینگدین کیلور طبل مرگ هرلحظه بامینگدین کیلور
بنده سن (هفتاد) و (هشتاد)ینگنی بیل همچنان بـــابـــا وآجدادینگنی بیل
کیتدی لربیر- بیرینه خُردوکلانِ سَن هنوزشوکت گه دایم شادمان
گرچه ظاهرده (نود)لیک ساله سَن دیونی قۆلیده سن گوساله سَن
(صد)گایپتدینگ سدراهینگ بۆلدی خَس شیره گه توشدی اوچالمامسدورمگس
لای عصیان آدمیگاشیره دور آدمی شیطان بیله همشیره دور
حرکتی ایلاراو وقتده مرد پیر گنجِ عقبی نی قیلایدیب دستگیر
انده دیو آیتورکه کۆزنی نوری یۆق وقتینگ اۆتدی ومیانینگ زوری یۆق
وقت قوّت باریده جهد ایتمه‌دینگ منزل دارالـــــبقاغه یپتمه‌دینگ
ایمدی کیم کِشتینگ ثمربیرمسدی بَر کِشت بی وقت ایلاسنگ عالم کویر
موسفیدی سن خدابخشنده دور مرد مؤمن سَن فضیلت سَنده دور
همچنین ایلتارلحد غه سُست مغز قۆلکه باغلاندی قیلالمنگ کارِنغز
مرد دوربینغه ره آوردی کبرِه‌ک یۆل خطردورسایه مردی کبرِه‌ک
آنچه تأخیردین گپوردیم سنگا، مَن آفت تأخیرنی بیلدینگ(بوالحسَن)!
بنده لیکده اۆزگه تدبیر ایتماگین تاتیریک سن وقت نی تأخیرایتماگین
ایش که توشتی اولین تأخیرگه کیلدی مشکل (مولوی)دین پیرگه
وقت مُضطرلیکده حاجت ایزلادی عقلِ کامل ایردی مهلت ایزلادی
قیلدی تأخیریغه صد افسوس مرد دردکۆرگانلر بیلورقنداغدی درد!
ای کم ارنفسینگا(جالینوس) یۆق عمرلربرباد، بیرافسوس یۆق
شیردل لرعزم عقبی قیلدیلر خضر وقت نی یۆلده مانع قیلدیلر[184]
چون کیتارسَن مال و اموالینگ بیلن شوکت و دستگاه وهم مالینگ بیلن
کیتمه قاروندیک قارون گنده دور تانگلاحقنی آلدیده شرمنده دور

حکایه:

بار ایدی صیاد مرد احمقی گربه موش کۆردی بۆلالمس مُتقی
کاریگه شیطان قیلاردی خنده ای صعوه نی توتدی ناگه زنده ای
هم زباندان، هم سخندان ایردی اُول بس بساطیده یۆق ایردی عقل کُل
گرچه ظاهرده فراست بارایدی عقل جزوی عاطل وبیکار ایدی
صعوه مُخلص لیک تیلر ایردی چنان تا اۆزیگه پاییدین بندِگران

[184] عادتده گی دیک بوییتده هم قافیه سی یۆق

دیدی مخلص لیکنی راهینی بیلای
کارتاًخیر تاپدی بیتمس بیشکی
هم تیکارکؤزیمنی بیرمس دان وآب
مکردرکاریدو تا یؤلنی آچای
دامگه توشتی صعوه ره اوردی آه
دیدی دولت بیرله اقبالینگ گشاد
بیریده بارِ دورعجایب آبِ ورنگ
مستمع سن مردمشتاق سخن
بیخ دولتدورمنی اوچ گوهریم
مرداحمق ایردیِ جانِ تاپدیم دیدی
دیدی: ایتگین من سنی مخلص قیلای
بیخ دولت دورسخن چالاک ایت
بیلدیکه احمقنی عقلی گنده دور
ایدی چالاک انگلا،چالاک ایته من
اولین هرگزایشانمه لافگه
دومین شولکه قؤلینگدین کیتسه گنج
باقی بیرسؤز دورکه ای همراه من
ایته من جاییگه تقریر قیلماسنگ
بوسخن اول ایکّی نی تاج سری
تاکه نابود بؤلدی عقل کرگسی
چیقدی دیواریگه دیدی: هان! هان!
اول نصیب شاه با اقبال ایدی
بیریب ایردی سنگه دولتنی خدا
کیینیدین باردی بومرد اوچ ـ تورت قدم
ایتیب ایردیم سنگه من هفتاد بار
من اؤزیم وزنیمده هفت مثقال ایمم
انگلاغیل تقریرنی جان(بوالحسن)!
گوهرایمانینگدو،صیادینگدونفس
سن که بارسن مرغ عرشنی اقدسی
سن اگر ایلتسانگ درست ایمان پاک

مونده تاًخیراؤخشماس فکری قیلای
ناگهان اوچراب کیلوراوچ کودکی
گردنیمغه صدگره توشگای طناب
مثل عیسی دیک بواحمق دین قاچای
قیلدی اول صیاد درنگی گه نگاه
اوچ نصیحت سنگه گوهردین زیاد
ایتایین اولوقت مخلص ایلاسنگ
ایکّی سین دستینگده توریب ایته من
زینتِ ایمان کیلیب دور جوهریم
دولتِ نوشِ روان تاپدیم دیدی
تا آلای بندگران نی خس قیلای[185]
خلق پاکینگدین سخن نی پاک ایت
هرزمان اماره ای گه بنده دور
حلق پاکیمدین سخن پاک ایته من
بؤلسه اول عقلدین بیرون اوصافگه
قیلماگین افسوس ومحنت، تارتمه رنج
دام دین مخلص که بؤلدیم ایته من
وقت مخلص لیکده تاًخیر قیلماسنگ
عرش وکرسی موندین آلگای جوهری
دام دین قیلدی بومرغ نی مخلصی[186]
بار ایدی جغدانیمه درگران
وزن گوهر هفت ونیم مثقال ایدی
کؤر بؤلدینگ حیف دولت دین جدا
دیدی بالله گر ایکن بس اهلِ غم
گنج قؤلینگدین کیتسه افسوس قیلمه یار
قیده سیققای شونچه مروارید هم؟
دامِ جسم عاریتگه صعوه سن
قیلماگین تاًخیرجلادینگدونفس
مکرقیل نفس دین اؤزونگنی مخلصی[187]
سینهٔ شیطان بؤلورصدچاک ـ چاک

---

[185] بوییرده هم قافیه لربیر–بیر–بیربیلن ماس کیلمیدی

[186] عادتده گیدیک بوییرده هم(لفظی قافیه)اقؤللنگ

[187] بوییرده هم(لفظی قافیه)ایشله تیلگن

لیک اگربی توشه وبی مایه سَن
همچنان شیطان بیله همپایه سَن
مونده کېلدینگ بنده لیک قیل، بهره آل
کیم دېدی گوهرنی قوی،خرمهره آل؟
گوهر ایمان شعاع زُهره دور
ایکّی دنیا آلدیده خرمُهره دور
ای خدا هرکاریغه بېرگیل جدل
توبه اۋرگت بنده گه پیش از اجل
گوهرایمان نی هر مؤمنگه بیر
صدق پاک و استقامت دینگه بیر
شورش محشرنی زود کۋنگلومغه سال
وقت آگه لیک بیلن جانیمنی آل

حکایه:

مزدوری بار اېردی شهرِ مصرارا
انگابیرِخدمت بۋیوردی پادشاه
دېدی من عمریمنی جوهربیله من
من سنی حالامُخیرقیله من
قوت هر روزه کېره‌ک یا آش و نان
یاچو انعام درست، گنج روان
دېدی اول مزدور: عمراۋتدی عبث
کارخیرگه مصلحت درکار اېمس
مرگ نیکانلرنیِ قیلدی پوچ ومات
حالی دستینگده خراسان و هرات
دست درازی سنگه چون بېردی جلیل
تاشلاگین تأخیرنی انعام قیل
مرگ کیم جانینگ نی بیرکاه آیلادی
ناگهان دستینگنی کوتاه ایلادی
مال وبار وخیرگه فرصت قانی؟!
مرگ کېلدی هم سنی ایلتار منی
حالی خالق حکمیدین حکمینگ دراز
آیلاچاکرلرنی مالدین سرفراز
گرچه شاهی سن گدای هموطن
سیلِ مرگ کېلسه‌نیِ سن قالغونگنی من
مرد دانالرغه تقریرخوب اېمس
اۋتدی عمر بازاری تأخیرخوب اېمس
بایگی بیمدین چو تأخیر ایتدی شاه
مزدوریگه بد- بد آیلردی نگاه
کوچه ده بار اېردی بیرمسلوخ شتر
زاغ لرگردیده صف ـ صف اېردی پُر
اسپ شاه هورکتدی وِیقتی شاه‌نی[188]
وقت انعام اېردی سیندی گردنی
کارکشت تأخیراېدی بر بېرمه دی
میوۀ پر نور شکر بېرمادی
شاه ییغلار اېردی شونداغ آه اوروب
بۋینی سیندی یۋلنی اوستیده توروب
اېدی شونداغ بۋلدی انجامیم منی
خلققه قیلغان وعدۀخامیم منی
کالۀ بدکیمگه ساتدیم کۋردیلر
یۋلنی اوستیده یوزیمگه اوردیلر
اېمدی سود یۋق تۋکسه کۋزدین ژاله نی
شه اولّدین ساتماگین بدکاله نی
نېچه دشمن لریانیده تُوردی لر
پرمنه دېب آغزیغه خاک اوردیلر
اوردیلربۋینیگه نېچه گُرزینی
چونکه اندین آغریگن مردوزنی
اۋلتودی عاجزبۋلیب یېرگه باقیب
لشکریل لاردُم اسپگه تاقیب
سودرار اېردیلراېسیز، ای پادشاه!
خلقنی چون آزاربېرگن بی گناه
سودرادیلارمرده سین قیرق ایکّی کون
عبرت آلگای تاکۋریب هر ذوفنون
کار(خَیر)تأخیرتاپدی (شّر) بۋلور
شرگه آیلنگانده خلق مُضطر بۋلور

[188] آتی هورکدی یوییقیتدی شاهنی

دلده کِشتینگ بار اِیکمای قۆیماگین
وقت بیرگوهردوقدرین بیلسه خلق
طالب مسلوخ اِیمس مرغِ نکو
نه اُۆشل مرغیکه گوهردارایدی
بندۀروحیم که عرشگه باره دور
جان ضیاًتاپدی ایمان رونق تاپار
اصل همت دور ایمان‌نی جوهری
آدمی نی عمریدورنایاب گنج
لقمه بسیاروقانی حلقِ ودهان
جاریدورهربنده گه خُلقِ کریم
مردگه بیربۆلسه چون خُلق وسخا
علم هم بۆلسه زیاده دولتی
معرفت میدانیده کامل کبره‌ک
اَیدی بوسۆزنی اُوشل خیرالبشر
اکثرخلقنی دیگین مردعقیم
بعضی مردلربار‌دورچالاَک و چست
که بوألت هرنیچوک بدرگده دور
تسبیح ودستاریدین مردی دیمه

حکایه:

بارور ایردی (خواجه سلطان) ولی
یۆلده کۆردی کلۀ خر نیِ مگر
شیخ سوردی صوفیدین کله نیچوک؟
اول نی لازم دورمیان باغ ارا؟!
اَیدی اول صوفیکه:ای غوث زمان!
خرس وخوکنی وحشتیدورچوب راس[189]
بوسخن نی انگلادی شیخِ مقیم
آنه دین کیلدیم پشیمانمن مگر
کلۀ خرخلققه بۆلسه پاسبان
زنده لیکده بۆلمه‌دیم خرمهره ای
کاشکی مَن بۆلمگایدیم اولین
بنده لیکده همچنان قلّاب من
ایدی کیلدیم دلده تکراریم قنی؟!

وقت نایابی ایرور(عبدالامین)
بیلمغایِ وقت قدرینی مغرورخلق
وقت شکردوروهم باآبرو
اولکه اندین استخوانِ قرضدار ایدی
کمترینِ صید اوچون اَماره دور
خوی نیکو مردنی عیبین یاپار
سایه سیغه عرش اعظم چاکری
سن عقیده قیلماگین اسبابِ گنج
بیعمل من کیمدین ایزلای سایه بان؟!
حق تعالی خُلقنی دیدی عظیم
اَیدی بیشک جنتی دیبِ مصطفی
رونقِ دین دورتاپیلسه مهلتی
تیغ حقِ غه حلق اسماعیل کبره‌ک
دینگه تاً خیراَیلامه آفت قۆپر
دشمن راهِ صراط المستقیم
نامی مردوقانی فرزنددرست؟
خوکده هم باردور بو آلت سگده دور
دردی یۆقنی صاحب دردی دیمه

معرفتده عارف هرمشکلی
بیرسری چوبیگه مضبوط ایردی سَر
اول سرِچوبیگه بسته بیلگولیک
کله خرباغ ایچیده ناروا
گرچه خشک کله ولیکن پاسبان
کلۀ خردین قیلوردشمن هراس
دیدی ای واه کلۀ خربۆلمه دیم
وقتی کیلدی مَن دین اَفضل بۆلدی خر
منگه بوعصیان ایرور بارِگران
بلکه مردمدین سگ آلمس بهره ای
کیلمگایدیم اصلِ من روی زمین
من خجا لتدین اِیریب من آب من
آه سردیم چشم خونباریم قنی؟!

---

[189] راست

ملک دنیانی بهاسی نیم جَو حاصل عقبی اېرور فرزندِ نو
کیمنی که عقبا ده یۆقدورحاصلی تانگلا دوزخده پریشاندور کُلی
اول عملنی وقتیده یوزجهد قیل کیمنی جهدی یۆقتوبی فرزند بیل
گرچه یورتنی توتسه اۆغلی وقیزی اُول انگه فرزند اېمسدور عارضی[190]
خواه یکساله وخواه دوساله دور مرد اۆلگن سۆنگره مردگه قاله دور
قابلی بارور بیر ایکّی ـ اوچ قدم وای آتم دېب!وای آتم دېب!وای آتم!
همچنین فرزندنی فرزندبیلماگین اصلِ فرزند دین دمی اَیریلماگین
نوحۀ پیرنی ایشیتدی بی چراغ انتظارِ پیر اېدی صاحب چراغ
کۆردیکه بیرعارفِ دریای نور سینه سیده رازهای کوه طور
کۆردی پیرنی نشأۀ حالاتینی عارف کاملُ نی استعدادینی[191]
باِش قویوب پاییگه ییغلارِاېردی اُول مثل من ناشُسته نی قیلگین قِبول
منِ اسیرِ ذات بی مانند من بی نشان دنیا ده بی فرزند من
بومنِی فرزندلریم فرزنداېمسُ اۆلسه دیدەم آلدیده مانند اېمس
اقرباً و قوم دین کۆنگلوم دوسُست ایزلارم حقدین که فرزندِ درست
قیلدی نذرالله تمامی باغینیِ کۆزگه سورتدی پیرنی توپراغینیِ
دیر اېدی بو یۆلده قالغان بدرگم منگه صاحب بولکه کېنینگدین سگم
شیخ کۆردی مردِصاحب دولتی انگه تاپشوردی تمامی نسبتی
بۆلدی انگه کلۀ خر رهنمون آخریده پیرگه یېتکوردیِ بوگون
مال وجانین یۆلیده قیلدی گِرو آخریده تاپتی اُولِ فرزندنو
لیک نادانلرگه اَیتمانگلرمونی عقلی یېتماسدورکج انگلارهم مونی
کیمکه کج توشدی ایماندِین دورتوشار بلکه ملک جاوداندین دورتوشار
دور ایلاربنده نی کبر و حسد کبردین آلوده بۆلدی بوجسد
همچنان قلاب غداری بۆلور کېچه ـ کوندوزکارِ غداری بۆلور
ییغلاگین کۆلماقنی عادت قیلماگین بنده من دېدینگ خیانت قیلماگین
شیخ بیرلن بۆلدی سالار هم رفیق ایدی: احمد الرفیق ثم الطریق
قۆلغه کېردی اَیلانیب شمعِ ایمان کۆیدی کېتدی بارِعصیانِ گران
کیمگه داری بۆلدی صاحب معرفت ختم بۆلدی اول کیشی گه مصلحت
اوّلین وآخرین نی پیرِکۆرا ر ذره گه قیلسه نظر قادرکۆرارِ
انتظارِ عالم روحانی من من اۆشنداغ پیرنی قربانی من
گَرد دنیادین غباری بۆلمسه ییغلاماقدین اۆزگه کاری بۆلمسه
اۆلتوسه، قۆپسه، یوروسه کیم(هو) دېب زهرهم ایچسه که آنی لیمو دېب

---

[190] بوییرده هم (لفظی قافیه) ایشگه آلینگن

[191] اوشبو بیت نی قافیه لری هم بیر-بیر بیلن ماس کیلمیدی

خرّم و ماتم ده فعلی بؤلمسه سجده قیلسه عرش اِؤزیدین کپتمسه
کیم فلان کس مَن دیدی کَس بؤلمه‌دی دیو دد دین اصلی مُخلص بؤلمه‌دی [۱۹۲]
باراپدی کیم آلدیده بیرمردِخام[۱۹۳] دپدی اویلاندیم ونسلیم یؤق تمام
بیردعا ایلانگ یپتوشگای حامله شاد بپرگایموخدا بیرحامله [۱۹۴]
دپدی بختیم دین مدام درگِله من مَن سیلردپک مردِبی حامله من[۱۹۵]
جمله بارمیزکفِ صابون شوبحر همچنین اَمارهٔ صدلطف وقهر
یؤلده چون فرزندطلبنی سانی یؤق دادحق دورمحض کُون جنبانی یؤق
چون عزازیل مردکُون جنبان اپدی انتظَار نسلِ بی نقصان اپدی
اصلِ زهر اپردی ولی قند بؤلمه‌دی اول عقیمه اپردی فرزند بؤلمه‌دی
خرمن طاعاتی بؤلدی نیمِ جو بؤلمه دی سرمایه سی فرزند نَو
پوسخن سربسته دور،صدعقل لنگ منگه قیلمانگ تکیه وحقدین تیلانگ
اُول مُسبب دور،سبب نی پیتکورور بحرغه صدخشک لبنی پیتکورور
بنده کاسب دور اراده شاهدین بلکه بو اَمـــــــر،ذات الاالله دین
هرکیشی اؤزکسبیدین کؤردی مگر تانگلا بارسه خوابگاهی دور سقر
سن عمل قیل،حامله حقدین تیله سَن بونورنی ذاتِ مطلق دین تیله
بیر دعا قیلدی و سُفیان نکو خاتمه نگ بؤلسون سَنی با ابرو
اصل بیلسانگ بیزغه اندین دورنجات ورنه بارمیز ناچیز و برگِرد باد
همچنین دورخصلت هراهلِ سیر اولیاًهیچ کیمنی کؤرمس مونده غیر
بیرنی فوق کؤردی اپماس هرگزولی کلب دوزخ دیدیلار شوندغ علی
هرکیمی تقواسیغه بیر بند اپر ور اهل تقوالار همه خُرسند اپرور
اول که خُرسند بؤلدی اپرمس متقی پیردین بی بهره دور مرد شقی
هرعمل کاملغه بیر فرزند نَو همچنین فرزندغه جانلاَردور گرو
خاک نی اُول قابل اکسیر قیلور جوی خون نی بیرزمانده شیرقیلور
ذلت مؤمن اپرور دریایِ خون چون عمل اکسیراپرور،بیلگیل بوگون!
بی عملنی سردرخت خُشک بیل باعملنی بویی نی صد مشک بیل!
معرفت دوراُول عمل لارگا ثمر بی ثمربؤلسه نیچوک بؤلغای شجر؟
برگ وبارمحض بیر خشک سایه یی سود قیلماس سایهٔ بی مایه یی
من غلام سایهٔ صاحب نظر سایه تاپسه برگیدین بولسه ثمر

---

[۱۹۲] بوییرده هم(لفظی قافیه)ایشله تیلگن

[۱۹۳] اصلی متنده (حکایت)دپب قیداپتیلگن،لیکن اپلگریگی متن دوامی

[۱۹۴] اوشبو بیت آچیق بیر معنی افاده قیلمسلگی یانیده قافیه سی هم یؤق

[۱۹۵] آچیق بیرمعنی انگلتمیدی

بو رموزیدور که نادان بیلماسون
کیم که دولت تاپدی بیلگاننی قیلور[۱۹۶]

حکایه:

(شاه مظفر)باعدالت شاه ایدی
دیدی دیواریم گه بنیادی کیره‌ک
شیخ نی آلدیده من بؤلسم مقیم
بوسخن لرنی ایشیتدی خواجه نور
اصلی دلینگاخدادورشاهدینگ [۱۹۷]
باراپدی بیرحجره ده صاحبدلی
شیخ غیرت بیرله قیلدی نیم نگا
وای ناقص لرنشانه آته دور
بیزاو وقتده کومادیک ارزان فروش
حق نی هم دنیاده ساترمی چومرد
قُل که ساتسه خواجه سینی خواردور
نیک وبدگه دیدهٔ تشخیص کیره‌ک
ساتیب آلغان بیرله بؤلسه ای(علی)!
پیری ناقص دور بغیشلاب من دیسه
ییتی قاف ایردی ومروارید پر
ایدی اولشه طالب پشگل ایکن
بؤلسه ایردی شاه مشتاق ایمان
ایمدی بیلدیم عقل شه کوته ایکن
قاصدا شه گا مونی زینهار آیت!
قؤرقماگین شه دین که کرم خاکدور
بورموزنی انگلادی جانی آ نی
دست بیردی شیخ گا بؤلدی غلام
بؤلدی اول کامل خدا دامیگه بند
خط شیخنی ایلتی اول اخلاصجوی[۱۹۸]
آنچه کؤرساتدی کتابت نی انگا
ایدی اول عیسی صفت مردی ایکان
شاه چون اول خلق ایکن،بیزلارگدا

ییتمگای بونکته گه عقل زبو ن
اصلِ بدبخت بیلگانیدین آیریلور

(خواجه نور)گه یوباریب مرواریدی
شیخ وقتدین منگه ارشادی کیره‌ک
دست تاپارملکیمده کؤپ دشمنلریم
دیدی:آخ تف بؤلدی کؤنگلوم بیحضور
خسچه یؤقدور ییتی قاف مرواریدینگ
ییغیب ایردی مردصدمن پشگلی
جمله سین مروارید ایتدی جابجا
هیچ نسبت یؤق ونسبت ساته دور
رنگ کاهی کؤرمگانلر دانِ فروش
اصلِ دنیاجیفه دورهم بادگرد
لایق خذمت ایمس، مردار دور
نسبت مردخداخالص کیره‌ک
هندو وترسا بؤلور ایری ولی
من فلانگه یؤلنی باشلابمن دیسه
شیخ قؤشدی،قیلدی اؤن سیکیزشتر
نیچه پشگل نی بباردیم انگا من
سرد بؤلورایردی دلیدین خانمان
بوعجب تخت اؤستیده بیر شه ایکن!
ازبرای فضلِ اول غفار آ یت !
اصلی شه دیرلار شه افلاک دور
بهره تاپدی جانِ مجروحی آ نی
قوم دورافتاده محتاج امام
بؤلدی شونداغ اولیاً دامیگه بند
بؤلدی آخر شاه بیرله روبروی
شاه اؤقودی بؤلدی بیخود جابجا
ایکی عالم آلدیده گردی ایکان
کیم خاکیگه نی لازم تختِ شا

---

[۱۹۶] کیم که دولت تاپدی بیلگانین قیلور

[۱۹۷] کونگلینگه اصلِ خدادور شاهدینگ

[۱۹۸] شیخ خطین ابلتدی اول اخلاص جوی

ای منی سودرانگ مداریم قالمه دی
کیلادور وهم قیامت،زمهریر
آتش گبردین همه بودی کؤبار
آرزوی خانهٔ عقبی قیلای
زن که بی شوبؤلدی بیرطالب تاپار
کؤپ گنه گا غرق بؤلوبمن تا بحلق
کیگیل ای (عبدالوفا)کار ایشتراب!
مرکب تیزی مینیب(عبدالامین)!
تیتراراپردی بو سخن دن اهلِ شهر
سودرادیلرایکّی فرسخ راه گچه
شیخ گه الهام بؤلدی وهم غیب دین
غیب دین آواز کیلدی ای امین!
بندهٔ بی پاوبی سرکیله دور
خاص بندم دوراؤزیم بیردیم خبر
غوث بؤلدی بو رموزدین سرفراز
مردنی کؤردیکه جسمی غرقِ خون
شیخ معلوم قیلدی رنگ و بوییدین
آیدی خوارایتمان که فرزندیم اپرور
کؤتاریب آلدی زمین دین غوثِ وقت
اپمدی ایمانینگه جوهر بار اپکن
ورنه آسان یؤق اپدی پایانِ کار
ایکّی جانب دوغیرت ای امیر
دیونی ملکیغه بارِ اپردینگ گرو
سن که کامل سن بویؤلده همچنین
هرکیشی دنیادیدی پیرتاپمه‌دی[۱۹۹]
بوعمل دین تاپدینگ اپمدی پادشاه
بارگین وحق دین خبردارایلادیم [۲۰۰]
ای مظفرشاه اؤزملکونگه بار
مشکلاتینگ باراپدی بؤلدی حلی
حق سخن کیلدی ایمان نی طلعتی
گوش جان درکارمظفردیک نکو

یؤل یؤرارده اختاریم قالمه دی
خانه حس پوشی اپکان بوداروگیر
ذره یی گا بود ونابودیِ کؤ بار
خانهٔ دنیا دین اکنون آیریلا ی
ملک بیصاحب،اخیر صاحب تاپار!
مشت خاکم من،که ام جنجال خلق؟!
باغلا اپمدی اپکی پاییمگا طناب
شیخنی منزلگهی گا سؤ درا گین!
یامگر لطف دیب یااز روی قهر
بو گریز پامردنی دار الله گچه
ذات بیچون بیشک ولاریب دین
قؤپگیل اپمدی غوث رب العالمین
توبه ایزلب (شاه مظفر)کیله دور
عاشق ومعشوققه سن بؤل صلحگر
چیقتی شاه آلدیگه اُول شیخ پیشواز
چندمردی سودرار اپردی سرنگون
کشف بؤلدی مردنی جستجوییدین
جاندین آرتوغراق جگربندیم اپرور
مهربانلیک قیلدیلرسلطانِ تخت
سنگاغیب دین تربیت لربار اپکن
قؤلغه کیردی گنجهای بی شمار
گریه کودک دند و مادر دند وشیر
بنگی کیلدی قؤلغه بو فرزندِ نو
مُلک دنیابیرله کیلماس ملکِ دین
اولدی حسرت بیرله رهبرتاپمادی
اؤزگه شه لربؤلدی آلدینگده گدا
من سنی (چلتن) غه همراه ایلادیم
خلق غه ایتگین وعده های بیشمار
شاه درویشان بؤلدینگ ایولی!
مردبی غیرت گه بخشلرغیرتی
وعظ محشرنی ایشیتسه موبمو

[۱۹۹] هرکیشی دنیا دیدی سرتاپمه دی

[۲۰۰] بارگین ومن حقدین آگاه آیله دیم

حیف بوداروکه رنجورکم اېکن
پیش نادانیگه شَکرسَم اېکن
لیک مرهم بار و مرهمجوقانی
زهربۆلدی کامیمیزلیموقانی؟!
بوطلب اصلِ خدادادی اېرور
هرمریدگه پیرنی اِرشادی اېرور
وادریغاتازه تَرجان ایلتمه دیک
مرده کېلدیک بوی ایمان ایلتمه دیک
معرفت بازاریده چنگ سالمادیک
بنده لیکنی قیلمای آزادم دېدیک
بوسببدین بۆلدی پیداشادوغم
بنده لارنی باشیغه(عبدالحکم)!
وقت ناشادینی بیزشادم دېدیک
بنده لیکنی قیلمای آزادمَ دېدیک
سهل چیزیغه اۆزیدین کېتماسون
بنده صاحبنی فراموش ایتماسون
نفسیمیزدین دورهمه نارجحیم
حق رواکۆرمس زیاننی ای(حکیم)!
اولکه معشوق بۆلسه بیزگه مهربان
مهرباندین هچوقت تېکماس زیان
بورموزجان اېرور(عبدالعزیز)!
هربلانی نفسیمیزدین کۆره میز
شه مظفرترک قیلدی بودینی
یۆلده کۆردی عارف و مرشیدینی
کیم جدل قیلدی سبق نی تاپمادی
کیم طلب قیلدی وحق نی تاپمادی
دردیمیزیۆق ورنه صدتیماربار
مصطفی اُمت گه دورتیماردار[۲۰۱]

حکایه:

بیر خُناثا کعبه قیلدی اختیار
حاجی لیک نی آخرتده نفعی بار
باش اورای یۆلیده ایش بیتگایموکین؟
حجِ خناثالیکنی بیرکېتگایموکین؟
قیده بارسم خلق رسوادېدیلار!
مردَک اَبله خناثا دېدیلار
خلق طفیلِ کعبه دین حاجی دېگای
نام بدشایدکه زودبرهم یېگای
قیلوراېردی کونده بیرتقلیدخام
نام مرد دین اولچاراېردی خالی جام
بیرکونیِ همتگه کېلدی غَیرتی
بو اېرور نیمکاله کارنی هِمتی
سایلی اَیدیکه: قیده باره سن ؟!
بیرخناثا مردک بیچاره سن !
بیرکنیز درکار سرینگه اۆلتوگای
محرمینگ درکارِمرده نگنی یوگای
یورماغینگ آسان واۆلماغینک قیین
کعبه دین حالاسنی مرگینگ قیین
بوسخن نی انگلادی چالاک وِ چست
حجغه بارماغدین دلینی قیلدی سست
موش وگربه سعیی بیرمیدان غَچه
رفت گوساله رهِ کَهدان غَچه
کیمکه بۆلسه همچنان سستی طلب
اول خناثا دورخَدا قیلغان غضب

حکایه:

بارور اېردی بیرزُبیده خوشتری
باشیگه مرواریدیدین چادری
کودکی کۆردی اۆزاغدین ناگهان
زودیقیلدی بۆلدی شونداغ نیم جان
اۆتدی کېتدی قیلمادی پروا بسی
بو ییقلدی دېمادی قنداغ کسی
طفل اۆتگان سۆنگره چون بیرلب شکر
حال طفلدین انگه یېتکوردی خبر

[۲۰۱] تیماردار

دیدی طِفل ایردی ونابود بؤلدی اُول
خوی مِهرولر اداشگان نی سورار
بو نیچوک بیرحم لیک ای مه لقا؟!
دیدی طفلی کیم وصادق عشقی بار
خط یِیباردی ازبرای امتحان
عاشقیم دیدینگ نشانینگ دین گپور
کودکینی سینه‌سی افگار ایدی
آه دیدی یک لخت آقیب توشتی جگر
دیدی: ای قاصد آچیلدی داستان
کیلوراِیردی طشت دین بوی کباب
سینهٔ چاکینی ره آوردِی نی
قیلدی اول بیر ـ بیر زُبیده گه بیان
تیلپینور ایردیکه اول امید وار
زودخبرکیلدیکه نابود بؤلدی دیب
کیمگه دارو بؤلدی اول عشق خبیر
بنده لیکده همچنان بؤلماق کیرک
بطن کامل گه عجب حامله دور
بوسببدین جاندین جانان توغَر
بی طلب خلق لرنی جانی جان ایمس
مثلِ کِرم خاکیدورجان شقی
خشم دوزخ دوربدوخویی انی
باخبربؤلگین که بددین بدیؤقار
لقمه گه آلوده بؤلدی ناتمام
گاو اگر یِیسه پیازنی سِیریدین
همچنین دوراهلِ طاعت گه مُدام
خذمتی شایسته بؤلمس، بد بؤلور
آدم اولدورینگ وبدنی ساقلاسه
خواب وبیدارینگده باردورابلیسی
گوش دل درکارای(محمدنظام)![۲۰۴]

بارنی اوستیگه آرتدینگ اُولدی اُول
مشکل ایش باشیگه توشگاننی سورار
عاشقینگ قالدی ایاغ آستیده ماه
مونده هرکارینی بیرمعیاری بار
لاف عاشق لیغنی کؤپ اُورمه جوان
نام عشقدین هیچکیم ایلتمابتو نور
آلدیده بیرطشت مِسین بار ایدی
تؤلدی زردابِیگه صَدطشت دگر
تحفه ای مَندین زُبیده گانشان
ایلتی قاصد آلدیگه طشتِ پر آب
طشت خون آلوده آه سردِینی
آه اوروب اول‌هم قیلور ایردی فغان
زنده تاپغایمن مو کؤرگایمن دیدار
طفل قاصدنی اوزاتدی اؤلدی دیب
چون برابر دور صغیر و هم کبیر
تابع حقّ المبین بؤلماق کیرک
عشق، عقبی یؤلیده راحله دور
صحبت بیردین سنگه ایمان توغَر
مکربابیده کم ازشیطان ایمس
مشتی دین هرروزه خو مثل کرم
صدجهنم دین بتربویی اَنی
علتینی بوییدین علت[۲۰۲] یؤقار
حاصلِ طاعاتی پیشمای، قالدی خام
بوی بدپیدا بؤلورچون شیریدین
لقمه گه ارزنچه ره تاپدِی حرام
طاعتی درگاه حق دین ردّ بؤلور
بؤلمسه شیطان قیلورکؤپ وسوسه
سنگادیده یِؤقکه قیلسانگ تشخیصی[۲۰۳]
تاتیریک سَن ایزله فرزندِ تمام

---

[۲۰۲] بوییرده بیت قافیه لری بیر–بیربیلن ماس کیلمیدی

[۲۰۳] بوییرده هم(لفظی قافیه)ایشله تیلگن

[۲۰۴] اثرترکیبیده انه شو اسم کؤپ تیلگه آلینه دی

حکایه:

باروراپردی یؤلده سلطان(بایزید) گِردیده سرجمع اپدی خیل مُرید
چون باروردی انده بیرگرگین سگی سَویکانیب اؤتدی که شیخگه اندکی
تیپدیلرپای مبارک بیرله چون کَلب جامه‌م نی نجس اِیتدینگ زبون
سگ زبانِ حال بیرلن ناگهان آچراپردی اصلِ شیرین داستان:
چون کؤریب بیرسگنی تیترایدوررگینگ هم درونینگده اَپرورسیصدسگینگ
هرسگینی زهرینی قیلسم بیان قؤرقه من طاقت قیلالمس آسمان
مِن اگرآلوده قیلسمِ ظاهری قطرۀ آبِ پاک ایلارطاهری
اَول سگیکه ایته مَن قیلسه ضرر نِچه سَندیک شیخنی ایمانی کوِیر
شیخ بوسؤزنیِ انگلادی سگدین دُرست جمله اعضاسیِ پریشان بؤلدی سِست
دپدی راست اَیتدینگ مونی اُستاد من گرچه سگ سن خلقنی اُستادی سِن
جِسم وجانِ بابیده پُرمطلب دوسن اصلینگ آدم بیرله هم قالب دوسن
مَن وفانی سَندین اؤرگانسم روا قالبِ قدرتگه قیلدینگ آشنا
حرف پاکینگ دیده گه اِکسیردور جنتَ ایچره همدمینگ قَطمیردور
جِان تصدق مَسکن خاصیمگه کبل! بزِمگاه پاس انفاسیمگه کبل![۲۰۵]
دِرمقصود ایزِله انگه چنگ سالای سن تکُلم قیل که من نیدی آلای؟!
سن کِه بارسن بارهامقبول حق صوفیلرگِردینگده صف صف اهل لق
کِیم سَنی کؤرگنده یؤلنی آچه دور مبنی کؤرگنده خلایق قاچه دور
مَن نِچوک همدم بؤلای گرگین سگم هم نجس العین واصلِ بدرگم
بوسخن دین غوث وقت قان ییغلادی یاقه چاک ایلاب پریشان ییغلادی
اَیدی بیرسگگه که بؤلمام اشنا چون بؤلورمن تاغنه مقبولِ خدا؟!
صوفیلیک دین جانی تاپمسدورخبر تا اؤزینی بیلمسه سگدین بتر
هرکیشی بو یؤلده دل آزاردور روزِمحشرجایی آخرناردور
ای برادر بؤلماگین آزار کس اؤرتانورسن آتشِ دوزخگا خس
بایزیداپرذیکه شیخِ قطب دین اول بؤلمالمای کِپتدی سنگه همنشین
جای نازکدور دم اؤرماغلیق خطا کس بیلورمی کوه اولوغمی یاکه کاه؟
غیرت دین نیکلاردین تاپد یلار گنج ایماننی شوعجزدین تاپدیلار
بو رموز مولوی اِکسیر دو ر بلکه هر بیتی ده صدلک پیردور[۲۰۶]
همچنین بؤلسنگ بویولده مردسِن ورنه طبلی قاقماگین بیدردسِن
درحقیقت گنده لاردین گنده سن تاغنه حقنی آلدیده شرمنده سن

---

[۲۰۵] عموم آلگنده شاعراثرترکیبیده گی بیتلرده(لفظی قافیه)نی قوله ب ایشله تگن

[۲۰۶] بلکه هر بیتیده مبگته پیردور

حکایه:

عورتی باراپردی غمگین بی نسیم
پیره زالی ایدی: تاکی تابچند؟
اؤلتومه بی غم بووقت امیدشو
شادفرزندی تاپیلغایِ سنگه هم
اپرنی آلدیده بؤلورسنِ سُرخ روی
دپدی: اُول عورتغه من خوب بیله من
قؤرقه من قهرخدا دین هرشبی
بنده لیکده بؤلمگایمن نابکار
بوسخن نی ایتماگین ایمان کؤیار
خشک جاییغه سیپیب من دانه ای
تورمه ای ماما[۲۰۸]بویپرجایینگ اپمس
همدمی که باشلاسه دوزخگاراه
بوسخن نی قیتره یدپب پیره زال
دپدی کؤپ سخت اَیتمه بی بی شادمان
پارسالیکده نکوسن تازه ای
منگه قصدیم یؤقکه بس رحمت قیلای
دپدی اُول عورت:نی حاجت کاوله ماغ؟
هزل هم شوم دور وایماننی بوزر
راه آسانی اپمس هزل بشر
هزل حوا قیلدی آدمنی ادا
توبه قیلدی اوچ یوزییل قان ییغلادی
حالیافرزندلریِ بدکوره دور
موسفیدی سن بو یؤلده توبه قیل!
بایگی کمپیرچون شیطان اپدی
قصدی شول اپردیکه تاچنگ سالگانی
بازآلیب کپلدی وکیمخواب[۲۱۰] دگر
بیرطرف دستیده یپتکوردی پیام
تن قیلای مانندۀ صدلاله ای

باراپدی شویی انی مردعقیم
حالی بارسن تندرست وبی گزند
قؤپ مجردلرگه بؤلگین روبرو
خاطرینگدین کَنده بؤلغای کوهِ غم
ایجوانلیک اؤتدی کاهل لیکنیَ قوی!
من بو فکرنی کپچه کوندوز قیله من[۲۰۷]
نیمه بؤلگای بوجهان نی مطلبی؟!
نابکار اهلینی بیلگین جایی نار
بلکه ایمان کپینیدینِ صدجان کؤیار
حق اؤزی قیلسون پرو پیمانه ای
یخشی تعلیمنی توزاتگای یخشی کس
روسیاه بولسین الهیِ روسیاه!
باطنیده بار اپدی کَلب کلال
مَن سَنی ناگه قیلردیم امتحان
رومگه کپتگن تابه شام آوازه ای
کاوله دیم شاید ضمیرینگنی بیلای
بدسخن دین اؤچگای ایماندین چراغ
گریه قیلسه یخشی دایم رهگذر
توقسان اوچ مینگ ییل خدادین دورتوشر
بؤلدی آدم مُلک رضواندین جدا
بلکه حّواهم پریشان ییغلادی[۲۰۹]
که بوهزلدین،خلق کاهش کوره دور
بنده بؤلسنگ هزلنی دوزخچه بیل
چنگ سالای دپب سینه‌سی بریان اپدی
حیله لربیرله ایمان نی آلگانی
لیک حُسنیدین لباسی رنگِ زر
مِهترشهر ایتادورسیز گه سلام
صدطبق طَلاقیلای کپتماله ای

---

[۲۰۷] کیچه–کوندوز بوفکر نی قیله من

[۲۰۸] مامه

[۲۰۹] بوهزل دین خلق کاهش کؤره دور

[۲۱۰] کمحاب

اُول اگرمَن بیرله بۆلسه جان بیرای
بایگی عورت که اُول نیکوخرد
انگه کۆرساتدی لباسیم[۲۱۱] باردور
کیم که کم کۆردی خداهم کم کۆرار
بلکه امیدیمِ ایمان مهتابیدین
لولی یۆق من عورتِ شهوتِ پرست
کیلماگین شیطان ایکَنسن اَرمنی
گردنی سیندی و بدموقایتدی اُول
بازشیطان اپردی اُول روسیاه[۲۱۳]
یوزکرشمه قیلدی نافذ بۆلمادی
من غلام خواجۀ (محمدصلاح)!
آخری کپتدی سمندردپک بۆلیب
آهیممیزدین آتشِ سوزان کویر
آری کامل بۆلسه مؤمن گپ شودور
چونکه ناقص بۆلسه روح اّولی
حق که غیرت بپرسه یپتکورسه تیمار
بایگی عورت فراوان ییغلادی
مقصودومنی ذاتِ بی مانندبیر[۲۱۴]
استواراپردی یۆق اپردی دینی سُست
کیم طلب قیلدیکه انورتاپمادی
گپ طلب دوروطلبدین قالمه سن[۲۱۵]
کیم طلب ده یاربۆلدی، یار اپدی
زنکه اُول شیطا نغه گردن بپرمه‌دی
سدِراهینگ خَسچه دور دوزخچه بیل!
نیم پشه قیلدی نمرودنی هلاک
کیمغه توفیق بپردی روشن بۆلدی شب
اولکه بۆلگین دپدی بۆلدی پشه پیل
عورتی پیشیگه بپردی همتی

مال وجانیم یپتمسه تاوان بیرای
اوییده بار اپردی دریده نمد
مردِ رهروگه بوهم بسیاردور
اُمتی که نام شکردورغم کۆرار
کهنه شالیم بِه دوغیرکیمخوابیدین[۲۱۲]
اورسه نامحرمِ منی دستیمگه دست
کورمه دیم سندیک که دوزخنی زنی
توبه وقتیده عزازیل دورملول
کۆرساتور اپردیکه راهِ اۆزگچا
اولکه اصلی زنده اپردی بۆلمادی
وقتِ طاعت تاپمسه شیطانگه راه
کۆیدی کپتدی طشتِ اخگردپک بۆلیب
قهریمیزدین علمِ صدشَیطان کویر
اّول وآخراولوغ مطلب شودور
زودچیقار یۆلدین ایمانگه معطلی
اهلِ دانش بزمیگه شیطان چکار؟!
آخرتنی وهمیدین قان ییغلادی
هدیه یی غیب دین کپتورفرزندبیر
بپردی حق اُول تاپدی فرزندِدرست
دولتِ راهِ پیامبرتاپمادی
بی طَلبَ اۆلتورمه ای(عبدالحَسن)!
کج روشلردین خدا بیزار اپدی
بیلدی دشمن دیونی تن بپرمه‌دی
سهل بیلمه خصم نی(عبدالجلیل)!
کیمغه که قهر اَیلادی یزدان پاک
خواه قُل بۆلسون وخواه صاحب نسب
پیل نی پشه قیلسه تحسین یۆق جلیل
گردن شیطاننی اوزدی غیرتی

---

[۲۱۱] پلاسیم

[۲۱۲] کمخابیدین

[۲۱۳] بارشیطان اپردی اول رویی سیه

[۲۱۴] مقصدیمنی ذات بیمانند بیر

[۲۱۵] گپ طلب دور،مطلبینگدین قالمه سن

(برصیصا)گه بېرمه‌دی اُولده هوش
یادحق نی ایزلادی (عبدالامین)!
پاره نی نفسیگه محبوس قیله دور
پاره لرنی گنجیغه قۆل ساله‌دور
بعضی لرنی کۆر وگمراه قیله دور
بعضی لارنی سود وسودا لرگه بند
بعضی لرگه ساله دورصدلنگری
بعضی لرنی عقلیغه مایل قیلیب
بعضی لرنی دستیدین ایلتگای گرو
بعضی لرنی گوشینی ایلاب کری
بعضی لرنی مونده تن پرور قیلیب
بعضی گه خاطر مشوش کۆرساتیب
بعضی لرنی فارغِ عقبا قیلیب
بعضی لرنی صاحب منزل قیلیب
همچنین دورنفسهای مختلف
کیم بوعلت لرگه بۆلدی مبتلا
بعضی لرنی قیله دورصاحب نسب
همچنان یۆل یورسه سرگردان کېتار
آلسه گوهرنی قۆلیغه خَس بۆلور
عمری زود آخر بۆلورشو درد بیلن
حق سخن گوشیگه ناپاریم کېلور
لطفینی یاد اَیلسه قهری تاپر
همچنان خوییِ بۆلورخوی بدی
دوست توتسه آخری دشمن بۆلور
انگلاگین بو سۆزنی ای صاحب تمیز
اَیتامن بو سۆزنی ای صاحب خبر
قابلِ معنی کېره‌ک جان اېزلسه
بۆلسه یادیده همیشه عبرتی
ای (امین المُلک) درگه بسته یۆق!
جملۀ دیواریدور نورِخدا

توشدی گربه قۆلیده مانندموش
حق پناه بېرسین بو دیو چنگالیدین
مغرور صد ننگ و ناموس قیله دور
تاپدی غفلت ده ایمانین آله‌دور
مملکت تختی اوزه شاه قیله دور
کېچه ـ کوندوز انتظارِچون وچند
مثلِ دجالیکه صد شور وشری
(بلعَم باعور) دېک جاهل قیلیب
انتظار ومبتلای ملکِ نو
بنده لیکنی اِیتماگین تیترار دلی[۲۱۶]
آخریده تیغِ بی جوهر قیلیب
آبنی کۆزیغه آتش کۆرساتیب
دین وایماندین که بی پروا قیلیب
طاعتین ساتیب، گُنه حاصل قیلیب
اۆرته یېرده مشترک روحِ لطیف
تاقیامت دردیغه تاپمس دوا
بۆله دورمانندۀ اُول بولَهب
اُولی مؤمن کېلیب، شیطان کېتار
توتسه طاووس قۆلیغه کرگس بۆلور
اۆلتورالمسدونکودل مرد بیلن
شادی ایزلر وقتی انگه غم[۲۱۷]کېلور
شهدسالسه آغزیده زهری تاپر
هرقبولنی آلدیده بار دور ردّی
مردلر آلدیده کېلسه زن بۆلور
حقکه خار[۲۱۸]اِیتدی قیلیب بۆلمس عزیز
خلققه محشردین گېورمنگ گوشی کَر
معرفت دین نورِ ایمان ایزلسه
اول پدرمادرنی اَعظم ذلتی
بنده کاهلدو سرره بسته یۆق
بوهوا وشهوت اَیلاب نابینا

[۲۱۶] بو ییرده هم قافیه باغلنگن سوزلربیر– بیربیلن تاووشداش اېمس
[۲۱۷] قافیه لر بیر–بیربیلن ماس کیلمیدی
[۲۱۸] خوار

چشم دلدین نورایماننی آلیب هم دل مؤمن غه دشمن چنگ سالیب
خاطرجمعنی پراگنده قیلیب شیرلرنی اؤزیغه بنده قیلیب
تاشلاشیطان ملکینی اسکندری نیم روزی دور روزِ داوری
سال وماهی همه سی دورنیم روز بیر–بیریغه کیلدی دشمن قاشِ وکؤز
کؤزنی نوری کیتسه اپرورکانِ غم گرچه بیر اعضا دور ای(عبدالحکم)!
سن اؤزینگدورسن اؤزینگنی دشمنی خودیدین اؤتگین حق چارلرسنی

***

«یکقدم زد آدم اندرذوقِ نفس شدفراق صدرجنت طوقِ نفس»
کیم جهاندین کامِ دل حاصل قیلور بلکه آسان ایشلرین مشکل قیلور
باره –باره بندپاییغه توشار دست وپایی کوپ محکم یاپوشار
مردبی ناموس نی بیلسین پندنی؟! طفل نی بیلسین ماتم وخرسندنی؟!
کیمکه تابع دوربویؤلده یؤل تانیر سنگ و آهن دست قدرتگه خمیر
عقل کودک دور و افلاطونگه بیر اصلِ جان آدمی عشق دین دو[219]سیر

حکایه":

شیخ (سید موسی انور) ناگهان بارور اپردی شیخ میان کاروان[220]
ایکّی منعم اوچرادی بیرـ بیرگه یار سّربیان قیلدی نهان وآشکار
دپدی بسیاری بؤلوب مالینگ سنی قیسی طرز اِپرور مه و سالینگ سنی
چون حساب بیرگونگ حریصسن قیش ویاز چون اؤقورسن باحضوربیش وقت نماز؟
آیدی:من نیت که قیلسم دوشلر مال قیناردورسینه مده جوشلر
کیلهدور آواز ییراقدین قیت – قیت! هرطرفدین هّره هیت وهّره هیت!
وقت قؤل باغلرده مضطربؤله من (تکبیرتحریمه)ده کربؤله من
تانیمایمن نی (رکوع)قیسی (قیام) انگلامایمن نیمه دییدوراول امام؟!
آیته من:(سبحانک اللهم) دپب اؤزگاسی بؤلغان فراموش ونشیب
خاطریم دوربند،یؤقتورخصتی اوره من باشیمنی بیلمام رکعتی
بیری آیدی:سرفرازینگ باراپکن بارک الله مردنمازینگ باراپکن
منکه یاشیم اوتکاریب یپتمیش بیرییل سجده کؤرگن یؤق سریم ازتحتِ دل
روزه دین،حجدین، زکاتینگدین گپور! احتیاط و اعتقادینگ دین گپور
آیدی بو سؤزنی چو هفتادساله مرد روزه دین هرگزلب آچمه گرم وسرد
اویده نانیم یؤق اپدی بیرروزچون گشنه اؤتکردیم که من روزی بوکون
آوج عمراپردیِ وچون لاله اپدیمِ یاچو هفت ساله و ده ساله اپدیم
حج نی دیرسن یؤل اؤزاقدور وحرج کعبه گه محرم اپمسدور پای کج

[219] (دو)و(دی)سؤزی عموم آلگنده متنده (دور)و(دیر)معنالرگه اپشله تیلگن

[220] باروراپردی در میان کاروان

وقتیده قیلماب ایدیم خوب اهتمام
بیری ایدی: بیزتردّد قیلمادیک
تابلاغت ملکیغه قویدیم که کام
همچنان عقل رسیده نگ باراپکن
بوسخن نی انگلادی شیخِ امین
مونگه هم کؤزبپردینگ وِ قاش و قباغ
قدرتینگ باروتماشاقیله سن
ذات پاکینگ دورسنی حق المبین
کیمنی دنیاعقلی نی آلدی مگس
شونچه ایدی شیخ: ای صادق رفیق!
خرگه لازم بؤلدی چون مشتِ علف
شیخ ومنعم لربرابربؤلدیلار
شیخ ییغلارابِردی بازهم زار ـ زار
منکه خالق من سرافگنده نی
خواهله سم کافرنی مؤمن قیله مَن
اؤتکارورمن چونکه حلمیم دین منم
قؤیمسه آخربیرور من گوشمال
اویغاتورمَن لطفِ پاکیمدین اَنی
مونگه هم اویغانمسه رسواقیلای
گبرومؤمن غه خدایؤل آچه دور
یا الهی هم سمیع سن،هم بصیر!
قیلمه خوددانم که دانش کَنده دور
لشکرنفس غه پریشان لیقنی بیر
بونی زیرکلیک دوعقلیم دردِسر
کارنادانلر یؤلیده عفودور
بنده که عاجزلیغیدین قیلسه عار
گرتاپای دپسانگ بونسبتدین جوی

من زکاتیم چون بیرای مالیم حرام
جمله بیرصورت حرامین بیلمادیک
بیلمادیم قنداغ حلال وتاحرام[۲۲۱]
فرق ایتارده یخشی دیدنگ باراپکن
دپدی: یارب بونچه غفلت بنده دین؟!
مالدارایلاب بیراودین ایلگراغ
خلق سنی بیلمایدوروسن بیله سَن
هیچکیم نی سن بولردپک قیلماگین
کم بغللرارزنیگه ارزیمس[۲۲۲]
هم قضادین کپلدی قطاع الطریق
بؤلدی منعم لرنی مالی برطرف
ظاهریده باطنیده اُولدیلار
مَنگه کؤرساتدینگ مونی پروردگار
اّولی عصیان گه توتمام بنده نی
خواهله سم مؤمننی بیدین قیله مَن
شادبندم مَن سری قؤیغای قدم
یا انگه رنج گرانی ماه وسال
خنده نی بپردیم بیرورمن گریه نی
عاقبت شرمندهٔ عقبا قیلای
بندهٔ ناقص خدادین قاچه دور
مثل آدم دپک قُلونگه توبه بیر!
اولکه زیرک مَن دپدی شرمنده دور
آل بوزیرک لیقنی نادانِ لیقنی بیر
شیرلرنی قیله دوراهل سقر
راه عاجزلیک نی توت(عبدالغفور)!
مردودی حق دورودانش جای خار[۲۲۳]
بولماگین (اَماره) لرنی پیروی

---

[۲۲۱] بیلمادیم قیسی حلال،قیسی حرام؟!

[۲۲۲] اوشبو بیت ایکّله نسخه ده هم شو شکلده کیلتیریلگن

[۲۲۳] خوار

حکایه:

لاف اوراردی بیرهنرمندی نکو
شه نی درباریده مَن با آبرو
لاف اوراراپردیکه دورینی قیلای
جمله نی رازنهانی نی بیلای
شاه اگردوربین غه قیلغان سؤنگ نظر
اؤن اوچ ییللیک یِؤلنی دوربیندین کؤرر
چِونِ غبارآلوده اپردی چشمِ شاه
کپلتورونلردپدی من آیلای نگاه
من منی آیلارایدی یؤل یورمه‌دی
پادشاه اؤزتخت وپایین کؤرمه‌دی
تاشلادی شه دوربینی بیکار اپکن
کار- کارِحضرتِ غفار اپکن
عقل بیلن قیلغان عمارت خام دور
عقل جزوی آخری بدنام دور
شه بویوردی مردنی کؤزینی اویونگ
بیلیدین کومینگ،تیریسیدین سؤیونگ
هیچ روغن بؤلمغای آخرده دوغ
راستلیکده اؤتمگای حرفِ دروغ
اون بیرییلدین سؤنگره چون شاهِ نکو
بایگی دوربین نی قیلدی جستجو
اون اوچ ییلیک یؤلنی کؤردی دفَعتن[۲۲۴]
اوردی زانوسیگه شاهِ انجمن
وای ایسیز مردیکه قدرینِ بیلمادیم
بار اپکن آحول لیگیمَ آیریلمادیم
بحرکپتدی چشمه دین جو،ایزلامه
وقتِ فرصت اؤتدی مقصود[۲۲۵]ایزلامه
که یقین کپلدی بو یؤلده عمرِشاه
باشیدَه بار اپردی مرواریدکلاه
کوتاریب اوردی ودپدی:حیف من!
توتمادی دستیم نی آخرمردوزن
بیرنکودل یؤق اپدی اهلِ ضمیر
بیرنکو مرد دین سخن آچایِ دلیر
جمله بدبخت وسیه نامه اپکن
اهل دانشنی همه سی مثل من
سایلی ایدیکه:احمق پادشاه!
عقل کارآمداپمس،عقلِ خدا
جمله سرگردان وبرجا مانده میز
کس نه بیلسین خانده میز یارانده میز
بنده نی جنسیده یؤقدور اهلِ لاف
مثل خواجه حرفیگه یپتگای خلاف
اولکه بیلمس اؤزینی بهبودینی
اول نه بیلسون اؤزگه لرنی سودینی؟
هرهنرنی اهلی فرق ایلاربیلور
ضدّنی ضدّیدین تانی(محمدشکور)!
صاف دل اپردی اؤشلِ صاحب هنر
آنچه که نفسی دین اول کؤردی ضرر
اول ضرردین انبیاًو اولیاً
درگهی‌ده ایزلاراپردیلارپنا
ورنه روح اهلِ ضرردین پاکدور
اهل نسبت قابلِ ادراک دور
گرچه مونده مختلف کپلدی مزاج
راه عاجزلیک نی توت خالققه قاج
ایزلامه هردیودین سرمایه ای
آب وآتش بؤلمادی همپایه ای
اولکه صاحب درد،صاحب جود دور
اولین وآخرین مقصود دور
مقصودی کل دور وایمانی ولی
جزولارگه بسکه بؤلغان احولی

---

[۲۲۴] (قافیه التزامی)گه کؤره شونده ی یازیلگن اپکن،مپن هم قول اؤرمه دیم

[۲۲۵] بوییرده قافیه نظرده توتیلمه گن

حکایه:

(خواجهٔ نوری) لقب ده ذوالکمال
کهنه گورستاننی کؤردی صدشگاف
نېچه تعمیری یقیلغان گورنی
شیخ آه اوردی فراوان ییغلادی
زنده لیکده شیرگیراېردی بلاف
اورسنگ هرگزباشیگه یورمس اېدی
ناقبول ییرینی قیلدوردی قبول
تلی خاکیمیز و تن بیرقطره لای
بونېچوک مردیکه خاک آستیده گُم
نوربیررنگی مقام و منزلی
صاحب فرزند دل کېتگن اېدی
گوردین آواز کېلدی اَسته یور
قیلماگین ظاهرده گورومگه نظر
منگه زینت دوربیلسنگ خانه گور
هیچ جاکؤردینگمِوبی سلطان وتخت؟
شیرلربار‌دورکه سن آلدیده مور
کاولاسنگ عقلینگ یېتوشماسدورکمال
تیز رو بؤلگین بووقت مانندبرق
قلب صوفی زنده دین نسبت تاپار
آدمی بیر وقتده تورمس هیچ دور[۲۲۶]
هرگذشتیمدین اگرقیلسم بیان
شیخ سرعت قیلدی چابک یېتگانی
تا یېتوشدیلرکه بؤلدی وقتِ شام
هم نماز اؤتکاردی اول صاحب نظر
اؤزلریگه دیر اېدی ای نفس شوم
کارمردانلرنی خوب اندیشه قیل
هرکېشیگه اوچراسانگ(عبدالجلیل)!
طُرفه سخت جان سَنگه هلاشوره پُشت
بودرشت رولر بؤلورآخرده نرم
بنده بیشرم دور، بویؤلده فتنه دور
نفع بنده دور وبنده بیخبر

بارور اېردی جاییده دریای حال
اول کلانلیکده مثالِ کوه قاف
شیخ نی کؤنگلیغه سالدی شورنی
وای ایسیزآدم دېدی قان ییغلادی
آخریده صاحبِ گورشگاف
باغلاسنگ بوخانه ده تورمس اېدی
اصلی اندین اختیاری جزوکل
قلبی میزبار ایکّی عالم انگاجای
مؤمنِ کامل اېدی یاروی شوم
چون بقادین انگه یېتگان حاصلی
هم خودیدینِ غیردین اؤتگن اېدی
مرد دوربین سن باشیم اِوستیده تور
خاکنی آستیده پنهاندورگُهر
شیخ اؤزحالینگ گه بؤلگین قیلمه شور
یؤقتو بو ویرانه لرگه کنجِ رخت
هرکدام اؤز وقتیده (بهرام گور)
صدزبانینگ شرحیگه بؤلگای ملال
تلِ خاکیغه کؤنگلنی قیلمه غرق
جایی کېلسه گردیدین علت تاپار
بوِزمانه آنچه پیچاپیچ دور
سن کېین قالغونگدوکېتگای کاروان
اېرته اېردی کاروانني کېتگانی
جمله خلقنی تاپدی شیخ اهلِ قیام
همنفس یؤق کیمغه اَیتسونلرخبر
آتش آلدیدِه بو وقت بارمیزچوموم
تاتیریک سن یخشی ایشنی پیشه قیل
معتدل بؤل،معتدل بؤل،مُعتدل!
آسیای مرگ گه بارسن دُرشت
تحت پا آستیده قالغان سؤنگره چرم
دردسر بؤلغانده مینگ کُفرآیته‌دور
خواجه چون اؤزملکیغه قیلمس ضرر

---

[۲۲۶] آدمی بیرحالده تورمس هیچ دور

قصدخواجه شولکه آبادان قیلای
هرکیشی جایینی گلزاری قیلور
بۆلمسه شدگارخرم چون قیلور؟!
همچنین پامال بۆل شدگار بۆل
بنده لیک قیل فرد بِۆل ثابت قدم
آنچه سُست لیک سَنده دورناپخته کار

حکایه:

بار اېدیِ وقتیده بیرافسونگری
دېدی: مَن افسون گوناگون ایلاسم
قالیب اُول اندیشهٔ بسیارگه
اۆلتوریب اېردی اۆزین سالیب مگر
کۆردیلراژدرنی صاحب دل عیسا
سوردی احوالینگِ نېچوکدېب اُول نبی
دېدی تحسین مَن که افسون ایلاسه
مَن که هفتصدسال عمریم مونده فَرد
عقلی یېتمایدور بو سودالرگه غرق
مثل برقدیک اۆتدیلرشونداغ عیسی
بازبیروقتدین سوغون عیسی پاک
سوردیلرمردین نی قیلدینگ کارنی؟!
دېدیلرعیسا شجاعاتینگ قنی؟
لاف اوراراېردینگ که سَن چالاک وچُست
دېدی قیلمایدیم پسند افسونینی
نام حقنی اَیته بېردی سخت–سخت
بنده لیکده حاجت اېرمس چون وچند
نام حق ایمانگه رونق دورمزید
بورموزلر بحر اېرور(علم لُدُن)
گوش دل بیرله ایشیتگیل معنی‌نی
کیم غه دعوی بۆلسه آفت انده دور
مار، نفسینگ دوروسَن افسونگری
تن مکان مار اېرورصاحب سَبق
که بو یۆلده توبهٔآدم کېرک
بۆلمه سرکشلرغه هرگزیارِغار

هربیابانینی بیربوستان قیلای
اّولین ویران وشدکاری قیلور
تابوزولگای انگه یېتماس رنگ نور
تحت پای همچنین دهقانده [۲۲۷]بۆل
کوهلرباشینگه توشسه اورمه دَم
خلقنی دیوانه قیلغان روزگار

اول ایشیتدی جاییده بیراژدری
گنجی باردور ماری افسون ایلاسم
باردی آخرمارایزلاب غارگه
حضرت عیسی اِیدیلاررهگذر
قیلدیلار اژدرنی یوزیغه نگاه
روزاۆتدی وه نېچوک بۆلغای شبی؟!
مسکنیمدین پاک بیرون ایلاسه
صیدایتارمَن دېدی بو ده ساله مرد
نیک وبدنی حق اۆزی قیلسون چوفرق
غره سیدین قالمس اېردی اژدها
کۆرگانی کېلدی بولرنی دردناک
دېدی صدشکرصیدقیلدیم مارنی
غیرتینگ باراېردی حالاتینگ قنی؟
آخرینگده بندقیلدی دام سُست
بار اېدی قصدیم تۆکایدېب خونینی
که تنیمنی اسمِ حقِ قیلدی کَرخت
بنده بۆلسنگ بول اَنی نامیگه بند
صیدِشونداغ نام بول(عبدالمجید)!
جانِ قولاغی بیرله انگلارهنمون
کم قیلای دېسنگ دلینگدین دعوینی
کیمغه زاری بۆلسه رحمت انده دور
روحِ عیسی دوربدن نی سروری
زهرلَرنی برهم ایلار ذکرِحق
ورنه پایینگدین آلوربونفسِ سگ
کیمکه سرکش دورآنی آفاتای بار

[۲۲۷] قافیه بوییرده کیلیب بوزیلگن

نیک خواهانلربلالرکؤردیلر تاعقیب نوش، نیشترکؤردی لر
نفس،تن ملکیده دور بیرکوهِ قاف ای برادر یخشی افسونگرنی تاپ[۲۲۸]

***

«چونکه مؤمن آینهٔ مؤمن بود روی او زالودگی اِیمن بود»
جاندین آرتوق راق حقیقت دانی سَن بوکسل‌غه ایزلاگین لقمانی سَن
هردلِ بشکسته نی شاگردی بؤل کَم طلب دورسَن طلب قیل تؤغری بؤل
که بو یؤلنی کؤرگانیدین سؤره کوچهٔ مقصود طی اورگاندین سوره
پالرینگ آبله قیلِ اور دست و پا یخشیلردین ایزلاگین بوی شفا
دل که قیلدیِ اوّلین هرجنس گاروی گرچه رنگ آلمس کؤتارگای خویبوی
بوسبب دین اَیدی شاهِ اولیا هرشهرنی خلقینی رسمی جدا [۲۲۹]
کؤردورکیمکه مسافر دَور او شهر کشتی بی ملاحِ بؤلمس روی بحر
عقلِ کل تاپگین رِجوع منزلغه قیل دلَنی شهرین سیرقیل(عبدالجلیل)!
(چارارکان) عناصراَنده دور گرچه ناریم بارونوریم اَنده دور
معرفتده آب وآتش، بادوخاک هربیری بیرشهر اِبرور ای عقلِ پاک!
شهرِآتش آب نی جنسی اِیمس هرعدو بیر- بیرگه هم اُنسی اِیمس
ضدیکدیگر اِبرور بوخاک وباد طبعِ آتش نی فروع قیلغای گشاد
قوّت آتش دو بادِ وجهل هم بو سبب دین اهل دین نا اهل هم
شادی وهم غم مرّکب بؤلمادی روزچون پروردهٔ شب بؤلمادی
روزوشب چون ایکّی شهردورتن ارا هم گنه شب دور وهم حرص وهوا
روزایمان دورهمانِ خُلقِ نیکو یؤلده یؤل یورار اِیمیش اُول مو - بمو
بو منازل لرنی مَن اَیدیم سنگا اَیتامن هرشهرنی رسمی جدا
بندهِ راهِ طریق بؤلماق کبرک یخشی خلق لرغه رفیق بؤلماق کبرک
ای برادرمشک دین بویی یؤقار گنده یاری ایلامه خویی یؤقار[۲۳۰]
بّدنی یار ایتگن آخرده بد بؤلور[۲۳۱] نیک وبدنی تانیمسِ لرچشمِ کؤر
کؤریی دل جمله علت دین بتر بومریض غه انبیاً مضطردولر
ای خدا یاعلتِ دل بیرماگین کوچهٔ شیطانغه منزل بیرماگین

حکایه:

بارور اِبردِی ایکّی کؤر نابینا روز اوّل بیر- بیریغه آشنا
ایکّیسی کَسب هوایی قیلدیلر وقت شامی،عزم راهی قیلدیلر

---

[۲۲۸] قافیه خطاسی بوییرده هم تکرارلنگن

[۲۲۹] هرشهر نینگ خلقینی رسمی جدا

[۲۳۰] قیلمه یاری گنده غه،خویی یؤقار

[۲۳۱] یاری اِیتگن بدگه،آخربدبؤلور

رهنمای مُلک دلدینِ اونوتوب
اول شهرنی صاحبِ مسکن لری
هم هوا روزِ زمستانی ایدی
توشدیلرکاریزغه ناگه ایکّی تن
وای سزایی بیزینگدیک کؤرخر
ایکّی کؤربیر ـ بیرگه بؤلمس رهنما
شاد عصابؤلسه درک قیلغای ایدیک
کؤردیگراَیدی: ای (عبدالامین)!
آب چهَ پراپردی ویؤق اپردی دلق
اؤلتومس اپردی وجاییگه تینیب
شب نی روزایتگونچه بؤلدی داروگیر
شیخ ناقص بؤلسه ایماننیِ بوزور
شرع پیغامبردین اولوقت دورِ توشوب
آخرین منزل لری بؤلغای سقر
بؤلسه اپردی بیرته‌سی یؤلدهِ بینا
پیرناقص بؤلسه ناقص دورمُرید
قؤلنی تاپشورگین دلِ آگاه گه
چه گه توشگان سؤنگ بؤلالمنگ مُخلصی [۲۳۲]
بوسببدین اَیدی اُول کامل دلیل
کؤرلر اپردی مسافر وغریب [۲۳۳]
مغرور اپردیلراولوغ آوازه گه
بؤلماگین شیطانغه هرگز یارِغار
بورموزگه کؤردورعقلِ عوام

حکایه:

سیدی بار اپردی مردِکفش گر
مغروری حسب اپردی یو دلقی اپدی
بیلوراپردی اؤزینی سلطان وتخت
وقت طهارت اوچرادی بیرمتقی
سن اؤزینگ حمّال وهم کم امتیاز
چون نمازینگ کپتدی روزه نگ نادرست

بارور اپردی بیر- بیرین دستین توتوب
بار اپدی اول یؤلده کاریزکن لری
هم اؤشل شب برف وبارانی اپدی
یوزپشیماندین دیر اپردیلرسخن
همسفرسیز، بیمحل قیلدیک سفر
یؤل یورورده آلمادپک قؤلغه عصا
یؤل بلندوپستی نی بیلغای ایدیک
قسمتیمدورکپلدی تقدیراینچنین
نیم شب اپردی مطلع یؤق چوخلق
گاه- گاه بیر- بیرنی اوستیده مینیب
با امیدیکه چیقاردوردین نفیر
همچنان پیرو مرید دورایکّی کؤر
بیر ـ بیرینی دامنیگه یاپوشوب
ایکّی کؤرو نابینای بی خبر
بیِ مشقت یؤل یوروردی بارها
سن تانیب دستینگنی بیر(عبدالمجید)
نابینادپک توشمگای سن چاه گه
استخوانینگنی کؤمورگای کرگسی
هرشهرنی خلقینی رسمینی بیل
بوشهرگه کپلیب اپردی اَیلانیب
توشدیلر اُول چاهِ بی اندازه گه
هرشهرنی نپچه نوع انجامی بار
جان بغیشلرانگلاغان سؤنگ صدقِ تام

فرضِ و واجب دین همه دین بیخبر[۲۳۴]
اول نسب بازارینی غرقی اپدی
اُول وضو وقتی اوراردی یوزگاسخت
دپدی مونداغ قیلمه ای مردشقی
بو وضو بیرله نپچوک بؤلغای نماز؟!
ایشنی مونداغ قیلماگین ایعقلی سست

---

[۲۳۲] چهَ گه چون توشدینگ بولالمس مخلصی

[۲۳۳] کؤرلراپردی مسافرهم غریب

[۲۳٤] فرض وواجبلرهمه دین بیخبر

بنده لیکده کاردان بؤلماق کېرک
انبیاًگه کېلدی شوندغ ترک مرگ
بؤلسه مزدور سست مزدی کم تېکار
حق سخن بیروقت ایشیتگان یؤق اېدی
نام مغرورلیکده اېردی مغروری
وقت عصر اېردیکه ییغلاب باردی اُول
اُول پدردین یؤلیده هوشیار اېدی [۲۳۶]
اَیدی مؤمن لرهمه آیینه دور
بلکه کامل دور اوخلق ایمانلاری
کیم دېسه عیبینگنی دستگیریم دېگین
رو ـ برو بؤلسه ییقیلگین پا ییغه
تانیماب سن پیرِ بادولت اېکن
ای پسراېمدی نسب دین قولنی یوو
سیّدبی علم چنان بیگانه دور
آش بی روغن واسبِ بی لجام
بی فضیلت خواجه نی همچون دېگین
ای پسرزینهارعلم تعلیمین آل
باردوسینه مده عزازیل مسکنی
بورموزیدورکه ای(عبدالحسن)!
علم،ایمان اهلیغه ارشاد دور
بوسخنِ نی انگلادی ناگه سیّد
دېدی من رسوا اېکنمن بیخبر
وادریغا بی محل اویغاندیمم
غصه دین بؤلدی دلیم بسیارتنگ
ایشنی اول حاذق دوراندیش ایتار
هرمخالف گوش نی تحتی دین آلور
کیم سنی عیبینگنی ایتسه یوزغه سخت
خوی دشمن،چه گا ایلتاراخری
کیمکه ظاهرقیلمه‌دی، دشمن دېگین
قیلسه ظاهرجان تصدق ایلاگین
بهره آلگین گوهرِ پنهانیدین

قیغودین قّدی کمان بؤلماق کېرک
سن نېچوک ابله که قیلدینگ ایشنی ترک
یخشی ایش قیلسه مزی هردم تیکار[۲۳۵]
هیچکیمدین سخت ایشیتگان یؤق اېدی
خاصلرنی راه ورسمیدین دوری
سینه سین پیش پدرگه یاردی اُول
معرفتده سیدسالار اېدی
چون اَلرنی سینه‌سی بی مینه دور
کؤیه دورِگمراه لرگه جانلاری
باشیدین یلانگین وپیریم دېگین
یوزنی سورتمانگمی ایزینی جاییغه
معرفتده صاحبِ نسبت اېکن
تاکه عمرینگ باقیدورتینمای اوقوو
ایکّی نقشین اوستی آچوق خانه دور
یاخطی دوریؤقتو املای تمام
آتش ایچره همچنین دیگ مسین
کؤرلردېک یورمگین وقت شمال
ازبرای گؤرِ اوچون کاریزکَنی
نورچشم سن کؤیگانیمدین ایته من
که بوشوکت لازم اولاددور
دیده سیدین خون توکردی ایمرید!
جمله نسبت تاپدی ومن بیخبر
دامنیمغه توشتی آتش یاندیمم
باغلادی راهیمنی بوناموس وننگ
داروقتی زحمتی نی ریش ایتار
یاره بی نقص بؤلدی اول داروسالور
سن انی کیمیابیل ای شوریده بخت
سنگاقیلمس عیب لرنی ظاهری
بیلمسه معذور ای(عبدالامین)!!
بلکه خان ومان تصدق ایلاگین
جان تصدق قیل اداشمه یانیدین

---

[۲۳۵] ایشنی یخشی قیلسه مزدی خوب تیکار

[۲۳۶] آته سی دین یولیده هوشیارایدی

وای اؤشل بیناکه عیبینگ اَیتمسه
موندنیم[۲۳۷] مشکل بویؤلگه کاریؤق
حیف نادانلیغدِه قیلغان کاریمم [۲۳۸]
عمربازاریده مَن بی بهره ام
تاپمادیم بیرگوهرقیمت بها
نورایمان صحبتیدین تاَزه‌یی
باطنیده گنجِ بی پایانی بار
اوِچراسه اَلدیده سرافگنده بؤل
سن مبارک قؤلینی قرآنچه بیل
کیمکه سعی ایلامسه نابود بؤلور
کیم دیسه عیبینگنی سلطانیم دیگین
بایگی سید اؤقودی علمِ قال
علمِ صرف وعلم نحویدین ولی
کیلدی انگه اَیلانیب ادراک تام
غرق بؤلدی مژدهٔ اقبالَ گه
توقسان اوچ پیردین نظرتاپدی ولی
بارور ایردی چرخ اوروب اثنای را
تاپدی اُول مردنی زیارت اَیلادی
بارک الله دست وبازونگغه سنی
بیرخَرِناشسته حیوان مرد ایدیم
گرچه اوردینگ یوزیمه بیر ترسکی
دِولتینگدین عرش گه یتدی روحومم
مَن غلامم،رشتهٔ بؤینومغه تاق!
شادمن‌هم اهل ایمانی اؤلای
یاقه چاکی ورفونی بیلماگن
سخت اَیتگن صاحبِ نسبت ایدی
همچودهقانِ ایردی مشتاقِ زمین
کؤردی که سیّدصاحب همتی

یؤل اداشگن ایگری یؤلدین قاچمسه
جمله مست و بیرکیشی هوشیاریؤق
چون گلوم کیتدی نی بولغای خاریمم؟
گوهرم دیرمن، ولی خرمهره ام!
اصلِ گوهرصحبت صاحب دعا
صِدقِ پاکی دل اراَ شیرازه‌یی
سَن شونیدیک[۲۳۹] پیرنی ایله اختیار
خاک پایین کؤزغه سورتگین بنده بؤل
تاکه اؤلگونچه بویؤلده سعی قیل
اُول فضیلت یؤلیگه مسدود بؤلور
باشیدین ایلان نگهبانیم دیگین
هم مسایل ختم هم (ملاجلال)
علم منطق دین قیلیب حلِ مشکلی
بؤلدی نیکوعالمِ تحصیل تمام
هم رجوعِ قیلدی کمالِ حال گه
بؤلدی سیّدنی ایمانی کَاملی
اوچرادی اول سخت اَیتگن پارسا
قولینی اؤپدی وِ چندان ییغلادی
جان بیرای بوکتف وبازونگغه سنی[۲۴۰]
بیرسیه دل گنده چوپان مرد ایدیم
عرش روشن بؤلدی منگه بیشکی
چون توزالدی قالبِ مجروحومم
باردیگرترسکی یوزومغه قاق
اوِیغانای ازسرمسلمانی بؤلای
مَن اؤشل سیّد، وضونی بیلماگان
مثل (نجم الدین) باهمت ایدی
بار ایدی انگه حقیقت تخمی دین
که بؤلم [۲۴۱] تاپشوردی تاپغان نسبتی

---

[۲۳۷] موندین هم
[۲۳۸] کاریم مپنی
[۲۳۹] شونینگدیک
[۲۴۰] بوییرده هم قافیه مراعات بولمه گن
[۲۴۱] بول هم

(شمس)دېک شیخ کۆپدونورایتگن سَنی
پیربسیار و مُریدنایاب حیف
ورنه نورانی دومیز(غوث)وملَکِ
یۆلنی باغلاب دورکه بو دیو عَسَس
عقل کوته بارِه تورگن راه گچه
بیزاۆشل دیوانّۀ سرکه فروش
بیرنفس ده اول دوعیدینی تاپار
علتی اصلی روشلردین چیقار
مثنوی خرمن اېرور من خوشه چین
مرغ زیرک من اولوغ دانه آلای
خاطریمنی کوچِۀ(تفرید)گه ایلت
توشتی یۆلغه غیرلاردین یوزیاپیب
کېلدی اول صاحب نظرنی آلدیده
سویدی[۲۴۲] اُول سیّدنکو فرزندینی
دېدی: اُول صادقگه اوردینگ دست وپا
اَیتور اېردی اول تیلی بیرله جواب
سیلی اوردوم گردن شیطانغه من
ای گرامی روح دوعالم منده دور
کیمکه کار افتاده لردین سۆرمادی
کۆردی وهرکیم بویۆلدین قیتمادی
کۆرمگان کۆردیم دېسه کۆرگن اېمس
اولکه کۆرگان بۆلسه جان لنگر بېرور
چرخ اورارعشق بحریده ملاح وار
اولکه کۆرگن بۆلسه هیچ کۆردیم دېمس
آری عِشق هرکیمغه بیروقت یۆل آچر
عقل مُستدرک هیولایی اېرور
بندۀ عشق من که یۆ قدور چون وچند
یۆلده باردور نوردایم اولیا
دیو وسواسی سالیب دورهوشیگه
وقت تنگدورکس چوکس دین قاچه دور
بېرمه دنیانی ایشیگه آب ورنگ

یۆلغه کېرگودېک(جلال الدین) قنی؟
کۆپتو صیقلگر! قنی آلوده سیف؟
مِس تاپالمایمیزکه کیمیا قیلغودېک
وَرنه هرپیر(بایزید)دین کم اېمس
عزم پیردرکارداراللہ گچه
کېمکه قیلسه قطره مَندین بازنوش
ایکّی دنیانی کیلدینی تاپار
غرق نوربۆلدی ضررلاردین چیقار
عمرکم قالدی سفرگه باشلاگین
گنجیدین من پروپیمانه آلای
کشتی صدقیم رهِ(تجرید)گه ایلت
حالی قنداغ بۆلدی اُول نسبت تاپیب
بایگی کۆیگن پدرنی آلدیده
هم گرامی القدر[۲۴۳]هم دلبندینی
یۆلغه توشتونگ نیمه یېتکوردی خدا
راه عجزی تاپدیم وچشم پرآب
ینگی کېلدیم کفردین ایمانغه مَن
گرچه دردکۆردیم مرهم منده دور
کۆرکېتدی و بو یۆلنی کۆرمادی
یوزهنرتاپدی بیرینی اَیتمادی
عشق بیابانیده یۆل یورگن اِبمس
مثل(منصور)سّریاشورگن سر بېرور
مثل (ابراهیم) گلستان انگه نار
طی اورار صد عرشنی یۆل یوردیم دېمس
اهلِ (وحدت) اهل (کثرت)دین قاچار
گاه صاحب شوکت واهلِ غرور
شیرمرد لرنی قیلورب یرموگه بند
قیچقورورطالب بیا!طالب بیا!
شیرمُضطردور بو وقت خرگوشیگه
جایی کېلسه فیل مگس دین قاچه دور
جای مسلوخ خور یازاغ و کلنگ

---

[۲۴۲] سیودی

[۲۴۳] گرام القدر

چشمی بؤلسه نفس بانی دوراَنی
کیم قدم نی ایلگری قؤیدی کجا
بنده گه پوشیده دورعیب وهنر
کیمنی چرلار[۲۴۴]بؤلسه لطف اکبری
آگه اَیلارشک وریبیدین اَنیَ
بنده اؤزعیبیگه بؤلسه منفعل
کیم مسلمان زاده دورایمانلی کَس

حکایه:

بیرمؤذن باراپدی نیمکاله جانِ
عادت اَیلاب اپردی شونداغ سست پای
شیخ (بهاوالدین کاسانی) امین
سخت تپکدی گوشیغه بیؤقت اذان
چشم بؤلسه جوهرِ بدرِمنیر
باریب اَیتینگلارکه ترک اپتسؤن اذان
کیم کلمه نی اگر اپتسه غلط
اول اگرملکیده دور کام نخست
مردکاملدین که تعلیم آلماسه
اَیدیلاربوسؤزنی بیرپیرمزید
کس یباردی کارینی انگلاب کپلینگ
باردیلارایکی درست سالارمرد
دینده خالص اپرِدیلار اوچ ذوفنون
قیلدیلار تکرار(حَی علی الصلواه)
رهروان یؤق تؤغری یولدن قپته سن
ذات حقدین شرم قیل مرد سقط
اصلی سرکش اپردی بیوقت گوی اپدی
وزمین بؤلدی بار ذلتی
باغلاب آلیب کپلدیلار شیخ آلدیده
دیدیلاربدبخت نی موندین دور قیلینگ
عیب جاهلنی دپمنگ سخت کپله دور
گردنینگده عبدبارهفتاد قرض
سینهٔ ابله بوغمدین تیترادی

گِردیلاب دورانی ما ومَنی
مِثل (ابراهیم) تاپار نورِصفا
لطف حق دوربنده بؤلسه باخبر
یپتکورور سّر وقتیده بیر رهبری
کؤرساتور بیرپاره عیبیدین اَنی
جان فدا قیل آلدیده(عبدالجلیل)!
عیبینی آلدیده اَیتینگ آغریمس

بیمحل اَیتور اپدی وقت اذان
بی فراست اپردی وقت نی تانیمای
بؤلدیلر مهمان اؤشل ده گه یقین
اَیدی اول کامل که چشمیگه زیان
صبحِ کاذب بیرله صادقنی تانیر
دوزخی اپرمیش مؤذن بی ایمان
اُول ضعیف ایماندی،ایمانی غلط
تعلیم آلغونچه اول اپتماغی درست
بایگی اؤزبیلگانیدین قالماسه
دوزخی دور اول مؤذن ای مرید!
بؤلسه منکر عیبیگا،باغلاب کپلینگ
اشتلم سیزاپردیلارپاکیزه مرد
مؤمنی نی عیبی نی تاپماق اوچون
یؤل ییتورگان بنده تاتاپغایمو راه
بواذان شرعنی،بیوقت اپته سن!
اپته سن دایم کلمه نی غلط
باطنی تاریک،منافق روی اپدی قپته
جوش اؤراراپردی دلیدین علتی
چشم ودلنی آچدی اول صاحب دیده
که بو اپله مرهمین کافور قیلینگ
قالبی دین بوی دوزخ کپله دور[۲۴۵]
کونده ترک سنت وصدترک فرض
اولیاً نی تیغی گه زود اؤچرادی

---

[۲۴۴] چارلار

[۲۴۵] بویپرده هم قافیه قاچگن

بی نصیب کېتدی ایماندین کوردل بؤلمادی اول شرمسار ومنفعل
توتسه اېردی راه عجز نی اول زمان صحبت غوثدین تاپار اېردی ایمان
راه عاجز لیکدو عرشنی پایه سی مشت پرلارنی خدا همسایه سی
کېم دیسه عیبینگنی سن دلشاد بِؤل دامنینی تؤتگیل ومنقاد بول
دین اوچون تاشلا اکابرلیکنی سن قیلمه پروا خلق نی طعن وننگی دن
مزدوری ایمانی کامل بؤلسه یار سلطنت نی ترک اِیتیب آلدیگه بار
من فلان شه،من فلان کس من دېمه تشویش حشردنی مَخلص من دېمه[۲۴۶]
اؤچراسه فِتراکیگه سگدیک یؤگور دین طلب قیل،عار وناموس نی ییتور
اېتماگین مَن خواجه،اول مردغلام خواجه اولدور بؤلسه ایمانی تما م
خواجه لیک شرطیکه قیلسه بنده لیک کار وباریدین اوچون جان کنده لیک
بنده بؤلمای حواجه لیکلر لاف دور خواجه اول دور صاحب انصاف دور
اؤلدی کېتدی اول مؤذنِ دغل هم اودنیا،هم بودنیا دور کسل
اوچرامه ابله گا حدی دینِ آشر بیرماگین نادانگه پند،جهلی تاشر
حق سخن نی مرد دریادلغه اَی معرفت نی سېن دینی کاملغه اَیت
وادریغ بیرکېچه محرم بؤلمه دیک خرصفت بؤلدیک وآدم بؤلمه دیک

***

«موی کج درپردۀ گردون بود چون همه اجزات کج شدخون بود»
همچنان پوشیده دورعیب وهنر تاشلااطواربدینگ نی کج نظر
کج لیگینگ نادانلیگینگدین دورسَنی مَحض سرگردانلیگینگدین دورسَنی
راستلرنی راهی بی خوف وخطر نیک لردین اصلی یېتماسدورضرر
دست کج بؤلسه بؤلورنقصان پا سربراوردی ایکیسیدین هم خطا
جمله اعضانی بلاگه ساله دور نور ایمان در میانه هاله دور

حکایه:[۲۴۷]

دزدی بارایردی بسیاربدهوا ناپشیمان ایردی انکارِخطا
تاریکستان ایردی انگاشهرِدل خاطریده یوق ایدی خوفِ جلیل
قیلدی قیرق اوچ سال ناشایسته کار توتدی آخرقهرهای کردگار
آلدیغه کیلدی همه قیلغان لری نیش اوراردی تاپدِیِ آخرنیشتری
توشدی آخربیرعَسَس نی قولیگا بارایدی چندین عَسس اُول یولیگا
عیب ونقصانینی بیر- بیرکوردیلر شاهِ عادلغه اَنی تاپشوردیلر
شاه اَیدی مونگه شدّت کیلتورونگ دستَ راست وپایی چپینی اوزونگ[۲۴۸]
وه غریب بیچاره گه احرج ایکان دست وپاکج یولغه سالدی کج ایکان

---

[۲٤٦] پای چپ هم راست قولینی اوزونگ

پس بوکجلیک لرتندین بولدی دور
بیغلارایردی مردیولده باش اوروب
اَیتورایردی دست غه کیم:ای ناگیرا
بارورایردی حج ساری (شیخ شرف)
کوردی اُول دزدنی پریشان حالینی
دیدی منگه بسته بولدی راهِ حج
چونکه کج ایردی کیسیلدی دست وپا
نیتیم بارایردی سرعت اَیلاسم
من یوگوردوم هرقدمده پیش وپست
چون نظرقیلدیم که اَحرج لیکلریم
اِیتور ایردی بایگی نامحرمیم
مفلسم حج یولیده بیچاره من
اولاً طالب اوزونگنی راست قیل
دست کج بولدی نیچوک یولنی آچر؟
اولکه کج بولدی بلای عون ایرور
گردیدین ایریلماگین(عبدالوفا)!
عرش چاکردوراَلاریول یورسه لر
بسته بولدی شیخ نی راهِ حجّی
دیدی من:اُول اوزیمنی راست اِیتای
شیخ ریاضت چیکدی ییللیک یتی ییل
که قدم قویغیل بوگون ازروی ناز
کیلدی هاتفدین قولاغیغه ندا
قیلدینگ ییللیک ییتی ییل کارِملک
زودقدم قویگین که کعبه انتظار
جان پاک کعبته الله مشتری
شش جهت دین نورکوراردی کعبه نی
کارقیلدی آلدی حقدین پای مزد

بعدازان بومردنیکوتربولور
دیده سیدین خونِ حسرت آقوزوب
آخریمنی ایلادینگ بی دست پا [۲۴۹]
خواجهٔ دریادلِ عالی نسب[۲۵۰]
سووغه توشگان سرخط اقبالینی
یولنی باغلابدوراوشل اعضای کج
قیلسه پیوندبولمس ایردی جابجا
کعبته الله نی زیارت اَیلاسم
منگه معلوم بولدی نقصِ پاودست
بیحساب وبیعددکج لیکلریم
بلکه سندین بولدی افزونترغمیم
منکه کجلیک بیرله قیده باره من؟[۲۵۱]
سونگره خضراختارگین واخلاص قیل[۲۵۲]
مینگ فرشته دستی کجلاردین قاچر
گرچه مومن بولسه هم فرعون ایرور
راست بازاریگه دیرلر اولیا
شادکجلیکلرنی برهم اورسه لر
بولدی عبرت دزدنی پای کجی
دست وپاییم کج نیچوک حجغه ییتای
قیلدی طاعت همچومانندخلیل[۲۵۳]
کعبهٔ مقصودیانینگده پیشواز
اِیزله بنده حاجتینگ نی حالیا
بغیشلادیم هرییلده حج اون ییتی لک
درگهینگده چرخ اورارامیدوار
چیقدی کامل خانقه دین تاشقاری
که معلق کوردی عارف کعبه نی[۲۵۴]
اهل دانش لرغه عبرت بولدی دزد

---

[۲۴۹] مینی آخر ایلادینگ بیدست وپا

[۲۵۰] قاقیه لرماس توشمه گن

[۲۵۱] ایگری یول بیرله قه ییرده باره من؟

[۲۵۲] اوشبو بیتده هم عادتده گی دیک قافیه بوزیلگن

[۲۵۳] قیلدی طاعت مثل ابراهیم خلیل

[۲۵۴] اوبو بیتده هم قافیه رعایت بولمه گن

کوچۀ هرملتِ روحانیان
خواه کافربولسه خواه اهل ایمان
اهل دلگه علَت هم ملت بولور
بت پرستلیک مردغه عبرت بولور
اصلی کج قرآن نی آلسه،کج اوقور
دینی کجلر،حقنی نی کج معنی بیرور
حالتی بیرگین که هم وجد وکمال
قطره لرنی من قیلای آب زلال
همتی بیرگین که بی تمکین بولای
ماؤمن دین قول یودوم مؤمن بولای
نسبتی بیرگین که بِی بابِ خلاف
آلدیده ارزنچه بولسون کوه قاف
مُلکتی بیرگین که من امیدوار
چون قیلای من تایمینِ وتایسار
غیرتی بیرگین که ای حق المبین
نقدکونین نی یریم جوآلمایین
مهلتی بیرگین که دایم فتح باب
چرلاسم [۲۵۵]آلدیمغه کیلسون آفتاب
غیرتی بیرگین که تاجوشی قیلای
غیرنی دلدین فراموشی قیلای
عزلتی بیرگین که آغازی قیلای
لامکان ملکیغه پروازی قیلای
سِبقتی بیرگین که تاصادق بولای
کعبۀ نورانی گه عاشق بولای
شَفقتی بیرگین که ایزلای کارنی
مورگه ییتکورمایین آزارنی
طاعتی بیرگین که دایم بی ریا
بی ریاطاعت نی ییتکورگین خدا
نعمِتی بیرگین که شکرافزون قیلای
خوف دین دین قامتیمنی نون قیلای
صَولتی بیرگین که معموراختارای
موسی دیک رازآیتماغه(طور)اختارای
نگهتی بیرگین که غم دین آیریلای
مصره یوسف بولسه کنعاندین قیلای
دستگهی بیرگین که بادولت بولای
دولت ایمان دور،ایمان ایزلاب اولای
رغبتی بیرگین که مرِگدین ایلگراغ
دیدۀ فرعونغه باسای میلِ داغ
رحمتی بیرگین که من لَک بخش بولای
عاصی اُمتلرگه یکیک بخَش بولای
قُربتی بیرگین که نورحاصلِ قیلای
کیم یولوقسه نورگه واصل قیلای
همچنان آیتورایدی شیخ نَسَف
آچیب ایردی عرش سارِیغه چوکف
چون نداکیلدی که:ای بیدستگاه
درگهیم آچوق ایروربیگه- پگاه
گرچه مقصودمکرم ایزلادینگ
حالی هِم مقصودنی کم ایزلادینگ
کِشت وقتی کَیمکه تأخیرایلادی
مثِل سَندیک ایشده کیین اوچرادی
مَنتظردورکشت غه دهقان عمل
سَن ایکیب کیتگین بوگون پیش ازاجل
توردی کعبه ایرته دین پیشین گاچه
عرشی لاریوزیغه ایلاردی نگه
آخری دم بولدی مقصودی تمام
راست ایردی راست کیلدی نیکنام
پا بریده دزد توبه قیلمادی
بایگی حالاتیدین آیریلمادی
اولدی آخر هردوپادین آیریلیب
لطفِ پاک ربنادین ایریلیب
هیچ کِپم نی کاری عادت بولمسون
کارعادت بولدی دین بولدی زبون
خیروشرعادت که بولدی ناگهان
اول توتارملکیگه غارتگرمکان

[۲۵۵] چارلاسام

ریشهٔعادتنی اوزماغی قیین
هرکیشی عهدیگه چون پاینده یوق
کیمگه عهدایتدی که بوزماغی قیین
رّد درگه دورخداگه بنده یوق

حکایه:

اصفهانده بارایدی بیرجوی کن
بیرلک هفتادگاوی بارایدی [۲۵۶]
ییمس ایردی اصلی بی مهمان طعام
کای بحق ذات پاکینگ ذوالجلال
بیل چاپاردی روزتابستان مگر
اوچ دفینه هربیری یاقوت و لعل
زنده ایردی (عمرِعبدالعزیز)
شه نی کشفی بارایدی ازروی کار
تاشیتیب – اَرتیب خچرلرگه اَنی
وعدهٔ دولتگه ییتکوردی قریب
سوردی شه مال فراوان کیم نیکی؟
شه گه اَیدی مردمنعم وغنی
ایلتامن مملوسری ای شهریارِ
دیدی اول سلطان حسودخورمن ایمس
کیمغه حق انعام قیلدی گنجینی
نورربانی ایروایمانِ خاص
صدق پاکیدین ایمان کامل بولور
بیرته سی کج بولسه ایردی شهدناک
قیلورایردی راه ایماننی غلط
یا الهی بندِغولاندین چیقار
کارطاعاتیم نی بی انبازقیل
دل نی مرآتینی مه دیک صاف قیل
بازبیزهم یولده قالغان کج پسند
بوکجی[۲۵۷]لرنی اوزینگ قیلگینِ درست
بیزاوشل طاحون که جنبانندہ سن
سعی دورهم جهدهم سندین دوپاک
کیم زبان کج قیلدی سربربادایتار
تیل بلادوراصلی بیلسنگ زهری بار

سوودیسه هرکیمغه بیراردی لَبن
گوسفندی گاویدین بسیارایدی
ایزلرایردی ذات پاکیدین مدام
لقمه ییتکورگین خزینه نگدین حلال
حکم خالق بولدی قیناب چیقدیِ زر
دیدی بیرارزنچه یوق دیدمگه سهل
دورپاکی اول شه صاحب تمیز
قیلورایردی شه اووقت عزمِ شکار
قصدقیلدی شاه گه ییتکورگانی
شاه هم کیلدی بوییرده ایلانیب
خرمن پرلعل ومرجان کیم نیکی؟
جوقازارایردیم ونوتاپدیم مونی
خواه ساقله،برهم اورای نامدار!
شونچه ملکوم بارمنی اوزیمگابس
انگه بغیشلارلقمهٔ بی رنجینی
کیم سفرده بیرقوشولسه ایکّی راس
چرکنت لرقلبیدین زایل بولور
راست لرهم بولمس ایردی اصلی پاک
کیم سقط نی یاریدوراولهم سقط
بنده نی زندان شیطاندین چیقار
بابِ رحمتنی قلونگه بازقیل
مشت پرمیزصاحب انصاف قیل
عقل جزوی باراوهم شهوتگه بند
آبِ یوق طاحون یورالمس اصلی چُست
ورنه جنبش اصلی کیتمس بنده دن
ورنه کارآمدایمس چنگالِ خاک
ساقلاگین سن تیلنی باشینگه ییتار
نوری لرگه،نوربیرورناریگه،نار

---

[۲۵۶] بیر یوز وییتمیش ته گاوی بارایدی

[۲۵۷] کجه ی

هراکابرزاده منزلدین چیقار
جمله اعضانی چراغی تیل ایرور
تیل نی نقصیدین خدابیرسین پنا
هرکیم اوزعیبینی بیلسه مُرددور
تیل بیلنِ کافر بولور هر مُتقی
راست اَیلر اولیانی پر فتوح

سهمناک آفت همه تیلدین چیقار
گاه شَکّر،گاه لارقاتل ایرور
تیل ایمسدوراول مثالِ اژدها
باشیدین ایلانکه اهلِ دردور
سربراوردی کفرسعیدبولورشقی
صحبتیدن چاشنی تاپگه ی بوروح

حکایه:

شیخ (سیدمُسلمِ خطلانی)[۲۵۸] عزیز
روزِدیگراَیدی:مَندیکِ پاک وصاف
مِشرق ومغرب ده مَندیک متقی
مَن ریاضت بابیده سالارِفرد
راحت ومحنت گه مَندیک مردِنیک
همچنین قیلدی خیالِ گرم وسرد
بولدی بیطاقت پریشانِ خاطری
دارواِیزلرایردی هردرمانده دین
جمله اَیتوردی خداگه سیزیقین
بیزهمه سررشته دین بولغان جدا
بیردلِ افسرده خاطرمیزهمه
سایه پاکینگ همه گه سایبان
سیزنیدیک شیریغه بیزدین مرهمی
وقت مضطرلیکده ایردی بیخودی
کیلدی هاتفدین قولاغیگه ندا
دیرایدینگ یوقتوراؤزیمدیک اهلِ درد
شونچه مضطرلیکده اوتدی ساعتینگ
محض دِندان دردایدیِ خارج مرگ
طاعتیم مَندین سعی ومَندین خموش
ییغلاسنگ باشینگنی اورسنگ بارها
تن صحتلیک مَندین وسعی و جَدل
ورنه بنده بیرجمادی بیش دور
گرخطاقیلدینگ که چابک توبه قیل

ییرایدیِ بیرچّله ده اُول اوچ مویز
قیله مَن هرلحظه نفسیمغه خلاف
هیچکیم قیلمابدوطاعاتی حقی
دامنیمگه یوقتونخوّتدین چوگرد
یورتنی اخترسنگ تاپالمنگدورولیک
نیمشب روبپرودی دندانیگه درد
وه نه بولغایکیم بوایشنی آخری
مثل مندیک لنگِ برجامانده دین
قَطب وقت سیزذاَت بیچونگه قرین
نی حقیقت نی تانیرمیز،نی وفا
گرگنی چنگالیدین بارمیزرمه[۲۵۹]
درگهینگدین عاصیلارایزلرامان
تیکسه همچون نفعی یوقتورپارمی[۲۶۰]
غیب دین الهام اسّرارانگلادی
کوپ اوزینگ نی اورمگین بیدست وپا
مَنِ ریاضت بابیده سالارِفرد
سَهل دندان دردیغه یوق طاقتینگ؟!
نافله طاعتلرینگ زودبولدی ترک؟
قِیلماگین بیهوده ناقابل خروش
شُکرسنت نِی قیلالمنگدوربجا
راه توفیق مَندین و سَندین عمل
تاایمان تاپغونچه صددلریش دور
تاشلادانشلرنی درگاهیمگه کیل

---

[۲۵۸] ختلانی

[۲۵۹] گرگنی چنگالیده دورمیزرمه

[۲۶۰] پاریمی

شیخ بیلدی بوکجی نفسدین ایکن درگهیده توبه قیلدی دفعتن
آنچه بیزدین دورهمه نقصانِ کار نقصیمیزگه راضی بول پروردگار
شونچه ایدی شیخ باش اوردی ولیک قیلورایردی اول نفیرِنیک- نیک
انگه بیلدوردی کجی نی توبه بخش خطِ توبه نی دلیگه قیلدی نقش
قَیتدی کج یولدین خیالِ ابتری رویَ قیلدی جانب مولی ساری
بوغضب دورنفس ایمان کیلتورمسه بنده نی نقصانینی بیلدورمسه
یؤلنی تاپماغی قیین دوربنده نی قیلسه یوزمینگ ییل یوروب جان کَنده نی
ساتیب آلگن بیرله بؤلماسدوربوکار بنده نی بندم دیسون پروردگار
کیمگه که روبیردی شونداغ دادِحق تاپدی جان نورنی، بی کسب سبق
بارمیز وابستهٔ چندین حجاب بوحسوداندیش نفس دین دورعذاب
درحقیقت مولوی راست آیتادور چون مونی ازروی اخلاص[۲۶۱] ایتادور
بنده نی کجلیکلری بسیاردور راهیمیزده مینگ خطرلربارددور
بیزکه هرساعت پریشان کؤره میز مقبول شونداغ شَه داننده میز
وقت رحلتده بوکجلیک سراورار گورگه بارگن سؤنگَره صدنیشتراورار
شیخ پشیمان بؤلدی اوزدعواسیدین بؤلدی واقف کارینی معنیسیدین
بعدازان نفسی مسلمان بؤلدی کُل آه سردِشیخ زود بؤلدی قبول
اصل بیلسنگ کارمؤمن لیک شو دور ایشگه راسخ بؤل و کجلیکنی ییتور
قالماگای سَن یؤلده مثل آرمنی بنده لیکده قیلماگین ماومنی

حکایه[۲۶۲]:

باروراپردی (خواجه یونس) ولی یؤلده کؤردی مردهٔ(عبدالعلی)
تنیده اسفیدو مرمردین کفن گوردین بیرون توشوب یاتگن اپکن
شیخ ایدی: گرگ وکفتاری مونی بیرون ایلاب دورولقمه قیلگانی
مردمؤمن دورکومونگلرایلگراغ تاکه نابود قیلماسون کلخات و زاغ
کومدیلراوچ قیته[۲۶۳] شیخ یؤل باشلادی گوری کیم اوچ یؤل چیقاریب تاشلادی
شیخ گه معلوم بؤلدی الهام خدا بار اپکن اول مردایماندین جدا
غیب دین آوازایشیتدی ای مرید! کومه مگین دشمن نی ای (عبدالمجید)!
باراپدی بومردنی اعضاسی کج بنده لیکنی اول بیلور اپردی حرّج
همچنان معلوم اپدی کارِ زنا هم لواط گر اپدی وغرقِ گناه
هم پدر آزار و مردعاق اپدی پیتی دوزخ خاکیگه مشتاق اپدی
قویماسونلارلحمینی زاغ وزغن عبرت آلسین تاکه خلق انجمن

---

[۲۶۱] بوییرده هم قافیه رعایت قیلینمه گن

[۲۶۲] بیرخیل حکایه لرمتنده آجره تیلمه گنی باعث،هربیری اجَره تیلیب کؤرسه تیلدی

[۲۶۳] اوچ قتله

نورایماندورهمه نی ناموسی
کیمکه عبرت آلمادی شرمنده دور
بوسخن نی شیخ بیلدی همچنان
یؤل خطردور ایجگرقان ییغلاگین
تاجدا بؤلگایموکین نفس دین بو روح
ییغلاگین تازنده سن(عبدالامین)
ییغله ابراهیم خلیل دیک بیخودی
ییغلاگین تاسنگه کیلغای معرفت
ییغلا داوؤددیک جهان بولغای خراب
ییغلاموسی دیک بویؤلده حاضری
ییغلاعیسی دیک که جان بؤلدی گرو
ییغلا مانند سلیماندیک سنم
ییغلایحیی دیک که عمربؤلدی اخیر
ییغلا ایوب دیک جگرلربؤلدی ریش
ییغلاصالح دیک بوکون شام وسحر
ییغلاگین بو یؤلده مثل ذکریا
یغلاگین هرساعتی مثلِ شعیب
ییغلایونس دیک که تاوقت دعا
ییغلاادریس دیک که تادولتگه ییت
ییغلاجرجسدیک که ای شوریده بخت
ییغلاگین اسحاق دیک رحمت طلب
ییغلاگـــــین مانند یعقوب نبی
ییغلاگین یوسف صفت تازنده بؤل
ییغلا لقماندیک که اؤتدی کار وبار
ییغلایوشع دیک که وقت شام دور
ییغلا ذوالکفل دیک که روزِ رستخیز
تافغانی ایزلاگین صبر وسکوت
ییغلاگین مثلِ محمدمصطفی
ییغلاگین ابوبکروعمرعثمان علی
آنقدرقان ییغلایبرگه توشسه عین

که سنم [۲۶۴]عبرتده بول شیخ یونسی
مردبی ایمان شونیدیک[۲۶۵] بنده دور
که مبارک دیده سیگه تؤلدی قان
سینه چاک ایلاب پریشان یغلاگین
ییغلاگین شوریده بؤل مانند نوح
مثل آدم دیک بو یؤلده ییغلاگین
نورگه آیلانگایمونارِنمرودی
همچنان ییغلاکه اسماعیل صفت
تحفۀ درگاهیده چشمّ پرآب
دین برباد ایتدی سحرسامریِ
بندبیرسوزن بولوب اول نیکرو
آخری سن هم کیتارسن، هم منم
یؤلیمیزنی اوستیده نارسعیر
جمله روگردان بؤلدی قوم وخویش
ناقته الله ایلانیب کیلدی مگر
تاکه جان حق یؤلیده تاپگه‌ی بها
دلگه بیرگایمو خدا اسّرارِغیب
حق نهنگ نفسدین بیرگای فنا[۲۶۶]
رهروانلاکیتدیلرجنت گه ییت
قیلسه لرباشینگنی مونده لخت ـ لخت
رحمتیدین دلنی اوزمه روزوشب
صدگریبان پاره قیلگین هرشبی
بندچاهِ غولدین برکنده بؤل
رحمتَ ایتگایموکرم لیک کردگار؟
بنده بو دنیاده بی آرام دور
وقت تنگ دوربنده گا یؤقتورگریز
مثل هود دیک ییغلاگین یامثل لوط
بنده‌گه ییتگایموکین بوی شفا؟!
شادلیک کیلگای هرایشنیِ اوّلی
ییغلاگین بو یؤلده مانندحسین

---

[۲۶۴] سن هم

[۲۶۵] شونینگدیک

[۲۶۶] پناه

دیده دین خونابه توک چالاک وچست بوکجی لرنی خداقیلگای درست
تاعدم دوردیده دین نقصانیمیز وه نیچوک دورآخری ایمانیمیز؟
جمله کجلیک بیزده دورشرمنده میز لطف پاکینگه قاچیب میزیاعزیز
جمله کجلیک بیزده دور(عبدالجلیل)! قایل نقصان خودبول توبه قیل!

***

«راست کُن اجزات کج راءزوستان سرمکش ایدوستان زان آستان»
بنده گنگ و گوش کرلیک دولتیِ دولت عظمادوروربی علتی
بنده لیک نی پیشه قیل(عبدالحکَم) راست لردیک راست بول ثابت قدم
کیمکه بولدی کج قیلورشیطانغهَ میل اول بولِورشیطانی لرگه یارِوخیل
یوِل یورورده لنگ بولوروقتِ سفر مردکجرونی کیلورآلدیده جر
سن حقیقت یولیده (عبدالامَین)! راستلیکنی پیشه قیل کج بولماگین
آنچه تابع بول نبی گه زینهار راست لرنی امرینیِ توت هوشیار
اولکه تابع بولمادی صادق ایمس راه مؤمن لیکده اُول لایق ایمس

***

حکایه:

(غوث الاعظم) قطب عبدالقادری سینهٔ پاکی بلاگه صابری
اّولینِ حالیده اول قیلدی سفر یولگه کیردی سّیدعالی نظر
که پدردین بارایدی مالِ میراث ساقلرایردی حجِ اوچون اُول حقشناس
ازبرای آن دل فهمیده سی پندنیکوبیردی اُول والده سی
دیدی:ای مادرچنان بیچاره من! حقنی ایزلاب کعبته الله باره من
بایگی مال ومیراثنی اُول نکو تیکدی مادریاقه سیگه روبرو
دیدی:فرزندصاحب اخلاص بول هرقدم قویسنگ بویولده راست[۲۶۷] بول
راست لرنِی تاغنه چرلار[۲۶۸] کردگار تاکه عدل اِیتماقده اُول پروردگار
ای پسرسن راست لیکنی پیشه قیل هم میزانَ وهم صراط اندیشه قیل
ای بالم بارگین خدایارینگ بوسون روح پیغمبرمددگارینگ بوسون[۲۶۹]
بودعابیرله اوزاتدی والده یولگه کیردی عارف صاحب دیده
نیچه منزل یول یورودی کاروان نیچه دزدی بارایدی یولده نهانِ
قیرق تن بارایردی لرمانندگُرگ دستیدین نالان ایدی تاجیک وتُرک
اُوردی قافله نی یولِده رَهزنی بولدی چون مال فراوان خرمنی
غوث نی اوستیده دَریده چپان یاقه سیگه ایردی قیرق طلانهان

---

[۲۶۷] بوییرده قافیه بوزیلگن

[۲۶۸] چارلار

[۲۶۹] بولسین

دیدی:جنسیمنی نی سورگونگ بوزمان؟
جامه سینی کوردی باورقیلمادی
کوپ خروش ایلرایدی سردارِدزد
بایگی رهزنِ باریب ایدی خبر
جامه سی دریده باورقیلمادیم
کیلتورینگلرحال واحوالین کورای
تاکه کیلتوردیلراولِ نورانینی
دیدی اول سردارسن ایردینگ امان
نیمه دیب یاشورمه دینگ اغیاردین؟!
(غوث)ایدی:مال دنیادورسهل
من دروغ ایتسام خدادین قورقه من
هرکیشی ایدی طلب وقتی دروغ
سهل دوردنیانی مالی وزری
بوسخن نی انگلادی سردارِدزد
ایدی:ای ثابت قدم دولتگه سیر
قیرق رهزن توبه آلدی اولزمان
راستلیک دوزخ نی باغلرای(امین)!
بنده لیکده صاحب اخلاص بول
راست بولدی ایردی خلقگه راهبر
باردی قیرق تن بیرله پیرآلدیگه اول
کیمکه تابع دور ایشی بؤلدور مدام
بؤلدی قیرق تن هم تمامی اولیاً
هرکیشی کیم یؤلده حقدین قیلسه شرم
کیم که بؤلسه ترس حقدین باخبر

حکایه:

نوجوانی بار ایدی برناغلام
مشتریلارآلدیده تیار ایدی
که سرورخساری عاشقلارگه حج
نی دلاورلرگه اؤردی دست وپا
کیمگاکیم تؤشدی اوقلنی سایه سی
خواجه سی بار ایردی سالار نکو
رنگ ورویی ملک دلنی آچه دور
کج ایدی کجلیکده کیتدی آخری
باغلادیلر بؤینیگه بیر پاره سنگ

بارگریبانیمده قیرق طلانهان
مونچه بارین اول مقّرربیلمادی
آلدی–قاچماغدوروبویولده کارِدزد
بیریتیمی ایته دوریاقمده زر
راست ایتدی یادروغین بیلمادیم؟!
اول جوانمرددین نهانی گپ سورای
امتحان ایتمک اوچون ایمانینی
بارمیدی یاقه نگده گی مالینگ نهان
کیمکه قاچدی بولدی مُخلص ماردین
ماردوزخ بنده گه قتّیغ کسل
روزمحشرمصطفی دین قورقه من
دیدی حضرت یوقتوایمانی فروغ
بنده گامشکل دودوزخ نشتری
خاطریدین سردبولدی کارِدزد
بیزهمه گمره ایکنمیزتوبه بیر!
تاسلامت قالدی مالِ کاروان
راست لرنی دوست کورارحق المبین
زوداوتای دیسنگ صراطدین راست بول
یول اداشگانلرهمه یول تاپدیلر
نورچشمِ گوهرِخاصِ رسول
بنده لیکده راست کیلغیل ای(غلام)!
هربیری بیرعارف مشکل گشا
نیچه گمره نی قیلورکؤنگلینی نرم
اؤزگالارگه صحبتی ایلار اثر

حُسنیگا منقاد بؤلگن روم وشام
لیک اول قُلنی بیر عیبی باراپدی
رهزن حلق ایردی،قل نی دستی کج
جمله آخر چاغیدور بؤلدی گدا
قالمه دی اؤیپده نیم ارزن خسی
دیدی آفت بؤلدی بورخسار رو
هرکیم عیبینی ایشیتدی قاچه دور
باشیگه یپتدی بوعیب ظاهری
آتدیلار دریاگه یؤتسون دیب نهنگ

عیب باطن هم بلای جان اېرور
هرکېشی بدگا قۇشولدی بدبۇلور
انگلاگین نقصان هر ایمان اېرور
درگهِ شاهِ جهاندین رد بۇلور

حکایه:

عالمی بار اېردی بسیاراهلِ راز
کعبه دین دوراېردی ای(خواجه خلیل)!
حاضراېردی مردتابیش وقت نماز
عمراۇتدی وادب ترک بۇلمادی
یۇق اېدی هرگزخدادین غایبی
سنّت احمدگه اول مُنقاد اېدی
بامدادی اوچتی اۇزمنزلیدین[۲۷۰]
دېدی مندین سربراوردی بیرگناه
اُوچاراېردیم(یثرب) و(بطحا)گچه
نیمه بۇلدی لنگ بۇلدی پایمم
هاتفیدینِ کېلدی آوازنکو
چونکه سندین سربراوردی گنده ایش
اولّین ریش نی خلال اِیتسنگ اېدی
اېدی اول پیغامبرِصاحب نفس
اولّین تابع ایدینگ صاحب نظر
اندکی کج بۇلدی درگه دین سرینگ
راست لرنی کاری بودور ای مرید
راست دل درکارچون (ویسِ القرن)
لیک هردندانیگه لک امتی
کیمکه پیغامبرگه چون پیرواېرور
راست لرنی جنتی دېدی خدا
مونده کار انبیاً در کاردور
وعده شونداغ دورکه ای اهلِ هنر
موی اوزولگن سۇنگ یقیلغای خلق هم
وعده بیرمودور ومونی بندیمیز
راست بولسنگ جبرییل دین هم کلان
ایگری بولسنگ اول عزازیل نی بیری

اوچاراېردی کعبه گه وقت نماز
تاکه کعبه خانه سی اۇن یېتی میل
عادتی شول اېردی مردنی قیش ویاز
روزوشب بیرمستحب ترک بۇلمادی
قیلماب اېردی اصلی ترک واجبی
هم عمل،هم علم گه استاداېدی
یېتمادی نیم یۇلگه قالدی مثلِ من
سن اۇزینگ بیلدورقلونگا یا الهَ
تابو منزلدین او بیت الله گچه
یاِکه شیطان بولدیمی همراهمیم
سن یۇلده تاپمادینگ بیرا آبرو[۲۷۱]
ترک بۇلدی حالی سندین مسح ِریش
سۇنگرهِ بیت الله گه ِچست یېتسنگ اېدی
ترک سنت ایلاگن مندین اېمس
شرع احمدسنگه اېردی بال و پر
تاپدی نقصان اوچادورگن حاصلینگ[۲۷۲]
راست دل درکارای(عبدالمجید)!
سی ودو دندان اوشاتسه دفعتن
تاپدی حق دین نورِآزادِی خطی
ایکّی دنیانزدیده نیم جواېرور
کېلدی چون(اُوفوابعهدکم) گوا
وعده قیلماققه وفادرکادور
خلق موی اوستیده تایۇل یورسه لر
تاغنه معلوم دوراویۇلده کج قدم
کنده بۇلسه دیونی مانندیمیز
گریه میزگه انتظارهفت آسمان
عهدی یالغاننی نې بۇلغای آخری؟

---

[۲۷۰] بامدادی اوچدی منزلگاهیدین

[۲۷۱] سېن بویولده تاپمه دینگ بیرآبرو

[۲۷۲] اوشبو بیتنی قافیه سی بوزیلگن

حکایه:

پیری بارایردی کهنسال وقدیم
هیچ کرامت،هیچ هدایت یوق ایدی
گِردیده طالب لری بارایردی جمع
دیرایدی پیرینگ نی قیلدیم (بایزید)
من سیلارنی خوف دین ایمین قیلای [۲۷۴]
بغیشلماق تیل بیرله خرمن-خرمنی
نیچه بیزدیک اهل ذوق واهلِ بنگ
روزی ییتدی عنقریب ومدتی
جمله ایدیلارکه ای مرددلیر!
دیرایدینگ موسی قیلای دیب خلقنی
وه کوزوم نی نوری کیتدی چونِ قیلای؟
بلکه قرض دوروعدهٔ صاحب کرم
که خداناترس غه سهل دورترکِ عهد
هرکیشی ترس یولیده قویدی قدَم
اولکه حاضربیلمادی کج بازدور
وعدهٔ ناقص سنی رسواقیلور
اوزینی کجلرنی بیلسین وعده سی؟
قلبغه دل بیرمنگ که قلب کوپ گنده دور
مردکیراک عهدیگه تورسه استوار
ناقص ایردی بی ایمان کیتدی اخیر
ای برادریولنی کوب آفاتی بار
قیله من شِام وسحرنیکودعا
بودعای مَن که قیلدیم خالصاً
بول اُمت،تابعِ شرعِ نبی
مطلبی دنیا وعقبا دور طلب
قیل بودولت نی همیشه آرزو

وعده لار ایلار ایدی بی وهم وبیم
کوردل ایردی ونسبت یوق ایدی[۲۷۳]
اوزی ایردی اورته ییرده خیره شمع
پیرینگیزنی همچنین(شیخ مجید)
نیم نگه بیرلن(بهاؤالدین) قیلای
سورمه نسبت یوق ایدی نیم آرزنی
مست ایدی بووعده لرگه عقلی لنگ
چون یقین کیلدی باشیگه رِحلتی
قالماسین محشرگه آیتگنلرنی بیر
همچنان کیمیاقیلای دیب خلقنی
کاوولمنگ اوزحالیمه دل خون قیلای
مردکج وعده نی ترک قیلسه نی غم؟
کوردلغه چون کورونسین(نحس)و(سعد)
حاضروناظربیلورحقنی شودم
جانی شیطان بیرله هم آوازدور
کیم ایشاندی اُول ایماندین ایریلور
زرکه قلب بولدی چیقارآخرمِسی
پیرِناقص نامبارک بنده دور
تاآنی بندم دیگای پروردگار
بولدی آخرِهیزم نارسعیر
بولمه هرگزعهدیلغانلرگه یار
بنده نی یالغانچی قیلمه ای خدا!
که سین هم خالص دعاقیل مثل من
اوّل واخرنی بودورمطلبی
کیمکه بؤلدی بی طلب مردودرَب
تاکه غیبدین سنگا ییتگای آبرو

حکایه:

بارور ایردی یؤلده (هارون الرشید)
قیلدی کاهل لیک آنی تینگلامادی
کارِخیرایردی، صلاح دین ایدی

بیرغلامیگاشه آیلاب آعتمید
مطلب شه گه غلامی بارمادی
خدمتِ آسایش مؤمن ایدی

---

[۲۷۳] کوردل ایردی انگه نسبت یوق ایدی

[۲۷۴] سیزلارنینگ خوفذین ایمن قیلای

کېلدی شه الدیده اوُل اخلاص خام
شه بویوردی گوش وبینی سېن اۆزینگ
وای سزای مونینگدېک بی ادب
اُوِل غلام ایدیکه: شه اصلینگه باق!
سندین اۆرگاندیم بوخذمت نی منم
ایلادینگ بیرکونده اوچ وقتنی قضا
سِنگه صدشوِکتنی بېردی زیب ورنگ
مَن که بارمَن بنده سینی بندەسی
خشم شَه نی بورموزلرباغلادی
یوزینی یوزیگه قۆیدی قُلنی شاه
شاهدِحالیم بۆل ای مردامین!
اوتدیَ شول عهدبیرله عمری یېتمش ییل
کونده یوز یۆل قُلنی ایلاردی دعا
اول غلام اصلیده اېردی راست رو
تابعِ سنت ایدی جانی اَنی
قیلدی صدچندان ثوابِ آخرت
راستلرنی قولیدورایمانگَه یار
هدیه بېردی و دلشادایلادی[۲۷۶]
کیمگه باراېردی مدام خوفِ سقر
تاشلادیلارعارونامُوس نقدینَی
هرکیشی عارایلاسه بس بهره دور
عارفرعون،عارمفلس[۲۷۷] بیرایدی
گرچه فرعون ایلادی بویۆلده عار
گرچه عارایتدی بوآدم دین لعین
هچ بنده یۆقتوبولغای بی خطا
بو عنایاتِ کریمِ کار ساز

عقلی ناقص اېردی خدمت ناتمام
گِردشهردین اوچ محاصل یوروتینگ
نی چوخیری بارونی طاعاتِ شب
بوعدالت طبلینی سن عدلَ قاق!
باخبر بۆل ای شه صاحب قدم!
بامداد و اوّلین شام وعشا
تشویشنگگابۆله سن خذمتگه لنگ
بنده لیکده بارمن عاجزکسی
انگلادی هارون که چندان ییغلادی
خواجۀ من بۆل دېدی:ای پارسا !
توبه قیلدیم وقتنی ترک ایتمامین
قیلمادی ترک نمازشاه دلیل
باراېدی خُرسنداوقل دین پادشاه
سالیب اېردی مُلک نخوت گه اَلاو
هم کرامت هم هدایت دین غنی
شاه نی ایمانیگه بېردی زینت
مثل مرهم دېک تیکارای شهریار[۲۷۵]
اُول غلامنی شاه آزادایلادی
هرکیشیدین توبه یی اورگندیلر
عرشگه ایلتی لرایمانِنی رختینی
ییققانی گوهراېمس،خرمهره دور
ایکیسی هم مردودوکافرایدی
عاری بۆلدی باشیگه دریای نار
بۆلدی لعنت بیرله جانی همنشین
توبه درکاردورخطاگه ای وفا[۲۷۸]
ایگری یۆلدین بنده نی قېتارسه باز

حکایه:

باروراېردی(غوث پاک راهبر) یۆلده
یاندوریب یۆل اوستیده چندین شرر

کۆردی موسفیدی خانه گر
آلدیده باراېردی چوب خشک وتر

---

[۲۷۵] بوییرده ایکی (تشبیه اداتی)ایزمه–ایزایشله تیلگن

[۲۷۶] هدیه بېردی ودلی شاد ایلادی

[۲۷۷] عارفرعون،عارابلیس بیرایدی

[۲۷۸] توبه درکاردورخطاگه باوفا

کؤزی توشدی شیخنی قیلدی نگاه
سوردی ازروی کرم سلطان راهِ
شیخ ایدیلر:خونابه یوته سن
چوب خالص نی الاوگه توته سن
دیدی کج کیلدی اولدین بوگناه
توته من اتشگه تاپگایدیب صلاح[۲۷۹]
توته من آتشغه علت باردور
کیمکه کج کیلدی جزاسی ناردور
شیخ بوسؤزنی انگلادی بوساعتی
بؤلدی غملی سینه سی بی طاقتی
خون توکاردی دیده سیدین دمبدم
کاشکی من کیلماگای ایردیم بودم
کیم عدمدین کیلمگای ایردیک سیره
بوجهاندین کیته میز آبِ تیره
بیزگه کجلیک دورتمامِ کاردین
کیمکه کجدورچاره یؤقدورناردین
بیردی کامل خانه گرگه جانماز
دیدی کارینگدین دلیم تاپدی گداز
مردِکامل ذره دین عبرت آلور
مورلنگنی کاریدین عبرت آلور
مردِجاهل دین وایمان دین قاچار
گوش هم آیات وقرآن دین قاچار[۲۸۰]
هردلیگه بؤلمسه خوف عظیم
بوی قرآنِ دین قچان ایلتگای نسیم؟
عارف صاحب کرمنی ایزلاگین!
تاتیریک سن یخشیلرنی ایزلاگین[۲۸۱]
بؤلماگین دین یؤلیده نا استوار
عار قیلغانلر تاپار آخر ده نار
دیمه دین یؤلی عجب دشواروسخت
باخبربؤل دانه دین ایرمیش درخت
نیمِ ارزن یؤق بو یؤلده تخمِ توت
سن درخت کؤرگین،نیم ارزننی اونوت
بنده گه قالسه کؤکرتورماک قیین
برگ ورگنی انگاآرتورماک قیین
که بویؤلده سربراوردی لطف پاک
کیمیا پیدا قیلورچنگالِ خاک[۲۸۲]
تشله قدرتگه اؤزینگ نی مثلِ خس
کارقدرت دورسنی کارینگ ایمس
جانکه باردورمُلک تنده عاریت
عاریت جانگانی لازم عافیت؟
بودی ونابودی مرگ گه پایمال
نیم ساعت اؤتگنیدورماه و سال
نیم ساعتگه بوایش قیلسین بسی
غیرتشویش بؤلمسه پیش وپسی
لیک بنده اندک-اندک کارایتار
اندکینی لطف حق بسیارایتار
یاری حقدین ایزله ای (محمدصلاح)!
حق اگرلطف ایتسه مشکل یؤقتوراه[۲۸۳]

---

[۲۷۹] بوییرده قافیه بوزیلگن

[۲۸۰] گوشی هم ایاتِ قرآندین قاچار

[۲۸۱] اوشبو بیتده هم عادتده گی دیک قافیه بوزیلگن

[۲۸۲] شوبیتدن باشلب(حکایت)نی سؤنگی بیتیگچه اوزبیکستان نشریگه کیلمه گن

[۲۸۳] بوبیتده هم قافیه لر بیر-بیربیلن ماس کیلمیدی

حکایه:[۲۸۴]

چون سلیمان وقتیده بیرمورلنگ تلیِ دین اول خاک آلوردیِ رنگرنگ[۲۸۵]
سؤردی اندین باکرامت پادشاه سن نه دین مونچه اورارسن دست وپا؟
اوِل جواب آیدی که: من دلداده من عشق پیکانی گه من آماده من
منگه بارهمسایه یی،موردگر من انگه دلداده من ای راهبر
ورنه باردورایکیمیزگه جانِ پاک اؤرته ده حایل بؤلیب دورتلِ خاک
عهد ایتیب دور،من بیلن اول نیکنام تل خاکینی کؤتارگین سن تمام
اؤرته یبردین بؤلسه بو،تل هم جدا ایکّی تن بیر- بیرگه بؤلگای آشنا
آیدی پیغامبر: بلنددورتلِ کوه صبرایوبی کبرک یاعمرنوح[۲۸۶]
اؤرته یبردین تاکه تل بؤلغای چوپاک پاک بؤلدی یوروسنگ هم تل چالاک
دیرایدی من اندیشه دورقیله من[۲۸۷] پاک بؤلمسلیکلرین خوب بیله من
بوسبب دین اوره من کؤب دست وپا بؤلمگایمن آلدیده کذاب راه
طُرفه خوش کبلدی سلیمانگه سُخن همت موری کبراک ای رهنمون!
شه بویوردی دیؤلرگه چون قیلینگ تلِ خاکنی اؤرته دین بیرون قیلینگ
تحسین ابرمس بوزسه خلق افلاکنی بوزدی سعی مورتلِ خاک نی
همتی درکار دور اسلام گه بؤلماگین مغرورننگ و نام گه
نام ایزلای سن که نامینگ نی ییتور تاکه نامی سنگه قؤیغایموغفور؟!
جمله اوصافینگنی سن قیلگین بدل تاسنی نامینگه ثبت اؤلغای عمل

حکایه:[۲۸۸]

کاتب وحی ابردی(عبدالله)مگر نورقرآن دیده سیگه جلوه گر
کج ایدی اهلِ جهنم بؤلدی اول آخریده (بومسیلم) بؤلدی اول
حق ایمانی بی مضبوط[۲۸۹] ابتمادی نورقرآن جانیگه سود ابتمادی
بؤلدی روگردان اولوغ درگاهدین ناریلرگه چاره یؤقدورناردین

***

«هرکه بانوراستان همسنگ شد درکمین افتاده عقلش لنگ شد»
جنسیت اختاراگرعاقل دوسن ایزله نیکولرنی دریادل دوسن

---

[۲۸۴] شو صحبفه دن باشله ب(۱۹۵)۲۲۳صحیفه گچه کتاب نینگ ترتیبی بؤزیلیب،ترتیب سیز شکلده چوکانلر بیریلیب،بینلرچپه- راسته یاریلگن

[۲۸۵] اوزبیکستان نشریده بوحکایتدن ایلگری بیر۱۲بیتلی غزل ذکرایتیلیب۱۵بیتلیک مثنوی کیلتیریلگن

[۲۸۶] بوییرده(التزامی قافیه) ابمس،بلکه(لفظی قافیه) ایشله تیلگن

[۲۸۷] بوییرده وزن قاچگن

[۲۸۸] بوحکایه هم متنده اجره تیلمه گن

[۲۸۹] بوبیتده هم قافیه بوزیلگن

هرکیم اوْزجنسی نی ایزلر،ای(امین)!
تابساطیِ بوْلگای ایمانینگ قوْی
دینی سست نی جانی مورلنگ دور
اصلِ بیل دریای نسبت دینده دور
بی حمیت دین غه سست دورقلتبان
نوح نی اوْغلی نیچوک بوْلدی اخیر؟
ظاهری طاهر، نسب ده پاک ایدی
همنشین لردین آخرتیکدیِ ضرر
آخری دوزخگه تشلارای مرید
اتحادغیربلای جان ایرور
یورتگه آتش توْشتی بهبود ایزلامه
لطف اگرقیلسه مثال قهربیل
بوْلمه نادانلربیلن همکاسه باز
همنشینِ بدکیشی نی بدقیلور
ناخوش آیلرخاطرینگنی گنده باد
صحبت دشمن ایرور بادخزان
دیو اورگن توْغری یوْلگه بارمادی
اول مطلع یوْق ایدی بوعیبدین
گرچه فرزندی ایدی سرد بوْلدی دل
ریشه لربارایردی ای صاحب نظر
قهر، حقدین ایردی نی اول بنده دین
جنس کامل اهلِ ایمان دوروبس
شان وشوکتنی نی قیلسون رهروان؟
خوب قیلمس مردنی دستاروفش
زینتینگ ایمان بیلن دورشهریار

حکایه:

شاهی بارایردی بغایت متّقی
تیترار ایردی جانی مثل برگ بید
هم دلی صاف ایردی، باتقوا ایدی
عدل پاکیدین همه معمور ایدی
همتی خاتم نی ایلارایردی مات
شاه (نصرت بخش) ایدی آتی انی
مدتی ایردی وعمری شادمان
کازه ویرانه ایدی ششصدشگاف

اهلِ دلنی اهلِ دلدین ایزلاگین
بوْلدی ایمانینگ قوی، جانینگ قوْی
پشه ای نی زخمیگه دل تنگ دور
دینگه کامل بوْل حمیت دینده دور
اول سنی جنسنگ ایماسدور ایجوان
آته پیغمبر، اوْغول اهلِ سعیر
همنشینی کوْر ایدی، شکاک ایدی
خوی بدهردلگه چون قیلدی اثر
گرچه بوْلسنگ مونده نسلِ مجهتد
بلکه اول غارتگرایمان ایرور
خلق دشمن دین دمی سود ایزلامه
شهداگرببرسه تمامی زهربیل
قوْلداگی کاسه نگ سینار(محمدنیاز)
گرچه مقبول قیلسه یوْلدین ردّقیلور
هرمخالف بادگه سن بوْلمه شاد
سانچیلورجانیگه مانندتیکان
لطفِ پیغمبرانی باشقارمادی
(لیس من اهلک)ایشیتدی غبیدین
سردقیلدی نوح نی امر خلیل
هم امید ذوقِ فرزندپدر
نیمه کبلسین رازسرافگنده دین؟
صداکابرآلدیده بیرتوده خس
اصلی چنگالی پی و کج استخوان
ظاهری آدم ولی ایمانگه غش
گنده دین قاچ بزم باایمانگه بار

قیلماب ایردی اصل خونِ ناحقی
مرغنی سرکنده کوْرسه ای مرید!
ترس حق دین خاطراگاه ایدی
خلق پاکی داروی رنجور ایدی
حکمیده ایردی خراسان وهرات
چون شریعت بخش مرآتی انی
بوْلدی همدم شه گه چندین قلتبان
کوْردیلرچون کازه نی اهلِ خلاف

عقل یوگورتوردی یمانلرییش و پس
رخنه دیواری ومنزلی گدا
بو وزیر لر گنده عقل و خام اېکن
حیف موندغ شاهگه دولتخواهی یۆق
مصلحت بۆلسایدی مثل آفتاب [۲۹۰]
ایمدی بیلدیک که بولرنادان اېکن
وای ایسیزشاهی که عمری مثلِ برف
بیزهمه داناوکار افتاده میز
اطلسِ نادان قۆلیگه خاردور
شاه بیرتیغ دودم دور، خلق حیز
دولتِ شاه اېردی بیزقۆیدوک قدم
نېچه ابله عرضه قیلدی شاهگه
بیزهمه دولتگه لازم بی نظیر
بونېچوک مسندکه شاه اۆلتورسه چون
منگه قالسه مَن مونی برهم اورای
تخت طلایی قیلای ششصدمنی
بود قیلای دولت گه لایق آشیان
صدطبق طلاقیلورمن لنگری
شه قولاق سالدی سخن سرجوشیگا
قان یوگوردی چشمیگه شه اوردی آه
اهل مجلس لرهمه چوپان پیش [۲۹۱]
من بواحمق لرنی گِردیده خُرم
حق اۆزی یېتکوردی چون بیجستجوی
شه اولرکېتگن سوغون اندیشه ده
بیروزیری باراېدی سالارنام
هم خداترس ونکورویی اېدی
شه قولیغه آلدی سنگریزه یی
باراېکان یۆل بیزگا کۆرساتمبدیلر
پنددانادین دلیم تاپدی حضور

بوعمارت شاه گه لازم اېمس
جای ویران گه نی بازم تخت شا؟!
کارِ ناقص لرگه نا اتمام اېکن
مصلحت کۆرساتگودېک همراهی یۆق
بۆلمس اېردی قصرِشه موندغ خراب
هم اسیرنان ودستورخان اېکن
حیف نادانگه دولت بۆلسه صرف
خدمت شه لرگاباراېردیک عزیز
تیغ دستی حیزگه بیکاردور
دست عورتگه نی لازم تیغِ تیز؟
شادی کېلغان سۆنگره هیچ قالمسدوغم
باش اورار اېردی اۆشل درگاهگه
شاه گالازم دورورعاقل وزیر
شه گه لازم یۆقدو مسندلر زبون
یخشی قالین لرگا اوینی تۆلدورای
تۆلدورای سنگپاره لردین گردینی
هوشی کېتسون کۆرسه چون خردوکلان
بیغش وبی مِس چوصاف احمری
تیکدی چون اماره سینی گوشیگا
باراېکان بوهمنشین لاروسیاه
بۆلسه بۆلغای شاهی شونداغ گاوریش
مثل بازم طعمه تاپمای لاغرم
وقتِ دولت ده میرشکاری نکوی
هوشَی شه کېتگن، کېتامیزبیشه ده
دین ودنیا یی تمام اهتمام
هم خردمند ونکو رویی اېدی[۲۹۲]
اهل ارکانغه قیلیب استیزه یی
یابویۆلنی تحتیگا یېتماب سیلر[۲۹۳]
شعله بېردی ملک دلغه تۆلدی نور

---

[۲۹۰] مصلحت بۆلسه ایدی چون آفتاب
[۲۹۱] اهل مجلس لرهمه چوپان ومیش
[۲۹۲] بوبیتده قافیه یۆق
[۲۹۳] یابویۆلنی تحتیگا یېتمابدیلر

بایگی آیینه دل سالار نام
دیدی:ای شه چون سنی عقلینگ سقط
بیزبؤل لارنی نکو خوب بیلامیز
احتیاطی بنده گه درکار دور
یادیمیزده هم صراط وهم میزان
کیمنی کیم یادیگا کیلسه خوف نار
سن که شه بؤلسنگ درست اَیتگین جواب
من وزیرینگ من شریکِ دولتینگ
خانهٔ دنیا همه ویرانه دَور
بلکه رسواخانه دورزندانِ تنگ
مَن غلام همتینگ هم خدمتینگ
اهل ارکانلرهمه اَیلرامید
خذمتینگده نیچه بیرصاحبقران
شاه اگرتاپسه اؤشل رحمتگه راه
جمله اولتیرگن شریکلردین دومیز
کیرمه‌گین بدیؤلغه اصلاً شهریار
بنده بؤلسنگ دلده شوکت نی ییتور
بیزاوشنداغ دولتینگ گه یارمیز
مصلحت لربارهرقیسی شکر
لقمه بسیاروقنی حلق و دهان؟
عقلِ شه بومصلحت گه یتمادی
شه بویوردی مونی چابک اولتورینگ
کیرمادی داناوزیرنی یؤلیگه
بیلمادیم شب اؤلدوردی روزاؤلدودی
چون سلیمان کیتدی شهرت تاپدی دیو
اهل ارکانلرهمه صافی ضمیر
جمله افسوسی قیلیب قان بوتدی لر

کیلدی شه نی آلدیغه اول وقت شام
که سنی یؤلدین چیقاردی بدنیت[۲۹۴]
راه ورسمی مونده مرغوب بیلامیز
یؤلده بیر دوزخ دیگان جای باردور
ملک دلنی بؤزه دور خوف ایمان
بیرمسافربنده دور،شوکت چه کار؟
قیده کیتدی شوکت افراسیاب؟!
نی شریک تخت وتاج وشوکتینگ؟
باخبربؤل خانه ایرمس مانه دور[۲۹۵]
نیکلرنی عقلی یتمای قالدی لنگ
اصلِ ایمان دوربویؤلده دولتینگ
شاه قؤپگای روزِمحشرروسفید
جمله عدلینگ دین تیلارلرسایه بان
عهدیمیزشؤل یؤقلاگای دیب پادشاه
جمله میزبیررسم و بیرآیین دومیز
بؤلمسه یؤلینگده قازیلغان دوبار
آنچه مطلب دینده دوردیندین گپور
تاتیریک میزسنگه خدمت کارمیز
انگبینِ دین اَیلاگن حلوای تر
خرگه که چون سگ گه لازم استخوان[۲۹۶]
بووزیرنی حرفینی درج ایتمادی
تیریسین خاکستریغه تؤلدورینگ[۲۹۷]
باردی آخرقلتبان لریؤلیگه [۲۹۸]
تاقتی براسپیگه سودراب اؤلدودی[۲۹۹]
یورتگه کؤپ مکروغروری رنگ وریو
انتظار و عاشقِ روی وزیر
آخری دربارشه دین کیتدیلر

---

[۲۹۴] بویبرده هم عادتدگی دیک(لفظی قافیه)ایشله تیلگن

[۲۹۵] اوشبو بیت توغری بیر معنانی انگلتمیدی

[۲۹۶] خرگه کاه وسگ گه لازم استخوان

[۲۹۷] تیریسینی توپراققه تولدیرینگ

[۲۹۸] قافیه سی یؤقه لگن

[۲۹۹] بیلمادیم اولدیردی روزمی یاکه شب؟ /تاقیبان آنی بیرآتگه سودره ب

دېدیلروقتیده باراېردی نکو
که آنی بندم دېدی شاهِ مجید
اولکه کېتدی، لیک بیزهم کېته میز
خوبلراوتکردی عزاوتویی نی
پرورشگرلرهمه قیلدی سفر
یوکله یوکنی باشلامانگمی راهنی
هربیریسی چۆلده گی فیلی بۆلیب
جمع اِیتیب هرشهرگه چندین لولی زن
هرسرآدمگابیرلولی زنی
راست عالم لرایاغیدین ییتیب
هم مروت،هم حمیت کم بولوب
جای مسجدبولدی هم جای شراب
شه نی شرمی کیتدی وعقلی عقیم
دین چوبیرقیمت بهای جان ایدی
کیمکه پیرو بوادی اول سالارگه
ماتم سالارنی توتدی همهمه
گردنی گاسالدیلارآخرکمند
پابرهنه یورور ایردی تشنه یی
یوزپشیمان لیکده ییغلاراېردی شاه
وادریغاقیلمادیم اندیشه یی
اېمدی بیلدیم بوسفر دشواردور
اولاً اندیشهٔ خوب قیلمادیم
اېمدی یوز اندیشه قیلسم سود یِۆق
جمله ارکانلار دیراېردی گنده سن
قیلدی دولت چشم دلنی نابینا
کیمکه شُکری قیلمادی(عبدالغفور)
ناشُکرلیک بنده نی مضطرقیلور
هرکیشی اوّل قۆشولدی بدبیلن
ایمدی کۆزینگ چیقسون ناکرده کار[۳۰۱]
شاه کۆردی بوخُنک بازارنی
ای مسلمان لارپی کاریم قنی!؟

خوب بۆلدی تاپدی شونداغ آبرو
هم تاپدی وایمان بۆلدی شهید[۳۰۰]
آخری دارالبقاغه یِتِه میز
کۆرمالیک مِنبعدشه نی رویی نی
شاهگه قالدی مونده چندین بی هنر
ایمدیکه حالی نی بۆلغای شاهنی؟!
بیوه زنلرگه محاصلی بۆلیب
پوشش زربفت واطلس کُل بدن
چادری وخوابگاهی،گلشنی
یخشی صالحلرهمه سی روم کیتیب
شرم خلقنی روییدین برهم بولوب
دیده دین پوشیده بولدی افتاب
کیتدی شه نی قولیدین دریتیم
جمله نی سرمایه سی ایمان ایدی
بولدیلردشمن،شه بدکارگه
دین اوچون خونابه بوتدی لارهمه
هیده دیلار شرنی،خلق ارجمند
هم بلب نشته واشکم گشنه یی
سینه سیندین جوش اِوراردی دودآه
اۆز اياغیمگه اوریب من تیشه‌یی
یۆلیمیزگه عُقبه لربسیاردور
قۆلده‌گی دولت کېتارین بیلمادیم
بوسفرنی آخری بهبود یۆق
ایکّی دنیاده چنین شِرمنده سن
قیلمادینگ بیر روزسِن شُکرخدا
انگه بېرگن دولتین قَیتیب آلور
آخری شرمنده محشر قیلور
اول قۆپارمحشرده دیو ودّدبیلن
بیلمادینگ اوّلده قدرِروزگار
دمبدم یۆقلاراېدی سالارنی
تورگودېک آلدیمده سالاریم قنی؟!

---

[۳۰۰] تاپدی هم ایمان وهم بۆلدی شهید

[۳۰۱] ایمدی کوزینگ چیقسبن ای ناکرده کار

بؤلسه اېردی مصلحت دانِ نکو
اېمدی سود ایتماسد وباش اورگانلریم
تشنه بولگونچه بیلینمس قدرآب
کِیم سقرنی کؤرماسه(عبدالوفا)!
سرنی قدرین دردسرکؤرگن بیلور
هرکیشی بیروقتده یِبِب دورپیشِ پا
سالدیلارایلتیب که چه گه شاه نی
نقدایمان اېردی قؤلدین بېردی شاه
هرکیشی ناقص بیلن همکاسه دور
ایدی پیغامبرایشیتگین طالبی
کیم دوراندیشدورآنی ایمانی بار
(شاه نصرت بخش) نېچوک بؤلدی مرید
آخری بیرکون تؤتار،تؤتمس دېمه!
هرکه توتدی ناردورقهرجبیر
لطف پاکینگدین تیلارمن ذوالجلال
شاه نصرت بخش دیک بدقیلماگین
یؤل یوارده چشمِ گریانیمنی بیر
عهدی یالغان لرجهنم نی سگی
بس اوقومگه انبیابدخواه اېرور
انگبین دستینگده باردورآلمه دوغ
شاه نصرت بخشدېک گربؤلماگیل
دېمه بد دین کم تیکار منگا ضرر
اسپ شربؤلدی بلادور،دردسر
قُل که بؤلدیِ دولت وشوکتگه مست
نورربانی گه سن چشمینگنی تیک
نیک بدبیرلن برادردوردېمه
بؤلدی روگردان خلق،اول شوم دین
خط یباردیلرهمه اهلِ دمشق
خط باریب تیکدی اؤشل خونخوارگه
خط نی شونداغ سالیب اېردیلربیتیب
ای خلیفه زادۀ صاحب نظر!

بؤلمس اېردیم بوبلاگه روبرو
که باشیمگه خاک ساورگانلریم
کیمکه سرماکؤردی، یؤقلارآفتاب
اول نه بیلسون قدرپاک مصطفا؟!
نکته نی بیدردسرگه کم گپور!
گرچه شادمِ بؤلسه یادایلارخدا
شاه بیرلن اُول نېچه گمراه نی
دیوآلدی شاه باشیدین کلاه
مینگ شرافتنی کسافت[۳۰۲] باسه دور
که شرافت دین کثافت غالبی
اول بؤلوراهلِ شرافت لرگه یار
توتدی آخرقهر وهاب شدید
گرگ نی خوراکیدور آخررمه
گرچه اوّل دیرگیر وسختگیر
دمبدم نفسیمغه بېرگیلِ گوشمال
درگهینگدین بنده نی ردّقیلماگین
وقت مضطرلیکده درمانیم نی بېر
بیردروغدین بنده نی تیترارگی
مونده کېلدیک اېمدی گپ کوتاه اېرور
قیلسانگ ایماندینِ امیدایتمه دروغ
نیم یؤلده لنگ ومضطربؤلماگیل
گرچه اوّل تیکماسه،آخرتیکر[۳۰۳]
صاحبی نی کوتریب یېرگه اورر
خواجه سیگه یېتکورور آخرشکست
تاتیریکسن بؤلمه بد،بؤل نیک ـ نیک!
هرنیچوک مس پاره نی زردور دېمه
پارسابیرنی تیلاتدی روم دین
از برای شادی و از روی عشق
بوکتابت شاهِ نیک اطوارگه
جمله سی دین یؤلیده حاذقِ طبیب
رومده کیم صاحب دیانتدوریبر[۳۰۴]

---

[۳۰۲] کثافت

[۳۰۳] اصلیده (تیکار)قافیه التزامی اوچون شونده ی یازیله دی

ایکه: اول خونخوارصاحب نقش قنی؟[۳۰۵]
اَیدیلر: بد قۇشولدی بۇلدی بد[۳۰۶]
بیزاَنی عدلیده دایم سیراۋدیک
اَیدی(خونکار)عقلیمیزبۇلدی تُنک
ایدی:اُول کاملنی صاحب جاه قیلینگ
بیله مَن(سالار)اۋرورصاحب خبر
اَیدیلرسالارنی اۇلدوردی شاه
بوسخن دین اول خلیفه ییغلادی
یورتده تاپیلماس ایدی چابکسوار
مَن دعاایلای خداۋبرسین جزا
بودعانی قیلدی خونکارنکو
جستجوقیلدی اۇشل داَنا امیر
مخبری اَیدیکه اورمنگ دست وپا
صاحب تقوی وهم صاحب دیده
کاولادیک گوهرگه بۇلدیک مشتری
شاه اَیدیلار:اَنی آگاه قیلینگ[۳۱۰]
یۇق ایدی هیچ ییرده شونداغ نادره
هفت هزار وهفتصد علم کۇنگلیگه جا
صدهزاران مرده گاروحی بۋریب
توبه بیرمشکل که روبۋرسه خطا
کودکی گهوارده هوشیاراۋدی
یۇق اۋدی دلده خزاییین دین غمی
اندکی هرشخص دین اوتسه گناه

باعدالت شاه نصرت بخش قنی؟
اوّلی مقبول وآخربۇلدی ردّ
اول نیکوِخونی حسودین[۳۰۷] ییرایدیک
اۋمدی مَنبعدکیمدین انصاف ایزلالیک؟
اۇرنیده سالارنی پادشاه قیلینگ[۳۰۸]
عهدۀ مینگ شام وروم دین اول چیقر[۳۰۹]
دیده سینی خاکغه تۇلدوردی شاه
صدهزاران آب دیده اَیلادی
حیف دانالرنی یوتدی اژدهار
چیقماسین هرگزسَقردین روسیا
تاقیامت تاپمه سین دۋب آبرو
یورتیده گاولرایدی صاحب ضمیر
باردوربیرزن بغایت پارسا
نام پاکی دور اۇزن نی(عابده)
تاپمه دیک هرگزاوزن دین بهتری
شهرگه ایلتینگ لراۇزینی شاه قیلینگ
یاشی ایللیک تورتگه کیرگن باکره
بار اۋدی اُول مصلحت دان خدا[۳۱۱]
اهلِ ارکان گه توجهی بۋریب
آلور اۋردی قطبِ لرۋزن دین دعا
شیرخواره لرنی کَشفی بار اۋدی
رعیت ونوکرگه چون دین نی غمی[۳۱۲]
مخفیده چرلار[۳۱۳] اۋدی اول پارسا

---

[۳۰۴] اصلیده(ییبار)قافیه التزامی اوچون شونده ی یازیلگن

[۳۰۵] اصلده(اَیت) بولیشی ضرور

[۳۰۶] اَیدیلربدگه قوشولدی،بۇلدی بد

[۳۰۷] بوییرده(حسود)اۋمس ،بلکه(حسد)سوزی ایشله تیلردی

[۳۰۸] اوشبو مصرعنی وزنی بوزیلگن

[۳۰۹] چیقار

[۳۱۰] شاه اَیدی کیم انینگ آگاه قیلینگ

[۳۱۱] بوییرده قافیه قاچگن

[۳۱۱] چارلار

اَیتوراپردی بوسخن مرغوب اپمس سَن که مؤمن سَن بوسَندین خوب اپمس
قیلوراپردی توبه لرنی انگه نقش توبه فرما اپردی وهم توبه بخش
عدلیدین خالی یؤق اپردی مورلِنگ آلمس اپردی دانه ای زاغ وکلنگ
آیده بیرچارلاراپدی شهرخلقینی توبه اپردی پارسانی تلقینی
ییلده بیرلک حج بیتیلدی نامیگه مور رنجور بؤلمه‌دی ایامیگه
اؤلدی توقسان بیشده اُول صاحب نفس نام نیکی،نیکخواها نلرگه بس
هرکیشی یخشیگه بؤلدی همزبان تازه بؤلدیِ رونقِ دین وایمان
بوسفرقتیغ دو،دنیا مثل چؤل[۳۱۴] تاتیریک سن همسفر قابلگه بؤل
مارافعی دور،ناقص یارهم ناقصی دین یخشی اپرمیش مارهم
ماراگرنیش اؤرسه تندین جان کپتار ناقصینی شومیدین ایمان کپتار
هیچ عاقل بنده ای(عبدالغفور)! اؤزی چون آتشگا باریب سؤیکانور
کورآتش آلدیده اپردی مگر ایدیلارقاچگیل که دامانینگ
کؤیار صحبت ظالم اپروربوی سعیر تاتیریک سن بوییدین قاچ ای فقیر!
بؤلماگین ناراستانلاربیرلا یار کپمگه بؤلدی یارنار، آفاتی بار !
کپمکه دانالار بیله همسنگدور گرچه دانابؤلسه عقلی دنگدو ر

***

«دراشداًوعلی الکفارباش خاک بردلداری واغیارباش»
سِن بوفرعون گه بشدت اوچراگین ورنه زودباشینگنی چینارای(امین)!
نفِس فرعون وتکبّرریشه‌سی نیک وبد دین یؤق اَنی اندیشه‌سی
سَن برادر دپب اَنی رحمین ییمه دیو ملعون نی برادرهم دپمه
همت عالینی اختارگین یوگور! قؤپ سرِغیرت بیلن باشیگه اور
تاکه ایمانینگه نقصان بؤلمسون مکریِ کؤپدورفتنه دوردیوزبون
کیمنی که آلدی ایمانین قؤلیدین مانع اَیلارباره تورگان یؤلیدین

حکایه:

(خواجه بخش الله) عزیزیپتمیش بیریپل نفس نی بندایلاب اپردی متّصل
ایزلادی تریاک انگه بپردی زهر اوچراراپردی نفسیگه دایم به قهر
خانقه دین چیقدی شیخ بااضطراب شیخ مشامیگه تپکیب بوی کباب
قیلدی فرعون تقاضاای امین [۳۱۵] چندوقتی بندقیلدینگ همچنین
ازبرای حق کپل ای صاحب کمال! بوکبابیدینِ منگه بیرلقمه سال
مدتی بندایلادینگ ای کاردان تیکدی سندین منگه بندگران[۳۱۶]

---

[۳۱۴] بوسفردورصعب ودنیا مثل چول

[۳۱۵] قیلدی فرعونی تقاضا ای امپن

[۳۱۶] تیکدی سندین منگه بوبندگران

هیچکیم تابعگه قیلمس مینگ جفا
یاردین یاریگه نیکو دور وفا
گرِچه فرعونم چومخلوق حقم
جان نی ارکانی وگنجِ مطلقم
سن منی کم کؤرمه ایصاحب نفس!
کم دیمنگلرکؤزگه توشگای خاروخس
بوسخندین شیخ بیطاقت بؤلوب
عقلی عاطل بؤلدی بیحالت بؤلوب
یوگوروراپردی دلی هرسوییگه
از برای اول کِبابین بوییگه
باره ـ باره کؤردی شیخ بوی چراغ
بندییگه بیرعسس باسردی داغ
اول کباب اپرمس اپدی بوی عذاب
کپلدی فرعوننی مشامیگه کباب
شیخ ایدی: دیو اکنون چنگ سال
مطلبینگ بوبؤلسه، موندین لقمه آل
کیم مرادنفسگه یورسه ایلگراغ
باسیلور هردم اَنی رانیگه داغ
بورموزدین نفس شیخ تاپدی الم
دپدی من کافر ایمم دورمؤمنم
طالب چندین خزینه من بوگون
اؤرگات ایمان مطمئنه من بوگون
آنقدر کؤردوم الم تنبیه بس
کجبین اپردیم توشدی چون دیدمغه خس
اپمدی منبعدطالبم ای شهریار!
خواهی لقمم نی نوراپتگین،خواه نار
صدزبان بیرله کلمه اَیدی اول
کاریدین اپردی پشیمان و ملول
ایکه حکمینگ نافذوسن پادشاه
باراپکن من کؤر، سن بؤل رهنما
عرش لرنی سیراِیتار(محمدرفیع)!
هرکیشیگه دیوچون بؤلدی مطیع
مانعِ ره کپلدی بونفس شقی
کونده بپرگین گوشمال ای متّقی!
تاسنی کارینگگه اُول دست اورمه سین
قلعۀ دلغه ضرر یپتکورمه سین
مرشدی باردورعزازیلِ لعین
کونده صددین اورگاتوربیلگین(امین)
دین فرعونی بویؤلده پرده دور
چونکه اُول اولده لعنت کرده دور
هرکیشی دامیگه توشتی غم تاپار
گرچه شهدایزلارطلبدین سم تاپار
یاالهی دیودین بپرگین پناه
یؤل اداشگانلرگه سن بؤل رهنما
بونپچوک دشمن اپرورخصمِ درون
شیرلرنی خوان ایتارزار و زبون [۳۱۷]
نپچه دستنگه لارنی اول برهم اؤرار
دایما ما ومنیِ دن دم اورار
سن بوخصم نی رایی گه بارمه (امین)!
گرچه بینا سن قیلورکور زمین
نفس لارغرش قیلورمثلِ نهنگ
مؤمنی، مؤمن بیلن ایلارگه جنگ
ایکّی لشکردین بیری تاپدی شکست
کپلدی بیرقومنی بو وقت اقبالی پست
کنده بؤلدی یؤلنی اوستیده سری
توشتی طالعدین اوشه نی لشکری
باروراپردی بیرعزیزمعتبر
مردۀ ظالمغه قیلدیلار نظر
دیدی :آخر ایلتدی نفسینگنی شومی
نشتراؤردی نیم یؤلغه گز د می
اولّیده اپردی بو مردِ حرص[۳۱۸]
آخری باشیگه یپتدی نفس خرص[۳۱۹]

[۳۱۷] دوستلرنی خوارایتار زاروزبون
[۳۱۸] اولیده اپردی بو مرد حریص

شیخ بیطاقت بؤلیب قان یبغلادی یاقه چاک ایلاب پریشان یبغلادی
سایلی ایدی که بو حُکم خدا بنده شاکر دور کبره ک بؤلغای رضا
دیدی :ایماندین حلاوت تاپمادی تن صحت وقتیده طاعت قیلمادی
سِینه سی کان جراحت باره دور مشت حاکی بی بضاعت باره دور
مَن برادر ایردیم وکؤیدی دلیم توشه یی آلینگ اؤزاقدور منز لیم
قؤی اکابرلیکنی ای آزاده کس! زنده لیکده خرص اؤلسانگ بیر مگس
زنده لیکده یخشی ایرمیش هرخری مرده بؤلغان سؤنگ همه دین بد تری

***

«خلق همه وابستهٔ پالان نو خانمانی جِمله پالان گه گرو !»
تاشلاشوکت لرنی کؤپ بؤلمه ملول بیرمسافرسن یبتار اوستونگه جُل
بس ایروراوستونگده کهنه جنده مینگ [۳۲۰] تازینت کؤپ بؤلدی کؤپ بولدی غمینگ
اول سفیداریکه[۳۲۱]سنگدین خالیدور شاخه‌سی زاغ وکلنگدین خالیدور
هردرختنی میوه سیدورخصمِ برگ تاش اورارلارهگذرازروی مرگ
کیمکه بؤلدی خلق اراانگشت نما یاغیلورباشیگاهرساعتِ بلا
کیم فقیردورخلقنی انگه کاری یؤق کازه‌سی ویرانه دوردیوارِی یؤق
هردلیده نوردین دین مخزنی هیچکیم آتینی توتماسدورانی
ایلانای اندین که صاحب دین دواوُل هیچکیم آتینی توتماسدورچواُول
گرچه خلقنی کوزیغه اول نیمِ جان گِردنعلینی دو هفتم آسمان
روزمحشرروحی عالمگه شفیع نفَسی بؤلغان اّول وآخرمطیع
بوصفتهای کسی دورای(امین)![۳۲۲] ایردی ذاتی رحمته للعالمین
هِیچوقت آسوده بؤلمای بیردمی خاطریده عاصی امُت نِی غمی
سَن فقیربؤلسنگ رسول الله بیرین همچنین بؤلگین چوبیرگَردِ زمین
صوفیلک اِصلی غریبلیک دوردمی یبتی دوزخ آلدیده بیرشبنمی
ای برادرسَن غریب نی یاری بؤل! کیم غریبنی یخشی خدمتگاری بؤل!

حکایه:

روزی آیردی خواجه واصل حج سری مقصودی حج یؤق ایدی ورهبری
اول بیابانلارنی چون ایلاردی طی شادنفسنی مات قیلگان اؤچرگه ی
شام یبتدی قریه یی گاناگهان سؤراراایردی مرددین ای پهلوان!ج
که بودِه نی شمع مهتابی قنی؟ اول اکابر زاده اربابی قنی ؟!

---

[۳۱۹] خرس

[۳۲۰] بس ایروراوستونگده کهنه جنده یینگ

[۳۲۱] سپیداری که

[۳۲۲] اوشبو اسم هم کؤپ ایشله تیلگن

دیدی:سن کېمدن تیلارسن روزبِه
اصلی بیلسانگ دهگه اربابی منم
حالی قیرق یېلدورقیلیب نفسیمغه جنگ
باره من بیردم بوده گا میهمان
کؤردی خواجه مردکی نامعلومی
مخزن اسراراېدی جانی انی

حکایه:

بارایدی بیرخواجهٔ بیحاصلی
کېمکه صاحبدلغه شاگردبؤلمادی
اختاروردی چونکه خاص الخاصنی
هیچ کافربؤلمغای نفسی زبون
بوعجب قتیغ زهرلیک مار دور
آلدی قطبِ وقتدین نسبتی[۳۲۳]
اؤچرادی یؤل اؤستیده ارباب خیر
نسبتی تاپشؤردی اول صاحبنظر
اول کېتار وقتیده اېدی:ای امین!
عاصیلارنی اؤچراسه دستینی آل
اېش بؤیورگین نېچه سرکشلارغه هم
غیر دور فرزند مال وجاه هم
همتی بېرسه درست یزدان پاک
حامی ایماننی خالقدین تیله
تاتیریک سن منتظر راهیگه[۳۲۵] بؤل
شادفرعونگا یېتوشگای گوشمال
نفس حرامیدوراېشیتگین ظاهری
زنده لیک تحتیده خامی باردور
ایدیلاربدلارگا کؤپدور آفتی
ایخداهمت پرستلارنی تانیت!
سنگا معلومدور تمامِ کاریمیز
کیمیااېزلاب یؤگوردیک دربدر
هیچ جاییدین نشانی تاپمه دیک

استخوانلاربارو کېتدی کلب دِه
بوبلدنی بخشی مهتابی منم
چون تاپیب من نورایمانیمگه رنگ
عزم پاکیمدین مکان ولامکان
آلدیده خرکره،بسته هیزمی
گرچه مفلس اېردی ایماندین غنی

قطبِ وقتی تاپدی،بؤلدی واصلی
کېتدی کافر،نفسی هرگزاؤلمادی
تاکه اېککای دانهٔ اخلا صنی
نفسینگ اؤلمای،روح تیریلمایدوربوگون
خیر و شرنی اؤرته سیده بار دو ر
کیمیا گر اؤچراسه با دولتی
روحِ واصل عرشلارنی قیلدی سیر
روحِ پاکی عرش ساری قیلدی سفر
زینهارپوشیده مېندیک بؤلماگین !
نفسِ بدلارنی طلب قیل،یولگه سال!
زجرقیل دشمنگا کؤپ قیلمه ستم[۳۲۴]
مونچه گرگنی دستیده عاجز رمه
اؤر،بوغیرلارکؤزیگا چنگال خاک!
شاداؤچراب کېلسه صاحب سلسله
مرد نی خاکسترِ درگاهی بؤ ل
که حرامینگ بعدازآن بؤلغای حلال
اول مطیع بؤلغانده بؤلغای طاهری
که وجودینگده حرامی بار دور
یخشیلارنی صحبتی،جان راحتی
بیز همه آلوده کیلغانمیز اریت !
ورنه چون بؤلغای خُنک بازاریمیز
نیک وبدلاربیرله بؤلدیک همسفر
اؤزیمیزدین بیز یمانی تاپمه دیک

---

[۳۲۳] آلدی قطبِ وقتدین بیرنسبتی

[۳۲۴] رحم قیل،دشمنگه کؤپ قیلمه ستم

[۳۲۵] تاتیریک سن منتظر راهی بؤل

خاصلاربیزلارنی همدم قیلمادی
غصه دین تنگمیز بویؤلده ایعزیز!
معرفت یؤلیده چالاکی کېره ک
نام وننگ ونفسغه هرکېم باردور
بؤلدی شیطان،قیلدی آدمدین چوننگ
کشتی دین لعنت کوکاردی دیونی

حکایه:

بیر فقیری باراېدی صاحب رسوم
مدتِ بیست سال اېردی پرخطر
باردیَ آخر ملک بیربیگانه گا
تؤشوب اېردی بت پرستنی قؤلیغه
مهر فرزندی دلیگا تابلاد ی
دیدی: ایفرزند قدم قوی مېن ساری!
تیغ غیرت چشم دلنی اوېه دو ر
ذات بیچوندین تیله عقلِ سلیم
کارمؤمن شول بغیرت اؤچرا ماق
هرکېشی اؤز نفسیگا بؤلسه شدید
یاری بېرمه کارنفسغه شوم قیلور
قیلمه رهزنلیک بویؤلده مرد غول
ایدی:تیغیم یؤق که بغرینگنی یارای
گرچه نطق تامه تاپسام کېچه من
سالمه باباخاطریمگه یؤز گِره
مرغ وحشینی قیلیب بؤلمستوقید
من شراب زهراېچگانمن بوگون
ای پدر وقت اؤتدی بازارینگه بؤل
گرچه اوّل لقمۀ پشتونگ منم
بو همه تمثالِ نفسِ ارمنی
مینگ تؤلابیرلابؤلمسِ آشنا
بوی کافرجانیگه جوش ایَلادی
اول مسلمان زاده اېردی طاهری
بوکه اول کافرغه بؤلدی یارِغار
بوزدی ایمانی نی گنده همنشین
نفس بیرمهلت گه تورسه خوب اېرور
آینیگن نفس لارگامشکل دورصلاح

ملک دلدین کبریمیز آزیلمادی
وقتِ رحلت قنداغ ایمان ایلته میز؟
بندهَ لیک قیلماققه دلپاکی کېره ک
دایما شیطانغه خذ متگار دو ر
تیکدی آخر آغزیغه لعنتلی سنگ
دوست تؤتمه همچنین کالیو نی

قیلدی اول فرزند هفت سالینی گُم
بؤلمادی معلوم درک دارِپسر
کؤردی اوغلینی فقیر،بتخانه گا
همچنین هشیار مستنی قؤلیغه
جانبی فرزندیگا دل باغلاد ی
وابلم دېب مادرینگ چشمِ تری
مېن پدرمن سنگا بغریم کؤېه دور
بومسلمان زاده کېم،بتخانه کېم؟
غیردین لارگا بغیرت اؤچراماق
افضلین امت اول دور،ای مرید!
گرچه طاوؤس بؤلسنگم گژدم قیلور
پشت من،سن کېل ومؤمن بیرله بؤل
قیسی یؤزبیرولایت گا بارا ی؟!
بؤلسام آؤغلونگ خلققه هندوبچه من
اول وطندن گوشۀ بتخانه بِه
گرچه قید قیلغان بیلان بؤلماَستوصید
اول وطندین پاک کېچگانمن بوگون
جنس من یؤقسن که اؤزکارینگه بؤل
همسری کؤپ قیلمه هم اوشتونگ منم
وحشی بؤلدی تانیمس نفسینگ سنی
دیو دور آخر بېرور بیر پیشِ پا
آته نی انداغ فراموش ایَلادی
نقصِ قیلدی انگه خوی کافری
نام بت دین قاچار اېردی تابخار
نسل مؤمن اېردی بؤلدی غیردین
ایلانای اندین که خوب محبوب اېرور
کؤرگه مشکل دورکؤرساتماک چوراه

آری هرسرکه گه ای(عبدالامین)!
هیچ کېتمس طعم ترشی باردور
خاصه اول نفسی که دل اماره دور

حکایه:

تۆشدی نصرتدین که(شاه ارمیا)
مال وملکی،جمله سی بۆلدی تلف
ملکین آلدوردی،ایمان آلدورما دی
تانیمس جاییگا باریب دلخوشی
باروراېردی وقتِ مزدوری مگر
کۆروب اېردی شیخ،حکومت وقتیده
شاه ارمیاگادیدی حالینگ نېچوک[۳۲۷]
ایدی:شکرالله که بارمن باحضور!
وقت شه لیکده اوراردیم دست و پا
جاننی درگه دین قیلوراېردیم دریغ
خیره لیکدینِ ماهتابیم یۆق اېدی
مرد مُفلس مَن غریب وناتوان
مال وملکوم غارت ایمان اېدی
من عظیم دولتنی قدرینی بیلای
تاکه خالق قیلماسین موندین بتر
شکرالله ینگی تاپدیم شاهلیک
نفسِ سرکش تاپتی اندک گوشمال
جمله مُفلس لرمَنی خیلیم یېتار
آرزومندم که بیرپیراوچراسه
استانیگه یېتوشسام ناگها ن
شادخالق دورمَنی بندم دېگای
همتیدین کېلدی شیخ نی غیرتی
آچدی چشمِ دلنی اول ثابت قدم
بارگاهی کۆردی بیحد و حدود
ای عزیز القدر مکّرم مونده کېلِ!
من آلیب لنگرنی پایینگدین سنی
اولین سلطان وقت قیلدیم امیر

قۆشسه باهم دورچندین انگبین
صد هزاران انگبین بیکاردور
وحشی بۆلدی دینگه زحمت ساله دور[۳۲۶]

جمله بۆلدی شاه گه نا آشنا
دستیدین اېتدی خراسان وخلف
کېتدی بیر بیگانه یۆرتگا،تۆرمادی
قیلور اېردی شاه چون هیزم کشی
(خواجه فیضی)شاهگا قیلدی نظر
سلطنت وقتیده ، شوکت وقتیده
کوچۀ غربتده احوالینگ نیچوک؟!
کېچه یی ده کۆره من هفتاد نور
سالور اېردیم کېچه‌یی یوز یېرگه جا
قۆرقر اېردیم دشمنی سالغایموتیغ
باحضوری خوردوخوابیمِ یۆق اېدی
اېمدی که درگه گابارمَن پاسبان
ملک اېمس اېردی بلای جان اېدی
فقرلیک دولت دورورشُکری قیلای
قیلما سین ناگه سزاوارِ سقر
اوّلین حالیم ایدی گمراهلیک !!
بس امید اولدورایمان تاپگای کمال
که کلندوکار زنبیلیم یېتار
قۆل توتارگه یخشی دستگیراوچراسه
یاستانیب یاتسم چوکلب همچنان
بندۀ صدشوکت کاووس کی
بېردی کامل ارمیاگه نسبتی
دیده سیگه جلوه گرلوح وقلم
ارمیانی قیچقیرورایردی ود ود
مِن سنگا مشتاق بنده م مونده کېلِ!
مَن آیېردیم ملک وجاهینگدین سنی
آخرینگنی اېلادیم شونداغ فقیر

---

[۳۲۶] قافیه لرماس توشمه گن

[۳۲۷] شاه ارمی گه دیدی: حالینگ نیچوک؟

دستگاه احمدی بېردیم سنگا
بنده نی خالق که بیننده قیلو ر
کېمگه بۇلسه اندکی آلایشی
نفس بدبخت دورکه ایصاحب کمال!
سعی قیل بونکته ده(عبدالحِکم)!

حکایه:

ظالمی اۇلدی جهان نی تیره‌سی
وا دریغا یۇقیم و باریم اکه‌م !
یۇلنی اۇرِماغ سنگه بیر دستوراېدی
اېمدی سن سیزمَن نېچوک یورگوم تیریک
هرملازم پشه نی یاری ایدینگ
قالدی بی روغن بۇلوب دیگ و طبق
هم یوزیمنی سرخی اېردینگ آبروی
تاغنه که سورگالی کېلسه اۇغریلر
وای اویومده شهروبازاریم اکه م!
سایۀ پاکینگه اشکم سیرایدیک
قابلی ایدی که: ای ناکرده کارِ
باراېدی چون رغبت ایمانگه سست
بوجهانده گه عزا وگاه توی
بۇلدی رسوالیکده صرف همتی
توبه قیلگان بۇلسه شاداېلتگای ایمان
وای اکم دېب کۇیماگین هرکس اوچون
ارمینگه ییغلاسه لر چون اَرمنی
اصلی کۇیگنلراَنی احوالیگه
فتنه لارنی گریه سیدوررنگ وریو
دوست من دیدورولیکن دشمنی
غیرلارنی صحبتی دین پاک قاچ
توشسه عاقلغه بواشکالینگ بیتار
نافه جولارمُشکنی ایزلرکارگا
بیشه ده کۇپدور هزاران جانور
کېم کۇرار در،اوشبوبحرنی اختارور

که فقیرلیک دستگاه مصطفا
ارمیادیک پاک برکنده قیلو ر
اوُل صراط اۇستیده تارترکاهشی
تا اۇزېنگ اۇلمای انی کاهشگه سال
ارمیانی نفسی دیک تارتگای الم

آه اوریب ییغلار اېدی همشیره‌سی
شیروقت ومردسالاریم اکه‌م!
یۇل یوراراېردینگ وهرجنس پُر اېدی
تویگه بارسم کیم منگه بېرگای ایلیک
اۇغریلرنی یخشی سرداری ایدینگ
هیچ معالج یۇق نېتای تقدیرحق؟
نی غم نان اېردی نی قیغوی شوی
نی جواب بیرگوم منی دېک مشتهر
وقِت تنگلیکده خریداریم اکه م!
سَن اوریب کېلورایدینگ بیزییرایدیک
بارایدی چرکین اکه نگ مردارخوار
نی کفن تاپدی ونی گورِدرست
کۇیماگین جانینگه،ایمانینگه کوی
گۇرگه بارگن سۇنگنی بولگه‌ی حالتی؟[۳۲۸]
ورنه خوک دیک اۇلدی-کېتدی نیمجان
یۇزِفرشته اورتانور بیر خس اوچون
سن گماندی کۇیدی دیب اَیتمه انی
وه نېچوک بۇلدی دېگایلرحالیگه
دیونی حالیگه قان ییغلاردیِ دیو
که بولارمالینگه عاشق دورسنی
توشمه‌سین هرنارساگه احتیاج[۳۲۹]
توشمه سین نادانگه بوگوهریېتار
عزم اِیتارسرهنددین تاتارگا
شیرنَی شیر ایزلروخوکنی،خوک سورر
لطف-لطف وقهر-قهرنی اختارور

[۳۲۸] گورگه بارگنده نې بۇلگه ی حالتی؟!

[۳۲۹] قافیه تنله نگن سوزلر بیر- بیربیلن ماس کیلمیدی

سَن که کافرخویلارگه بؤلمه یا ر
هرِکبشی دشمن غه قیلدی رغبتی
سن خلاف نفس قیل(محمدشکور)!
بوسببدین اَیدیلار چون مولوی
« رواشداً علی الکفار با ش
اؤچراسه سال انگه تیغِ آبد ار
آخری اندین کؤرار مبنگ آفتی
اصلی بیلسانگ وعده یی بیزدین بو دور
قطب ربانی وغوث منتهی:
خاک بردلداری واغیارباش»

***

«برسرِاغیارچون شمشیرباشِ
نورقیلای دبسنگ تمامِ کون نی
تیغ همتنی انیِ باشیگه اُؤر
تاکه بولگای سن عدولردن امان
چون سرِراهینگ نی توتسه دشمنی
بنده لربارِدورودامانینگ توتار
سن که دشمندین بیرونراق چنگ سال
راهِ حقنی بوعدولاردین اَریت !
تاکه بؤلگای بوخلل لردین امان
هین مکن روباه بازی،شیرباش»
میده قیل حالا سرِفرعون نی
اول اگر خلق ایلاسه شدت کبتور
کُل رهزن دورخصم کاروا نِ
پیتگانی منزلگه قؤیمس دورسنی
اُول قؤلیدن کبلسه یؤلنی بیرکبتار
بوطلسملارنی تمامین یؤلدین آل
غُل ایتار بؤینونگا احتیاطینگنی اِیت!
باحضوربؤلگای بویؤلده کاروان

حکایه:

خرسبانی بار ابدی اُول لقمه جوی
هرسرِدوکانده اول بازیگری
باعث اوقات اوچون اول کالمهج
کیچه بؤلسه خرس نی جانیمدودبب
بِه بیلوراپردی زن و فرزندیدین
خرسنی پایی گه سانچیلسه تیکان
هم بهاروهم زمستانیِ ابدی
روزِتابستان ابدی ومهلتی
که باشیم اوستیده بؤلگین سایبان
باحضوریاتدی بویؤلده عقلی لال
قالمه دی اول خرسنی برداشی هم
قصدی شول اپردی که مشتی تؤلدورای
کؤرگین اول کرداربدیؤلداشنی
خرسیمیزبارمشتنی تؤلدوره دور
طرفه بی ناموس دومیزهم بی تمیز
اولکه دشمنکش دورمردشیرایدی
قیلوراپردی صحبتیدین بازننگ
وادریغاعالی همت لارقانی؟
سرخروی اپردی اول خرس آبروی
کبلور اپردی خلقدین آلغای زری
راستلیکنی تاشلاب،ایلب اپردی کج
اوپاراپردی شمع ایمانیمدودبب
هم عزیز و همدم ودلبندیدین
بؤلور اپردی مردابله نیم جان
بلکه گویاخرس آنی جانی ابدی
مردخرسیگه بویوردی خدمتی
بپردی دشمن قؤلیگارختِ عنان
ییلپیگاندین خرس غه کبلدی ملال
اویده باراپردی تیگیرمان تاشی هم
خوب قونسین من مگس لرنی اورای
دوستینی باشیگه اوردی تاشنی
باشیمیزگه کونده مینگ تاش اوره دور
اُول اوراربیزنی،خوشامدایتامیز
توبه سی نفس باشیگه شمشیرایدی
اول اؤراردی دشمنین باشیگه سنگ
مردلارکبتدی باغیرت لارقانی؟

وادریغاپاک نابود بؤله میز
دست اوردیک تاپمادیک راهِ گشاد
حق ایشیتسون همچنان فریَادیمیز
عین ایش وقتی بیروردشمن شکست
گرقؤلینگدین کبلسه ای(محمدشکور)!
اول سنی اوستینگه مبنسه اَرمنی
بؤلمه گین غافل مثل لیک خرسبان
بؤلسه ابردی چابک وهشیارمرد
تاپدی غفلت ده مونیدبک دشمنی
اهلِ دنیانی تمامی خرسبان
باردورعالم بوسّردین بیخبر
بوضرر دین انبیاً آگاه دور
اولکه آگاه بؤلمه دی ناری ابدی
اولکه آگاه بؤلمه دی،بولدی زبون
وقت تنگلیک توبه سی سود ابتمه دی

آخری دشمن قؤلیده اؤله‌میز
داددشمن نی قولیدین،داد!داد!
مورِلنگ میز، قیده یبتگای دادیمیز؟
نی دلاورلرنی قیلدی زیرِدست
خرسنی اوستیگه مینگین اَیش بویور
آخریده بی ایمان اَیلارسنی
تاباشینگه تبکماسون سنگ گران
بؤلمس ابردی خرس قؤلیدَه گرد،گرد
آخریده بی مراد ایتدی اَنی
آخری بیرکون تیکرسنگ گران
یؤلنی اوستیده ابرور شونداَغ ضرر
کبمکه آگاه یؤقدومشکل راه دور
کارآسان انگا دشواری ابدی
صدپشیماندن کوزیدین توکدی خون[۳۳۰]
آهی چون دوزخنی مضبوط[۳۳۱] ایتمه‌دی

حکایه:

کامل ابردی (خواجه فضل الدین حَسن)
ناقصی باراِبردی اولِ مجلسده غرق
دفترآچیلدی اوشال اَماره دین
بی نهایت خلق پریشان بؤلدیلر
ناقصی ایدیکه: بؤلمانگ دل تنگ
مردنی آلدیده نیمه ابرمیش بوکار؟
دستیمیز ده نور مُفتاح العلوم
صوفی لربسیارِبی غیرت ابکن
کیمگه آچگایمن دلِ فهمیده نی؟
جِمع بی همت یؤلیم باغلادیلر
من بو یؤلده درمیانه هاله‌من

گردیده صادق مریدلر انجمن
نیک وبدنی قیلماگان عمریده فرق
همچنین فرعونِ آتش پاره دین
نام خصم دین دیده گریان بؤلدیلر
نفس سهلدوربواوچون قان ییغلامنگ[۳۳۲]
خواهلاسام دیوینی اَیلارمن شکار
آلدیمیزبیرمگس دورنفس شوم [۳۳۳]
سُست مغزوطرفه بی همت ابکن
مردبیمغز تؤکماس اَب دیده نی
هیچ دشمن یؤقنی دبب ییغلادیلر
کارِخلق گه طرفه تحسین قاله من[۳۳۴]

---

[۳۳۰] هم ندامتدن،کوزیدین توکدی خون
[۳۳۱] بوییرده هم قافیه قاچگن
[۳۳۲] ناقصی ایدیکه: بؤلمانگ تنگدل
نفس سهلدوربواوچون قان ییغلاگیل
[۳۳۳] بیرمگس دورنفسِ شوم آلدیمیزده
[۳۳۴] کارخلققه مبن تعجب قاله من

که بولرعالم ده نافهمیده دور
شیخ ایدیلرکه: ای جاهل خموش!
منزلیمیز بارایدی خلدبرین
همچنین دیوارِ بی بنیاد گه
کاردشمن بیزگه بؤلدی حیله ساز
همچنان عالی مکاندین آیریلیب
کېلتوریب تاشلاب بیزینگ ویرانه گه
مونگه یېتمایدور بوعقل وهم سؤز
گنده مردطرِفه بی پروادوسن
قیغوکؤرمابسن هنوزمانندبیز
بیزکؤریب میزصدهزاران عقبه لر
سن که کؤرگن بؤلمسنگ مرگ کؤرساتور
انده بیلغایِ سن نی مطلب بار اېکن؟
مردنادان سن سنگه معذوردور
کرم خاکیدېک بویؤل ده قَیېنمه
آیته سن بی معنی نفس دورچیزِسهل
کوه هامون دورنهایت انگه یؤق
انبیاً و اولیاً لرزیده دور
حامیی نی چرلادی غوث زمان
لاف اورارنفسِ باشیغه شمشیرمنم
اویده باردورکتّه کان خشتِ طلا
بؤلماگین هرگزبومردغه روبروی
سن ییراقدین تورگین ای(عبدالاحد)!
اول کؤترسه باخبرقیلگین آنی
مُلک دلدین کینه بیرون قیلدیلر
خشت زرنی قؤیدیِ لریؤل اوستیده
بول کؤرارده جای مُخلَص بارموکین
اول پس وپیشیغه آیلاردی نظر
دېدی دست اورمه نکواحوالیدور
مصطفی اُمت اوچون غم ییب دولار
سن که بؤلسنگ کامل صاحب ایمان
یؤلده میزان و ترازو بار دور

یورتده دشمن یؤق بولر لرزیده دور
بؤلمسه دشمن بولردېک حُله پوش
کوثر وطوبی و همچون حورِ عین
کیم کېتوردی بوخراب آبادگه؟
بُتهٔ دشمن گه تاپگنمیزگداز
سرِدرخت آشیاندین آیریلیب
همچنان زندان وآتش خانه گه
مردهٔ شب میزوسرگردانِ روز
یؤل یوراروقتیده نااستادوسن
تاتیریک سن نفس نی ایلاب عزیز
یؤل یورارده هرقدم ده بیرشرر
غفلتی لرنینگ بو شدّت اویغاتور
که بولرنی آهیغه گپ بار اېکان
دشمنینگ آلدیده چشمینگ کؤردور
بؤلسه عقلینگ دیوبیرله اوینمه
سهل اېمسدورآیته سن ازروی جهل
هم مروت هم حمّیت انگه یؤق
کیم دلیده ترسی بارفهمیده دور
آیدی: بومردنی قیلایلیک امتحان
که منی دیدمگه دشمن دورعدم
بیریریم من وزنیدور(محمدوفا)!
خشت نی ایلتگین سرِ راهیگه قوی
چون کییب ایگنینگ گه دریده نمد
کؤنگلیغه سالگین قیامت وهمی نی
آنچه امرپیر ایدی چون قیلدیلر
باروراېردی خشت گه توشدی دیده
چون پس وپیشمده بیرکس بارموکین
بؤلدی پیدابیرنمدپوشی دگر
قؤلنی تارتگین مؤمنی نی مالیدور
مال مؤمن،خون مؤمن دېب دولار
مؤمنی مؤمن غه یېتکورمس زیان
باخبریؤل هم صراط ونازدور

سن که مؤمن سن که خوب اندیشه قیل[۳۳۵]
ایدی:اوغری لرآلیب قاچیب دولار
چون پدردین قالیب اپردی مال وجا
جمله سینی صرف خرج ایلراپدیک
یؤلده پنهان ایلابِ اپردیک آن قدر
کونده مپنگ یؤل،من یؤلیدین اوته من
گرچه عقلینگ قیلمه‌دی مونداغ قبول
انگبین دیرسن ،ینه البته دوغ
کؤره من اؤتگونچه ـ کپلگونچه مونی
تانیدیم بوگنج دستگیریم نیکی
لاف اوراردینگ پیش اول غوث زمان
یؤق اپکان سن اهل ایمان بؤلگانینک
کیمنی کم دورنفسدین اندیشه‌سی
پرده ییرتیلدی وبؤلدی تنگدل
دپدی دشمندین پناه بپرسون احد
توبه باشلنگ من مسلمان بؤله‌من
کاروباریم محض نادانلیک اپکن
ینگی کپلدی یادیمه ترسِ حجیم
شیخ ایدیلارکه لاف اؤرماق خطا
جمله اؤلتورگن همه نصرت تیلانگ
شادتاپگایمیزبو دشمنگه ظفر
سن که کامل سن کپل ای(عبدالجلیل)
توبه کپلغان دوربویؤلده سودمند
تاپدی آدم گرچه دردبی دوا
اصل کارجملهٔ مردان بودور
بعدازان ازسرمسلمان بؤلدی مرد
گرچه پیردین تپکدی زحمتلیک محک

حکایه:

خواجه ای باراپردی آتی(میرعبید)
دایم ایتوردیکه شیطان نی کؤرای
اوچراسه دشنام بیحدلرقیلای
شیخ بیرکون اول مریدنی چرلادی

پپتی دوزخ نی عذابین پیشه قیل
من مونی کوموب ایدیم آچیب دولار
که میراثی بیزگاصدخشت طلا
کته- کته، میده- میده پپراپدیک
جایی کپلسه شادبیرکونگه پره ر
خدمت پیرِ مکمل کپته من
من بو یؤلغه کومگانیم(عبدالرسول)!
دپدی نی ـ نی بوسخن سندین دروغ
یؤلده چون چنگ سالمسون دپب دشمنی
خانمانِ مژدهٔ پیریم نیکی
بیزمحک اوردیک وقیلدیک امتحان
قانی لاف اوردینگ مسلمان بؤلگانینگ؟
زودتیکارباشیغه نفسنی تیشه‌سی
بؤلدی لاف اورگن لریدن منفعل
بار اپکن بو یؤلده تورگن دیو ودد
قیته باشدین اهلِ ایمان بؤله‌من
دعوی قیلدیم نامسلمان لیک اپکن
خوفِ محشردین چو بؤلدی دل دونیم
بیزهمه مور و بو دشمن اژدها
ذات پاکیده همه غیرت تیلانگ
اول خلاخوت بیردور وقت سفر
لاف بیجادین بویؤلده توبه قیل
توبه دورشیطان نی باشیغه کلند
توبه قیلدی توبه دین تاپدی شفا
توبه دورآدمگه بیرلطفِ غفور
امتحانی پیرقیلدی گرد- گرد
کنده بؤلدی اول مرید دین ریب وشک

اول مریدپاک باشیخ(جنید)
کؤپ سوالیم بارملعون دین سؤرای
یوزیغه تف دی و لعنتلارقیلای
دپدی کؤپ قیلمه تمنای بدی

مؤمن اربولسنگ خوب اندیشه قیل**۱۵۳**

نی دلاورلرنی سرگردان قیلور نیچه کارافتاده نی حیران قیلور
بارِدور یوْل اوستیده اُول اژدها سایه سیدین روبیرورچندین بلا
سِن او دیو آلدیدهِ بیرخاشاک سَنِ یا ایاغ آستیده قالغان خاک سَن
مَن که پیرینگ مَن مدام لرزیده مَن گرچه سرتاپاتمامی دیده من
قوْرقه مَن ناگه یپتوشگای بوپلنگ بخیهٔ کاریم گه سالغای باز چنگ
چون پیامبرعرشگه مهتاب اپدی هم جهانده صاحبِ محراب اپدی
قیلدی القاًجمع ایدیلاراهل راز بوْلدی ابترکل صحابه دین نماز
باوجوداُول پیشوانی وقتیده دورِپاک مصطفی نی وقتیده
همچنین صاحب نگین نی وقتی ده رحمته اللعالمین نی وقتیده
جمله اشیاًگه اکسیراپردی اوْل جمله بیرناچیزدورور،پُر اپردیِ اُول
چون اوشنداغ وقتده دیوِ دغل سالدی اصحاب نی نمازیغه خَلل
غره بوْلمه دستگیریم باردپمه چون (جنید)آتلیغ پیریم باردپمه
پیرپیغمبراپدی چون یپتدی دیو مکرقیلدی یخشی لرگه رنگ وریو
قیلمه هرگزصحبتی نی آرزو صحبتِ اغیاراپروربندِگلو
بورموزنی اَیدی شونداغ شیردل ایدی:ایَ طالب مونیَ اندیشه قیل!
خاطریِ جمع وبه تمکین بوْلمه‌دی آرِزوکوْپ بوْلدی تسکین بوْلمه‌دی
دایم ایتوراپردیِ شیطان اوچراسه مَن کوْرای قنداغ قیلورمیش وسوسه
فکرایتاراپردی اَنی شب تاسحر آرزوی دیوگه اپردی هم مگر
اوْلتوروب اپردی چوباجوش وخروش بوْلدی پیداجای دوردین مَله پوش
قامتی خمِ گشتهٔ پیرکُهن توکاراپردی دیده دین جیحون خون
دپدی: سَن صاحب تمیزاپردینگ، بالم اول برادرگه عزیز اپردینگ بالم
بیزولینعمینگه اپردینگ آشنا چون آتانگ باراپردی مردِپارسا
همچنین کس نی عزیزفرزندی هم کم بغل لیکدین قوْلونگده یوْق درم
چرخ گردون کوْزلریمنیِ اوْیه دور اَیتمسم بویوْلده بغریم کوْیه دور
کپلگین ای یانیمگه سن تاجِ سریم دپدی باردوربیرپاکیزه دختریم
هدیه یی ایلایِ، دلینگ نی شادایتای سَن قدردانیمدوسن، دامادایتای
بیرموغلوک مَن که عمریم نیم روز[۳۳۶] نی بو یوْلده بخیه تاپدیکّ بخیه دوز
صدلگن طلاییغیب اپردیم منم قصدیم هفت اقلیم آلماغ اپردی هم
ایمدی سَن اوْرنیمده بوْلگین جانشین دستگه لارنی یوروتگین ای(آمین)
بیرامیدیم بارکه یک لُختی تیکار بوْلسه همت روم نی تختی تیکار
صوفیلیک هم پادشاه لیکده درست دل طمعدین خالیدوربوْلماستوسست
آلتمیش اوچ مینگ حج دو بیرعدلینگ سَنی که خدانومید ایتیب قوْیدی منی

[۳۳۶] بیرماگولیک من که عمریم نیمروز

آرزو بار وقانی عمر نکو؟!
که بوکون همت بلندروزگار
تا اثرقیلدی اَنی وسواسی هم
دیدی راست اَیتدینگ که تاکی خوراولای
توتدی دستیدین آلیب کیتماغ ایدی
جای خلوت بؤلسه چنگ سالای دیدی
حالیدین آگاه بؤلدی(شیخ جنید)
زود یتوشدی سمعیغه آوازِپیر
شیخ ایدیلار:بلای جان ایدی
صدهزاران خلق نی اندین دادی بار
اصلی دنیادورلعین نی دختری
هیچکیم عمریده مصروف قیلماگان
بولمسم ایردی سرینگده سایه بان
شکرالله بخت خوش اقبالیدین
گرمنی پندیم نی آلگین نیک فال
اول اگرخُلق ایلاسه استیزه قیل
کؤرساتورهرلحظه سنگه نارنی
خانهٔ دلنی طلب بیرله سپور
کؤپ نصیحت بیردی انگه(شیخ جنید)
بنده لیک ده لطفِ غفاری کیراک
خانه بی صاحب کَه بؤلدی اِیت کیرر
دلنی معمورکمالی توبه دور
توبه دوربویؤلده یخشی دستگاه

حکایه:

بار ایدی سرهنده مردِکاسه لیس
تن اورار ایردی بلانیِ تیزِیغه
بؤلدی بدنامی بونفسیغه نسق
کاسهٔ خلق قالدی علت دین امان
بارسه هرجایغه مشت تؤلدوروب

عمرقؤلدین کیتدی بیجاجستجو
بیزدین اؤتدی، سنگه قالسون یادگار
چون کؤپایدی دیوگه اخلاصی هم
غیرتی قیل بؤلمسامم [۳۳۷]نیکوبؤلای
تاکه اول بیرگوشه گه ایلتماغ ایدی
مردنی ایمانی نی الای دیدی
قیچقیراردی (میرعبید)! دیب میرعبید!
قاچدی کیتدی آلدیدین دیوسعیر
اوچراگن یؤل اوستیده شیطان ایدی
دختری بیرکونده میِنگ دامادی بار
کونده ایزلرشوی نی بد اختری
بِکرکیلغان خِلق تصرُف [۳۳۸]قیلماگان
دیوملعون سَندین ایلتاردی ایمان
زودقوتولدینگ دیونی چنگالیدین
باردوربویؤلده دیودین گوشمال
تیغ اُورباشیغه ریزه ـ ریزه قیل
اُور سریغه تیغِ استغفار نی
بیربلی دیب سن اوشال عهدینگده تور
توبه قیلدی یؤلغه کیردی(میرعبید)
یؤلده مرشدی خبرداری کیراکِ
آری هر خانه گه در کاریدودر
هر دلینی نور حالی توبه دور
بنده لردین تحفه کیلدی دودِآه

اؤزی مُنعم ایردی و مردِخسیس
باروراِیردی خلق نی دهلیزیغه
پیسی پیداقیلدی اول مردحکم حق
حرصیدین بؤلدی بومردِنیم جان
خلق عالم باشیغه مشت اوروب[۳۳۹]

---

[۳۳۷] بولمسم

[۳۳۸] قافیه لربیر–بیربیلن ماس کیمیدی

[۳۳۹] بارسه هرجایغه مشتین تولدیریب

خلقِ عالم باشیغه مشتلراوریب

مردآیتوراپردی ای بیجای نفس آخری باشیمغه یپتینگ وایِ نفس
منگاقیلدینگ زحمت ورنج والم آخرینگده پاکروبؤلدینگ سنم [۳۴۰]
چون خداکؤرساتدی شاهِ پرده در عین لطفی دورونوتاپدیم خبر
خلق نی دهلیزیغه ایلتی لرغنیم نفس منگادشمن ایکان بیلمادیم[۳۴۱]
گنده دشمن نی بوکون اخراج ایتای حق بوگون دست بیرسه دادیغه یپتای
بارایدی اول وقتده مرشدی مزید خانه تاراج ایتدی وبؤلدی مرید
کپتدی پیسی وتمامی علتی آنگه توشتدی اولیانی غیرتی
لایقِ انوارفردوس بؤلدی اول حق کرامت ایلادی غوث [۳۴۲]بولدی اُول
قالمه دی کؤنگلیده شکدین ارزنی دوست کپلغان سؤنگره بؤلمس دشمنی
یارکامل دورودریادل گه بار ای برادر سعی قیلِ کامل گه بار!
غیرتی بیرایزله بویؤلده یوگور سنگ همت تاپ انی باشیغه اور
تازبردست بولماسون نفسینگ کلان حامی حقدین ایزلاگین ای پهلوان
اورمسنگ دشمن نی اُول آخراورار پشه دشمن دورسرینگگه یؤل یورار
جمله خلق پامال دیوارمنی معلوم ابرمس کؤردل نی دشمنی
خلق سرگردان وسرحیرانِ راه ملکیدین درویزه بندپادشاه
دیمه سن باشوکت و اقبالی کؤپ کیمنی ملکی کؤپ انی جنجالی کؤپ
غیرلرنی مردکپرک دور ایلاسه چیرکنت لاردین دلین عورایلاسه
هرکیشی دشمنگه منزل بپردی جا چون اؤزی دشمنگه بؤلدی تحت پا
آخری احوالی بؤلدی واژگون بؤلدی دستیده دشمن حالی زبون[۳۴۳]
خلق بیرله دوست بؤلمس ارمنی قؤپ لگداورگین اوشالسون گردنی
بوسببدین ایدیلارچون مولوی قطب ربانی وغوث منتهی:

***

«برسراغیارچون شمشیرباش هان مکن روباوبازی شیرباش»
کپم که بدگه یاردور،سرگشته دور که بلای دردبیلن آغشته دور
کان محنت دور، همراه دغل ضدنی ضدی دینِ تانیرصاحب تمیز
تا بولاردین پاک بؤلمای مرد راه قیلماگای مقبول انی درگاه شاه
کپم که دشمن دستیده وابسته دور گرچه دورکیم بولسه پای خسته دور[۳۴۴]

---

[۳۴۰] سَن هم

[۳۴۱] نفس منگه دشمن اپکن،مپن بیلمادیم

[۳۴۲] بوییرده هم عادتده گی دیک قافیه قاچگن

[۳۴۳] بوییرده وزن جهتدن سکته لیگ بار

[۳۴۴] گرچه هرکیم بؤلسه پایی خسته دور

حکایه:

باراپدی کاسانده بیرصاحب نیّت طالبِ اسرارِ نورِ معرفت
هم قبیله باراپدی کؤپ همنشین توتوب اپردی دامنی نی کؤپ چیبین
دستی یؤق اپردیکه تادست اورسه کس باسیب اپردی گردنین مورومگس
هر قدمده بار اپدی صد بندپا اول قؤیالمس اپردی بیرپایی بجا
گوشه ای ده ناتوان ییغلار اپدی یاقه چاک ایلاب وقان ییغلار اپدی
دپراپدی کاریمنی کیم قیلسون پسند مور لنگی پاییده هفتاد بند
تورت اؤغلی هربیری، بیرشیرنر هم خداوهم رسول دین بیخبر
بیری اَیتور منگه جانبازی کپراک اسپ خوبی کیبندین دین تازی کپراک
تاکمربندی کپرک طلابیچاغ بیرزنی مهر وکپرک قیلسم قؤچاغ
بیری اَیتور همچو آلوده ضمیر دلده صدِ لشکر تیلایدور قلعه گیر
بیرینی کؤنگلیده کیمیاگربؤلای که پدر دوریده صاحب زر بؤلای
بیرینی کؤنگلیده سحرِ سامری اول پریلرنی قیلایدپب تسخیری
بیرعیالیم بار اولم خصمِ کلان طالب کیتماله چندحال آن
تنگه وطلا کپراک پیشانه ده نسخهٔ هرنوع کیراک هرخانه ده
باز طلابرگک صدچون وچند کپنیدین گوهرلی طلا بازوبند
باز کفش خوب ونعلین طلا هر قیو اسباب بؤلسه جابجا
مپن که دشمنلاربیله زارواسیر هرتمناسیده عمریم بؤلدی پیر
اپمدی خوبی شولکه من عزت قیلای غیرلارنی همچنان کؤزدین سالای
چونکه نسبت کل تعلق انگا خار جمله راهِ مانع پرورد گار
بیِر فقیرِ نامرادِ ی ییش مَن مفلس وَ آوارهِ و دلریش مَن
مَن بولاربیرله نپچوک یؤلنی آچای؟ خصم آفتدور، مَن آفتدین قاچای
بیرسحروقتی ایدی اول نامدار قاچدی شهردین بؤلدی بیخویش وتبار
بؤلدی بندپای آفتدین خلاص حامی حقدین ایزلاراپردی، حقشناس[۳۴۵]
مدتی یؤل یؤردی بیت الله گچه تا مقام یثرب و بطحا گچه
تاولادی آخرقمردپک تقدیری اولوب اپردی وقتِ(چلتن) نی بیری
اختاروراپردی همه (اوتاد)[۳۴۶] لار خضر و الیاس وَ تمامی راهبر
شاد صادق اوچراگای بادولتی عرشدین اوتگان بؤلسه کانِ همتی
ایزلار اپردی کوچه و بازاردین قیسی دلدور آگهی غفار دین
نیک ایدی آری بوایش نی اوّلی کپلدی اوچراب کاملِ مشکل حلی
سوردی بارای مردجایینگ قیده دور؟! طبعِ پاک پرفشانینگ قیده دور؟!

---

[۳۴۵] بویپرده لفظی قافیه اپشله تیلگن

[۳۴۶] اوشبوخاص اسملرنینگ اصلی متندن اجره تیش مقصدیده قوس ایچیده کؤرسه تگنمن

بیزهمه جویندهٔ اِکسیرطلب
دیده میزگه توتیادورپیرطلب
جمله میزآئینه دورمیزحق نما[۳۴۷]
کیمکه دردلیک بؤلسه بیزدین دوردوا
کای سنی آبینگ نی روغن قیلالیک
جانشین ویارِچلتن قیلالیک
هیچ وقتی حق طلب مردودایمس
بی طلب هیچکیم نی کاری بودایمس
بی زراعت قیده دوربیرخوشه ای
یؤلغه کیرگن لرگه لازم توشه ای
بارایدی وقتیده چابک همتینگ
ختم بؤلدی درگهیده خذمتینگ
ایمدی آزادی خطرلازم سَنگا
قیده قالدی هم پسر،هم اقربا
جمله نی پرکندِه قیلغان مردسَن
آل بومرهم نی که صاحب دردسَن
تشنه کیلغان سَن بویؤلده بیحضور
دستیمیزآل شراب انطهور[۳۴۸]
جمله دین خاطرنی رنجورایلادینگ
هرتمنادین کؤنگل دورایلادینگ
بولمسه هر دلغه دنیا لذتی
انگه جنت دین بیرورلرشربتی
حلهٔ جنت قیلورلار دلقینی
ترقیلورلارکوثریدین حلقی نی
کیلگانیمیزیؤق قوروِق نامی بیلن
بیزکیلیب میزحق نی الهامی بیلن
اول جوانمردایدی من بیرمورِلنگ
هم اودنیاهم بودنیادل به تنگ
من قچان خِذمتگه بولدوم استوار؟
مردکناسیغه بونسبت چکارِ؟
نی عبادت مَنده،نهی علم فقط
بیرجمادی بیش من،مردسَقط
گرچه مردبیعددتانیب سیلاَر[۳۴۹]
من که مؤمن یؤق غلط[۳۵۰] تانیب سیلار
مَن مسلماَن بؤلغانیم یؤق ناتمام
خیرگه لازم ایمس بؤلغای اِنام
منع قیلمانگ وقویونگ قان ییغلایین
بی بضاعت من پریشان ییغلایین
نیک لرعجزیغه قایل بؤلدی لار
که بصددل انگه مایل بؤلدی لار
دیدی صادق مسلمان مردایکن[۳۵۱]
بارک الله مردمیدان مردایکان
نفسی باقی بؤلسه ایردی ذره ای
بورموزلرگه بؤلوردی غره ای
بارایکان اوزوقتیده بیرکوهِ قاف
گردیدین قیلماق کیراک دایم طواف
خضروالیاس صدق پاکینِ بیلدیلر
بی نهایت مهربان لیق قیلدیلِر
اَیدی لار:فرزندنورِدیده سَن
که حقیقت یؤلیده سنجیده سَن
قؤیدی لارباشیغه رحمتلیک کلاه
طالعیغه تاولادی خورشیدوماه
بخشلادی لارنسبتِ روحانینی
آچدی لارهمتنی دستورخانی نی
جانی نورگه تؤلدی، دلده مخزنی
همتی بارایردی بؤلدی چلتنی

---

[۳۴۷] جمله گی آئینه دورمیزحق نما

[۳۴۸] دستمیزآل،بیر شرابِ انطهور

[۳۴۹] (سیلار)سیزلر

[۳۵۰] بویپرده هم (لفظی قافیه)ایشله تیلگن

[۳۵۱] دیدی بیر صادق مسلمان مرد ایکان

تادلینگه مهربیرغیربار دور
روزماتم توت،شب دین قالماگین
اصلی بیلسنگ اکسیرِجان دورطلب
بوطلب دین نورلارپیدابؤلور

باخبربولگین که یؤل دشواردور
همتینگ بؤلسه طلب دین قالماگین
جمله نی دردیغه درمان دورطلب
بوطلب دین مورصاحب جابؤلور

حکایه:

(خواجه نجم الدین) ایدی وقتیده شّر
باروراپردی بیرشبی راه گناه
وعدهٔ اول ماهگه همراه اپدی
جای تعین ایلاب اپردی لولی زن
نیمشب حاضربؤلای یانینگده یار
اولتودی نیمشب گاچه گپ کپلمادی
قؤپدی آخراورنیدین آرزده دلِ
چون نداکپلدیکه ای محتاجِ مُشک
باخبربؤل الداگان دوردشمنی
اولتوسنگ اپردی بویؤلده منتظر
نیمه تاپدینگِ اجنبی نی کامیدین؟
حالی هم سَن اختاروربؤلسنگ رواج
جانب حق دین ندایی انگلادی
دپدی:من بیکاراپکنمن دادگر
ینگی بیلدیم غیراپکن هر آرزو
مردابله لارهمه خُرسنداپکن
هرکیشی سررشته سِینی گُم قیلور
وای شهوت گوی سَنی چون آیته من
توبه قیلدی مردشویپرده جابجا
بؤلدی آخرمرشدسالارفرد
اول اوشنداغ شاه دورای کاروان
اوچرادی کؤر،گنج عصیان وقتیده
اوزمه امیدینگ نی ای همت پرست!
(قبضیت) گاهرکیشی قیلدی شکور

فاسقِ شبگردایدی هم کؤروکر
لولیی گه عاشق اپردی روبراه
هم ایاس لیل و هم سرماپدی
که فلانِ جایپده توتمانگمی وطن[۳۵۲]
عاشقم سن سن قؤی توراُستوار
شب چوآخربؤلدی مطلب کپلمادی
انگا الهامی ایشیتوردی جلیل
درگهیمغه کپل که قیتارمم چوخُشک
که نیِ بؤلغای وعدهٔ لولی زنی
من سنی رحمتگه آیلاردیم چوسیر[۳۵۳]
خُشک قایتینگ دیونی بازاریدین[۳۵۴]
جمله نی رددرگاهیمغه قاچ[۳۵۵]
(خواجه نجم الدین) فراوان ییغلادی
سن اؤزینگ دادیمغه یپت ای دادگر!
سووگاتوشگن خس بؤلوربندِگلو
جمله سی غیربیرله جان پیوندپکن
مردنی رویی نی عصیان شوم قیلور
بلکه اجدادینگا قنداغ یپته من
ذات پاک حققه قیلدی اقتدا
اصلینی تاپگنده جان بپرماسمی مرد؟
یؤل اداشگان لارگه دایم مهربان
بنده سین رحمت کؤتارگان وقتیده
گاه (قبضی) دوربویؤلده گاه(بسط)
(بسط) آخرکیینی دین ایزلاب یوگور

---

[۳۵۲] که فلانی ییرده توتگایمن وطن

[۳۵۳] بوییرده قافیه تنلنگن سوزلرنینگ(روِی حرفلری)بیر-بیربیلن ماس کیلمیدی

[۳۵۴] خشک قایتدینگ دیوودنی دامیدین

[۳۵۵] جمله نی رد قیل ودرگاهیمغه قاچ

آنچه بی همت لیغینگ دورآفتینگ ورنه مقبول دورسَنی هرطاعتینگ
هرنفس قۆشماققه همصحبت کېراک طالب نسبت گا بوهمت کېراک
سنگا همت بۆلمسه جوینده سی کل دېسنگ قۆلونگا اوچرارهرکیشی
بنده عاجز دور مدام هر کارغه دمبدم قاچماق کېرک جبارغه
سَنکه اندین قۆرقمسنگ اول قۆرقوتور ایلگراغ قۆرقماق کېراک(عبدالغقور)!
حضرتِ ایزد خدانی قهریدین اوزدی فرزنددین کۆنگلنی ای(امین)!
تاشریکَ لیک بۆلماسین عصیانیگا زخم لار کۆردی پسرنی جانیگا
مَن دعااَیلای مبارک بنده بۆل تاتیریک سَن غیردین برکنده بۆل
آفتِ باغ دور بیگانه علف ملک بۆلوربوغیرلاردین برطرف
یورتغه دشمن دخل تاپدی دین کېتار خلق باطل گاتوشارآمین کېتار
کنده قیل دلدین مخالف لارنی باز تاکه بۆلغای ملک دل دریاسی باز[۳۵۶]
پیراوشال دورغیرنی دورایلاسه نوربیلن دل حجره سین پرایلاسه

حکایه:

اَیدی (سلطان بایزید)نامدار قانچه قربیم بارِیۆلینگغه کردگارِ؟
چون نداکېلدیکه حالی دورسَن[۳۵۷] بی بضاعت سَن بوگون بی نورسَن
کهنه پوستونینگ و اَبدستینگ سَنی دشمن راهینگ اېروربیلگیل مونی
شیخ کاریدین پشیمان اَیلادی چون چیقاردی خیرواحسان ایلادی
شیخ نورلرکۆردی چون دیگرشبی وصل اېردی کېلدی شیخ نی مطلبی
زوداَچیلدی یوزیغه بازارِبخت لوح اعظم دین یېتوشتی انگاتخت
اَبرکېتدی بۆلدی روشن آفتاب پوستین واَبدست اېردی حجاب
غیرکېتدی آشناقالدی وبس کېتدی هستلیک لارخداقالدی وبس
مَن تصدُقی اوشال همت پرست بیراېردی آلدیده یکسان قبض وبسط[۳۵۸]
هرنی نقصانی انگامغلوب بۆلوب بحرِوحدت ایچره نقصان گُم بۆلوب [۳۵۹]
بنده لیک ده غیرلاردین یوزیاپیب همت ایلاب ششجهت دین یۆل تاپیب
پیرلارجانینگازینت بېره دور ترکینی قیلدیب نصیحت قیلادور
کیمکه کاهل دوردلیغه سخت تېکار بونصیحت انگاچون دوزخت[۳۶۰] تېکار
مرهمِ کامل دوصاحب کیمیا بعضیلاره دردو و بعضیگه دوا
روحِ کامل لارگه بومرهم مفید جان بېرور بونکته گه صادق مرید

---

[۳۵۶] بوییرده هم قافیه رعایت بولمه گن

[۳۵۷] چون نداکېلدی که حالا دورسَن

[۳۵۸] آلدیده یکسان اېرورهم قبض وبسط

[۳۵۹] بوییرده مصرعلرقافیه سی بیر–بیربیلن ماس کیلمیدی

[۳۶۰] بوییرده(سخت)سوزی بیلن(دوزخت) سوزی ناتوغری شکلده قافیه باغلنگن.

جان ناقابل زهرآلوده دور
آیته بیرسنگ جهل افزون تربؤلور
کاهیتورصاحبینی لاغرخری
چو ن خرِ لاغرمریدگنده دور
صورتی گرچه که ظاهرده بشر
تاکه باردورنفسگه سرگردان لیگینگ
جان ناقابل زهرآلوده دور
آیته بیرسنگ جهل افزون تربؤلور
کاهیتورصاحبی نینگ لاغرخری
چو ن خرِ لاغرمریدگنده دور
صورتی گرچه که ظاهرده بشر
تاکه باردورنفسگه سرگردان لیگینگ

حکایه:

عالمی نی،مجذوبی نادان دیدی[۳۶۳]
دیدی:عالم سن جهالت ایلادینگ
چهره بولگین مونده اولتورروبروی
لیک مجذوب نی نیکی باراپدی
دیدی کامل بیرممیزی کیرک
چشم کامل لارگه همچون نورعین
انگلادی کامل بولرنی جنگینی
قوپدی مجذوب باتمیزی کیلدی دیب
شیخ سؤردیلرکه ای افتاده رنگ
اصلی مؤمن خالی ایلارسینه نی
دلده علمینگ بارمعلم سن گپور
دیدی چون دستیمده دورشمع رسول
آتش خشمگه سیندیک کؤیه من
شیخ ایدی مجذوبی راست آیته دور
باد خشم ،شمع رسولغه ضداپرور
دلغه اورسایدی[۳۶۵] اولوغ نورینگ سنی

بیرنصیحت بیرسه هم ناسوده دور
آخری مرتدلیک آیلاب کّربؤلور
یؤلده ایخ–ایخ دیب گرنگ بؤلغای سری
گرچه خریؤقدوراومردخربنده دور[۳۶۱]
ظاهری آدم مثل دورخوی خر
باقیدورجسمینگگه صدنادان لیگینگ
بیرنصیحت بیرسه هم ناسوده دور
آخری مرتدلیک آیلاب کّربؤلور
یؤلده ایخ–ایخ دیب گرنگ بؤلغای سری
گرچه خریؤقدوراومردخربنده دور[۳۶۲]
ظاهری آدم مثل دورخوی خر
باقیدورجسمینگگه صدنادان لیگینگ

توریوروپیرمردسرگردان دیدی
پیشروایردی حقارت ایلادینگ
سن منی نادانلیغیم بؤینومغه قؤی
قابل ایردی دلده حالی باراپدی[۳۶۴]
تاکه آچگه ی مردصفرادین چورک
باروراپردی جاییغه شیخ میرحسین
سوی منزلگاهیده آهنگینی
مضطراپردیک خوب ممیزی کیلدی دیب
نی سبب دیندوربرادرلرگه جنگ
اژدهابیر– بیرگه آیلارکینه نی
باعث کاهشنی سن عالم گپور
من بیرین عالمنی نادان دیدی اُول
شرع امرایتسه کؤزینی اؤیه من
مرد ایکن ازروی اخلاص آیته دور
بو رموزلر گه خدا شاهد ایرور
پیشاراپردی غیبدین انگورینگ سنی

---

[۳۶۱] گرچه ایمس خر،ولی خربنده دور

[۳۶۲] بیرعالمنی مجذوبی نادان دیدی

[۳۶۳] قافیه نی روی حرفلربیر-بیرگه ماس توشمه گن

[۳۶۴] اورسه ایدی

جان بیرورده مثل اسماعیل دومیز مصطفی نیِ شمعیغه قایل دومیز
قؤلده شمعینگ باروسنده دیده یؤق مردِ نادان سن دلینگ فهمیده یؤق
کیل سنی اویونگغه مهمان بؤلالیک پاسبان عیب نقصان بؤلهلیک
بایگی مجذوب شیخ روزگار بؤلدیلارمهمان خاص کردگار
کؤردیلرچون خانهٔ گل کاریلار سقف کاشین لاجوردزنگاریلار
سنگ مرمردین همه تن شولاری غرق برآیینه دیوار و دری
بازمینالرگه لعل وکاسه لار هم کنیزک لارغلام خاصه لار[۳۶۶]
دیدی: ای عالم قه یبرگه یبتی سند[۳۶۷] یادرست عالم موسنِ پادشاه هند
مرگ خاطرهای بنیادینگایؤق همچووقت اؤلماغ سنی یادینگه یؤق
بیزگه معلوم بؤلدی سرگردان لیغینگ چون بغایت احمق و نادان لیغینگ
تانگلامحشرده آچیلسه فتح باب جمله نی بیربیرکبرک بیرسنگ جواب
مونچه جنجالی سنی باشینگده بار بلکه نادان لیکده اوتتونگ نابکار
هدیه یی بیرگین بولرنیِ شادقیل بوکنیزکلرنی سن آزادقیل
تاشلایمدی کالهٔ دنیاسقط قؤپ مسافربؤل،بومنزلنی تلت [۳۶۸]
بیلدی اُول عالم نکویی کیله دور چون بومرددین حقنی بویی کیله دور
بایگی مجذوبنی مردعقلیِ صاف خاک پایی نی قیلوراپردی طواف
دیدی:سن راست ایته سن من جاهلی ایمدی نادان لیکده بولدوم قایلی
قؤیمه اوزجهلیمغه ای(عبدالامین)! زهرنی اوستیگه قویغین انگبین
هرعداوت بؤلسه کؤنگلونگدین کوتر عفوقیل کاریمغه ای صاحب نظر
یخشیلارنی کاریدورخلق صلاح تااداشگان لارگه کؤرساتگایموراه
هدیه یی بیردی و دلشاد ایلادی جمله خذمتگارین آزادایلادی
نیم جوکؤنگلیده واپس قالمهدی خانه تاراج ایتدی بیرخس قالمهدی
عقل جزوی بؤلدی چون دریای کُل پرتواوردی جانیغه شمع رسول
چاشنی تاپدی دلی حالاتدین بؤلدی اگه(نفی) ایله(اثبات)دین
قیلدی مُخلص جملهٔ اغیاردین قیلدی آگه بوی خوبِ یاردین
یؤلغه کیرگان لارگه لازم رهنما رهنماکؤرسات همه گه ایخدا!

حکایه:

بارایدی مغرورصورت گنده کس دلده (اَدهم) لیک نی ایلاردی هوس
چون قیلیب صدنوحهٔ آب دیده کیلدی ییغلاب (خواجه طاهر)آلدیده

---

[۳۶۵] بوییرده هم(لفظی قافیه)ایشگه آلینگن

[۳۶۶] بوییرده شاعرقافیه التزامی یوزیدن (سن)بیلن(هند)سوزلرینی قاقیه باغلنگن.

[۳۶۸] بوییرده هم لفظی قافیه ایشگه آلینگن

دیدی کامل یادعقبی قیله من
شیخ آیدیلا:سنی کارینگ ایمس
شیردل لاربوجهاندین اؤتدی لار
بار، یوری، بارگین اویونگه دل تنگ
دیدی کیلتوردوم تمامِ رخت نی
جمله رختی چیقدیِ اون تورت مینگ طلا
چونکه وزمین دورسنی اوستونگه یوک
ایلتدی آخرشورشی همت بیلن
بیرته- بیرته تاشلادی اول ناتمام
قاقدی دامانینی تقدیرآلدیده
شیخ بویوردی لارکه مشتی تؤلدیرینگ
نزدیمیزده زرلرینگ خاکِ زمین
صوفی چون دریاگه قیلدیِ بیرایما
سالدی دامانیغه اول صاحب نفس
کاری تقلیدایردی سرگه بارمه دی
بؤلسه دلغه ترک دنیا ایلاماق
وای اوشل ناقص که زودچنگ سالما دی
تا که دشمن باردل کم سیردور
کؤردل خلق لارگه جان سررشته سی
جان وایمان ایکیسی همسایه دور
اصلِ ایمان چون حمیت دین چیقر
همتینگ بار غیر لارنی دور قیل
غیر لارنی دورقیل ای پهلوان
طرفه مشکل دورچنان یؤل آچماغینگ
هرگنه دلغه چنان بؤلسه قریب
بغیشلایارب مرتضی دیک همتی
یخشیلار آلدیده باتمکین بؤلای
بوسبب دین دیدیلارچون مولوی

توبه بیرگینِ ترک دنیاقیله من
بارنیکولارسنی بارینگ ایمس
منزلِ دارالبقاغه یتدی لار
سِن آلارنی یاریِ جنسیدین ایمنگ[۳۶۹]
من غنیمت بیله من بووقت نی
امر قیلدی انگا پیرِ پارسا
جمله سینی ایلتگین ودریاگه توک
باردی دریا آلدیغه غیرت بیلن
تاکوزین آچدی که بؤلدی وقتِ شام
چرخ اوروب باردی اولوغ پیرآلدیده
که بوابله نی درست گردن اورینگ
خاک توکماغ سنگه کؤپ بؤلدی قیین
بیرته کم قیلمای چیقاردی جابجا
دیدی منبعدقیلماگین مونداغ هوس
عقلی ناقص لارهنرگه بارمه دی
چون نی لازم بیرته -بیرته تاشلاماق
امرِپیربیرگوهرایردی آلمادی
مویی یؤلدین قالسه هرکیم،غیردور
رهروان لارگه ایمان سررشته سی
بلکه ایمان جان لاریغه دایه دور
آیدی نیکوتیل پیله خیرالبشر
تاچراغِ کؤرنی پرنورقیل
تاکه سندین قاچماسون اهلِ ایمان
دیونی چشمیغه خاکی ساچماغینگ
بازلک فرسخ توشارکاری عقیب
مورلنگی غه بغیشلاغیرتی
خصم لارنی اولدورای مؤمن بؤلای
قطب ربانی وغوث منتهی:

***

«آتش اندرزن بگرگان چونِ سپند
اؤرتادی جانینگنی رهزنلارسنی
سن قچان زندان ارابندی ایدینگ

زانکه گرگان عدوی یوسفند»
طعنه های دوست ودشمنلارسنی
بلکه مرآت خداوندی ایدینگ

---

[۳۶۹] ایمس سَن

نیمه بؤلدی یؤل غلط قیلدینگ که سَن؟ یایؤلونگ نی توتدی چندین مأومن
باقی هیچکیم قالمس ای صاحب نظر بوامانتلرنی خاطردین چیقر
گرتاپای دېسنگ ایماندین آبروی بودوشدوجمله نی خالققه قوی
اول کِریمدورهرشکست لرنی توزار غِیرگه تکیه قیلمه ایمانینگ کېتار
اول مسبب دور،سبب اندین اېرور مُشت خاکیغه طلب اندین اېرور
هرطلب نی وقتینی اول بیلدورور بنده گه دایم طلب اول قیلدورور
ورنه نسبت بنده نی کاری اېمس بنده کاریدین خبرداری اېمس
اول خبردارایلاسه آگه بؤلور یؤلغه توشدی نوربیله همراه بؤلور
بعضی لارنی نیّتی کاری قیلور چون دلینی غرق انواری قیلور

حکایه:

باراېدی(لاهور)ده صاحب همتی هم کمالی باراېدی هم طاعتی
چون اون ایکّی حجره مالی باراېدی رخت وهراجناس دین بسیاراېدی
غیرتی کېلدی دلیغه جوش اوروب باتوکل هرغرضدین قؤلنی یوب
قیلدی احسان جمله نی خالق اوچون باتوکل کیردی دریاگه بوگون
کؤنگلیده ایزلاب کمال مطلبی یاتیب اېردی اول نکومردسبی [۳۷۰]
باروراېردی جاییگهِ روح وروان اوِچ ملک کیردی توشیغه ناگهان
اَیدی قیده بارِه سَن ای نوجوان؟ سَن عقب قالدینگ وکېتدی کاروان
اول جواب اَیدی که حق غه باره من چِرخ اوریب هفتم طبق غه باره من
اَیدی لاربارمه بواحوالینگ بیلن سَن اون ایکُی حجرّۀ مالینگ بیلن
اېرته قؤپدی خانه تاراج ایلادی قالمادی بیرخس که اخراج ایلادی
بازیاتیب اېردی اول دیگرشبی کؤنگلیغه اَلیب خدانی مطلبیِ
تاکه امرایتدی انگاشاه فلک بازکیردی توشیغه اول اوچ مَلک
اَیدی لارَای مردقیده بَاره سَن؟ عقبه لاریؤلینگه دوربیچارهِ سَن
اَیدی:بارورمن خدانی اختاریب! یؤلده سرگردان اېرورمن مُضطرب
دېدی:بارمه کویدوروربوآفتاب اویونگه بیرجانمازینگ بارحجاب
اېرته بیرله مردپشیمان اَیلادی جای نمازین خلققه احسان اَیلادی
بازتوش کؤردی چِواول دیگرشبی اوچ مَلک باراېردی باتاب وتبی
دېدی:قیده بارِه سَن ای پهلوان؟ اَیدی حق اَلدیغه عزمیم دورچنان
اول مَلک لارَاَیدی اولتورجابجا بولادورمیهمان خاصینگ پادشاه
پادشاه مشتاق لارگه یاردور کیم گدایِی بؤلدی برخورداردور
عیدعاشقلراېروریخشی طلب بندۀ اول من طلبدین آچسه لب
کوزه خوشوقتدورکه بیرسیاره من آخری دریا لبیده باره من

[۳۷۰] بوییرده(سبی) اېمس،بلکه(صبیه) بولیشی ممکن

بوطلبنی سَن غنیمت بیل مدام کۆزه لاردین بهره آلغای بارجام
منتظراېردی اۆشنداغ نیکبخت تاقچان کېلگایمو دېب سلطانِ تخت
رهگذراېردی بیرابدالِ خدا کۆردی مردنی چیرکنت لاردین جدا
خانه سین خالی قیلیب میهمان طلب صنعت الله آچیب اول مردطلب
حاصل دنیاوعقبی بیربۆلوب مس خالص طالب اکسیر بۆلیب
کۆردی اول ابدال حق تقدیرینی تۆکدی مسگه بعدَاز آن اکسیرینی
تابونوردین جان فرحناکی بۆلوب عیب ونقصان دین ولی پاکی بۆلوب
خرمن هستی گه بیرآتش اوروب یۆلداگی خاشاک لارنی کۆیدوروب
عیب لاردین پاک بۆلدی اول ولی بۆلدی یکسان انگه مخفی وجلی
آنچه بایدگرگ لاراۆلدی همه گرگ دین آیریلدی فربه دوررمه
خوف گرگی اېردی لاغرایلاگن خوفدین ایمن بۆلدی کۆپ اهل چمن[۳۷۱]
همت عالی کیراک ای شهریار ورنه کوپراق دوربویۆلده زخمِ مار
کبرونخّوت دین دلینگ چون دوراېمس چاهِ تاریک دور، ولی پرنوراېمس
قۆپ اۆشال مرد دېک سنم اوینی سوپور چون خلیلِ دېک پیش میهمانگه یوگور
بیرنفس خالص که بۆلدی باحضور ساعتیده مرده لارنی تیرگوزور
جان بغیشلارمرده لارگه صدهزار سردرخت نی سبزایتاربادبهار
هِردلیگابۆلسه بیرسوزوگداز دربخشلاراۆزگالارگه پاکَبا ز
مَن توکل کشتی سیگامثلِ نوح صاحب اکسیرنی اختارکوه بکوه
شاداوچراب کېلسه دانادلبری تیکسه سنگامعرفت نی اکسیری
یورسه کوثرنی لبیده بی غمی بۆلسه اول روحانی لارگه همدمی

حکایه:

بارورابردی روزی (هارون) دریمن اوچرادی شاه آلدیده بیرگورکن
قلبی دریای توکل ایچره بند آغزیده تسبیح وقولیده کلند
مردچون قدی دوتاعمری قلیل لیک جانی معرفت ده جبرئیل
فارغ دنیا و عقبی خاطری گرچه پیروناتوان اول ظاهری
کۆردی هارون اول قداشکسته نی ناتوان و پیرمرد خسته نی
سوردی خلفه اولزمان اندین سخن حالی هم کاهش ده سن مردکین
نقدعمرونگنی چنانِ پاک ایلتی سیل سَن هنوزم دستکاری بیل- بیل
دېدی حاشاحالی سندین تازه من مرگ منی یادیمگه گوری قازه من
کېله دورمنزلده عالم منتظر خواه شاه وخواه وزیروخواه فقیر
خاطرینگنی جمعِ قیل ای همنشین! مرگ دورقاشِ وقباغینگدین یقین
صاحب مسکن سَن ومن گورکن گرچه شه سَن مونده عریان کېله سَن

[۳۷۱] بۆلدی ایمن خوفدین اهلِ چمن

تیغِ زهرآلوده گه قیلمه غرور
باخبربؤل تیغ زهرآلدینگده دور
کیم نیکی دستیده بؤلسه کاسه آب
توکولوردیب قؤرقه دور بغریِ کباب
کاسهٔ پرآب ایمانینگ دورسَنی
آب صافی نیم جانینگ دورسَنی
پاسبان خودبؤل ای شهریار[۳۷۲]
اصل عالم گورکن دورصدهزار
قالینی دین گرداگربؤلسه جدا
زودِقوشولغایِ خاکغه بؤلغای فدا
هرعمارت که سالیب سَن گوربیل
گردقالین سَن بویؤلده متّصل
بوجهان قالین دوسَن گردی آنی
قؤرقه من بیؤقت قاقردیب دشمنی
دشمنِ ایمان آلدی اول بیؤقت قاقار
گردنینگه اتشین غُل نی اورارِ
اول سَنی قاقمای، قاقیب تاشلانیِ
قاقماسنگ آخرقاقیب تاشلارسَنیِ
دیؤقاقغان سؤنگ قهیبرگه باره سَن؟
اوزگه جایینگ یؤق،سقرگه باره سَن
مردبول،مردانه بول فکرینگنی قیل!
اولتومه بیغم،یورومه متّصل!
دیدی راست آیتینگ که:ای بابای من!
گرچه شاهِ خلق من،سَن شاه سَن!
ییتوروب ایردیم کمال برگ نی
ینگی سالدَینگ خاطریمغه مرگ نی
ایمدی لازمِ دورکه منهم مردبؤلای
گردپایینگدین بویؤلده گرد بؤلای
چاکرینگ مَن ساقلاسنگ،ساتسنگ،قلینگ
یبرگه اورسنگ قؤلدهکی اؤتمس بیلینگ
دیدی اول کامل گدا وپادشاه
ایکیسی بیر- بیرگه بؤلمس آشنا
آشنا بؤلسه ضرر پیدا بؤلور
بیر نفس ده شور وشر پیدا بؤلور
بیرنفس ده باردورچندین غمیِ
زوِد اورارعالم نی عالم برهمی
تامنِی دیک آلماسنگ بیل وکُلند
سَن بؤلالمانگ حلقهٔعارفغه بند
مَن غم شبده مَن ونی روزمن
مثل (ادهم) مردِخرمن سوزمن
بوروش وارسته لارنی کاریدور
مسکنینگ چون دیونی بازاریدور
حالیدین بسیارواقف بؤلدی شاه
گردیده پرجمع ایدی خیل وسپاه
بیلدیکه اول رمزافشابوله دور
مخفی گوهرلارهویدابولادور
بسته قیلدی لب نی شاهِ باخبر
اؤتدی- کیتدی مثلی ابردرگذر
ایرته بیرله اولِ وزیرگه شَهریار
دیدی بارگین جاییده بیرمردبار
مردپیریدورومن مشتاق اُول
باریب آیت قلوقغه قیلغای موقبول؟
خادمی اول پیردین آلدیِ خبر
مرده تاپدی قطب وقت نی اول مگرِ
شاه گه یبتکوردی پیغامّ درست
شه نی هفت اندامی اولدم بؤلدی سست
صدپشیمان بؤلدی وچنگ سالمه دیم
قطب ایکن دوربیردعایی آلمه دیم
حق تعالی قیلماسه اول نمود
وقت اؤتگن سؤنگ پشیماندین نی سود[۳۷۳]
ای برادروقتینگ اؤتمای یؤلغه کیر!
یؤلده کؤپ دورعارفِ صاحب ضمیر

---

[۳۷۲] اوشبو مصرع نینگ وزنی قیسقه

[۳۷۳] وقت اوتدی سؤنگ پشیمانلیک نی سود؟

جان باری باردور بهارِنورحق منزل خاصان باری هفتم سبق
چون آلارطایفهٔ جوهرفروش سن تانیب توت دامنینی اهلِ هوش
تانیسنگ دنیاودین معموربؤلور آنچه ظلمت لردلیدین دوربؤلور
نیک لار شهباز دارالله دولار پاسبان خادم درگاه دولار[۳۷۴]

حکایه:

(خواجه اثبات قلندر) مرد ایدی ایللیک اِوچ حّج ایلاگن پُردرداِیدی
چشم دلنی نورگه بینااِیلاگانِ گرم وسردلرنی تماشاایلاگان
هم فضیلت بارایدی علم وهنر راه عقبی دین ایمانی خبر
شهریغه باردی کمالین بیلدیلار شه،رعیت جمله عزت قیلدی لار
عرض قیلدی اول امین غه پادشاه بیزنی یورتدین بؤلسنگیزدیب کدخدا[۳۷۵]
دیدی یخشی عورتی تاپسم آلای تاکیم تجریدبؤلوب یؤلغه قالای
نازنینی بارایدی گُلروی نام سّید عالم نگاهیگه غلام
شیخ تفکرقیلدی دشمن کؤرمه گن چون قیلورمن عمریده زن کؤرمه‌گن
سوره سه شرمی قیلر خلقدین[۳۷۶] شیخ سر تاپا حیایی خلقدین [۳۷۷]
گرچه مشکل اِیردی اُول کاملگه راه قیلدیلاربازوروبازاری نکاح
شب ده باردی شیخ زنگه ایلگراغ فرج زنغه شیخ تیقاراِیردی قولاغ
ایرته بیرلن یتدی شیخنی مهلتی سه طلاق قیلدی وبیردی رخصتی
اِیرته باراِیردی گریبان پاره،زن شه گه باریب موبموقیلدی سُخن
سن دیدینگ شیخ عهده نگدین چیقادور کیچه فرجیم گه قولاغین تیقادور
شیخ ایدی: فرج بیر دیوار اِیکان آته نان وآته نان بسیاراِیکان
کُره لارآوازی کیلدی گوشیمه مست اِیکنمن ینگی کیلدیم هوشیمه
هربیرینی چنگلی مانندشیر اُول اگرعالمگه کیلسه یورت نی یبر
هر بیرینی ناخنی بیر گژدمی بیریدین کیلمایدوبوی مردمی
بیرینی کؤنگلیده چونِ قیلماق زنا بیرینی کؤنگلی دل آزاروگناه
من که مونده مرده من یؤق من تیریک چون بؤلای دشمن گناهیغه شریک
لاجرم اوزوم نی تارتدیم من بوکون خنگ خردین کُره موجودبؤلماسون
کِؤپ اگروحشت ده بؤلسه کافران کَافرانَ نیِ باشیغه مشت کلان
من که خر،من کهنه پالانیم یبتار بارکش من، بارِعصیانیم یبتار
کیمنی بؤلسه پُشتیده بارِگناه اؤزگه‌نی باریغه قؤل اورماغ خطا

---

[۳۷۴] اوزبیکستان نشریده اوشبو حکایتدن کیین ۲۹بیتلی ینه بیرحکایت کیلتیریلگن

[۳۷۵] بیزنی یورتده بولسنگیزدیب کدخدا

[۳۷۶] سوره سه شرمی قیلردی خلقدین

[۳۷۷] اوشبو بیتده قافیه رعایت بولمه گن

باراپکن هروصل گه نیشِ فراق رهگذرمَن کپته مَن قیلدیم طلاق
شاه بیلدی بار اپکن (ابدالَ) راه قول نی تاپشوردی اوپیرگه پادشاه
ترکِ شهروترک صحراقیلدی اوُل سلطنت [۳۷۸]شاه کوُپ بوُلدی ملول
بوُلدیَ شاه هم(غَوث)و(چلتن)نِی بیری اَیلانیب کپلدی بو اقبال آخری
کدخدایی بوُلمس اپردی بی سبب اصلی اوُرگتماق اَیدی شه گه ادب
ای خروس دپک ماکیانِ نی طالبیِ مورلنگی سَن جهان نی طالبی
هیچ وقت اَیتمای سَن آخرا اوُله من اَیته سن دایم جهانده بوُله من
مثل اول مور و مگس عمرینگ قلیل سَن جهان دپدینگ، جهانِ قالدی سَبیل
اپمدیکه کارینگ بوُلغای ای(غنی)! ازبرای دین یراتگان دورسنی

حکایه:

بار اپدی یورتده شبانی بدلجام گرگ توتارمَندیب قوُیاردی یوُلغه دام
اوُره قازیب اپردی بابیل وکُلند باغلاب اپردی اوُره گه بیرگوسفند
شادگرگی آخری یوُل باشلاسه کوُرسه گوسفندنی اوُزینی تاشلاسه
بیرته ـ بیرته قوُیار اپردی بیخبر بار اپدی اول چه ده سوُراخی دگر
خانهٔ گرگ اپردی، گرگ لر پُر اپدی قویاراپردی اُول آلیبان بیر[۳۷۹] اپدی
بیرته– بیرته صدرمه بوُلدی ادا عبرت آلمادی شبانِ روسیا
نفس گرگی آخرعالم نی بوزه ر کیمکه توشتی کامیگه بی دین یوتر
حرص دورتن ملکیده مثلِ شبان گرگنی کینیده دایم سرگران
هیچکیم گه ذره یوُق اندوه وغم گرگنی آغزیده دوردایم غنم
احتیاطینگ شولکه توفیرایلاَسنگ شیرنی هُوبیرله تسخیرایلاسنگ
چنگل گرگدین که مُخلص بوُلدی پوست کپتدی دشمن اَیلانیب کپلغای بو دوست
بوسبب دین اَیدیلاراُول مولوی قطب ربانی وغوث ومثنوی:
«آتش اندرزن بگرگان چون سپند زانکه آن گرگان عدوی یوسفند

***

«جان بـاباگویـدت ابلیس هین! نـــامدم بفریبدت دیوِلعین»
گرچه دشمن یپتکوُرور سپنگه سرور آله دور کم–کم ایماندین پاک نور
زهری بار دشمن،اَنی شربت دپمه لطف اگرقیلسه اَنی دولت دپمه
صلح اگر قیلسه کمال چنگ دور مکریدین عالمنی عقلی لنگ دور
نیکلاردین کوُپ حکایت لار قیلور گاه هراپشدین درآمدلار قیلور [۳۸۰]
اوُیغاتیب اصحابنی وقتِ نماز اوُزینی دوست کوُرساتیب اول حیله ساز

---

[۳۷۸] سلطنت لیک شاه کوُپ بوُلدی ملول

[۳۷۹] بوییرده بیت قافیه سی بیر–بیربیلن ماس کیلمیدی

[۳۸۰] بوپیرده هم (لفظی قافیه) اپشگه آلینگن

جیله سی ایمان بۆزماغ دورآنی
تاکه اول استیزه دین دور آفتی

حکایه:

مردی باراٖبردی علم گه مایلی
کۆردیکه شیطان گهرلرآله دور
دٖبدی:لازم ایلگراغ قۆیسم قدم
تاکلان بۆلدی اودریا دل بۆلور
بعدازان چنگالیمه کٖبلمس درست
توشیغه کٖبردی او دیو اژدهار
دٖبدی: ای قرزِند زود قۆیگین قدم
حاصل ایزلایسن دگرگه بۆلمه یار
مس خالص نی منور قیله دور
طالبِ شاگرد اٖبرورمثلِ خلیل
علمیَ دریا دٖبک دلیده جوِش اورار
خوابیدین بیدار بۆلدی اولُزمان
یوزتفکّربیرله ختم بۆلدی شبی
شکرایتاراٖبردی بویۆلده یک- بیک
بیررفیقی بار اٖبدی(محمدامید)!
دٖبدی رهبرقیده دور،راه قیده دِور؟
خواب فرعونی اٖبرورخوابینگ سَنی
بارهابیزخواب قیلدیک امتحان
وقت ایش باشلرده چپ دین باشلادی
نیم یۆلده اۆلدی کٖبتدی نیم جان
خواب وبیدارینگده باردورمکرِدیو
هرایکینی اۆغلی نی مردودایِتیب
اوّلین کارینی بنیادینی توت
کم توت اٖبمدی آشنالیک نی انگا
ییغدی قارون مال و قیرق اوی تنگه نی
کیمکه بۆلدی همچِنین ابله گه دوست
بوهمه خوابینگ سَنی شیطانیدور
اَیدی دولت نی کۆرالمای خموش
دنیانی ترک ایلاگان مردلار اٖبدی

کاریغه استیزه قیلماغدور اَ نی
تیکماسۆن دل قلعه سیغه زحمتی

ذهنده چالاک مردِ قابلی
اکثرِایمان گه اُول چَنگ ساله دور
مردنی سررشته سینی بوزمسم
شِمعِ شرع مصطفا حاصل بۆلور
مَن قَیلای اوّلدین اخلاصینی سُست
صِورتِ بابا سی بۆلدی نابکار
مَن کهَ ارواح کلان اجدادینگم
جاییده بیر کیمیا گر مرد بار
اِکسیریدین خاک نی زرقیله دور
وَای صد افسوس آنی عمری قلیل
چاکری بۆل قطره یی اندین کۆتار
بار اٖبکان بابالریم دٖبب مهربان
یادیدین چیقدی اولگی مطلبی
یۆق اٖبدی رهبرکه یۆل کۆرساتگودٖبک
بوریاضت دین ولی بۆلغای سفید
مکردیوی دورواروح قیده دور
سوگه توشگان دوربومهتابینگ سنی
یۆلنی چپ کۆرساتدی اول دیوِکلان
دینی کٖبتدی کیمغه کارین تاشلادی
نی عبادت تاپدی نه بوی ایمان؟
سالدی و(اصحاب فیل)گه یوزغریو
آخریده کۆر بی‌مقصود اِیتیب
بو دغلنی رشته سین دلَدین اونوت
دیونی کۆنگلونگاجابٖرماق خطا
آخریده دیو نٖچوک قیلدی آنی؟!
مثل قصابی تنیدین تارتدی پوست
هرکیشی بندبۆلدی سرگردانیدور
بارایدی بابالریم هم خرقه پوش
سایه سیدین خلق ایمان ایلتاراٖبدی

بونوید بابابالریم دین دورمنگا
اَیتماگین ای مردک بیجاسخُن
منکه اؤزکاریم گاحالاصادقم
قیتارور ایردی اؤشال صاحب دعا
فکراسطرلابی[۳۸۲] هم سودایتمه‌دی
غلبه یی قیلدی بو نفس کافری
باراپدی اوستادی نی هم عقلی پست
گرچه کیلدی علمنی جستجوییگه
قؤل یودوردی همدم واولادیدین
باراپدی اُستادینی بیردختری
توشدی اول باشیغه سودای بلا
تا کؤپایدی مردنی دردِسری
لشکرشهوت بلای جانِ ایکان
چون خصوصاً لشکرحرص وهوا
جمله تیرماشتی[۳۸۳] بومردنی جانیگه
نیم جانِ آدمیگه مونچه شور
کیمکه توتدی ایکّی ایش نی باشینی
ایکّی ایش باشینی توتسه هرکیشی
مرکبیم لنگ رهنمون دین قاله من
بیرقؤلونگ دنیا، بیری عقبی گه بند
بندهٔ سالارِ جستجوی بؤل
باره- باره رنگی بؤلدی کهربا
اَرمنی بؤلدی مطلعِ حالَیدین
آلدی خلوتغه اومردِ فهمیده
سّرجان ایتگین که منِ اَیلای دوا
هرشکست لربولادور مندین درست
نیمه بؤلغای منگاهم آچسنگ لبی
شکردنیادین غمیم یؤقِ رهبریم
آری هِر ایش چونکه مندین بود ایرور
هم هُنر پیدا و هم علمِ نکو

هرقی[۳۸۱] اؤز وقتیده بیرصاحب دعا
حق ایرور عارف کراماتی بوگون
روح پاک نیک لارغه عاشقم
بؤلوب ایردی مکردشمن دلغه جا
مردآخرایگری یؤلدین قایتمادی
ایلتدی آخرمقصودکیمیاگری
گرچه کیمیاگرایدی اول بُت پرست
ایلتدی شاگردینی کم- کم خوییگه
همدم وبابا وهم اجدادیدین
خانه پرنور ایلارایردی رُخ لری
بؤلدی شونداغ فتنه جوگه مبتلا
مورلنگ نی باشیغه دورلنگری
قطره آب واتشِ سوزان ایکان
کوه لارگه توشسه ایلارپرکاه
ییغلاماغ درکارانینگ ایمانیگه
قیغولوق ایمان نی دیرباوهم گور
باشیغه آرتارتیگیرمان تاشینی
دایمانیمکاله دوربیتمس ایشی
مونده بؤلسم پاک اندین قاله من
چون بوایشنیِ ارمنی قیلماس پسند
حق طلب سن یکدل ویکروی بؤل
رنگ ورویی اوچدی بؤلدی مثلِ کاه
تاکه سؤرگای اَیلانیب احوالیدین
دیدی سن فرزندمنگانوردیده
مرهمیم بارکـــُل علت گه شفا
کؤره من ایش وقتی رفتارینگنی سُست
صبح دین خالی ایمس دورهرشبی
منگه هم اوستادصاحب احمریم
کیمیاگرهمه موجود ایرور
هم هنر،هم علم مردگه آبرو

---

[۳۸۱] هرقیسی
[۳۸۲] اصطرلا بی
[۳۸۳] ترماشدی

دیدی:کاریم حددین آشگاندورمَنی
باراپدی عقلیم فلک کا همسری
جان طلب قیلمایدومَن قربان قیلای
بورموزنی اَرمنی گوش ایلادی
دیدی کؤنگلومده شول اپردی مُحتشم
اؤرتاده نازک لیگی بارعقلی دنگ
نادرست دورِبؤلسه بیررنگ ایکّی قصد
دلبراپدی: سن جِگربندیم اپرور
دین کیشان لرسنی یادینگده بار
دفتریدین مردگه چون تپکدی سخت[۳۸۶]
گاه اَیتوردی دلینی شاد ایتیب
هم ایمان قؤلدین کپتیب هم دین پاک
اپمدی بیلدیم مکراول شیطان اپکان
آلمه دیم دانا رفیقنی پندینی
ایمدی بؤلدی خاکپایی توتیا
باراپدی دانادلی اهلِ طریق
کؤره من باطِنده آب و گـل گاغرق
منکه مؤمن مَن شو وقتدهَ چنگ سالای
دیودیندین کیم ییدی تلبیس نی
ساعتی باراپردی اول مردِخدا
تارتدی دستیدین که آمین کپتماسون
عالی همت اپردی کامل حقشناس
خاطریدین ایکّی عالم بؤلدی سرد
قاقدی بزم اَرمنیدین دامنین
جمله گه مسنونیدور القاً دیو
رهنمابؤلسه اداشماس مرددین
لشکرِشیطان اپروربی رهنما
آری هرقومیغه لطفِ اکبری
پاسبان خلق نی بؤلسون حالیغه

رشته سیزمُستدرک اپرمیش سوزنی
ناگهان کؤردوم نکورودختری
بیدوادردنی نپچوک پنهان قیلای؟!
نوجوان نی قؤپدی آغوش آیلادی
سنگاتاپشورسم کپراک خیل وحشم
کؤپ دلگیرمَنِ منیِ جنسیم ایمنگ[۳۸۴]
مؤمن کامل سن ومن بت پرست[۳۸۵]
نورچشمیم، نیک فرزندیم اپرور
قیلماگین بو ایشنی هرگزاختیار
سنِ گمان قیل باشینی قیلدی کرَخت
ایکّی کونلیک عمرینی بربادایتیب
قیسی بیردرد دین قیلای یاقم نی چاک
بیلمه دیم غارتگرِ ایمان اپکان
شادتاپسیدیم [۳۸۷]دلِ خُرسندینی
مَن دیدم گه سرمه قیلسام بارها
اول نی بؤلدی کیمیاایزلاب رفیق
کؤردلگانیک وبدبؤلمس دوفرق
آب وگـلدین چنگ سالیب تارتیب آلای
تانیمس(ادریس) بیله(ابلیس) نی
بؤلدی حاضرآلدیده صاحب دعا
عمرقولدین کپتدی یو دین کپتماسون
یوزیغه بیرپنجه یی قیلدی مساس
دل بؤلوب یکروجهاندین بؤلدی فرد
صدگمانی بار اپدی بؤلدی یقین
بخیۀایمان گه سالغای رنگ وریو
کؤرساتورعارف انگه حق المبین
آری هرکؤریگه لازم دورعصا
حق بناقیلدی چنان پیغمبری
توشماسون خلق دیونی چنگالیغه

---

[۳۸٤] اپمس سَن

[۳۸۵] بو بیت نی قافیه سی هم بوزیلگن

[۳۸۶] دختریدن مردگه چون تیگدی سخت

[۳۸۷] تاپسه ایدیم

شونچه لطف بیرلن همه شهوتغه بست		قوم موسی بؤلدی گوساله پرست
اِیمدی نی بؤلغای بوایش نی آخری؟		تاپدی شهرت یورتغه سحرِسامری
اَرمنی نفسینگ دو دنیا دختری		زهر مارِ افعی دور کیمیاگری
بو بلا دین انبیاً دلگیرِ دور		تانگلا اُمت جمله دامنگیردور
حشر ده پیغمبر ینی اُمتی		زود قیلور پیغمبریغه تهمتی
بیلمادیک دریای رحمت باراِیکان		هفت جهنم، هشت جنت باراِیکان
بیزگه تبلیغِ رسالت قیلمادی		روزمحشردین حکایت قیلمادی
بیلمادیک نَادانلیک ایتدیک بوغلط		بیلسک اِیردیک بؤلمس اِیردیک کؤپ سقط
سودقیلماس دورکه بیجا سؤزلری		سوی دوزخ دوراَلارنی یوزلری
قدرت الله همه نی بیله دور		نارقیسی مونده پیدا اهل نور
بؤلمسون دیب حشرده دامنگیری		هرنبی نی خلققه قیلدی سروری[۳۸۸]
هم کتاب وسنت وشرعِ نبی		دینی میز پاکیزه وسنّت قؤی
شونچه تفسیرکلام الله بیلن		خوی قیلمابمیز هنوزتقوی بیلان
گاه چون دیوی بؤلورگاهی خِرد		بؤله دورپیزدین فراموشِ احد
ایعزیزیم یخشی ایش بنیاد قیَل		آیت (بَلهُم اضَل) دین یاد قیل
تاج شاهی دیب عملدین قالماگین		سعی خوب ایتگین محلدین قالماگین
کیم عمل دین قالدی ناشایسته دور		کوه سنگ اَلدیغه مثل رسته دور
جیفۀ دنیاغه هرکیم بؤلدی غرق		کفروایماننی قیلاآلماس هیچ فرق
گوسفندنی ارضدین خوراکی بار		آخرِعمریده بغری چاکی بار
دشمن روباه اِیرورمویی اَنی		ورنه حاجت یؤقدورور رویی اَنی
دیو قصابینگ اِیروردشمن دولار		بلکه سَندین طالبِ روغن دولار
گرچه شهوت دانیدورچون نیم کام		روغن ایمان نی اَلماغدورمدام
گوسفندخوشوقت که نیکواهل صف		منگامفت تبکدی تیریت وهم علف
همچنین دشمن نی اَیتورصاحبم		ذوالقمه یبتکورگین که حالاراغبم
آخری لقمه گلوگیری بؤلوب		لیک هربرگِ علف تیری بؤلوب
بیلسه اولدم وحشت قصاب نی		نی علف یبرَ اِیردی ونه آب نی
دستیمیزیؤق سالگودیک بی وقت کمند		بیزهمه شیطان قؤلیغه گوسفند
بیخبرمیزهم زیان وسودیدین		بوی هر هیزیم بیلینگای دودیدین

حکایه:

مفتی[۳۸۹] (سلطان سعید)گه قیلدی جنگ		مثل اول روباه وصاحب نام وننگ
حق سخن دین کؤرساتوردی جوهری		توکار اِیردی هرمسائل گوهری

---

[۳۸۸] اوشبوبیتده هم قافیه رعایت بولمه گن

[۳۸۹] مفتیی

ناگهان امارهٔ شه در خروش		عجزغیرت سینه سیغه اوردی جوش
دیدی: زنبوریکه نشتراوره سن		زهردیک هرگوشه ده سراوره سن
توته سن اوزینگنی دولت خواهی نکو[۳۹۰]		توکاسن قایتیب تمامی آبرو
بیز خلق نینگ آبروینِ توکاسن		گه ترشرویی قیلیب گه سوکاسن
آن قدرتنگدل قیلیب سن خلقنی		مثل زهری کویدورورسن خلقنی
آخری آیتگین که بهبودینگ نیمه؟		دلنی بوزماقدین بومقصودینگ نیمه؟
دیدی اول عالم که مقصودبیشمار		تاکه سردبولغای سنی جسمینگه نار
من که دولتخواه سن من حالیا		یا قدالسه خارتاپسنگ پیش پا
من رواکورمام که ناگه زحمتی		تیکسه آسیبی تنینگا علتی
مقصودوم اونگ یولغه باشقارماغ اوچون		راه بددین پاک قیتارماغ اوچون
کوره من مشکل ایرورقتیغ سفر		هرقدم ده عقبه لاربار دورخطر
بولادوروزمین گنه نی لنگری		دیوباشلایدورسنی دوزخ سری
دست بیتمایدورسنی قیتارگودیک		ایلتادورظلمت یولیغه نفس سک
گاه – گاهی شدتی کیلتوره من		سنگاکاریم یوق سگینگنی اوره من
بوسگینگ جنگی ایرورخلوت تاپار		وقتی خلوت تاپدی پایینگدین قاپار
گنده دور بسیار دامنگیر سگ		صاحبی نی تانیمس جنگیرسگ
بول اوسگ گه اوخشماس دورپادشا		آری بیردندانی صدلک اژدها
دشمنینگ اولدوریوزینگغه کوله دور		کوله – کوله ریش لارینگنی یوله دور
ناخن تیزی خوشامد دوروبس		تایاپوشتورگونچه سقالینگاخس
سن که بارسن نفس قولیغه لنگ مور		گوش کرسن یول یورورده چشم کور
دوست اولدورعقل کامل نیک بخت		حق سخننی آیتسه چون یوزینگگه سخت
خس یاپوشتورغان سوغون آتش قویار		باقماگین کاریغه سقالینگ کویار
کیم درون گرم[۳۹۱] گه قیلسه سردرون		چون سروریی کویارقالمس بوتون
اول خاشامدگوی لاربیشرم دولار		باخبربولگین تنورگرم دولار
معصیت بازارینی کیم قیلدی گرم		مردم بازاریغه بولمستوشرم
قیله کم کارینی بیر–بیراحتیاط		خاطریمغه کیلادورخوف صراط
شاه من بیرکوزگه کورمه جمله نی		وقتینگ اوتمای دوست دشمننی تانی!

***

تانیمای کیتسنگ سنی حالینگ گه وای		آخری باشینگنی چایناربوسرای
اصل بیلسنگ دوستی جانینگدومن		یول خطردورحامی ایمانینگ دومن
من چیقیب کیتگان ده کوبدور دیو ودد		جمله عصیانینگه بیرگای لارمدد

---

[۳۹۰] توته سن اوزینگنی دلخواه نکو

[۳۹۱] کیم تنورگرم گا قیلسه سردرون

بوسخن نی شاه آگاه انگلادی
بېردی عالمِ دستیغه شمشیرنی
حق سخن شکردور ای صاحب مَحک
دېدی منبعدتیغِ نی دستینگا آل
مَن که سلطان مَن هدایت بابی من
مفتیی کامل قۆلیغه تیغ آلیب
شرعنی آرایشین بېردی نکو
حق سخن کیمیادوگوهردېک تېکار
کج سخن اوّل تېکارمانندیاغ
هرنېچوک بیغم نی بیلسون نوش ونیش
خوبگاهمدم بولکه آخرخوب اِیتار

حکایه:

گاوفروشی باراېدی حیله گری
همچنان بدبخت آلوده ضمیر
تاکۆپایسون دېب یۆلومگه مشتری
ساتگای ایمانین،سقریادیده یۆق
باره- باره بۆلدی اول صاحب زری
دختری نیکوابدی ثابت قدم
اولین عورتغه اَیدی ایلگراغ
بایگی دخترحمیّت دین خروش
دېدی: ای ابله خدا دورحاضری!
خلق سَنی مؤمن دودېب قۆل ساله دور
بونېچوک مؤمن سقردین ایمنِی؟
سن اۆشال عالم گه اۆخشایسن مکر
خشک ابدی عالم نی اولُدم مطبخی
برف لربار ابردی آبی قیلمادی
شول جنوب لیق بیرله اِول ملا امام
چونکه اوّل بار ابدی سستی دین
اوّلین زن ایدی: ای مرد ملال
بازچون قدریم بیلینمایدورسنگا

چون فراست باراېدی اول انگلادی[۳۹۲]
بی ادب لیک قیلسه اوردېب شیرنی
چینه گان وقتیده دندانی کېراک
کیمکه یۆلدین چیقسه تیغ اور یۆلغه سال
سکۀ شرع نی یوروتگین حامی سن
اهل بدعتلرنی اونگ یۆلغه سالیب
خلق زینت تاپدی دیندین آبرو
اوّلیده گرچه نشتردېک تېکار
نوش دېب شاداۆلمه نیش دین ایلگراغ
جایی کېلسه خرنی ساغار گاوریش
صبربابیده سَنی ایوب اِیتار

ساغر[۳۹۳]ابردی گاوبیرلن هم خری
یخشی بولسین دیراېدی قیماق وشیر
چون ساتیب کېتگای همه دین ایلگری
هم صراط وعقبه لاریادیده یۆق
خاتونین اوستیغه آلدی دختری
مُتقی نی دختری ابردی اولم [۳۹۴]
ترک عادت قیلماگین تورخرنی ساغ
غیرتی دیندین کۆنگولگه اوردی جوش
بۆلماگین درگه ده مثل سامری
کالۀ هرنوع کېتورسنگ آله دور
بۆلمه دوزخ نی قیامت ضامنی
احتلامی بۆلوب ابردی بیرسحر
جوی لاربارابردی سرمادین یخی
غسل نی سرمایه سینی بیلمادی
اقتدایی قیلدی سه صد مردِخام
اول نمازخلققه بۆلدی ضامنین
سنگاکیم دېدیکه موندغ خاتون آل؟!
سویگانینگدین[۳۹۵] آخری تاپدینگ جزا

---

[۳۹۲] بوییرده هم عادتده گیدیک قافیه بوزیلگن

[۳۹۳] ساغار

[۳۹۴] اوُل هم

حالی هم قیلگین جدل ای عقلی صاف
یوزیؤلی اَیلان مَنی قیلگین طواف
مرداحمق بؤلدی گریانِ و اسیر
کج سخن نوش وبوتیگدیِ سخت تیر
اَیلانَیب اوچ مرتبه قیلدیِ طواف
دیدِی بیلدیم بار ایکان سن عقلی صاف
ایرته قؤپسام من انگارخصت بیرای
مُفتی نی آلدیغه ایلتای خط بیرای
ایمدی منبعد توبه اَیلای بارها
توبه قیلدی خاتون آلمای ای خدا
نی حرامینی بیلاردیم نی حلال؟
تیکدی زن دین منگااندک گوشمال
دیدی اول زن مفتی گه ایلتماغ خطا
نیمه شب بوغماق واؤلدورماق روا
اَنده بارسنگ، سنگ بیجا آته دور
مُفتیغه ایتور شیرخرنی ساته دور[۳۹۶]
خوابگاهی خلوت ایردی دختری
حجرۀ تنگ ایردی مضبوط دودری
مردتیغ آلدی ضرریتکورگانی
مشت پُررنجورنی گردن اورگانی
ختم بؤلدی مردنی افسانه‌سی
ییرتییراندی ییقیلدی خانه‌سی
بوسبب دین ایدیلارچون مولوی
قطب ربانی و غوث مُنتهی:
«جان باباگویدت ابلیس هین!
نامدم بفریبدت دیوِلعین»

***

«آدمی خورانداغلب مردمان
السلام علیکشان کم جُوامان»
هرکس وناکس گه بؤلمه همدمی
همنشین بدنی اَرتیلغای غمی
شادی دیب دامانیغه کؤب اورمه چنگ
آخریده کؤپ بؤلوراستیزه جنگ

حکایه :

بیرحکایت اَیته مَن یادینگه آل
خاطرینگه تیکماسون اندک ملال
مفلسی باراپردی مردی کمبغل
جانیدین سیراپردی مشتاقِ اجل
همچنانِ کم روزی وبی برگ ایدی
انتظارتشنۀ اول مرگ ایدی
بؤلدی اول ملکِ قناعتدین جدا
تاپدی منعم نی اؤزیغه آشنا
نیّتی شول ایردیِ ایصاحب نظر
دست اوردوم مرد دین گردی یؤقر
خدمتیده صبح وشامی بار ایدی
انگا کؤپ صدق تمامی بار ایدی
گرچه یؤق ایردیِ اوییده اَرزنی
باراپدی نازک ادا خوشتر زنی
رفت وآمدقیلدی مُنعم گاه- گاه
کؤزی توشدی کؤردی بیربرنای ماه
کینه سی جوش اوردی اول مانندسیف
دیدیِ بوتنگدست گه شونداغ زندوحیف
منگا زیور بار وچندین گوهری
یؤق منی جانیمغه بیر روشنگری
ایمدی فرصت شولکه کم-کم چنگ سالای
کؤردل دین منِ بوگوهرنی آلای
ایلتدی مردنی اِوییغه کؤپ قیلدی رنگ
آلدیگه قؤیدی انی زرین تبنگ
دیدی همدم سن بویؤلنی یخشی توت!
آل بو دستمایه مونی آلکین یوروت

---

[۳۹۵] سیوگانینگ دین

[۳۹۶] مفتی گه دیرشیر خرنی ساته دور

کاربی دستمایه تاپمس دُورثبات
سَن که سودا یؤلیده قؤیسنگ قدم
دوست ودشمن نی لگدکوبی قیلای
ناگهان اؤلتورسه خانه نگ اوزره گَرد
اؤلتورای یؤلونگده باقیب منتظر
آشنالیکده مثال شمع بؤل
مرد زرنی اصلی کؤرگان یؤق اپدی
هوشینی آلدی اؤشال زرین تبنگ
مرد ابله همچنان کج اختلاط
مرد دولتمند بلندبالا اپدی
خطَ یباردی مردگه اول کج پسند
من اوچون ایشاه خونابه یوتونگ
تپگدی منگا ناخن شیر وپلنگ
بوکتابت نی اومرد قلتبان
شاه تحقیق قیلدی وتاپدی اَنی
جنس لاراپردی چون زرین تبنگ
مدتی اؤتگان سوغون مرد ملول
دپدی همراه عزا وتوی من
عورت اَیدی: همتیم مثل نهنگ
تاکه جنبانلار الگای عبرتی
تادم عقبی گا شونداغ شوی‌نی
بُت پرستی صد هزار اشیا سی بار
خرگه ناگه سالسه لارطلارکاب
معتبرصورتده یؤق سیرتده دور
کپچه مینگ یؤل نفی و اثباتی آنی
جانی مفلس لیکده خوقیلدی اَنی
صد زبانیم بارلال اوصافیغه
یخشی اپردی جاییگا یپتدی مرید
اؤلتورای کاریم کِفایت ایلاسه
بوسخن دین مردمُنعم بؤلدی تنگ
دپدی لار بوسؤزنی شونداغ انبیا
ای برادر نارسانی صحبتی

گه خراسان باروگه شهر هرات
پاسبان خانهٔ خاصینگ منم
درگهینگنی کونده جاروبی قیلای
ریش ایله جاروب اِیتارمن انگلامرد
تاقه یپردین سر اورَوب کپلغای فقیر
ای کؤزوم نی آقی خاطرجمع بؤل
اول گهرنی اصلی آلگان یؤق اپدی
خاطریدین چیقدی ناموس ایله ننگ
تایپباردی مردنی شهرِهرات
مدتی اول شاه گه همراه اپدی
دزد بی مایه آلیب کپتدی لگند[۳۹۷]
اوچراسه اول دزدنی محکم توتونگ
مُضطرب دورمن بویؤلده عقلِ دنگ
تاپباردی شاه گه رازِ نهان
اوردی بیرتیغ و اوزولدی گردنی
دپدی اقبالیمغه کپلدی بازرنگ
کس پباردی بایگی عورتغه اوُل
کمبغل شوی یؤق و منعم شوی من
گرسگیم بارسه اویونگغه منگاننگ
شول اپکان اخرده مردنی دولتی
یپتی لک منعم کا برمم مویی نی
دشمنِ حق دور ایماندین برکنار
خرچواسپ دپک بؤلمس ای خاطرخراب!
اشرفی هم خُردگپ قیمتده دور
حق کس دین قالمه‌دی نیم ارزنی
الخصوص تقوی وطاعاتی اَنی
عرش لار[۳۹۸]تحسین قالیب انصافیغه
هم ایمان تاپدی وهم بؤلدی شهید
شاد محشرده شفاعت ایلاسه
سووگه توشدی مکری تاپمای کپتدی رنگ
آشنا نادان بیله بؤلماغ خطا
بلکه زهرآلوده بپرگان شربتی

---

[۳۹۷] لگن
[۳۹۸] عرشی لار

لعل اگربیرسه انی خاشاک بیل قند اگربیرسه انی تریاک بیل
بهره لیک بؤلسنگ ایمان نی پاکیدین ایلاگین پرهیزانی تریاکیدین
هرعلف زارینی قیلمه اختیار سایه سیده خفته بؤلغان ماری بار
بیرمطلع کس کیرک خورشید دین ورنه عالم بیخبر دور نیش دین[۳۹۹]
کیمغه حق قیلدی عطا قلب سپید حق نی تاپدی غیردین اوزدی امید
هفته اؤتدی زن گا هم کیلدی اجل کیتدی قابل شوینی کیینی دین محل
جانی پیوند بؤلدی جانِ یاریغه بارک الله نیک لار ایمانیغه
بایگی شه‌نی کؤرونگ ناحق ایدی چون کیتارده قؤلدین ایمان آلدودی
هرکثافت قیلدی همراهی ایدی ایلیلیک ییل عدلی چون برهم ییدی
جمله عدل شاه بؤلدی نیمدان اول کیتارده قؤلدین آلدوردی ایمان
همچنین همراه دین سن ایلاننگ گرچه قؤیسه آلدینکاطلاتبنگ
مخلصِ خالص خدانی نوریدور قلب مرآتی سپیددستوریدور
بؤلسه هرمخلص گه شرکت دین خفی بؤلدی مانندعای آصفیِ
یارقابل بؤلسه شولکه بی غرض چون غرضِ ره تاپدی عودآیلارمرض
شبهه ره تاپدی کؤنگل نی کؤرایتار شیرلارنی مضطرآیلارمورایتار
نی چوشاه و نی وزیری ایزلاگین اهلِ عزت بول فقیری ایزلاگین
فقرلیک سرمایهٔ ایکّی جهان اولُ خداوندیغه دایم راز دان

حکایه:

وقت(مامون)ده اؤروشتیِ لشکری قؤلغه توشتی روم شاهی نی سری
تاجی بیرله کیلتوروب اول دشمنی تاج مروارید وباروتن قانی ؟!
آیدی مامونی دکانین تیبراتینگ مثل میمون هردکان ده اویناتینگ
تاکه سرجنبان لارآلگای عبرتی شول ایکان آخرده مردنی دولتی
خواجه دهلیزی بارور ایردی مگر بیرسری کؤردی کلاهی غرق زر
ییتیمش ییل ایردی اول شیخ زمان یاتمس ایردی دایم ایلاردی فغان
کؤردی احوالینی چندان ییغلادی گوشه‌یی گه اؤلتودی قان ییغلادی
دیدی آخرکیتدی آلوده ضمیر گوشه یی گاه اؤلتوسه مردفقیر
هرکیشینی خلق گه آزاری یؤق خلقنی هم اول کس گاهرگزکاری یؤق
تاج شاهی دیب کؤنگل نی شاد ایتیب تاج نی کیینی ده سرباد ایتیب
گاه- گاهی چوب اورار ایردی آنی تاج تاپدینگ سرگپورگین تن قانی؟
تن نی باریده ایدینگ مثل نهنگ اوستونگا یؤقتورمس ایردینگ گردوچنگ
چارمیخِ خصم نی قاقیب دولار تندین ایریلدینگ رسن تاقیب دولار
قیلماسنگ دی بوتمنای بلند بؤلمگایدینگ ریسمانِ خلققه بند
خانه ویران قیلدی آخرننگِ خلق ییدی باشینگنی سلام علیک[۴۰۰] خلق

---

[۳۹۹] ورنه عالم بیخبردور دید دین

آلدی شه‌نی باشینی شیخِ زمان ایلتدی مامون آلدیغه اوُل کاروان
دیدی شاهاجمله سرافگنده دور که بوکون مونگادو، تانگلاسنگادور
دایماخونابه قیل چشم تِرینگ آخری خلق قولیده اوینارسرینگ
بس بولم[۴۰۱] شوکتلی سَندیک شاه ایدی تخت روم ده مسنداعلا ایدی
آخری وقتیده قیلدِی چرخ لال هرشکسته سرنی کؤرسنگ عبرت آل
گرچه اِفزون دورگُنه نی لنگری اول بهرنوعیده مؤمن نی سری
پاس اُمت لیکنی ساقله ای امیر! پاسبان نینگ تانگلابؤلگایموخبیر؟
بیزِگه نامعلوم ایرورخوب وزبون (انماالمؤمنِ) نی – دیدی اخوتون
سن برادرلیک نی کیلتورگین بجا اورماگین شه‌نی باشیغه پیش پا
ییغلادی مامون مصِیبت تیزیغه عرض قیلدی خواجهٔ دهلیزیغه
جان ودل بؤلدی سَنی قؤلینگاسیر ایشنی نادانسته قیلدیم توبه بیر
تاکه اولدم توبه دین شیری بؤلای نفس نی باشیگاشمشیری بؤلای
ییغلادی مامون سراپا درد ایدی آب چشمی انگاره آورد ایدی
کله نی تابوتغه سالدی اوردی آه ایکیمیزهم باراپکان میز روسیاه
حرف کامل نی قولاقغه آلمادوک خلق زراعت قیلدی بیزچنگ سالمدیک
ایکمّیز هم مونده بی کشت باره میز دل عملدین خالی وزشت باره میز
گرچه ییغدیک قؤلغه دنیاگنجیدین بیخبر میز دیونی شطرنجیدین
بوسرای کهنه عبرت خانه دور کیمکه عبرت آلمادی بیگانه دور

حکایه:

(خواجه فضل الله)عزیزِ نامدار کاهیدی فرزندیدین اوُل شهریارِ
اوُل دعاایلارایدی ثابت قدم خِلق زودکینینگین ایرگاشسون بلم
صوفی ایدی که ای سالاروقت[۴۰۲] مَن گمان قیلدیم دعای صعب وسخت
سهل ایکان شوِنداغ دعای گنجوار کؤرمادینگیزانگالازم هرغبار
دیدی: قیلغان من دعای سهمناک نیچه نوحنی قومی نی ایلارهلاک
خلق ایرگاشدی ایمان دوربیحضور شیخ هفتادساله نی بیدین قیلور
دامنی نی گردی یؤقسه خلق نی زینت ایمان دین آلوردلق نی
مهدی وقت بؤلسه بوزینت بؤلور باره– باره آخریده رد[۴۰۳]بؤلور
انبیاًکؤرگاندوخلق دین کاهشی قطب گاخلق دین تیکارآلایشی
باراپدی معصوم وپاک ایردی (حَسن) حلقیگاآخرده زهرتوکدی اوزن

---

[۴۰۰] بوییرده هم قافیه لربیر–بیربیلن ماس کیلمیدی

[۴۰۱] بول هم

[۴۰۲] صوفیی آیدی که ای:سالاروِقت

[۴۰۳] بوییرده هم لفظی قافیه ایشله تیلگن

اوُل(حسین) اېردی امامِ پارسا کېسدی لارباشینی کۆپ خلق دغا
کیم انگاایرگاشدی بوعلَت کۆرار شِهرت آفت دوروخلق آفت کۆرار
بلکه آفت دوراوقوم نی لنگرِی سِم قاتل دور حلوِای تری
دعوی قیلدی بېچون وچندمن دېدی بلکه عالم گاخداوندمن دېدی
اوّلی اېردی فقیر و نیمجان خلق ایرگاشدی وقیلدی بی ایمان
خلق نی آفت لاری بسیاردور مرداۆزینی ساخلاماغ [۴۰۴]دشواردور
تشنه اېردی لارنبی نی قانیغه سنگ خاراوردی لاردندانیغه
حضرت عثمان اېدی صاحب دیده کېسدیلرباشینی قرآن اوستیده
یانچدیلر(جرجیس)نی استخوانی نی صدملامت قیلدی لارلقمانی نی
حضرت یوسف گازندان کۆرساتیب اولین هفت تنگۀ مس گاساتیب
کیِمکه بۆلدی خلقِ ارا انگشت نما پیش پادین اوزگا راه یۆقدورانگا
سَن که صوفی سَن مونی بیلمه سَهل من دعا قیلدیم ایمانپدورخَلل
هچ هندویی گه قیلمس لاردعا بودعاشونداغ دعادورپربلا
چندروزی اۆتدی فضل الله امین کېتدی دنیادین اوشال سالاردین
چون کېتار وقتیده اوُل دلبندینی چرلادی ابدال وقت فرزندی نی [۴۰۵]
دېدی بۆلگین مونده آبِ ریخته بس بویۆلغه خاک بۆلگین بیخته
دامنینگا تۆکسه خلق مرواریدی صحبت نا اهلِ بۆلمه واردی
گر تاپایدېسنگ ایمانینگارواج مصطفی قاچدی سنم[۴۰۶] زنهارقاچ
صحبتِ نا اهل شرمنده قیلور دین وایمان دین که برکنده قیلور
بیرطبقَ آبی گاتوشدی پشگلی بۆلماگای مقبول طالب نی دلی
دېمه هرکیم نی رفیقی دل اېرور بعضی لاردرمانده پشگل اېرورِ
خاص لارچون اورته ده قالغان غریب که(شعیب)دېک یۆلده رنگی سرغَریب
صوفیلیک اصلی غریب لیک دوروبس مورهرگزصوفی لاردین آغریمس
نی نشان اول خلققه بار،نی نام خوب نه چوروزِشادی وایامِ خوب
مصطفی چون خِادم فردوسِ باغ گاه شب تاپمسِ اېدی گاهی چراغ
جاندین آرتوق سَن دیده م نی روشنی نورایمان بیل منی بوپندیمی[۴۰۷]
شونچه اَیدی قیلدی عالم دین سفر قاقدی دامانینی خلق دین شیرِنر
صوفی عارف لارنی قیلدی دفن خاک جِانشین درکاراېدی هم قلبِ پاک
دېدی اوُل پیرزاده گه: بۆلگین امین سَن پدرجاییگابۆلگین جانشین

---

[۴۰۴] ساقلاماق

[۴۰۵] حکایه واقعه لرینی اعتباربیرگنده اوشبو بیت، الدینگی بیتدن ایلگری کیلیشیی ضرورایدی

[۴۰۶] سېن هم

[۴۰۷] بوبیتده هم قافیه بوزیلگن

اصلِ نسبت دورکه باردور اولیاً
سنگاقالدی قیلماگین چون وِچرا
دیِدی اوتگانمن بولاردین پاک مَن
اوّلین بیباک ایدیم، بیباک من
سن عقیده قیلماگین من کم بؤلای
من پدردین هم اولوغ ـ اعظم بؤلای
شونچه اَیدی اؤرته دین اوتدی اوچ ییل
صوفیلرنی کؤنگلیغه توشدی خجل[۴۰۸]
القضادین کیلدی(نیرنجاتی)[۴۰۹]مرد
ظاهریده اهلِ دیده،اهلِ درد
اول مقلدروی شیطاننی بیری
باراپدی دستیده هرنوع اکسیری
گاه قیلدی مس نی فولاد فقط[۴۱۰]
گاه سو اوستیده بنیادایتدی خط
گاه آتش نی یوتاردی لقمه دیک
گه نبات اپرِدی ودستیده کیسک
گاه ماهی لارگاچون قیلدی ایما
سو ایچیده پخته بؤلدی جابجا
(شیخ فضل الله)نی اؤغلی درخروش
مثل دجالیکهِ عشرت دلغه جوش
صوفیلارگا اَیدی صحبت نی یغینگ
پیشواز اول مَردنی اَلدیغه چیقینگ!
جاتاپیلمس دور و زودراق جا اَلینگ
اپرته راق شیخ اَلدیدین ماً واَلینگ
مَن سیلارنی شیخ گااَیلای مُعتقد
بولسامم سیزلاربیله بؤلای مرید
دیدی صوفی لارکه هرابله نی چون؟
اعتقادی قیلمه بؤلغای رهنمون
رهنماکه(شیخ فضل الله) ایدی
نه نشان و نامینگاهمراه اپدی
هرنیچوک کذاب مردحیله گر
دعوی اسپ لیک قیلوربیرپاره خر
یؤلغه معلوم دورعزیزجانی اَنی
ییرتیلوریوک وقتی پالانیِ اَنی
مِردایمس گندم نمای وجوفروشِ
هرکیم اؤزجنسی بیلن ایلارخروش
سن همه میزگه اولوغ پیرزاده سن
چیقمه جاده نگدین که صاحب جاده سَن
جنس سگ دور دشت اراگرگ و شغال
باردورسگ دین سگیغه گوشمال
جاده‌سی دستیغه کؤرماغدورتمام
گرگ وسگدین بؤلماگای آدم کارام
اصلی بیرسگ دور وخصلت لارجدا
اول سگِ (اصحاب کهف) دوراولیا
اولیابؤلسیدی[۴۱۱] مونده هرسگی
چیقار اپرِدی عرش گاهربدرگی
بیزگاطعن دور ایزلاسنگ پیرِدگر
روح فضل الله دوبیزگا راهبر
بیزگاهمدم بؤلمسنگ دامن نی ییغ!
سن اوزونگ دجال نی اَلدیغه چیغ
صوفیلاردین روی خوشی تاپمه دی
نیچه تیغ اوردی قیلیچی باتمه دی[۴۱۲]
اؤزی کیتدی یؤل ارابی پاوسر
اوچرادی باریب اوملعون گامگر
اَیدی ملعون: نسلِ(فضل الله) میسَن؟
نسلِ پاک اول بلندبالامیسَن؟

---

[۴۰۸] بوییرده(خجل)فعلی (مفعول) اورنیده ایشله تیلگن

[۴۰۹] (نیرنجات)شعبده بازلیک علمیدن مقصد،اوزبیکستان نشریده اوشبو اَته مه(تیرِ نجات) شکلیده کیلگن

[۴۱۰] گاه قیلدی مس نی چون فولاد فقط

[۴۱۱] بؤلسه ایدی

[۴۱۲] بوبیتده هم قافیه لربیر–بیربیلن ماس کیلمیدی

مَن قچان کېلدیم بوانجمن اوچون بلکه لاهوردین کېلیب مَن سَن اوچون
بیله من قطبی گا رحلت یېته دور شیخ فضل الله جهاندین کېته دور
نسلِ پاکی بارنسبت لایقی کۆردوم وروحونگابۆلدوم عاشقی
سَن بومردلاردېک ایمنگ[۴۱۳] بیدولتی آته دین هم سنگاقالغان نسبتی
نیم جانیم بارتصدقِ سرینگ مَن دعا ایلای که عرش دورچاکرینگ
هم ولی زاده دلینگ عرشدین کلان بلکه(مکائیل) اویونگا مهمان
نېچه کون اۆرگاتدی(نیرنجات) نی علم وسحروافعل استعدادنی[۴۱۴]
نېچه استدراجی لارآلدیده بَست یۆل اداَشگان جمله سی اقبالی پَست
جمله سیگاقیلدی سروررهنمون ای پسرخلقنی هدایت قیل بوکون
آب گاکُف دېسه مرواریدبۆلوب صداکابرآلدیده شاهد بۆلوب
تۆلدی چون آوازه سیغه روم وچین خلق خزاینِ لارِنی یوکلاب آفرین
اوُل دېدی دنیاگامن محتاج ایمم گنج تیلایسَن مَن سری قۆیغین قدم
سنگ خارالارگاکُف دېدی بلا بۆلوراېردی سنگ خارالرطلا
کېچه صددخترتصرفی قیلیب هراکابرچون تاًسفی قیلیب
بیر– بیریغه شوروآشوبی قیلیب جمع ـ جمع وفرقه ـ فرقه اَیریلیب
دیراېدی خلوت ده روشن ایلته من اویده دخترمنتظرمن یاته من
قالدی عالم لارایاغ آستیده پاک یۆق ایدی نوبت بویۆلده مشتِ خاک
باره ـ باره عالمی طالب بۆلیب قطب وقتدیب قۆل بېریب راغَب بۆلیب
بیرزمانده بۆلدی چون خلقدین نهان قالدی فضل الله نی اۆغلی کاردان
نشاۀ روی زمین پیداقیلیب اۆزگا شکل و اۆزگادین پیدا قیلیب
کېتدی آخربوجهاندین بی ایمان بۆلدی آخرفتنۀ آخرزمان
اوُل مریدلارخانقه ده شاداېدی هربیری اوزوقتیده(اوتاد)اېدی
قالدیلرچنگال ملعون دین اَمان هم اودنیاهم بودنیابااایمان
یاری بېرسه هرکیشیغه لطفِ حق انگادست یېتکورمگای شیطان دَق
خلقِ گه اېرگاشسه بلای ناگَهان آفتیدین عرش لارایزلارامان
انبیاًهموارقیلالمابدورمونی اُمت اوچون کۆپ قیلیب جان کندنی
نی عزیزلارغرق حیرت بۆلدیلار گاه مقبول،گاه چون ردبۆلدی لار
خلق نی جنجالی بلای جان اېرور فرقۀ آخرزمان شیطان اېرور
بوسبب دین ایدیلارچون مولوی قطبِ ربانی وغوث منتهی:

***

[۴۱۳] اېمس مَن

[۴۱۴] بویېرده هم (لفظی قافیه) اېشله تیلگن

«رحمتم موقوف جوش گریه هاست
چون گریست ازبحررحمت موج هاست»
یېغلاهرساعت که جانینگ باریچه
ذکر حق اېتگین زبانینگ باریچه
سېن بودولت خانه غه دم اۋلتومه
قیل یقانگنی چاک وبیغم اۋلتومه
هرکېشی بیغم دو،جاییدور جحیم
انگا یېتماس باررحمتدین نسیم
خشکی وطاعاتی شیطانگا کېتار
طاعتی نابودبۋلیب تخمی یېتار
سېن که عاقل سن بویۋلده نوحه قیل
نوحه سیز دورطاعت مرد بخیل

حکایه:

ظالمی باراېردی کۋپ سختدل اېدی
غرقّۀ هفتاد اب و گل اېدی
عمراۋتگان چشمیدین نم چیقماگان
توشّۀ عقبی نی هرگز یېغماگان
ناگهانی جاییدین تاپدی شکست
یۋریغه دفدېک اۋراردی هردودست
کۋزیاشی آقاراېردی ژاله وا ر
آه اۋراراېردی عجب بی اختیار
کاملی اېدی که مردی لاشه ای
تۋکار اشکینی مثال شاشه ای
عمرلارکېتدی نکو ایین اوچون
هیچ وقتی یېغلامایدی دین اوچون
قلعه سی بار وسرای کهنه یی
آری! هر دیواریگه مېنگ رخنه یی
چار دیواریغه روی نا قبو ل
تیز بازاره بهاسی اېکی پول
ازبرای کهنه چاردیوار اوچون
گریّۀ ابله نی کۋر از حد فزون
قلعه سیگابۋلسه چون گرگین مگس
هرتیپیب باشیغه اورسنگ یېغلامس[۴۱۵]
همچنین مردنی خدایی،اشکمی
نه صراط دین نه سقردین دورغمی
کېتسه ایمانی آنی بیلمس ضرر
قلعه سی بۋلسه یېتاربوکونده خر
قلعه نی دیواری گنج جانیدور
کهنه مبرسخانه [۴۱۶] لارایمانی دور
وای نادان مردکِ کانِ خطر
صدق دلدین یېغلاسایدی بیرسحر
اورار اېردی بحربخشایش بجوش
هم او دنیا هم بو دنیاحُله پوش
آیدیکه گریه آنی نقصانیدور
گریه اېرمس شاشه ٍ شیطانی دور
قاصدی ظالمغه یېتکوردی خبر
گریه قیلدینگ سنگه درویش لرکولر
نانی بۋلسه قیده بیرچۋپان یېگای
عورت وچوریسی سرگردان یېگای
نیم جانی باراولهم قلعه بند
مثل ابله یورتغه بۋلغای ریشخند
بارخلق نی کۋزیغه زاهدنما
گاه حاجی،گاه شیخ خانقاه
بوهوس بیرله محل نی اۋتکاریب
پایی گورستان نی آغزیغه باریب
شول سخن اوستیده اېردی تېکدی تیر
قاصدی هم اۋلدی ناقابل امیر
گریه لارگاخاصیت بسیاردور
تا اوگریه تابوگریه کاردور
هرایشک هنگ ایلاسه گریه دېمه
خوکغه هم بارخرگه هم بارزمزمه

---

[۴۱۵] تیپیبان باشیغه اورسنگ یېغلامس

[۴۱۶] مبرزخانه

گریه مقبولغه دل بیداردور
رحمت حق بنده گه سرشاردور
چون اوگریه رحمت پروردگار
چون بوگریه،گریه یۆقدورعین نار
کیم دلی اویغاندی بیغم اۆلتوماس
آخرت نی خوفیدین دم اۆلتوماس
کېچه ـ کوندوزفکرکېتماقنی قیلور
آخرین منزلغه یېتماق نی قیلور
باشیغه دایم اجل نی تیشه‌سی
کۆپ بۆلور هردمده نیک اندیشه‌سی
بیخ و بنیادِهوس برکنده دور
گرچه تنده مرده، روحی زنده دور
بندۀ صابربۆلوب خوف ورجا
دایما حقدین تیلارلطف وعطا
سود وسوداسینی بیتکاردی کېتار
کۆزنی یومدی زودمنزلغه یېتار
راه تسلیم ده مجالی قالماگان
بیرخسیغه دلکشادی قالماگان
اۆلتوسه ـ یورسه هوشی کېتماغده دور
کۆز یوموب منزلغه زود یېتماغده دور
وای بیحاصل که چندان ییغلاسه
ازبرای تنگه ونان ییغلاسه
خوی کودک دوروفریادایلاماغ
تنکه تنگه ونانی اوچون دادایلاماغ
تنگه اوچون کیمکه قیلسه چشم تر
تانگلاهربیرقطره سی بۆلغای سقر
دام تذویرِدورآب دیده‌سی
نورنی کۆرمس دیدۀ نادیده‌سی
ایخدایاسن قطارمردقیل
بنده نی اولگونچه صاحب دردقیل
مردنی اوچرات که دریادل بۆلای
آلدیده جان تاپشورای واصل بۆلای
تلِ خاکیمنی کدورت دین چیقار
حاجتیم نی یېتکورای حاجت برار
گریه خالص نی عقبی یادیده
بلکه یۆق ارزنچه دنیا یادیده
گریه‌سی دنیا ویاعقبی اوچون
هم اودنیاهم بودنیاسرنگون
بنده لیکده غیرِحق دین بۆل جدا
ایکّی دوست بیردلگا بۆلمس هیچ جا[417]
اهل عقبی خلقی غه دنیاحرام
کیمکه دنیا ایزلادی عقبی حرام
اول حرامینی نی بیلسون کۆردل؟
خاطریغه کېلماسه خوفِ جلیل
لایق بوگریه یۆقدوردیو ودد
گلِ دېمه هربی ثمرنینگ نابلد
مِردگریان دورمثال(بوالحسن)
ایکّی دنیاحاصلیدین قۆل یوگن
سن اوشنداغ گریه تاپسنگ یاری بیر
تاکه بۆلغای سن اولوغ رحمتغه سیر
دادحق دورگریۀ اهلِ کمال
هم بیرون وهم درون دریای حال

حکایه:

عورتی بار اېردی آلوده ضمیر
همنشین هم وزیر وهم امیر[418]
کۆپ مجردلاربیله خوایلاگان
عمرباری ایلیک اوچ شوایلاگان
آخریده زاهدی آلدی انی
کۆنگلیده دیراېردی همدم لارقانی
اوتاراېردی کونده بی طهارت نماز[419]
جانمازآلوده، دل سوزوگداز

[417] ایکی دوست بیردلگه بولمس جابجا

[418] همنشین هر وزیر وهر امیر

ظاهری کؤرماغده چشم پرنمی
کؤنگلیده بیرلک مجردنی غمی
روزی هرساعت کیلوردی دیریؤق
مال باروهرگزاشکم سیریؤق
لاف اورار ایردیکه منهم عابدم
مندین اورگانگین رموزنی عابدم [۴۲۰]
چون دل زاهداو زنگابندایدی
عورتیم زاهددودیب خرسندایدی
سورارایردی گریه سیدین دمبدم
بیزگاخرم اوچرامایسیزکان غم
دیدی خرم یؤقکه هرگزتنده جان
خاطریمغه کیله دورخوف ایمان
بیرارایردی کاریغه صدرنگ وریو
چون قیلیب زاهدنی آفسون مکرِدیو
آچارایردی خلققه چندین داستان
چون خدابیردی بوزن نی رایگان
همچنان عابدکه طاعت قیلادور
کیچه یاتمایدورعبادت قیلادور
کؤندوزی بؤلسه دلیده کان سوز
گریه بیرله شبنی ایلارایردی روز
گوش عورتغه یپتوشتی بوبیان
تعریفی زاهدمثالِ دوستان
ایرته بیرله اَیدی:مردگنده شو!
قیلمه طاعاتیم نی خلققه گفتگو
مِحرمیم سن سرّنی کؤپ فاش اَیلامه
خانهٔ بی درنی نقاش ایلامه
مَن ریادین قاچه من ای پارسا!
چون ریالیک ییرگه بیتمس هیچ گیاه[۴۲۱]
بوسخننی زاهدانگلاب خوش ایدی
زن چنان ظلمتغه هم آغوش ایدی
شیوه یی قیلدی خدای کارساز
توتدی اول عورتنی بیرمردبیرله باز
دیدی اول زاهدکه طاعاتینگ قنِی؟
مخفی ده قیلغان مناجاتینگ قنی؟
سِیل شهوت بوزدی کارینگنی سنی
آلدی قؤلدین اختیارینگنی سنی
مَن سنی ایمانِ گه مایل دیرایدیم
پاسبانِ حجرهٔ دل دیرایردیم
یؤق ایکان سن چون من اَیتگاندیک سنم
باعِث شهوت ایکان بوچشم نم
خام لارنی گریه سپنی ای(امین)!
سن اوشال شهوتغه قالغان زن دیگین
جانلری سررشتهٔ شیطانغه بند
خوردوخوراکی همیشه کله قند
اوزلاری نی طالب صادق توتوب
لقمه بابیده نجاست لاریوتوب
ظاهری کؤرماغده مردِمتقی
بیرقدم حق یؤلیده قویمای شقی
نفسلاری اؤلمای توروب پیش اجل
طاعت ادهم نی اَیتورلارسهل

حکایه:

(شیخ نورالدین)ایدی صاحب امام
مردی کؤردی نابیناوتلخ کام
سوردی شیخ اندین که ایصاحب کمال!
اَیته سن بیهوده ذکرذوالجلال
بولسنگ ایردی همچنین بیننده یی
که بویؤلده قالمس ایردی زنده یی
آه دیدی غیرت بیله اول ناتوان
آلدیده ایردی نیستانی مکان

---

[۴۱۹] اوقور ایردی کونده بی طهارت نماز

[۴۲۰] مندین اورگانگین بوسوزنی زاهدم

[۴۲۱] چونکه شوره زارگه بیتمس هیچ گیاه

اول یقیلدی کؤپ نیستانیگا هم کؤپ نیستان جسمینی قیلدی قلم
آقدی جسمیدین آنی جیحونچه قان آخری غمگین تنی دین چیقدی جان
قانی هربرگیغه تپکدی بؤلدی نور چون بیتیلدی برگیغه اسم غفور
زودبشارت بپردی(نورالدین)غه حق رندلرنی کاولامه ای بی سبق!
دوست لارنامیم ایشیتسه جان بپرور دردلری مینگ خسته گه درمان بؤلور
موج رحمت دورآلرنی ناله سی الخصوصاً کوزداغی دُرژاله سی
رحمتیم موقوف شونداغ گریه دور باش اوروب سعی ایت شودریاغه یوگور
بیلمادیک دپب شیخ بسیاراوردی آه باراپکن اوزوقتیده مردانِ راه
کیمکه خالص گریه دین بی بهره دور ایکّی عالم نقدی بیرخرمهره دور
گرِچه کؤردینگ نوش لِرای گنده کس! یوزفراغت بیرالم غه ارزیمس
سن مدام ماتم ده دورسن متّصل اوی سپورگین فکرجان بیرماقنی قیل
جانِ حیوانیغه هرکیم قیلدی خوی گریه تحقیقِ دین ایلتماس دوبوی
گریه قیلدی جوش رحمتغه سبب تاتیریک سن گریه قیلگین حق طلب

حکایه:

باراپدی(سرهند)ده باتوفیق زنی مصلحت دان تمامِ چلتنی
بیل بساطیده باراپردی بیرپسر فاسق وبیباک،حق دین بی خبر
یوزنصیحت بیرله کامل بؤلماگان پاسبانِ حجرۀ دل بؤلماگان
تنگ اپدی زن اول پسرنی حالیدین هم سیاه بخت وهم اقبالیدین
بیرشبی کؤنگلیغه توشدی غیرتی بؤلدی بالاگراوزن نی همتی
گریه آغازایلادی اول اهلِ راز اشک خونین بیرله تؤلدی جای نماز
دپدی داناسن،سمیع سن،هم بصیر! جمله برجامانده لارگادستگیر
من گیاه تلخ ایکدیم دلگیر م آبِ لطف سندین تیلایمن قیل کرم
نیمه بؤلغای یؤلده قالغان خسته نی من برین ناشسته روی کشته نی
جستجووقتیده ناقابل اپدی مقصوداندیشۀ باطل اپدی
رحمتینگ بیرقطره تامسه منگابس کیمیایِ اصل بولغان خشک خس
من چنان رنجوروبی سرمایۀ من شاه سن آلدینگده ساچیم یایه من
دست گشادهِ بؤلدی منگاقبض وبسط موسفیدیم آب چشمیم برگِ سبز[۴۲۲]
شاهِ عادل سن بیرآتینگدورغنی مشت پرمن ناامیدایتمه منی
گریه وقتی اپردی هنگامِ خروش صدتلاطم بیرله رحمت اوردی جوش
چون نداکپلدیکه قؤپ روشن تیله همتینگ باریچه سن- مندین تیله
من گیاه تلخ اپکدیم دلگیرم آبِ لطف سندین تیلایمن قیل کرم
کارفرزندینگ نی بولغای انتظار؟ بودعادین مصطفی امیدوار

[۴۲۲] بوبیتده هم قافیه بیر- بیربیلن ماس کیلمیدی

جای نمازاوستیده اول همت قوی
دیدی همت وقتی دوردلبندتیله !
نورگاتؤلدی آب چشمینگدین چوعرش
موقوف گریه نگ ایدی حق رحمتی
بوشب قدردورکه قولدین بیرماگین
گریۀ پاکینگ دوصدافسرده گا
غم یبمه حالاکه لطفیم دورعمیق
چون زمستانینگ سنی بؤلدی بهار
درگهیمدین هیچ وقت قیتارمه روی
شول زمان فرزندی مست- بی اختیار
اولتوروب ایردیکه غرقاب گناه
دیدی ای بنده بووقت یؤل باشلاگین
تاکه پیداقیل بویؤلده قلبِ صاف
چیق بونقصان کوچه دینِ ایمان تیله
حاجتینگ باریچه مقصودینگ منم!
بارهایوردینگ که سن بی فرق بؤلیب
حلم پاکیم یاپدی عیبینگ نی سنی
چون که بنده قدرینی شه خوب بیلور
بوسخن نی انگلادی جانی انی
جانیگاقیلدی اثرالهام حق
اهل مجلس لارنی آلدیده مگر
بیحضوربؤلدی بواهل مسکنی
دیدیلار:سن کوچه لارده یاراییدینگ
عقلیمیزبؤلدی بوسوداگه تنک
دیدی حق چارلایدوقیتارمانگ منی
مست ایکن من نیچه ارکان لربیله
ایمدی سودایتماس دوصدافسوس هم
خوب توتینگ امرینی من یاری بؤلای
قیده من یورسم که سیزلرهم یورینگ
جملنگیزطالب بولیب خالص نیت
گوشۀ ویرانه ده منزل توتینگ

بؤلدی حاضرآلدیده روح نبی
عاصی امت لارنی ای فرزندتیله
کیمیای اصل بؤلدی خاک فرش
تشنه دورسیراب بولغای امتی
بلکه معموردورهمه دنیاودین
روح بغیشلارصدهزارانِ مرده گا
سنگ خارالرنی ایلارمن عقیق
رحمتیم هرکوچه لردین جویبار
نزدیک رحمت بؤلورهرلطف جوی
هم شراب وخمده هم خشت قمار
کیلدی هاتف دین قولاقیغه[۴۲۳]ندا
معصیت لارنی دلینگدن تاشلاگین
والده نگنی سایه سین قیلگین طواف
درگهیمدین گنج بی پایان تیله
کیمنی ایزلایسن که معبودینگ منم!
کوچۀ آلوده لارگاغرق بؤلیب
نیمه دیب هیچ یؤقلامایسن سن منی
بنده چون شه دین تاپاردریای نور
یادیغه کیلدی کل عصیانی انی
سیندوروب خم لارنی هم دیگ وطبق
جانب والده سیغه قیلدی سفر[۴۲۴]
سعی قیلدی لرآنی قیتارگنی
نورچشمیمیزاییدینگ، سردارایدینگ
وقت صحبت بزم نی قیلدی خنک
کیمکه قیتاردی بؤلوراول دشمنی
خوقیلیب بیرپاره دشمن لربیله
شادمانی کیتدی وروبیردی غم
حالی هم سیزلرگه سرداری بؤلای
امرشول عقبی نی دوکانین قورینگ
حق نی درگاهیدین ایزلانگ تربیت
هرنفسده کاسه ـ کاسه خون یوتینگ

---

[۴۲۳] قولاغیغه

[۴۲۴] جانب والده گه قیلدی سفر

جمله سی فهم سخن گه توشدیلر
اَیدیلر:هرییرده مجلس آلمالوک
گرچه که اپردی شرارت کارینگم [۴۲۵]
چیقسه فرمانینگدین ای اهلِ حضور
توبه بپردی خلقه اول صاحب شرف
جمله سی حق یؤلیغه آهنگ ایتیب
کپلوراپردی جمله سی چشم تری
غرقهٔ حق رحمت درجوشیغه
بیلدی فرزندی دلاورکپلادور[۴۲۷]
هربیرینی سینه سیده دردی بار
اول عزیزی معتبردلبندینیِ
دیرایدی منزلغه یپتماب سن هنوز
ییغلاگین فرزندتاجان باریچه
ییغلاگین فرزندراه بهبود اپمس
ییغلاگین فرزندچون وقت اؤتدی دپب
ییغلاگین فرزند،نی قیلغای نصیب؟
ییغلاگین فرزندتاپارسن حیات!
ییغلاگین فرزندمیدان ایلگری!
ییغلاگین فرزندغم خوف سعیر!
ییغلاگین فرزندقیین دوربنده لیک!
ییغلاگین فرزند، ییغلاردی رسول!
ییغلاگین فرزندنفسینگ شیرنر!
ییغلاگین فرزندطاعت قیلمادینگ!
ییغلاگین فرزندبرآرینگ یؤق سنی!
ییغلای فرزندهمه قان یوتدی لر!
ییغلای فرزندکؤنگلینگ تاپدی فیض
تحفه ایلتگین بومبارک آب دور
قیمت بسیاراپرورپو دُرصاف [۴۲۹]

دامنی نی توتدی لر، یاپوشدیلر
ای اکابرزاده سندین قالمه لوک
بیریمیزگایتمدی آزارینگم
هیچکم توتمس قؤلینگ نی،گردن اور
جملهٔ مانندهٔ اصحاب کهف[۴۲۶]
کوچه عصیاندن آخرننگ ایتیب
عصمت الله نی الم لیک مادری
تپ–تپ پایی یپتوشدی گوشیغه
یؤل اداشگان عصمت الله کپلاور
آب چشم ورنگ خون آلودی بار
چون قوچاقلب بوینی دین فرزندینی
انگلاماب سن بوی ایمان دین رموز
تاتنینگ ده قطرهٔ قان باریچه
وقتِ رحلت ییغلاگانینگ سود اپمس
گوهرایمان قؤلیم دین کپتدی دپب
چون قیامت هم یقین کپلدی قریب
بار وزمین دور وباریکدورصراط
هم ترازوبیرله میزان ایلگری
هم عذاب گوروهم منکر– نکیر
چون خصوصاً تلخی جان کنده لیک
مونده چون معلوم اپمس ردوقبول
کیمکه پیروبؤلدی جاییدورسقر
وقتنی اوتکردینگ عبادت قیلمادینگ
حاصلینگ یؤق،کشت وکارینگ یؤق سنی
انبیاً دنیاگه ییغلاب کپتدی لر
آب چشمینگدورقؤلینگه برگ سبز[۴۲۸]
شاه نی درباریده نایاب دور
نرخیغه ارزنچه یؤقدورکوهِ قاف

---

[۴۲۵] آزارینگ هم

[۴۲۶] جمله سی مانندهٔ اصحاب کهف

[۴۲۷] بیلدی فرزندی دلآرا کیله دور

[۴۲۸] اوشبو بیتده هم (لفظی قافیه)ایشگه آلینگن

[۴۲۹] قیمتی بسیاراپرورپو دُرِ صاف

ییغلاای فرزندخسته باره سَن! سَن بویؤلده باربستهِ باره سَن
ییغلاراپردی ایکّی یوزتوقسان کیشی جمله رنجوروهمه پُرنالشی
خواجه بزرگ اوشال پیرِ بخار باروراپردی حج سری اول نامدار
نوریاغردی گریهٔ دُرجوشیغه یپتدی آخرنقشبندنی گوشیغه
همت عالی شیخِ مُحتشم کؤردی جمله گردنی درگه گاخَم
باردی کامل جذب حالاتی پیلن دلدهِ توقوزمینگ کراماتی بیلن
جمله نی باشین کؤتاردی اول امام موجِ رحمت جوش اوراردی صبح وشام
توبه قیلغان لرهمه پُربؤلدی لر جمله سی نوربخش وپرنوربؤلدی لر
کؤرگین ای بیرمشت پُرنی آهینی آچدی خالق نی اولوغ درگاهینی
بی سبب رحمت قچان کپلغای بجوش؟ لایق رحمت اپمس طاعت فروش
رحمت عاجزلرگه دور،قؤپ کارقیل! دیده لرنی اشک بیلن خونبارقیل
بوسبب دین آیدیلرچون مولوی قطب ربانی و غوث منتهی:

***

«رحمتم موقوف جوش گریه هاست چون گریست ازبحررحمت موج هاست!
«تانگریدکودک حلوافروش بحربخشایش کجاآیدبجوش؟»
باردورهرگریه گانوردین نصیب بلکه انوار ایمان کامل بؤلور
پیغلاسه رنجورشفابخشلارطبیب چون اجابت گریه دین حاصل بؤلور
اول شفاگاخاصیت بسیاردور لیک تاپماغی انی دشواردور

حکایه:

ترک دنیاقیلدی بیرآزاده ای توشتی حق یؤلیغه کار افتاده ای
جستجوقیلدی ایمان مهتابینی شالگاساتدی جامهٔ‌کیمخابینی[۴۳۰]
آلدیده بوخلق زاهدلرهمه طعنه قیلدیلاراکابرلرهمه
ایدیلر:سندین قیلوراپردیک اُمید هم کلانِ خیل،عزیز وموسفید
سنگانی لازم چنانِ احوالِ بد؟! مرد گا درکاریدور راهِ خرد
ظاهرینگنی گنده ابترایلادینگ همچوقلاچ وقلندرآیلادینگ
آیدی مَن ابله گه کؤپ کولماق روا بنده لیکده سست کپلیب من،لنگ پا
گاومن دهقان قولیده لاغری نی چوگاوصاف بؤلدیم، نی خری!
آیلادیم سررشتهٔ دینیم نی گُم هم اودنیاهم بودنیاروی شوم
اقرباخیلیده نامی تاپمه دیم هیچ مقصودِ تمامی تاپمه دیم
شوکت وعزت همه بیکاراپکن کارنی تحتیده کاری باراپکن
منگه بوپست کوچه لرده طی اوریب قیده ابلیس لرنی دوکانین قوریب
یوزومه تف دینگ دلیم افگاراِیتینگ مثل مندپک خرس وخوکدین عاراِیتینگ

[۴۳۰] جامهٔ کمخابینی

چون سالینگ هرلحظه پاییمغه رسَن
مردی سورسه مردپاییگه رسن
هرقدمده لیک سیصدچوب اورینگ
سیزلراَیتینگ لرایمان نی بیلمه گان
بیره میز آزار بوشرمنده نی
غرقۀ نخوت،ایمانده مغزی یوْق
همچنان قلابکی درکمین [۴۳۱]
یوْق پیشماندین دلیغه دودآه [۴۳۲]
همچنین ایتینگ ومشتی تولدیرینگ
وای سزای منیدیک ناانصاف
عقلی تیکان خلق زاری قیلدیلر
اولکه عقلی یپتمه دی غافل اپدی
یوزپشیمانلیک بیله یوْل اوستیده

حکایه: [۴۳۳]

(خواجه مسلم)عارف مرشدبلخ
چون قوچاقلاب گردنیدن اول اِمام
لطف حق دورچشم نمناکینگ سَنی
مَن سنگاخویش وجگربندِ قریب
معطل باران اپرورکشت درست
چشمۀرحمت اپروراَب دیدنگ
اوزمه امیدینگنی سلطان لطفیدین
بوْلدی روحی شتۀ عارفگه صید
کهرباگه ایرگاشای مانندخَس
زاری هرچندیکه اول دلنی بوزار
چرکنت لیک جامه صابون نی تاپار
روسیاه رحمتغه نزدیک ای نکو!
ایخدایاگریه میزنی صادق اِیت !
کوْره من هفت آسمان دریای خون
جمله نی مقصودی من عاشق بوْلای
خاص لارنی مطلبی دوربوکلام
دل تمنادین که متواری بوْلوب

(روم)دین سودرنگ که تاشهرِ(دکن)
مونچه سودراب نی اوچون چوب او ره سَن؟
سودرنگ وزینهارچابک تیزیورینگ
وقتی اوْتدی بنده لیک نی قیلمه گان
همچورسوای جهانی،گنده نی
موسفیدوعمریده کارنغزی یوْق
هم عزازیل لشکریغه هم نشین
هم اودنیا،هم او دنیا روسیـــــاه
چون سروپاییمغه محمکمتر اورینگ
دینی نی دنیا اوچون قیلغان خراب
عجزپاکینی طلبده بیلدیلـــــر
کوْلدی احوالیغه اول جاهل اپدی
قیلوْر اپردی اه اوْریب آب دیده

کوْردی بوافسرده دلنی کام تلخ
دپدی سایه م توشتی کارینگدورتمام
کعبۀ جان دوردل پاکینگ سَنی
بولمه ای مضطرسوراب کپلدیِ طبیب
ریشه لارمحکم بوْلوربوْلماستوسست
زودبیروربا‌غ ایمان گه آب ورنگ
چونکه ادهم بولگین ویامثل مِن
دپدی حق اوچراتدی مانند(جُنید)
تاکه باقی دورتنیمده نیم نفَس
زاری لیک قُل لرگه شه دین دورنظر
هرگنه گاتوبه لازم ای پسر
صدپشیمان دوراوقوم گه آبرو
بنده نی مقصودی بودورعاشق اِیت
خون اپمسدور،گریۀ صاحب جنون
بنده لیکنی یوْلیده صادق بوْلای
کیمنی نفسی بنده لیکده بوْلدی رام؟
خون حسرت دیده دین جاری بوْلوب

---

[۴۳۱] همچنان قلابکی اندرکمین

[۴۳۲] یوْق پشیمانلیکدن،کونگلومگه آه

[۴۳۳] اصل متنده بوحکایه اجره تیلمه گن

تحفۀاول شه اٖبرورکوٗزیاشی[۴۳۴]
گوهرایمان تیلایسین گریه قیل!
دولت عظمی اٖبرورچشم ترینگ

حکایه:

هفت تن باراٖبردی لرصاحب نظر
زاهدی بوٗلدی بولرگه روبرو
دلده دردی یوٗق اٖبدی،بیکاراٖبدی
آرزوی گریه دین شب تابروز
که بولرنی آب چشمی لطف حق
قوٗت لری انگورجنت صبح وشام
کشف زاهد گابوسّرمعلوم اٖبدی
آخرایدی بوسوداده اولای[۴۳۶]
اَیدیلر:اولقوم بیزدلداده میز!
بیزگاهمدم بولماگین آفت یٖتار
بیزگه همدم خلق آغو،لیموکیرک
چون بولالمس همنشین شهوت پرست
سن اوٗزینگنی اوّلین تجریدقیل
بولمسه خاطرده چون سوزوگداز
سنگایٖتمایمیزشوساعت یٖغلاگین
آنچه تلخی لراٖبروردیدنگاقوی
من ایشیتدیم بیرشناسامردکی
گاه زانو دین انگا آبی قیلیب
کونده چون افزون بولیب بیرقدجو
ده گه یٖتدی تربیّت اندیشه یی
کای سنم[۴۳۷]ماومنی دین قول یوگین
گریۀ مشق اَیله گورستانغه بار[۴۳۸]
خلق ارامعلوم قیلمه حال نی
اوّلین آقار دیدنگدین خالی آب

باره- باره زرگاایلانگای مسی[۴۳۵]
کیمیای جان تیلایسین گریه قیل!
یٖغلاشادامت دیگای پیغامبرینگ

جمله سی دیدارجوی وچشمِ تر
تابولاردین تعلیم آلغای یارخو
یٖغلاماق انگاعجب دشوارِاٖبدی
یوٗق اٖبدی کوٗنگلیده نیمجودردوسوز
کٖبلوراٖبردی ملک فردوس دین طبق
بی طبق،بیدیگ اٖبدی،غیبدین طعام
کوچۀعشق راهِ سردرگم اٖبدی
زودمنی همدمَ قیلینگ همراه بولای
صد بلانی تیریغه آماده میز
تورماگین پرهیزقیل باشینگ کٖبتار
مقصودی دنیاوعقبی(هو)کیرک
چرکنورهشیاردین البته مست
سوٗنگره کٖبلگین گریۀ تقلیدقیل
کوزگه قوی سرکانی یاآبِ پیاز
گریه قیلسنگ اوّل عادت اَیلاگین
آب چشملیک خلقنی کوٗرسنگ سورت روی
که بغل ده باراٖبدی بیرکودکی
طفل نی مانندمرغابی قیلیب
کهنه بوٗلدی مشقی،ببردی مشق نَو
بعدازان باشیغه قویدی شیشه یی
بزمده بوینی ایگیلگان اولتوگین
یابیزینگدٖبک گوشۀ ویرانغه بار
کوزآریتماق وقتی آل رویمالِ نی
خالیی گریه نگ اٖبرور(محمدتُراب)

---

[۴۳۴] تحفۀ اول شه اٖبرورکوزین یاشی

[۴۳۵] بوییرده قافیه باغلنگن سوزلرآهنگداش اٖبمس

[۴۳۶] آخری اَیدی:بوسودا ده اولای!

[۴۳۷] سبن هم

[۴۳۸] یٖغله ماق مشق اَیله،گورستانغه بار

گرچه اول قطره آبی بؤلور باره- باره آب زردابی بؤلور
بازمغروربولمه ای(محمدحکیم) بنده لیکده آقدی چشمیم دین چوریم
باره- باره خون گه ایلانگای بوآب رنگ ایمانینگ تاپارصدماهتاب
کار قیل زنهار بیغم اؤلتومه حشردین ایمین[۴۳۹] بولوب دَم اولتومه
رنگ خون تاپدیِ چویاشینگ یاربؤل بعدازان درگه ده خذمتگاربؤل
دایه لرباردورکه پرپستان شیر طفل گادرکاردورسوزِنفیر
اوّل- اوّل گریه قیلغان بس- بسی شاداویغانگایموناله مِ دین کسی؟!
کؤردیکه باقمه دی مادرمستمند زوراوریب آوازینی اَیلاربلند
جِمله نی اوستادی کیلدی کودکان بل خصوصاً آه سردشیرمکان
اَیدی اول زاهد:بواایش پرزوراپکان شیره مردلرمونده کَیلدی موراپکانِ
من که زاهدتشنه سیغه مستمند[۴۴۰] زهددین هیچ ایش نی بیلمایدیم بلند
اَیتوراپردیم گریه هم آسان اپمیش سهل ترخلق دیده سی گریان اپمیش
ایمدی مَن بویؤلده بؤلدیم فهمیده کوهکن لیک زیرش آبِ دیده[۴۴۱]
گریه قیلماق چون دل بیداردور کارنی اوتکارمه وقت کارَدور
باغلادی بیلی نی اخلاص دین کمر تابولم[۴۴۲] بولغای قطارِچشم تر
هم عبادت قیلدی هم قان ییغلادی وهم محشردین که چندان ییغلادی
قامتی خم بؤلدی هم رنگی ظهیر[۴۴۳] ازبرای شدتِ راهِ خطیر
هفت تن گا کیلدی الهامِ نیکوِ ایشنی زاهددَیکَ قیلینگ لرمو- بمو
گریه سی بؤلدیکه طاعاتیغه ضَم قیلمادی زاهددمی طاعت نی کم
خوفی افزون بؤلدی ایش قیلدی زیاد نامراد اپردی درست تاپدی مراد
انگلادی بوهفت تن آوازِپاک قیلدیلارهردم گریبان چاک- چاک
خوی زاهددین آلیب خلقِ همتی قیلدی لرنیکو- قوی ترطاعتی
تؤلادی هفت تنِ گه زودالطافِ حق هفت طبق بؤلدی کؤرینگ، هفتصدطبق
تؤلدی برکاتیغه آخر شهرِروم جمله نی دستیغه (مُفتاح العلوِم)
نسبتی دریاچه بؤلدی فیضِ حق خلق آنِی دیواریدین تاپدی سبق
بیل اثرلیک گریه لرگه شرط بودور گریه جو بؤل،گریه لیک خلققه یوگور
کونده مشق ایتگین عزیزیم گریه نی مرگ کیلدی نی سنی قؤیغای منی[۴۴۴]

---

[۴۳۹] ایمن

[۴۴۰] دستوری جهتدن(تشنه سیغه) اپمس،بلکه (تشنه لیککه) ایشله تیلیشی ضرورایدی

[۴۴۱] کوهکن لیک ریزش آبِ دیده

[۴۴۲] بول هم

[۴۴۳] زهیر

[۴۴۴] مرگ قویمس نی سینی ونی مبنی

حالی دَم باریده راهِ غم توتای
مَن اؤزیم اؤلمای توریب ماتم توتای
تاقیلای اوزحالیمه صدنوحه ای
کربلادشتیده قالغان تشنه ای[۴۴۵]
اختارورآبی منم آب اختارای [۴۴۶]
دین وایمانیمگه مهتاب اختارای
فیض تیلای ذاتِ مقدس دین مدام
تاتوتای ویرانه یپرلرگه مقام
اوچراگای شایدمُحبان خدا
دست توتگای وقت تنگدستلیکده شاه
هردمی که اوتادوریونوحه ده
مُغتنم دوربنده گاآبِ دیده
خوش کپلورزاروتَضرع بنده دین
لیک برجامانده سرافَگنده دین

حکایه:

(خواجهٔ ذوالنون) عزیزِ مُعتبر
شام دینِ قیلدی اوشال عارف سفر
قریه گاتوشتی کامل ناگهان [۴۴۷]
بؤلدی اُول کامل اودِه گه مهمان
آچدی باطن چشمی نی عالی مقام
ده ده باراپردی خناثی مردامام
همچنین پوشیده خلق دینِ مخفی سّر
یاَپیب اپردی عیبی نی لطفِ خبیر
بیلدی اسّرارنهان نی اولیاً
قیلمادی هرگز اومرد گا اقتدا
اوتوزییل اپردی امامِ خلق اپدی
خوی بوپی بلکه رام خلق اپدی
شیخ اَیدی:مخفی توتسام سّروراز
بوله دوراُمت گانقصانِ نماز
لیک اگراَیتسام که اتش پاره ای
رخنه بولغای بیردل بیچاره ای
کپلوراپردی غیب دین الهامِ صاف
مپن که یاپدیم که سنم عیبینی یاپ
لطیفغه باقسه شریعت قاله دور
بی شریعت قُرب ویرانِ کاله دور
مصطفی نی دستیده تیغ دودم
اَیتماسنگ باشینگنیِ اَیلارمن قلم
آخری ایدیکه من همدم بؤلای
مثل شهدی زهرگامحرم بؤلای
یخشی اپرمیش آدمیغه انسیت
انسیت لیکدین تاپیلغای جنسیت
قالدیِ شیخ اول کاروانِدین ناگهان
دَپدی رخصت دورکپتینگ ای کاروان!
اهل زُهدنی کؤره من صدقِ تمام
خِوش قرائت کاملی ملاامام
علم لاربادورفراوان اؤتکارای
مَن بومردآلدیده قرآنِ اؤتکارای
کاروانِ ذوالنون اپردی تابلد[۴۴۸]
مردگا پوشیده دور سرِ احد
تاپه منِ حج یؤلیده کانِ حرج
بیرمسایل صدلک وهفتادحج
طالب فضلم نه حج ظاهری
قیده داوربؤلسه امرِقادری
کارواندین قالدی اولِ صاحب دعا
بؤلدی خنثی مردگه شاگردنما
اون بیرییل قالدی بودُرنی ساچمادی
سّرمخفی دین دمی لب آچمادی

---

[۴۴۵] قافیه تنلنگن سوزلر بیر–بیربیلن آهنگداش اپمس
[۴۴۶] اختارورلرآب،منم آب اختارای
[۴۴۷] قریه ای گاتوشتی کامل ناگهان
[۴۴۸] نابلد

دېدی قرریب سیزیورومنگ،اؤلتورینگ
خذمت شایسته اَیلای اهتمام
اون بیرییل گرچه توردی راهبر[۴۴۹]
روزدیگرمردچون قیلدی سوال
خلق ناله نگدین بؤلوبدوردرد سر
اَیدی:دلتنگ من دلیمنی کاولامنگ
منگابیرهمدم برادر باراېدی
علم ده مقبولِ چندین خاص وعام
آنقدراَیتدیم قولاق هم سالمه‌دی
وقت اؤلدی،کېتدی ای جان پدر!
هیچ شونداغ منافق بؤلمسین [۴۵۱]
شیخ ایمان کارِیدین آلدی خبر
عارف اَیدیلر:سنی کارینگ نېدور؟
دېدی خنثی: من یورکغه تاش اورای
منگاهم باردورچنان تیغِ کسل
اَیدی:عمرینگ اؤتدی بؤلدی غرق نَوم
توبه قیلدی وحیاغالب بؤلوب
ییغلاراېردی کارلرپرپیچ اېکان
کوه لرباشیمغه بؤلسه گرنگین
حالی هم سندین طلب قیلدیم مهم
مرحمت دستینگنی مظلوم گا اوزات
آنقدرکؤیدیکه بغری بؤلدی آب
ساعتی باراېردی ذوالنون گا، ندا
جمله اهل صوم،اهلِ یوم نی
کؤنگلین آغریتمه بویؤلدین قیلمه شست
بازمشفق رحمت للعالمین
لطف پاکین تؤکدی، رحم اِیتدی غفور
ایرته بیرلان باراېدی اول مبتلا
دېدی:عارف گاقراریم قالمه‌دی

مسجد وقومِ نی اؤزیم گاتاپشورینگ
جایینگیزگامن بؤلای ملاامام
کېچه فریادایلاراېردی چشمِ تر
نیمه دوردیب هرکېچه دورسن تنگ حال
توکه سن هرساعتیده چشم تر[۴۵۰]
منگا لازم دوراورای باشیمغه سنگ
اؤزی خنثی اېردی وبیکار اېدی
عذربسیار و اؤزی ملا امام
انگاگوهرلرنی تؤکتدیم آلمه‌دی
منزلین کؤردیم اَنی هفتم سقر
که تنی دوزخگالایق بؤلمسین
بؤلدی پیدامونگاهم بیرچشمِ تر
سوزنی من اَیدیم وبؤلدینگ بیحضور
تاکه عیبیم نی خلق دین یاشورای [۴۵۲]
توبه قیلسام یخشی دورپیش ازاجل
گردنینگاباقی قالدی حقِ قوم
اؤلتودی اول شب طلب ده تیرمولوب
تکیه گاه مخلوق آخرهیچ اېکان
من بوسّرنی قومگه ایتماغیم قیین
سن منی عیبم نی یاپدینگ یاکریم!
قوم نی یارب نمازینی توزات !
سینه سیدین رو بېریب بویی کباب
چون یېتوشتی شیخگه الهامِ خدا
من توزاتدیم طاعت اول قوم نی
هرشکست لرلطف پاکیمدین درست
اَیدی ذوالنون گه اوشل شاه یقین
که هدایت قیل بوقوم رنجوردور
خوشلاشیب قوم گابغایت توتدی راه
قوم گا اَیتگوندیک مداریم قالمه‌دی

---

[۴۴۹] اون بیرییل اول گرچه توردی راهبر

[۴۵۰] توکه سن هرساعتیده اشکِ تر

[۴۵۱] هیچ کیم شونداق منافق بولماسین

[۴۵۲] تاکی عیبیمنی اولوسدین یاشورای؟

اهل عصیان نی زبانی بسته دور
دارگابارگونچه پایی خسته دور
کیمنی مونده ایلتسه لراؤلتورگانی
حرفیدین هرگزتاپالمنگ معنی نی
مرد شرمنده زبان کوتاه اٖیرور
آیرویی ناله بیرلن آه اٖیرور
باراٖیمیش جاییده بیر(ذوالنون) نام
اول محبان خدا، عالی مقام
کعبه دورخاکِ درودیواری هم
گردنیم نی خم قیلای آلدیده هم[۴۵۳]
یؤلنی کؤرساتگای منِ سرگشته گا
مینک بلای دردبیلان آغشته
خوش قالِ ای میهمان حالیم بؤلدی تنگ
جایی کیلسه دوراٖیروربحردین نهنگ
تاتیریک سن اَیتماگین سّریمنی یار
ای بحق ذاتِ پاک کردگار
شیخ اَیدیلار:سفرنی وقتی یؤق
چون سفربارِو قؤلینگده رختی یؤق
شیخ ذوالنون مردکی سیاح دور
اؤزی هم سندین بترِ گمراه دور!
گرچه نامی شهرلرگه منتشر
اؤزی ظالم دورولی آتی فقیر
بوسخن نی فهم قیلدی بی خطور
بارهاایزلاب اٖیدیم ذوالنون شودور
بی تردد اؤلتومایدورساعتی
شکربسیار و هزارانِ طاعتی
عیب کاریم باراٖیدی سردرگمی
بؤلدی اوخشار اولیاً گامعلومی
تامنی نفسیمغه بیرگای گوشمال
پاک لردین خلق بؤلیب صاحب کمال
توتدی دامانینی ای صادق پیری
هرنیچوک جوینده گه سن حاضری
لطف پاکینگ جمله گاسرمایه دور
سایه سیزبی سرلره اول سایه دور
من بیرین بی دست وپانی یؤلغه سال
اژدهاکامیده دورمن تارتیب آل
قؤیماگین دنیاده نومید واسیر
جمله برجامانده لرگا دستگیر
قرب دولت تاولادی هربنده گا
اوچراتور اول عارف بیننده کا
ضایع اٖیرماس گریهٔ شام وسحر
تاتیریک سن چشم تر، بؤل چشم تر
ییغلامثل کودکی حلوا فروش
شایداورگای انگابخشایش بجوی
تاولادی سنگاسعادتدین شعاع
گریه قیلگین دست وپا اورباشجاع
هرگریبان چاکنی کؤرسنگ یاری بؤل
باشیدین اَیلان اَنی غمخواری بؤل
هردعاتاپمس اجابت گریه سیز
دایمابی گریه بؤلمه ای عزیز!

حکایه:

بارور اٖیردی یؤلده (شیخ بُوالحسن)
تابوتی کؤردی و خلقی انجمن
ساچر اٖیردی نیچه چنگال احمری
مرده اوستیده نثارایلاب زری
پای تابوتیغه خلقِ بیحساب
اهلِ تقلیدلرهمه چشم پرآب
دیدی شیخ :اندیشه لاردین اَیریلای
نیک وبددورچون تماشاسین کؤرای؟
باردی تابوت باشیغه اول کاردان
تاپمه دی اول مرده دین بوی ایمان
ایدی کامل: وای مردِخیره سر!
آبروی دوجهاندین بیخبر

[۴۵۳] بوییرده هم قافیه لربیر–بیربیلن ماس کیلمه گن

زنده لیکده بیرمادی بیرکرده ای خلق نی کؤزیغه بزینت مرده ای
آبرواوُل اپردی باوقت ایلتمادی مردِمفلس نی کؤرینگ رخت ایلتمادی
کیمکه تاپمابدورعنایات ودود وقتَ رحلت زرن ثارایتمق نی سود؟
زنده لیکده اورسه اپردی دست وپا شاد[۴۵۴] نومید ایتماگای اپردی خدا
آب چشم مانندریادپک کپراک [۴۵۵] توبه وقتی مردخنثی دپک کپراک
گرچه توکتی دیده دین جیحون نی نقدتاپتی خواجه ذوالنون نی
آیلانایِ اول گریه دین جانِ اوچراسه وقت رنجورلیکده لقمان اوچراسه
وقت مضطرلیکده توتسه دستینی انگاکؤرساتسه بلندوپستی نی
بوسبب دین ایدی لارچون مولوی قطب ربانی وغوث منتهی:
«تانگریدکودکِ حلوافروش بحربخشایش کجاآیدبجوش؟»

***

«زان سبب فرمودیزدان والضحی والضحی نورضمیر مصطفی»
پیروی احمدنی قیلگین سپن بجان تاتاپیلغای رونق دین وایمان
کیمکه تابعدور،او دینِ پاک گا قول اوزاتسه زود یپتارافلاک گا
خوبلارپیدابولور آگاهیدین ششجهت نی رونقی دوردینی دین
سپن که امت سن بجان قیلگین قبول وقت مضطرلیکده قؤل تؤتگای رسول
همچنین لطف وکرمدین ای(امین)! امتی بؤلسانگ قؤلونگنی اؤز ماگین
پیرکامل مثل اول بدر منیر مصطفی دیک بؤلسه چون صافی ضمیر
همچنان صادق کپره ک خورشیدوش حلقۀ فتراکیگا روم و حبش
بی بها گوهرنی تؤکماک گنده گا خوش یاقار وعظ نیکو بیننده گا
لذت دین نی،نپ بیلسون احمقی؟ وعظ اپشیتسه گربؤلورگوشِ شقی
وعظ کاملنی نپ بیلسون بدضمیر؟ لقمه لاردین ضعف دل تاپغای ضمیر

حکایه:

واعظی باراپردی صاحب تقریری (سوره الحج)نی قیلاردی تفسیری[۴۵۶]
اهلِ مجلسلارهمه نادان ایدی هم اسیرنان ودسترخوان اپدی
مردمی نو- نو تؤکاراپردی گهر اهلِ مجلسلار همه سی گوشی کر
یؤق اپدی مجلسده صاحب مستمع دیدی مجلسنی بومردقیلدی خنک[۴۵۷]
جمله بی ادراک وکوتاه و تنک دیدی مجلسنی بومردقیلدی خنک
لازم اپردی بزمده صورنای- نای تلخی قنداغ دیده میزگا تاپدی جای

---

[٤٥٤] شاید

[٤٥٥] ایکی اوخشه تیش سوزی بیرییرده قوللنگن

[٤٥٦] (سوره حج)نی قیلردی تفسیری

[۴۵۷] اوشبوبیت مصرعی کؤچیریشده تؤشیب قالگن

بولَهب هم اهل مجلس نی بیری
جمله سی دیدی که صاحب جوهری
واعظی باردورکلامی آفتاب
بیزآنی مغروری بؤلدیک بیلمادوک
ساعتی باراپردی صاحب جوهری
انگلادی ایات هم تفسیرینی
وای چون بیچارهٔ صاحب گهر
همچنان وقتده کلام دلپذیر
بولمسه مشکل ایرورمجلسده بار
گرچه بارمیز نیمه شب ده رهگذر
کؤردیکه هرقیسی سی نمرودوقت
چرخ اوروب کیلدی گهرنی طالبی
چون قوچاقلاب گردنینی اولُ محب
سنگاکیم ایدی که سوزآلگان گه اَیت؟
قابلی درکارابوبکرنکو
گوهرینگ باروهمه اعمی و لنگ
مشترینگ مین مَن تصدقینگ بولای
روغن اسفیدچون مهتابی بار
بیرقوشولدی ایکّی تن صاحب نفس
همچنان تشنه گه اولُ(جوع البقر)
آنقدرتؤلدی حدانی رحمتی
کیتدیلار هریانگا بال وپراؤریب
تاش گایاغسه همچنین آب گهر
چون بولانی سینه سی سنگی ایدی
تاپدی همدل،همدلینی جابجا
تاضمیرینگ بولمسه مثل نبی
سرکامل نی نی بیلسون مردِدق؟!
مطلب دنیا وعقبی هردوضد
تاسنگا ضدیتی باردوررفیق!
کیمکه ناتابع ایروروقت ممات
اولا کؤنگلینگنی بااخلاص قیل!

سودمندیؤق مصطفی نی تقریری
بیزگاتعریف اَیتدی بیرتعریفگری
اول سخن قیلسه بولورهرسنگ آب
بزمیمیزبرهم ییدی بؤلدی خُنُک
باروراپردی نیم شب رهگذری [۴۵۸]
ارزوقیلدی چنان اکسیرینی
قیله دور نیم شبده صدخون جگر
بارموکین مجلسده بیر صاحب ضمیر؟!
غیرنی الدیده ذکرالله چکار ؟!
الالیک بواهل مجلسدین خبر
حق سخن گویاکه بیرپیکان سخت
مثل طوطی دیک شکرنی طالبی[۴۵۸]
آه دیراپردی واولُ واعظ غریب
تشنه کام آخرت مَن مَنگااَیت
بیلسه تفسیرلارنی یک – یک موبمو
نابینانی آلدیده برتوده سنگ
بزم حشردین دفترآچگین اورگیلای
صدهزاران تیغ اورسنگ تابی بار
کوه لارنزدیده چون خاشاک وخس
یوتسه هفت دریانی بولمس حلقی تر
بؤلمادی گم کورلارنی غفلتی
قالدی واعظ بیرله سامع اؤلتیریب
سنگ خارادین گیاه بیرمسدی بر
ذکرحق ایتگن ده دلتنگی ایدی
بیزگانامحرم ایرورراهلِ هوا
هیچ وقتی سنگایتماس مطلبی
گوش کرگه سیخِ آهن حرف حق
ضدنی ضدیدین تانی(عبدالمجید)
تاقیامت بسته دورراه طریق
رونق ایمانی دین کیتگای ثبات
شرع احمدگادلینکنی راس [۴۵۹]قیل

---

[۴۵۸] طوطی ینگلیغ اول شکرنی طالبی

[۴۵۹] بوبیتده هم قافیه علمی نقطه نظریدن(لفظی قافیه) ایشله تیلگن

تاکه صادقلار شفاعت وقتیده
اؤچرادی واعظ گااول پیرسخن
اول که گمره تراپدی ره تاپمه دی
مثل پیغامبرکبره ک پیرومرید
اؤلدیلارحج یؤلیده اول اپکی تن
کیم سفرنی اپلگاری تؤتدی دمی
یؤل اداشگان سؤنگره اپتور آه!وا!
انچه تکراراپتدی غوثِ مولوی

که چیقارگای اهلِ نسبت تحتیده
یؤل طی اوردیلربوایکّی رهنمون
کؤردل اپردی وهمراه تاپمه دی
هرپیراوزقومیغه بیرصاحب وعید
مستمع کامل اولُ واعظ بیلن
آخری یؤلیده اوچرارهمدمی
رِهنماسیزیؤل خطادورای(وفا)
اُمتی سن،ایزله کردارِنبی!

حکایه:

خواجه یی باراپردی کؤپ تحسین طلب
قیلوراپردی بیرتعجب کارلار
کؤراراپردی لرانی مغروربند
رشتّهٔ خودیغه قالغان بنداپدی
کارخوبی یؤق اپدی چون روزشب
گرچه که اوردی بویؤلده دست وپا
ایکّی تن بیر- بیرگاماًواآلدیلر
کاولادی اولِ خواجهٔ دانارفیق
چون جواب اَیدی بوصاحب وسوسه
بارها اوردیم بویؤلده دست وپا
بؤلدی اِدراکیم بوسوداده خیره
مرددوربین اپردی، دوراندیش اپدی
دپدی ای:خواجه بوکارینگ خام دور
گربؤلایدیسنگ که مقبولِ جهان
چیقماگین شرع نبی دین بیرقدم
هم بو دنیا، هم او دنیا آبروی
تاضمیرینگ مصطفی دین رحمتی
گربؤلایدیسنگ اگرخلققه نگین[۴۶۲]
هیچ کاری یؤق بولاردین تاشقاری
جانی دریای الهی گاغریق
کارازسرتوتدی آخرخواجه وش

هرزمان تحسین دین آچر اپردی لب
تاپسنداپتگایمو دپب هشیارلار
هیچکیم کارینی قیلمایدی پسند[۴۶۰]
کیم خوب ایش قیلدینگ دپسه خُرسنداپدی
شول لَوندلیک بیرله کؤپ تحسین طلب
بؤلدی بیردریادلیغه آشنا
عزلتی ده ایکّی تن جاآلدی لر
قِیسی ایشگه خاطرینگ باردورشفیق
مَن بیرای قِیلسم که مردم خوب دپسه
تاپمه دیم مَن دیدهٔ مردم غه جا
خلق ارامقبول بؤلالمایمن سیره
راه دان سالک ودرویش اپدی
بنده تااولگونچه نااتمام دور
کاراحمدنی بجان قیل کاردان
اهل دانشِ لرگه گردن اَیله خم
تاتیریک سن شرعنی قیلگین جستجوی[۴۶۱]
سنگابؤلغای ای برادرقسمتی
قؤپ نبی دپک یخشی طاعت ایلاگین
یؤقدورای بیلگین عزیزیم مشتری
یؤلنی کؤرساتدی انگادانارفیق
گرددنیادین انگاباراپردی غش

---

[۴۶۰] هیچکیم کارینی قیلماسدی پسند

[۴۶۱] شرعنی قیل تاتیریک سن جستجوی

[۴۶۲] چون بولای دیسنگ اگر خلققه نگین

دیدی راست آیتینگ مونی(عبدالغنی)
گر چه سید میز انگا اولادمیز
توبه میزیؤق وسفرنزدیک دور
بیعمل نی کؤیدورورودودجحیم
انتهای قرب نایاب ای عزیز!
تنده بؤلسه جامه های فاخره
شغل اگراحمدگاقیلسنگ یاربؤل
ایزله هرامت نی سن بهبودینی
ای خدایاسودمندی کاربیر
(شین)شرع دین بیزگایبتکورشربتی
(را)ی شرع دینِ رحمتی موجودقیل
حافظ هربنده سن سبن ایخدا
یؤلده قؤیمه زارلوح ساده نی
سنگ اگربؤلسه انی گوهرقیلور
سایهٔ خاصینگ همه نورایمان
هرکیشی گاتوشسه مونداغ سایه ای
مبدع توحیدایمان دوروبس
بوشرافت قرب پیغامبرابرور
حلقهٔ احمدگابؤل آویخته
بس ابرورسنگاشودریانی کفی
جان تصدق قیل رسول نی یوزیغه[۴۶۷]

حکایه :

کؤردی جبریل(حضرت ادریس)نی زود
شوکت بسیارعجب سرمایه ای
حورلارگردینگده شاه محتشم
سینهٔ پاکینگا یؤقدور آرمان
نی دلینگاغیرلاردین تشویشی
سینهٔ شیطاننی قیلدینگ چاک-چاک

دشمنِ احمدهمه نی دشمنی
بی بضاعت میزکم استعدادمیز
که هوانابودوشب تاریک دور
همچنین گوردین پناه بیرسون رحیم
یؤل خطرکبلدی بغایت قورقامیز
چشم دل نوری کمیربولغای خیره
بول جهان نی عیشیدین بیزاربؤل
قاچ زیاندین وطلب قیل سودی نی
مثل احمددبک اولوغ کرداربیر[۴۶۳]
کنده بؤلغایموکؤنگل نی نخوّتی؟
غیب دین صدتشنهٔخشنودقیل[۴۶۴]
قیلماگین راه حبیبینگدین جدا
بیزگااوچرات مردکارافتاده نی
زهراگربؤلسه انی شکرقیلور
صدهزاران مرده لارگابغیشلاجان[۴۶۵]
اول جهاندین ایلته دورسرمایه ای
سنت احمدنی توت آزاده کس!
سن پیامبرنی ضمیریغه یوگور
همچنین بؤلگین که خاک پخته[۴۶۶]
آبروی حضرت آدم صفی
هرزمان مرهم تیکاررنجوریغه

دیدی جنت نی سنگابیردی ودود
طوبیدین باشینگاانورسایه ای
مرگدین ایمن دوسن سنگانی غم؟!
دایماکبلدینگ خلل لاردین امان
نی سینینگ دامانینگا آلایشی
همچنان کبلدینگ عجب معصوم وپاک

---

[۴۶۳] مثل احمد سبن اولوغ کرداربیر

[۴۶۴] غیب دن صدتشنه نی حشنود قیل

[۴۶۵] صدهزاران مرده گه بغیشلیدی جان

[۴۶۶] همچنین بولگین که خاک بیخته

[۴۶۷] جان تصدق قیل رسول نی نوریغه

همچنین سبندین اٖبرورعلم لَدن
روحِ پاکینگ کٖبلدی سکان دعا
کشتی اهلِ سلامت سنده دور
بورموزدین قلب ادریس اؤردی جوش
دیدی دولت باراٖبرور،یؤق منگاجان
گرچه جنت اٖبچره جاتاپدیم مقیم
اول فضیلت هشت جنتدن بلند
جوشش انواررحمت انده دور
کؤره من جنت نی بیرعالی مکان
اٖبلته من هردم تمنای نکو
چون کمر باغلاب بویؤلده مرسلین
سن که امت سن بودولت بس اٖبرور
شکرقیلگین تا تیریک سن ای(امین)!
همچنین گوهرنی سین قدرینی بیل
شکردین ایمان تاپار اٖبرمیش مذاق
کٖبمکه دین شکریگا بؤلدی ما یلی
هر بلا باشینگا کٖبلسه خو ی قیل!
هرکیشی تسلیمده اؤلدی پاک دور
همچنین بؤلگیل که استسقای مرگ

هم سعادت سنگاکٖبلدی هم سکون
بحر جودینگغه ملایک تا خدا
تاقیامت بحر رحمت سنده دو ر
خاطریغه کٖبلدی حالاتِ خروش
اصلِ دولت سایهٔ اول مهرَبا ن
امتِ آخر زماندین بؤ لماد یم
کٖبمکَه بؤلدی حلقهٔ احمد گا بند
هم سعادت،هم فضیلت انده دو ر
مصطفی نی امتی گا آشیا ن
بار دور حاطر ده شونداغ آرزو
انبیا قیلدی تمنا هم چنین
نامه لاردین امتی مخلص اٖبرور[۴۶۸]
سنگا تیکدی گوهر پاکیزه دین
هر نفسده صد هزاران شکر قیل
شکرِاول دین اٖبرور روزِ میثاق
دولتِ افزوندو ، بؤلمس زایلی
کوچهٔ تسلیم تؤت مثلِ خلیل
اول محبان اشهی لولاک دور !
تایٖبتوشگای باغ ایمانینگا برگ

حکایه:

شاه هندوستان(امیرالدوله) چون!
تیترارٖاٖبردی روزِسرمامثلِ بید
هرنفس ده قیلوراٖبردِی صدشکور
شاه اَیدی:حالِ مرددق نی کؤر
نیم نانی یؤق وعمری بیحضور
خاررسوالیکده دورروزوشبی[۴۶۹]
بووظیفه منگالازم دٖبدی شاه
مردمفلس گانی لازم شکرِحق
خانه– خانه گنج صدوهفتادفیل
مردسگدین استخوان قرضداردور
بنده شکرِایتسه کرای نعمتی[۴۷۰]

یؤلده بیرعریانینی کؤردی زبون
رشتهٔ جاندین اوزیب اٖبردی امید
یاغفوردیراٖبردی،دایم یاغفور
همچنین ابله نمااحمق نی کؤر!
مردمفلس لیکده ایلارصدشکور
یؤلده مینماققه تاپالمای مرکبی
من کٖبراک قیلسم مدام شکرِاله
گوهرشکرنی نه بیلسون مردِدق
منگالازم دورمدام شکرجلیل
نعمتی یؤق شکری هم بیکاردور
دستیده بؤلسه زمامِ دولتی

---

[۴۶۸] بویٖبرده هم لفظی قافیه اٖبشله تیلگن

[۴۶۹] خوارورسوالیکده دورروزوشبی

زود ییباردی خادمینی پادشاه
نی سببدین دورکه شکراُول رسا
مردبی دولت گاشکرلازم ایمس
گریه لازم مرددین شکری عبث[۴۷۱]
باریب اَیدی پادشاه نی ایتگانین
باعث شکرینگ نیدورایتگین امین؟
کهنه چاروق ودریده جامه یی
نیِ چودولت بارقۆلینگانامه یی
بی بضاعت شکربسیارایته سن
سن بوشکرنیک بیرله قیده یبته سَن
منگاهم ایتگین که دریادیک تاشای
کان دولت نی کۆروب من ایرگاشای
بومعمانی اۆزینگ قیلگین بیان
ورنه مشکل بۆلدی بیزگاداستان
انگلادی بومعنی نی آزاده مرد
اَیدی غیرت بیرله اول ازروی درد
دیدی اَیتگین بی فراست شاه ایکن
شاه نی اندیشه سی کوتاه ایکن
باراپدی صورت پرستی مردکی
دولتیمنی انگلاماب دورصدیکی
انگلاسه تخت اوزره اولتورمس ایدی
بی ترددداصلی یۆل یورمس ایدی
باردورمنعم لری صاحب نفس
گیرودارشه اَنی آلدیده خس
باردورمنعم لری صاحب نظر
حکم پاکی مرغ وماهیغه یبتر
منگاهم معلوم بۆلدی رازشا
دیرایدی بیرمفلس محتاج گا
منگاشوکت بارواول بی شوکتی
حالِی شکرایتماق نی بۆلغای حکمتی
بی فراست لیکدین اَیتسه ناگهی
سَن آنی حرفی نی بیل مثل کَهی
گرچه ظاهربارومن سرگشته شیر
لیک امامفلسم نسبت گاسیر
نسبتیم پنهان وظاهرابترم
شکردیمن تابعِ پیغمبرم
کیلدی اوّلدین اولوغ نسبت نهان
چشم سربیرلن کۆرآلمس قلتبان
آب حیوان تاریکستان ایچره گُم
بیخبردورنوردین اهل رسوم
باریب ایتگین یخشی ادراک ایلاسون
شه خلل دین دیده نی پاک ایلاسون
چشم ظاهرده کۆرالمس دورمنی
باریب اَیت شه کاآریتسون دیده نی
بیرغبارآلوده چشم بیرلن مگر
شه گااَیتگین قیلماسون منگانطر
مونگاشکرایتسام که ترساقیلمه دی
اَرمنی وکۆروگمراقیلمه دی
مونگاشکراَیتسام که اوروس قیلمه دی
بی دیانت لارگامونس قیلمه دی
گرچه ظاهرمفلس وبی دولتم
شکردیمن مصطفی گا امتُم
انگلادی بوسّرنی خادم یک بیک
کۆردی شیرین گوی مردبانمک
باریب ایدی:شاه گا ای شهریار
ذره نی کۆرسنگ بویۆلده قُربی یار
عقل کامل مؤمن دینداراییکان
جانی پاک مخزن اسراراییکان[۴۷۲]
بوی مشکِ معرفت بولمس نهان
بهره وردورنوریدین هفت آسمان

---

[۴۷۰] بنده شکرایتسه کیراک که نعمتی

[۴۷۱] بوییرده هم لفظی قافیه ایشله تیلگن

[۴۷۲] جان پاکی مخزن اسراراییکان

چون خصوصاً نسبت صاحب ضمیر
بیلدی اول شه مردنی احوالینی
رغبت شه بؤلدی ناگه مایلی
چرالادی [۴۷۳] تاادامنین پرایلاگای
بؤلدی شه آلدیده عارف روبروی
مونگاشکراپتسام که هندوقیلمه دی
مردایدی جبه نی خرسندی سن
پای باغلیق بؤلسه سگ وقت شکار
اهل زندان،خلق تؤلاگراپرور
قؤپ اؤزینگدبک قیل سبکباری گران
کؤراگربؤلسه طبیب نابینا
بازشاه ایدی:که ای تنگ حوصله
راست کبلمس دبدی ایمدی قول سالای
حالی اوچ تورت هفته بؤلدی پیش وپس
پادشاه سن داروی رنجورقیل
امرقیل گردیمغه قایتیب کبلماسون
بوسخن گاشاه بؤلدی دلگیری
دبدی فرمانیمده یؤق مورومگس
تف دبدی یوزیغه اولصاحب کلاه
جمله مخلوق لردین عاجزدورمگس
بارایدی دربارىده هفتادفیل
بؤلدی ایللیک شب معاشی هرطرف
دبدی کؤردینگموگدانی حالینی ؟
بازایدی اکلِ قیل لطف خبیر
شاه ایدی سن بوگنج نی ای(امین)!
ایدی عارف همچنین دوراُمتی
بوسبب دین ایدی لارچون مولوی
«زان سبب فرمود یزدان والضحی

چشم اَحول دین کبلیب دورمستیتر
قیلدی معلوم اول کمالِ حالینی
بیلدی صاحب دردنی صاحبدلی
یاکف دستینی پردرایلاگای
دبدی شه مندین طلب قیل آبروی
اهلِ فسق واهلِ جادوقیلمه دی
سن اؤزینگ زندانغه قالغان بندی سن
خلق هرگزکاریدین تاپمس بیرار
دایمامحتاج اپرورمضطراپرور
سؤنگره بولگین خلق گامقصودرسان
اوزگانی چشمینی ایلالمس بینا
کبتمه نومیدوگداچیزی تیله
کؤپ تقاضاقیلاسن چیزی تیلای
باسه دوریوزیمنی قؤیمایدورمگس
گردوپیشیمدین مگس نی دورقیل
تنگ من مورومگس لاردین بوگون
تیکدی محکم اول گدانی چون تیری
اوزگامقصودایزله ای آزاده کس
بیرمگس گاحکمی یبتمس نامی شاه
تحت فرمانینگده یؤق حکمینگ عبث [۴۷۴]
دبدی قوت این برای اول جلیل
فیل لار اکل ایتمه دی آب وعلف
همچنان شوریده نی احوالینی
بؤلدی فیل لاراکل قیلماقغه دلیر
قیسی مظهردین چنین تاپدینگ یقین؟
دلغه اورسه مصطفی نی نسبتی
قطب ربانی وغوثِ منتهی
والضحی نورضمیرِمصطفی»

(ایکنجی دفترسؤنگی)[۴۷۵]

---

[۴۷۳] چارلادی

[۴۷۴] بوییرده هم لفظی قافیه ایشله تیلگن

[۴۷۵] اثر مصنفی حسابده ینگلشگن،۲نچی نی،۳نچی دبب قید ابتگن،البته بوخطا اصلاح ایتیلگن

(مدأنور) اوچینچی دفتر:

«ای ضیاالحق حسام الدین بیار
چشم گوهردورهمه حفظ بدن
تلخ آبی دوراوگوهرگه مغیر
قوُرقه من ناگه بوآبِ زهرناک
آب صافین گردهم تیره قیلور
ضدچشم جان اِپروربوآب شور
مردسالاری اِبدی صاحب سبق
اول جواب ایدی که منعم قیلماگین
چشم ظاهرکوُربوُلسه بی اثر
چشم ایمانغه خوب شیردایه دور
کوُرلیک ظاهرپرست گامشکلی
کیمکه بوُلدی ننگ وناموس لارگه یار

این سوم دفترکه سنت شدسه بار»
اعظم اعضا اِپرورای(ابوالحسن)
یا چونشتر دور ویا مانند تیر
چشم نی برهم اورار،یوزینی پاک
بادتندی شمعنی خیره قیلور
قورقه من چشمینگ نی ایلارگریه کوُر
باراِبدی کوُنگلیده دایم ترس حق
آب چشم دورحاصل دنیاودین
لطف پاکیدین تیکارچشم دیگر
که اوچشم آلدیده بوچشم سایه دور
چشم اصلی دورعارف نی دلی
دورقیلدی خانماندین خوفِ نار

سنت لر بیانی حقیده[۴۷۶]

سنّت اول ایمان نی بیلماق اِپرور[۴۷۷]
هردلی که امرمعروفدین بری
هیچ وقت اندین طلب قیلمنگ ایمان
امرِمعروف گوهرنایاب دور
راهِ پیغامبرنی کوُرساتماق اِپرور
سنّت اول نی طی اوردینگ نکو
سنّت دوم اِپرورصدق وصفا
سنّت سوم شریعت نوریدور
سنّت دوم طریقت کیلدی بس
سنت سوم حقیقت باردور
اوُزگامسلک لارنی خاطردین اونوت
کیم بواوچ مسلک غه دایم باردور
کیم بواوچ منظراراتوتدی مقام
قیلدی (بشرحافی)دین مردی سوال
دیدی مخلص بوُلسه نفس نی بندیدنِ
بوِلمسنگ مخلص بوسوزدین اورمه دم
سن بواوچ یوُلنی کمالاتی نی بیل

امرمعروف نی بجان قیلماق اِپرور
باردوردیولعین نی لشکری
حق سخن نی ضدیدوراول قلتبان
بلکه ایمان گه اولوغ مهتاب دور
خفته گی خلق لارنی اویغاتماق اِپرور
رونق ایمان تاپیلدی آبرو
آری هرطالب گه اعظم قبله گاه
دلگه اوردی طالب معموریدور
مومیای جان اِپرورصاحب نفس
تاحقیقت بوُلمسه بیکاردور
سن بواوچ سنت نی ایمانینگچه توت
ایمنِ آفات کل نار دور
آتش دوزخ اِپرور انگا حرام
شرع مانندی قیسی نیک حال؟
سوُنگره آیتای شرع نی مانندیدین
تیغ حق باشینگنی زودایلارقلم
وقت یوُل یورماغده خوب اندیشه قیل

---

[۴۷۶] اثرده گی عنوانلردری تیلیده بولگنی اوچون،همه سینی اوزبیکچه کورسه تیلگن.

[۴۷۷] سنت آول ایمان بیلماق اِپرور

تاکه مانندیدین آلغای سَن خبر
بیخبرنی دیده سیغه پرده دور
اسپ تندوصاحبی مانندخیز
وهمی بسیارجرگه تاشلاردیب منی
غره لیک روبیرگای انگاصبح وشام
مردبی همت گاصداندیشه دور

حکایه:

بارورابردی (بهلول دانا)مگر
دیدی لاراعمی گه ناقص مطلبی
سعی دین امیدتوتماق اعتبار
شیخ آیدی:بیزگه اوخشایدوربولم[۴۷۹]
اعظمی هم باروقانی حلق پاک
شرع باروبیزعمل وقتیده مور
شیخ کیتگاندین سوغون یوُل باشلادی
اوُلدی کیتی راه نادانسته کوُر
شرع دوربیننده گاآسب تمام
دیدهٔ خورشیدبین ایزلارمُدام
مثل پیغامبریورورصاحب عمل
باره – باره جوهرشرعِ شریف
دلغه اورگان سوُنگره بوعلم وعمل
امرِمعروف جانیغه مرهم بوُلور
تابویوُلنی بازطی اورگان ولی
هرخطردین دیده سی واقف بوُلور
جان بغیشلارهردعاسی مرده گا
جمله موجودات عالم جلوه گر
بولِ ابروربیرخاصیت ذکرِمدام
سنّت سوم که پیدابوُلدی نور
اوچ تنّزل دین که اوُتدی مردِپاک
هم مکدرلیک همه جهلدین چیقار[۴۸۱]

دیده لارگه امرِمعروف جلوه گر
شرع مثل اسب چون زین کرده دور[۴۷۸]
هم دلی لرزان یوروسه اسب تیز
یاچوگلخن اوچراگای یاگلشنی
صدقیدن دستیده یوُق کامل لجام
پای بندِ ملک وباغ وریشه دور

گورنی آستیده ابردی اسپ شر
ایزلاگین حالینگالایق مرکبی
اسپ خوب نی یوُل یوروتماق اعتبار
علم بسیاروعمل یوُق نیم دم
تادمیدین غرق اکسیربوُلسه خاک
یوُلنی بیلمای اسب شرمینماغنی کوُر
نابینانی اسبی آتیب تاشلادی
بی عمل کیتدی بودنیادین چوعور
اوستیغه مینگان کیشی عالی مقام
بی ترددداصلی یورمس صبح وشام
تابویوُلدین کوُرمگای خوف وخلل
بنده نی حالینی قیلمس مختلف
بیربوُلوراوُل وقت ابدبیرله ازل
مردِهمت بابیده (ادهم) بوُلور
قالماگای آلدیده مخفی وجلی
مرد(عامل) بوُلدی چون(عارف) بوُلور
مردبوُلغاندین سوغون صاحب دعا
بوُلسه هرگزاصلی قیلمس دورنظر
ختم بوُلدی بعدازان فکرِتمام
مردکامل گاحقیقت رو بیرور
هیچوقت بعدازآن بوُلماس هلاک[۴۸۰]
کیمکه جاهل دورصف اهلیدن چیقار

---

[۴۷۸] بوبیتده معناجهتدن قیین چیلیگی بار

[۴۷۹] بول هم

[۴۸۰] هیچوقتی بعدازآن بولمس هلاک

[۴۸۱] هم مکدرلیک چوجهلیدن چیقار

صاف بؤلدی دلده نخّوت قالمه دی
هیچ کیم نخّوت بیلان یؤل آلمه دی
گربؤلایدیسنگ حقیقت گه یقین
اوچ تنزل نی قولونگدین بیرماگین

حکایه:

نام پاکی(رابعه)،تاجِ الرجال
اَیدی مردیغه خریدایت کهنه شال
قیلماگین تاخیرمردحق شناس
چونکه طاعت وقتی درکاری لباس
اَیدیِ صوفی قیسی رنگدین کیلتورای
امرینگیزقنداغ دوشونداغ یؤل یورای؟
من سنی صِوفی بیلردیم نوردیب
رنگ وبویی بوجهاندین دوردیب
باراپکان سن مردِخام وناتمام
سن هنوزشدادوفرعون گه غلام
صوفی لرگه چون نی منزل دورنی کوی؟
حاجت ایرمیسدورطلب گه رنگ بوی
خواه نمدبؤلسون،خواهی کهنه شال
اول بوتون بؤلسه یپتارسترجال
اصل صوفی دلق سجاده ایمس
زینت دنیاده آماده ایمس
بیردقیقه باقی قالسه حالدین
بهره وربؤلمس اومرداقبالدین
اؤلتومه سن مردشاهدبازدیک
چون کؤرارده صوفی غمازدیک
راه آسانی ایمس،دوردراز
کیمکه کیتی اصل کیتماق یؤقتوباز
بعضی کامل گا سفرلارباقی دور
(اویسی) دورحق انی مشتاقیدور
ریزش رحمت ایرورعلم لدن
بیلدورورحق علمینی بی چندوچون
گنج گه باتگان پای بی رنج شدید
نی مریدآلغای ونی بؤلغای مرید
تربیّت بابیده ابن الوقت ایرور
هرزمان صوفیغه عرشدین تخت[۴۸۲] ایرور
مردلرگه لایزالی دورکمال
غرقه تشریف ایروردریای حال
کیمکه تاپدی ظل ابن الوقت نی
جبرئیل دیک عرش گه تارتررخت نی[۴۸۳]
ای خُنک جانی گااسطرلابی بار
نوراحمددین آنی مهتابی بار
بعضی لاربادورتوکّل تاپماگان
عقل حسی دین تنّزل تاپماگان
کؤرماگان یؤلنی کیشی کؤردیمِ دیسه
مردایمستوربلکه اهلِ وسوسه
خلق گمان ایلارکه عارفلیک سهل
هرمگس که قیلدی صورت نی بدل
گرمعین یؤقدو رازِ سینه سی
خلق نی ایلتارخرقهٔ پشمینه سی

حکایه[۴۸۴]:

باراپدی صحرایی مردلاابال
قویوب ایردی مفتی نی اوییغه مال
مالی حاجت بؤلدی کیلدی ناگهان
مشغول درس ایردی مردنکته دان
دیدی بارمن گشنهٔ مانندشیر [۴۸۵]
وقت تنگ کیلدی امانت لرنی بیر!

---

[۴۸۲] بوییرده هم (لفظی قافیه)ایشله تیلگن

[۴۸۳] اوشبو بیتده هم(لفظی قافیه) ایشله تیلگن

[۴۸۴] اوشبو حکایت کتابده بیلگی لنگن ایمس ایدی

[۴۸۵] دیدی بارمن گرسنه مانندشیر

دیدی معطل مَن چنان مُخبربؤلای
چونکه کارینگ لب قیمیرلاتماغ ایرور
من بوایش لرنی بغایت بیله من
دیدی صدکشتی بوبحرده غرق دور
هرخری لبِ تیبراتوروگاه سر
تیبراتیب من سرنی کجدین قایته من
مردصحرایی نی بیلسون علمنیِ؟
امرِمعروف نی نه بیلسون غول دد
کارتشریف دورواسرارِعزیز
گرتمیزهم قیلسه کج انگلاردلی
نور اعظم دور اِدراک بشر
جملهٔ تقلیدنی برهم اوریب
همچنین ادراک نی ادراک بیل
کؤردیکه ناقابل وادراک یؤق
تاپشوروب دستیغه قویغان کاله سین
بیله میزداننده علمینگ بیلگولوک
یرتمادی جاهلنی هرگزپرده سین
خلق غه پیغامبراثرِمعلوم ایتار
بومدارادورکه قیلدی لارِنبی
قبله گاه اوّل وآخردوراول

حکایه:

خواجه قابل عارف تحصیل تمام
رابطه وقتیده نوردین تؤلدی رنگ
کعبهٔ مقصودپیرایه م منی
همچنان تابنده من بدرِ منیر
جمله تاپتی لاررموزپیرنی
هرکیشی قربیغه لایق پیش وبس
کوزتیکاراپردی گداوپادشاه
رابطه اتمام بؤلدی آخری
باشدین ایاغیمغه نورچلتنی
بیری اِیدی نوجوان تازه روی

اورنونگامَن اولتورای حاضربولای
گاه- گاهی باش نی تیبراتماغ ایرور
تاکه سَن کیلگونچه کاری قیله من
سرنی تیبراتماقده چندین فرق دور
هیچوقت طاوس بولالماس اصلی خر
محض سرجنبان ایمس درس ایتامن
اولکه کؤرگان بؤلمسه صدحلم نی
کؤر مادر زاد کیلغای تا ابد
ناشناسا هیچ قالماس دورتمیز
چونکه نخّوت دورتمام حاصلی
بؤلمسه دلده بشرطی خشم وقهر
سایهٔ پاکِ نبی گایؤل یوریب
مردصالح نی خلل دین پاک بیل
معرفت بابیده جانی پاک یؤق
دیدی خوش کیلدینک که ای مردامین!
سیزنی دیک کاملگاتصدیق بیرمالوک[۴۸۶]
بیرتمای اوتدی رحمته اللعالمین
کوه ثابت لرنی همچون موم ایتار
تاکه هرامت گالازم پیروی
نوربخش باطن وظاهردوراول

برکتیدین بهره تاپغان خاص وعام
اَیدی صوفی لارگایوزومغه قرانگ
نورربانی ایرورسایه م منی
کیم یوزیمنی کؤردی،کؤرماستورسعیر
تاکه کؤرگای نوردین اکسیرنی
انتظارِروی اول صاحب نفس
کس نی بیلسون کیمغه آچیلغای بوراه؟
اَیدی بیرصوفیغه اول صاحب دلی[۴۸۷]
قیسی رنگ وبوده کؤردینگ لارمنی
عنبرین گیسوی همچون مشکبوی

---

[۴۸۶] سیزنی دیک کاملگه تصدیق قیلگولوک

[۴۸۷] قافیه بیر-بیربیلن ماس کیلمیدی

بیری ایدِی موسفیدخضروقت
دیدیلارسن هم درست دورکؤرگنینگ
بازبیرصوفی دیدی:ای رهنما!
بیری اَیدی من پیریمنی بارها
آری کؤرگان لرنی مطلق دیدیلار
هرکیشی حالیغه لایق ای غنی!
لیک بیررنگ ایردی اول ذات شریف
سایلی اَیدی: که ای سلطان راه!
جمله سی کؤرماغده بیرصورت ایمس
همچنان ایدی اوشال صاحب وصول
هرکیشی ادنی ده دوراَدنی کؤرِر
کیمکه اوسط کؤردی ادنادین بری
اولکه اعلی کؤردی اوسط دِین جدا
هیچکیم حالاتانیماب دورمنی
چون قیامت هم شوطرزدورای(امین)
جانی کامل نورچلتن نی کؤرار
دلگه مایل بؤلسه هرجنسیغه یار
کیمکه هندولاربیله یاری ایرور
مهراسپی دلغه بؤلسه کارگر
کیمنی که جان ایزلاسنگ کؤرسنگ دوست
دوست توتسنگ عارف کاملنیِ سن
هرکیشی اوزقُربیچه کؤردی منی
وادریغابیرشناساتاپمه دیم
یؤق ایکن مجلس ده بیرسالارمرد
یؤق ایکن کؤنگلوم دیگان قابل مُرید
ساعتی باراپردی بیرشوریده مرد
اول ندیم بازاریغه بؤلغان ندیم
روی پاکینگاقیلورایردیم نظر
شیخ ایدی لارمصاحب بارایکان

رنگ پاکینگ همچنان سلطان تخت[۴۸۸]
ای بامعنادرست کؤردینگ منینگ
من سنی کؤردوم چومانند[۴۸۹]عیسا
رویینی کؤردوم مثال مصطفی
هرکیشینی کؤرگانین حق دیدی لار
آچاراپردی بیریوزیغه دیده نی
خلق نی ادراکی بؤلدی مختلف
بونیچوک سربؤلدی ای صاحب دعا
یابولارنی دیده سیغه گردخس
چونکه طالبلرگابارداوراوچ نزول
دیدی لاربومعنی نی خیرالبشر
بلکه ادنادوراوخلق نی چاکری
راه اصلی دورمزین بارگاه
هرکیم اوزنفسیغه تیکان دیده نی
ایتگاباققان ایتنی کؤرگای بیل یقین
زنگاهرکیم بنددورزننی کؤرار
روزمحشرحشربؤلغای آشکار
روزمحشرانگاگرفتاری ایرور[۴۹۰]
روزمحشرجانی اسپ بیرلن قؤپر
سن آنی بیرلن قؤپارسن مغزوپوست
تانگلاعارف بیرله قؤپگونگ بیربدن
هم فقیروپادشاه وهم غنی
نفسی اؤلغان مردداناتاپمه دیم
دیده آچسه مردصاحب اهلِ درد
گاه ایتسام وعده دین گاهی وعید
چون سروردینی باسگان چنک وکرد[۴۹۱]
دیدی ایخواجه بوصف ده باراپدیم
حقدین اوزکؤرمادیم چیزِ دگر
شکرلله یخشی طالب بارایکان

---

[۴۸۸] شومساله ینه تکرارلنگن

[۴۸۹] ایکی اوخشه تیش سوزی یانمه–یان ایشله تیلگن

[۴۹۰] شعرنی وزنی سکته

[۴۹۱] چون سروروییني باسگن چنگ وگَرد

مَنکه نورِپاک مرآتم بوکون بی صفت،بی ذات بی فعلم بوکون
کیم تنّزل لارَگاقالدی مضطری ذاتیغه مضطراٖبرورچشم خری
نام حلواٖبیرله کام بؤلمس شیرین معرفت نی شربتی نی ایزلاگین
هرکیشی اوزاسمیغه مغروردور اول مسمی دین همیشه دوردور
اصلی کامل گامسما دورایمان چون نظرایمانغه اَیلارمعنی دان
تیل بیله اَیتماغ معنی بیلماسه لیک خوب بیلسه،بیلورنی بیلماسه

حکایه:

بار اٖبدی اعرابیی بیدستگاه بیر بساطی بار وهمراه آشنا
جانی وجسمی همه پیونداٖبدی آشناسی یاری و فرزنداٖبدی
اوتتوزییل چالاک اوقوتدی بس آنی هرمسائل دین دلی بؤلغان غنی
اوتتوزییلدین سؤنگره ناقابل پدر چرلادی فرزندینی دٖبدیِ: جگر!
هیچ نعت وعلم دینِ بیلدینگمی سَن؟ اول پسرایدی سورانگ مَن اَیته مَن
دٖبدی:(لاِاعلم) نی اَیت مردنکو! مِردبیلمایمن دٖبدی وروبرو
دٖبدی سن جانیمنی قیلدینگ بس که تنگ مَن سخن سوردوم که بیلمایمن دیسنگ
اوردی صدچوب واوییدین قاولادی راست حرف اٖبردی مونی کیم انگلادی
گوش ناقابل گاتفسیرکلام همچنان آتش تیکارزهرآب جام
لیک داناانگلاسه فضل وهنر جان قولاغی بیرله انگلارراهبر
هرنیچوک دل لایق نسبت اٖبمس نسبتِ حق داخلِ علت اٖبمس
اولکه علت تاپدی نقصان وضرر بوی اَیماندین چوتاپمس دورخبر
ایخداٖیاسَن خبردارایلاگین گلخنیمنی عین گلزارایلاگین
سن کٖبتاروقتیمده ایمانیمنی بیر تابؤلای دریای بی پایان گاسیر
هم شریعت هم طریقت بحریدین باخبرقیلگین حقیقت شهر[۴۹۲]یدین
رازدارکوچهٔ اخلاص قیل مژده بیربندنگنی خاص الخاص قیل
ای شهادت شربتیدین اَیله بخش نوربیرنگینی قیل کؤنگلومغه نقش

حکایه:

دٖبدی بیرمردی امیریگابجان مونده عصیان خوب مویاگنج گران؟
اَیدی نعمت گنج عصیان بداٖبرور اهلِ عصیان درگهیدین رداٖبرور
هیچ عاقل ایزلامس عصیان نی هم مونده عصیان ایلاگان تارترالم
اَیدی من کامل بیلاردیم شاهِ دیب قیلوراٖبردیم تعظیمی آگاه دیب
بوعجب تحسین منافق رودوسن موی کَلب وگُرگدین بدمودوسن[۴۹۳]
بؤلسه دنیایخشی وعصیان یمان ایلته سن گورونگاعصیان گران

---

[۴۹۲] بوییرده هم (لفظی قافیه)ایشله تیلگن

[۴۹۳] دورسُن

کېته سَن دنیادین آلمای نیم جَوی
نابیناگایۆق شکستیدین خبر
توبه قیل عصیاننی قوی،ایماننی تاپ
هیچ کیم کامل بۆلالمس عقل بیلن
کیمغه واردبۆلمسه بواوچ نزول
بیرنزول فانی اِیدی(بلعم) گاچون
بیرنزول باقیدوَ(برصیصا)گه هم
دوستلارنی حق دین اوزگارآهی یۆق
هیچکیمنی توشماسون پاییغه دام
یامثال کرم پله بنداېرور
دشمنی جانی بۆلوراول برگ لار
اهل دنیانی که کرم پیله بیل [۴۹۶]
حیله باروحیلۀ موشیِ اېرور
حیله گرتقدیراېرورسن بیرمگس
سرنوشتی نی پیامبربیلمه دی
حیله قیلمای اوتدی بابای کلان
بوسخن نی هابیل وقابیل گاآیت
اولکه مردکامل ودرویش دور
راز دارِ احمدِ مختار قیل
هم شریعت هَم طریقت نی توزات
دیده بیرگین نورربانیغه غرق
سنّت اوچ یۆلنی قیلگین جلوه گر

نه چوقۆلغه کهنه کېردی نه نَوی
یۆل یورارده قبض و بسطیدین خبر
گربۆلای دیسنگ بویۆلده عقلِ صاف[۴۹۴]
نوردانش نی تاپالمس نقل بیلن
بنده جمعیت گه بۆلمسدورقبول
کېتدی زودجانی سقرگاواژگون
طاعتی وقت کېتارده بۆلدی غم
کیمکه دشمنَ دورآنی پروایی [۴۹۵]یۆق
پایی باغلاندی قویالمس مردگام
کیمکه دنیابرگیغه خُرسنداېرور
بلکه هربرکیغه چندین مرگ لار
کاروبارین مکرودامی حیله بیل
گُربه نی دستیده ناخِوشی اېرور
حیله گردین بیخبرسن ای برص[۴۹۷]
تقدیری گندم اېدی گندم ییدی
قالدی فرزندلارگاحیله بدگمان
یۆل یوگورآلدینگده جردورباورایت[۴۹۸]
ایلانای اندین که دوراندیش دور
ملک دل نی مخزن اسّرارقیل
بندۀ راه حقیقت نی توزات
تاقیلای نفع وضررنی بازفرق
قیل نبی نی مسلکیدین باخبر

حکایه:

خواجه ای باراېردی بیرصاحب دعا[۴۹۹]
شهر(کوفه) گاتوشوب شورش سخت
کاملی کېلدی عزیزنی آلدیده
شیخ فریادِاومردنی انگلادی

قحط سالی کېلدی کېینیدین وبا
بعضی لرشهردین کوتردی بازرخت
قیلدی نوحه آه اوروب آبِ دیده
دردناک آه سردنی انگلادی

---

[۴۹۴] بوییرده (لفظی قافیه) ایشله تیلگن

[۴۹۵] بوییرده هم(لفظی قافیه) ایشله تیلگن

[۴۹۶] اهلِ دنیانی چوکرم پیله بیل

[۴۹۷] بوبیتده هم(لفظی قافیه)ایشله تیلگن

[۴۹۸] بوییرده قافیه لربیر–بیربیلن ماس کیلمیدی

[۴۹۹] باراېدی بیرخواجۀ صاحب دعا

چیقدی اویدین عارف صاحب دعا
دیدی مطلبدین گپورای مردراه!
انبیاًنوراپردی،نورلامکاَن
حکمیده اپردی زمین وآسمان
جمله دین کپتگان تمامی آب ورنگ
خانقاه دین زودچیقیب بیرون قرنگ
تابکی تارتسین بولرجان رختی نی؟
تارته دورجاییغه بارورختی نی
شیخ چیقدی خانقاه نی اوستیده
مغرب ومشرققه سالاردی دیده
عالمی نی کؤردی براندیشه کار
پشتیده وزمین کؤتارگان باری بار
شیخ ایدی مثل اول سیاره سن
رخت بارینگ قیده آلیب باره سن؟
دیدی باراپردی منگاهفده پسر
مادری بیرلن همه قیلدی سفر
بیرفقط باشیم قالیب دوربی وطن
بوشهردین اوزگاشهره باره من
شیخ ایدی:بارسنگ ای تحصیل تمام
خالق اول شهرگاپیتکورسلام
بیزبیلایدوک واحدبی انتها
نواپشیتدوک ملکیده خالق خدا
عالمی ایدی که کافربؤلدینگم
بیزسنی رهبربیلاردیک محتشم
مغرب ومشرقده خالق بیراپرور
ایکّی بیلغان خلق هم کافراپرور
ایدی اول عارف گاای احوالی تنگ!
تاشله رختنی حقنی ایکّی بیلمسنگ
کیم قضادین قاچدی ایریلماغدور
ذات حقنی بنده دوربیلماغدور
توبه قیلدی عالمی شوریده دل
ایدی عالم شیخگا:سنهم توبه قیل
ینگی بیلدیک بورموزنی پارسا
بی عمل لیکدین اپرورقحط ووبا
اهل شرکت گاایمان لازم اپمس
شرک داخل بؤلدی طاعت لارعبث[500]
صاحب انجام شرع من دیدیلار
تیل بیلن خلق اهل شرع من دیدیلار[501]
نام شرع باروعمل هیچ ییرده یؤق
حشرنزدیک وجدل هیچ ییرده یؤق
صوفیلیک مغرورطاعاتی اپمس
نام مغرورصوفینی آتی اپمس
بعدازان قؤل آچتی شیخ قیلدی دعا
بؤلدی برهم قحط سالی هم وبا
شرکت خلق دین وایمان نی بوزار
اهل شرکت نی نبی بددیب دولار
کیم بواوچ سنت نی مضبوط توتمه دی
جانی چون بحربقاگاپیتمه دی
عالمی اندیشه ده کؤپ اوردی دست
بنده نی نقصانیدین دورقبض وبسط[502]
ورنه دایم در گشاده بار گا
بنده نزدیکدورمدام غفارگا
آنچه شرکت لاربومشت خاکدین
سربراوردی سست وبی ادراکدین
جانی آگاه غه نی لازم شرکتی؟
چون الارغرقاب نوررحمتی
هرزمان یادیغه کپلسه بحرحال
سن بواوچ سنت نی مردیادینگگه آل
ایکّی عالم نی نگینی دورعمل
مخزن دنیاودینی دورعمل

[500] بوییرده هم(لفظی قافیه) ایش آلینگن

[501] بوبیتده قافیه سی یؤق

[502] اوشبو بیتده هم(لفظی قافیه) ایشگه الینگن

هرعمل غه خالصاً نیت کیراک مردنیت قیلدی باهمت کیراک
هرکیشیغه بۆلمسه اوچ یۆل تمام بندّ شیطاندو،شیطانغه غلام
بعدازان گنجی نی بېردی لایزال گنجِ ایمان،گنج تقوی انگلاب آل!
هرولی دوروقتیده سلطانِ روح اولیاغه بیراېرورصحراوکوه
اَیدی بوسوزنی نکوخیرالبشر: اولیادین خالی ملک یۆق ای(عمر)
دیده میزیۆقدورتانیگودېک آنی هیچ وقت بی قطب اېمستورمسکنی

حکایه :

(خواجه شادی)دین بیراوقیلدی سوال اهل ایمان قیسی دوردریای حال؟
دېدی صِحراگایورومن کۆرساتای تاکه غفلتلیک دلینگنی اویغاتای
سست سن عقل رسنده سنده یۆق اهلِ ایمان کۆپتو[۵۰۳]دیده سنده یۆق
بایگی شوریده صاحب دردنی شیخ صحراگاچیقاردی مردنی
کازۀ کۆردی بیابانیغه طاق رازنی بیلماققه مرداشتیاق
شیخ ایدی:آچ دیدنگنی ناتمام دیده آچدی مردنیَ کۆردی درقیام
ایدی:قیرق تورت ییل بۆلوبتورنیکنام سجده گایېتکونچه یۆق اهلِ قیام
نیِ انگه نان ونی لقمه چوخور[۵۰۴] نی بومحتاج فتیرونی تنور
قوّتی حق دورودایم قوّتی باره تورگان جایی حقنی عصمتی
نی چوصبحی نی تانیدورنی چوشام مست ذات الله اېروراهلِ قیام
ناگهان بارسنگ حضوردین قاله دور چشمی معدنهای نوردین قاله دور
کوه طورآلدیده سرگردانِ وزار جنتی لارسایه سیغه انتظار
(عقلُ کل) بیرلن یېتارسن ایجگر (عقل جزوی)عقل کل آلدیده خر

حکایه:

(فخررازی) مجتهدی باراېدی ذات واجب گادلیلی[۵۰۵] باراېدی
از برای ذات اثباتِ جلیل جمع اَیلاب اېردی اول صدلک دلیل
جان چیقاروقَتیده بیری قالمه دی بیردلیلی دلپذیری قالمه دی[۵۰۶]
کېلدی شیطان چرخ اوریب چنگ سالگنی فخررازیدین ایمان نی آلگانی
سینه سیدین علمی کېتدی بۆلدی لنگ کوزنی نوری کېتدی واحوالی تنگ
کس یباردی(شیخ نجم الدین)گا اول خادم خاصان لریدین بیررسول
دېدی بارسنگ اَیت که حالی تنگ اېرور پشه فیل غه همچووقت درجنگ اېرور
دیۆقتالی کېلیب چنگ ساله دور قورقه من قۆلدین ایمان نی آله دور

---

[۵۰۳] کۆپدور

[۵۰۴] نی انگه نان ونی لقمه، نی چوخور

[۵۰۵] اوشبو بیتده هم لفظی قافیه اېشله تیلگن

اَیدی بوتیل بیرله غوثِ روزگار بودلیل لربؤلمه دی انگابکار
دیدی علم متّصلی قالمه دی خاطریده نیم دلیلی قالمه دی
شیخ اَیدی لرقؤلیم تیکمایدوبس تاکه انگاحامی بوسم بیرنفس
غمغه اَیلاندی بویؤلده روزِعید کیته دورامروزتوقوزلک مرید
هربیری نی طاعتی عرش دین بلند لیک ایمان ایلتماغده جمله درکمند
غایبانه بیر دعا انگا یپتار خشک کپتمه بیرعصاانگایپتار
دوربؤلدی جمع شیطان لشکری فخررازی تاپدی ایمان جوهری
اوردی چندان اؤزینی مردخُنک وادریغاچوب خشکچه بؤلمادوک
مجتهدِ وقت بؤلدی آتیمیز یپتمه دی منزلغه هچ اثباتیمیز
اولین حالی بویؤلغه توشمادوک مردِحقنیِ کینی دینِ ایرگاشمادوک
وقت تنگ کپلدی نی بؤلغای حالیمیز؟ حامی سن بؤلگینِ قُلونگایاعزیز!
چیقتی حسرتلیک تنی دینِ جان پاک تاپدی پیرنی قربیدین ایمانِ پاک
علم کسبی بؤلسه گرچه آفتاب جایی کپلدی علم کشفی گاحجاب
علم کشفی دوروایمان نی نوری هم بدننی شمعی دورجان نی نوری
جان تصدق قیل کمالات ایزلاگین کؤرسن دیدنگامرآت ایزلاگین
کیمغه تیکسه همچنین معمورعلم ایکّی عالم نی پُراَیلارنورعلم
اول وآخربوییرده بیربؤلور مردکامل صاحب اکسیربؤلور
نوربؤلورایکّی جهانی سربسر قالمه دی اول بنده گانقشِ بشر
کپتدی دنیادین اوشال صادق امام انگاتوشدی سایهٔ صاحب مقام
علم کشفی پرده دین بیرون اپرور مونده کپلدینگ کل هستلیکنی یپتور
پیرگاتاپشورحل–عقدینگنی دوام صوفی لارنی شرطیدورفکرِتمام
حاصلی هرجزوِ،کل گاباره دور کپمکه اُمت دوررسولغه باره دور
سن که امت سن رسولدین قالماگین اؤزگامسلک لربیله یؤل آلماگین
پیش توتگین آخرت نی کارینی کؤپ عمارت قیلمه تن دیواری نی
علم کشفی بؤلسه چون هرکیمغه یار ملک دلگاتیکماگای هرگزغبار
سایهٔ پیردین اپرورلطف ولی یؤلده بیکاراولتومه(عبدالعلی)
ذره کؤرسنگ یؤلده اثبات ایزلاگین مستحق لردین کرامت ایزلاگین
حلقهٔ هرشیره مردگاقؤلنی اور کونده مپنگ یؤل توبه قیل،ایمان کپتور!

حکایه:

(خواجه محمود) سرخسی نامور هم بودنیاهم اودنیاراه ور
اَیتوراپردی همچودل پیوندیغه شیخِ کامل اول عزیزفرزندیغه:
ای پسرعلمی طلب قیل دلپذیر تاکه مُضطرلیکده بؤلغای دستگیر
کِشت دیگردین طلب قیلماق خطا هرکیشینی اؤزیغه بیرسون خدا
دَمبدم قؤپگین عمارت تازه قیل ناله های دردبی اندازه قیل

بوجهان اصلیده بهبودجاییدور[۵۰۷] نفعیدین قۆل اۆزماگین سودجاییدور
یاقه چاک ودیده نی نمناک قیل مرگدین اوّل اۆزینگنی خاک قیل
آته غوث الوقت بۆلسه محتشم اوغلیغه یېتماس اوگنجدین نیم درم
کارچون وقتیدین اوتمای کارقیل سن عمل نی وقتیده بسیارقیل
کیمکه ایش قیلدی بویۆلده سودمند روزمحشرجِمله دین بۆلغای بلند
عزم عقبی ایلاسنگ ایش تیزقیل مفتی دورسن شبهه دین پرهیزقیل
مونده کېلدینگ این وآندین قۆل کۆتار سعی قیل،نام ونشاندین قۆل کۆتار
سعی قیل دلنی عملغه قابل اِیت سن که هرایش باشلاسنگ تحتیغه یېت
کارنیمکاله عقوبت آرتورور چون کېتاروقتیده علت آرتورور
چشم اگردردقیلسه دست کوتاه قیل زخم دست اول کوزگابۆلغای مثل میل
تیغ برادېک تیکاراول کوزگادست قیلمه مالش مردمک تاپغای شکست
دلنی غفلت باسسه قۆپگین توبه قیل! توبه لیک خلق هیچ بۆلمس دورذلیل
سن بواوچ سنت نی بیلگیل مغتنم ورنه گُرگ اوستیده دوردایم غنم
بوسبب دین آیدی لارچون مولوی قطب ربانی و غوثِ منتهی:

***

«ای ضیاً الحق حسام الدین بیار این سوم دفترکه سُنت شدسه بار»
شدزاوصاف تو،اوصاف جلیل زآتش نمرودبگذرچون خلیل
ساقله مخفی سرّنی هرییرده یره ر همچنان بۆل صاف مانندقمر
شمس دورگردحوادث دین بری نورپاک نسبتی پیغمبری[۵۰۸]
غیرنامحرم دوشونداغ نورگا بلکه نصرت بخش وهرمنصورگا
گریېتوشسه دلغه اوصاف کمال تاابد باقی اېرورکۆرمس زوال
چون که تبدیل تاپدی اوصاف بشر سایه سیدین سردبۆلورنارِسقر
چون که قابل گانی لازم آتشی؟! نارکېلدی ازبرای سرکشی
آتش نمرود اېرور کبر و منی کبر کېلدی نور لرنی دشمنی
توشسه آتش ایچره هرآهن ربا خوی آتش نی کۆتارگای جابجا
زودکېتارآهنلیگی آتش بۆلور خواهلاسه هرجنس لرنی کویدورور
اصل تبدیل بۆلدی اول ناری بۆلور[۵۰۹] بلکه آهن لیگی متواری بۆلور
مؤمنم [۵۱۰]وصافینی قیلدی بدل نورگاباشلرطاعت علم وعمل
ختم ایتاراوّل گه جستجوییني زودکۆتارگای تاخدانی نورینی[۵۱۱]

---

[۵۰۷] بوجهان اصلی نی بهبود جاییدور

[۵۰۸] نورپاکی نسبتِ پیغمبری

[۵۰۹] اصلی تبدیل بۆلدی اول ناری بۆلور

[۵۱۰] مؤمن هم

کعبهٔ مقصودآنی رویی بؤلور
کبرونخّوت دین دلی مر دوداٖبرور
تا قیامت صالحاتِ آدمی
چون که نوری دمبدم افزون بؤلور

باره- باره اول خداجویی بؤلور
کبرونخوت آتش نمروداٖبرور
هیچ بؤلمس دورزیاده نی کمی
ملک دلدین غیرلربیرون بؤلور

حکایه:[۵۱۲]

(خواجه نجم الدین) که شیخِ اهلِ نور
آچدی اوصاف خلیلدین دفتری
همچنین اَیدی اوشال صاحب خبر
باراٖبدی مجلس ده ترسامردکی
گفتگوی شیخدین بؤلدی ملول
کوهلرطاقت قیلالمس لخت - لخت
بونیچوک حرفِ محال بی ظهور؟!
عِقل کوته لاربوسوزنی خوب بیلیب
مَن بواسرارات [۵۱۳] نی روشن قیلای
دیده دین هرقیسی یاشی آقوزیبِ
دٖبدی:ای کامل عجب یؤل آله سن
بوسخن نی اَایتگانینگ مرغوب اٖبمس
قیسی آتش اٖبردی آتش نمرودی
بیرسخن اَیتگینِ که عقل اٖیتسون قبول
گراینانمایسن معین کؤرساتای
صوفیغه اَیدیکه قؤپ(عبدالعلی)!
سالدی دامانیغه چوغِ آتشین
نارشول ناراٖبردی کان دوداٖبدی
دامنیمنی کؤرکه دریای شرر
مَن نبی نی کمترین اُمتی
اولکه پیغمبراٖبرورصاحب نظر
لیک عقل ماضی دوربیکاردور
قدرت الله کُل جنس دین کٖبلدی فرد

مجلسیده کؤپ اٖبدی اهلِ حضور
خانقاه ده بؤلدی برپامحشری
آتش ابراهیم گاقیلماب دوراثر
اول منافق روی اٖبدی کانِ شکی
دٖبدی بوسوزنی کیشی قیلمس قبول
نرم بؤلورآتش گا توشسه سنگِ سخت
شیخ چون یاران لاریغه ایتادور
شیخ نی الدیده گردن خُم قیلیب
شیخ جوابینی حقیقت دین بیلای
نوحه دین هرقیسی اؤزینی اوریب
بحربی پایانغه خلق نی ساله سن
شیخگاجوش اوردی غیرت دٖبدی بس
برگ ناشی اٖبردی وبرگ خوشی[۵۱۴]
نه فروعی باربوسوزدهِ نه اصول
دیدهٔ تحقیق نی اَچ مَن کؤرساتای
توک مَنی جامه م گاچوغِ متقی[۵۱۵]
اَیدی لارترساگاای کؤرزمین
که شوِآتش،آتش نمرود اٖبدی
اوُت مَنی جامه مگاقیلمایدوراثر
قیله من مثل خلیل دٖبک غیرتی
انبیاًگااوت قچان قیلغای اَثر؟
رمزحکمتهای قدرت باردور
عقل مثل قطره دورقدرتگاگرد

---

[۵۱۱] بویبرده هم قافیه لر ماس تؤشمه گن

[۵۱۲] اصل نسخه ده بو(حکایت) لرمتنلربیلن قوشیلیب کُتگن

[۵۱۳] سّر/اسرار/اسرارات(جمع الجمع)

[۵۱۴] قافیه لر بییر-بیربیلن ماس تؤشمه گن

[۵۱۵] چوغ منقلی

کیم شناسادوربویؤلده بارها
انگلادی ترسااؤزینی اوردی زود
شیخ آیدیلار:که رنجوردگر
دیدی اول کاملگاقنداغ یؤل یورای؟
بیزهمه دانندۀ ارشادمیز
سینه میزده آتش عشق جوش اورور
خرمن آتش بؤلوربویؤلده سرد
بیزگاکیلدی آیتِ برداً سلام
نورحقنی کویدورورمی آتشی؟
هیچ احمرنی چوروتماس دوربونار
کیم تضرعدین بؤلوبدورجانی سیر
وقت کارینگ دورایمان کیلتوراَخی!
گربؤلایدیسنگ ایماندین باخبر
لیک بیزدین سنگابوتکلیف دور
دیدی اول ترسامداریم قالمه دی
جان تصدقدورکه جان قیلسم دریغ
اؤلسه دانایانیده دون همتی
بیردعاایلانگ که شونداغ بؤلمسون
اخری اول مردکیلتوردی ایمان
باتوکل حق نی قیلدی متکا
چون خلیل دیک دست اوریب مقصودیگا
بورموز(ابدال) لرنی حالیدور

کاروباری صدق واخلاصی دعا
بؤلدی ظاهرقدرت ورازودود
بیزگاقالمابدوراوصاف بشر[516]
لقمه بخش سن بلکه ایمان کیلتورای
نارنخوت دین همه آزادمیز
خواهلاسه دوزخنی یکسرکویدورور
تاریمیزدین توشسه اول ناریغه گرد
جمله عنصرلرمزاجیمغه غلام
اولکه آتش گاکویارباردورغشی
چونکه یؤلده رنگی زردوعجزی بار
شمس ایمانی بقاآلدیده شیر
تابویؤلده بؤلماگای سن دوزخی
کوزگاتارتگین گرد(مازاغ البصر)
بیزدین آیتماق سنگابیرتشریف دور
یؤل یورورده اختیاریم قالمه دی
خواه ساقله،خواه ساتگین یاکه تیغ
یاپار عیبی نی نکو لر دولتی
هیچ یمان آلدیده یخشی اؤلماسون
توتدی دستینی اوشل غوث زمان
بؤلدی سردارانِ خاص اولیا
جانی کویمس آتش نمرودی گا
ناشنا سا دیو نی حمالی دور

حکایه:

(خواجۀ بهلولِ) عزیزِ راهبر
همدمی تاپدی که کوپ کاهل ایدی
بیردمی بؤلمس ایدی شیخ دین جدا
آخری آیدی انگااول راهبر:
بیزکثافت لیک ضررلیک بنده میز!
اوچرامه بیزدین کثافتلرتیکار!
هرکیشی بدگاقوشولسه بدبؤلور
بیزگاهمدم بؤلمه،ایمانینگ کیتار
بیزگاقیلغان بایگی عهدینگنی بوز

سوی مغربِ گاقیلور ایردی سفر
دین گا سست ومردناقابل ایدی
خاطریده یؤق ایدی خوف خدا
بیزنی بیرلن سن بؤلالمانگ همسفر
یؤل ییتورگان مردرهگه رانده میز
ایِ مسافربیزدین علت لرتیکار!
درگۀذات خدادین ردبؤلور
بیرمسافرسن عزیزجانینگ کیتار
یؤل ییتورگان عامی شیخدین کؤنگل اوز

[516] بیزگا قالمابدور چواوصاف بشر

شیخ گامعلوم اٖبردی گمره بیلمه دی
دامنی شیخ دین دمی اَیریلمه دی
شهریغه توشتی اوشال غوث آدب
شه قیلیب اٖبردی عزیزلارگاغضب
قازیب اٖبردی لارکه سیصدگزتنور
اول تنوراٖبردی چنان اتش گاپُر
کؤردی لردرویش نی ایلتیب تاشلادی
کیم سلامت چیقدی اول شه خوشلادی
کیمکه کذاب اٖبردی کؤیدی کٖبتدی باز
هیچ معلوم بؤلمه دی پایانِ راز
شیخ گا الهام بؤلدی غیب دین
ذات پاکِ بیچون وبی عیب دین
دٖبدی سایه نگ قبله گاهِ دایمی
سنگاتیکدَی جوهرِابراهیمی
مَن چودوستیمنی خطردینَ اوتکارای
دایماخوف وضرردین اوتکارای
تیکدی غیب دین جوهرِانواردین
هربلاباشینگاکٖبلسه قورقماگین
ناامیدی کفراٖبرورقیلگین امید
قٖهریدین لرزیده بؤلگین مثلِ بید
بؤلدی معلوم شیخ گانفع وضرر
سرشهرِشاه دین آلدی خبر
نیم روزی یٖبتدی اول دروازه گا
زودبویوردی لارمبارک کازه گا
دٖبدی خلقنی کاری سردرگُم اٖبدی
چون تنورشاه بی هیزم اٖبدی
زودتوزاتینگ آتشِ درجوش نی
چون سالینگ آتش کا،مله پوشِ نی
کیمیامؤمن مودورمعلوم بوسون
بؤلسه مس کویسون وکٖبتسون گُم بوسون
شیخ رحمت گاپُراٖبردی هردمی
کوهِ آتش کٖبلسه نیم جویؤق غمی
کؤردیکه شیخ تاپادورسوزوگداز
لرزهَ توتدی شیخ نی همراهینی باز
اَیدی کامل:کٖبلِ ای مردفقیر !
دامنینگنی بٖبراوریب آتش گاکیر
اَیتیب اٖبردیم مَندین علت لاریؤقار
منگاایرگاشمانگ کثافتلریؤقار
بنده لیک بیرموگایؤل یورماق کیراک
وعده قیلغان عهدیغه تورماق کیراک
توبه قیل بیل باغلاای صاحب ضمیر!
عرش ده روحانی لاردورمنتظر
پاک همت لارنی عیسی کؤره دور
جبریل حالاتماشاکؤره دور
کؤراٖبدیِ مردمنافق روی هم
اٖبدی اول کامل گاهمراهینگ ایمم
باعث سن ساقلامایمن تنده جان
هندزندک[517] اوتغه کیرسام رایگان
پیشِ توت ای مِرد،اوٖزکارینگغه بؤل
وقتِ سوداوتدی بازارینگابؤل
جنسیت یؤق مَنده سندٖبک مردگا
آب هم جنس یؤقدوهرگزگردگا
اهل ناموس مَن هوادارجهان
مثل کرگس گانی لازم استخوان
هِیچ عاقل جانینی قیلمس سبیل
کیرماگای آتش گاهرگزبی دلیل
مَن چنانِ مرغی که حدنی طالبی
کیچه کوندوزبال وپرنی[518] طالبی
شونچه اَیدی قاقتیِ شیخدین دامنین
بارمادی عارف نی گِردیغه یقین
باراٖبدی باقی آنی اَماره سی
مثل ابلیس کج توشوب نظاره سی

---

[517] هندوزن دیک

[518] قافیه لر بیر- بیربیلن ماس کیلمیدی

رهبری باراپردی همت یؤق اپدی
روحیغه حق دین هدایت یؤق اپدی
صیقلی اولده تاپمابدوربوروح
بؤلمه دی کنعانغه درگیرسعی نوح
گرچه ظاهراپردی آتش لیک تنور
امرپیراپردی کمالِ بحرِنور
امرپیراپردی اولُ آتش گاضیاً
صدشررنی قیتاوردی اولیاً
چشم گردآلوده اِدراک اپتمه دی
قصدی درددلگاهرگزیپتمه دی
دامنین براوردیِ ابراهیم صفت
سینه سی دریای علم ومعرفت
کپردی آتش گااوشال احمدنما
سردبؤلدیِ آتش کبرجابجا
بؤلدی آتش نی مزاجی مُختلف
ازبرای قربت روحِ لطیف
پاکی اخلاص دین تاپدی مدد
مردبی اخلاصگایؤل یورمق نیحد؟
بعدازان چیقدی چوآتش دین بیرون
ناربیرون نی بوزر،سوزدرون
پادشاه گا یپتدی شایسته خبر
چیقدی مردی ناردین مانندزر
بؤلدی پامالِ تنورِ نارهم
خاطریده قالمه دی نیم جوچه غم
جان پاکی کُل حوادث دین جدا
مثل جان پاکی همچون مصطفی
شه بویوردی کپلتورینگ آزاده نی
توبه فرمامردکارافتاده نی
بارِهاقیلدیم بویؤل نی امتحان
کاروان بسیاردویوسفی نهان
مِن حقیقت دان کوفینی تاپای
اصل قصدیم شولکه صوفینی تاپای
اَیلادیم بدلارنی کُل آتشگه غرق
حق وباطل شادبؤلغای موچوفرق
شکرلله منگادولت بارایکان
رهنمون تاپدیم ایمانیم بارایکان
اوچرامای کپتسایدی[519] اول آزادهِ مرد
کیمدین ایزلای اپردیم آخرده بودَرد
سعی ایتیب اَلدیغه یپتکوردینگ مَنی
اول اپروردلِ و دیده م نی روشنی
اَیدیلارَ بهلول دانا گا کسی
قیلدیلارشه نوری،تنوردین مُخلصی[520]
شه نی کؤرمانگمی مبارکرواپرور
کامل وپردیدهٔ خوبرواپرور
شیخ ایدی شه نی کؤرماغ ناروا
بؤلمسه همجنس بؤلالماس اشنا
مظلومی ظالمنی کؤرسه عیب اپرور
اصلِ مظلوم خلق دریده جیب اپرور
کیمکه تاپدی شاه دین اِکرام وجود
اوزگاشه نی اَلدیده قیلمس سجود
خالق بیچون دوشاه بی نیاز
دیده میزگاپشه دورشاهِ مجاز
تن که نور دین تاپسه چندین آب ورنگ
نی ضررآتش قیلورتیروتفنگ
کویدورورآتش اوشنداغ بنده نی
خاطریغه کپلسه صدکبرومَنی
تسکین اِیتگای شاه نی آرامینی
شاه گایپتکوردی لرپیغامینی
سودراتیب باردی اوشال منزلغه شاه
تاپمه دی اول شاه نی اِدراکی راه
چرخ اوریب اَیتوراپدی بهلولِ مست
مات بؤلدی عقل هرآتش پرست

---

[519] کیتسه–ایدی

[520] بوبیتده هم عادتدگیدک لفظی قافیه ایشگه آلینگن

اَیتوراہردی بوِسخن نی اول امین
جوش وحدت بحربِی پایانی دین
آتش و آبیم مَنی بنده م اہرور
شمس و مهتابیم منی بنده م اہرور
کمترینِ بنده دوربوبادوخاک
مست نیمساعت ایرمیش آبِ تاک
کیفیت نَی سعی قیل دیندینِ تیله
تاکه آهنک عرش گاسالغای زلزله
شول رموزاوستیده اہردی اولیاً
شیخنی سروقتیده یتدی پادشاه
کوْردیکه غرِقاب نورانی اہرور
همچنان تبدیل تاپیب نارتنور
شاه اَیدی مَن غلامِ همتینگ
جان ودل نابین نام همتینگ
غافل اہردیم بس خَبرداراَیلادینگ
نارنی(هو)بیرله گلزاراَیلادینگ
دَمبدم گردینگدین اَیلانماقِ روا
صدقۀ مویونگ بوسون هفتادشاه
میوۀ باغ درختیم نذرِی سَن
شهروخلق وتاج وتختیم نذری سَن
چیققین آتشدین دیدارینگنی کوِرای!
دلده مطلب بارمن،سندین سوراَی [521]
قیسی ییردین تیکدی سنگاکیفیّت
ناردین قنداغ درست چیقدینگ صحت؟
قِیسی خَصلت دین دوانَواروجود؟
نارسوزاندین امان بہردی ودود
مَنگاهم اَیتگین بویوْلنی خوب بیلای
اوتگاکویمس لیکنی فکرینی قیلای
دہدی اول عارفکه: ایشاه انگلاگین
بوِسخن نی کوْروگمراه ایلاگین
غرق بوْلمای نوح نیِ طوفانیغه
سَن ییتالمالمانگ دوراَنی پایانیغه[522]
نی دلاورلارکه نیم کُشته بوْلیب
کله بی مغزلارپُشته بوْلوب
سعی قیلغان بیرله تیّکان بوْلمه دی
نارِسوزان همچوآهن بوْلمه دی
سَن اگرآهن بوْلایدیسنگ فقیر
رهروانگاتخت نی لازم داروگیر
اولکه تختی نی ییتوردی بخت اوچون
ییغلادی اوّل شدت دوزخت[523] اوچون
بوْلمه دیلارننگ وناموس لارگایار
دورقیلدی خانمانگاخوفِ نار
ییغلادی تازنده اہردیِ تینمادی
میندی مرکب اسپ خوبیِ مینمادی
نی دلیده مهروجاه ومُلک وباغ
گاه تاپدی،تاپمه دی روغنِ چراغ
مال وجانی بوْلدی رحمانغه گرو
مثل سَندہک ایزلامایدی مُلک نو
اولکه عقبی ده بدولت بوْلدی لار
مستمندراہ سنت بوْلدی لار
مُنکشف بوْلدی دلیده اصل وفرع
کیمغه تیکَدی نسبت اکسیرِشرع
بوِسخن نی انگلاب آلِ(عبدالغنی)!
اصل کویدورمس ایشیت آتش آنی
سَن که طالب روی سَن اِکسیرجوی
تاشلاتاج وتخت نادان لیکنی قوی
شاه لیکنی برهم اور،بوْلگین گدا
جمله مانع لارنی اورگین پیشِ پا

---

[521] چیقگیل آتشدین دیدارینگنی کوْرای
دلده مطلب بارمن،سندین سورای
[522] سپن ییتالماس سَن اَنی پایانیغه
[523] دوزخ

تاکه جانینگاظرافت تیکماسون مخفی توت هرسّرنی آفت تیکماسون
آفت خلق و بلای ناگهان شیرغران لارنی اَیلای بیم جان
گرامیدینگ بار یؤل بهبودیدن قؤلنی تارتگین بوجهان نی سودیدین
معرفت نی یولیده چالاک بول سعی قیل اماره لردین پاک بؤل
بعدصیقل تاپدی اِدراک ضمیر قؤپگین ابراهیم صفت آتش گاکیر!
اولکه مولابیرله بؤلدی زنده ای هرعناصرانگابؤلدی بنده ای
بعدازان گَردیغه کبلمس دورسَقر یورتنی آتش توتسه تاپمس دورضرر
میوۀ پاکیزه سی اخلاص دور مردِباایمان همیشه راست دور[۵۲۴]
اندکی بؤلسه اَنی اَحوج لیگی یاکدَوراتِ دلیده کج لیگی
مرشده کامل اوراراِکسیرجان بعدازانِ صَیقل تاپاردل بیگمان
اصلی دوربویؤلنی مَن اَیتدیم ایشیت! کبل منی قؤلیمنی توتگین خطگابیت
رمزپیرنی بعدازان شه انگلادی شاه طالب ابردی ناگه انگلادی
قالمه دی دلده زیادونی کمی بؤلدی نافع شیخ وقت نی مرهمی
شاه باری رخت نی برهم اوریب سلطنتلیک تخت نی برهم اوریب
زودیقیلدی(غوث) وقت نی پاییغه زودیبتگای باره تورگانِ جاییغه
پرتواوردی جانیغه نورِجلال سردبؤلدی خاطریدینِ مُلک ومال
اهلِ ماتم ابردی تاپدی روزِعید پیرداناتاپدی وبؤلدی مُرید
بؤلدی آخربندۀ ثابت قدم توبه دن مثل نصوحدبک اوردی دم[۵۲۵]
تاکه سودایتدی اوشه نی خرمنی حق کس دین قالمه دی نیم ارزنی
کوچۀ پست کوچه لارنی اوردی طی دبدی هرمظلومغه مَن صدقنگ بؤلای
هرقصاص ایتدیم آلینگیزلاربوگون روزِمحشرگردنیمغه قالمسون
بعضی لارایدیکه شه دیوانه دور وای ایسیزشه عقلدین بیگانه دور
پادشاه نی اؤلگانی بهراق دور اؤزیدین کم لارگایالینچاق دور
پبش هرناکس گازاری لارقیلور دیده سیدین خون جاری لارقیلور
چون اؤزینی بیلماگان ابله لاری اورارابردی غایبانه نشتری
شاه اَیدی شدّت روزِجزا شیره مردلارنی قیلوربیدست وپا
اولکه عاقل ابردی صادق بیلدی لر بوسخن نی شه گامعلوم قیلدیلر
هرکیشیغه بؤلمسه خوفِ ایمان روزمحشرده تاپالمس سایه بان
بیخبرلیک ابلهی غه نعمتی نی اودوزخنی بیلور،نی جنتی!
هرکیشی وابستۀ کبر ومن بؤلسه دوزخدین بؤلالمس ایمنی
هرچه اِشکالاتی باراابردی آنی کنده بؤلدی قلبی دین ما ومنی

---

[۵۲۴] بوییرده هم لفظی قافیه ایشگه آلینگن لیکن(راس)کیلیشی ضرورایدی

[۵۲۵] توبه دن اوردی نصوح ینگلیغ چودم

سینهٔ پاکیغه خالق توکدی گنج حل مشکل تاپدی آسان بؤلدی رنج
انگاتوشدی ظلِ اربابِ وفا بؤلدی جانِ آگهی روزِجزا
هرحسودی باَراپدی بؤلدی عدم کپلدی شادی کپتدی ودریای غم
غوث دانا بؤلدی شاهِ با خبر روح پاکیغه مطیع بؤلدی سقر
پادشاه شهرِروم و شهرِشام بؤلدیِ بهلول داناگاغلام [۵۲۶]
ای جگرفکرتمامی ایزلاگین تاشلاشه لیکنی،غلامی ایزلاگین
بنده ای بؤل بنده پرورنی تیله سایهٔ بیرتربیّت گرنی تیله
بودوشدینگنی انگاتاپشوریقین جان طلب قیلسه حسیّت قیلماگین
گردیده یورگین آنی مانندسگ سنگاتیکدی نورِاوُل غوث فلک
جان عزیزتؤتمه که ایمانینگ کپتار دلده مهرینگ لازمی سنگَایپتار
گوی ناموس بلای جان اپرور[۵۲۷] بلکه قتیغ آتشِ سوزانِ اپرور
هرکیشیغه توشتیِ ناموسِ بدبؤلور درگه خالق دینِ آخرردّبؤلور
ای نسب گردی سَنی دورآیلادی باره- باره دیومِغرورایلادی
کیمکه بؤلدی مونده مغرورِنسب نی ره خدمتنی بیلغای،نی ادبِ؟
ساچ اقاردی وهمه تیش تؤشدی نَو توشه میز یؤق آخرتغه نیم جو
نیِ شنهشاه بؤلدیک ونیِ بیرگدا! قولغه کپرمای باره دور بیردستگاه!

حکایه:

باراپدی بیرعهدگه توقسان بیرکیشی جمله تاپدیلروطن دین کاهشی
دپدیلارمردیغه دلنی یاره لوک مرشدکامل نی ایزلاب باره لوک
دست وپااوردیک وقیلدیک مِحنتی کؤرماَدیک دنیاده هرگزراحتی
چون بیلالمایمیزنی دورتقدیریمیز؟ هیچوقتی ایکّی بؤلماس بیریمیز
روزی دیب کیزدیک جهاننی گِردباد بیرفلوس آرتمایدوروزیدین زیاد
خرجِ بسیار،هیچ پس اندازیؤق قیشده یغیب کؤره میزهیچ باز یؤق
تا کی ام [۵۲۸]بیز یادِ سودا بؤلالوک روزی دپدی خلققه رسوابؤلالوک
حالی هم قومسیزبؤلَینگ اهل اتفاق[۵۲۹] تیبراتینگ عقبی ایشینی ایرته راق
خلق اراشرمنده بؤلدیک واپسین کاروان کپتدی وبیزقالدیک کیین
روزینی کیینی دین ایمدی اَپریلنگ وقتِ کشت اوتمای تؤروب فکری قیلینگ
خواجه بهلولِ امینی بارایمیش کؤپ خلایق فیضیدین سرشارایمیش
نوریدین نسبت آلورمیش روم وشام غوث وقت وعارفِ صاحب مقام

---

[۵۲۶] بؤلدیلر(بهلول دانا)گا غلام

[۵۲۷] گویی ناموس هم بلای جان اپرور

[۵۲۸] تاکی- دم

[۵۲۹] تولّاکای باطن گاعرفاندین چراغ

بارهاکؤردیک جهاننی برگینی
شاداؤلگایمیزبومرگدین ایلگراغ
راه حق گاجمله سی یاپوشتی لار
شیخ بوبهلول بؤلدی آگهی[۵۳۱]
معرفتلیک عارف و قطب زمان
خانقه دین کهنه نعلیمنی آل [۵۳۲]
چون بؤلارگاپرتوعینیم یتار
اوتقؤزوب هرییرگاتوقسان بیرنی باز
هرکیشیغه تیکدی نعلینی آنی
بؤلدی توقسان تن همه سی اولیا
دیدی اورمنگ لرکه اعظم دورسریم
هرخس وخاراوستیده گل ماله کفش
گردوچنگیدین بغایت لنگری
وادریغاشیخ بیلمایدورمنی
جمله آیدی لارکه گردن خم قیلینگ
گرچه بیرکفش اوردی اولصاحب نظر
سیزتخّیل وهوایی دین کیچینگ
دیدی سیزبوجایدین قایتارسیلار
(خواجه اسماعیل)نی اوغلی جلوه گر
انده بارگان سؤنگره قنداغ اؤلتورای [۵۳۳]
اؤلگانیم بهراق موندغ کاردین
بداییدی آخرنیچوک بدبؤلدی اول
کوه ثابت بؤلدی آلدیده نسب
باردی توقسان تن وطن گاغوث جان
کولدی عالم لارآنی اقبالیدین
کینه ورلارمشت لرتؤلدوردیلار
سن اوشنداغ کان بحردین بی نصیب
اکثری ایردی بوقومنی چون غلام
خواجه بؤلدی،قل آلارتاپدی فنی

اختارایلوک بیرحقیقت مرگینی
تؤلاگای باطنگاعارفدین چراغ [۵۳۰]
قؤپدی لرراه توکّل توتدی لار
کبله دوریؤلدین اداشگان گمرهی
خادمیغه آیدی قؤپگین:ای فلان!
اوربولارنی گردنیغه یؤلغه سال
رهگذرگاگردنعلینیم پیتار
باشیغه نعلین نی اوردی اهلِ راز
بؤلدی ایماندن اوشال مردغنی
بیرسیدی باراییدی اهلِ هوا
سیلی اورمای اوتدیلاربابالاریم
کهنه وآلوده چندین ساله کفش
کفشگا لایق بؤلدی سیّدنی سری
بیلسه پایم اوزره سورتاردیده نی
بوجهالت نی کؤنگلدین کم قیلینگ
عرش وکرسی بیزگابؤلدی جلوه گر
مونده طاعاتی ریایی دین کیچینگ
یورتینگیرگابارسنگیزآیتارسیلار
باشیغه اوردی آنی بیرکفش گر
من سیدلارآلدیده قنداغ یورای؟
بی بضاعت خشک قالوربازاردین
کل رفیق لاربزمیدین ردّبؤلدی اول
اول نسب ایرمس خداقیلغان غضب
هربیری اوزوقتیده قطبِ زمان
بؤلدیلارآگه سیّدنی حالیدین
گردنی سیّدگامشتی اوردیلار
کاسه لیسی تیکمادی سنگاقریب
خط آزادی درست تاپمای تمام
سن که سیدسن سرانجامینگ قنی؟

---

[۵۳۰] حالی هم ای قوم بولینگیز اتفاق

[۵۳۱] شیخ ابوبهلول بؤلدی آگهی

[۵۳۲] حانقه دین کهنه نعلینیم نی آل

[۵۳۳] بارگنیمدن سؤنگره قنده ی اولتوره ی؟

شب بناقیلدی چوتوقسان خانقاه
جای تاپدی شهرده توقسان اولیا
اول سیدخلوتده قۆل باغلاراپدی
سینه سیغه سنگ[۵۳۴] اوریب ییغلاراپدی
وادریغاامرپیرگایورما دیم
باشیمه هرروزمینگ کفش اورمادیم
ایمدی اوچراتسه خداصادق تورای
باشیمه هرروزمپنگ کفشیِ اورای
انگلادی بوسوزنی توقسان نی بیری
کفشِ باروقتیده دورلایق سری
حالی هم کپلگین مزاجینگ کۆره لیک
بیزسنی باشینگگه کفشی اوره لیک
دپدی وسعتهای منزل تنگ دور
همنشین گاسرتوشورماغ ننگ دور
قویگین اوزحالیمغه بی پروایورای
دیده لاردین خون حسرت آقوزای
بورموزلاردرتهِ تشخیص دور
قصۀ آدم بیلن ابلیس دور
دل یوگورتیرمَه بوباغ ریشه گا
قالمه ابلیس دپک هزاراندِیشه گا
سعی قیِلگین کاهش جان دورنسَب
بلکه علتهای ایماندورنسب
کیم نسب بندیده دورحقدین قالور
ذاتِ پاکِ نورِمطلقدین قالور
یۆل یوگورگین ومبارک بنده بۆل
قۆپِ نسَبِ نی برهم اورجوینده بۆل!
اختاریب یورگین همیشه دربدر
کفش تاباشینگا اۆرگای کفش گر
بنده لیک آسان،مسلمانلیک قیین
باخبربۆلگین که انسانلیک قیین
نام نیکو ظاهری هرکپمگا بار
کس نپِ بیلسون اهل نورکیم،اهلِ نار؟
بی بضاعت میزدلِ آگاه بیر
پخشیلار نی صحبتی گا راه بیر
بیرالف نی بیلماگان ناخوانده میز
یۆل یۆرار ده لنگ وبرجا مانده میز
گورعذابپدین اۆزینگ بیرگین پناه
ورنه مشکل دوراداشگان لارگا راه
آخری اول خواجه ایمان تاپمه دی
اۆچرادی دردیغه درمان تاپمه دی
گوراویۆلدی مرده سینی سک ییدی
یۆل یۆرورده دیودین گوشک ییدی
اۆردی پای همتیغه دیو، سنگ
اول طلب وقتیده بۆلدی پای لنگ

حکایه:

باروراپردی نیچه بیراهل حضور
بیری گوسفندهیده گان،بیری شتر
هرقدمده بیرییقیلدی گوسفند
خنده ایلاردی شتر،قیلدی بلند
تیلگا کیلدی ناگهان لاغرغنم
سن کلان لیکدین برادر، اورمه دم
خردلارگا کوپ بولور لغزش پا
حق کلانلیکدبن اوزی بیرسون پنا
چون تن اشترمثال کوه قاف
یولده پلی بارایدی ویران شگاف
تاپدی آخرده شترلغزش پا
گردن وپایی اوشالدی جابجا
بوجهان عبرتدور ای (عبدالامین)!
سن ییقلغانلرنی کورسنگ کولماگین
بولمه مانندشتراندیشه سیز
هیچ مسکن یوقتو زخم تیشه سیز

[۵۳۴] تاش

احتیاط کارقیلغان جان تاپار آخریده گوهر ایمان تاپار
کیمکه بولدی اولی بی احتیاط نی حیاتینی تانیر، نی اول ممات

حکایه:

پیره زن باراپردی صاحب جاه وباغ اؤغلی نوکراپردی وصاحب یراغ
دایم اپتور دیکه انگا دمبدم وقت جنگده سپن اؤزاق یؤزگیل بلم
دیدی تکراراپتمه شدتلیک قضا وقت مرگ کپلدی قؤروربودست وپا
کیم هوای نخّوتیدین بؤلدی پاک کیرسه آتش سیره بؤلماس هلاک
آتش ابراهیم گا گلزار نعیم کینه جولارغه اپرورآتش جحیم
بوسبب دین اپدی لاراول مولوی قطب ربانی وغوث منتهی:
«شدزاوصاف وزاوصاف جلیل [۵۳۵] زآتش نمرودبگذرچون جلیل»[۵۳۶]

***

«گرزصورت بگذرید ایدوستان! جنت است وگلُستان درگلُستان»
سن بویؤلده مانع ره سن مُرید وعده دین آرتوق اپروررازوعید
هم وعیدووعده قؤل ذوالجلال هیچ نفسی بؤلماگای بی گوشمال
وعده گرچه سینه لرنی پُرقیلور اهل صورت نی قچان مغرورقیلور
ایکیّ جنس دوربیر- بیریغه مستمند وعده بیرله چون وعیدبیر-بیرگابند
داروی مغرورکپلغاندوروعید هیچ درگه یؤقتو[۵۳۷]بؤلغای بی کلید
همچنین بیلگین مونی (عبدالحکم)! بیر-بیریغه بسته کپلدی شادوغم
کیمکه غم تاپدی آخرشادی تاپار منزل ویران آبادی تاپار[۵۳۸]
هستلیکینگ غمدورعدم شادی اپرور[۵۳۹] اصلی نورعاقبت ظلمتده دور[۵۴۰]

حکایه:

بار اپدی صیاد مرد با هنر بؤلدی بیرصیدیغه مشتاقی مگر
قصدی شولدورزنده توتگای ناگهان [۵۴۱] اورسه سنگ بیرله بؤلوراول نیمِ جان
باراپدی همراهی سالاریقین دپدی اوستاکروفّرنی تاشلاگین
سن که بارسن بندصورتلرگاقید برکلس [۵۴۲]دامینگابؤلمس هیچ صید

---

[۵۳۵] شدزاوصاف توءاوصاف جلیل
[۵۳۶] زآتش نمرودبگذرچون خلیل
[۵۳۷] یؤق- دور
[۵۳۸] منزل ویرانی آبادی تاپار
[۵۳۹] بارلیق غم دور،عدم شادی اپرور
[۵۴۰] اصلِ نوری عاقبت ظلمتده دور
[۵۴۱] قصدی اپردی زنده توتسه ناگهان
بولسه درکارینگ نکوصیدی چنین۵۴۳

بؤلسه درکاری نکوصیدچنین[۵۴۳]
گرقیلایدیرسَن بومشکل لرنی حَل
همچنین بؤلغای علفزارآت نو
اَیریلیب مرغی قونارهمراهیدینِ
ظاهرینگنی قیلماسنگ مونده بدل
حالی حاضرصورتینگدوربندِدامِ
مرغ لارکؤردی هوادین نوبه نو
قوندی بیرمرغیکه چالاک آلدیِ اوُل
قیلمه دی ظاهرده صورت نی بدل
جنسِ حیوانی همه گاباردور
جنسِ روحنی ایزلاِگان تندین کیچار
چشم سِروچشم سرآدم ده بار
چشم سیرعقبی ده دیدارکؤرار[۵۴۴]
کیمکه بؤلدی آرزودین بی نشان
همچنان یؤل یؤردی صراف دعا

سَن اؤزینگ نی اَیلاهمرنگ زمین
کِرم پیله دیک گیه لرگه اورل
مَن سیپای اوستونگاصدچنگال جَو
قوندی اوستونگاتوت ایمدی پاییدین
مشکلاتینگ بؤلماگای عالمده حَل
کیم عدم بؤلدی بؤلورعالم غلام
بیرعلفزاری خوش واوستیده جَو
دانه دیب دامیگاتوشدی مرغ گول
مشکلاتی بؤلمه دی عالمده حَل
جنسِ روحانی عِجب دشواردور
خانمان وجمله مسکندین کیچار
آدم اولدورقیلسه چشمی اختیار
چشم سردنیاده دیواری کؤرار
بیل اوشنداغ مردگاظاهرایمان
بؤلدی آخر چاکر، آن اولیا

حکایه:

(شیخ ذلیلی)عارف سالاراِبدی
نوربخش اِبردی کَراماتی اَنی
باراِبدی همسایه ای بدانگایار
اؤلتوسه[۵۴۵] طاعتغه شیخِ حقشناس
معرفت ده عارف صاحب سُخن
تاشلاراِبردی پارِ[۵۴۶]لرنی جابجا
خویی بواِبردی اَنی اوتیزبیرییل
سایلی اَیدیکه ای سلطانِ درد
سیزنی دیک ذاتِ شریف وباوفا
شیخ اَیدیلر که:مردِمضطری
کیمِ عدم شهریغه کیردی خسته دور
اولیاًتوفیق طلبدور منتهی
ملک خالق گه نی لازم خشم وقهر

هم هُنر،هم علم حکمت بار اِبدی
نوربخش اِبردی کراماتی اَنی
ظاهری مؤمن وباطن اژدهار
تاشلار اِبردی شیخ گا پارفتاس
سالیب اول دامنگه چنگالی بیلن
لب گشاده قیلمس اِبردی اولیاً
انگه سخت اَیتماس اِبدیِ شیخِ ذلیل
آهینگیزدین خلق عالم گرد–گرد
تأخیرایلارسیز بویؤلده بارها
بیزهمه دعوی صورت دین بری
نیک وبد دین کُل دهانی بسته دور
چون الار نی خلقی دور،خلقِ نبی
گربرابردور بوگون تریاک وزهر

---

[۵۴۳] چشم سیّرعقباده دیداری کؤره ر

[۵۴۵] اولتیرسه

[۵۴۶] پارو

پیشوازمرگ دورعالم بَری
جانیمیزدین باردور همه اخلاص جود[۵۴۷]
بیزحقیقت دان بی آزارمیز
معرفت میدانیده چالاک میز
عمردوروزه دوراَبرِ درگذر
عقل ناقصلار نه بیلسون زهره نی [۵۴۸]
راه دیندین تاشقاری دور کارِخلق
کیم ولی دورمردِ بی آزار دور
حقنی فرمانیغه یوْل یورمک کیره ک
هرعملنی کیینی دین باردورجزا
بیزهمه عالمده توفیق جوی میز
گرچه عاصیدور وبیدولت اٖیرور
بیزنی خلق اُمت گا بوْلمس بدگمان
جای مخفیده توریب اٖیردی،اومرد
زود ییقیلدی عارفِ مولایی گا
دیدی ای شیخِ صدقِ پاکینگ مُستقیم
غرق عصیان مَن گناهیم عفوقیل
سیزاولوغ دریادوسیز،بیرچشمه آب
توبه اورگاتگین که بی سرمایه میز
عذربسیاروفراوان اِیتدی اوُل
توبه فرماچون قوچاقلاب گردنین
نیک لارمُشکلنی آسان قیلدی لار
نیست بوْلغان لرنی حالاتی بودور
سینه سیغه فیض اوراردریاچه جوش
هرکیشی صورتغه قالدی لنگ اٖیرور
اصلِ عارف مثل اول شمس وقمر
هیچکیمنی کوْرسه یوْلده بددیمس
عیب جوخلق صورت حیوانده دور
روح حیوانی چوظاهرنی کوْرار
نیستی سرمایهٔ ایمان اٖیرور
خوف خلل لاردین دلینگنی پاک قیل[۵۴۹]

عارف اوْلگاندور بومرگ دین اٖیلگری
همچنین قیلغان دوبیز خلقنی ودود
حکم خلق هریٖیرده بوْلسه یارمیز
خاک صورتدین همیشه پاک میز
راحت ومحنت کوز آچقونچه اوتر
بکه بویوْلده گوهر وخرمهره نی
بیزگه مشکل دور ایشیت آزارخلق
دوستلارنی خوار قیلغان،خوار دور
نیک وبدنی حقگا تاپشورماک کیره ک
نیک و بد نی فرق ایلار پادشا
امرِ حققه دایما یکروی میز
مصطفی نی دینی گا اُمت اٖیرور
شاداٖیلتگای بیرسبب بیرله ایمان
شیخ حرفیدین دلیگا توشدی درد
دیده سینی سورتدی شیخنی پایی گا
مَن اوزوم ابله ایکان مَن بیلمادیم
ای بحق حرمت ذاتِ جلیل
بحرسیزهرچشمه نی حالی خراب
گرچه عاصی میزسنگاهمسایه میز
بایگی بدکارلیکدین قایتدی اوُل
توبه اورگاتدی انگاغوث الامین
خَلقنی خُلق بیرله مسلمان قیلدی لار
کیمیا بوْلدی کراماتی بودور
نیک وبدنی کاریغه عارف خموش
کوچهٔ ایمان اوخلقدین تنگ اٖیرور
خلق بیلن خلق آلدیده شیروشکر
بداوْزیم دیروکیشینی بددیمس
روح حیوانی همه زندانده دور
چشم ظاهرچشم دلدین بیخبر
کیمکه صورت بندیدورشیطان اٖیرور
حسِ باطن ایلاگین اِدراک کیل

---

[۵۴۷] جانیمیزدن بارهمه اخلاصِ جود

[۵۴۸] عقلی ناقص لرنی بیلسبن زُهره نی؟

بایگی همسایهٔ شیخِ زمان
قطب لربسیاروبیلماغینگ قیین
مردتن پرورگالازم یؤقتوکار
اهل سیرت نی اولوغ آغازی بار

توبه قیلدی درمحل تاپدی ایمان
معنی دانلرگه ایگیلماغینگ قیین
بندهٔ زندور و بند روزگار
لامکان نی شهریغه پروازی بار

حکایه:

باراپدی روم ده عزیزی مردِراه
بیرمیراث خواری باراپدی ناَحضور۵۸۶
سن وصیت قیل که مالینگ بیله لوک
دپدی عمریم اوتدی نیم نان تاپمه دیم
بیرقوروغ پالان تاپیب اپردیم مگر
عمررسوالیک بیلن اوتدی(حکیم)!
اقربالارنی دلینی تیِندورینگ
تابوت اختارمنگ مَنیدپک گنده گا
پس اوشنداغ کس نی اَیدی(بوالحسن)
بؤلسه اپردی قلب پاکی بی غبار
حالی هم اول مغرورصورت اپکن
بؤلمسه بیرخسغه چون کؤنگلی کشال
مَن تصدقی اوشال انگشت نما
قالسه خاتونغه یریم جوشوییدین
زنگه قالدی مال شویدین تارِموی
مرددین چون زنگاواپس قالمسون
کِپتدی دنیادین عزیزی بی کفن ِ
مَن بواویدین تاره مویی[۵۵۳] ایلته مَن
اؤلدی کپتدی مردکامل بیخبر
بوجهاندن کپمکه اَیلتدی آبروی
جستجویی خلق دایم رنگِ زر

چون اولارده خنده قیلدی اوردی آه
کپتسه سنهم نقدنسینگدین گپور[۵۵۰]
هیچ مالینگ بارموتکفین قیله لوک؟
خرتاپیلغان وقتی پالان تاپمه دیم
چون سالیب مینگونچه بؤلمای اؤلدی خر
اَرمانیمِ شولکه بیرخرمینمادیم
وقتی مَن اؤلدومِ ایشکغه میندورینگ
حیف تابوتدورمَنِ شرمنده گا
مرداپمس اول بندهٔ پالان اپکن
مرددوربین گاخرِپالان چه کار؟
اولسه اندین قالمسه گوروکفن
نی حرامی بار،نی سردوزی حلال
اویده دورنه کهنه شال وبوریا[۵۵۱]
دل نی اورمس اصلِ دیگرشوییدین
مردکومولگونچه تیلَاراول تازه شوی
زنگاشویدین برکنه [۵۵۲]خس قالمسون
ساتمادی پالاننی آلیب قالدی ِ زن
ینگی شویگاسرخرویی ایلته مَن
مرده سیگازاغ وکرگس نوحه گر
کیم قیلوراسباب دنیاجستجوی
نوش دیرلارریشدین خلق بیخبر

---

[۵۴۹] سپن خلل لردن دلینگنی پاک قیل

[۵۵۰] بیرمیراثخوری بارایدی ناحضور
اونگه اَیتدی نقدونسیه نگدین گپور۵۸۶

[۵۵۱] اوییده نی کهنه شال،نی بوریا

[۵۵۲] بیرگینه

[۵۵۳] تارمویی

حکایه:

بیرامیری باراپدی بااحتیاط
عمرینی بنیادِی یؤق وشادی بار
اَیتوراپردی من بویورتغه ساکنم
مثل صندوقی توزاتدی اول حصین
کؤرساتایدی خلق غه مرگدین ایلگری
کیمکی خوب دپدی بوایشنی معتبر
کیم خوشامدگوی اِیدی خوبِ دیراپدی
مال و جانی نور مولا گا گِرو
چِرلادی[۵۵۵] آلدیغه مردِباخروش
اوِل جواب اَیدی مونی خوب قیلمادینگ
سن مثال خمغه توشگان بیرمگس
کاروباری قیلمادینگ نادان امیر
مثل خردورسِن اِیاغینگ گلده دور
سینه چاکی من دلیم اندوده درد
قلعۀ دین نی توزاتسنگ ای فتا
ظاهری آبادوباطن اَبتری
اولکه ایزلاب اپردِی منزلدین شفا
عنکبوتی بیش سن بوخانه گا
لنگرجانینگ اپرورحصن حصین
سنِ بوشرکت بیرله مغروربؤلماگین
بوسنی قیلغان لارینگ کبروحسود
یاقمه دی بومردنی حرفی تیکدی سخت
دپدی کاهشِ قیلمه ای نادان امیر!
بیزنی خلق اوِل فنابؤلگاندومیز
دستیگااَیدی اشارت کی بوزول
همچنان جسمِ عزیزِ اولیا
بازباهم بؤلدی چون پیوندلاری
اَیدی اوِل عارف کمالِ عافیت

خشت وسنگیندین سالیب اپردی رباط
قیلیب اپردی باعث بنیادکار
زخم تیغ دشمنیمدین ایمنم
بؤلدی مضبوطِ هم یساروهم یمین
شیروقت من منگا کیمدوررهبری؟
توکاراپردی آلدیغه چنگالِ زر
کارینگیزبسیارمرغوب دیراپدی
اوتاراپردی قومیدین بیردین برو[۵۵۴]
بومنی قلعه م نیچوکدورژنده پوش
سن مگرخالق نی یکتابیلمه دینگ
منزلِ جابیرله خوب بؤلمس دوکس
تاکه مضطرلیکده بؤلغای دستگیر
پای نی گلدین اوزیب،دلدین گپور
زنگه کارآمداپمس شمشیرِمرد
هیچ وقتی سنگاکپلمس دور بلا
بؤل اپمس دورخصلتِ پیغمبری
قوم لوط قنداغ بؤلوب کپتدی فنا
آشیان قیلماق نی دورویرانه گا
آخری منزلگهینگ زیرِزمین
بنده لیکده [۵۵۶]هیچوقت دوربؤلمکین
هیچ مؤمن ایلامس کارِجهود
زودبویوردی مردنی ایلانگ لخت–لخت
مرده گالازم اپمس شمشیروتیر
بلکه اؤلماس دین بورون اؤلگان دومیز
پاییغه اَیدی بوغون[۵۵۷] لاردین اوزول
بند– بندورگ– برگ بؤلدی جدا
جابجابؤلدی عزیزنی بندلاری
بیزغه بوخاک جسددورعاریت

---

[۵۵۴] بیراو
[۵۵۵] چارلادی
[۵۵۶] بنده لیکدن
[۵۵۷] بوغین

سینه میزمانندۀ قلزُم اِبرور عین سیرت میزبوصورتِ گمُ اِبرور
ایشنی مَند یک قیل که مردپارسا تاکپتاروقتینگده تاپقایسَن بقا
ایشنی مَندیک قیلکه ای(عبدالغنی) جسم لارعارفغه دورپیراهنی
ایشنی مَندیک قیل که تاوقتِ ممات سهل دورآلدینگده میزان وصراط [۵۵۸]
ایشنی مَندیک قیل که کاراوتَمای توریب کِشت قیل فصل بهاراوتمای توریب
ایشنی مَندیک قیل که مردلایقی مَثلِ(جعفر)بؤلِ بویؤلده صادقی
ایشنی مَندیک قیلکه ای نادان مرید! تاکه بؤلغای سن مثال(بایزید)
ایشنی مَندیک قیل که زنهارایزلامه کارقیلگین خاص کاری[۵۵۹] ایزلامه
ایشنی مَندیک قیل که مردمنتظر بؤل عمل وقتیده مثلِ شیخ سریر
ایشنی مَندیک قیل که ای همت بلند مثل منصوربؤل همیشه دارپسند
ایشنی مَندیک قیلکه نفس نی آیلاصید کارقیل مانندغوثِ(شیخ جنید)
ایشنی مَندیک قیلکه قیلمه اندکِی تاکه بؤلغای سِبن چوشیخِ فاتکی
ایشنی مَندیک قیلکه ایصاحب دمی تاکه بؤلغای سن مثال (ادهمی)
ایشنی مَندیک قیلکه ای(عبدالامین) مثل(نجم الدین) طلبدین قالماگین
ایشنی مَندیک قیلکه ای(عبدالعلیِ)! گرولِی بؤلسنگ دیمه بؤلدیم ولی!
ایشنی مَندیک قیلکه ای ثابت قدم سن حبیب دیک قرُب تاپسنگ اورمه دَم
ایشنی مندیک قیلکه باقمه کارگا تایتوشگای سن اوشال احرارگا
ایشنی مندیک قیلکه سلطان احمدی تاکه تیککای سنگانورِسرمدی
ایشنی مَندیک قیلکه ازروی کرَم سجده قیلسون آلدینگالوح وقلم
ایشنی مَندیک قیلکه بؤلمه غول دیک یاکه سفیان بؤل ویابهلول دیک
ایشنی مَندیک قیلکه ای(محمدجلیل)! تاکه بؤلگایسبن مثالِ ژنده فیل
ایشنی مَندیک قیلکه ای(عبدالمجید)! شادبؤلغای سبن مثال(شیخ فرید)!
ایشنی مَندیک قیلکه بؤل ماتم کونی سَنگاتیکدی خط آزادی بنی[۵۶۰]
ایشنی مَندیک قیلکه یا(خاقانی) دیک یا(علاوالدین) یاسامانیدیک
ایشنی مَندیک قیلکه صاحبکاربؤلِ معرفتده(خواجۀ انصار)بؤل
ایشنی مَندیک قیلکه تاتاپدینگ کمَند شادبؤلگای سن چوشاه نقشبند
ایشنی مَندیک قیلکه ای نیکورفیق کیمکه ایش قیلدی بؤلَورشیخِ شفیق
ایشنی مَندیک قیلکه بهبودی تیله قربِ پاک(خواجه محمودی)تیله
ایشنی مَندیک قیلکه صاحب رازبؤل معرفَتده صاحب شیرازبؤل
ایشنی مَندیک قیلکه صاحب طینتی تایپتوشای سنگاغیب دین نسبتی
ایشنی مَندیک قیلکه یاآفاق دیک بوبکرشیخِ نکواوراق دیک

---

[۵۵۸] بوییرده هم لفظی قافیه ایشگه آلینگن

[۵۵۹] کارقیلگین حاصلِ کارایزلامه

[۵۶۰] ؟؟

ایشنی مَندیک قیلکه صاحب کاملی
مثل (ذوالنون)یا(سیداسماعیلی)
ایشنی مَندیک قیلکه قیلدی اهلِ خیل
بؤل شوتقوا یؤلیده مردفضیل
ایشنی مَندیک قیلکه بؤلگایسَن کَلان
مثل شیخ پاک روی رازدان
ایشنی مَندیک قیلکه ای همراه مَن
فِضل داودمثلِ(شیخ طائی) سَن
ایشنی مَندیک قیلکه گرلب تشنه ای
دَورپاکینگ دورمثال مهنه ای
ایشنی مَندیک قیلکه بؤلمه غایبی
قیلدی(عبدالله شیخ مغربی)
ایشنی مَندیک قیلکه یا(سُفیان)ی دیک
یاسرخسی قطب(شیخ نعمانی)دیک
ایشنی مَندیک قیلکه مردایمنی
بؤل کمال نورده شیخ شمس الدینی
ایشنی مَندیک قیلکه بی فکروخیّال
یا(ابودردای) بؤل یا(ذوالکمال)
ایشنی مَندیک قیلکه اورگین دست وپا
شادسَنگاایلانیب کیلغای دوا
ایشنی مَندیک قیلِ که یایوسف بؤل[۵۶۱]
تابویؤلده کامل ومعروف بؤل
بوسخن دین جان مُرده قلعه جوی
مردین رمزانگلادی چالاک روی
دیدی کیلدیم ایمدی غیرت اوستیغه
غیرتینگ میندوردی همت اوستیغه
سرّجاندین بیخبراپردیم منم[۵۶۲]
کؤرماب اپردیم هیچ وقت نفسدین اَلَم
نیشی باراپردی ویامَن بیلمادیم
سِهل توتدیم ایشنی مرهم قیلمادیم
کیم ییقیلغانده قؤلیمنی آله دور؟
مَنگابونفس شقی چنگ ساله دور
بازنفس اَیتورکه کؤپ بؤلدی بومال
مال حبس اِیتماقغه مضبوط قلعه سال
کؤرساتایدی منگاهراجناس نفس
باراپدی هرلحَظه مینگ وسواس نفس
دولتینگدین کنده بؤلدی جمله سی
خوب سُبک بؤلدیم که مانندخسی
قؤپ کلندآلگین مونی بیخیدین اوز
قلعهٔ مضبوط حجابیم بؤلدی بوز!
کارنادان لیکنی هرگزقیلمایین
مصطفی نی شرعیدین اَیریلمایین
قلعهٔ ایمان شریعت دوروبس
بیزنی قیلغان قلعه لارآلدیده خس
دیدی اوُل کامل قراب تورگین بوزای
بی کلند،بی تیشه بیخیدین اوزای!
نیم نگه قیلدی،ییقیلدی قلعه سی
هرطرفغه کیتدی هرخشت وخسی
دیدی کؤردینگمومونی ایمردراه
بؤلدی قلعه نگ معطلِ بیرنیم نگاه
ترک دنیاقیل تاپایدسنگ رواَج
غیرحق دین اوزگاقیلمه احتیاج[۵۶۳]
تاپدی اوُل داناکه دنیادین شکست
بیردی شونداغ عارف کامل گادست
قلعهٔ تندین قوتولدی ایمدی روح
تاپدی آخرده کمال قرُب نوح
ای برادرصورتینگنی قیل بدل
سعی قیل دین یؤلیگاپیش ازاجل
گرقیلایدیسنگ بویؤلنی جستجوی
باتوکّل بؤل که زیرک لیکنی قوی!

---

[۵۶۱] عروضی وزنی سکته

[۵۶۲] مبن هم

[۵۶۳] حقدین اوزگه ایلتمه دستِ احتیاج

کیمکه زیرک من دیدی دامی تاپار
تاقیامت باقی دورنامِ نکو
بؤلدی قطبِ وقت مردقلعه گیر
سایه سیدینِ بهرهٔ آلدیَ جانیم
ترک صورت قیلکه صورت خوب ایمس
هرکیشی دنیاگه بؤلدی مبتلا
بؤلسه هم صوفی و تقلیدی بؤلور
بؤلسه حق یؤلیده جانی استوار

باتوکّل خلق نکونامی تاپار
شه که باقی بؤلسه،باقی دورنکو
اوچرادی سروقتیده دولتلی پیر
نقدتاپدی بارایدی ایمانیم[۵۶۴]
ننگ وناموس ایلاماغ مرغوب ایمس
اوُل اوجانیغه بؤلالمس آشنا
مکروتلبیس لارانی جدی بؤلور
مردرهروگااولوغ شوکت چه کار؟!

حکایه:

اؤلدی دنیادارمثل لنگِ مور
مسکینی تاپسنگ دیدیَ بی وسوسه
بواکابرلارهمه آزاده کس
قیچقیریب خلق فروان دربدر
یؤلده تاپدیلارکه بیرآزاده نی
جامه سِی دریده ایدی غرق نور
یوزتسَخربیرله،یوزریشخندبیلن
دیدی سنگابیرامیزچنگالِ زر
دیدی جمله نی مغروری بؤل ایکان[۵۶۶]
طبلِ همت باروبیجاقاقه دور
مفتیَ سی وقتی عملده چشمی کؤر
ایکی ظالم آلدیده مَن چون قیلای
بیله دورلارفسق مالیس السقر
آسمانغه توشسه گرنام شقی
آیدیلارمسکین کؤروبمیزسیزنی بیز
بارایدی مجلس ده سنگ آسیا
دیدی بومرکب گاقمچیَ باسه من
کیم کؤتارسه بوینیغه بوینی سینار[۵۶۸]

اختاروردیلردرست اسقاط خور
ایرته دین اقشامغهَ قوتی بؤلمسه
جمله دولتمنداسقاط خورایمس
بارمی اسقاط اَیزلاگان مفلس مگر؟
اوستی چرکین جامه سی دریده نی
باطنی پوشیده ظاهرایردی عور
خلق کیلتوردی اومردنی بندبیلن
مرده نی قیلغان گناهینی کؤتار[۵۶۵]
اؤلتوگان عالم لاری بیعقل ایکان
کالهٔ بدلارنی منگاتاقه دور
قاضی سی موندین بترراق رشوه خور
کیمغه بارای گریهٔ افزون قیلای
منگااَیتورلاراولوغ یوکنی کؤتار
چرکنور[۵۶۷]نام شقی دین متقی
بیزبویوکنی اوستونگیزگاآرتامیز
قؤپدی اورنیدین اوشال شوریده را
بیرینگیزنی بوینونگیزگاآسه من
بویوک ایرمستورکؤتارگای گاووخر

---

[۵۶۴] سایه سیدین بهره الدی جانی هم
نقدتاپدی بارایدی ایمانی هم
[۵۶۵] کوتر
[۵۶۶] دیدی جمله مغرورِبونقل ایکان
[۵۶۷] جیرکنور
[۵۶۸] سینر

قاضی ومفتی دیدی عقلیم تنک
دیدی آخرجملهٔ نی عقلی تنگ[۵۶۹]
مؤمن اؤلدوراورسه دینگادست وپا
اؤلتوگان لارمردباتمکین ایمس
بس بؤلاردیوی نی الفت آله دور[۵۷۰]
نامه سی عصیان ونخّوت ایچره پر
مصطفی نی شرعیدین ایریلماگین
کارحمالان ایماستوریبغلامه!
توروب ایردی آلدیغه کتّه تبر
تاکه بؤلغاند ی همه رنگین کفن
مردجواب آیدی که من قیلدیم مونی
وای سزای بواهلِ وسوسه
بس کراکش خلق کاریدورشمار
کیم کراگاایش بویوردی احمقی
خلق بسیاری پشیمان بؤلدی لار
آیدی لاروسواس ایکان دیوانه یی
بؤلسه ایردی اول آلورایردی گهر
قدرمال وکیمیانی بیلمه دی
کیلدی آخرعقل کوته لیک لنگ مور[۵۷۲]
اهل صورت لارنی کرداری بؤلور
آیدی بوسوزنی اوشال پیغمبری
آته عصیان قیلدی بؤلدی ردباب
بارایدی مجلس ده بیرداناکسی
آیدی کیلیب ایردی نورسرمدی
اول کؤتارمای اوتدی صاحب حال ایدی
خلق انی شکلی نی بیجابیلدی لار
که منم پسکوچه لارنی طی اورای
گاه شهروگاه صحرایی بؤلای

چون کؤتارسون آدمی تنهانیچوک؟
بونیچوک همت که بیرسنگیمغه لنگ
کؤرمسه نقصاننی دیکرگاروا
که قسم بالله بؤلارمؤمن ایمس
قیله دورعصیان نی خلققه ساله دور
اؤزی تاپگانِ یوکنی خلق غه آرته دور
کؤتارالمایسن گنه نی قیلماگین
باروزمین بؤلدی حمال ایزلامه
مرده گااوردی یاریلدی فرق سر
جامه چاک آلدیغه کیلدی مردوزن
بیل جزاسی بؤلدی حقنی دشمنی
باروزمین بؤلسه بیغم اؤلتوسه[۵۷۱]
انتها سی تا حصار قند هار
بارنی هیچ منزلغه آیلتمس دورشقی
مردنی کاریغه حیران بؤلدی لار
اول کمالِ عقلدین بیگانه یی
زربیروراپردیک انگااوتوزسپر
گوهرقیمت بهانی بیلمه دی
بیراؤزیدیک مردک اسقاط خور
خلقنی ناموس بیلان عاری بودور
وزن دیگرنی کوترمس دیگری
اوغلی بیرآرزنچه کؤرمس دورعذاب
دلگشالیک یؤق ایدی ونیم خسی
کؤرخلق،ابدال خلق نی بیلمه دی
بیشک وبیشبهه اول ابدال ایدی
رایگان گنجیدین آیریلدی لار[۵۷۳]
نام بهترلیکنی اوتغه کویدورای
یؤل یورای ترساگا،ترسایی بؤلای

---

[۵۶۹] دیدی آخرجمله سبنی عقلی تنگ
[۵۷۰] بس بولردیوبیرله الفت آله دور
[۵۷۱] اؤلتیرسه
[۵۷۲] کیلدی آخرعقلی کوته لنگ مور
[۵۷۳] رایگانی

یوکنی آرتای روی دوشانه م گاچه
شادیبتگایمن موخاک پاییغه
قاضی ومفتی همه سی کؤرایکان
باخبربؤلدوم اومردنی ننگیدین
لیک فکرایتدی بویؤلدین قیتمه دی
سربرهنه،پابرهنه بؤلدی اول
ایزلاب ایردی کوچه لرگابیسری
اوچرادی آخراوشال دیوانه مرد
اول جواب ایدی:نورینگ یؤل باشلادی
بؤلدی سندین منگاایمدی التفات
بیله من اصل وجودینگ کیمیا
دامنینگنی من توتوب من مضبوطی
من بوصورت لرنی زودایلای خراب
پیروقت سن کامل صیقل گری
قابل نسبت سن وهم کاردان
من اوخلق دیک احول وکج بین ایمم
ایلافرمایش که امرینگنی قیلای قیلای
تاتیریک من بارمن مثل غلام
بارهامن انتظارشیرایدیم
دیده نی روشن قیلایدیب یؤل یوریب
مس خالص من بوگون اکسیرطلب
بندهٔ فرمانینگم ای شهریار!
انگلادی اسرارنی(ابدال)وقت
ایدی:من دیوانهٔ یی قلابکی
جستجوقیلمه بونسبت نی اخی!
نیک وبدنی اورته سیده قؤلنی یوب
هیچ بیرمذهب گایؤق من یارغار
نی درخت المرود دومن نه سیب

قشقه تارتای وجه پیشانمگاچه
شیرلارنی باره تورگان جاییغه
یؤلگاقالغان مرداسقاط خورایکان
دلغه دردتوشتی آنی آهینگیدین
سرّاول(ابدال)نی خلققه ایتمه دی
ترک بؤلدی خاطریدین جزوکل
قؤلیغه ابدال حق دین دفتری
دیدی:ایصادققه ییردین تیکدی درد؟
منگابیررنگین کمندی تاشلادی
منگامشکل بؤلدی بوذات صفات
دامنینگدین اؤلدوسنگ[۵۷۴] بؤلمم جدا
بغیشلاگین ایمانگارنجوردین قوتی[۵۷۵]
تاولاگایمی منگابختدین آفتاب
منگاکؤرساتگین ایمانیم جوهری؟
منگامعلوم دوربومشکلهای جان
همچنین کوهی دومن ثابت قدم
قیسی ایش گاباشلاسنگ همچون[۵۷۶] قیلای

ناتمامیمنی بوگون قیلگین تمام
آرزومنداولوغ دستگیرایدیم
بیرسنینگدک شیره مردنی اختاریب
جان گرودستیمده دایم پیرطلب
درگهینگدین بارمن امیدوار
کؤردی احوالینی صاحب حال وقت
غرق عصیان من که سرتاپاشکی
من اؤزیم رسوای عالم کلوخی[۵۷۷]
بارمن شب هنگی روزانه جنوب
گاه مست وگاه من اهل قمار
تاش آتارلرخلق کؤریب دیوانه دیب

---

[۵۷۴] اولدیرسنگ

[۵۷۵] بوییرده هم (لفظی قافیه)ایشله تیلگن

[۵۷۶] بیت قافیه لری بیر-بیربیلن ماس کیلمیدی

[۵۷۷] قافیه لربیر-بیر بیلن ماس کیلمیدی

بیخبردورمَن ایمان آهنگیدین
سن که عاقل سن دگرانگیزقیل
هرکس وناکس گا یاری بؤلماگین
مردگانسبت بغیشلاماغ کارِسخی
عیب لاربسیار،دیدیم اندکی
مردودِخلقِ جهان من بیخبر
دیدی راستِ ایتینگ عزیزیم سن پیریم
خواه کافرسن خواه آرمنی[۵۷۸]
سن به هرمذهبده بؤلسنگ یارِغار
بیلدی پیراخلاص پاکینی درست
آلدی دستینی وذکراورگاتدی هم
کیتدی هراعضاسیدین،هرعلتی
ای برادرترک صورت قیل سنم[۵۷۹]
بوسبب دین ایدیلارچون مولوی
«گرزصورت بگذریدایدوستان!
سن که دریای ازلدین قطره سن
ذره گانیحدّکه اول تاپگای ثبات؟
چشم احولغه حلال هم شبهه دور
اولکه حق تاپدی وهم اکرام دور
بی نهایت راه ایروربی منتها
باراپدی بیرمفتیی چون چشم نم
نی حضوری،خوردوخوابی باراپدی
بیکس ایردی هم غریب افتاده ای
دایم ایتوردی تنیمدن چیقسه جان
کاهشِ اندیشه سی بسیاراپدی
هرزمان ده یادیغه کیلغانده مرگ
عقلینی ایلتاراپدی سوزِدرون
ایتوراپردی وه نیچوک بؤلغای بوحال؟

کؤره من زخم طفل لرنی سنگیدین
تاتیریک سن همچنین پرهیزقیل
درگهیده انتظاری بؤلماگین
نه منی دیک یؤل اداشگان کولوخی
ایتگانیم یؤق سنگامن چون صدیکی
عقل پاکینگ بؤلسه مندین قؤل کوتر
هرنه کؤرسم من رضامن تقدیریم!
دامنینگنی مضبوط اوشلاب من،سنی
سندین ایمان ایزلارم ایشهرپار!
کوه توشسه باشیغه بؤلمایدوسست
تامسلمان بؤلدی نفسِ متهم
انگاتیکدی شیره مردنی دولتی
دم غنیمت دورکه بیلگین مغتنم
قطبِ ربانی وغوث منتهی:
جنت است وگلستان درگلستان!»
آفتاب رحمتی دین ذره سن
ایلاگای نقصانیدین خوب احتیاط
دانش وعلمیم بوبحرده قطره دور
ایمین ایلارصدحوادث دین دور[۵۸۰]
جملهٔ احوالیغه حافظ خدا
تینماس ایردی ییغلاراپردی دمبدم
ریزشِ چشم پرآبی باراپدی
تیرِغربت دین تنی آماده ای
جان چیقاروقتی نیچوک بؤلغای ایمان
انگااؤلماغ کوه دین دشواراپدی
تیتراراپردی جسم وجانی مثلِ برگ
توکاراپردی دیده سیدین جویخون
وای اوشل روزیکه ایمان تاپسه زوال[۵۸۱]

---

[۵۷۸] خواه کافرسن ویاکه آرمنی

[۵۷۹] سبن هم

[۵۸۰] اول که حق تاپدی هم اکرام وجود
ایمن ایلارصدحوادثدن ودود

[۵۸۱] وای اوشل روزکه ایمان تاپسه زوال

گرچه یؤق اپردی عبادتدین کمَی
افزون اپردی دلده رِحلت نی غمَی
نی زن وفرزند،نی خویش وتبار؟
ییغلاراپردی آه اوریب بی اختیار
ترس حقدین کهربارنگ اپردی زرد
سینه سیدین جوش اوریب آه بدرد
غلبه قیلدی دلینی اضطراب[۵۸۲]
سیلِ محنت دین بدن بؤلغان خراب
(شیخ ابودردا)اَنی پیری اپدی
رهنماو پیرودستگیری اپدی [۵۸۳]
کؤردی احوالینی شونداغ رهبری
بؤلدی کون–کوندین حزین ولاغری
شیخ سوردی:ی دلی افروخته!
دردِدل هیچ ییرده یؤقدورسوخته
اولُ جواب ایدی:که کؤرماب مَن سرور
طاعَتیمدین هیچ تاپمایمن حضور
تیرآتسم بی مشقت باره دور
ایلگراغِ قویِسام قدم پست[۵۸۴]باره دور
طالعیم ِکه بؤلسه مونداغ واژگون
خسته من،من ییغلامایِ کیم ییغلاسون؟
رهگذرمَن مردکاریم ایشتراب
قیرق اوچ ییل بؤلدی مَنی ایلتمایدوخواب
بؤلغانیم یؤق خوف حشردین ایمنی
قیرق اوچ ییل کومابتوباشیم بالینی
شیخ اَیدی لارکه اَی(مُحمدتراب)
کیچه بارگین باحضوروپاک یات[۵۸۵]
خاطرینگاکپلماسون هرگزِملال
قیرق اوچ ییل لیق اویقونی بیرشبده آل[۵۸۶]
نفس گابیرگین لقمهٔ راحله نی
ترک ورداِیت جملهٔ نافله نی
یاتگین وبیغم بؤلیب مانندِ مست
سرگابالینِ نی بلندقوی،قؤیمه پست!
شام دین خُفتن غچه اوتوَزطعام
لقمه پُراپریگین ای شادکام!
هدیه یی بپردی اوزاتدی شیخ آنی
باطنیغه تیکدی غیب دین دیده نی
قیلدی طیاری طعامی صوفی هم[۵۸۷]
کؤپ ییدی خوب یاتدی اولُ ثابت قدم
یاتیب اپردی غیب دینِ کپلدی ندا
ایزله درگاهیمنی ای مهجورراه!
بارگین پیرینگااَیتگین سن مونی
بؤلمسون بویؤلده دزدرهزنی
بؤلسه مفلس راغ دل،غیرگاکپتار
بیرایما بیرله ایمان قؤلَدین کپتار
طرفه نازکدورطنابِ اعتقاد
اعتقادینگ صاف قیل ای نیک ذات
طالبی هرخوی کؤرسه جان بیلور
خوی پیرنی کُونی هرایمان بیلور
مونده گرچه تاپمسه روح[۵۸۸] حضور
تانگلاگوریده مَلک لاراورگاتور
گوری نوردورظاهری بیرتوده خاک
کؤرلاربیلمسه لارانگانی باک؟

---

[۵۸۲] یکسره آلدی دلینی اضطراب

[۵۸۳] رهنماوپیردستگیری ایدی

[۵۸۴] بیت وزنی هم قیسقه ضمنیگه قافیه لرهم بیر–بیربیلن ماس کیلمیدی

[۵۸۵] کیچه بار اوییینگده وایت یخشی خواب

[۵۸۶] کیچه

[۵۸۷] قیلدی تیارهرطعامنی صوفی هم

[۵۸۸] روحی

کارِکامل نی نی بیلسون حیله گر؟ حیله گربیردم ده ظاهرده قره ر
بعضی لاربار‌دورکه مثلِ آفتاب باطنی آفتاب وظاهرده خراب
بعضی لاربار‌دوربویؤلده کم طلب ظاهری طالب وباطن بی اَدب
چون اَلارنینگ مقصودی بیرتکه نان سیربؤلدی یادیغه کیلمسِ ایمان
مبتلای نفسِ سرگردانِ دد اول مریدمقبول دیمسدوراَنده رد
مثل کرگس دورکه مسلوخ خِواردور صورتی محشرده مثلِ ماردور
ای برادرسقله اخلاصینگنی سن اؤلسنگ اؤلگین،کیتگین اخلاصینگ بیلن
خانمانی کوزیغه مثل چبین مردایریلماس که بیردم پیریدین
پیرگالازم دودولت بخشلاسه همچنان طالب گانسبت بخشلاسه
بؤلسه چون پیرومریدکؤنگلاکی چاک بیریقادین باش کوترسه ایکیّ پاک
بؤلمسه اؤزیغه صدقی رهنمون پیرنی اول سرگشته هرگزقیلماسون

حکایه:

خانقه ده (شیخ احمد نَامقی) اؤلتوریب ایردی چوقطبِ برحقی
ناگهانی پابرهنه بیرِ گدا آه سردی تارتدی اول صَاحب کلاه
دیدی امابی بضاعت من بوکون مثلِ کودک یؤلغه قالغانِ من بوکون
آه اورادی شایداول غوث انگلاسه مرحمت هم مهربانلیک اَیلاسه
ناله قیلدی ییغلادی چشمِ پرآب سینه سی ماتم بیلن بؤلدی کباب
شیخ ایدی:دلنی قیلدینگ بیحضور آه سردینگدین منگااندک گپور
آه اما من گپورمایمن سیره طالعیمدین کونده اَیلارمن گله
مِن گپورسم عالم وآدم کؤیار دفترآچسم اَلدیمه اَدهم کویارَ
مِن گپورسم طاقت ایتماس کوهِ قاف آسمان اَلدیمغه بؤلغای صدشگاف
من گپورسم اورتانورکُل زمین زهرنی کامیمغه قیلغانمن شیرین
اول زمان آچدی که ناپیدابؤلای آرزوم دورملکِ رومگاشاه بؤلای
شیخ ایدیلارکه:همت سنده یؤق! پست همت سن که غیرت سنده یؤق
سنگاکیم اَیدی شهنشاهلیک تیله؟! مونده کیلدینگ قرُب موسی لیک تیله
بیزنی خلق دین گنج نورانی تیله دمبدم اَسرار ربانی تیله
مونده کیلدینگ قرب الیاسی تیله پست طلب کؤپ بؤلماگین خاصی[589] تیله
پادشاه لیک نارسابؤلمق اپرور ایکّی عالم ده گدابؤلمق اپرور
مونده کیلگین من سنیِ شاهی قیلای عدل اَیلای خلققه انصافی قیلای[590]
بوسخن نی انگلادی اول مشت پر بازچون بسیارقیلدی چشمِ تر
حالی شول کؤنگلومده دوربس آرزو شاه بؤلسم ملک روم گاروبرو

---

[589] بوبیتده هم(لفظی قافیه)ایشله تیلگن

[590] اؤزبیکستان نشریده قؤییده گیچه کیلگن:نورحقنی سینگه همراهی قیلای

اختیاریم شولکه اوصافی قیلای
هرکیشی نی کیفیّت دین بودی بار
آرزودین تیترادیم مانندبید
بنده اؤلدوربؤلسه کیم اَمیدوار
همتی درجوش کبلدی شیخ نی
نقدیم آلدیم[591] وایمانیمنی تیلای
مقصدیم شولدورکه شاه محتشم
دبدی ببردیم قطبِ اوتادی تمام
دبدی نقدتیکدی منگاحالایقین
من طلب قیلدیم که سندین پارسا
شیخ اَیدی لارکه:ببردیم هم مونی
دبدی من ببردیم سنگاتخت سریر
دبدی بازم مقصدیم بارآنقدر
گرچه تیکدی سنگابوتخت وسریر
شیخ اَیدی:من عذابینگ ضامنی
کُل احوالینگغه چون ضامن منم
شام نی اوتکاردی لارغوث زمان
من بوتیل بیرله که انعام اَیلادیم
غیب دین کبلدی قولاغیغه ندا
من سنی قیلدیم که صاحب اختیار
حالی هم کم ببردینگ اوُل بیچاره گا
بؤلدی خرسندبازاحمدژنده فیل
شیح اَیدی لارکه ای افتاده لار!
اوُل گدااَیدی منی کوته لیگیم
هرزمانی بازبغریمنی تیلای
شیخ اَنی خلوتغه آلدی لارمگر
کشف بؤلدی کوکسیغه رازعلوم
بس بولم[595] باردی اوشل کون پادشاه

عدل اَیلای خلققه انصافی قیلای
قطب دین هرکیمنی بیرمقصودی بار
راه نومیدی ابمس قیلدیم امید
شاد بیرلطف ایله شه قیلسه چکار
بارگین روم نی سنگابببردیم دبدی
ایمدی من اسراربانی تیلای[592]
اولیاًبؤلمای سیره قویمای قدم
شیخ نجم الدین مقامی بیردوام
ایمدی اولادیمدین اَیتگین راه بین
تا قیامت بؤلسه نسلیم اولیاً
غوث لیکنی سنگابببردیم ای غنی!
سورمسون گورده سوال منکرنکیر
آیته بیرسم عرش گاسیغمس سربسر
کُل اُمت دین بورون جنت گاکیر
روزمحشرده حسابینگ ضامنی
اصل بیلسنگ لیک مرشدینگ [593]منم
دبدی ای:یارب خدای رازدان!
تقلیدیم نی تحقیق ایتگین یاکریم
غم ییمه من سنگابارمن آشنا!
سنگابببردیم فیضِ درشاهوار
لطف قیلگین سینه سی صدپاره گا
ایمدی منهم موسی یم همچون خلیل
بی توقف تورمه ایمدی روم گابار
سیزگامعلوم دورسوزوم بیل مستقیم
مقصدیم شول اسم اعظم[594] نی تیلای
اسم اعظم انگاتعلیم ببردی لار
ایرته دین پیشین گاقالمای باردی روم
اوتیب ابردی دنیادین اوُل نیک خواه

---

[591] ینه اوشه ییرده:آلدیمده

[592] بوییرده قافیه لر بیر–بیربیلن ماس توشمه گن

[593] بوبیتده قافیه قاچگن

[594] بوبیتده هم قافیه لر ماس توشمه گن

[595] بول هم

تل خاکی نی طلاقیلدی دلی
اول زمان اَیدی که ای قوم صفا!
خلق اَیدی لاربسِ اوصافی یۆق
دیدی حالامست من مانندشیر
عالمی بارابردی سرّدین باخبر
ای چوسندین بوی هنگامی کیلور
جملهٔ خلق اَیدی لارای نیکنام
جمله خالص نیّتی نی بیلدی لار
هرکیشی دربارشه گابارابدی
کونده بۆلدی اوّتوزاوچ مینگ اولیا
ایللیک ییل اولشاه تختگااۆلتودی
کیتدی دنیادین اوشال شاهِ جهان
سنگایۆق همت بویۆلده ایجَگر!
کۆرسه لر(آفاق)و(انفس) پیش وپس
مردکیرک تادلغه قیلغای ذکرِجان
بس اَلارنی آهینی آیات بیل
یتکورورمقصودینگابس یخشی پیر
هیچ وقت نرم بۆلمه دی سنگین دلیم
مردبۆلسنگ بۆلِ بودریاغه یقین
یاالٰهی درگهینگامَن گدا
حالتی بیرگین که حقدین دَم اورای
صولتی بیرگین که جسمیمغه یقین
طاعتی بیرگین که دایم بی ریا
دولتی بیرگین نشانی بۆلمسون
خلوتی بیرحقِ بیله اَیلای سخن
دیدهٔ بیراوُل مکرّم نی کۆرای
همتی بیرغیرلارنی ردقیلای
مهلتی بیرمرگدین ایمین [598]بۆلای
جذبه یی بیرمست ناکامی بۆلای
خلعتی بیرمثل ابراهیم ولی

بعدازان روم خلقی نی کُل چرلادی
شاه اَیدی کیم بوملک گاپادشاه
ملکیمیزگاصاحب انصافی یۆق
خلققه اَیدی ملک روم نی منگابیر
اَعلم روم و امام و معتبر
بوی شیخ(احمدِجامی) کیلور
چون خدایتکوردی بیزگابوامام
شاه اورنیغه آنی اوتقوزدی لار
معرفتده بس ولی سرشاراپدی[596]
پادشاه نی خذمتی دین جابجا
هیچکیمدین بیرفلوسی آلمه دی[597]
تاکیتاروقتیده اول تاپدی ایمان
کیمکه مرشددورهمه دین باخبر
معنی لیک خلق ذرهٔ کۆردیم دیمس
آهی بیرله ییرگاتوشمس آسمان
بۆلمسون کۆنگلونگاهرگزقال وقیل
اوّل وآخرده بۆلغای دستگیر
هرزمانده معصیت دورحاصلیم
نامقی دیک خلق نی شاه ایلاگین
شهردلغه بازاۆزینگ قیل پادشاه
خاک جسمنی نوح دیک برهم اورای
نُه فلک نی اوستیغه من سیغمایین
قیل مَنی اَدهم صفت مونده فنا
آخرتده تاکه بۆلغای رهنمون
دایمایانیمده تورسون انجمن
هرزمانی عرش اعظم نی کۆرای
جمله خلق نی صاحب خصلت قیلای
دایماسردفترمجنون بۆلای
شیخ العارف شیخ الاسلامی بۆلای
نورقیلای بالکل مدینه نی کلی

---

[596] معرفتده بس دلی سرشار ایدی

[597] قافیه لر بیر– بیربیلن ماس کیلمیدی

[598] مامون

وسعتی بیرایکیّ عالم نی یوتای
قوّتی بیرمثل ادریس دیک بؤلای[۵۹۹]
ساعتی بیرابتدادین واقعه
آلتی آیلیک یؤلدین آوازِعُمر
بوسببدین مصطفی نی اُمتی
ختم بؤلدی بس حقینگامکتوبات
اصل بیلسنگ نورجان دورتربیت
مملکت دورآری هرقربینگ دمی
ثابت و ناظرهمه بؤلدی تمام
ظاهروباطنِ همه پر[۶۰۱]بؤلدی باز
جوش دریادُورانی کؤنگلیده چون
احمدجامیگایبتدی بؤل مقام
پرده دارعرش اعلی بؤلدی اوُل
هرطرف دین کبلدی فتح انجمن
حج گابارورابردی سلطان ژنده فیل
روحی باراپردی ازلدین سرفراز
حجِ بجاکبلتوردی قیلدی کؤپ دعا
حجّ تمام ایتدی اوشال صاحب نظر
بؤلدی بیطاقت دل افسرده سی
کعبه دین عزم ایتدی باردی شهرِجام
کبلدی منزلغه پدرنی تاپمه دی
دبدی یارب یؤق ابدیم منزلده مَن
انگلامای قالدیم وصیت اِیتگانین
مَن سِینی مشغولینگ ابردیم یا آله
ای مَنی عِرضیمغه یبتگین ای جلیل[۶۰۳]
تاقیلای مَن سرگذشت لارنی بیان
چون نداکبلدیکه یاشیخ ژنده فیل!
هرکیشی مونده مسلُم بؤلمه دی

بازدرگاهیغه امیدی توتای
اوّل وآخرنی بیرایلای تمام
هم عمردین الجلیل یاسارعه
سارعه گوشیغه بپردی خبر[۶۰۰]
بلکه هرادناسیدورمثل عیسی
جمله امت گاخدا بیرسون نجات
گوهرهفت آسمان دورتربیت
پُشت ناخن ده کؤرارلارعالمی
روحی بؤلدی عرش اعظم گا امام
اؤلتوریب قؤپسنگ چوتکبیربؤلدی باز
مونده چون محرم ابمس صبروسکون
جوش اورارابردی اوشلِ صاحب نظام
راغب(اِنافَتحنا)بؤلدی اوُل
قیلدی اول(نَصرمِن الله) دین سخن
چرلادی اول قطَب نی،رب الجلیل
کعبه کبلدی ژنده فیل گاپیشواز
آه آتش باراپدی چون کیمیا
آته نگ اؤلدی دیب انگاکبلدی خبر
یادیغه توشتی پدرنی مُرده سی
انگاهم قرب باراپردی هم مقام [۶۰۲]
قبله گاهِ تاجِ سرنی تاپمه دی
قیلمه دیم اوُل قبله گاهیمغه سخن
قبله گاهیم بؤلدیِ همرنگ زمین
قبله گاهیم دین منی قیلدینگ جدا
قِبله گاهیم نی شووقتده زنده قیل
مَن آچای آلدیغه بیر–بیرداستان
سنگاقرب بپردیم پدرنی زنده قیل
تامُسلم بؤلمای آدم بؤلمه دی

---

[۵۹۹] اوزبکستان نشریده:قوتی بیرمثل ادریس دیک مدام

[۶۰۰] اوزبیکستان نشریده»سارعه نی کوشیغه بپردی خبر

[۶۰۱] بیر

[۶۰۲] اونگه هم قرب بارایدی یو وهم مقام

[۶۰۳] سبن،مبنی عرضیمغه یبتگیل ای جلیل

تیکمه دی هرگزمشامیغه بوبوی
خوی اگردنیاگاتاپسه تبدیلی
بوسبب دین اَیدی لارِگنج امین
لیک اگردریابویؤلده اِورسه موج
بارک الله چون دل پرشوریغه
یؤلده بارگونچه قیلوراِبردی سخن
اَیتوراِبردی بوسخن نی ناگهان
قطره لارنی همچنان دریاقیلای
بیرنفسِ ده یبتی دریانی یوتای
قطره مِن گویاکه عمانی منم
اؤلم مِن،اؤلم مَن،آخرِم
گلخنم مَن،جوهرم مَن،گلشنم
کوهِ هامونِ مَن،جهان گاسیغماگان
چون کهِ مندین دورهمه(شق القمر)
موسی مِن،هم آدمِم،هم داودم
واصلم مِن،کاملم،مِن عاقلم
صابرم مَن،ناظرم مَن، حاضرم
قدرة الله منگاظاهرده بشر
صوفی صافم کمالیغه نی کم؟!
رازاِبشیتدیم صددلیل دین تاشقاری
منگاقاچگین کیم کِمالاتیم نی کِؤر
شبهه دین پاکیزه مَن بیشبهه مَن
اَیدی صوفی:بارک الله العظیم!
اوّل وآخرمنی قیلگین طلب
اول آدم اِبردیم وکِبلدیم چونوح
چون نسب بابیده ابراهیم ایمم
موسی مَن قیلدیم بوکون رازابتدا
چونکه عیسی مَن مدام بیننده یی
مَن سلیمانم که شادَروان راه
گرچه ظاهردوربویؤلده معیوبم

تاکه تبدیل تاپمه دی دنیاگه خوی
پشه اَیلارمونده دعوی فیلی
مخفی قیلدی لارچشم نی خصمیدین
اوتکارورصدقرن مونده فوج–فوج
چرخ اوریب باردی پدرنی گوریغه
همچنان وقتیکه خلوت انجمن
مَن محیطِ اعظم و نورِعیان
چوب خشکنَی صاحب آهنگ قیلای[۶۰۴]
جبرییل گاراه مخفی کؤرساتای
جمله نی جنبیده جانی منم[۶۰۵]
باطنم ،نورقدیمم،ظاهرم
کاهرم[۶۰۶] کانم عجایب روشنم
شمسِ نورم آسمانغه سیغماگان
هم(اَحد)من همچو(احمد)من نگر
روح پاکم عیسی ام ،ناموجودم
مژده بخش عرشِ من،دریادلم
طاهرم من،بالغم مَن،شاکرم
همیتمِ باریچه عرش نی کویدوره ر
قبله مَن گِردیمده دور یوزکعبه هم
علم تاپدیم قال و قیلدین تاشقاری
هرزمان انوارحالاتیم نی کؤرِ
حالی حاضرقدسی لارگا قبله مَن
صوفیلارغه لازم ایرمس دورجحیم
باادب بؤل باآدب بؤل باآدب
مَندین ایزلانگ لارمدام فیضِ فتوح
کعبهٔ نور بقا دور دایمم
داودم سینمده دورکانِ عطا
سایهٔ پاکیمدن عالم زنده یی
اوّل وآخرده بؤلدیم پادشاه
صبر بابیده مثال ایوبم

---

[۶۰۴] چوب خشک نی صاحب آواقیلای

[۶۰۵] جملهٔ جنبنده نی جانی منم

[۶۰۶] گوهرم

جان بیروروقتیده بارمَن ذکریا همچویحیی مَن مُدام کان عطا
عِشق بازاریده من مثل شعیب سینمه دریایِ نوردین علمِ غیب
مِنده دورعالم نی ایمانی همه جانِ عالم مَنده دورجانی همه
مَن همه نورجهانم بیشکی مَن همه کونِ ومکانم بیشکی
گاه بؤلسه هم صواب وهم خطا گاه عاصی مَن گهی ده پادشاه
بحرمن سینه مده دورجیحون چه جوش تاابددریاصفت بؤلمم خموش
هِمچنان دریای بی پایان اَرا مست ومستغرق اِبرور من بارِها
مَن نهنگ مجمع البحرین مَن همچنان بیِ رنگ نورالعین مَن
آسمان بؤلَسه باشیمغه آسیا جوش اورارمَن همچوقلب قل کفا
اولکه جاندین قؤل یودی مَنده کیلور جانِ عزیزتوتگان کیشی تاپمس حضور
دارمنصوری گران معراج عشق تاسنی باشینگاقویغای تاج عشق
یعقوبم یوسف یؤلیده نوحه گر یوسفم زندانی لارگاهمسفر
یونسم منزلگهیم بطنِ نهنگ آرتسه لارعالمنی بؤلمم دلِ تنگ
جان بیرورده همچنان جرحبیس من جنت الفردوس ارا ادریس من
ناقه الله تاپگان اِول صالح منم همچنان آئینه دهِ واضح منم
هِمچوذوالکفل مَن وِصاحب منظری عشق سبحانی مَن عالم دین بَری
مَن محمدمن،ابوِبکرمَن عمر! همچوذوالنورین حیدرمن مگر
زهرلاریوتدیم حِسن دیک اؤلمه دیم چون حسین اؤلدیم ونابودبؤلمه دیم
معرفت باییده مَن موسی رضا هم نقی وهم نقی وهم عیسی
کیفیّت ده باقرم بریانِ عشق معِصوم وپاکم که سرگردان عشق
موسی ایزلاب طورسینا باره مَن سَن طواف کعبته الله باره من
منزل پاکیمغه یبتماس جبرئیل ژنده فیلم،ژنده فیلم،ژنده فیل!
کوه هامون نیِ برافگنده قیلایِ صدهزاران مرده نی زنده قیلای
لقمه بخش مَن هفت گردونِ مَنده دور هرکیشی سایه منی کؤرسه زِنده دور
جوش اورارهرلحظه توفانیم مَنی جمله دین فارغ اِبرورجانیمِ مَنی
کشتیِ همت گاکیردیم سربلند عرش نی اوستیغه سالگانمَن کمند
دیده دَرمن ایکّی عالم دین سوی چون که همسایه م رفیقیم مُصطفی
همچوعزراییل غه جان بیردیم بوکون خضروقتدورمَن همه گارهنمون
همتیم باردورکه همچونِ کوهِ قاف آهیم ایلاریبتی دوزخ نی شِگاف
قطب وقت من قطب مَن هم شیرمَن عالِم و بحر بقاغه سیرمَن
شونچه اَیدی قبریغه قیلدی نگاه اوُردی چون گورپدرنی بیرعصا
چون تیریلدی قبله گاهی دفعتن[۶۰۷] ایکیّ تن بیر–بیرگاقیلدی لارسخن

[۶۰۷] دفعتاً

دیدی باباوُل جهاندین نی خبر؟ سّرپاک لامکاندین نی خبر؟
کهنه اپردینگ ایمدی بؤلدینگ پاک نَو ایکّی عالم سنگابؤلدی نیمِ جَو
جان بابازنده قیلدی بِؤل رضا یؤلده قالغان لارگاقیلغیل بیردعا
راضی بؤلگین تاکه من خوشنودبؤلای هم مقام جانیده محمودبؤلای
اوُل جواب آیدی که اپردیم باحضور هرزمان لبیک دیردی چون غفور
چرخ اورِایدیم تحت عرش گاباحضور ایکّی عالم دین منکابه اپردی گور
مونده سن کپلتوردِینگ ای عیسی نفس کپلماسون دنیاغه هرگزهیچ کس
بیردعاقیلغیل که مَن بازم[۶۰۸] اؤلای همچنان حورلاربیله همدم بؤلای
شونچه دیدیِ واوزیلدی جانِ پاک اصلی خاک اپردی بؤلیب همرنگ خاک
هرکیشی بوقُرب گایپتی خاک دور ایکی عالم دین وجودی پاک دور
کیمیادورتنده گی جانی همه نور توحید دِور ایمانی همه
ختم بؤلدی حقینگابؤل مکتوبات تشنه لارگامَن توکای[۶۰۹] آب حیا

حکایه:

چون ایشیت بوسوزنی ای(عبدالمجید)! (خواجه نجم الدین) گاباراپردی مُرید
چون عبادت بابیده کاهل اپدی آری اوزنفسیغه کؤپ جاهل اپدی
قیلوراپردی پیرلارنی امتحان نفسی باراپردی نهنگ لاردین کلان
کاروباری یخشی لارنیِ صحبتی تیکمس اپردی انگا آزادی خطی
باش اورارابردی که سن دلشادقیل بندهٔ امرینگ دومَن آزادقیل
پیتکورایمدی مَن پیتورِدوم دست وپا وقت تنگدوردستگیریم سن خدا
اول وآخرِسنی توتگان منم منزلیمنی قیل بوگون لوح وقلم
شونچه آیتوردی وناخشنوداپدی فیض رحمت اوستیده مضبوط[۶۱۰]اپدی
علم باراپردی هزاران فتنه جوی اوُل تکبرکوچه سیغه تندخوی
بؤلمه دی هرگزمیسرعلمِ حال تاپمه دی اوُلِ مجتهدیدین کمال
تیکمه دی هرگزمشامیگابومُشک قالدی آخرتربیت دین بسکه خُشک
فعلیدین شایسته پیرتاپدی خبر دیدی کم قیلدینگ بویؤلده چشمِ تر
ایِش تمام بؤلماسدِوجاندین کیچمسنگ ترک ایلاب خانماندین کیچمسنگ
سن اؤزینگ بارسن یمانلاردین یمان قیلمه درویش لارنی مونداغ امتحان
بهره ایزلارسن اؤزینگنی نیست قیل کپل بویؤلدین بهره سیزکپتمه بخیل
بؤلمه بوویرانه ده زاغ وکلنگ یؤلده رهزن کوبتومانندنهنگ
کونده نفسینگ بیرله مینگ قتله اوروش کارتقلیدیؤقتوکاراهلِ هوش

---

[۶۰۸] قیته

[۶۰۹] بیرای

[۶۱۰] قافیه لربیر–بیربیلن ماس کیلمیدی

چون ملایم رُوبؤلورخلقِ زمان
کؤرباطن لارنی مثل باربِیل
کِبتاردوردنیای فانیدین خَسیس
اول نیسود قیلسون ایشیتسانگ قیلماسنگ
وقت اویغاندینگ واوتدی روزگار
نی مسلمان دورکه نی فرعون دور
کیمکه اهلیدین سرنی پنهان ایلادی[۶۱۱]
گنج نی نا اهل آلدیغه کؤپ ساچماگین
کِیمکه پیردین قاچدی اول آدم اِبمس
سن مونیدبک روح نی دوزخی بیل
یؤلده شیطان چونکه دلنی بوزه دور
اَیتادوربیهوده معنی لارانگا
طالب صادق بویؤلده خوب کیراک[۶۱۲]
بو زمانه خلقی دور مانندِ دیو
شیخ اَیدی لارکه کؤپ دلَ سخت سَن
یخشی طالب وحشی دورطوطی صفت
هفته اوتمای اؤلدی اوُل بدبخت شوم
ای برادرپیرگابؤلسنگ روبروی
صاحبِ اخلاص خلق نایاب دور
بیردی پیغمبرحقیقت دین خبر
پیربیلورجنت درخت نی بارینی
آلدیده خضراوچراسه قیلماس نظر
بیرنفس بؤلمس دلی پیردین جدا
خاطریِ وسواس بؤلماس چون آنی
بؤلسه مُفلس راق دلی غیرگاکِبتار
بیلماگان ایشینی قیلِماس هرکیشی
اول گمان ایلارکه مَندین باشقه کس
گرچه ظاهربؤلسه هم یؤل ایلگراغ

قؤلغه قتیغ اوچراماس هرگزییلان
چون آلارنی صورتین دیواربیل
قؤلغه آلمای باره دوردرنفیس
که بویؤلنی راه اصلین بیلماسنگ
قیده کِبتدی عمرهای بیشمار؟!
روزگارخلق چندین لون دور
اؤزینی چون نسلِ شیطان اَیلادی
تیپسه لارباشینگاپیردین قاچماگین
روحی بؤلغای تانگلامحشرده مگس
همنفس یؤق کیمغه اَیتای دردل؟
رشتهٔ طاعت نی قؤلدین اوزه دور
قصدی شولدورقیلسه بیر–بیردین جدا
کشتی چون دریاده دورلنگرکیراک
دایما قیلغان ایشیدورنگ و ریو
صحبتیم گاکِبلماگین بدبخت سَن
قؤلنی پیردین اوزماگای صاحب نِیّت
گوهرایمان نی قؤلدین قیلدی گم
بؤلمه اسب بدلقم[۶۱۳]دبک تندخوی
روحی عرش نی اوستیغه ارباب دور
صدهزاران خلق دین بیرته چیقر
هیچ اوستاکج دیماس دیوارینی
عرشگاچیقان بؤلسه هم پیرنی کؤره ر
کِبسسا لار باشینی پیر گا آشنا
روحِ اخلاصی حقیقت گاغنی
بیرایمابیرلن ایمان قؤلدین[۶۱۴] کِبتار
یاقماگای اوُل ییریغه قیلغان ایشی
چون اؤزیمدین اوزگاپیرنی یوخلامس
دلگااَیتوراوزگالاردین من ایناغ[۶۱۵]

---

[۶۱۱] کیم اهلدین سرنی پنهان اَیله دی
[۶۱۲] طالب صادق بویولده سرکیراک
[۶۱۳] لگام
[۶۱۴] بوییرده هم قافیه بوزیلگن
[۶۱۵] ایناق

اوُل مریدنی خوابگاهی آتشی
پاک بؤلغان سؤنگ سیره بؤلدیم دیمس
اولکه ارزان آلدی اول ارزان ساتار
بؤل جهان شب دوروبی خورشیددور
دل بلاسیدین بتریؤقدوربلا
یاآلهی عاقبت محمودقیل
جویبارمولویدین بهره بیر
اَیته بیرسم بوسخن بؤلماس اَدا
دفترآچسه عارفِ شیرین کلام
تاکی اَیتای گوشَ کرلارگاسخن؟
گربؤلایدیسنگ حقیقت گایقین
یخشی لاردین کؤپ یتاردلغه شرف
اهلِ دنیااشنای نانی دور
کیمکه بؤلدی همزبانی دین جدا
وادریغا(شمس تبریزی) قنی؟
دولت اقبال دلشادی اِیرور
هرکیشی ایمان نی قدرین بیلمه دی
سدراهی بؤلدی چندین خاروخس
عالی همت لارخداهمسایه سی
یؤل گاسالدی لارهمه نی پاکباز
بوسببدین اَیدی لارچون مولوی:
«پاک کن اول ضمیرِخویش را
قیله دورطغیان نفسِ سرکشی
گرچه دریایوتسه هم تویدیم دیمس
مردتاریک شب ده قنداغ اوق آتار؟
کیمکه نوطالب دوبرگ بیددور
چونکه دل دورعقل بیلان نا آشنا
(مولوی) نِی روحینی خشنودقیل
تابؤلای من نوروحدت بیرله سیر
تامقام نفخۀ یوم الجزا
یوزقیامت اوتسه بؤلمستورقیام
هیچ حرفی قالمه دی اَیتیلماگان
صدق بیرله بؤل،منافق بؤلماگین!
پیرنی قدرین نی بیلسون ناخلف؟
اهلِ تقوی آشنای جانی دور
صدنواتاپسه هنوزم بینوا
حیف عمراوتدی شکرریزی قنی؟
گوهرایمان خدادادی اِیرور
مکرشیطاندین دلی اَیریلمه دی
جامه بیرلن صوفی بؤلمس هیچکس
توشمادی احمدنی عرش گاسایه سی
سرّگا محرم یؤقتوبیراهلِ مجاز
قطبِ ربانی وغوث منتهی:
تابدانی سرِّهردرویش را»

(اؤچینچی دفترتؤگندی)

بسم الله الرحمن الرحیم

کیمیالر قسمی

مصنف:
باباعبدالرحیم مشرب

تؤزه تیب قبته نشرگه تیارلاووچی:
محمدکاظم امینی

بیرینچی کیما:[۶۱۶]

ایسیزعمرینگ که عالمده فنادور وفاداریم دیمه دنیا بلادور
بوحسرت خانه دین چالاک چیقسنگ بویؤلده پاک کېلدینگ پاک چیقسنگ
همه نی خوفی کېتماقدورهمیشه خزان کېلسه قوروگای برگ و ریشه
بویؤلده چابک و ثابت قدم بؤل عدم دریاسیغه کیردینگ عدم بؤل

حکایه:

دېدی بیرصوفی [۶۱۷]ای عالی همت کېتاروقتینگده قیلمانگمی وصیت
اوشال غوث زمان اول صوفی پاک کېتاربؤلدی جهاندین اول به ادراک
هزاران جان فدای ختم نامینگ جهان مشتاق بیرشیرین کلامینگ
بوقالغان لارهمه وابستهٔ غم توکاررخساره لاردین اشک برنم
جهان استادی سن یخشی به تمکین بؤلارنی بهبودیغه دفترآچگین
پسرهرچندبددور،بدکمالی پدرنی کؤپ اېرورکؤنگلی کشالی
نی محتاجی که کارآسان اېمس دور کیمی آسان بیلیب دوربولهوس دور
زبان آچدی اوشل صاحب هدایت من اوزکاریم نی قیلمایمن کفایت
بویؤلده مرکبیم لنگ،یؤل خواطر عبادت منده یؤق عجزیم دوظاهر
شوعاجزلیک بیله اؤلسم به یکبار قبول ایلاب کرم قیلغای موجبار؟!
انی ذاتینی چون واحدبیلینگ لر بویؤلده تکیه ذاتیغه قیلینگ لر
دیمنگ لاررهبریم غوث زماندور پیریمنی لطفی منگاسایه بان دور
اگرحق لطفی مونده یؤقدودستگیر چنان سیزلاردین هم عاجزاېرورپیر
مونیدېک ایدی اول غوث زمانی مبارک جسمیدین زودچیقدی جانی
همه ماتمده بؤلدی لارهلاکی قیلیب اول غوث وقت نی دفن خاکی
(امین الدین) آنی توش کؤردی ناگاه پیرینی کؤردی فردوس ایچره اعلا
هزاران حله کیېگان قالبی گا توروب دورمست کوثرنی لبی گا
سوال ایتدی(امین الدین)بیکبار نیچوک اوتدینگ خطردین غوث مختار
نی بؤلدی عاقبت طاعات کارینگ نیچوک سوردی سنی حاجت برارینگ
زبان آچدی اوشل پاکیزه کردار عملدین خالی اېردیم من گنه کار
سیه اېردی تمامی روزگاریم قبول قیلدی ایشیمنی کردگاریم
آقاردی مغفرت دریاسی درجوش گنه لاربؤلدی خاطردین فراموش
بؤلیب اول مغفرت دریاسیغه غرق بهشت کوثری نی قیلمادیم فرق[۶۱۸]
شوعاجزلیک منگااسباب بؤلدی شب تیره منگامهتاب بؤلدی

---

[۶۱۶] اصل متنده سرلوحه لرفارسچه بیریلگن اېدی،مېن اؤزېېکچه ده اؤگېردیم

[۶۱۷] دیدی بیرصوفیی: ای عالی همت

[۶۱۸] بهشت نی کوثری نینگ قیلمادیم فرق

قؤلیغه فیض الله،یارقیلدی
که بارسنگ ای(امین الدین) بیکبار
خدانی یادیدین اَیریلمسون لر
همیشه بنده گاباردورضرورت
بویؤل سرتاقدم پیچ وگره دور
باشینگ عرش گاتیکیب تورگانده ناگاه
بوسوزلارنی سنگااَبتدیم امانت
مثال کافرومؤمن که نمرود
اَلاردین انگلاب آلدی آنچه اسرار
همه یارِان لرینی اَیلادی جمع
دیدی من غوث باتمکین نی کؤردیم
کؤریندی منگااول خُرم نیکوکار
دیدی بس رفته لرنی کاری غم دور
نفس چیقدی دلی اوزجاده سیدین
عبادت بیرماگای بیردرداوچون رنگ
جهان انجامیِ دین جای گرامی
اگرعاقل دوسن بهبودیدن کیچ
سفرقتیغ وراهینگ گرچه عرش دور[۶۱۹]
عرش دور
همه مشتاق سَن دورایرته راغ یپت
بؤلارکیم زینت ایزلارجسم خاکی
بوسوزنی بیلدی اوچ یوزمریدزار[۶۲۰]
همه گاتوشدی شونداغ آتش تیز
همه گاگوهرمقصوددرکار
سنگادردبؤلمسه دل پرخطردور
جراحتلی کؤنگل گاای مُکرم!
بؤلایدیسنگ بویؤلده غرق انوار
بوسوزلارکیمیای اهل دین دور
خصوصاکیمیای دین بلنددور
ولیک آسان تاپیلمس شمعِ ایمان
الهی عاقبت محمود قیلگین!

یاپیب عیبیم نی اول ستارقیلدی
سلام اَیت قوم گازنهار!زنهار!
بویؤلنی خوفینی سهل بیلماسون لر
همه حق دیرلارهفتادودوملت
کیشی بیلمس کدامینِ قوم بِه دور
حذرقیل بؤلماگای سن رددرگاه
درست تاپشورگین وقیلمه خیانت
کیشی بیلمس که مقبول وکه مردود؟!
دلی ناگه بوکشف دین بؤلدی بیدار
اؤزی هم اورته ده اؤلتوردی چون شمع
اوشال جنت گا(نورالدین) نی کؤردیم
سلام اَیتدی سیلارگاغوث اسرار
اگرقان ییغلاسه هرروز کم دور
همه مست دورلعین نی باده سیدین
ایسیزعمرینگ عمل کم دور،لحدتنگ
کیشی سوزینی ایزلاروقت شامی
بودنیانی زیان وسودیدن کیچ
قدم قویگین که منزلگاهینک عرش دور

بودیواسبابینی یؤلغه قویوب کپت
تورارمحشرده همچون کرم خاکی
چنان قالب تهی قیلدی بیکبار
بؤلیب محراب ومسجدجمله خونریز
اثر لیک نالهٔ داوؤد در کار
کلام الله اوقوسنگ بی اثردور
یاقارقویغان سوغون البته اول هم
جراحت سیزطبیب اختارمه زنهار!
که بیغم بؤلماگین محشریقین دور
تمامی کیمیای لارمونگابنددور
جدل قیل نفسنی اؤلدوربؤل مسلمان
کپتارده بنده نینگ خوشنودقیلگین

---

[۶۱۹] سفرقتیغ اگرچه راهینگ عرش دور

[۶۲۰] اوشبو مصرعنی وزنی قاچگن

لعین ونفس سرکشدین پناه بیر
مشام جان نی قیل نوردین معطر
الهی تیره قیلمه خاطریم نی
اگرایلتای دیسنگ محشرگابیراوې!

ایکینچی کیما:

کېتیب بارورابدی سفیان ثوری
کۆریندی شیخ نی قدکمانی
سورایین سندین ای غوث مکرم
دېدی:باشینگاچون نشوونمایۆق
جواب ایدی اوشال پاکیزه کردار
اۆلاروقتیده قیلدیم من نظاره
چنان پراضطراب ابردی درونی
سوال ایتدیم اوشل پیردین من زار
دېدی کۆپ کولمه ایمانگه خطردور
من انگااَیتورابردیم رازمطلق
بوحسرت بیرله آخرچیقتی جانی
اوشل کوندین منگاشولکون الم دور
اَنی کۆردیم بلنددین پست گاتوشتیم
بلنددین توشسه هرکیم ساغ قالماس
شوعلت بۆلدی آخرسدراهیم
برابردوربودردپیروجوانغه
مبارک سینه سی دریای عُمان
عجب خوبلوق ده دایم شهره دورسن
بدونیکی چواَخردرگمان ده
عملنی گنجیدین کۆپ بۆلمه نومید
دیدنگدین خون توکیب باآبروکبت
سرانجامینگ بویۆلده تلِ خاکی
بویۆلده همچنان سفیان وقت بۆل
دلینگنی خالی قیل خوف وخطر دین [۶۲۲]
مشرف اَیلاگای خورشیدجانگا
قدی خم لارده دوربارِحقیقت

بومفلس لارگه یارب کیمیا بیر
بحقِ آلِ اصحابِ پیامبر
که شیطان چشمیغه یېتکورتیریمنی
دعاگوی تاپ،دعاگوی تاپ دعاگوی!

یۆلیغه اوچرادی اهل غروری
تمسخربیرله سوردی:ای فلانی!
یاشینگ چون بیستدین اوتگن یۆق قدینگ خم
سنی بوطرزکۆرماغیم روایۆق
منگابیرمرشدابردی صاحبِ کار
دلی ابردی بوخوف دین پاره- پاره
دلیغه جوش اوریب سیلاب خونی
کبل ای پیرمکمل نی حالینگ بار؟
که هرطاعاتی که قیلدیم ضرردور
اَنی چون رانده قیلدی آخری حق
قۆلیدن کېتدی اول شمع ایمانی
شوباعثدین قدیم بسیارخم دور
شووحشت بیرله نقصان تاپدی پُشتیم
تاپارعلت دلی بهراق[۶۲۱] قالماس
دوتاقدیم دومحشرده گواهیم
تیریکدورجمله خلق شمع ایمانغه
شودردبیرله جهاندین اوتدیِ سُفیان
که یاگوهرویاخرمهره دورسن
بۆلورمعلوم ترازوی میزان ده
سفرقیلسنگ جدل قیل مثلِ خورشید
شفق دېک چون کېتارده سرخروکبت
عطا قیلغا یموکین ایمان پاکی؟
همیشه غرقۀ بازارِبخت بۆل
اۆزینگ اۆلمایِ توزالگین بوکسل دین
یېتوشتورگای سنی اُول بوستان گا
یاغارپست ییرگادایم ابررحمت

---

[۶۲۱] بهراغ

[۶۲۲] بوبیتده هم قافیه قاچگن

اوشنداغ بحرگابؤلسنگ شناور
تیکاردستینگادایم تازه گوهر
دلینگ مایل ایمس رنگین سخن گا
بیلورباش چیرماگان سؤنگره کفن گا
که سَندین سربراورسه ذکرِتسبیح
یقین بیلگیل سلیمان تختی دین بِه
بشرطی مونده خاص الخاص کیلسنگ
بویؤلده صاحب اخلاص کیلسنگ
همه اندیشه دین دلنی اونوتسنگ
کوزونگ آچسنگ اوشل عالمنی کؤرسنگ
چنان دیدی اوشل پاکیزه اوستاد
کیشی زندانده دورهرگزایمس شاد
جهان زنداندومؤمن گاسرایی
یقین بیلگیل که کافرلرنی جایی
کیشی زندانده هیچ بیغم یورارمو؟
ایمان لیک قُل چوبی ماتم یورارمو؟
طلب لیک خلق نی تکراری کؤپ دور
بویؤلنی نوریدین هم ناری کؤپ دور
پراکنده کیشی نی جایی دوزخت[۶۲۳]
که ایلتما سدورجهان اَیوانیدین رخت
همیشه اِختاروربیغم نی صادق
خطرلیق یؤلغه بؤلمه بی موافق
مسافرسَن مسافرواریورگین
بومست لیک تارقامای هشیاریورگین
هزاران مست نی هشیارایتارلر
بویؤلده خواب گاهین نارایتارلر
الهی عاقبت محمودقیلگین!
کیتارده بنده نی خشنودقیلگین!
منوّر قیل چراغ جانیمیزنی
اؤزینگ عفوایلاگین ایمانیمیزنیِ
اگرمینگ مرته اِیتسام گوش کرسَن
دلینگ آگاه ایمس کردین بترسَن!
چراغ جان کیره ک مانندخورشید
انی روشن لیغی چون مثل [۶۲۴]ناهید
عزیز لار کیتدی آگاه سفربؤل
بویؤل نی عقبه سیدین باخبربؤل
قدم قویسنگ یورومه بی چراغی
که یاپیررهنماتاپ،عقلی ساغی
یقیلغان سؤنگره قؤپماغینگ محالی[۶۲۵]
که باردورشمع ایمان نی زوالی

اؤچینچی کیمیا:[۶۲۶]

حکایه:

سفروقتیده اوُل (داوؤدطایی)
کیتیب بیر غار غه آنی دوپاپی
که ایرغیب چیقتی اندین کلهٔ خشک
مشام شیخ گااندین تیکیب مُشک
نهان ایلاب ایدی حُسن اِلهی
بومنزل شیره مردنی خوابگاهی
یتوشتی سمیعیغه اندین بیرآواز
اوشل گوردین ایکان بوانگلادی راز
دیدی آهسته یورایشیخ مختار!
سفرده مردبؤلماسمی خبردار؟
که مینگ ییل کعبه گاتیکدی بوباشیم
آقیب چون ۷۳ییل کوزده یاشیم

---

[۶۲۳] دوزخ

[۶۲۴] اَنی روشنلیغی مانند ناهید

[۶۲۵] ییقیلغاندن کیین قؤپماق محالی

[۶۲۶] ۲نچیٍ ۴نچی کیمیالراره سیده،۳نچی کیمیاکؤرسه تیلمه گن،احتمال کاتب خطاسی بؤلسه شواوچون بوبیرده متن مضمونیگه کؤره اجره تیب کؤرسه تدیم

ییگیرمه ایکّی مبنگ غوثِ مُکمل
کؤرینگ اوُل قدرت رازِالهیِ
اگراعمی منی باسسه غَمیم یؤق
قدردان لاراوزاهلین خوارایتارلار
قرانغوباسدی خلقنی وهم دایم
سنیدبک شیخ وقتدین بوعجب دور
بوییرده منتظِردورنیچه موری
مباداقورقه مَن بیراَه تارتگا ی
بوسوزنی ایشیتیب اِول شیخ(اوِتاد)
دبدی شرمندهٔ دوِکَون ایکان مَن
جهانگااورگاتیب من رازایمان
باشینی قویدی قبرستان گا اوُلدم
کِه تااوچ کونغچه اوردی باشینی
مُشقت بیرله مقبول بؤلدیِ آهی
ندایی انگلادی حق دین معین
اوشنداغ شیخگابؤلدی لغزشِ پای
چنان مرگ آلدیده کؤپ بیخَبرمیز
سقال آقاردی،تیش توشتی بغایت
عزیزی [۶۲۸]عمربی سررشته اوتدی
که باقی قالمه دی مرددوراندیش
همه آواره سرگردانی بؤلدی
عجب رسمی که خلوتگاه دوران
غرض قیلغایِ که یعنی بیرنمودیِ
نظرده چون سنی کؤریِ قیلیب مَن
یتیم لیک اورگان اوُل مُصطفی دین
کیمی که دست اوریب نومیدکبلدی
تمام آلدی بارینی ملکینی دیو[۶۲۹]
قؤلونگدین کبتدی اسباب ترازو

هِمه مَندین تاپیب دورروحی منزل
مَنی دبک مردبؤلدی تحت پایی
چنان دلگیرایمم دورماتمیم یؤق
بیلیب (منصور)نی بردارایتارلار
پسرمونده پدراؤلدورسه لازم
بویؤلده یورماغینگ ترک ادب دور
که هربیرمورنی کؤنگلیغه شوری[۶۲۷]
جهان نی بارینی کؤنگلیغه آرتگای
باشیغه خاک لارِنی قیلدی برباد
هنوزم بؤلسه مَن فرعونِ ایکان مَن
هنوزنفسیمنی قیلماب من مسلمانِ
توکیب چندان اَنیدبک دیده دین نَم
کوزیدین خون بیله توکدی یاشینی
که غیب دین عفوقیلدی حق گناهی
کؤتارباشینگنی که بندم دبدیم مَن
بیزینگدبک عاصیلارنی حالیغه وای!
که عمراوتدی بویؤلده بی اثرمیز
هنوزکؤنگل ده یؤق وهم قیامت
جهاندین تورمایین عارف که اوتدی
مگس دین اوزگاهرگزقالمه دی بیش
بویؤلده جان خلق گمنامی بؤلدی
بویؤلده نان طلب کااوُل بیرورنان
دماغی خلقدین تارتغایِ چودودی
ترددّقیل سزارواجحیم سن
جدل قیلگین قوروق قالمه دعادین
اوشال خفاش بی خورشیدکبلدی
زودآگه بؤلمه دِی اول مردگالیو
لعین قیلدی سنی مغروربازو

---

[۶۲۷] که هربیرمورنی بارکونگلیغه شوری

[۶۲۸] عزیزیم

[۶۲۹] تمامی آلدی بارویؤقینی دیو

حکایه:

(سلیمان ابودارانی) ناگاه
همه ایدی:که سلطانِ طریقت!
یقین بیلگین که تنهاگَردغم دور
زبان آچدی اِوشنداغ قطبِ ارشاد
رفیق ایزلارسن ای اَماره لَرنی
ترددّایتدی لارخلقی برابر
ییغیلدی سکسان اوچ لک کس بیکبار[۶۳۲]
جونه ب بیردی اوشل مردِنکوکار
اوراراپردی دلیده رازِحق جوش
دیدی:دارا نیا[۶۳۳]دشوارقیلدینگ
یغیب سَن سکسان اوچ مینگ کس بیکبار
اؤزی مؤمن همه نی مؤمنی دیر
زبان پوشیده قیلگین آچماگین لب
هزاران شیرلاربووادیده گُم
رواج کاربؤلدی علم غیبی
نفس چیقونیچه آهی کیرک باز
اَنی ایتگانلاری توفیرقیلدی
دیدی سن قیسی گلنی بلبلی سَن؟!
که ظاهرصورتینگ مردِنمد پوش
تبسم قیلدی خضروقتَ ایدیِ لار
یانینگاتورگانینگنی تانیمای سَن
تانیسنگ خضرمَن اوستادِموسی!
ابودارانی یلغوزدورسفرقیلَ
دلیغه تاولادی مانندخورشید
ضیای روح طاعتدین تاپیب نور
گپورشرکت نی کؤنگلدین کؤتارسون
هزاران خاص لاربارداوربه اخلاص

اراده قیلدی حج یؤلیغه تنها
نه اوچون سیزگاایلالیک رفاقت؟
رفیق سیزبؤلدی خورشیدم عدم دور
تاپینگ بیررفیق غم دین آزاد[۶۳۰]
جهان نی ملکیدین اوزگاخیالی[۶۳۱]
اوشل عارفغه همراه تاپمادی لر
اوخلق دین تاپمادی بیرمرددیندار
دلیغه موج اوریب دریای اسرار
یؤلوقتی یؤل اوزه مردِنمدپوش
بویؤلده رازلاراظهارقیلدینگ
تردد ایلادینگ بیر مردِدیندار
حذرقیلغای که کیم روباوِ کیم شیر
اوزاغدوروقت یؤل یورماغده مطلب
همه نی کاریدورزارِتظلم
هنردین کؤپدوهرمخلوق نی عیبی
چوخس سوواوستیغه بؤلمستوممتاز
اوشال رمزنی(ابودارانی) بیلدیِ
مگرحق نی عزیزایتگان قلی سَن
دلینگ چون ذکرربانیغه درجوش
انگاهزلی قیلیب مِونداغ دیدیلار:
نیچوک دیرسن مَنی چشمیم دوروشن
بشارت بیردی منگاحقتعالی
دلینگدین هرکدورت نی بدرقیل
نه اوچون بنده لارنی قیلدی نومید
هنوزم منگایپتماغی اوزاغدور
دعاایزلاب چوهردرگه گابارسون
اَلارنی کوچه سیدورآنقدرراس [۶۳۴]

---

[۶۳۰] تاپینگ ذیب بیررفیق عمدین آزاد

[۶۳۱] اوشبو بیت نی قافیه سی قاچگن

[۶۳۲] ییغیلدی سکسان اوچ مینگ کس بیکبار

[۶۳۳] نیگه

[۶۳۴] راست

تاپای دیسنگ عزیزجانِ گرامی
طلب ده صاحب ارشادقیلغای
که خضرمعرفت رازینی بیلدی
اوشنداغ شیخ اسّرارحقیقت
نی شیخ لیک مونده کارآمدنه ملّا
اگرعفوایلسه لطف عمیقی
ضرردورکاریدین عارف گپورماق
جهان زندانِ دوهردم سدراهینگ
اوشنداغ انبیاَلارتورمه دیلَار
چِنان شادی تیلای سَن احمقی سَن
سن اوچونِ مصطفِی ماتمده بؤلِدی
نیچوک امت دوسَن عصیانغه چُستی
عذاب دوجهان دوردربرینگا
اؤزینی بیلماگان کؤپ بیخبرمرد
قیلورکؤنگلیغه شیطان مکرِبسیار
یقین بیل اصلی اِوُل صاحبِ ولایت
پیغمبر[۶۳۶]قومی سن کؤپ غمده بؤلمه
بیراودبسه یوگورتوراسپ تازی
اولیکه قورقوتورلارنارسیده
شوعلت بیرله غرقاب ایتدی آخر
اولاروقتیده سالغای خاطریغه
دریغانقدعمربربادکبتدی
محلی تنگ سالورباشینگاغوغا
ادابؤلدی قؤلینگدین نقدانجام
نسیمِ بهره سیزافتاده قالَدینگ
الهی عاقبت محمود قیلگین!
چراغِ جانیمیزنی اَیلهِ روشن
اوییرده ییرتمگای سن پرده میزنی
کؤنگل غه معرفتنی راهی بیرگین

باریب بیرمردگابؤلگین غلامی
بوماتم دین سَنی آزادقیلغای
ایاغیغه قویوب باش توبه قیلدی
دلیغه همچنان یؤل تاپدی شرکت
نه شاگردمونده مقبول نه اوستاد[۶۳۵]
مجازی لاربؤلورآخرحقیقی
نه لازم اهل زندان کادم اورماق
بوزندان خانه گاکؤپدورگناهینگ
بودنیاده دَمی خوش اورمادیلار
سعیدلارگُردیغه ییتماس شقی سَن
دوامت امُتی دیب غمده بؤلدی
چِنان حق کاریغه بسیارسستی
سن اؤلگاندین سوغون ماتم سرینگا
اودنیاآفتی دین تاپماگان درد
فلان نی نسلی سن ای صاحب کار!
اوّل اوزقومینی هم اَیلارشفاعت
محمدحامی دورماتمده بؤلمه
اوقوسَن تاتیریک بیش وقت نمازی
جهاندین هم کبلیب دورسرکفیده
مدارینگ کبتدی بؤلدینگ آخری پیر[۶۳۷]
کیشی آگاه ایمس شونداغ سریغه
ریالیک طاعتینگ چون بادکبتدی
اوتیب بازارختمی بؤلدی سودا
ییدی باشینگنی آخرشورِایام
خلل تاپدی دلینگ بی بادَه قالدینگ
کبتارده بنده نی خوشنودقیلگین!
نی گلشن گلی میزمونده نی گلخن
بویؤلده قالبِ افسرده میزنی
(ابودارانی) دبک آگاهی بیرگین

---

[۶۳۵] نی شیخ لیک مونده کارآمدنه ارشاد
نه شاگردمونده مقبول نه اوستاد

[۶۳۶] پیامبر

[۶۳۷] قافیه بوییرده قاچگن

بوسوزلارکیمیای هرعجم دور عجم اولدورکه دایم اهلِ غم دور
اگرآگه بۆلایدیسنگ خدادین کۆنگلنی اوزمه شونداغ کیمیادین
خصوصاًکیمیای دین بلنددور تمامی کیمیای لارمونگابنددور
محبت یۆلیده بۆلگین چراغی آچیلغای نورخورشیدینگنی باغی
حقیقت شولکه دوراندیش بۆلمق اۆزیدین بیخبردرویش بۆلمق
هزاران اَیته من بیراهل دردیۆق سفرقتیغ دویۆل طی اورسه مردیۆق

تورتینچی کیمیا:

ایسیزعمرینگ که سرگردان لیگینگ بار بوباعث دین سَنی حیران لیگنیگ بار
قۆلینگدین کېتسه گنج ساعت بساعت دمیِ قیلمابسن عمرینگدین حلاوت
باشینگا لنگری خلق گناهیِ گداسَن لیک اسمینگ پادشاهیِ
بویۆلده بحرعصیانغه باتیب سنِ ایسیزدنینگ نی دنیاگاساتیب سِن
زینت دېدی دلینگنی شادایتارسَن که عقبی اویی نی بربادایتارسَن
شوآلایش بیلن ِکېتسنگ بیکبار پیشورگایِ خاملارنی آخری کار
پیشورگای لارسَنی کېتماسده مسکین اگرمردسَن بلنددین پست گاتوشگین
کیم عاقل دوربلنددین جای آلمس بلندییردین یقیلغان ساغ قالمس

حکایه:

باراېردی منعمی چون مالی بسیار اَنی قورقوتدی لارخلقی بیکبار
شهنشاه اختارورتابدیب غنی نی قچان قایتیب بیرورشه آلغانی نی
یاشونگین خلق دین سنگازیاندو بیکباریکه شه توتسه یمان دور
اۆزیغه مصلحت قیلدی بویِندی مِناره اوستیغه چیقدی بِلندی
منی اخترمانگیزلارچرخ انجم هَمه شاهدبۆلینگ لارمَن یاشوندوم
مناره تحتی اېردی جای بازار فراوانِ خلِق لارکېلدی بیکبار
دلی حق ترسیدینِ کۆپ بۆلدی ناشاد که اول مَن مونده ِیۆقدیب قیلدی فریاد
زمانه خلقی نی سَن همچنان بیل اوشال منعم نی سَن اندیشه یی قیل
فقیرلیکنی بۆلارباعلت ایزلار نهان سیزدیده لارگاشهرت ایزلار
الارکه بۆلدی غرقاب شودنیا نه (اِلیاس) و(خضر)اول خلقدین آگاه
تفکرقیلدی بۆلسم دیب سرافراز بلندییردین اۆزی نی تاشلادی باز
بۆلیب افشاهمه رازنهانی بویۆلده میده بۆلدیِ استخوانی
برادرکارِدین آسان اېمس دور چوآسان لیکده چیقّان جان اېمسدور
مگرلطیفغه آلغای کردگاری چنان برکنده بۆلغای دل غباری
بۆلیب جان ودلینگانورمُعین مطیع بۆلغای سنگابونفس دشمن
اگرمینگ مرته قیلسنگ ختم قرآن که بی پیربۆلماگای نفسینگ مسلمان
خضرکېلدی بۆلیب دستگیراختار کوزینگنی نوری کېتمای پیراختار
طلبگارنفس بۆلگین بوساعت یقین بیلگین قریب کېلدی قیامت

توتاشتی طشت عالم بؤلدی اخگر
قؤلینگنی توتگودیک بیرمونسینگ یؤق
اگرمؤمن دوسن افسوس قیلگین

حکایه:

گذرگاه طلبده (شیخ ذوالنون)
دیدی:لب تشنه من ای قطب مختار!
همیشه نوحه بؤلدی کاروباریم
کوزیمنی نوری کیتدی روشنی یؤق
بلانی داغیدین اُلفت آلیب من
نی بؤلغای توبه بیرله شادقیلسنگ؟
دیدی عارف انگا وقتینگ اوتیب دور
رواج کار ایرور وقت جوانی
خزان فصلیده چون هیچ گُل آچیلمس
من دیوانه دین چون یوزاوگوردی
ایمان نی گوهریغه مشتری من
دیمه عقبی یؤلی بسیارسخت دور
امیدیم بوچیقاریدیب که خورشید
اوشال وقتی که کؤردی رحمی کیلدی
دلی بؤلدی آنی بدرمنیری
قیلیب هرکونده اوچ یوزتوبه اؤلمرد
همه مقصودایزدبؤلدی پیدا
تمامی صوفی لارقیلدی ملامت
کیم عاقل دورملالی پیرقیلماس
ایشیتدی لاربوسوزنی(شیخ ذوالنون)
دیدی لارکیمکه بؤلسه حققه طالب
اکرمینگ ییلده عمرینگ بؤلسه باقی
اجلنی سلی[۶۴۰] سی دورگردنینگغه
عمارت دلغه قیل زنهاربوزمه
نفس چیققونچه تاغملیک تنینگدین
چراغ نورایمان دوربوتعلیم

سنی بندایلادی بوکاخ و منظر
بؤلیب سن غرق غفلت ناموسینگ یؤق
اؤلیک بؤل تاکه محشرده تیریلگین

یؤلوقدی انگابیرمردجگرخون
کرملیک توبه دین قیلمانگمی سرشار
قورودی سردرخت میوه داریم
منی باغ مرادیم روشنی[۶۳۸] یؤق
شوسودادین غلط یؤلغه قالیب من
بوفرعوندین منی آزادقیلسنگ
قؤلینگدین گنج عمرینگ زودکیتیب دور
قریگان سؤنگ بؤلوررنگ خزانی[۶۳۹]
همه ماتمده دورهیچ غنچه کولمس
بومظلوم دیده سیدین خون آقوزدی
قدم قویدوم که مرگدین ایلگاری من
تنیمده نیم نفس بارحالی وقت دور
منی حق یؤلیده کؤپ قیلمه نومید
دعای صدق دل حقیغه قیلدی
خدانی لطف بؤلدی دستگیری
که هرساعت زیاده بؤلدی اول درد
دلیغه نورحق بؤلدی هویدا
دیدی بیرتوبه سالککا ضرورت
پیرینی توبه دین دلگیرقیلماس
مبارک دیده سی دریای جیحون
کومولغونچه مریدگاتوبه واجب
دلینگدن کیتماگای سوزوفراقی
نی زحمت لارکیلوراؤلسنگ سرینگغه
تیریکسن توبه دین دستینگنی اؤزمه
حذرقیل ای برادردشمنینگدین
خلیل دیک یؤلیده جان ایله تسلیم

---

[۶۳۸] مینگه باغ مراد وگلشنی یؤق

[۶۳۹] قریلیکده بؤلوررنگی خزانی

[۶۴۰] سله

کۆرینگ اولمردنی حالی نی بۆلدی!
ازلدین پاک اېدی جسمیده جانی
اگرمردسن دمی ترک اِیتمه ذکرین
تماشای جهاندین بۆلمه دینگ پیر
خداقیلسه دلینگنی نورینیِ پاک
اراېردی حالتی درماندۀ قوت
دلی بیداراېدی پردردبۆلدی
رفیق اېردی غمی آش وغم نان
دلینی عرش اعظم دین حق آچدی
سېپیب یېراوزره بیردامن طلانی
زبان آچدی کېلینگ ای اهلِ دنیا
همه قۆل سالیبان آلدی خروشی
اۆلم قۆل سالدی تاآلگای بیکبار
زبان آچدی که عالم برچه آلدی
دېدی:ایِ مردک صاحب فراست!
سیپیب من زرنی خلق ایچره سالیب شور
دلینگابۆلسه دایم حقنی نامی
اثر قیلدی انگا نور الهی
اۆلم[۶۴۳] پاک انگلادی غیب دین ندانی
پیامبربېردی لارشونداغ بِشارت
تمامی خلق نی خوراکی زهردور
یقین بیلگین که دنیااویی پست دور
اوشل مردیکه قیلدی ترکِ دنیا
یاغیب باشیغه باران محبتَ
هزاران مرده کومدینگ عبرتینگ یۆق
توشوبدورطالعینگ کوپ واژگونی
عنایات ازلدین بۆلمسه نور
درِ دولت محل درد کېلدی
هوای نفس بیله کۆپ بۆلمه مشغول

اوچ هفته اوتدیِ وعمری اوزولدی
درست اېردی درست اېردی ایمانی
فراموش اَیلامه کېتماقنی فکرین
کیمی غفلتگایاتگان سۆنگ بارورسیر[۶۴۱]
اووقت جنت کۆرونگای دیدۀ خاک
بیکباری کۆروندی انگاتابوت
دوعالم خاطریدین سردبۆلدی
یقین کېلدی غمِ مرگ وغمِ جان
همه ییققان لارینی ییرگاساَچتی
که چندین گوهرقیمت بهانی
لحدیخشی منگاسیزلارگاطلا
باراېردی اورته گابیرژنده پوشی
قۆلینی اوشلادی اولمردهوشیار
گناهیم دستیم خشک قَالدی[۶۴۲]
رواِکۆرمام سنگادنیانجاست
امیدیم شول زهرییسون،زهرخور
اوزاتمه قۆلنی دنیادور حرامی
جنون دن باشیدین توشدی کلاهی
قۆلیدن توکدیِ سکسان اوچ طلانی
سخن ایمانلی قُل گابیخِ دولت
ییگانده بیرته مونده باخبردور
درست لیک ایزلامه دایم شکست دور
شوساعت بۆلدی چلتن لارگاهمراه
خداباشقاردی تابوت بۆلدی جنت
خدایۆلیغه هرگزرغبتینگ یۆق
یقانگِ نی توتمه دی عشقنی جنونی
که سن اۆلگونچه تادنیاگارنجور
کېمیکه دردتاپدی فردکېلدی
قۆلونگدن کېلسه بیرهمدم بیله بۆل

---

[۶۴۱] ؟؟

[۶۴۲] گناهیم نی که دستیم خشک قالدی ؟

[۶۴۳] اول هم

اثر قیلغای دلینگا شاد دردی
رموزدردنی اهلِ دلغه اَیتگین
یؤقارمرددین ایشیت مردیغه گردی
ضررلیک یؤلغه کیرمای زودقایتگین!

حکایه:

اؤلوب ایردی بوییرده مردِمردار[۶۴۴]
اورار[۶۴۵] چون تنی گابیرنیچه سوزن
اوِتوب باروردی بیرمردی باتقوا
سنی قیلغان ایشینگ کان خطادور
دیدیِ بیلدیم که مرده بؤلمغای بِه
برادرسن رۀ اصل وصفاتوت
ره تقلیدبیرلان بؤلماگای کس
بواَندیشه بیله اوتکارماگین روز
که تاغفلتلی دل بیداربؤلغای
الهی عاقبت محمودقیلگین!
یبتوشتورگین کرملیق منزلمیغه
همیشه روشن ایتگین شمع ایمان
بوسوزلارکیمیای اهلِ تقوا
بشرطیکه بری بؤلسنگ هوسدین
اگرایلتسنگ جهاندین ذره نوری
ره عقبی نی توت بیکارکیتمه
کیچه- کوندوزاولوغ لاردین دعاآل
خصوصاًکیمیای دین بلنددور
ایمانینگ ذکرحق دین شادبؤلغای
قوتولدونگ رنج بیدردبی دوادین
تاپایدیسنگ کلیدهشت جنت

اؤلوکنی اویغاتایدیب مردهوشیار
قیامت صبحی کیلدی کَاهل اؤلگن
دیدی:نی ایش که قیلدینگ مردِدانا؟!
اؤلوکغه ایگنه سانچماق ناروا دور
سنینگدیک خودپرست زاهدگاتنبیه
قدم هرایش گاقویغان سؤنگ بجاتوت
اولوغ دریاگاکشتی بؤلماگای خس
دلینگنی شورشیچه ایزلاگین سوز
دلینگالطف مولایاربؤلغای
کیتارده بنده نی خشنودقیلگین!
عطاقیل ربیم،الله نی تیلیمغه
مسلمان قیل،مسلمان قیل،مسلمان!
که هربیرنظمیده مینگ معنی پیدا
کؤنگل کوِزینی ساخله خاروخسدین
تاپیلغای سِنگا اول نوردین حضوری
کیلیب سن طاهراوُل مردارکیتمه
کیتاروقتی قؤلینگاکیمیاآل
تمامی کیمیالارمونگابنددور
جهنم دین تنینگ آزادبؤلغای
دلینگ چون باخبربؤلدی خدادین
قناعت قیل،قناعت قیل،قناعت!

بیشنچی کیما:

اولدین قیلمه دینگ سَن شکرنعمت
کؤنگل نی ملکینی دیوایتدی تاراج
بؤلوب بیدانش وناخوانده قالدینگ
بواندیشه بیله اؤتکارمه گین روز
که تاغفلتلی دل بیداربؤلغای
امیدینگ بارایدی وقت اوتکاریب سَن

باشینگاتوشتی سودای قیامت
وگرنه منزلینگ چون ایردی معراج
سبب بودورکه درگه رانده قالدینگ
دلینگنی شورشیچه ایزلاگین سوز
دلینگالطف مولایاربؤلغای
کولارحالینگاآخردوست و دشمن

اولیب ایردی بیرییرده مرد، مردار[٦٤٤]

اؤراردی چون تنی گا نیچه سوزن [۶۴۵]

کېشی سرمنزلیغه خانه قیلدی توزالگان خانه نی ویرانه قیلدی
مدام بیهوده تارتدینگ کان رنج نی قۆلونگنی[۶۴۶] آلمه دینگ وقت اوتدی گنجنی
مشامینگایېتوشتورمای سنی مشک عجب لب تشنه سن دستینگ سنی خُشک
سرایینگ بۆلدی چون آخرخرابیِ دلینگ غه تاولاماس هیچ ماهتابی
غلط یۆلغه کیریب بیجاتوشوب سن بودنیاملکیغه تنهاتوشوب سن

حکایه:

مدام قان ییغلارایردی(شیخ یحیی) سؤال ایتدی اوشیخ دین مردِدانا
دېدی کۆپ ییغلامه جان تینچی دورسن سبب نیدورکه مونداغ بیحضورسن؟!
نی باعثدین دیدنگدین توکولورخون؟ کوزینگنی یاشیغه رخساره گلگون
بۆلایدیسنگ حقیقت ایچره معمور اۆزینگنی ذات بیچونیغه تاپشور
زبان آچدی اوشلدم شیخ یحیی علاجیم ییغلاماغدوردست کوتاه
ایرانلارچون کمرنی باغلادیلار بویۆل لارده قیزیل قان ییغلادیلر
عملدین خالیمیز،یۆق بیزگادستگیر که شایدآه سردی قیلسه توفیر
جهان زندانی نی میهمانی دورمیز بوسرکش نفسنی سرگردانی دورمیز
کېتارده قورقه میزوقت سفردین نی علم دین باخبرمیز،نی هنردین
همه دانش لاریم برباد کېتدی قۆلوم دین نقداستعدادکېتدی
قالیب دورحق یۆلیده نیم جانیم امیداولدورقبول ایتگای خداییم [۶۴۷]
کېتاروقتیمده یۆق منگاوسیله تمام کاروباریم بۆلدی حیله
بیلالمای من بوبخت واژگونیم فلک نی چرخی توکتدی دلده خونیم
تیلارمن روزشبِ الطاف حقنی اۆزی اورگاتسه شایدبوسبقنی
جسدفرعونیغه حمال دورمن چووقتیم تنگ الف گالام دورمن
فلک نی مسکنین حیرانی دورمن مصیبت شهرایچره خانی دورمن
قوی ایمدی کۆپ اورای بوییرغه باشیم توکای خونابۀ حسرتلی یاشیم
دلیمنی داغینی غم تازه قیلدی جفاوجوروبی اندازه قیلدی
تمام کاروباریم بۆلدی بازی همیشه طاعتیم بۆلدی مجازی
مسافرمن باشیم گاشور ماتم الم لیک خاطریم دورکشورغم
کونی که مرگدین تاپدیم خبرنی نه زیورنی تانورمن،مونده زرنی[۶۴۸]
سعادت باغیدین کج توشدی فالیم قریب دورحال عمریم ده زوالیم
دمِ آخرده سودای طلب ده عبث قیلدیم ایشیمنی روزوشب ده

---

[۶۴۶] قولینگ گه آلمه دینگ وقت اوتدی کنج نی

[۶۴۷] امید قیلسه قبول اول مهربانیم ٦٤٦

[۶۴۸] نی زیور نی تانور من،نی که زرنی

یېتوشمای باره دورگوشیمغه پیغام
قیومحنت نی سالسه کردگاریم
سفرده جان کېراک چالاک کېتسه
نی غیرت بارمنده،همت کار
جنونیم دورباشیمغه کوهِ اعظم
شوکاهللیک بیلان کېتسم بیکبار
مدام بربادکېتدی خام خشتیم
جهان ملکینی آتش پاره سی مَن
چنان آزاراېرورمشت گلیم غه
شوآتش دین دماغیمدین چیقاردود

فلک بوزدی قیلوروقتی سرانجام
منگا یۆقدور عنانِ اختیاریم
کیشی همت بیله مقصدگایېتسه
مدام بیهوده تارتدیم رنجِ بسیار
قریدیم اصلاجهلیم بۆلمه دی کم
ییقیلسم دوزخ ایچره سرنگون سار[۶۴۹]
نی بۆلغای آخریده سرنوشتیم؟!
تمام خلق نی آواره سی مَن
فلک آتش نی سالدی منزلیمغه
بۆلوب پرپیچ بویۆلده بودونابود

حکایه:

قولاق توت قصه نی بنیاداَیلای
بویۆلده بیردل اَبتراهلِ تحقیق
حیاوشرم باشیدین کۆتاردی
یېتوشتی سمعِ (محمود)گابوآواز
کېلیب آلدیغه بیرایکّی محاصل
بویوردی بیزنی سنگاشاهِ مختار
تاقینگ اسپ نی دمیغه موی سرنی
بوسوزدین بۆلدی غمگین ودلافگار
کېتوردی لاراَنی شاه آلدیغه پیش
دېدی:ایشهریارِباعدالت!
که آخراۆلدورسن منگاباققینِ
اۆزی چاپسون واۆلدورسون منی هم
بیری شولدوراۆزی کومسون بزنهار
قیلچ سالمادی لاربوینی خم گا [۶۵۳]
عیال بیرله قیلیب همصحبتی خوش
بهانه جوی اېدی همرازقیلدی

مَن اوتگانلارنی حالین یاداَیلای
(ایاز)یغه بیرعورت بۆلدی عاشق[۶۵۰]
بیتیب کوزیاشیدین انشایوباردی
بویوردی اۆلدورینگ لاردیب اَنی باز
دېدی تورگین که بیزلارسنگاقاتل
سنی قیلماق کیره ک بویۆلده سنگبار[۶۵۱]
ایشیتینگ شاهِ وقتدین بوخبر نی
منی ایلتینگ چوشه گاحجتیم بار
کوزیدن قان آقاراېردی وبی ریش[۶۵۲]
سنگاچون بیرسوزیم باردورامانت
ساچیمنی سن اۆزینگ آتینگاتاققین
کیشینی معشوق اۆلدورسه ییمس غم
بواېردی حاجتیم ایشاه سالار!
آنی تاپشوردی لاراهل حرم گا
دلی دین سردبۆلدی نفسِ پرجوش
اۆزی عشق بېردی ودمسازقیلدی

---

[۶۴۹] سرنگون تیسکری(سرچیه)معناسیده ،شونینگدیک(نگونسار)هم شوافاده،لیکن(سرنگونسار) قوشمه سۆزی اضافت حالتینی بیلدیره دی

[۶۵۰] ایازقُل غه بیرعورت بۆلدی عاشق

[۶۵۱] سنگسار

[۶۵۲] کوزیدین قان آقاراېردی ودلریش

[۶۵۳] قلیچ سالمادیلر اُول بۆینی خم گا

اوجاندین کېچدی وجانان گایېتدی
بویۇلده بولهوس کېلدیک یۇق همت
سبب بودورکه یوزخونابه یوتدِینگ
بوسرگردانلیگیمغه ییغلاییین مَن
نفس تنگ وقۇلیم کوته،دلیم تنگ
مدام اولتورگانیم کانِ خلل دور
قویونگ مقصدنی مَن بیش وکم ایزلای
قیلای فریادوواویلای بسیار
الهی عاقبت محمودقیلگین!
منورقیل چراغ جانیمیزنی
عمل دین دلنی برخورِدارقیلگین
بوسۇزلارکیمیای هرعجم دور
بیلوربیمارلاربیمارقدرین
همه اندیشه نی سامانی دورمرگ
جهان ایوانی دین بی بهرهِ کېتمه
اگردنیاده چون اسکندری سَن
چیقاربۇلسه تنینگدین جانِ پاکینگ
اگرایلتای دیسنگ محشرگابیراوی

اَلتنَجی کیما:

سفرده بۇلماگین مونداغ پریشان
بویۇلده خرج قیلگین غیرتینگنی
یوروسنگ هرقدم ده نیچه غم قیل
محبت یۇلیده ثابت قدم بۇل
یوروسنگ بِی ترددیورمه زنهار!
مباداقۇرقه مَن اوُل نیش اۇرگای
خلل دین دلنی پاک اِبتگین چونعمان
سرانجامینگ تاپیلغای اوُل زمانی
در رحمت آَچیلغای قالبینگا
چراغ جان مّنوربۇلغای اولدَم
دلینگاتاولاگای ایمان نی نوری
قیلیب روحونگ خدایۇلیغه پرواز
دلینگنی مُلکیدین کېتدی غبارینگ
تیکیب اوُلدم مشامینگانسیمی
زمین وآسمان بۇلمای دمی فرق

چوبلبل بۇلدی اوُل،بوستان گایېتدی
نه مردی مردکېلدی کۇر،نی عورت!
بوباعث دین رهِ ماتم نی توتدینگ
سفرقتیغ کمین گاهیمغه دشمن
اورارمن هرزمانی باشیمه سنگ
فغانیم خسته،جانیم گاکسل دور
کۇزومنی نوری کېتمای مرهم ایزلای
امیدیم اولکه عفوایتگای موجبار؟
کېتارده بنده نی خَشنودقیلگین
باغیشلاعفوایتیب ایمانیمیزنی
اۇزینگ نی یخشیلارگایارقیلگین
که اوُل کیم بندۀ ثابت قدم دور
کیم عاشق دوربیلوراول یارقدرین
اخیرِعمرنی درمانی دورمرگ
کېلورده لعل کېلیب،خرمهره کِېتمه
اخیرعمرینگده بادَصرصری سَن
نی علت لارکۇرارَغربتلی خاکینگ
دعاگوتاپ،دعاگوتاپ،دعاگوی!

مسافردورتنینگده بوعزیزجان
خدابیرگای کمال دولتنیگنی
زیادایت توبه نی جهلینگنی کم قیل
بوعشق نی بحریغه دُردیک عدم بۇل
یۇلونگ اوستیده مینگ بیراژدهابار
سنگاخونابۀ زهرلارابچورگای
همه مشکِل بویۇلغه بۇلغای آسان
آچیلغای سنگا اسرارِنهانی
یېتوشتورگای بوهمت مطلبینگا
کېلیب شادی،کېتیب اندیشۀ غم
تاپیب چون هرقدم ده مېنگ حضوری
ایشیتکونگ دمبدم غیب دین بوآواز:
آچیلغانِ غنچه بۇلغای لاله زارینگ
کرامت اَیلاگای لطفِ کریمی
کۇنگل چون معرفت دریاسیغه غرق

خدادین رازایشتیکونگ مثلِ موسی
الم لیک جان کیره ک جانغه یتسه[۶۵۴]
مدام خالص قیلیب یؤرگین نیّت نی
شواخلاصینگ بیله بارسنگ بیکبار
بؤلوب سلطانغه معلوم سینه چاکینگ

حکایه:

محبت یؤلیده(سلطان بُسطام)
قویاراپردی قدم ساعت بساعت
اون اوچ کونده ییدی بیرلقمهٔ نان
قریب کعبه گایبتدی شو(اوتاد)
دیدی:یارب منی مهجورقیلمه !
بوحجیم گاگنه لارنی کیچورگیل
قِؤلیم گاگوهردُریتیم بیر
دررحمت نی بازایتگین یوزومغه
اگرهرکیمغه لطفونگ بؤلسه همراه
امیدایلاب بودرگه گاکیلیب مَن
ندایی کیلدی:کؤپ قیلمه خروشی!
بویؤلده بنده لیک بؤلسه نشانه
عمل شونداغ کیراک ای هوشیاری
همه قیلغان لارینگ بویؤلده خس دور
بووحشت نی ایشیتدی(شیخ بُسطام)
عرق ریزی بؤلوب جسمیده جانی
دلینی تیغ اکبرخسته قیلدی
توکوب کوزدین که یاش اورنیغه خونی
تمام اعضاسینی تؤتدی بوماتم
دلیغه روبیریب چندین خواطر
بلندگاقیچقوروردی شاه مختار
اؤن آلتی پیسه گاساتگوم بوحجّ نی
دیدی خلق ایگنیده عصیان لباسی
مونینگدیک حجنی هیچ عاقل آلورمو؟!
غرض قیچقوردی ایللیک ایکّی بازار
شونومیدلیک دلیغه قیلدی کاری

بؤلوب قطرنگ بویؤلده دُریَکتا
گدانی آهی چون سلطانغه یبتسه
قؤلونگدین بیرمه گنج عافیت نی
تاپارسن مقصدینگنی آخرِکار
فلک نی تیشسه آهِ دردناکینگ

برای حج اوچون باغلادی احرام
ایاغی یؤل یوروب دلده عبادت
قیامت خوفیدین کؤپ دیده گریان
دلیغه حجّ نی قیلدی هرزمان یاد
همیشه رحمتینگدین دورقیلمه
شراب انطهورادین ایچورگیل
مشامیم گامحبت دین نسیم بیر
دیداربیچونونگ کؤرسات کوزومغه
دلِ پاکی بؤلورمینگ کعبته الله
سینی واحدلیگینگنی بیربیلیب مَن
من اوّل خالق ایمم رحمت فروشی
کیتورماغینگ نه دورحجّ درمیانه؟
مدام خالص کیراک عارفنی کاری
کؤتارباشینگ حجینگ مقبول ایمس دور!
جنونیدین گسسته بؤلدی احرام
تؤتولدی اول زمان کام وزبانی
همه دین خاطرین برجسته قیلدی
آلیبان باشیغه شورِجنوبی
کؤروندی کوزیغه هفتم جهنم
مدینه ملکیدین زودچیقدی آخر
حجّیم نی ساته من بارمی خریدار؟
دلمیغه آنقدرتوتدوم حرج نی
اون آلتی پیسه بؤلسه حجّ لباسی
بلاودردمحنت گاسالورمو؟
حجّی غه تاپمه دی صادق خریدار
گادیک یؤلده توردی انتظاری

---

[۶۵۴] الم لیک جان کیره ک کیم جانغه یبتسه

باراہردی مُنعمِ سوداگرِی خوش
اؤزیغه آلمه دی قتیغ حرج نی
اون آلتی پیسه بیرِدی حجّ نی آلدی
بؤلوب اولدم ده خُرم شیخِ بُسطام
قویوب خرسندیدن بیرنیچه پایی[۶۵۶]
سگی باراہردی ماتم بیرله نوزای
قویوب سگ آلدیغه اول شوربانی
گرسنه اہردی سگ چون بؤلوبان سیر
دعاقیلدی که یارب(بایزید)نی
بویؤلده گشنه اہردیم ایلادی سیر
عجایب آخرتدین غم ییدی لار
قبول بؤلدی حقیغه سگ دعاسی
ندایی کہلدی جزوینگ بؤلدی کُلی
بودولت خانه گاکہم پاک کہلدی
دلینگابؤلمسه اندوهِ ماتم

دلی حجّ باعثی دین کؤپ مشوش
عجب ارزان غنیمت تاپدی حجّ نی
همه خلق کاریغه تحسین قالدی[۶۵۵]
مبارک سینه سیغه یؤقدورآرام
فلی[۶۵۷] حج گا آلیب بیرشوربایی
تمام خلق انگابیرمس اہدی جای
اوشل شیخ آلدی سگدین بیردعانی
دلینی آچتی اول مانندۀ شیر
سنِ آچگین عرش گاقلب المجیدنی
بودورافتاده نی مقصودی نی بیر
دعا قیلدی سگ شیخِ آمین دہدی لار[۶۵۸]
یہتوشتی بایزیدنی مدعاسی
حقی گایہتی لک حج دورقبولی
خدانی امریغه چالاک کہلدی
تیریک لیک سنگادورمثلِ جهنم

حکایت:

باراہردی عاشق شوریده حالی
شب تاریک اہدِی چیقتی بیکبار
یؤلوقتی چون عسس قوولاب زمانی
اوشال منزلغه اہردی معشوقی هم
قویوب ییرگاباشینی بی نوایی
الهی بؤل عسس گا مژده ای بیر
شباخون لاردلیم نی کاولاگایدی
بوعمروم باقی بؤلسه تاقیامت
میسربؤلدی بیزگاچون مه بدر
قیلیب مهروینی هرلحظه آغوش
الهی بنده گامقصودچنان بیر
اگردلده یقین عاشق لیغینگ بار

دلیغه کہلدی معشوق نی خیالی
اُمیدی شولکه کؤرگایموچودیدار
قاچیب باغیغه اول بؤلدی نهانی
تاپیب تنهاتوتوب دستی نی محکم
عسس نی حقیغه قیلدی دعایی
کؤزومنی قیلدی چون دیداریغه سیر
عسس هرکہچه بیزنی قاولاگایدی
دعاایلای عسس بؤلسون سلامت
شب معراج دوریالیلته القدر
دلیدین کُلفتی بؤلدی فراموش
بؤلای محبوبم گا چون سیر[۶۵۹]
بلاودردغمدین قاچمه زنهار!

---

[۶۵۵] همه خلق کاریدین تحسینغه قالدی

[۶۵۶] قوییب خُرسندلیگیدن نیچه پایی

[۶۵۷] پول

[۶۵۸] دعای سگ گه شیخ آمین دیدیلر

[۶۵۹] بولای دیدارمحبوبیم گا چون سیر

که قیلغای مجنونینی سرفرازی بیان اَیلاب که لیلی انگارازی
اگرعاقل دوعقلیغه سلامت کیم عاقل دورقیلورلارخلق ملامت
اگردیوانه کېلسنگ بیشماری قچان سنگابؤلورعالمنی کا ری
بویؤلده لطف آمرزش قَهردور شکَرعشق انگاکانِ زهردور
کیشی عشقده طلبنی قیلسه مأیوس نیِ حاجت اهل دردگاننک ناموس؟
غرض عاشق ایمس میز،بولهوس میز شکرنی کیېنیدین یورگن مگس میز
مجازیدین حقیقت بیرقدم دور کیمینی غیرتی یؤق عقلی کم دور
نشان بېردی رموزدین اهلِ تحقیق ساتیب آلغان بیله بؤلمس بوتوفیق
جبلی دورازلدینِ بنده لرگه خداباغینی یېتورکای ثمرگه
اگرهمتلی قل سن اختیارایت همیشه یاداول پروردگارایت
نظرنی غیرگاقؤیمه کؤپ خلل دور یؤلونگ اوستیده مرگ بیمحل دور
طلب قیلغانده قایتارگای یؤلونگدن ایمانینگ نقدینی آلغای قؤلونگدین
یاشونگای دیده دین بوآفتابینگ زیاده بؤلغای اول دلده عذابینگ
قبول عامه بؤلسم دیب یوگورمه طریقت دردینی دلدین ییتورمه
نفس چیققونچه تاغمگین تنینگدین باشینگاآلماگین شرمنده لیکدین[۶۶۰]
آلهی عاقبت محمودقیلگین کېتارده بنده نی خوشنودقیلگین
منورایلاگین شمع ایماندین دلیمنی خالی قیلگین اِنس جاندین
چنان لطفینگ بیله پرورده قیلگین دلیمنی زنده،نفسیم مرده قیلگین
بؤلای وحدانیّت دریاسیغه غرق زمین وآسمان نی قیلمایین فرق
باشیمیغه سال بوطوبی سایه سیدین کرم قیل لطف نی سرمایه سیدین
جنون تختی غه میندورپادشاه قیل عیسی دېک بنده نی صاحب دعاقیل
همه اُمیدایله قؤل باغلاگان لار دوامت حسرتینگده ییغلاگان لار
امانتدارمن اؤلگونچه یارب! نی ملت نی تانورمن مونده مذهب[۶۶۱]
جهالت دردیدین پربؤلدی جانیم هدف گاتیکمه دی هرگزنشانیم
ایسیزعمریم که اؤتدیِ برق وبادی که اِیتمابمن چوکارِبامرادی
بوسوزلارکیمیای هرعجم دور طریق بندۀ ثابت قدم دور
تیریک سن سعی قیل اؤلتورمه بیغم تاپیلغای شادبودردینگامرهم
اوشال آزاده لارمقصدغه یېتدی همه تاشلادی و چالاک کېتدی
قؤلینگدین کېلسه گراورتانگانینگ خوب سېورکؤیگان لارینی یخشی مطلوب

---

[۶۶۰] قافیه بوبیتده قاچگن

[۶۶۱] نی ملتنی تانورمن مېن،نی مذهب

بیتنجی کیمیا:

وفاکؤرساتمه دی بوظلمت آباد[۶۶۲]
کؤنگلنی زنگی دورغدار دنیا
جهان سرگشته سینی رنگِ کاهی
تکلف دین خزانیدورفِراوان
کیمیکه بؤل جهانده بخیه اوردی
انی چون زهرایماندن قیلیب سلب
اوشل قارون یاشینی چشمیدن زود
عجایب بی توقف کار خانه
سلیمان آلدی دنیادین نگینی
دوامت نوحه قیلدی حضرتِ نوح
اوشال موسی که چندین کونَ تاپدی
جهان نی لقمه سیدین تاتدی ایوب
نی بیلسون قدرتینیِ کوه(الوند)
ازلدین کؤرساتیب حکم خدانی
دلاورلرجهاندن تاپدی لاررنج
جهان غافل اجلنی پایه سیدین
قؤلینی باغلادی بیرپاره لارنی
همه زاهدوعابدجفت ایله طاق
تمامی عیش نوشی قهربیلدی
بیلالمایمن که بوچرخ بلاکش
خطاده بیخ پیکانینگاتیریؤق

بیراونی شادایتیب مبنگ بیرنی ناشاد
همه عارفغه همچون باردنیا
همه مؤمن گابخش ایتدی گناهی
همه آبادیدورآخرده ویران
کپتاروقتیده سوزن نی یپتوردی
کیمی که نقدتاپشوردی همه قلب
آنی بیرپشه سیغه اؤلدی نمرود
بؤلیب آدم گا بیرگندم بهانه
جفاکؤرساتدی اول انگشترینی
کؤزیدن یاشی آقیب بؤلدی مجروح
آخیرده دشمنین فرعون تاپدی
جفاکؤرساتدی بوچرخ پرآشوب
عیسی دپک بیرسوزنگابؤلدی پیوند
کپسیلدی باشی آخرذکریانی
همه خلقنی امیدی تاپسه لارگنج
همه امیدایتارسرمایه سیدین
سالیب غفَلتغه خم قیلماققه سرنی
بوغدارکؤردل دنیاگامشتاق
شکراورنیغه بپردیم دپدی زهردی[۶۶۳]
نیچوک بؤلغای دمِ آخرمشوش؟
هزاران زنده دل اؤلسه غمی یؤق[۶۶۴]

حکایه:

اوشل آزاده دل بیچاره(نعمان)
دیدی یارب قلینگ من شادقیلغیل
نپ قوت بار منگا ، نپ طبیعت
غنی لار اولین الغای غلا می
بیرور قولیغه آخر پرچه یی خط
کریمدور افضل اثبات نامینگ
نپ بؤلغای کؤنگلیمنی ازاد قیلسنگ؟

آلیب بیر پرۀ کوه و بیا با ن
قریب من،سن منی ازاد قیلگیل
همه اپتور قریلیک کانِ علت
قریدورعمری چون بؤلدی تمامی
سنی ازاد قیلدیک،بؤلدی رخصت
که سن خواجم سن ومپن من غلامنینگ
دیدارینگ بیرله قلنی شادقیلسنگ

اپشله تیلگن فونتده(الف مد)کیبوردگه بؤلمه گنی اوچون(الف)بیلن کؤرسه تیلگن[۶۶۲]

شکراورنیگه بپردیم زهربیلدی [۶۶۳]

بوبیتده هم قافیه قاچگن [۶۶۴]

دلیغه کېلدی نوردین بیرتلاطم
بۇلیب مجنون بویۇلده بیسروپا
خدادین گردنینگاقالمه دی قرض
اوشنداغ شیخ ذوالنون اَیدی اولدم
که نعمت دورکه دریای شریعت
رسولنی پیروی بۇلسه اوریب باش
اوشنداغ روزۀ ماه شریفی
مونیدېک وقتنی ترکین قیلسه هرکیم
صداچیقماس دوهرگزمنتهی دین
کیشیکه بۇلدی مجنون لوح ساده
قوتیلدی ایکّی عالم لنگریدین
نه نعمت دورکه حق دلشادقیلسه
مَن اَیدیم بوسخن نی اورته ییردین
اوشالِ صوفیکه خوب قیلماس که دیبدور
آنی قَولِی همه عارف گاخوش کرد
خدانی اَمری مخلوقیغه فرض دور
تصدقی بۇلای اول خیر نساج
طلبده عارف اېردی غوث مختار
مریض اېردی وهم شل بۇلدی پایی
اوشنداغ عارف صاحب بشارت
یۇز اۇنگا کېریب اېردی اصل یاشی
عزیزلارقیلدی لارقتیق سفرنی

بیکباریکه عقلین اېلادی گم
چیقیب تینگلاب ینه اول غوث درگاه
نمازوروزه انگابۇلمه دی فرض
کۇرینگ نعمانِ نی اِدراکی دورورکیم
خداسویگان قُلغه بېردی محنت[۶۶۵]
قِیامت وهمیدین کوزدین آقیب یاش
مُدام قوّت تاپیب روحِ لطیفی
دیماس لارمردعارف به تعلیم
قچان یوزقیتارورشه خذمتی دین؟
دیگرخلق اندین ایلتماسِ استفاده
زمانه خلقی نی شور و شَریدین
خداییم بنده نی آزادقیلسه
آچای سر دفترِ رازِ کهن دین
آلهی قبری بۇلسون غرق و پُرنور
عبادتدین قچان دلگیراېرور مرد
لحدآغزیغه بارگۇنچه بوقرض دور
مبارک سینه سیده بحر مواج
بۇلوب توقوزیۇز علت گا گرفتار
همیشه اۇلتوسه خون اېردی جایی
قیلوردی کونده اۇچ مېنگ یۇل عبادت
زمیندین کنده بۇلمای اۇتدی باش
تۇکوب اۇتدی جهاندین چشم ترنی

حکایه:

نشابورېۇرتیده رنج تارتدی قاضی
(ابولقاسم جُنید) کېلدی بیکبار
دوامت غوث وقتغه تاش آتاردی
قاشیده کۇردی عزراییلنی ناچار
اورارلارهر طرفدین سنگدستی
بدونیک جهاننی کۇپ کۇردینِگ
اۇزینگاکَېلدی نوبت گراېرورسن
مدام اَیتوراېدی بوگنده کردار

طویل بۇلدی انی رنج درا زی
آنی کۇردی که رنجورودلافکار
شکایت لاربیله یورتغه ساتاردی
که شیطان هم ییغیلدی خیلِ بسیار
بۇلارجان بیرله ایمانیغه قصدی[۶۶۶]
تمامِ خلق نی دعواسینی سوردینگ
نی اَوچون آن قدرمضطراېرورسن
ولایت گامونیدېک شیخ نی درکار؟

---

[۶۶۵] خدا سېوگان قولیغه بېردی محنت

[۶۶۶] بوییرده هم لفظی قافیه ایشگه آلینگن

ضروردورسَنگابیزخلقنی طواف اِیت
خطورنی تاشلاگین ودلنی صاف اِیت
بومیداندین اوشال میدانغه بارسَنگ
امُیدایتگین که شادربانکا[۶۶۷]بارسنگ
دلیغه کبلدی دریای تکبّرُ
زبان آچدی که جاهل شیخ دَم تور
چاقارنیم جان بیله نیم مُرده بؤلسه
کوزینی کاسه سیغه خاک تؤلسه
آیاغ آستیده قالسه ناگهان خار
قدالماغی نی شک دورنشتری بار
اگرچه دشمنینگ لاغربؤلیب دور
حذرقیلگین،گمان قیلمه اؤلوبدور
تمامی قوم اَیدی:مدعاآل !
مونیدبک عارف وقتدن دعاآل
ازلدین یؤق اِبدی ایمان نصیبی
اجل کبلغانده عاَجزدورطبیبی
نیچوک دردآیتایین بیراهل دردیؤق
قیامت وهمیدین اورتانسه مردیؤق
نی کشت قیلدیک که نی وقتیده کاری
گُنه لاربؤلدی چون بوینوم گاباری
لحدغه باره میزمغرورِاوُل پوست
بوباعثدین که روگردان اِبروردوست

حکایه:

بیابانیغه طوفان بؤلدی یکسر
قاچیب بیرغاریغه کیردی(سکندر)
(ارستو)بیرله طاطالیس حُکمی
کیبندن کبردی اول خرکرّه سمی
سخن نی طالبیِ غه اَیلااظهار
چیقارنی فکرینی قیل مرده هوشیار
همه حکمتنی سندین اورگانیب دور
بلندوپست نی ادراکینگ بیلیب دور
مدام اَیتوراِبدی لارکاریمیزدین
طلبده مُدعااسراریمیزدین
کبل ایمدی وقتِ مضطرلیکده جبریل
جهان اورتاندی قیلگین ایمدی تعجیل
هوانی شورشی پَست بؤلدی آخر
سکندردلغه آلدی کؤپ خواطر
دبدی لاربیلمادیک شه احتیاجی
خدابیرگای بومشکلنی رواجی
همه اوزحالیغه بؤلدیَ گرفتار
بغاپت تاریک وظلمت اِبدی غار
حکیم لارحرفی نی اول شه اونوتدی
دَم خرکرّه نی مضبوط توتدی
اگرچه خرابدی اول طبع روخود
یباردی جای دوردین اسروبیرجود
سکندرآیدی خونابه یوتینگ لار
سیلارهم خرنی دمیدان توتینگ لار
همه توتدی چیقاردی آخری خر
بوصنعتدن حکیم لاربؤلدی مضطر
بویؤلده عقل نقلینگنی اونوتگین
عزیزاذره نادان لیک نی توتگین
کؤنگل دانشیغه قیلمه نظاره
خدانی قدرتیغه غم چه کاره
پیاده دوربویؤلده عقل وادراک
مگرلطف ایلاسه دانای افلاک
خداآتی نی مضطرلیکده یادایت
مُریدوقت بؤل ترک مرادایت
اوشال وقت بؤلدی جمع گرَدیده لشکر
اونوتماسِ بؤلدی بودردنی سکندر
کوزینگنی یاشینی بیروقت قوروتمه
اگرمردسن قیامت نی اونوتمه!

---

[۶۶۷] شادَروان گه

حکایه:

قدیردی بیرشهرنی موبمویی
بیریب درگه لاریغه ناله بسیار
اؤلوک اؤلدی خبرکېلتوردی آخر
که اوچ ییل بؤلدی شهردین اؤلمه دی کس
دېدی سربسته بؤلدی بیزگامقصود
کېتوردی لارقوروق تابوتنی ناچار
ییدی بیرهفته ده اؤلادی برهم
دېدی کوزیاشیم تحتیدن قوروب دور
سری تنهاقالیب منزلده ناچار
دلیده یؤق اېدی بیرنیک خویی
هزارن مرده لارکومسه غمی یؤق
تمامی مرده دورخلق بودنیا
الهی عاقبت محمودقیلگین
قلونگانفس شیطاندن پناه بیر
خصوصاً کیمیای دین بلنددور
اگرایلتای دیسنگ محشرگابیراوی

سیکیرینچی کیمیا:

بویؤلده بؤلماگین آتینگامغرور
خرابات اهلینی جانینگچه کؤرگین
بیلینگنی باغلاگین همت قوریغه
اگرمینگ ییل یورگورسنگ بیخبرسَن
شوکېتماک دوروکېلماک قیده دورباز
اگرتاپسنگ سلیمان نی نگینی
فرِیضه اوتکاریب خالص دعادین
سَنی مست ایلاگاندوربنگ دنیا
فلکنی تیغی باشینگنی چاپَیب دور
غرض نقصان یېتوشتورگای دینینگا
عمارت قیلسه کیم کوپ قیلمه بنیاد
سَنم آخرتوزاتمای تاشلازنهار
شباخون[۶۶۹] فلکدین بیخبرسَن

اؤلوک اؤلدیموکین دیب مرده شویی
گذرلاردین بؤلینگ لاردیب خبردار
باریب یودی اوشال مردبی خواطر
اوشنداغ مرده شوی ییغلاردی بیکس
قیلینگ یلغانچی تابوت مونده موجود
که اوغلی بؤلدی وبرکَنده بیمار
یودی،کومدی،ییمادی ذرۀ غم
هزاران مرده نی دیدم کؤروب دور
اؤزی اویقوده اېردی چاقدی بیرمار
کفن سیزکېتدی آخرمرده شویی
اجلدین دلغه هرگزماتمی یؤق
بولارنی مرده شویی دوربودنیا
کېتارده بنده نی خوشنودقیلگین
کېتاروقتی قلونگاکیمیابیر
تمامی کیمیالارمونگابنددور
دعاگوتاپ،دعاگوتاپ،دعاگوی

چو(بلعم) دېک کرِاماتینگامغرور
الارنی خذمتیغه سن یوگورگین
دلینگ تؤلغای خدایینگنی نوریغه
تورارمَن دیماگین بیرکون کېتارسَن
اجل کېلسه بؤلوردینینگامقراض[۶۶۸]
نیسودقیلسون که یؤقدورعلم دینی؟
خبرتاپسنگ کیراک لطف خدادین
قولاغینگامدام آهنگ دنیا
بووادیده سَنی تنهاتاپَیب دور
سالیب ظلمت بوروشن آینینگا
توزاتدی وجهاندن کېتدی شدّاد
توزالغاندِه بوزولغای آخری کار
مسافرسَن اگرمینگ ییل یورورسَن

---

[۶۶۸] بوییرده هم لفظی قافیه ایشگه آلینگن

[۶۶۹] شبیخون

شب وروزی مدام احوالینگاقیل
کیراکمس کاله نی ساتماققه دلال
عبادت رسمی نیِ دانادین اۆرگان
زمانه سودینی سن کوزآچیب کۆر
بوتنُداندیشه لاردین آن قدرقاچ
سخن نی راست ایتسنگ کج بیلورلار
اورارلارحقنی اَیتسنگ خلق دایمِ
اوِشال صاحب مثل دین بیخبرسن
زهر یوتدینگ پشیمان قیلمه دی سود

نظرقیلسنگ همیشه حالینگاقیل
یۆل اوستیده سَنی کلبینگ خبرآل!
همیشه عارف بالله دین اۆرگان
بویۆلده گوش کربۆل،گوش کربۆل![۶۷۰]
بولارنی علتی دورسنگااخراج
زمانه خلقی کج دورکج بیلورلار[۶۷۱]
اگرچندیکه حرفینگدورملایمِ
گلوتنگ لیکده دایم بیخبرسن
بۆلوب بربادمونده بودونابود

حکایه:

اوشال صوفی که شب مهتاب کۆردی
تاپیب روحی محبت باغیدین قوِت
کۆریب جمع کثیره تۆشده اولدم
دلیغه وهم توشیب بیداربۆلدی
آلم یۆل تاپدی دلدن کېتدی شادی
دېدی:عرضیم نی انگلاپیرِکامل
باشیمغه توشتی شونداغ بارِوزمین
کۆتاردیم باشیمه اول یوکنی تنها
توشوم نی تعبیرینی اَیتینگ ای پیر!
تبسم قیلدی اول شیخ مُکرم ِ
نما زِشام وقتده دنیادین کېتارمن
دلینگنی قیلماگین بسیاررنجور
مونی صوفی دریادل ایشیتدی
نداکېلدی پیرینگ غوث زماندور
یېتارسنگاحقیقت دین نگینی
قالورپیردین بونسبت یادگاری
مشامِ جانی بۆلدی غرقۀ نور
ایاغیغه قویوب هرلحظه باشین
دېدی افسوس کاریم بادبۆلدی
دلیمغه قیسی ییردین تیکدی ظلمت؟

یاتیب اېردی پریشان خواب کۆردی
توشیغه کۆرونوراېردی چوتابوت
همه نی باِشیغه توشگانِ بوماتم
بوصوفی مست اېدی هشیاربۆلدی
پیریغه عرض قیلدی بامدادی
توشوم غه تابوتی کۆردیم مُکمل
گمان قیلدیم که بیرکوه به تمکین
منگاعالم قیلوراېرِدی تماشا
پریشان بۆلدی مَندین کل خاطر[۶۷۲]
کۆتارگان بۆلسنگ هرگزییماگین غم
بودنیادین اودنیاگایېتارمن
باشینگ اوستیغه توشغان تابوتیم دور
بۆلوب بیخوداۆزیدن پاک کېتدی
تفکرقیلمه پیرینگ باایمان دور
بۆلورسن غوث وقت نی جانشینی
که دریای حقیقت بی کناری
کوزآچدی پیری عالمدین کېتیب دور
توکوب خونابۀ حسرتلی یاشین
همه یققان لاریم بربادبۆلدی
بوپیردین آلمایین قالدیم نصیحت

---

[۶۷۰] بیتده قافیه قاچگن

[۶۷۱] بوبیت نی قافیه سی یۆق

[۶۷۲] قافیه لربیر– بیربیلن ماس کیلمه گن

فراوان اېردی دلده سرِجانیم
پدردین غوره قالدیم مدعایۆق
قۆلوم گاشربت مرگدین دوجایم[۶۷۳]
شودردنی اَیتیب[۶۷۴] اوُل ییغلراېردی
اِلهی بۆلمسون هیچکیم گرفتار
هدایت یۆلیده غرق اۆلمایین پای
مدام تشویشی کۆپ اېردی دلیغه
بغایت کاولاراېردی جابجائی
گروقویدی که اوچ فرزندینی هم
کۆتاردی تابوتی نی ییغلادی باز
دېدی:کۆپ خاطرینگغه توتمه کینه
پیامبردنیاگاقۆل سالمه دی لار
بوییرده صلح قیل ای مرددیندارِ
دېدی:ای نیک گوهرنی نیتای مَن
گریبانی[۶۷۶] دمدم قیلدی چاکی
چیقاردی باری یېتمیش او چ خزینه
خلاص ایتدی پسرلارنی گرودین
دلی طاقت قیلالمای خلقنی ییغدی
اَنه کامل مرید با بشارت
اوشنداغ صوفی بۆلَگین نورغه تۆلگین
همه نی ترک قیل وکاُردان بۆل[۶۷۷]
نظرقیلمه عناصردین امید اۆز
درودیواردیدنگاحورکۆرینگای
بشرطی باطنینگ گاتاپسه حق راه

حکایه:

کۆرونگ کیم شیخ کامل (عبدالرحمان)
دېدی بیرصوفی ای سلطان عالی!
نشابوریورتیده بیراهلِ لوچک

دَمی ایتالمه دیم رازِنهانیم
منگایۆل کۆرساتورگارهنمایۆق
سیره شیرین اېمس بوتلخ کامیم
کوزی یاشی بیله یاقه تراېردی
نی مشکل عمرکۆرمای کېتسه دیدار
نیچوک صوفی که عقلی قالسه برجای؟
نېچوک بارگای پیرینی منزلیغه؟
پیریدین چیقمادی هرگزصدایی
پیرینی تکفینی[۶۷۵] قیلدی اولدم
پیرینی تابوتی دین کېلدی آواز
چیقارقبریمدین یېتمیش اوچ خزینه
نجاست دوردیبان هیچ اَلمادیلار
سنگاایمان کیرکمی،رزمی درکار؟
منگالطفینگ کیراک،زرنی نیتای مَن؟
مُکمل نی قیلیب اول دفنِ خاکی
یاپیب کېلدی بلادوردیب دَفینه
غمی یۆق اېردی هرگزنیم جودین
پیرینی روضه سیغه جانی چیقدی
کیبن قالمای پیریدین نیم ساعت
جدل قیل پیربیله بیرکونده اۆلگین
طلب قیل مونده بی نام ونشان بۆل
بویۆلده جنت وحوردین امید اۆز
همه ذرّات عالم نورکۆرینگای
بۆلورسَن معرفت بحریدن آگاه

قیین راق بۆلدی انگاکنَدن جان
بوییرده کیمگادورکۆنگل کشالی؟
منگااخلاصی باراېردی چواندک

---

[۶۷۳] جامیم
[۶۷۴] اَیتیبان
[۶۷۵] پیری نینگ تکفینی نی قیلدی اوُلدم
[۶۷۶] گریبانینی دَمدم قیلدی چاکی
[۶۷۷] همه نی ترک قیل سَن کاردان بول!

که یؤل یورماققه یؤق اېردی مجالی
بوتوقسان لک[۶۷۸] مریدغه رخصت آلدیم
پریشان خاطریمغه بوسبب دور
بوباعث دین چوسرگردان بؤلوب مَن
قؤل آچیب جمله نگیزاَیلانگ دعایی
اوشال بختی قراحالیغه مُشکل
مریدلارقؤل آچیب قیلدی دعایی
کم وبیش بنده گاباراېردی نقصان
همه آزاده لارنی بغری قان دور
کؤزینگنی آقی باریده فغان قیل[۶۸۱]
دلینگنی جمع قیلدی شیخ کامل
اگرقلبینگد ه قوّت بؤلسه باری
مونیدېک بؤلمسنگ لاف اؤرمه گین بیر
جهان نی کوییدورمثلِ ترازو
فَش ودستارِبیرله کس اېماس مرد
جهان نی سیرِایتارباطن همیشه
اجل نی تیغی چون بغرینی تیلدی
باراېردی باطنیده گوهرِخاص
اؤزینی عرش گاایلتارصدقِ کامل
همه سرگشته لیکلاربی سبب یؤق
بؤلایدیسنگ بویؤلنی کدخداسی
ملامت تیغی نی باشینگاآلگین
خلیل دېک همچنان چالاک کېتگین
آوازه نگ کېتسه مرغ تابماهی[۶۸۵]

پیریم دیب ییغلاراېردی ماه وسالی
ایگم دین چون که آزادخط آلدیم [۶۷۹]
که عورت نی خدابندم دیماب دورِ
علاجیم تاپماییین حیران بؤلوب من
خداشاهدکه بیرگای روشنایی
اخیرعمری بؤلوب توتگان دومنزل
عطاقیلدی خداییم روشنایی
کرم قیلدی وعیبین یاپدی رحمان
الارنی غم لاری ازحدفزون دور [۶۸۰]
شودردبیرله قرابغرینگنی قان قیل
بؤلم[۶۸۲] جان بېردی آخرقیلدی تعجیل
برادر دور برادرگا کشانی [۶۸۳]
کیریش سیزیای گانالایق اېرورتیر
قنی که حیدراورگای زوربازو[۶۸۴]
اوشل مرددوردلیدن چیقسه بؤل درد
اوشنداغ قطب باتمکین همیشه
نېچوک اوُل پیر،مریدحالینی بیلدی
کرامت پیردین،اندین بواخلاص
بشرطی بؤلمسه بویؤلده غافل
خداحاضراېرورسنگاطلب یؤق
سال ایگنینگ گاملامت نی لباسی
نبی دېک نیچه لارنی یؤلغه سالگین
بویؤلده خاک کېلدینگ خاک کېتگین
همه نی حقیغه قیلگین دعایی [۶۸۶]

---

[۶۷۸] بویوزتوقسان مریدغه رخصت آلدیم
[۶۷۹] بوییرده هم لفظی قافیه ایشله تیلگن
[۶۸۰] الرنی غملری حددن فزون دور
[۶۸۱] کونگلده آهی بارینده فغان قیل
[۶۸۲] بول هم
[۶۸۳] مداری
[۶۸۴] قانی حیدر که اورگای زورِبازو؟
[۶۸۵] آوزه نگ کیتسه مرغدن تابه ماهی
[۶۸۶] بیت نینگ قافیه سی قاچگن

طفیلِ اول دوروراى بیخبرمَرد!
کراماتینگنی اۆزمه بنده لاردین
اگرچه عبرتیم یۆق موى سفیدیم
نى بۆلغاى بیرایمابیرله بیکبار
بیرآتینگ واقف اهلِ کرم دور
بوسوزلارکیمیاى جان و دل دور
جهان ایوانیدین اى نوردیده
آلهى نفس شیطاندین پناه بیر
دلیمده جوش اورار وهمِ قیامت
ایشیم توشدى منى عالم ده پرپیچ
منى یکسان ایتیب دورچرخ برباد
گهرسنج لارهمه مقصدغه یېتدى
آلاردین تاپمادوک آگاهى پیغام
نظرکۆپ قیلمه ایامیم اېرورشور
نى معنى بیرله بۆلدى دلده تقوا
اوشال دروازۀ مرگدین بیکبار
کولارحالیمغه عالم،جمعِ باهوش
جهان ایوانیدین بِى بهره کېتگان
قویوب اسمینى مَن عالم امیرى
اگرخوب آیلاسم مونده نظاره
قدیم غه بۆلمگاى حادث مقابل
خطادورکارمخلوق اى جگربند
بوتون دېک بۆلماگاى پیوندبسیار
قدیمغه لیک بالحادث چنین دور
قیاس وهم[۶۸۷] ادراکِ معانى

عِبث ایشغه یوروگان تاپمه دى درد
مُنى دېک عاصى وشرمنده لاردین
همیشه رحمتینگدن دورامیدیم
طلب ده تاپسه ایمان خیلِ کفار
همه تاپسه خزینه نگانه کَم دور؟!
نصیحت آلماگان مردبخیل دور
کېتاروقتنیگده تاپمانگَمونتیجه؟!
قۆلونگانورعرش دین کیمیابیر
اۆزینگ لطف ایلاگین یارب کرامت
کرامت اِیتمه سنگ کاریم همه هیچ
اوتوب عَمروم بویۆلده شاد،ناشاد
همه نى تاشلاب عرش الله گایېتدى
اوشال صبح قیامت بیزگادورشام
ولیکن ظاهریمدین باطنیم کۆر
نى عقبى قۆلغه کېلتوردینگ،نى دنیا
چیقارسه تابوتیم نى خلق بسیار
نى اوچون حق نى ایلاېدورفراموش؟
کېلورده دُرکېلیب خرمهره کېتگان
ایشید ورجنگ جوش وقلعه گیرى
خدانى ایشیغه مخلوق چه کاره
مقابل آیلاگان لاراهلِ جاهل
اوزولگان نى قیلورلارمونده پیوند؟
توزالغانده گره نى معلومى بار
گمان گاکیرمغاى وهم ویقین دور
همه بویۆلده دورمقداردانى

حکایه:

اوشال عالم که قیلدى کارخوبى
همه نى ییغدى بېردى توى بسیار
شریعت شمعى نى تحتى گایتدیم
جهان خورشیدجان بۆلدى کۆزومغه
اگرتاغ لارگابۆلسم روبرویى
رموزنى هرکیشیغه آیتسه بۆلمس

قیلیب ایللیک ییل اوُل ختم کتوبى
مبارک باداَیلانگ لارهمه یار
رسول نى حق کلامى نى ایشیتدیم
اوّلدین طفل اېدیم کېلدیم اۆزومغه
بۆلورچون غیرتیمدن همچومویى
بوناقابلغه یۆل کۆرساتسه بۆلماس

[۶۸۷] همده

شونیدک اَیدی وخاموش بؤلدی
اوشال مجلس ده بیرشوریده ناگاه
چیدالمای غیرِتیدن دیدی اولُمرد
تمامی اَیتِه سن بوخاملیک دور
اوقوب سِن صدهزاران کاغذبیش
آلیب سَن دزدصفت قؤلغه بیِراغی[۶۸۸]
اگرتحتینگاباقسم بیؤقوف سن
عمل قیلسنگ یِتارحرف الف گا
اوشنداغ جایغه بیرتون مخالف
کیمیکه جمله دین برکنده بؤلدیِ
همه اعضالارینگنی پاک یوب سن
غرورِعلم چِشم دلگادورموی
که سن اولُ علم گابیرموی دورسَن
روان بؤلغانده طفل،پاباسدی اندک
قؤلینگاینگی توشدی تیغِ اسلام
همه گابارخون،شمشیروخنجر
اوشل روزی جهاندین ایلتسنگ ایمان
یِتوشماس جالاریغه بازیِتوشسنگ
اووقت مرگینگایوزمینگ شادیدورباز
بخیربؤلغای همه خاتمه لارزود
رسولنی روحی بؤلغای آبرویونگ
توزالغای هرشکستینگ بؤلسه اولُدم
نورینگ ایکیّ جهان نی روشن اَیلار
اثر قیلدی انگا پندِ تمامی
اوریب دستارینی اولُمرددردناک
دیدی راست اَیتاسن:ایمردهوشیار!
قنی مردیکه امیدینی اوزگای ؟
مبارک باددیب مَن بدقیلیب مَن!
جهان زندانیگابندفراوان
کیشی زندانده خوشوقتلیک نی ایزلار
قچان خوش وقت ایرورزندانده بندی

دلی چون غیرتیدین جوش قیلدی
ییراغدن قیلدی عالِم نی تماشا
ایرورمعلوم خری سَن گاودل سرد
سنگابوبنده لیک بِدنام لیک دور
قچان درویش سَن ایمرددلریش!
قیلایدیب خلق نی بغرینی داغیِ
عذاب خلق اوچون دایم اوقوب سَن
نی کارینگ بارحرف مختلف گا
سبب بودورکه قیلدی انگاتکلیف
جهان بندیگه اؤزی بنده بؤلدی[۶۸۹]
تنینگده موی اگرخشک دورجنوب سَن
زیاده موی دین دورچشم بدروِی
دلینگامعنی یؤق بدرویِ دورسن
بیرورلارِتاآنی قؤلیغه غلتک
کیساراول تیغ هرکیم بؤلمه دی رام
قنی تیغ اورگودیک اول شیرِحیدر؟
کرم قیلسه بؤلیب نفسینگ مُسلمان
خدادین مثل موسی رازایشیتسنگ
ملک لارگامبارک بادیدورباز
خدااولُ بنده دین بؤلغانده خشنود
بؤلورمرگ وقتیده اوستونگاتویونگ
نبی نی دستیدین گرتیکسه مرهم
بوظلمت خانه نی بیرگلشن اَیلار
طریقت شربتی دین تاپدی کامی
دلینی تیغِ غیرت اَیلادی چاک
ضلالت اهلیغه بوعلم نی در کار؟
بوملعون اویی نی(هو)بیرله بوزگای
ایمانیمغه اولوغ زحمت قیلیب مَن
قچان خوش وقت بؤلوراول اهلِ زندان
انینگدیک مردنی احمق دیمشیلار!
کیمیکه غرق عصیان غه اولاندی

---

[۶۸۸] آلیب سَن اوغری دیک قولغه ییراغی

[۶۸۹] جهان بندیگه اوزی بنده بؤلدی

قۆلوم آل توبه بیرگین توبه اوتمای
بیریب توبه آنی خوشنودقیلدی
خداقیلسه بودولت نی میسر
مبارک سینه سی نوربیرله تۆلدی
دلیغه موج اوردی ایکیّ دریا
چنان برکنده بۆلدی دل خطوری
انگاختم بۆلدی اوّل بیرله آخر
دلی اسراردین تعلیم تاپدی
یپتوشتی ختم(نون والقلم) گا
خطادین قالبی غه قالمه دی گر
صفای باطنی اسرارتاپدی
بویۆلده مرددیندارد رکارایشاه!

حکایه:

مدام قورقاراپدی اول(شیخ یونس)
دپدی:اول صوفی لرگاپیرِرهبر
مزاراتِ دیگرغه ایلتمانگیزباز
بودوراوَچ شب گاچه کیم حال مرده
سرقبریمغه کپلسنگ لاربرابر
عزیزی اَیدی: گربۆلسه ایمانینگ
ازلده بۆلمسه ایمان نمودی
کوزین یومدی وتوکدی چشم ترنی
اولاروقتیده کپلدی حق دین آواز
آلهی عاقبت محمودقیلگین
دلیمنی خالی قیل رنگِ وریادین
بوسوزلارکیمیای هرعَجم دور

تۆقیزینچی کیمیا:

بلندوپست دین اندیشه قیلگین
اۆزینگنی نیست قیلگین فکرجان تاپ
سنی خاکینگادورگنج خرابین
کۆزینگنی آقیدین آرتیقدو دردینگ
بهشت ودوزخیم سپندین دوموجود
اۆزینگدین کپچگین وبۆلگین پناهی

تکبرلیک یۆلیده عمرکپتمای
مقام اِصلی نی ناسوت قیلدی
که سن صدساله سن ده ساله ایلر
عمل نی توتدی علمی،حلم بۆلدی
توتوب دامانی نی(فتحاً قریباً)
زمین وآسمان نی توتدی نوری
حقیقت بۆل اپرورتیل اسراراول ایر
مقام (اَحسن التقویم) تاپدی
بۆلوب شهرت عرب بیرله عجم گا
مشامی نوربیلان بۆلدی معطر
حقیقت مُلکی دین انوارتاپدی
بووادیدین همیشه بۆلسه آگاه

لحدگاباره مَن یۆق منگامونس
اوییم اورته سیغه گوریم قازینگلر
نخستین شب اپرورکپم منگادمساز
لحدنی وهمیدین قلبی فسرده
که تااوچ کون گچه قرآن اوقونگ لر
لحدگابۆلغای آخررازدانینگ
سنگایۆقدورعبادت لارنی سودی
دلیغه باغلادی مضبوطِ سفرنی
لحدگه قورقماگین مَن سَنگادمساز
کپتارده بنده نی خشنودقیلگین
نصیب اِیتگیل قۆلونگاکیمیادین
دلی دایم اَنی غرقابِ غم دور

اۆلوب دنیاده عقبی گاتیریلگین
کۆنگلنی عرشیدین نورایمان تاپ
همه دنیابۆلوب موجودهم دین
عبادتِ قیلغانینگدوراَه سردینگ
که تاسن بارسن مضبوط،مضبوط[۶۹۰]
اپمس عمرینگ سفیدی و سیاهی

[۶۹۰] بوبیتده هم قافیه قاچگن

طبیعت خواهش ناخوش لیگینگدور
کۆنگل نی آفتی بیهوش لیگینگدور
دلینگ بۆلسه اوشل قدرتدین آگاه
نی اوچون تیره قیلسون ابرِدنیا؟
همه غا فلِ لیگینینگدین دوربونقصان
وگرنه آدمیغه یۆقدوشیطان
اۆزینگ سن دشمن جانینگ بداندیش
قچان نقصان قیلوربیگانۀخویشِ؟
خیالی بیرله سرگردان اېرورسن
یوروسنگ یۆل اراحیران اېرورسن
قدم قویسنگ بِۆلورچون بندِ پایینگ
قیامت آفتابی دوربوجایینگ
همه نی بیله سن قیلماققه معطل
کدورت لارنی اَیرماقغه معطل
تیلینگ،دل بیرله چون بۆلدی موافق
یوروب کېلغای بویۆلغه اهلِ تحقیق
کۆنگلنی خالی قیل عشق وهوس دین
بیتارکس نی ایشی البته کس دین
جهان نی اُلفتین مثلِ مگس بیل
اولیکه علم دینی تاپدی کس بیل
اگرچه نورِجان اخلاص دینِ دورِ
همه ظلمت عوامِ الناس دین دور[۶۹۱]
جهان عهدِایتسه لارکیم حکم مُرده
مثال یخدیک اوُل آتش فسرده
یشیب تارشتۀ مانندۀ خام
اۆزیلماس دین بورون اۆزگین نکونام!

حکایه:

اوشنداغ(بایزیدِ) قطبِ ابرار
اولاروقتیداباغلاب اوتدیِ زنار
چِقیردی شیخ شبلی نیِ اوُل اوتاد
دېدی مَندین نصیحت سِنگادوریاد
مَنی روحوم حضوری قوت کېلتور
باریب بتخانه یی دین بُت کېلتور
یوگوردوم نیچه ملت لارگاصدبار
بوگون باغلادی اوتای دنیاگازنار
عزیزی اَیدی:تشبیه هم گناه دور
سنینگدیک شیخ دین بونارِوادور
دوامت ایزلادینگ راهِ اَدب نی
سیره ترک ایتمادینگ بیرمستحب نی
وقوع کېلمایدوهرگزمُنتهی دین
قچان امت چیقارشرعِ نبی دین
بویۆل ده التجاکۆپ قیلدی بسیار
کشالی دین اېدی اول شیخ گازنار
همه ایدیکه:پندایتمک زیان دور!
مگربۆل شیخ ازلدین بی ایمان دور
دلین تختی گاچیقسه جمعِ کفار
کۆنگل سختدورنصیحت قیلماگای کار
ایسیزشیخیکه سروقتی اوتیب دور
اخیروقتی گادوزخ گاکېتیب دور
ازلدین بۆلمسه سرمایۀبخت
کۆنگل عصیان گامایل انگادوزخت[۶۹۲]
کۆرارکوزگابوزنارزنجیریدور
شرردور،لیک دوزخ نی بیریدور
ازلدین تقدیری دورشیخ وقت نی
کۆنگل گاکېلتوریب عصیان سخت نی
عمادالدین دېدی:اِیشیخ مختار!
بشردورچون که هوشدین کېتسه بیمار
اگرچه آه اوروب اول دېسه هم کوب
لعین شیطان انی ایلاب بومنسوب
دلیده اېردی زنارین خیالی
میسربۆلماس اېردی لیک حالی

[۶۹۱] بوبیتده هم عادتده گی دیک لفظی قافیه ایشله تیلگن

[۶۹۲] بوبیتده هم قافیه آچیق شکلده بوزیلیب گیتگن

همه قرآن اوقودی یوزاوگوردی
مدام خاطرگازنارین کېتوردی
اخیرچاغیده مژده آلدی صوفی
باراېردی وقتیده قطب لارنی کۆپی[۶۹۳]
همه نی جمع قیلدی بیرکناره
قیلیب بیرنیچه عارف استخاره
چنان بیرگوهرمستوراېدی گم
قنی بیرعالی همت قیلسه معلوم؟
همه نی عقلی آخرلال بۆلدی
بویارانلارنی چشمی خون گاتۆلدی
دېدی غمگین یورکلاربۆلدی پاره
شقاوت ایزلاسه شیخ چون نی چاره؟
کېتوردی صوفی چون آخرده ناچار
اوشال بیربت بیله بیرکهنه زنار
سالیب بوینی گااول پاکیزه طینت
کوزیدن توکدی اشک قیلدی ندامت
اۆزینگ دېدینگ که هفتادساله کافر
کلمه عرضه قیلدی بۆلدی طاهر
منم کافردو من ایمان گانابود
آنا زنارحاضر دور، آنابت [۶۹۴]
همه شاهدبۆلینگ لارینگی کېلدیم
همان کافرکلمه عرضه قیلدیم
یوروگان یۆلیم اېردی راه شیطان
بۆلینگ شاهدکنون بۆلدیم مسلمان
اوزیب زنار،کلمه عرضه قیلدی
دلیغه ایکیّ عالم کشف بۆلدی
اوشل زنارنی اوزگان زمانی
کلمه عرضه قیلدی چیقدی جانی
مونیدېک قرب بیلان پاکیزه گوهر
عبادتغه نظاره قیلمه دی لر
اگرهمتنی ایزلایسن چنین بیل
کۆنگلدین چیقدی سن عین الیقین بیل
همه قیلغان ایشیمیزبازی بۆلدی
نیچوک خلقدین خداییم راضی[۶۹۵] بۆلدی
عمل قیلگین وتکیه قیلمه زنهار
غرورعمل دین چندین خطربار[۶۹۶]
دلینگ بۆلمایدوعلم نی دینی گاسیر
که باردورعلم نادان لارگاشمشیر
جهالت یاری بیرسه دین نی بوزگای
اخیرایمانی نی بیخیدین اوزگای
اوقوسنگ آخرینی فهم قیلسنگ
قیامت شدتیدین وهم قیلسنگ
عمل سیزبۆلسه هرکۆنگلده غم دور
کۆنگل گاجهل کېلدی علم کم دور
که منعم جمع قیلسه مال بسیار
دلیغه حرصی کۆپدورمالی بیکار
طلب ده علم شونداغ دورکه نوری
عمل سیزبۆلسه یۆق علم نی حضوری
اگرتاپای دیسانگ نورخدانی
اولاردین ایلگاری توتگین عزانی
همه کسوت لارینگ نابودبۆلدی
نفس بیکارچیقدی دودبۆلدی
منورچهره لاردین مرگ پیدا
همه نی باشینی یب دوربودنیا
شوگردون دین اگرچالاک کېتسنگ
مقام نورربانیغه یېتسنگ
سفردین کېم سلامت کېلدی هروقت
کۆرونماس رنج انگاچون رهی سخت

---

[۶۹۳] بوبیتده هم لفظی قافیه ایشه تیلگن

[۶۹۴] عادتده گی دیک لفظی قافیه ایشگه آلینگن

[۶۹۵] بوییرده هم لفظی قافیه ایشله تیلگن

[۶۹۶] غرور اعمالیدین چندین خطربار

مباداقورقه مَن دزدلارکمین ده
همه یققان لارینی قؤلدین آلغای
کؤرونکای سنگااول وقت رنج راهینگ
کولارلارسنگاهمدم لاراوشل وقت
که جایی کبلسه نامحرم نفس دور
نیچوک جانسَن که باغلابسَن دلینگنی؟

خلل سالغای اووقتده مُلک دین ده
غریب باشینگ بیابان ایچره قالغای
باشینگدین اوِلزمان توشگای کلاهینگ
آچارآغزی سنگاملک دوزخت [۶۹۷]
نفس دینِ بیخبربسیارکس دور
بیریب سن دیوملعون گاقؤلینگنی

حکایه:

زیارت قیلدی(احمد)کعبته الله
دیدی:بسیارایدی قیلغان گناهیم
خداقیلدی اَنی جزوینی کُلی
اوشنداغ آه سردنی تاپسه هرکس
نی دولت دورکه چیقسه آه سردی
آلهی خاطریمغه دردبیرگین
عزیزجانیم جسددین قیلسه پرواز
دلیمغه همتی بیرمثلِ آدم
ایچورگین جامِ وحدت دین صبوحی
چنان سرمستِ قیل لاهوت بیلمای
توکّل دین مَنی ثابت قدم قیل
قیلای عالم نی مقصودیم چه موجود
سلیمان دیک تاپیب نشوونمانی[۶۹۸]
موسی دیک روح پاکیم قیل سرافراز
عیسی دیک دیده نی بیننده قیلگین
شعیب دیک دردینگاییغلای دوامت
چوجرجیس دیک جهان ده ماسواقیل
دیدم گانم،دلیمغه آه سردبیر
یبتوشتورعرش گا آه دلخراشیم
کوزیمنی یاشینی دریای عمان
گریبان چاک ایتای مانندیعقوب
محمددیک دلیمغه رغبتی بیر
عُمردیک عدل بیرانصافِ کامل

زیارت وقتی دلدن اوردی بیرآه
چیقاردیم ترس دین آهیم گواهیم
حقیغه بؤلدی چونِ مینگ حجّ قبولی
آنی اهلی هزاران حجّ گابیرمس
یوراکغه بخشلاسه اسرارِدردی
دلیمغه غم دین آه سردبیرگین
اؤزینگ حامی بؤلَ ای دانندهٔ رازِ
قیلای مَن اوچ یوزییل دیدمنی پرنم
تیریک مَن نوحه آیلای مثلِ نوحی
خلیل دیک آتش نمرودنی بیلمای
ذبیح الله دیک باشیم قلم قیل
کؤنگل گاغیرتی بیرمثل داوود
بؤلای من اِنس وجنِ گاپادشایی
که عمریم باریچه من انگلایین راز
بیرآهیمدین جهان نی زنده قیلگین
چنان ییغلای که تاروزِقیامت
اگرمینگ مرته اؤلسم جان عطاقیل
مثالِ حضرت ایوب دردبیر
بیرای چون ذکریادیک یؤلده باشیم
توکای یحیی صفت یاش اورنیغه قان
ایشیتگای شایداول آهیمنی محبوب
ابوبکردیک دلیمغه شفقتی بیر
قیلای شرعینگده فرزندیمنی قاتل[۶۹۹]

---

[۶۹۷] بوییرده قافیه بوزیلگن
[۶۹۸] نمایی
[۶۹۹] مقتول

چوعثمان مست قیل هوشیمغه کېلمای
علی دېک همتی بېرگیل دلیمغه
حسن دیک ذوقینگه ثابت قوم قیل
کۆنگلنی نفس شیطاندین پنا بیر
خصوصاً کیمیای دین بلند دور

اۆنینچی کیمیا:

عزیزلارجان بیرورلارنام حق گا
محبت درسینی دمسازایتارلار
بۆلورآگاه زمین بیرله زماندین
چوگاهی نوح دېکِ ماتم توتارلار
سنم[۷۰۱] ناصح دوسن آیینۀ خاص
اوشال جان دورکه اکبرگایېتوشسه
زهی قدرت که کُلی خام خِشتی
اوشل سودوزیاندن بیخبرسن
تیریکلیک تازه اَیله رنگ و روییینگ
بوراحت لاربیله هرگزیېتوشماس
سبب بودورپیشورگای مرگ آخر
دلینگابرگ باراندیشه یی قیل
بوییلدین گرسلامت اوتدی باغینگ
اگربی روشنی تاریکغه قالسنگ
نشان بی نشانینگ معلوم ایرمس
سنی خاطرغه کېلتورمس لاراوُلدم

حکایه:

دوعالم خاکپایی پای بوسی
که یۆلده تشنه یی کۆردی بیکبار
سوال اِیتدی اوشل غوثِ مکرم
دېدی بغریمغه توشدی بوحرارت
همیشه تیره اېردی آفتابیم
قیلیب غیرت بویۆلده خاک بۆلسم
توکُل یۆق اوچون من یۆلده قالدیم
اثرقیلدی یوراکیمغه اوشل درد

باشیمنی تیغ بیراکسیربیلمای
یېتورشتۆرگای مقام ومنزلیمغه
حسین دېک چون شهید قانیم علم قیل
کېتار وقتی قۆلیمگه کیمیا بېر
تمامِ کیمیا لر مونگه بند دو ر

کېتارآوازه سی هفتم سبق[۷۰۰] گا
قلم گاچرخ اوریب پروازاِیتارلار
بۆلورآگاه رازِلامکان دین
محبت بیرلهِ خونابه یوتارلار
نصیحت سندین وطالبدین اخلاص
همان نورپیامبرگایېتوشسه
بشارت تاپسهِ وبۆلسه بهشتی
چمن یۆق سن خزاندین بیخبرسن
اجل یېتسه توکولغای آبروییینگ
حجرنی کومسه لارآتش غه پیشماس
خزان کېلسه توکولغای مرگ آخر
شومرگنی خاطرینگاپیشه یی قیل
امیداولدورکه روشن دورچراغینگ
صراط دین اوتمایین ناگاه ییقیلسنگ
اثردینِ خالی دورکویغان سوغون خس
بۆلورسن آخری اهلِ جهنم

کېتیب بارورابدی (معشوق طوسی)
قوریب حلقی یاتیب دوریۆلده افگار
قیرگاباره یین ای اهلِ ماتم
دلیمغه باراېدی حجغه زیارت
باراېردی کوب گناه بیحسابیم
زیارت اَیلاسام تاپاک بۆلسم
بلابیرله الَم گاالفت آلدیم
قالیب من تشنه لب،رخساره سی زرد

---

[۷۰۰] طبق

[۷۰۱] سبن هم

امیدیم یۆقدوهرساعت اۆزیم دین همیشه قان آقارایکّی کوزیم دین
دعاقیلگین حقیم گاباکفایت خداقیلغایموایمان نی سلامت؟!
اِجابت حق دین ومَندین بیرآمین وگرنه یۆقدومَنده گوهرِدین
دَعاقیلدی اوشل غوثِ زِمانی دِردولت گا ایلتدی ناگهانی
مُنادی قیلدی لارشیخِ معظم تورینگ لارکاروان لاردیب اوشلدم
یاشیم یېتمیش گایېتدی آخرِکار قیلیب مَن مونده چون طاعاتی بسیار
عبادت لارقیلیب من بیشماری همیشه ذکراولِ پروردگاری
اخیربۆلدی چوعمریم ماهتابی همه نی ساته مَن برکاسه آبی
یۆق اویِ نی روزنی مهتاب قنده اۆزینگ تاتشنه بۆلمای آب قنده[۷۰۲]
چنین جهدایتدی مونداغ غوثِ مختار بوییرده تاپمه دی صادق خریدار
دېدی بوییرده یۆقِ صادق خرَیدار نېچوک مقبول قیلوربویۆلده جبار
مونیدېک دېدی اولُ غوثِ نکونام خضرگاحق تعالی قیلدی الهام
دېدی چون خضرغه دانندهَ غفار اوشل شیخ گااۆزینگ بۆلگین خریدار
خداآمرینی اولُ خضرایشیتدی[۷۰۳] کۆتاردی سوونی شیخ آلدیغه ایلتدی
دېدی:عارفغه غمگین بۆلمِه بسیار تمامیِ طاعتینگغه مَن خریدار
خدانیِ جانبی دین یاردورمَن خضرمَن صاحبِ اسراردورمَن
پیامبرمَن اۆزیم استادموسی مَنی آتیمنی بیلسَنگ خضرِدرگاه
حقیقت کوچه سیغه شَیخِ نایاب اوشنداغ تشنه دلنی قیلدی سیراب
گلستان نی وفاسی بۆلدی پُرنور آقیزدی مغفرت دین گوهرِنور
توِتاردستینی بیردرمانده لارنی همیشه اختارورپامانده لارنی
سنم اَختاراگرددلینگ بار ریاضت چیک طلبدین قالمه زنهار
دلینگنی دشمنی دوردل ودیده که بی ذکرخداتاپمانگ نتیجه[۷۰۴]
بوایکی خصم دستیده غریب سَن سبب بودورطلبدین بی نصیب سَن
بویۆلده تشنه بۆل همچون غریبی سوراب کېلغای چوطوسیدېک نصیبی

حکایه:

بیراو سوردیکه: ای مجنون غمناک! گریبانینگ فراق لیلی دینِ چاک
اگرکۆنگلونگده بۆلسه یاددلبر قیلای بیرساعتی حالامیّسر
دېدیِ:مجنون منگابسدورخیالی فراقیدین اولوغِ اېرماس وصالی
که مَندین درد،اندین مَنگادرمان اگریادایلاسه مجنونِ حیران
دېسه دردیم بیله اخگربۆلیب دور همه اعضاسی خاکستربۆلیب دور

---

[۷۰۲] قیده

[۷۰۳] خدانینگ امرینی اولُ خضر ایشیتدی

[۷۰۴] قافیه لر بیر-بیربیلن ماس کیلمه گن

ایتی گریوخلاسه مَن مُشت پَرنی
اَوشال افتاده دین یېتکوردی پیغام
جواب اَیدی اَنی حرفیغه لیلا
مقام عشق غه بهبودِ چکاره؟
مقامِ عشق دورمانندقُلزم
طلبلَیک خلق کویمای یۆل تاپالماس
کېشی عاشق اېروریۆقدورانگاهوش
دلِ پردردایله پرخون اېمس دور
گریبانین کۆتاردی سینه صافی
دېدی کۆنگلوم گامجنون اشتیاقی
زبان آچمق ولی عاشق غه دورجبر
عزیزلارلحظه–لحظه قان یوتیب دور
عزیزیم آخری بیرکون کېتارسن
سنم[705] مردی دوسن کاری قیلیب کېت
بویۆلده شیرلارنی مورایتارعشق
بیراوگاگنج سلطانی بیرورعشق
بیراونی دربدراَیلاب پریشان
بیراوگاروی زیباکۆرساتورعشق
که مجنون کوزیغه لیلی کۆرونور
بویۆلغه صاحب اخلاص بۆلگین
دلی صادق اېدی اسرارتاپدی
دیمه مولانی تاپماغی قیین دور
بوباعث دین رهِ امنیتینگ یۆق
قچان روحینگاَیېتگای بومقامات
اوشل وقت سایۀ پُرتوشسه ناگاه
قدم قویسنگ تمامی راه بۆلغای
بۆلیب هرساعتی فضل اِلهی
بویۆلده هردلینی سوزی یۆقدور
اوشال نوروزدن بی بهره سن باز
رونده خلق نی راهی به دور[707]

باریب اَیتسنگ اودلبرگاخبرنی
سلام اَیدی مجنون دین نکونام
که اوُل عاشق اېمس،مجنونِ شیدا
کیم عاشق دورانگامقصودچه کاره؟
که هرجنس انگاتوشدی یۆقتومعلوم
دُرمقصودنی قۆلغه آلالماس
زِهرنی شکراورنیغه قیلورنوش
منم لیلی که اوُل مجنون اېمس دور
که هرناخن گاچون ششصدشگافی
بوناجی لارهمه مجنون فراقِی
اگرآتش گاکېرسه انگادورصبر
شوحسرت بیرله عالمدن کېتیب دور
قرایيرایچره قایتیب صبرایتارسن
سینه نگنی غمدن افگاری قیلیب کېت
کۆنگل نی قیناتیب پرشورایتارعشق
چنان تاج سلیمانی بیرورعشق
یېتالمای محبوبیگابغری بریان
بیراوگاکعبته الله کۆرساتورعشق
که هردمده انگاذیلی کۆرونور
دعااَیلای که خاص الخاص بۆلگین
همیشه رحمت جبّارتاپدی
رگِ گردنِ دنم[706] خالق یقین دور
قالیب سن یۆلده خالص نیتینگ یۆق
کیراک قیلسنگ ایلیک ییل نفی،اثبات
بویۆلده موج اورسه نورِدریا
دل وجانینگ جمال الله بۆلغای
ایشیتگای عذرلارنی،عذرخواهی
مدام تاریک اېرورنوروزی یۆقدور
ثمرتاپگین سنم بۆلگین سرفراز
ثمرسیزعمرنی کوتاهی بِه دور

---

[705] سېن هم

[706] دن هم

[707] رونده حلق لرنی راهی بِه دور

جهان نی غیبتی دین تیره کېلدینگ
سالیب سېن گردنینگ گا غُل بسیار
مثال آب دریاخیره کېلدینگ
بۇلیب ساعت – بساعت وزنی بسیار

حکایه:

باراېردی رومده بیرپهلوانی
مقلیدی[۷۰۸] کېلیب اوستیغه میندی
کۇتاردی باشیغه سنگِ کلانی
فصیل یۇل یورودی وبیلی سیندی
عزیزی ایدی ای چرکین طبیعت:
خداامرینی آلمای گردنینگا
ایسیزجانینگ که سنگاحیف محنت
باشینگالنگرِشیطان که میندی
کۇتاردینگ باروزمین نی تنینگَا
آلهی عفوقیلگیل وقتیمیزتنگ
میانینگ آخری بی وقت سیندی
بوسوزلارکیمیای اهلِ جان دور
خطرلیک یۇلده دورمیزپاییمیزلنگ
الهی عاقبت محمودقیلگین!
نصیحت آلماگان دینگازیان دور
کېتارده بنده نی خوشنودقیلگین!

اَوْن بیرنجی کیما:

خبرآلماق کیراک هرنیک وبددین
که بۇلمه ساعتی غافل اَحددین
اوشال نوردورکه عاجزلارغه دایم
دعاسینی قبول قیلغای خداییم
قبول توبه دورسربازِدلِ غه
خدانورین توکیبدورمُشت گِل غه
همه سودینگ سینی اوُل ذاتدن دور
که عارف لارخداگاهمُسخن دور
کدورتلیک کۇنگل غه بوشفادور
چوغیب الله دین نشو ونمادور
کرملیک بحرگااۇرمک کېراک دست
اۇزینی جمله دین بیلماک کېراک پست
الم تارتیب دولارشیرجهانی
کۇرینمای دیده سیگاخانمانی
مرادفتح نی آچماق کیراک زود
بیلیب بۇلمس که مقبول وکه مردود؟
همه مشغول دولاراوزمطلبینده
همه مایل دولاراوزمذهبینده
مقام قُرب بیرلان بنده مشتق
بیلیب بۇلمس کدامین نی سوزی حق؟
خبرتاپماس دومخلوق جهانگرد
بویۇلده مردکیمدورمونده نامرد!
همه افتاده لارخون جگردور
کیشی بیلمس نېچوک خلق باخبردور
اولوغ پیمانه دین نوش ایلامابسن
کدورت نی فِراموش ایلامابسن
بۇلیب سَن انتظاربدرگ سگ
بوباعثدین سَنی آتینگ دوبدرگ
بۇلورمستورکوزینگدن کَفروایمان
کۇنگل گاصدق یۇق آتینگ مسلمان
حیات دایمیدن بیخبرسَن
اذان عشق ایشیتسنگ گوش کرسَن
کۇپه یدی دلده دایم شک وریبینگ
دلینگ اعمی اوچون پوشیده عیبینگ
ایکیب سن معصیت نی تخمیدن چاش
صبامحشرده سرینگ بۇلغوسی فاش
اوشال عیبدین که اندک بۇلسنگ آگاه
گشایش لار بولور معلوم بالا

[۷۰۸] مقلدی

حکایه:

سفروقتی زمستان وقتی(بهلول) [۷۰۹]
اوشل وقت پا ی شیخ اپردی چوعِریان
دیدی بووقت ِهوشینگ برجایدورسن
قایارغه باره سن ای مردعالی؟
جواب ایدی:اوشال پاکیزه اوستاد
که باردورجاییده ظالم نی گوری
بارِای عبرت آلای دلنی قیلایِ گرم
اول اورتانسون تماشاایلایین من
بویؤلده شادتنبیه تاپسه نمرود
خطادریاسینی غرقابی مپن من
دمی عمریمده کؤرمابمن حلاوت
بوسرگردان لیگیمغه سورمه حالیم
همه اندیشه دین ممتازقالدیم
یپتالمای عالی همت لارغه ییغلاب
قدمنی ایلگاری قویدیم منی داغ
کیپنِ کپتدیم که هفتادساله راهی
مقلدمن که شوریده دینیم بار
بیری شولدورکه چون بارِامانتِ
بیری بارِگنه نی جمع قیلیب من
بیرورهرساعتی جانیمغه وحشت
یوکیم ییینگیل اپماس یؤللارطی اورسم
همه کپتدیِ وبیزگانوبت یپتدی
شونیدپک ایدی اول غوث یگانه
اوِشال سایل گه ایدی:ای نکوکار!
منم عبرت آلای هرشوروشردین
اورای هفتادگورستانغه باشیم
اؤزیمغه اؤزیم ایتای خیره رومرد
قیلای من صوراسرافیل نی برپا
گورستان اهلی تادردیمنی بیلغای
ییغیلغای گِردیمه چندین زن ومرد
یؤلوقدی ناگهان یؤلیده بیرغول
سوال ایتدی اوشیخ دین ِمردِنادان
سبب نیدوربرهنه پایدورسن
زمستان سخت دورروزِشمالی
دلیم نی تنگ قیلیب دورسردآباد
انگاآتش توشیب دورگرم شوری
ساووق ییبمن،ایاغیمنی قیلای گرم [۷۱۰]
که بؤلسون منگااوزعیبیم معین
مطیع بؤلغای بویؤلده نفس مردود
مصیبت کشتی سینی آبی مپن من
مدام قیلغان ایشیم بؤلدی کثافت
مشوش دوربودردبیرله خیالیم
یؤق اپردی همتیم چون بازقالدیم
محبت رشته سین کؤنگلومغه باغلاب
اجِل اوردی منی یوزومغه تیرناغ
سریمده نفس و شهوت نی گناهی
منی پشتیم ده بارِ وزمینیم بار
مونی منزلغه ایلتدیم بی خیانت
نکولاراورته سیدین ایریلیب من
کؤتاردیم بوامانت تاقیامت
سنی بیرله که بیرساعت گپورسم
قریب کپلدی قیامت وقتی یپتدی
گورستانِ ساریغه بؤلدی روانه
تماشاگامنی بیرله آلیب بار
مطلع دلنی ایلای بوخبردین
توکای جیحونچه گورستانغه یاشیم
سقال آقاردی هرگزتاپمه دینگ درد
تماشااوستیغه اولهم تماشا
تمام اهلِ گورستان تیریلغای
نپچوک سندیب دلیمنی سورگانی درد

---

[۷۰۹] سفرچاغی،زمستان وقتی بهلول

[۷۱۰] بوبیتده قافیه ییتگن

تمامی بندلاریم اوُلدم آچیلغای
دلیمغه جوش اۆراردریای ماتم
کِیشی آگه ایماس مخفی سّریمغه
مَنی وادیدۀ اهلِ طریق قیل
زبان آچدی اوشل پاکیزه گوهر
خضرگابۆلمه دی همرازموسی
ایکّی تن انبیاًافضل ایدی لار
دلینگنی همچنان برکنده قیل خس
مونی آیدی وگریان بۆلدی آخر
نیِ پاکان لارکه بویۆلغه یوریبدور
سنی صورتگایۆل یورماغ ایشپنگدور
باشینی قویدی شیخ آلدیغه اول زار
آنی عاجزلیگینی شیخ بیلدی
آلیب باردی آنی اۆزی بیلان باز
خطرلیک،وهملیک یۆللاردپن اوتدی
دلینی ترس ووهم ایتدی مشوش
دلی بیخودبۆلیب سرگشتۀزار
اوشال بهلول دلینی آیلادی نرم
بوهم پیروبۆلیب اول بیرده ناچار
چنان تارتیب آلیب کویغان اياغین
اوشال عارف که آیدی مردِدل صاف
چودریاکۆرمگان بحرنی نه بیلسون؟
کولارهراهلِ دلگابیخبرلار
سوغون بۆلغای بلای ناگهان عشق
اووقت بیغم ایدینگ رازآیتوراېردینگ
اۆزینگ صورتده آدم سن دلینگ غل
دلینگایۆقتوقوت یۆل یوگورمه
اوّل بهلول بۆل بیننده لیک قیل
سپورگین خانه نی بعداېزله مهمان
بوآتش خاملارنی کویدوروربس

گورستان اوستیغه قانیم ساچیلغای
اگرعالمنی کویدورسم،هنوزکم
سقرکویغای شررلیک خاطریمغه
جهان اوستادی بیریۆل رفیق قیل[۷۱۱]
رفاقت لیغ قیلالمانگ ای برادر!
فراق ودردآخرده تاپیب راه
که بیر-بیرین سّرینی بیلمادی لار
بویۆلده تابع متبوع گایېتماس
دېدی یۆل یورماگین بویۆل خواطر
تمامی خس لیگینی کۆیدیریبدور
قدم قویسنگ تمامیِ کاهشینگ دور
دېدی:من مبتلاگاسن خریدار!
آنی عجزیغه لایق رحمی کېلدی
دلیغه منکشف بۆلدی اولوغ راز
بناگه سیرگورستانغه یېتدی
نظرقیلدی که گوردن چیقدی آتش
کوزینی دمبدم ایلتاراېدی نار
اول آتشگااياغی نی قیلیب گرم
اياغینی اوزاتسه کویدورورنار
دلیدین کنده قیلماس اېردی داغین
اوّلِ بسیاراوراراېردینگ اولوغ لاف
شکرایچگان کیشی زهرنی نی بیلسون؟
دلیغه دردیېتگان سونک بیلورلار[۷۱۲]
بیلینگ عرشدین اولوغ بارِگران عشق
دلینگ جمع خلل دین دوراېردینگ[۷۱۳]
نسیم تاپگین بویۆلده مثل بهلول
اياغنیگنی اوشال آتش گااورمه
خدانی درگهیده بنده لیک قیل
اول دردتاپ دلینگاسۆنگره درمان
کېراراآتش گاحالاپخته دل کس

---

[۷۱۱] که استادلربیلن بیریول رفیق قیل

[۷۱۲] دلی درد ییتگانیدن سۆنگ بیلورلار

[۷۱۳] دلی جمع خلل دین دوراېردینگ

خلیل گاآتشی گلزاربؤلدی خدانی لطفی انگایاربؤلدی
بویؤل ده ایجگر،جانی سبیل بؤل بؤلایدیسنگ محبت یؤلیده بؤل!
بوسوزنی شیخ بهلول دین ایشیتدی پیرآه سردبیلان حق گایېتوشدی
بیل ایمدی انگا اوُل اسرارِعارف معین بؤلدی انگاکارِعارف
خدانومیدیدین بیداربؤلدی[۷۱۴] خدالطف ایتدیِ برخوردارِبؤلدی
وجودیغه توشیِب برقِ شورحمت بؤلوب هم اولیاً،ایمان سلامت
سنم مردی سن وسعی وجدل قیل جهاندن عبرت آلگین وعمل قیل
متاعینگ باریده بیرمشتری تاپ نورینگدین بهره آلغای قاف تاقاف[۷۱۵]
بومنزلدین اومنزلغه یېتوشسنگ اوشال صاحب مُکمل گایتوشسنگ
هدایت پرتوی تاولاریوزینگغه کؤرینگای عرشِ ربانی کوزینگغه
بؤلورآخرتمامی ناتمامینگ بیتارلارعرش نی طاقیغه نامینگ
نشانینگ بؤلماگای عالمده معلوم عدم بؤلدینگ اوشل دریاغه چون گمُ
قدح آلدینگ قؤلِینگغه آفتابی ایچارسن حوض کوثردین شرابی
همه علمینگ سنی آیینه بؤلغای تمام باشدین اياغینگ دیده بؤلغای
خدانورینی توکغای قالبینگغه یتوشتورگای تمامی مطلبینگغه
یبارگای نامۀ اعمال لارینگ زود[۷۱۶] بؤلورمعلوم همه مقبول ومردود
که جوزا وقتیده میزان ترازو همه بیجاکېتیب دورزوربازو
کیمیگه مونده بؤلِسه کبرایله زور بؤلورمحشرکونیده صورتِ مور
که بوزورینگنی سن طاعتغه خم قیل گریبانینگ توتاروقتی اجل،بیل!
محل اوتکارماگین قابل لیگینگ بار اجل کېلسه نی مست قالغای،نی هشیار

حکایه:

باراېردی شیخ صادق اولیایی دلیغه آرزوی آسیایی
بویوردی صوفی لارگاقطبِ ابرار منگابیرآسیاآیلانگ چوتیّار
چواعزازایتدی لاربدرِمنیری توتیب طالب لاری اوُل امرِپیری
قیلیب خدمتنیِ طالب لاربجایی چوتیارایتدی لاربیرآسیایی
همه درماندۀ اوُل کاربؤلدیک یودیک قؤل،زنده لیکدین بلکه اولدیک
ایشیتدی بؤل سخننی اول دلی پاک گریبانینی حسرتدین قیلیب چاک
جنون تیکدی اوشال عارف دلیغه گمان دورتوشدی آتش منزلیغه
مبارک دیده سی قان بیرله تؤلدی اؤزیدین کېتدی وبیخود[۷۱۷]بؤلدی

---

[۷۱۴] مأیوسلیک حالیدن بیدار بؤلدی

[۷۱۵] لفظی قافیه نی اعتبار توتگنده هم،سوزلرنینگ اصلی تاوشی بوزیله دی

[۷۱۶] یوبارگای نامۀ اعمالینگی زود

[۷۱۷] بیخویش

عزیزی دیدی: قیلمه آه بسیار
جواب آیدیکه:سیندی خوب بؤلدی!
بوتونلیک وقتی سرگردان ایدی اول
بوزیلغان لارنی سورمسلارِبیکبار
قویونگ ییغلای بلادورمنگاهستی
کیمیکه یؤقتوعالم آفتابی
بؤلایدیسنگ بویؤلده پارسادیک
شکستینگ ظاهرینگغه دولتینگ دور
کیمیکه خلق ایچیده جوهری بار
بویؤلده کیم کؤتاردی باروزمین
سبکروبؤل که دریادیک شتاب ایت
مقابل بؤلمغای نقشینگ ازل گا
چنان بیهوده گوسن مثل نقاش
(منی) دین قورقاسن آب منی دین
گنه وزمین وخاک گوروزمین
سبک رولارکه چون رحمت گاباقی
خیالی دوربونقش کهنه دنیا

حکایه:

(نظام الملک) زرفرمایش ایتدی
دیدی:بویؤلده دوکانی قورینگلار
بوبؤلسون منگاشه لیکده علامت
باراپردی ملکیده شوریده حالی
تمامی جایدین اول ایردی آگاه
زبان آچدی اوشل پاکیزه کردار
اگرنام ایزلاسنگ شاه گرامی
نجاست دوربودنیااصلی بدنام
ایشیت زرهرکیمه بؤلسه مقرر
دیمه بوزرگانقش ایتماغی به راق
نکونامی تیلای سن کاردین قیل
بوسوزنی انگلادی آزاده اول شاه
همه نی کارینی بی برک بیلدی
جدل قیلدی وتاپدی مقصودینی
الارگاباراپکن دریای رحمت
جراحت کهنه بؤلدی کؤپ بؤلورغم

فلان نی یورتیغه بیرآسیابار
جفاورنج ومحنت دین قوتولدی
همه نی کاریغه حیران ایدی اول
نظردین تاشلاگای لارآخرکار
منم تاپسم ایدی یؤلده شکستی
تیکارآسان انگادرخوشابی
اؤزینگغه یؤلغه سیندورآسیادیک
یقین بیلگیل که آزادخطینگ دور
باشیغه کل خلق نی لنگری بار
نی دنیاقؤلیغه کیردی ونی دین
که قیلسنگ خانه نی مثل حباب ایت
همه نقاش مضطردوراجل گا
مباداقورقه من عیبینگ بؤلورفاش
نصیبینگ خشت خام نیم منی دین
نیچوک تاپگای گنه لیک بنده بودین؟
همه نقدجهان نی دین گاساقی
سفرآسان ایمس ای کؤرگمراه!

تمامی خلق نی درکاهش ایتدی
منی نامیم گازرسکه اورینگلار
که قالغای یخشی نامیم تاقیامت
اؤزی قطب ایردی وصاحب کمالی
یؤل اوستیده یؤلوقدی انگااول شاه
همه نی جورینگ آخرقیلدی بیزار
عدالت قیل که بودوریخشی نامی
نجاست اوستیده حیف اولوغ نام
آنی توپراق استیغه کومارلار
ایسیزنامی که توشسه تحت توپراق
خدانی نوریغه دلنی یقین قیل
چیقاردی سینه سیدین ناگهان آه
حکومت نی شوباعث ترک قیلدی
خداکؤرساتدی راه بهبودینی
ایمابیرله اثرقیلدی نصیحت
اثرقیلماسدوآسانیده مرهم

گنه نی زخمیدن ناسوراپدی دل
بوناسوردین مدام اندیشه ای قیل
دوایپتکورسه لقمان اوچراگای زود
کۆرینگای دیده لارگاراه بهبود
گنه نی مونده بی اندازه قیلدینگ
ستون سیزخانه یی گاکازه قیلدینگ
ییقیلماس دیبِ کۆنگل خوفین اونوتدی
بوکازه بی مداره اپردی یقتی
اگرمردی دوسن بوکازه دین چیق
توکانمس رنجِ بِی اندازه دین چیق
که محموددین،غفوردین ایزلاگین تاج
رسول قیلغای سنی همراهِ معراج

حکایه:

(هلاکو)قیلدی (بغداد)شهریغه زود
شریعت یۆلینی قیلماقغه مسدود
گدایی باراپدی هم کۆروهم لنگ
همیشه نفس ایله اوُل اپردی درجنگ
نی آشی باراپدی،نی تکهٔ نان
قاچیب باردی اوشل سیرگلستان
جنونِ باراپدی کۆنگلیده شوری[۷۱۸]
یۆلوقدی انگاناگه کهنه گوری
اَنی مسکن قیلیب رنجوراۆزیغه
خدادن اوزگانی کۆرمای کوزیغه
قیریلدی یتی لک خلق بۆلدی پامال[۷۱۹]
همه حالیغه سرگردان چواعمال
کشالِ خاطری یۆق اپردی حالی
نی فرزندباراپدی انگاءنی مالی
همه اَوُلگان سوغون چیقدی بیکبار
تاپیلدی مردگاهمخانه بیمار
سوال ایتدی که تنهاگردبۆلدینگ
بوظلمت خانه دین قنداغ قوتولدینگ؟
جواب آیدی:که من مردسبکرو
غمیم یۆق کُل عالم کویسه یک جو
رضاجوخلقغه ماتم چه کاره؟!
بوزیلسه زودبوزیلسون غم چه کاره؟!
همه نی یوتدی بودنیای پرپیچ
بوزیلسه زودبوزیلسین ایرته وکیچ!
دعاقیلدی اوشل غوثِ زمانی
باریب بیرگوشه گابۆلدی نهانی
حلاوت ایزلاسنگ نفسنی سقط قیل
اگرمردسن بومنزل نی لحد[۷۲۰]قیل
کیم عزلت اَیلادی آفت چه کاره؟
بوزیلغان خانه گازینت چه کاره؟
همه وسواسی سرگردان لیگینگ بار
کۆنگل اندیشه سی نادانلیگینگ بار
کیرارسن مرگ خمدانیغه ناچا ر
بوزیلغان لارنی تاشلارآخری نار
بسی یپتماس مودینینگ نی کمالی؟
نظردین خالی دورسینغان سفالی
بویۆلده توتدی اِوُل شه نی قلندر:
نه یخشی موسنگاسیم بیلن زر؟
دپدی:اول شه منی قیتارمه یۆلدن
منگازریخشیدورکُلِ گنه دین
تبسم قیلدی دپدی اورمه گین لاف
بوییرده اورماگین بیهوده کذاب
سنی سوزینگاکۆرمایمن فروغی
بوسوزنی ایتماگین حالادروغی
لحدغه ایلته سن کانی گنه نی
کپتارده تاشلاب اوت بارِگنه نی

---

[۷۱۸] جنونی بارایدی،کونگلیده شوری

[۷۱۹] قیریلدی قنچه ایل لر بۆلدی پامال

[۷۲۰] بو بیتده هم قافیه بوزیلگن

شِونیدبِک اَیدیِ اوُل شه توبه قیلدی
جهاندن شه اۆزینی فردبیلدی
سنم مردی دوسن مردانه بۆلگین
همه نی بزمیدین بیگانه بۆلگین
تمام اسراردین کل بهره ورقیل
دلیمغه دردبیروچشم ترقیل
بوسوزلارکیمیایِ اهلِ درددور
کیمیکه کارحقنی قیلدی مرددور
اگرمردی دوسن ایامدن کیچ
فلک سرکوبی بۆلگین نامدن کیچ
هدایت یۆلیده بیررهنمون تاپ
جنون دشتیغه کیربغرینگنی خون تاپ
قچان آسان ایرورتقوی وطاعت
چوآسان بیلمه دی اهلِ قناعت

اۆن ایکینچی کیمیا:

عزیزا اصلی بیلسنگ یۆل خطردور
یوکینگ نی یوکلاگین وقتِ سفردور
کۆزینگ باریده اختارهمسفرنی
اداشماسدین بورون راق راهبرنی
بیک باری اداشتیردی سنی دیو
یریم یۆلده قالورسن مرده گاه لیو
سنی تقلید لارینگ هرگز برامس
اداشگان سۆنگ کیشی سنگا قرامس
کیتارسن کوردل چشمینگ آچیلمای
بودنیاده ضرورتلارنی بیلمای
اوشل دانش نی تاپ سۆنگره عمل قیل
قۆلینگدن کیلسه کشتی درمحل قیل
عبث اوتسه سنی عمربهارینگ
قبول قیلماس سنی پروردگارینگ
بوایشنی روزاوُل توتماگین سهل
سهل توتگان کیشی بۆلدی ابوجهل
نکولارصحبتی دین تعلیم آلگیل
توکل رشته سین بویونگاسالگیل
یوگورگیل تاآیاغینگ باریچه مرد
که شایدایلانیب کیلغایموکین درد؟
کیمیکه جسم وجانی دردگاتۆلدی
تنی گایتتی دوزخ سردبۆلدی
بویۆلنی عاشقی سن دردمندبۆل
اۆزینگدین کیچکین وهمت بلندبۆل
عزیزلارگردن نفسنی چاپیب دور
همه نسبت نی همتدین تاپیب دور
منافق لارگاهرگزبارگه یۆق
پیمبراَیدی بی همتگه،ره یۆق
کرم دریاسیدین رحمت طلب قیل
اَنی درگاهیدن همت طلب قیل

حکایه:

کیتاربۆلدی جهاندین خواجه مُفلس
عبادت بابیده مانندادریس
هدایت باغیدن زهرابه یوتگان
کۆنگل مُلکینی ظلمَتدین آریتگان
اَجل کیلدی گریبانینی توتدی
جهان نی کاریدن دلنی ساووتدی
انگابیردی چندین بیحضوری
اجل کیلدی وکیتدی کوزنی نوری
تمامی اقرباسی مثل هیزان
همه بدکۆردی وبۆلدی گریزان
کیتاروقتینی بیلدی عالی همت
عزیزفرزندیغه قیلدی وصیت
دیدی پیوندجانیم نوردیده
دلینگ نی جمله دن قیل آرمیده
کوزینگنی یوم تمامِ اقربادین
طلب قیل حاجتینگ بۆلسه خدادین
آتام مفلس کیتیب دوردیمه زنهار
ییغیب من طاعتی خروار–خروار
بدولت باره من هرگزکمیم یۆق
جهاننی سیل اگرآلسه غمیم یۆق

ایشیت قۆلیمنی غمگین بۆلمه،تنگدل
دریده سلَه نی ای مردتمکین
اشارت اَیلادیم ایمردعاقل!
وصیت قیلدی فرزندیغه تکرار
دلیده قالمه دی رنج وخواطر
عزیزفرزندی قالدی تیرمولیب زار
دلی سرمایۀ سوزوگدازی
پدرنی روحینی آلیب نظرغه
غرض قدرتنی بیلدورماقچی غفار
دلیغه نقش قیلغان کُل سبق نی
بومردنی سینه سی زرداب بۆلدی
اثرقیلدی انگاآه وفغانی
دیدی موندین بترعالمده غم یۆق
گداسن دلنی شهرینی طی اورگین
گدااوزحاجتیدین قیلدی تلقین
سرراهیده کۆردیم بیرغر یبی
کوزیغه غمنی توپراغی تۆلیبدور
کفن محتاجی دوربویۆلده مضطر
اگرچه هیچ نیمه نگ یۆق مردسالار
هاریب-چرچاب هلاکتغه یبتیب من
تردد قیلدی دیگر جستجو گا
بوسوزلارنی گدا ایتگان برابر
دیدی قیلسام گداغه مونچه احسان
بومشکل دورکه بی خورشیدکبتسه
کۆنگل سررشته سی یکسراوزیلغای
طریق بنده لیکدورمنزل آلمق
تیریکلیک بنده نی نیکوشکاری
بودولت خانه دین بهبودکبتسون
بوگون همتنی بحریغه چومارمن
جوان پارسای اهل طاعت
گدامقصودیغه چنگ سالدی- کبتدی

تنیم گاجای نمازیمنی کفن قیل
وصیت شولکه گورقازغانغه بیرگین
که موندین سۆنگراکی ایشلارنی سن بیل
همه مقصودنی انگاقیلدی اظهار
کوزین یومدی جهاندین کبتدی آخر
وصیت لارنی قیلدی دلغه تکرار
کبتوردی اول دریده جای نمازی
مصیبت لیک کفن بیچدی پدرغه
گدایی اَیلانیب کبلدی بیکبار
بلنداِبتدی ایشیکده نام حق نی
دلی مومدبک ایریدی،آب بۆلدی
گدانی چرلادی[721] اول نوجوانی
مصیبت دیده دورمن هیچ نم یۆق
کبلیب سن ایمدی مقصددین گپورگین
دیدی مسجدگابارابردیم مؤذن
قضاقیلدی وطندین بی نصیبی
اومردنی اۆلگانی اوچ کون بۆلوبدور
کبلیب من درگهینگاای برادر!
بدولت دیب کبلیب من همتینگ بار
مسجدگامرده سینی بیرکبتیب من
ببارگین کهنه کفشیم مرده شوگا
جوانمردایکی یۆلده بۆلدی مضطر
پدرقالغای کومولغای[722] دل پریشان
گدارنجوربۆلیب نومیدکبتسه
گدابیچاره نی کۆنگلی بوزیلغای
پیامبردین قالیب دورکۆنگل آلمق
قیلای بیریۆلنی آخراختیاری
بودورقصدیم گداخشنودکبتسون
پدرنی بوریابیرله کومارمن
گدانی دستیغه تیکوردی حاجت
دعاقیلدی کفن نی آلدی-کبتدی

[721] چارلاب
[722] کومیلمای

قراب قالدی مبارک دیده سی هم
بویوردی خادمیغه جابجایی
اگرچه همتی قیلدی نکونام
کبل ای ِ خضراکؤنگل ملکین چمن قیل
یوگین سن مرده سین دستینگاتازه
همه کاریدین آگاه ایردی کیم اول
اگرچه ظاهری مُفلس تمامی
خداقدرت نی انگاقیلدی ظاهر
قؤلیغه حُلهٔ جنت معین
یبتوشتی طاق عرش الله گانامی
یوودی اوزقؤلی بیرله ترو تازه
اوشال مُفلسنی غمدن پاک قیلدی
وصیت قیلدی همت لیک جوانغه
دلینگ لوح وقلم دن منزل آلدی
آتانگ چلتن گاسرداراپردی یکدل
گداهم خسته لارنی دستگیری
غریبنی ِحالی بیزگاروشن ِایردی
بواوچ سنت سنگاقالدی معین
جوانمردآیدی بیلدیم طاعتیم یؤق!
اولوغ درگه غه بی مطلب توشیبمن
مُدام سرکشلیک ایلاراژدهاریم
طلبده گنده لاردین گنده دورمن
بوسوزلارخضرغه کؤپ خوش کبلدی
دبدیلار:سنگابیردیک شادقیلدیک
کؤتاردی خضردین دریای رحمت
دلی دریای پررحمت گاکبتدی
کشش وبارِرحمت بؤلدی جانی
اولُراوزکارینی بیتکاردی- کبتدی
دریغاتوغری یؤلدین بیخبرسن
اووقتده کؤرگانینک بهبود قیلماس
طلب قیلغیل که اؤلماسدین بورونراق
آلهی عاقبت محمودقیلگین

بویؤلده قالب افسرده سی هم
کبتوربیرجایدین اوچ بوریایی
کؤرینگ حقدین ِخضرگاکبلدی الهام
منی دوستیم گاسن گوروکفن قیل
اوقوو(چلتن) بیله انگاجنازه
تمامی غوث گاشاه ایردی کیم اول
توکیب ایردیم دلیغه کیمیایی
کیریب کبلدی ایشیکدین خضرآخر
عقیبی [۷۲۳]دن تمامی قطب چلتن
عجب قومیغه خضربؤلدی امامی
اوقوودی لارحقیقت لیک جنازه
خضراوزقؤلی بیرله خاک قیلدی
قوشیلدینگ ای جگربند کاروانغه
بواوچ کاملنی قربی سنگاقالدی
بوسوزنی انگلاب آل فرزندقابل
اؤلیم وقتیده چلتن نی مریدی
یقین بیلگین قطارِچلتن ایردی
بوکون قیلدیک سنی سردارچلتن
بویؤلده مورلنگ من غیرتیم یؤق!
اداشیب توغری یؤلدین چپ توشیبمن
دلیمدین کنده بؤلمایدورغباریم
ایگام درگاهیده عاجزایرورمن
مبارک همتی درجوش کبلدی
سنی سردارکل(اوتاد)قیلدیک
دلیدن کنده بؤلدی کوه ظلمت
اولوغ نسبت بیلن همت گایبتدی
حقیقت دین جلاتاپدی ایمانی
یقین بیلگیل که نوبت سنگایبتدی
سرینگ تابوتغه یبتگان سؤنگ کؤرارسن
هزاران نوحه قیلسنگ سودقیلماس
اجل باشینگاکبلماسدین بورونراق
کبتارده بنده نی خشنودقیلگین

[۷۲۳] که آرتیدین تمامی قطب وچلتن

آلهی نفسِ سرکشدین پناه بیر
خصوصاً کیمیای دین بلنددور
آلـهی نفسِ سرکشنی زبـــون قیل
هـمـه نـی عِیبی کېلدی زیرپرده
کۋنگلنی نخوتینی دورقیلگین
کۋنگل گاغیبدین سال جستجویی
الهی رحمتینگغه آشناقیل
کمندغیرتی کۋنگلومغه تاشله
اگرچه مشت پرکېلدیک نظرقیل
کرامت قیل دعای مصطفی دین
منورآیله روزِعیدیمیزنی
نبی نی سنتی گاآیلایکدل
گشاده قیل همیشه راهیمیزنی
بدونیک جهاندین باخبربۋل[۷۲۴]
دلیمغه بخشلاگین آه اثرناک
سینه م نی مخزن اسرارقیلگین
ضمیریمنی کدورتدین جداقیل
اۋزینگ بیدارقیلگین خوابیمیزدن
اگرچه هیچ اېروربنده نگنی کاری
همه گابارِوزمین،باربسته
ایگیلگان گردنی آزاده لارِنی
کۋنگلغه غفلتی کېلدی حرج بیل
که شایدبهبودی کۋنگلونگاتوشگای
یېتوشتورگای قلمغه خطِ نامنیگ
کم وبیش جهانغه باقمه زنهار!
لیکن پوشیده دوردل چشمی مونده
جهاندین برقدېک بۋل رهگذرکېت
عِجب یۋقدورکه مقبول بۋلسه طاعت
معین بۋلسه لطفِ بیکرانی

کېتاروقتی قۋلونگا کیمیابیر
تمامی کیمیالارمونگابنددور
تعصب نی خیالیمدن بیرون قیل
قۋلینگنی ساقلاگین راهِ خطرده
قبرنی عالمِ پرنورقیلگین
کېتاروقتیمده بیرگین آبرو یی
حقیقتِ سرّینیِ کۋنگلوم گاجاقیل
همه امتنی سن اونگ یۋلغه باشله
درخت صدقیمیزنی پرثمرقیل
نصیبی بخشلاگین شونداغ دعادین
قبول قیلگین همه تقلیدیمیزنی
برابربۋلسه اول وقت پشه و فیل
درازایتگیل یدِکوتاهیمیزنی
دلیمغه دردبیر،دیدم نی ترقیل
قِیلای یقامنی محشرخوفیدن چاک
من اۋلماسدین بورون هشیارقیلگین
اۋزینگنی رحمتینگغه آشناقیل
چیقارگین ظلمتِ کرداریمیزدین
آلهی قیلمه یارب شرمساری
همه حق یۋلیده گردن شکسته
ایگیلیمای سردرخت تاپماس ثمرنی
سنم[۷۲۵] حق یۋلیده گردننی کج بیل
فغان ونالۀزارینگا توشگای
یقین بۋلغای تمامِ ناتمامینگ
سفرقتیغ دومرکب یۋقدوهموار
بۋلالمنگ دوراودم چشمِ بیننده
سفر بابیده مانند قمر کېت
طلوع بیرسه[۷۲۶]اوشال صبحِ سعادت
یاقیلغای بنده نی شمعِ ایمانی

---

[۷۲۴] باخبرقیل
[۷۲۵] سبن هم
[۷۲۶] طلوع قیلسه

حکایه:

اؤلاروقتیده اول شیخ(حَسن) باز
باراپردی گردیده مپنگ صاحبِ راز
قیلیب خنده چنان خرسندبؤلدی
همه نی عقلی آخربندبؤلدی
همه تحسین قالیب توردی بیکبار
مُریدلاردیده سی خون بیرله سرشار
سوالی قیلدی بیرمردجهان گرد
اجل وقتیده زاری یخشیدوردرد
عجب تحسین که ای دولتلی بنده!
وفاتینگ وقتی لازم یؤقتوخنده
همه مخلوق بی ذکرِخدایؤق
سنینگدپک شیره مرددین،بوروایؤق!
کیمینیِ دلی چون غفلت گاتؤلدی
اگرچه زنده دورِگویاکه اولدی
آلیب سن ایکیّ مرگنی دامنینگ گا
آلوتوشتر[۷۲۷] سنی پیراهنینگ گا
نیچوکِ مردی دوسن عمرینگدوبرباد
اجل باشینگده دورسن مونده دلشاد
یوبارمابسن که منزلگاهه توشه
بؤلیبسن غرقهٔ غفلت همیشه
غمِ ایماننی یی ایمرددیندار!
صباچندین کولارسن آخری کار
درست کپتدیم دیمه ایلتمای ایمانی
خدانی قهریدین بؤلمانگ امانی
بویؤلده عقبهٔ پرشوربارِدور
کومیلگان ده عذاب گوربارِدور
چنان بپردینگ جواب باصوابی
حسابینگنی تیلارروزِحسابی
اگرچه ظاهرینگده بوطلب بار
پپتوشگان وقتیده نامنگاگب بار
ترازو بار و میزانِ عجایب
اؤزینگدین کپتماگین ای(شیخ غایب)!
بویؤلده وهم محشردن بوکولگین
کیم ایتدی سنگامرگ وقتیده کولگین؟
صراط المستقیم آلدینگده تیّار
بیکباری ییقیلسنگ سرنگونسار
خطادورموندە کولماق ای جوانمرد!
بیکباری ییقیلسه اسپ پُرگرد
یقیلغان سؤنگره سیناردست وپایی
کرامت قیلماسه لطف آلهی
اودولت خانه گایپتگونچه غمدور
گریبانینگنی چاک ایتسنگ که کمدور
پپتارسنگاشوغم ایمرددیندار
خدانی حکمتی گاحدی کیم بار؟
دلینگنی قیلمه بسیاری پریشان
اوتارشادی وغم آلدینگدنِ آسان
توکیب کوزباشینی یاقانگنی قیل نم
رهِ ماتمنی توت غوثِ مُکرم
ایشیتدی صوفی قولینی اوشل مرد
دلیدن شورشی سراوردی پُردرد
دپدی ای:صوفی مندین بیخبرسن
سنم بووادیغه پپتسانگ کولارسن
باشیمغه سایهٔ طوبی درختی
کپتوردی لارمنگاهفتادتختی
دپدی کپلگین چرلایدورسنی پیر[۷۲۸]
سنی یوخلایداوُل شاهِ جهانگیر
باشیمغه سایه قیلغان نورِجنت
اناآلدیمغه تخت وحوروجّنت
تورینگ ایمدی ظرافت لاریانیمده
بهشت وحورایله کوثریانیمده

---

[۷۲۷] الاو توشدی

[۷۲۸] دیدی کیلگین که چارلایدیرسنی پیر

بوکون توییڭ دوحالاخنده قیلگین
کیمی بندم دېسه خالق نی غمدور
بویۇلده خوندل بسیاریوتدیم
نداکېلدی که:ای دولتلی بنده!
پېتارالهامِ ربانی دلیمگا
منورقیلدی خیره خاطریمنی
عنایت سایه سی توشدی باشیمغه
جهاننی ماتمیدن شادقیلغای
یېتوشتورگای شراب انطهورا
محبت هرکیشیغه تاپیلورباز
توکولغای گنج معنی قالبینگا
نی دولت دورکه نی صبح سعادت
اوشنداغ خنده صدطاعتدن آرتیق
بشرطی کامل اوُل رازکېلسنگ
خدایېتکورسه چون نورِفراوان
وصالی سالسه دریای تَلاطم
آچیلگای روضۀ رضوانِ کامل
دلی قیناب چوکېلدی دیگ درجوش
اوشنداغ عالی همت قطب(اوِتاد)
سنم کېتمام دیمه آخرکېتارسن
بشرطیکه دلینگ آگاه بۇلسه
هدایت کوچه سی مؤمن گایخشی
اگرچه دوراېرورِبوراه تمجید
کیم اَیتدی سنگامونداغ خودروبۇل؟
مُریداولدورکه پرده بۇلسه دایم

حکایه:

عزیزی گوشه قیلدی نفی،اثبات
ایگیب چون گردنینی کېلدی ییغلب
دېدی بیلدیم غمِگین دل افگار
کېتاروقتینگده مَن ترسینگنی بیلدیم
انی کۇردی بوشیخ قیلدی دعایی
آلهی خرم ایتگین ِعیدیمیزنی
همه افتاده ایزلارسندین امید
اگرچه عاصی میزشرمنده کردار

خدانی رحمتی اوستونگابیلگین
باشی عرشدین اوتیب کېتسمنی کمدور
عبادت لاربیله خونابه یوتدیم
همیشه ییغلادینگ قیل ایمدی خنده
مَنی یېتکورگای آخرمنزلیمگا
مطیع قیلدیِ بونفسِ کافریمنی
همه حورومَلک کېلدی قاشیمغه
امیدیم کۇپ مَنی آزادقیلغای
بۇلورظاهربیلن باطن مُهیا
بۇلورآخرعبادتغه سرافراز
یېتوشتورگای خداییم مطلبینگا
دلیغه خنده کېلسه وقتِ رحلت
فرح یېتکورسه حق جنّتَدین آرتیق
بویۇلده رحمت ایزلاب بازکېلسنگ
بۇلوربیرقطره سی صدبحرِعمان
بۇلورهرغیب نقصان لارهمه کم
بۇلورمؤمن گاعرش الله چومنزل
نفس تنگ کېلدی وشیخ بۇلدی خاموش
اجل سیلی سیدن چون تیِکدی برباد
اوِشال منزلِ اعلی گایېتارسن
مُدام غرقابۀ الله بۇلسه
ریاضت آری صاحب دین گایخشی
قۇلینگدن کېلمسه قیلمانگمی تقلید؟
جدل قیلگین اېرانلارساریغه بۇل
پیرینی امریغه زودبۇلسه قایم

شبانی بس ییراغ دین کۇردی ناشاد
سوال اِیتدی که شیخدین عالی مطلب
دلینگاآخرتنی خوفی بسیار
بوِباعثدین سنگاتقلیدقیلدیم
شُبانی پیش بۇلدی اولیایی
اۇزینگ مقبول قیل تقلیدیمیزنی
کرامت قیل قۇلینگنی قیلمه نومید
یورکده صدق یۇق تقلیدیمیزبار

همه آلایشیمدین پاک قیلغین
کبتارده صاحب اِدراک قیلغین
نی بؤلغای درگهینگاتختهٔ خاک
بورحمت بحریغهَ قیلسنگ آنی پاک
لیکن کردارخاص الخاصیمیزبار
اؤزینگ اخلاص بیر،اخلاصیمیزبار
تنیمده نفس باردوربیرنهنگی
شوحسرت بیرله بارمیزدل تنگی
قانی ثابت قدم،یؤل لارطی اورگای؟
حقیقت کیمیاسیدن گپورِگای
مبارک سینه سیدن آچسه معنی
جهاندین پاک بؤلغای کنده دعوی
بویؤلده معرفت نی تازِه قیلغای
اؤلیکلار آه سردیدن تیریلغای
دهانیدن توکیب شکرفشانی
آچیب اسرارِحقدین داستانی
سالیب شورش گاطالب لارنی اوُل پیر
قیلوربیرنیچه کون آمین نی تفسیر
آقوزگاری دیده دین جویبارخوننی
که سرمست اَیلاگای اهلِ جنوننی
هزارعاقل نی تادیوانه قیلغای
تمامِ غیردن بیگانه قیلغای
جنون هرکیمغه تیکدی تاپدی انوار
دلِی تاپدی بویؤلده گنج اسّرار
نفس بی یادالله چیقمادی هیچ
جَدل قیلدی اوطالب ایرته وکیچ
قانی عاقل که کؤپ اندیشه قیلسه؟
خدانی ذات پاکیغه ییقیلسه

حکایه:

عزیزی یبتمیش ییل اوُل قلبِ روشن
ریاضت بیرله تاتمای اصلی روغن
که چیقدی خانقه دین اول نکوروی
دماغیغه یتوشدی روغنین بوی
تُضرع قیلدی اوُلِ نفسی زمانی
زبان حالدن دبدی نهانی
دبدی ای شیخ منی بربسته قیلدینگ
بویتمیش ییلده غمگین خسته قیلدینگ
نی بؤلغای منگاآچسنگ لطف بابی
که بیرسنگ لقمه یی منگاکبابی
چوعجزنفسنی اول شیخ بیلدی
اوشل کافرگاشیخنی رحمی کبلدی
دلیده نفسِ شومی بؤلدی غالب
قدم قویدی بو[۷۲۹]نفس یؤلینی آلیب
دلیده باربدی یوزمینگ پشیمان[۷۳۰]
یؤلوقتی شیخ نی آلدیده زندان
قدم قویدی زمانی ایلگراغی[۷۳۱]
باسایدی خلق عسس بندیغه داغی
دبدی نفسیغه بؤلدی بوسنگاری[۷۳۲]
کبابی ایزلادینگ موندین آلیب یی
عزیزلارلقمه سی خونِ جگردور
سنی آسایشینگ بیردردسردور
بویؤلغه سعی قیل پایانی بؤلماس
الم لیک یؤل لارینی سانی بؤلماس
قه ییرده رنج کؤپ دور،گنج بسیار
اگربؤلسنگ بومعنی دین خبردار
مسلمان بؤلدی آخرنفسِ سرکش
اوشال عارف دلی بؤلمای مشوش

---

[۷۲۹] بوبیتده هم لفظی قافیه ایشله تیلگن

[۷۳۰] ندامت

[۷۳۱] ایلگری راق

[۷۳۲] ؟؟

اگربیلسنگ [۷۳۳]حقیقت دین خبردار نهالی باغ دینی کاثمربار
لیکن سَندین نهان دوربوخزانین سگِ نفسینگنی اوُربؤلگین به تمکین
طلب بازاریده یی مغزقالمه مصیبت شهریغه چون چغذ[۷۳۴]قالمه
بویؤلده چُله اؤلتورسنگ چنین قیل قدم قویِسنگ قیامتنی یقین بیل
اؤزینگدین کبتماییین ای چشمِ بستهِ که بارسن کوزۀ گردن شکسته
خبرآلسنگ اؤزینگدین مثل خَس سَن عبادت قیلماسنگ مثل مگس سَنِ
ضِلا لت یِؤلینی محکم توتیب سن خداییینگ نی دلینگدنِ اونوتیب سن
مُدام بارسن بودرددین آرمیده یاشینگ سکسان گاسن هم نارسیده

حکایه:

گدایی کبلدی مُفلس دست کوتا بلندایتدی چنان الله– الله
فغانی چیقدی محمود نی دلیدین برهنه پای چیقدی منزلیدین
بیریب انعام انگا اوتوز سیر زر خدااسمینی اعزازایتدی یکسر
ینه بیراہرته اوُل دربنددنیا بلندایتدی چنان اَلله — الله
تقاضاقیلدی محمودبیرسه گوهر ایازی دہدی:ایشاه دلآور!
مونگا بیرگان بیلن بو،بؤلماگای سِیر اگربیرسنگ جهاننی ملکی نی یبر
چنان آیینه دین روشن قیلای مَن منگاقویگین علاجین زودقیلایمن
باراہردی شاه گاکؤپ اعتباری مونگابہردی بوایش نی اختیاری
ایشیککه چیقتی اوُل پاکیزه طینت گداگاخلق لارقیلدی بغایت
عجب کبلدینگ دہدی ایمردناکام! سنگامحمودخزینه قیلدی انعام
آلیب کیردیکه مینگ باتمن زراہردی عجایب وزمین وبیرلنگراہردی
کؤتارسوندیب بویوردی سنگااوُلشاه آنه کؤنگلونگچه اَلگین مال اَشیا
که حرصنی مرکبی بؤینیگامبندی کؤتارگونچه گدانی بوینی سیندی
شوحسرت بیرله نابودبؤلدی آخر نجاستِ نی تگیندهِ اؤلدی آخر
ازلدین زاراہدی چون زاربؤلدی اؤزی مُرداراہدی،مُرداربؤلدی
برادرزرگاحارص بؤلمه زنهار کیمیکه اهلِ حارص دورخطر بار[۷۳۵]
نهایت سیزاوشل شاهِ کرم بخش ایمان نی نامه لارگاایلاگای نقش
انینگدہک شاه دین سَن مونچه غافل اؤلیب کبتسنگ نی مشکل حرص گاجاهل
آلهی غرق نورقیل کامیمیزنی اؤزینگ آغازقیل انجامیمیزنی
همه شیرجهان لارخون یوتارلار سنی لطفینگدن امیدی توتارلار

---

[۷۳۳] بولسنگ

[۷۳۴] بوبیتده هم لفظی قافیه ایشله تیلگن

[۷۳۵] کیمیکه حرص اهلیدورخطربار

چولطفینگ بؤلمسه بندنگادستگیر
سنی وهاب آتینگنی فردبیلدیک
ایمان نی بوداَیلارنفسِ کافر
دوعالم نی کؤنگلدین سردقیلدیک

حکایه:

باراپردی صوفیی چون عشقه بدنام
همیشه مهربان اپردی نگاری
باریب کپرماغیغه افسانه قیلدی
چوغالب بؤلدی دل گاگفتگویی
قاقیب تاشلارصوفینی دستینی باز
زبان آچدی توکیب چون دیدهٔ تر
اومحبوب آلدیدین بؤلدی روانی
خبربارڈی اوشل شیرین زبانگا
دلینی آن قدرغمناک قیلدی
فغان قیلدی که ای صاحب تمیزیم!
بؤزیب کپتدینگ دلیمنی شادقیلغای
دریغاآفتابِ و شمس جانیم
دریغاسینه لارخون بؤلدی بسیار
دریغاغمنی سرگردانی کپلدیم
دریغایؤلده گم بؤلدی نگینیم
غریب من هیچ کیمه یپتماس فغانیم
سبکباریکه بی وقت اَپلادیم ناز
دلیمنی دردناک اپتسم تاپیلماس
اوشنداغ نازنینِ خوش افاده
اخیرحجیغه کؤنگل شادبؤلدی
آلهی عاقبت محمودقیلگین!
چنان لطف اَپلاگین شادی قیلایمن
سلیمان دپک دلیمغه شادی بیرگین
تمامِ نیک وبددن باخبرقیل
نفس چیققونچه صاحب دردقیلگین
اولوغ یؤلدین منی قپترمه یارب
بوسوزلارکیمیای هرعجم دور
بومعنیغه دلینگ بؤلسه موافق
کپتاروقتینگ اپروربیمارکپتمه

دلیدن نازنینی الدی آرام
اوشل صوفی که سرشاردیداری
نگارین کاکلینی شانه قیلدی
اوزیلدی شانه گامحبوب نی مویی
یوری بیراهلِ صوفیی غماز
اگرکپتسم سنی کیم شانه ایلار؟
باریب بیرگوشه گابؤلدی نهانی
ایسیزصوفیکه کپتدی اول جهان گا
گریبانینی غمدین چاک قیلدی
سنی قدرینگنی بیلمادیم عزیزیم
عمارت باشلادینگ آبادقیلمای
که بی سپن چون خزاندوربوستانیم!
کیشیم یؤق تاکه زودبؤلغای خبردار
همیشه غرقهٔ توفانی کپلدیم
قنی آزاده دل اول همنشینیم؟
قنی اول صوفی شیرین زبانیم؟
قؤلیمدین پاک کپتدی شمع ممتاز
گریبانیمنی چاک اپتسم تاپیلماس
یؤلیده اوتوزحج قیلدی پیاده
خدالطف اَپلادی(اوتاد) بؤلدی
کپتارده بنده نی خوشنودقیلگین!
دلیمنی عشقدین اوتا دی قیلایمن
کپتاروقتده خطِ آزادیِ بیرگین
که غیب الغیبَ دین سن جلوه گرقیل
بوعاجزلیک نی راه آوردقیلگین
دیدارینگ دورقلونگغه اصلِ مطلب
کیمیکه دردی یؤقدورعقلی کم دور
بؤلورسن حقنی درگاهیغه لایق
جدل قیل طاهراول،مردارکپتمه!

اگرمینگ مرته ایتسام گوشِ کرسَن
اگراصلینی ایتسام ای خنُک روی
دلینگنی معنی یۆق کردین بَترسَن[۷۳۶]
دعاگوی تاپ،دعاگوی تاپ،دعاگوی!

اۆن اوجینجی کیمیا:

عزیزاکینه نی دلدن بدرقیل!
اگرهمدمنی تاپسنگ همنفس بۆل
خداصابرلاری نی نوراَیلار
دَمِ اوّل،دمِ آخرنی بیلگین
حقیقت بین کیرک بویۆلنی بیلسه
بوحسرت بیرله تۆکسه چشمِ ترنی
همیشه راه گورستان نی توتسه
اۆزینی قیلسه یول اۆستیده خاشاک
مونی دیک ییغلاگین مقصودگاییتگین
کمالینگ عاقبت محمودبۆلدی
اۆزینگنی سَن قطاریخشیلرقیل
که هرپامانده گافریادرس بۆل
خطرلاردین،بلادین دوراَیلار
چوایوب دیک بلاگاصبرقیلگین
قیامت وهمینی اندیشه قیلسه
کۆزیدن دَمبدم خونِ جگرنی
تمنالارنی خاطردن اونوتسه
گریبان لارسقرنی خوفیدن چاک
کمال عاقبت محمودگاییتگین
بوگون سَندین خداخوشنودبۆلدی

حکایه:

باراپردی حاجی ومردی به تقوا
یمان ویخشی لارنی کۆپ سوراردی
کوزیغه خس ایدی عالمنی مالی
چنان جاری ایدی چشمیده آبی
ریاضت دین اوریب نفسیغه یپتسه
دیدی اۆزیغه آخربۆلدی نسبت
امیدیم بارخاص الخاص قیلغای
اورای دیوارکعبه گاسّریمنی
بوزاری بیرله حق بندم دیگایمو؟
قۆلیم دیب یۆلغه سالغایموهمیشه
خطرلیک یۆلغه مَن آسایشیم یۆق
سفررختینی باغلاب یۆلغه توشدی
پدردین قالیب ایردی بیربرادر
تۆکیب خونابه لیک چشمِ ترینی
دیدی کیلگین منی دیدم نی آقی
بوقالغان لارگامشفق مهربان بۆل!
دلیمگاتوشتی عزم کعبته الله
دلیده آرزوی کعبته الله
تمامی حاجیلاردین یۆل سۆراردی[۷۳۷]
دلیغه کعبته الله نی خیالی
بوخوفدین اصلی ایلتماس ایردی خوابی
دلیغه کعبه نی یادی همیشه
اجل آدمغه بیرماس اصلِ فرصت
مریدخواجۀ الیاس قیلغای
توکای خونابه لیک چشمِ تریمنی
منیدیک مبتلاغه غم ییگایمو؟
تۆتیبدورتخمِ عصیان دلغه ریشه
آنی ذاتیدین اۆزگاهیچ کیشیم یۆق
توکلت علی الله غه یاپوشدی
کۆراردی جانی بیرله اول برابر
یانیغه چرلاب آلدی دادرینی
وصیت شولکه عمریم یۆقدوباقی
کیلوروقتیمغچه سَن پاسبان بۆل!
منی کلبم نی هرگزقۆیمه تنها

---

[۷۳۶] دلینگگه معنی یۆق کردین بَترسَن

[۷۳۷] اوشبو بیت گه قافیه یۆقالگن

جگربندیم،عزیزیم،مِهربانیم!
زبان آچتی دِیدی مَن خوب بیلورمَن
جدابؤلمام سَنیِ خاک درینگدین
دعاآیلای که سَنهم غَرقِ نوربؤل
وصیت لارکه قیلدینگ سهل بیلمام
بولاردین بؤلماگین خاطرپریشان
بوسؤزبیرله آنی خوشنودقیلدی
اوزاتدی همچنینِ خوش باشی اَیلاب
اؤزاتیب سالدی اوُل آزاده مردنی
سخن آخرده معیاریغه یِیتدیِ
بیرآیدن سؤنگره کؤرکیم حُکمِ رحمان
چنان بیرسیلی اؤردی دیوپرزور
یمان ایشلارگاآخرچنگ سالدی
تکلّم قیلدی:ای یارموافق !
نی بؤلغای خسته دلنی شادقیلسنگ؟
زبِان آچدی بوسؤزگانیک عورت
سنگاشونچه میدوربوحقِ داور؟
اؤزینگنی راهِ رسوالیکغه سالمه
دِوروزهِ عمرگا،دلشادقیلمه
مَنی سن قؤیمه چندین دردسرگا
مثال سامری وشیخ بلعم
طلبده(برصیصا)دیک کنده قیلمه
بویؤلده بؤلمه مردِبوالفضولی
بوسؤزنی انگلادیَ اوُل گندهِ کردار
همه جِانینگنی پرعلت قیلورمَن
قیلورمَن آخری بیرنیچه رسوا
دیدی عورت که تهمتِ قیلمه بدبخت
نی دولت دورودریادل مُریدی
شهیدخلقیغه عرش الله وطن دور
بوسؤزدین اؤزگاسؤزنِی ایتاریم یؤق
اؤلیب کیتسم کیتارمن توغری یؤلغه

بولارنی اِنگلاب آل پیوندجانیم
تیریک مَن یخشی خذمتَ لارقیلورمَن
تجاوزاَیلامام اَیتگان لارینگدین
قوشولگینِ حاجی لارغه باحضوربؤل
تیریک مَن دیگانینگنی ترک قیلمام
آلِهی لطف قیلسون سنگارحمان
دِراندوه نی مضبوط[۷۳۸] قیلدی
قوچاقلاب بیر- بیرین کوزیاشی اَیلاب
الم کؤرگان جفاکش اهلِ دردنی
همه اسبابی نی تاپشوردی کیتدی
مونی یؤلدین چیقاردی دیوشیطان
دلیغه کیلمه دی اندیشه یی کؤر
اوعورتنیِ یانیغه چِرلاب آلدی
بؤلیب مَن مدتی مَن سنگاعاشق
دلیمنی قیغؤدن آزادقیلسنگ
دیدی لب آچماگین ای گنده نیّت!
که جان پیوندی دوریاروبرادر
باشینگالنگردوزخ نی آلمه
ایمان نی گوهرین بربادقیلمه
گرفتاراِیتماگین نارِسقرگا
اؤزینگنی قیلماگینَ اهلِ جهنم
خدانی آلدیده شرمنده قیلمه
باشیم کیتسه کیتارقیلمام قبولی
دیدی قیلسام کیراک آخرِده سنگسار
حِقینگابیرنیچه تهمت قیلورمَن
سَنی ایلای بلالاربیرله همراه
تنیم گاسردبؤلدی نارِدوزخت[۷۳۹]
بدولت کیتسه دنیادن شهِیدی
خدانی دوستیغه دوزخ چمن دور
باشیمغه کیلسه خنجر،قایتاریم یؤق
یوکیم نی اصلی قؤیمم اورته چول غه

[۷۳۸] بوییرده هم لفظی قافیه ایشله تیلگن
[۷۳۹] بوبیتده قافیه بوزیلیب کیتگن

مَنی قانیم سبیل یۋقدورمونی بیل
سَنی اوچون خطایۋلینی آلمام
چیقیب کېتدی بواۋیدین مردِملعون
اۋزی رسواوعقلی نارسیده
کۋرېنگ اول توغری یۋلدین اېگری قاېتدی!
فغان قیلدی که:ایسلطان عالم!
اۋزی بیرمردابدی تقواکننده
سفرقیلدی وبیت الله گایتدی
مَنگاقالدی اَنی مال ومنالی
اَنی چون عورتی بسیاربدکارِ
دېدی سلطانگه یۋق بیزگامعین
کېتوردی شاهدینی قیلدی تیار
بلاوردمحنت لارېاپوشدی
یۋرک بغرینی ماتم بیرله داغلاب
چیقاردی لارانی چون روی بازار
کۋمیب زانوسیدین سنگسارقیلدی
اتیبِ باشیغه سنگ اندازه سنگی
شومُضطرلیک بیله قیلدی مناجات
تیریک دورمَن اۋلوک لاردین بتَرمن!
اۋزینگ داننده سن حالیم بیلورسَن!
اگرقهرینگغه آلسنگ یۋزعزازیل
نظرقیلسَنگ بوبرجامانده لارغه
آلهی سَرنی بی خورشیدقیلمه
نفس چیققونچه تاغمگین تنیمدین
ثمرپیوندقیلگین جانیمیزغه
منورقیل دل پرشوریمیزنی
بوسۋزنی اَبدی وعورت کۋمولدی
بانیدین کېتدی خلقِ دوست ودشمن
قیلوراېردی چنین افغانِ بسیار
کۋزی توشتی اداشگان مُشت پرغه
دېدی قنداغ گنه قیلدینگ گپورگین؟
زبان آچتی اوشال پاکیزه کردار
اېریم باراېردی بیلگین یخشی بنده
اۋزی کېتدی برای کعبته الله

قۋلینگدین هرنی کېلسه اېرته راق قیل
اۋزیمنی دفعتاً دوزخ گا سالمام
تکبّرنخوتی کۋنگلیغه افزون
قیلیب اول نېچه شاهدنی خریده
باریب باش اۋردی وسلطان گاآېتدی
آکم باراېردی گویاجان آدم
طلب بازارایده چالاک بنده
مثال قطره دېک دریاگاکېتدی
عزیزفرزندلاری ومالی وحالی
زنایۋلینی توتگان گنده کردار
قنی شاهدکه قیلغای بیزگاروشن؟
بویۋردی شه قیلینگ بدبختنی سنگسار
بوتهمت لارانی باشیغه تۋشتی
که دست وپایینی مضبوط باغلاب
یېغیلدی باشیغه چون خلقِ بسیار
تمام اعضاسینی افگارقیلدی
بۋلیب بیچاره نی احوالِ تنگی
دېدی دانندۀ دریای حاجات
اېاق آستیده قالغان مُشت زن مَن!
قلونگغه مغفرت قیلگین غفورسَن!
بۋلورمینگ طاعت وتقواسی با طل
منی دېک زارودرگه رانده لارگا
کېتارده بنده نی نومیدقیلمه
کرامت قیل اوشل بوی نسیم دین
که شیطان تیکمسون ایمانیمیزگا
قیلیب رحمت گاپرنورگۋریمیزنی
همه اېدی که دخل اېتمانگ لاراۋلدی
نمازشام وقتی اۋتدی بۋلدی خُفتن
اۋتیب باروراېدی مُنعمِ تجّا ر
یورک- بغری تۋتشگان بی جگرگا
بۋلیب سَن انتظارِخارِغمگین
گنه دین فارغ اېردیم انگلادی یار
مُکمل مردابدی تقواکننده
منی قۋیدی الم شهریغه تنها

اَنی بیردادری باراېردی بدبخت
مَنی باشیمغه قیلدی تهمت سَخت
باشیمغه توشتیِ شونداغ محنت ورنج
ایشیت عرضیم نیِ ایمردسخن سنج
بوسۆزنی مردمنعم انگلاب آلدی
اۆزینی عقلینی اول یۆلغه سالدی
قۆلیدینِ توتدی دېدی نور دیده
منی خانه م ده اۆلتورآرِمیده
توتوب من اېمدی راهِ امنیت نی
قیلای بیرنیچه کون من تربیت نی
بوسۆزنی انگلادی دلبَندبۆلدی
دل ویرانه خرسندبۆلدی [۷۴۰]
اَنی اسپ اۆستیغه قیلدی سوارِی
دعاسیدین بۆلیب امیدواری
تون وکون تربیت لارقیلدی مرهم
تۆزالدی بایگیِ دېک بۆلدی آدم
قدم اصلیغه کېلدی رنگ ورویی
معنبراېردی مشکین هردومویی
موافق روی اېدی بۆلدی موافق
بوهم بۆلدی اوشل عورتغه عاشق
حیاوشرمنی دلدین کۆتاردی
کۆرېنگ آخرغلط یۆل لارگاباردی
تاپیب خلوتغه آخرقیلدی اِظهار
او،زن بۆلدی بوسۆزلاردین خبردار
بۆلم دېدی ایایارِموافق !
کۆزیمنی آقی سن من سنگاعاشق
غنیمت عمرنی قدرین بیلایلیک
که اۆلماسدین بۆرون عشرت قیلایلیک
دېدی زن:عشرت دنیاغلط دور!
مونگامغروربۆلغان خرصفت دور!
جهنم دوراوشل آبله نی جایی
او دنیاو بو دنیا رو سیایی
جگربندابوکون کج یۆلنی آلمه!
اۆزېنگنی آتشی دوزخ گاسالمه!
بوپاک دامنیم آلوده قیلمه [۷۴۱]
تنیمنی معصیت دین دوده قیلمه
گنه لیک یۆلغه کېرمه ای نکوکار!
بۆلیبِ من شهروصحرالارگاسنگسار
باشیم کېتسه کېتارقیلمام قبولی
که مندین چرکنور[۷۴۲]حقنی رسولی
جگربندیم بویۆلنی سهل بیلمه
که مؤمن سن یمان اندیشه قیلمه
کیمی که ذاتینی حاضربیلیب دور
یمان لیغ کوچه سیدینِ آېریلیب دور
بوسۆزلارِچون انگامعلوم بۆلدی
دلیدین بیخ عصیان گم بۆلدی
دېدی من اېمدیِ درگه گایېقیلدیم
خللهای جهنم دین قۆتیلدیم
سنی حرفینگ منگابۆلدی اثرناک
دلیمنی یۆزخلل دین آېلادی پاک
پشیمانلیق انگاروبېردی بسیار
کۆزیدین آقه بېردی اشک خونبار
قیلای جان باریچه آلدینگده خدمت
منی گمراه گاسن قیلغیل نصیحت
طفیلی سنِ قبول قیلغایمورحمان؟
دلیمدن کنده بۆلغای نفسِ شیطان
قوتیلغای من مصیبت پیشه لاردین
تمامی دلده کج اندیشه لاردین
کۆرېنگ سرمست اېدی هوشیاربۆلدی
ضِلالت خوابیدن بیداربۆلدی

---

[۷۴۰] دلِ ویرانه سی خُرسند بۆلدی

[۷۴۱] که بوپاک دامنیم آلوده قیلمه

[۷۴۲] جیرکنور

آچیلدی بعدازان گلشن نی باغی
دلیغه تاولادی ایمان چراغی
قیلیب بیرنیچه کون اؤییغه میهمان
تؤکیب نعمت نی آلدیغه فراوان
کؤرپنگ انگاچنان کؤرساتدی خالق
اوشل زن گا غلامیم بؤلدی عاشق
تاپیب مخفیِ سخن لارقیلدی اِظهار
ضلالت کوچه سیدن انگاگفتار
قل اِیدی:من ادابؤلدیم غمینگدین
توتاشیب کؤیدی جانیم ماتمینگدین
زن اَیدی:قیلمه مونچه بوالفضولی!
باشیمنی آلسنگ کیم قیلمامِ قبولی[۷۴۳]
قل اِیدیِ:من سنگاعلت قِیلورمن
دلیمنی آلماسنگ تهُمت قیلورمن
چیقارورمن دماغینگدن سنی دود
قیلورمن خلق ارارسواومردود
زِن ایدی:اصلی قورقمام دوربلادین
باشیمغه کیلسه اندوه[۷۴۴] قضادین
مِنی وهمیم قیامتدین دوبسیار
بؤلورمن مینگ بلاکیلسه خریدار
اوقل نی راه دین شیطان چیقاردی
قدم قؤیدی خطرلیک یؤلغه باردی
باراپردی خواجه سیغه یخشی فرز ند
کؤزینی آقیدن آرتیق جگربند
یریم آقشام کیسیب باشینی ناگاه
قیلورعورتنی بسترگاهیدین جاه
زن شوکؤردی اویغانیب بیکبار[۷۴۵]
اوشال گهوارسی خون بیرله سرشار
بلاکؤبتربلاموندین بتریؤق
کؤرارکودکنی چون تن بار،سریؤق
زن وشو[۷۴۶]گاتؤشیب چندین خواطر
بوزن نی بستریدین تاپدی آخر
زن وشواپدی:بپردیک سنگاروغن
نمک ییب بؤلدینگ آخربیزگادشمن
جواب اپدی: بویؤلنی بیلگانیم یؤق
قسم بالله که هرگزقیلغانیم یؤق
دپدی عورتغه اکنون کؤپ گپورمه
خدایارینگ بوسون بوپپرگاتؤرمه
دپدی سوداگرآخریؤل یوروبمیز
همه نی بیرخداگاتاپشوروبمیز
اگرتؤرسنگ دلیم بؤلغای پریشان
عیالِ ناقص اَیلارآه وافغان
زکوة و مالیدین سیصدطلانی
بپریب عورتغه اول نذرِخدایی
کؤزی بیرله اؤزاتدی خوش و خرم
دپدی دلشادبؤلگین ییماگین غم
دلینی شاداِپتیب خوش باشی قیلدی
یوراکی قان بؤلوب کؤزیاشی قیلدی
دلیغه دردوغم بؤلدی زیاده
یوروودی یپتی کؤن پای پیاده
یپتوشتی منزلیغه آخرِ کار
یؤلیده اوچرادی مردگنه کار
بؤلیب تمام مجروح اعضاسی خسته[۷۴۷]
اؤزی دارآستیده گردن شکسته
اَنی کؤرگان زمان حالینی بیلدی
الملیک خسته دوردپب رحمی کیلدی

---

[۷۴۳] باشیمنی آلسنگ هم قیلمام قبولی
[۷۴۴] باشیمغه کیلسه اندوه لرقضادین
[۷۴۵] چوکؤردی اویغانیب اول زن بیکبار
[۷۴۶] شوهر
[۷۴۷] بولیب مجروح تمام اعضاسی خسته

عسَس لارنی چاقیِردی وقتِ رحلت
عسس لاراَبدیلارمرغوب بؤلَیب دور
سناب بیردِی طلانی بادل وجان
کؤرینگ اوُل کاروکردارِموافق
یوگؤردی کیینیدین چپ یؤلنی باشلاب
زن اَبدی بؤلدی آسان رنجِ بسیار
جواب ابدی که بهراقِ ابردی اؤلسم
الم لیک عاشقینگ من انتظارینگ
دیدیِ عورت:کؤتاردستِ دعادین
که مندین سنگابؤلدی مهربانلیق
عقیبی دین چنان ابرگاشدی خسدیک
قدم ابریلماس ابردی ناگهانی
یقاسین چاک ابتیب کؤپ قیلدی فریاد
دیدی قافله گازودراق یبتینگ لار
آتامدین قالغان ابرِدی یادگاری
مونی ساتماقچی من ارزان و قیمت
سرراهینی تؤتدی قومِ بسیار
فغان وناله سی سوداابتمه دی هم
اخیرساتدی اَنی یؤزکیمیاگا
همه سی مال مردمخواروفاسق
اَلارنی کاری آخرلغوبازی
تؤکیب عورت کؤزیدن اشک دریا
دیرابردی کُل خلقنی پادشاهی
بوکون حالی پریشانلارگارحم اِبت
کؤزیم تیرمولتؤریب قؤیمه بویؤلده
امان ساقلابوتوفانلیک بلادین
بویبرده پرده میزنی ییرتمه یارب
سنی چون درگهینگ دارالشفادور
نظرقیل مبتلامیزحالیمیزغه
همه عالمنی کاری سنگامعلوم
کرم قیلگین که وقتیم تنگ بؤلوبدور
توشیب من شورش سوداگابیسر

گنه کاریغه بارمودیب شفاعت؟!
شفیع بؤلسنگ بودزدگاخوب بؤلیب دور
اؤلوم دین ابلادِی اوُل مردنی آسان
اوشل عورتغه اوُل هم بؤلدی عاشق
اَنی راهینی باریب مضبوط اوشلاب
تورای مردک عیال واهلینگابار
بودولت ابردِی منگاخاک بؤلسم
نظرقیل بارمن امیدوارینگ
خدادین قورق،خدادین قورق،خدادین
کیلورمویخشیلیق گابویمانلیق؟!
شکرگردیگایاپوشگان مگسدیک
یؤلوقتی بیرعظیمت کاروانی
اؤریب باشین زمین گاقیلدی کؤپ داد
باراتورگان کنیزنی توختاتینگ لار
منی دادیمگابؤلماپدورشکاری
یؤلوقسه بیرخریداری به همت
تمام وفتنه جوی دیومکار[۷۴۸]
انی کارینی بهبوداتمه دی هم
بلادین قاچدی قالدی کؤپ بلاگا
بؤلیب یکباره اول عورتغه عاشق
قیلیب هرجانبی دین دست درازی
خداییغه قیلوراپردی تؤلا
سنگامعلوم سفیدی وسیاهی
اَداشگان خانه ویران لارگارحم اِبت
یوکوم نی قؤیمه یارب اؤرته چولده
اؤزینگ قوتقاربوزهراژدهادین
همه سیندین تیلاآخرده مطلب
جراحتلیک کؤنگل لارگادوادور
سعا دت بابی بیراقبالیمیزغه
عزیزدوردرگهینگده آه مظلوم
بویؤلده هردوپاییم لنگ بؤلوبدور
حمایت بؤل بوکون الله اکبر

[۷۴۸] تمامی فتنه جوی و دیومکار

یېتوشتی عرشگامظلومنی فغانی
همه سی کوېدی کېتدی بۇلدی اخگر
صحت قالیب اېدی بیرزورق خوب
اَلاردین قالیب اېردی مالِ بسیار
کییب اېگنی گامردانه لباسی
یۇریب منزل بمنزل پست وبالا
نظرقیلدی همه اهلِ خلایق
توکّل کشتی سی گامالِ بسیار
یېراقدین هیچکیم تشخیص قیلمای
سرورویی الم کۇرگان گااوخشار
تعجب قیلدی لارکۇب اهلِ دانا
همه نی عقل وادراکی بۇلیب گـُم
چاقیردی بعدازان اَلدیغه سلطان
دېدی سلطان که:قیلگین منگاروشن
جواب ایدیکه:مَن نسل به تیمار
چنان یاغدی بلای آسمانِی
همه گاتحتِ دریابۇلدی مسکن
اۇزیم زاهدمَن واهلِ کفایت
اَنی حالینی هرگزبیلمادی شاه
چنان بُنیاداېتیب قصروبنایی
کېریب مسجدگه اوُل اهلِ کفایت
دعاقیلدی اجابت بۇلدی آخَر
تۇزالدی کۇروشل،گنگ بۇلدی گویا
اوشل منزل گاخاص الخاص بۇلدی
اَخیریېتدی قضاسلطان گاناگاه
ییقیلدی اَلدیغه سالارِصفدر
زبان آچدی همه سی نیک نیّت
تنینگدین جان اگربۇلسه جدایی
وصیت شولکه خلق آگاه بۇلینگ لار
کوزینی یومدی عالم دین زمانی
اوشه نی دفع ایتیب جمعِ خلایق
شهرنی خلقی اَلدیغه ییغیلدیِ
همه اَلدیده قیلدیِ گردنین خَم
دېدی لارخلق سن جاندن عزیزبۇل

بۇلیب هرکشتی دین آتشفشانی
سپندتوشگن ساری کۇیگای چومجمر
چنان تسکین که بۇلدی شوروآشوب
سالیب کشتی گاسرجمع اېتدی خروار
تۇتیب راهِ مصیبت حق شناسی
یېتوشتی شهرنی یانیغه ناگاه
کېلادورجای دوردین مردِصادق
یۇرورتنهاکه یۇق اَلدیداسردار
اَنی اسرارینی هیچ قیسی بیلمای
لباسی مردلیکن زن گااوخشار
یۇگوردی عقل چندین پست وبالا
اخیرقیلدی اَنی سلطان گامعلوم
که سلطاندن سرّینی قیلدی پنهانِ
سیدسن!خواجه سن!قیدین بۇلورسن!
رهِ حّج گاتۇشیب اېردیم بیکبار
رفَیق لارجمله غرق بۇلدی نهانیِ
صحت قالدیِم بودولت خانه ده من
قیلای دېرمن بوشهرگااستقامت
بۇیوردی شه قیلینگ بیرقصرپیدا
تۇزاتدی خوب کاشین آشیانی
قیلیب بېرنیچه یېل خالص عبادت
کراماتی بۇلوب هریېر ده ظاهر
همه خدمتده بېل باغلاب مُهیا
همه قۇلیغه تۇردی راست بۇلدی
کېتاربۇلدی جهاندین این چنین شاه
شهرخُردوکلانی جمله یکسر
اۇزېنگ اۇلمایتوروب قیلغین وصّیت
نیچوک آدم بۇلوربویۇرتنی شاهی؟!
اوشال زاهدنی مونده شاه قیلینگ لار
جهاندین کېتدی اول شاهِ جهانی
همه شه سوزیغه بۇلدی موافق
یمان- یخشی همه اَلدیغه کېلدی
توتیب عورتنی دامانینی محکم
قبول قیلدیک همه سلطانیمیزبۇل

تور،اورنینگدین بوکون ای نیک بِختی!
دیدی زن:کل عبادت دین قالورمن
وزیرنیِ جاییغه اوتکاردی آخر
خلیفهِ من بؤلای،سن نایبیم بؤل!
وزیراوُل وقت لشکرلارنی ییغدی
همه تابع لاری کلِ سپاهی
ولایت بایگی دیک بؤلدی آباد
همه رعیت بؤلوب طاعت کننده
عزاکیتدی وکیلدی وقتی تویی
اوچ ییلدن سؤنگره حاجی کیلدی ناگاه
همه ویرانه دورصحن چمن یؤق
نظرقیلدیکه دادرنابینایی
سوال قیلدی اول کم همتی دین
دیدی گمراه نابودبؤلدی کیتدی
توکیب هرچشمی دین اشک ترینی
ایشیتدیم جاییده بیریخشی بنده
اَنی آلدیغه ایلتای نورساچیلغای
آلیب چیقدی شهردن تاشقاریغه
قاییرغه باره سندیب سوردی اول یار؟
اَنی من ایلتامَن دارلشفاغه
بؤلم[749] اَیدیکه بیراَحول قؤلوم بار
ایکاوبیرگاباریلیک اَنده باهم
شوساعت باراپدی قدی بوکولغان
بؤلارگاچون بؤلم همرنگ بؤلدی
همه آزرده دل خاطرِپریشان
فراق دردوغم شونداغ یاپوشدی
نظرقیلدیکه کؤردی چشم بسته
تانیدی شویی نی دشمن لارینی
کیلیب اولتوردی آلدیغه شوساعت
دعاقیلگین که مشکل لرآچیلسون
زن ایدی:بس بؤلارعاصی گنهکار

سنگاقالدی بوشه نی تاج وتختیِ
که چیقسام تخت،اطاعتدن قالورمن
وِکیل بؤلگیل دیدی مرداکابر
منی حکمومغه بؤلگیل اوُل دیسم اوُل
اَنی قؤلینی آلیب تختگه چیقدی
بؤلیب چون شهرخلقی جابجایی
تمامی شهروصحرابؤلدی دلشاد
اوشل عورتنی فرمانیغه بنده
یایلدی آخریده آبرویی
قیلیب منزل وماواسین تماشا
نظرسالدی همه جانب گازن یؤق
سفیدی تاپگان اول چشم سیاهی
اوشال حاجی اؤزینی عورتیدین
یمان ایشلارگاباردی اولدی کیتدی
قؤلینی توتدی گمراه دادرینی
دعاسی مقبول وطاعت کننده
دعاقیلسه سِینی دیدنگ آچیلغای
یؤلوقدی مَردی اول سوداگریغه
دیدی بیرکوزی اعمی دادریم بار
دعاقیلغایموچشم نابیناغه
یاتیب دورانتظارشل قؤلوم بار
بوشل نی دردیغه بؤلغایمومرهم؟
که شخصی کیلدی آبرویی توکولغان
همه پیوندبیر–بیرگاقوشولدی
قچان توشگای کوزیغه شهرِخطلان[750]
آخرعورتنی آلدیغه یپتوشدی
ییراغدن کیلادورگردن شکسته
گنهکاروگُنه قیلغان لارینی
دیدیلارعارف صاحب کرامت
بوبرجامانده لَارگادُرساچیلسون
گنه لارنی بوییرده قیلسون اظهار

---

[749] بول هم
[750] ختلان

گناهین اَیتمسه تاپمس شفایی بؤلرگامَن قیلالمام دوردعایی
دیدی دادرگامردصاحبِ کار گناهینگ بؤلسه زودقیلمانگمواظهار
زبان آچدی اوشَل صاحَب خجالت قیلیب من عورتینگاآنچه تهُمت
باشیغه مردنی بسیارقیلدیم کیتوردیم شهرگاسنگسارقیلدیم
اوقل ایدیکه:ای یارموافق! بؤلیب ایردیم که بیرعورتغه عاشق
اولوغ تهمت قیلیب عهدیم نی بوزدیم بیکیم نی اِوغلینی باشینی اوزدیم
دیدی کهره بیرعورت چنگ سالدی[751] منی داراوستیدین اول ساتیب آلدی
مَن انگانقدبدخواهلیک نی اِیتدیم اَخیرایلتدیم وسوداگرگاساتدیم
قؤلین آچیب او زن قیلدی دَعایی همه سی تاپدی محنتدین شفایی
کؤتاردی پرده لرنی روییدن زن دیدی شوهرگاشوندغاغ عورتینگ مَن
ایریغه بیردی تختِ پادشاهی وزیرلیک بیردی سوداگرگاشاهی
ایرینی دادرین اربابَ قیلدی اگرچه بغرینی زرداب قیلدی
بیریب اول قل غه هم دروازه بانی تیکیب اول کهره گه هم ساربانی
ضعیفه ایدی:خوش قال ایمدی شوهر همه کیتماقچی دوردنیاگه یکسر
اؤلارکیم تاج سلطانلیککه ییتدی همه اسبابینی کل قویدی کیتدی
الهی عاقبت محمودقیلگین کیتارده بنده نی خوشنودقیلگین
اَگرکؤنگلونگلده دوروهم قیامت عدالت قیل،عدالت قیل،عدالت!

اؤن تؤرتینچی کیمیا:

کیشیغه حق تعالی بیرسه توفیق آچیلغای سینه سی چون صبحِ صادق
پشیمان روبیرورافعال بددین[752] که هردلغه مددیبتسه اَحددین
کیلورچون اَیلانیب اصلیغه قابل یبتیرمس یؤلنی توفیق تاپسه هردل
اوراردیوارودرلرغه سرینی اداشگان آختارورپیغمبرینی
طلب لیک خلق سیره نومیدقالمس قؤلیدن نقدینی شیطان آلالمس
بؤلورجان ودلی رحمت گاپیوند کیتاروقتی یؤلیغه توشماگای بند
تیکاربؤلسه کیشیغه تاجِ شاهی تعلق انگابؤلماس سدراهی
بؤلوراول توبه دریاسیغه سرشار تاپارخالقنی ایزلاب آخرکار
که هرنقصانی بؤلسه عیب مُطلق کرم اَیلاروآخرتاپارحق[753]
بشرطی اعتقادی راست بؤلسه بویؤلده صاحب اخلاص بؤلسه

---

[751] دیدی ناگه بیر عورت چنگ سالدی

[752] پشیمانلیک قیلورافعال بددین

[753] کرم اَیلاروتاپارآخری حق

حکایه:

باراپردی شهررومده بیرکفن دوز
اؤزی شبگرداپدی هریپرده یلغوز
شهرده هرکیشی قیلسه قضایی
یپتاراپردی اوشل منزلغه پایی
قراراپردی کفن لرگه سراسر
که یاکرباس خواهی خاصه مرمر
یریم کیچه باریبان چنگ سالاردی
اؤلیک لردین کفن لرنی آلاردی
انگاستارآیلاردی خدایی
مطلع بؤلمس اپردی مرغ وماهی
یغیب اپردی چنان مالِ فراوان
انی مالیغه پُراپردی بیابان
توزاتیب اپردی نقشین کازه لارنی
قیلیب آبادر- دروازه لارنی
کیشی گایؤق اپدی احوالی معلوم
آنی نامی اکابرزادهٔ روم
زیان سودیدن المردبیهوش[۷۵۴]
قیلیب اپردی خداییني فراموش
قضادین قدرت واجب تعالی
انگاقدرت نما یی قیلدی مولی
سبب کؤرساتگای ودستینی آلغای
بوبرجامانده نی اونگ یؤلغه سالغای
توکیب توفیق نی عاصی دلیغه
قویارایلتیب حقیقت منزلیغه
اگرچه قیلمه دی اوّل طلب نی
خدایپتکوردی آخرده سبب نی
باراپردی شهریده بیردخترِخوب
اؤزی طاعت کننده اپردی مرغوب
کوترسه یوزیدن ناگاه نقابی
که اوندن رشک ایتاردی آفتابی
قضاکپلدی آنی باشیغه ناگاه
کپتاربؤلدی جهاندین این چنین ماه
جهاندن دامنینی قاقدی- کپتدی
خزان کپلدی گلستان وقتی اوتدی
آتاسی باراپدی سرکردهٔ روم
اودخترمرگی بؤلدی انگامعلوم
کفنغه خرج قیلیب سیصد[۷۵۵]طلانی
عزیزفرزنداوچون قیمت بهانی
کفن دوزبؤلدی حالیدین خبردار
دلیغه توشدی کؤپ وسواسی بسیار
دیراپردی قیسی وقتی چنگ سالورمن
کفن نی مرده دین قنداغ آلورمن؟
دلی اندیشه لرگابؤلدی بندی
یریم آقشام آلیب بیل وکلندی
بوحارصلیک بیله دریاچه تاشدی
کؤرینگ بدبخت،گورستان نی آچدی
که عریان آیلادی نازک بدن نی
مبارک جسمیدین آلدی کفن نی
عجب روشن ایدی دخترنی گوری
آنی روشن قیلیب طاعت نی نوری
کوزی توشتی یوزیغه بؤلدی عاشق
یمان سوداگه توشتی مردِفاسق
زناقیلماقچی بؤلدی آخرِکار
ولی دخترچوآگاه اپردی بیدار
توتیب اندامینی اونگ قؤلی بیرلن
قؤلینی کپسدی اول مکارِرهزن
ینه چپ قؤلی بیرله توتدی آخر
کلندبپرله اوشاتدی دزدبدکیر
ایاغی بیرله بیرکپتدی بیکبار
اوشاتدی پایی نی اول دزدبدکار

---

[۷۵۴] زیان وسودیدن اولُ مردِ بیهوش

[۷۵۵] اوچ یوز

بورسوالیکده ایلتدی مکرِشیطان
کِؤرینگ اوُل مرده دن هم کېلدی آواز
مَنی مردارقِیلدینگ،خواربؤلغیل
بوسوزنی مُرده دین اول انگلاب آلدی
دېدی یارب آلهی بدقیلیب مَن
یمانِ اېردیم یمان ایشلرگه باردیم
تضرع بیرله درگه غه یقیلدیم
کېتاروقتیمده مقصودیمنی بیرگین
بوسوزنی دېدیِ وبیتاب بؤلدی
پشیمانلیکده اورتاندی زمانی
الم کارنکی بؤلدی کهربایی[۷۵۶]
دېدی غمگین دلیمنی کیمگه یارای؟
مَنگارحم اَیلاگایموحق رسولی؟
بارِیب حضرت یانیده زاری قیلدی
مَنِ شرمنده غه یؤل بارموکین دیب؟
پیامبراَیدیلار:ای دیده گرِیان !
گپورقیلغان گناهینگنی مَن انگلای
دېدی عمریم بوسوداگه قلیل دور
باراېردی دخترِخوب پارسایی
که دست وپایینی سکراتدی دختر
دعا قیلدِیکه بدکردار بؤلگین
کېلیب مَن درگهینگده باش اوریب شاه
رسول اَیدیکه:سنگابارگه یؤق!
که اندین یوزاوگیردی شاهِ محراب
بوسوزنی مرد،حضرتدین اِیَشیتدی
نیچه وقت یؤل یوریب حَلقی قوریب اوُل
نداکېلدی قولاغیغه به اخلاص
بؤلایدیسنگ بویؤلده باایمانی
بوسوزنی عالم الغیب دین ایشیتدی
قولاغین سالدی امرِاکبریغه

زناقیلدی آنی اوُل دزدِنادان
یوزینگابؤلمسون حق رحمتی باز
دعاقیلدیم سنم مرداربؤلگیل
پشیمان بؤلدی وحقدن اویالدیِ
اؤزِیمنی جانیمه زحمت قیلیب مَن
گنه دین قایتدیم ودستیمنی یودوم
همه کرداربددین توبه قیلدیم
طلبده راه بهبودیم نی بیرگین
یورک- بغری ایزیلدی آب بؤلدی
بوغم بیرله کویاردی استخوانی
بوماتمدین فلککه یېتدی آهی
یقامنی چاک اِیتیب حضرتغه بارای
بوتوبه م انده بؤلغایموقبولی؟
کوزیدن خونِ حسرت جاری قیلدی
اداشگان بنده گه یؤل بارموکین دیب؟!
کِوزینگدن خونِ حسرت مثلِ باران
سَن اوچون حقنی دِرگاهیغه یېغلای
کفن دوزلیک قیلورمَن نیچه ییل دور
که آچدیم قبرینی قیلدیمِ زنایی
کېسیبِ تاشلاب قیلیب مَن کارِناشر[۷۵۷]
سنم مَندېک نجس- مرداربؤلگین
منگابیرتوبه بیر،ای توبه فرما!
سنگادوزخدین آرتیق اوزگه ره یؤق
مبارک دیده سیدین چرخ اوریب آب
باشین آلیب بیابان لرگه کېتدی
بیابان لرگه باشینی اوریب اوُل
بوزاریلربیله توبه نگ ایمس راس[۷۵۸]
اَنی قبریغه بؤلگین گوربانی
تمام اعضالرینی لرزه توتدِی
قدم قویدی اوگورستان سَریغه

---

[۷۵۶] المدن بؤلدی رنگی کَهربایی

[۷۵۷] ناشرع

[۷۵۸] بوییرده هم لفظی قافیه ایشله تیلگن

اوُن ییل بؤلدیکه قبرگاگوربانی
باشین ییرگااوریب اَیلاب مناجات
دیراپردیکه خدایایؤلدین آزدیم
سفردورِودرازومرکبیم لِنگ
رضاجومِن بوایشنی سَن بِیلورسَن
اگرعفواَیلاسنگ کاریم سهلِ دور
ایاغیم لنگ وِبرجامانده دورمن
ثمرسیزباره مَن مانندبیدی
نی بؤلغای رحمتینگ درجوش کِپلسه
آلهی گلشن اِیتگیل گلخنیم نی
اوریب نفسیمغه غِیرت تیشه سینی
خلاص اِیتگین مَنی نفس شومیمدین
کمندبِنده لیک نی بوینومه سال
خبربِیرگین مَنی نیک وبدیمدین
سریم تابوتغه یِپتمای زوداویغات
همیشه خستهِ بنده نگنی اونوتمه
اداشماسدورسَنی برگ اَیلاگان قؤل
بوسوزنی دِپدی ودلخسته بؤلدی
قولاغیغه لحددین کِپلدی آواز
حقیمغه بی نهایت جبرقیلدینگ
رفیقینگ ذات بی مانندبؤلدی
به همت مرداپکن سَن بازکِپلدینگ
بغیشلاندی گناهینک قالمه دی هیچ
کیشی نی همتی بالاگه ایلتار
دوای بوکسل فریادوزاری
دلینگنی غرق دردسوزقیلگین
که اؤلمسدین بورون راق اؤلمادیک بیز
بویؤلده سودوسودادیب یوگیردیک
طریق بنده لیکده لافیمیزبار
کیشی انصاف تاپدی شاه بؤلدی
آلهی بدغهِ قوشمه آتیمیزنی
بوگون سَندین تیلایمن نفی اثبات

قیلیب هرساعتی مینگ یؤل فغانی
طلب اَیلاب خدادین کلِ حاجات
باره- تورگانِ یؤلیمغه چاه قازدیم
بودشمنلرگه مَنِ قنداق قیلای جنگ؟
سَنی بندنگ مَن وقنداغِ قیلورمن؟
توتاربؤلسنگ مَنی حالامَحل دور
اودنیاؤبودنیارانده دورمَن
ینه بنده نگنی قیلمه ناامیدی
که عین نیش وقتی نوش کِپلسه
کؤتاردل ملکیدین ماومنیم نی
اَریت دلدن تکبّرریشه سینی
پناه بیرگین زهرلیک گژدمیمدین
بوگون سَندین تیلایمن تاجِ اقبال
پشیمان مَن گناهِ بیحدیمدین
اداشگن مضطرینگ مَن یؤلنی کؤرسات
کرم قیلغیل صراط اوستیده توتمه
امیدیم دورآچیلغای منگابیریؤل
کوزی چون اشک خون آلوده بؤلدی
بغیشلاندی گناهینگ طالبِ راز
بغیشلادیم گناهینگ سَن ییقیلدینگ
دردوزخ یوزینگگابندبؤلدی
بودرگه گابلندپرواز کِپلدینگ
بوایش محشرگه قالمای بؤلدی پرپیچ
کِپتارده (ربی الاعلی) گه ایلتار
قیلورزاری اخیر،رحمت نی جاری
بوماتملیک شبینگنی روزقیلگین
قطارِبیرکفن دزدبؤلمادوک بیز
تمامِ جاده لرنی برهم اوردِپک
که نمرودمیزقچان انصافیمیزبار
همیشه لایق درگاه بؤلدی
قبول قیل نفی ایله اثباتیمیزنی
اؤزینگ یؤل باشلا،بیرمنگامرات!

آلهی ییرغه اورمه آتیمیزنی
تمامِ یخشیلارغه مشتری قیل
یِتوشتورباره- تورگان منزلیمغه
آلهی عاقبت محمودقیلگین
همیشه نفسِ سرکش دین پناه بیر
خصوصاً کیمیای دین بلنددور
خطاقیلدیم بوسودادین پریشان
(الف)دیب(بی)غه اوتمای خسته بؤلدیم
نصیحت قیلدی اوُل سلطانِ ابدال:

اؤن بشینچی کیمیا:

که بؤلمه ای برادر مادر آزار!
کیشیغه والده چون قبله گاه دور
اگرناراضی بؤلسه قبله گاهینگ
اوشال صاحب کرامت غوث درگاه
نظرقیلدیکه کؤپ اِیردی عذَابی
زبانِ حال بیرله سوردی ناگاه
بؤلیب ازحدفزون بیردم عذابینگ
نی باعثدین عذاب سخت تارتدینگ؟
چِنان کیلدی انی گوریدن آواز
منی نامم غه بیرمابیرگناهیمِ
که بیرکون والده آغریندی مندین
که بیردیم خاطرپاکیغه آزار
که شیطان پیرِویغه یاربؤلدیم
اخیرباشیمغه شری بیحسا بیم
نِی بؤلغای والده م آلدیغه بارسنگ
منی شایدکه احوالیمنی بیلغای
مونی بیلدی وغوث شاهِ نقشبند
دیدی بوسوزنِی دریادلِ پیامبر
بارای مین سن اوچون بیننده تاپسم
آچای دردوغمینگدین داستانی

اؤزینگ صیقل غه اِیتِ مراتیمیزنی[۷۵۹]
کدورتلرنی کؤنگلدین بَری قیل
محبت شربتین توککین دلیمغه
کیتارده بنده نی خوشنودقیلگین
کیتاروقتی قؤلونگا کیمیابیر
تمامی کیمیالارمونگابنددور
برابربؤلدی منگاکفروایمان
آنادین ییرگاتوشدیم بسته بؤلدیم
قؤلینگدین کیلسه بیرکیمدن دعاآل!

بؤلورسین عاقبت سن داخل نار[۷۶۰]
الارنی کؤنگلینی بوزماق خطادور
قبول بؤلمس خدایؤلیده آهینگ
اوگورنی باشیده اؤلتوردی ناگاه
توکیلدی شیخ نی چشمیدین آبی
نیچوک آفتگاتوشدینگ مردگمراه؟
بویؤلده خیره بؤلدی آفتابینگ
گنه نینگ بارینی بوینونگاآرتدینگ؟
دیدی کؤپ کاِولامه ایصاحب راز!
سبب بؤلدی منی روی سیاهیم
آنی کؤنگلینی بِوزدیم خوف[۷۶۱] خشم دین
خداقیلدی منی مونداغ گرفتار
لحدغه کیردیم وهوشیاربؤلدیم
زیادِه بؤلدی گورایچره عذابیم
منی احوالیمی انگا گپورسنگ
بالم دیب ناله آیلاب رحمی کیلغای
دیدی آسان ایمس بوایش جگربند!
خداراضی لیگی دورامرِمادر
بشرطی والده نگنی زنده تاپسم
قیلای احوال داغینگدین بیانی

---

[۷۵۹] اوزینگ ایتگیل صفاءمرآتیمیزنی

[۷۶۰] که بولغایسن اخیرده داخلِ نار

[۷۶۱] کؤپ

توکیب چون دیده سیدین جوی خونبار
دل افکاروآرامیده سینی
چوباطن بیرله تاپدی لاربیکبار
دیدی گورایچره دورفرزندزارینگ
بارِیب کؤردیم گورینی غرق خونی
منی پندیم نی آل اندین رضابؤل
دری،گوریغه جنت دین آچیلغای
که مبن دنیاده فرزندایزلمام دِور
باریب آلدیغه چابک اویغاتایمن
ایشیتدی بؤل سخن دلتنگ بؤلدی
قوشولدی شاه نقشبندیغه یکسر
چیقاراپردی اَنَی گوریدن آتش
اوریب باشینی ییرغه ییغلادی چون
دلیغه تابلادی چون مهرِفرزند
بویؤلده عاجزبیدست وپامن
کمالِ نورایمان تازه قیلدی
که هرمومن غه دل پیونددرکار
اگرروحینگده چون قابل لیغینگ بار
بجان قیلگین آلارنی خذمتی نی
ادب دورگوهرِایمان ضیاسِی
پیامبربی ادب نی دیدی ملعون!

حکایه:

باراپردی عالمی شهرِنیشابور
تکبرنی غروری زورقیلدی[۷۶۳]
دلی چون سنگ خاراکنده انگشت
اخیرکؤرگین که احوالی نی بؤلدی
تنیدین چیقدی لیکین[۷۶۴] جان پاکی
بومدت دین که قیرق ییل اوتدی ناگاه
صدوهفتادپیرگاباردی یکسر
اَدب ترک اِیتدی بی خورشیدبؤلدی

بوییردین سفرقیلدی غوث مختار[۷۶۲]
چنان اختاردیلروالده سینی
سخن نی انگا قیلدی لارچواظهار
عذاب سخت بیرله انتظارینگ
چیقادورآسمان لرگه توتونی
همیشه بازمشغول دعابؤل
که قبرین اوستیغه نورلارساچیلغای
اوبدبخت دین سیره راضی ایمام دور
یوروگین قبرینی زودکؤرساتایمن
عیال اپردیکه عقلی لنگ بؤلدی
باریب گورینی کؤردی تابِ اخگر
بؤلیب والده سی خاطرمشوش
آقیب چون دیده سیدین جوی پرخون
دیدی:حالینگ نیچوک دورای جِگربند
بالم اکنون بوکون سندین رضامن
اَنی گوریغه رحمت پاک تؤلدی
اداشگان لرغه چون نقشبنددرکار
بویؤلده بؤلمه هرگزمادرآزار
تاپایدیسنگ خدانی رحمتی نی
ادب دین دورایمان نی کیمیاسی
حدیث مصطفی کبلدی بومضمون

دلی چون علم دانش دین اپدی پُر
غروری علم چشمین کؤرقیلدی
که بیرکون والده سین اوردی بیرمشت
عیال مشت پر،بیرمشتگه اؤلدی
اَنی قیلدیلرآخردفنِ خاکی
ایشیتگیل پیرطلب بؤلدی اوگمراه
قؤلینی هیچ کامل آلمادی لر
اولوغ درگاهیدین نومیدبؤلدی

---

[۷۶۲] سفرقیلدی بوییردن غوثِ مختار

[۷۶۳] تکبرهم غروری زور قیلدی

[۷۶۴] ناگه

ازلدین یۆق اِبدی پاکیزه جانی
قۆلیدین کِبتدی گوهرلیک ایمانی
اوشنداغ علم اَنی جسمیغه اوردی
قۆلیدین دُرمقصودنی ییتوردی
اگرقیلسنگ خدایۆلیغه هُشیار
عمل دین اصلِ خالی بۆلمه زِنهار!
بیلیب قویگین قدمنی جاییغه سَن
مباداتوشماگای سِن چاهیغه سن
عمل سیزخلققه دوزخ اِبرورچاه
کِبتارچاه آستیغه تَیریلسه ناگاه
پدر- مادرجهاندین کِبتمای ایجان[۷۶۵]
کیشی هرگزبۆلالماس دورمسلمان
اَدب دور گوهرِ نورالِهی
عجب نازکدوعارف لرنی کاری[۷۶۶]
کیمیکه یخشی لارغه یاربۆلدی
بوغفلتدین دلی بیداربۆلدی
تاپای دیسنگ چنین گنج مُعین
کیشینی کۆنگلینی آغریتماگین سَن
دِبدی لاربنده لارکونگلینی بوزماق
ایمان نی نخلی نی بیخیدن اوزماق
کیمیکه قیلمه دی خالقنی کارین
سیه قیلدی بویۆلغِه رُوزگارین
عزیزلاربارماگین چپ یۆلغه نا گاه[۷۶۷]
مبادا بۆلماگای سَن رَدِ درگاه

حکایه:

(حلب)ده بی ادب مردباراِبدی چون
که دولت بابیده مانندِقارون
که اوُل بیرقۆلیغه هیچ تورمس اِبردی
پدرنی اَمریغه یۆل یورمس اِبردی
توشوب باشیغه سودای غریبی
پدردین بۆلدی آخربی نصیبی
پدردلگیراِبدی شونداغ پسردین
ایچاردی کونده صد کاسه زهردین[۷۶۸]
دعای بدقیلوراِبردی بیکبار
یۆلوقدی آلدیغه بیرصاحبِ کار
دِبدی توفیق طلب قیل ای برادر
دعای بداِبرورعالم گانیشتر
دعای نیک قیلگین ایِ جگربند
کیرکلیک دورسنگاذریاتِ فرزند
دِبدی موندین تاپیبِ من خشم وتنبیه
تیریک لیکدین بوفرزنداوَلگانی بِه
جواب اَیدی انگا اوُل مردِکامل
بۆلوراندین کلمه گوی حاصل
اگرچه نادرست دورهم یماندور
بهرنوعیده اوُل مرد دین نشاندور
مونیدبِک گنده نیّت قیلمه زنهار!
نیّت بد بۆلدی آخرآفتی بار!
دِبدی مَن همچنین غمازی دورمن
یمان نی اۆلگانیغه راضی دورمن
که بدنی صحبتی مینگ اژدها دور
که اندین مرد لرقاچماغ روا دور
خزان کِبلدی درخت باشینی بورکار
درخت بادخزان کِبلغانده تیترار
ایمان نی قتلی دورهمسایۀ بد
اگرچه باشیغه زرتوکسه بیحد
دعاقیلدی اوشال فرزندبوزولدی
اخیرده رشتۀ عمری اوزولدی

---

[۷۶۵] آته- آنه جهاندن کیتمه ی ای جان

[۷٦٦] بوبیتده قافیه لربیر-بیربیلن ماس توشمه گن

[۷۶۷] عزیزابارمه گیل کج یولگه ناگاه

[۷۶۸] ایچاردی گوییاصدکاسه زهرین

کؤرینگ اوُل مردبی پیوندکېتدی
یمان فرزند نقصان اهل دینغه
اوشال کنعان که نوح فرزندی اېردی
قوشولدی نیچه جاهل لارگاآخر
نصیحت آلمه دی مرداراؤلدی
قیلالمای قالدی هرگزنوح تدبیر
عجب تحسین که انداغ گوهریدین
توغاربؤلسه نی مشکل،سخت بختی
بوسوزلرکیمیای هرعجم دور
جهان زندان چندین ماتمی دور
الهی عاقبت محمودقیلگین
رسولغه قیل موافق کاریمیزنی
خصوصاً کیمیای دین بلنددور
اگرایلتای دیسنگ محشرگا اقبال
مدام همرنگ مکرِدیوکېتمه
چنان عمراوتدی هرساعت بساعت
بویؤلده فکرقیل آزاد کېتگین
توکل گنجی دین قَیتارمه یوزنی
قؤلونگدین بیرمه نفسغه اختیارینگ
جدابؤلگین مونینگدېک دشمنیدین
که بارمه نفس سرکش بیرله زنهار
قیامت مُلکیده ثابت قدم بؤل
سخن پایانی یؤق ایمرد دیندار
قنی بابا واجداد کلانینگ
اگرمینگ مرتهَ اَیتسام گوش کرسَن

اؤن آلتنچی کیمیا:

قیامت کون عجب شدتلی کون دور
کیمیکه بؤلدی عالم دین جدایی
جهان زندان مؤمن دورایاشاه!
گهی چشمیده دوراشک ندامت
چنان اصحابیغه اَیدی پیَامبر
دېدی بادقیامت تورسه ناگاه

اخیرچاغیده بی فرزندکېتدی
دعا قیل ایرته راغ کیرسون زمین غه
نبی نی همچنان دلبندی اېردی
پیامبرنسلی قنداغ کېتدی کافر
بؤلیب طوفانغه غرق چون زاراؤلدی
ازلدین باراېکن دورکارِتقدیر
اوشنداغ پاک دل پیغامبریدین
که انگابؤلمسه ایمان نی رختی
دگرغملرنی قویگیل غم شوغم دور
همه مؤمن گا ایمان نی غمی دور
کېتارده بنده نی خوشنود قیلگین
عمل ملکیده قیل تکراریمیزنی
تمامی کیمیالارمونگابنددور
طلب قیلگین قؤلونکاکیمیا آل
بویؤلده توبه قیل مردارکېتمه
نی قیلسون مشتِ خاک بی بضاعت
چنانچه شادکېلدینگَ،شاد کېتگین
آچ ایمدی هرزمان عبرتغه کؤزنی
اورار آخرده زهرِاژدهارینگ
قوتؤلگیل نفسِ سرکش اَرمنی دین
عملنی ایلگاریِ قیل مردِهوشیار
اگرچه سربلندسَن مونده کم بؤل
کیشی ثابت قدمدور درد درکار
همه کېتدی یانینگدین کاروانینگ
دلینگ گا معنی یؤق کردین بترسَن!

اَنی قتیغ لیغی ازحدفزون دور[۷۶۹]
انگامعلوم بؤلور روزجزایی
ندامت یخشیدوربس ناله وآه
انگاآسان اېرورروزِقیامت
قیامت وهمیدین اولشاهِ سرور
بوکوه لارپشمِ رنگین بؤلغای اما

[۷۶۹] اَنی قتیغلیگی حددن فزون دور

زمین وآسمان گرتاپسه تبدیل
پسرلاردین پدرلارگاخبریؤق[۷۷۰]
همه اوزحالیغه رنجوروزاری
چَقیرگای انده عالم لارنی ناگاه
سیلارنی اَیلادیم دانای کامل
چیقارینگلارعملنی گنجی نی چون
همه ایتورکه بیزامرینگ نی توتدوک
کپلورچون رب العزت دین ندایی
اگرچه کل عملدین باخبرسیز
بؤلیب سیزخلق ارا کامل مُدرس
بیرینگیزقاضی وبیرته سی مفتی
قیلورسیزخلققه چندین حیله لارنی
چنان جمع اَیلاگای دانای داور
اگرحق یاپسه پاک عیبیمیزنی [۷۷۴]
برادردلنی حققه مُشتری قیل
بولارنی نوبتی اوتگای بیکبار
دیگای حل سینه نگیزغه بؤلدی نامیم
بویوردیم همچنان ایلانگ تِلاوت
دهن نی گاه کج،گاهی قیلیبَ راست
سیلارنی قیلدیم عالم نی نگینی
ساتیب قرآننی اوچ- تورت حبه یی گا
اورارهرآیتِ قرآن انگانیش
اولاراَیتورکَه آیاتینگ نی بیلدیک
کپلورغیب دین اَلارگابیرندایی
اووقتده سودقیلماس آه وناله
نی لازم هرقسم خاکیغه اوصاف

برابردوراووقتغه پشه وفیل
بیراونی حالیدین هرگزاثریؤق
ندامت اشکی دورکوزلارگاجاری
سیلار[۷۷۱]گه علم بیردیم موج دریا
اداشگان لارگا اَیتسون دیب مسایل
که سرمایه نگیزبؤلغای بواکنون[۷۷۲]
ازانچه حکم فرمایش نی قیلدوک
سیلارنی[۷۷۳] کارینگیزبرچه ریایی
عمل وقتیده همچون کؤروکرسیز
تمامی کارینگیزمکراپردی- تلبیس
تمامی مکرشیطان بیرله جفتی
غرض قیلماق اوچون کؤپ مال وزرنی
جهنم غه بویورگای آخراکبر
نی بیلسون خلق عیب،غیبیمیزنی
عمل قیلسنگ اجل دینِ ایلگری قیل
چاقیرگای قاری لارنی اَنده غفار
سیلارگا ختم ابدی رنگین کلامیم
همه گااورگاتینگ دیب نیچه آیت
مَنی قاری دیسون دیب(ایهاالناس)!
بؤلیب ظالم لاریمنی همنشینی[۷۷۵]
بؤلوب داخل عزازیل نی رهی گا
که هربیرنیشیغه دل بؤلغوسی ریش
تِلاوت ایلادیک شکرینگنی قیلدیک
مَنی بنده م ایمس مردِریایی
قیلورچون جانب دوزخ کشاله
آلهی بنده نی عیبی نی سن یاف[۷۷۶]

---

[۷۷۰] اوغیل لردن آتالرگه خبریؤق
[۷۷۱] سیزلر
[۷۷۲] که نی سرمایه نگیزبولغایدی اکنون؟!
[۷۷۳] سیزلرنی
[۷۷٤] اگرحق یاپمسه پاک عیبیمیزنی
[۷۷٥] بولیب ظالم خلایق همنشینی
[۷۷۶] بوییرده هم لفظی قافیه ایشله تیلگن چونکه اوزبیکچه(یاپ)کیله دی

اگرقرآن تلاوت قیلسنگ ای یار!
مباداقورقه من ظلمت گاباتمه
الارنی نوبتی چون بؤلدی آخر
چاقیرگای انده حق غمازی لارنی
دیگای حق:نعمت اشکم سیربیردیم
قنی قیلغان ایشینگ درگاهه لایق؟
یوگوردینگ لارونابودبؤلدینگیزلار
بؤلیب چندین عزازیل نی مریدی
آلارایتورکه بیزجانبازی قیلدیک
بؤلوب اوُل ساعتی اوُل بنده مُضطر
ضیابیرگین منی روزوشبیم غه
حساب آلغان سوغون اوُل وقت رحمان
سالورلر اول زمان اعمالیمیزنی
ترازو بار میزانِ عدالت
تمامی کاریمیزنی،باریمیزنی
بیراوعامل بؤلوب قیلغان سجودی
همه کارِجهان ده بسته بؤلغان
اووقت پروردگاریم قؤلنی آلغای
همه اوزپیریغه آرتیلسه نا گاه
اؤزینگ دستگیربؤل درمانده لارگا
اوشال مشکل که توشسه کاریمیزگا
عمل قیلسنگ درست قیلگین بجایی

ایشینگنی پُختهِ قیلگین ای نکوکار!
دورروزه دنیاگاعَمینگینی ساتمه
همه نی عیبی انده بؤلدی ظاهر
صبامحشرکونیده غازی لارنی
ولِایت بیردیم وشمشیربیردیم
منی غازی دیسون کل خلایق
مثال خرس وخوکدیک اؤلدونگیزلار
قویوب چون مُرده سین آتین شهیدی
کؤنگل نی درگهینگا غازی قیلدیک
که عیبین یاپسه چون الله اکبر
یبتوشتورگین اِلهی مطلبیم غه
قوریلغانده ترازوبیرله میزان
جداقیلماق اوچون مثقالیمیزنی
اوکون درکاردورخیروسخاوت
که تارتارلراولوغ کرداریمیزنی
بیراودورمغروروسرمست خودی
مثال کوزۀ اشکسته بؤلغان
مریدخاص نی اونگ یؤلغه سالغای
کیمیکه بؤلدی بی پیرتاپمه دی راه
بیزینگدیک لنگ و برجامانده لارگا
اؤزینگ لطف اِیت دلِ افکاریمیزگا
ایمان نی کویدورورکارِریابی

حکایه:

باراپردی شبلی غه اخلاصمندمرد
خبریبتدی بیرای نان دسته هایی
چوشیخ آیدی آنی اخلاصی سُست دور
بویؤلده بؤلسه اخلاصِ بجانی
اوشنداغ شیخ شبلی دیک نکوکار
چنان کامل که بیریؤل چنگ سالدی
که شیطان پاک قبتاردی یؤلیدین
اوشال کامل که موندین اوتدی ناگاه
اوشال شبلی اپدی بیرطرفه دانا
دیراپردینگ شیخ گا اخلاصمنداپرورمن
سبنی دیک مرددین قاچماق روادور

یؤق اپردی بهره سی اخلاصدین گَرد
دِوامت شبلی دیدورنانوایی
منی یاد ایلاماکی نادرست دور
انی قیلماق کیرک بیرامتحانی
انی آلدیدین اوتدی وقت بازار
دکاندن شیخ توقوزنان نی آلدی
که نان نی تارتیب آلدی شیخ قؤلیدین
بیراوقیلدی انی شبلی دین آگاه
تمامی عرش اپدی کوزگا هویدا
پیرینگنی نیم نانگه آلمدینگ سن
ایشینگ دایم سبنی کارریادور

ایشیتدی بوسخن نی مردبیباک
دریغابیلمادیم قدرپیریمنی
یوگوردی کېنیدین اول نانوایی
اۋزی نی عیبی نی اول مردبیلدی
دلینی ملکیغه قۋل سالمادی لار
دېدی لارقیلمه کونگل نی پریشان
اویونگنی همچنان جاروب قیلغیل
خدایۋلیغه نیم نان بیرماگان مرد
اوشنداغ مردغه پیربولدی میهمان
بیراوسوردیکه ای مردی بتعلیم!
توتوب سن مردنی دامانی نی مرد
اگرکذاب بۋلسنگ دین خرابی
بویۋلده بنده لیکنی بیش توتگین
قدم قویسنگ بودریاگادرست قوی
اۋزینگنی یخشیلارگاهمنشین قیل
جواب ایدی اوشنداغ رهنمایی
خدایۋلیغه بیرمایدوریریم نان
مونیدېک کس نی کویدورماک روادور
ریاباطن ده دورمانندگۋدم
انی نیشیغه باردوریوزمینگ آفت
قیامت ده ریالیک خلق نی رویی
اگرعاقل دوسن سودایی بۋلمه
اوزینگنی خاک قیل رهبرگاتاشلا
عمردېک بت اوشات ثابت قدم بۋل
کیمیکه فقربۋلدی شاه بۋلدی
دلیغه معرفت نی جزم قیلدی
خصوصاً پیراوستادنی دعاسی
چراغ خشک بۋلماس اصلی روشن
هوادین یاغمسه بیرقطره باران
دعادین اوزمه کونگل نی برادر
اگریوزمرته ایتسام گوش کرسن!

اۋن بتینچی کیمیا:

طلب ده(شیخ عبدالله شامی)
همه اېدی که ای صاحب کرامت

قیلیب چون جامه سین سرتاقدم چاک
عزیزیم ،مهربانیم، دستگیریمنی
خبرداراېردی انده اولیائی
باریب شیخ نی ایاغی گایقیلدی
اونانوایینی قۋلینی آلمادی لار
بواقشام من بۋلای اوییینگغه میهمان
اگرقیلسنگ طعامی خوب قیلغیل
دوصدطلانی اول یکباره خرج کرد
قیلیب اېردی محاضرلارفراوان
بویۋلغه جنتی کیم دوزخی کیم؟!
اگرصادق دوسن اندین یۋقرگرد
کۋرونماس دورایمان نی ماهتابی
کدورت لارنی کونگل دین اونوتگین
که سنگاناامیدی بیرمسون روی
سفروقتیده جانینگنی یقین قیل
بوصاحبخانه نی دوزخ دوجایی
منگاخرج ایلادی مال فراوان
خدانی دشمنی اهل ریا دور
اورارهرساعتی نیشتراوشال شوم
یتارمحشرده انگاتورلوک آفت
توکولغای روزمحشرآبرویی
زیان زهرماری بیرله اۋلمه
دلینگنی روح پیغمبرغه تاشلا
حقیقت ایچره شاه محتشم بۋل
حقیقت سریدین آگاه بۋلدی
عیسی دېک آسمان گاعزم قیلدی
عزیزلارېدی لارایمان ضیاسی
که غیب دین تاپمسه بیرقطره روغن
دعادرکارمونده چشم گریان
رفیق بۋلغای سنگاچون روزمحشر
دلینگغه معنی یۋق کردین بترسن!

مریدلارآلدیده تحصیل تمامی
که سیزگاختم قرآن اېردی عادت

نمازشام اېردی اولصاحب تخت
یورالوک دېدی ناگه ایلگراغی
یقین بیلگیل مونی ای صاحب درک!
جواب ایدی الار گاغوث اقدس
بویاتگان شیرلارگانوربسیار
سیلارمعطل بۆلونگ لاریۆل کۆرایمن
همه ایدیکه بیزلاربندبۆلدوک
کۆتاردی چشمیدین ظلمتلی ابرنی
دلیغه نورربانی یاپوشتی
نظرقیلدی چراغی کۆردی روشن
توتوب دورعرش اعظم نی ضیاسی
آچیب قرآن نی غوث پیردستگیر
دررحمت چنان بۆلدی گشاده
کیچه صبرایتدی بۆلدی روزروشن
بوتیل بیرله دېدی سلطان اسرار
سورالوک شادبیردل بندی بۆلغای
درخت خوب بۆلسه،خوب بۆلغای ثمرهم
همه ایدیکه: ای سلطان اقلیم!
مریدلارنی یباردی هرقیانه
خدابندم دېدی اقبال چاپتی
هرعلمده معتبرکۆردی آنی پیر
بقوت بۆلدی غیب دین جسم وجانی
سوال ایتدی که کار مادریدین
بۆلم کونگلنی بوستانین طی اوردی
بویۆل ده کوپ عزیزلارغم ییدیلار
اگرمردسن بوسوزنی تحتی گایېت
اگرمؤمنغه مقبول بۆلسه طاعت
بدولت مردایرورمعمورکېتسه
یونورنی کیمکه ایلتدی شیره مردور
اولیکه ایلتمادی بیرذره نوری
دریغاطرفه مشکل کاریمیزبار
که یغلاب دایمابۆل حال غم غه
آلهی گرم قیل بازاریمیزنی
آلهی توتمه برجامانده لارمیز

کېلیب توشتی اوقبرستانغه بیۆقت
بوگورستان ده تاپیلماس چراغی
بواقشام ختم قرآنینگ بۆلورترک
مدام پرنورقبری باایمان کس
تماشاایلاگان دېک دیده درکار
بولارنی قبریدین نوراختارای من
سنی قۆلینگ بیلان خرسندبۆلدوک
باریب بیر- بیرتماشاقیلدی قبرنی
کوزی بیرشیرنی قبریغه توشتی
نه پلته انگابارداورونه روغن
تاپیلدی مونده شیخ نی مد عاسی
بوکېچه مونده بیرختم ایتدی آخر
مریدلارتاپدی اندین استفاده
بۆلوب خورشیدمشرقی معین
نیچوک قبری ایکان دورغرق انوار
اۆزیغه جانشین فرزندی بۆلغای
که اصلی نی شکردین دورشکرهم
نظراصلیده اختارماغ دولازم
دېدی کاولاب تاپینگ اندین نشانه
انی اوغلی نی آخرشیخ تاپتی
کرم بستانیدین شیربېردی دستگیر
ترقی تاپتی جوهرلیک ایمانی
کوزینی گوهر دل پروریدین
که آخرکارمادردین گپوردی
همه دین خیرنی اعظم دېدیلار
کوزینگنی نوری کېتمایخشی خیرایت
چراغ گور دور خیر و سخاوت
که گوری نور گا پراپر کېتسه
انی آهیغه دوزخ گردگرددور
نیچوک بۆلغای کېتاروقتیده گۆری؟!
بویۆل ده عقبۀ دشواریمیزبار
که نامحرم غه ره یۆق دورحرم غه
قبول قیلغیل تمام کاریمیزنی
اوزونگ یۆل باشلاردرگه رانده لارمیز

یاتارده یؤل،یورارده قالمه بیکار[۷۷۷]
دهان لاربسته دورگفتاریمیزیؤق
همه نی حالینی روشن بیلورسن
آلهی بنده نی سبن سن پناهی
آلهی عاقبت محمودقیلگیل
بوسوزلارکیمیای اهل تقوا
بوسوزلارکیمیاهرعجم دور
خصوصاً کیمیای دین بلنددور
آلهی نفس سرکش دین پناه بیر
منورقیل دل فهمیده میزنی
آلهی گنده لاردین گنده قل من
بغیرازناله دیگرکاریمیزیؤق
اگرقیلسنگ بوگون بنده نگنی یکدل
آلهی بنده نی ثابت قدم قیل
همه نی حالینی روشن بیلورسن
بوسوزنی ایدی لارسلطان ابدال

اؤن سکیرنجی کیمیا:

نصیحت اصلی بیلسنگ کیمیادور
نصیحت دورهمه ایمان گاحاصل
نبوت بابیده دریا ایدی کوه[۷۷۹]
اوشنداغ بحروقتدن خشک قالدی
کرم بارانی دین نومیده ایدی سنگ
نصیحت مرد آگاه غه نی حاجت؟
نصیحت وقتی بؤلغای کؤرهم لنگ
کیمیکه بؤلسه ایماندین پیاده
کیتارکجلیکغه مثل بولهب دبک
لبینگنی بسته قیل ای (خواجه ایوب)!

حکایه:

که بی بی باراپدی(صابره)نامی
بیراوغیلی باراپدی (سرداراعلم)

اوزونگ قیلگین همه ایشدین خبردار
سنی لطفینگالایق کاریمیزیؤق
همه سرسنگامعلوم سن بیلورسن
همه شاه وکدانی تکیه گاهی
کیتارده بنده نی خشنودقیلگیل
که هربیتی دین مینگ معنی پیدا
عجم اؤلدوردلی غرقاب خون[۷۷۸] دور
تمامی کیمیا لارمونکابنددور
کیتاروقتی قؤلوم کاکیمیابیر
اوزونگ لطفونگ بیلان اچ دیده میزنی
اگرلطف ایتمسنگ شرمنده قل من
دهان لاربسته دورگفتاریمیزیؤق
قچان گردیغه کیلغای مینگ عزازیل؟
دلیمغه خوف بیر،جهلیم نی کم قیل
قلونگ من هرنه قیلسنگ سن قیلورسن
قؤلینگدن کیلسه هرکیم دن دعاآل!

یقین بیل کل علت گادوا دور
خدالطف ایتمسه آلماغی مشکل
توزاتمای کیتدی اوزفرزندینی نوح
خداباشقارمادی بی مشک قالدی
کیشی تاخاک بؤلمای تاپمه دی رنگ
مسجدگابارماگای اهل جنابت
چیدالماس حق سخن گامرد دلتنگ
بؤلورایتگان بیلان جهلی زیاده
کیشینی زخمیدین پروایی یؤق سک
توزالماس دوربومرهم لارگامعیوب

طلب ده دختر سردارشامی
تمامی اهل علم لاردین مقدم

---

[۷۷۷] یاتارده یؤل،یورارده قویمه بیکار

[۷۷۸] غم

[۷۷۹] بویپرده هم(لفظی قاقیه)ایشله تیلگن

معلم دورکه تقوا دین کمی یۆق
بغیرازمرگ کونگلیده غمی یۆق
که گاهی نفس کج یۆلغه باراردی
انی صابره یۆلدین قایتاراردی
دوامت چشمی گریان اېردی مادر
غم فرزنداوچون دایم دل آبتر
مدام ماتم ده دورمادرنی جانی
که تافرزندبۆلگونچه کلانی
پدرهم روی فرزنددین اېمس سیر
مدام اوغلوم منی قابل بوسون دیر
درختنی آفتی دورشاخهٔ بد
کېساراول باغبان باغدن قیلوررد
پسرنا اهل بۆلدی بددرخت دور
جگرده ریشه سی کېسماغی سخت دور
انی کېسگان زمانی دردقیلغای
قنی مردیکه کونگل سردقیلغای؟!
بوسوزلاردورسېنی نفسینگاتنبیه
یمان نی بۆلگانیدین،اۆلگانی به
انی(صابره) گادردی یاپوشتی
هوای حج انی باشیغه توشتی
سفررختی باغلاب قیلدی طیار[۷۸۰]
چیقاردی اوغلینی غمگین دل افکار
شکرلب نی آچیب قیلدی نصیحت
دېدی قۆلیمنی آل ای نیک خصلت
دېدی بدکاروجاهل لیق نی آلمه
عمل نی کینیدین زنهارقالمه
سنی علمینگامعلوم خوب وهم زشت
کوزینگنی نوری کېتمای ایلاگین کشت
کیشینی نفس چون پالوده بۆلدی
دلی ظلمتغه توشتی دوده بۆلدی
یمان ایشلاراوراراندین چوسربر
بۆلورشرمنده و رسوای محشر
بالم زینهارخردیک لای گاباتمه
سهل دنیااوچون ایمان نی ساتمه
اوشال وقتیکه علمینگ اوردی دلغه
سبق آموزبۆلدینگ جبرئیلغه
بوعلمینگ پیش پیغمبرگاایلتار
سنی فردوس پرانورگاایلتار
بوعلمینگ داکی اندک بۆلسه خامی
بۆلورنامینگ سېنی شیطان نی نامی
که علم آدم گامثل اژدهادور
اگراول تن گااورگان،سونگ بلادور
عزازیل دېک کیشینی رانده قیلدی
بویۆل ده لنگ وبرجامانده قیلدی
عبادت بابیده باراېردی مغرور
بۆزوب کېتدی آنی سیل تکبر
بالم زنهاربی اندیشه بۆلمه!
امیرلارغه ملازم پیشه بۆلمه!
که هر ناجنس کیېنیدین یوگۆرمه
اۆزونگنی آتش ذوزخ گااورمه!
نصیحت لارنی قیلدی انگاتکرار
بلم ایریلمه دیب زنهار-زنهار!
یوکینی یوکلادی خوش باشی قیلدی
قوچاقلاب بیربیرین کۆزیاشی قیلدی
دلی کعبه سری بۆلدی روانه
قویوب کېتدی نصیحت لارنشانه
مبارک روح آخرحج گایتدی
وطن دین دامنی نی قاقتی کېتدی
کېل ای مشرب معلم دین گپورگین
اوشال داننده عالمدین گپورگین
کیمی نی روحی رهبردین جدادور
انی باشیغه آفات هوا دور
درخت نی اصلی دریادین جدادور
که اول خوراکی چندین اژدهادور

[۷۸۰] سفررختی نی باغلاب بولدی تیار

هوا اورگان سوغون نوحه نې درکار؟
که بی رهبرگابودنیای ملعون
کیمیکه رنگ لارگه بسته بؤلدی
کیشینی پیری یؤقدورناتمامی
لجامیدین جدا بؤلغانده هراسب
اوچ یېلدین سونگره شونداغ اهل تقوا
یانیده یؤق اېدی قایتارگودېک اېر
غم ایله اېردی نفس اژدهاری
هوا جاه منصب دل گاتوشتی
بوزوب تقوانی بی اندیشه بؤلدی
قؤلیدن کېتدی تقوانی نظامی
قنی رهبرکه مضطرلیکده توتغای؟
ییتوشتورگای بورونغی منزلیغه
طلبده کېمکه رهبردین جدا دور
اوچ یېل صابره توردی کعبه گاهم
نظرقیلدیکه بیرویرانه یی گا
کیشی یؤقدورمیانه چنگ سالغای
مونی کؤردی عجب بیتاب بؤلدی
بؤلوب غمگین یوراکی پاره – پاره
دلیغه جاقیلیب اندوه وغم نی
یورودی نیچه کون منزل بمنزل
یتوشتی آخری غمگین وطن گا
یتوشتی کؤردی طرزکاروباری
دماغیدین چیقیب حسرتلی دودی
بیراوایدیکه:احوالینگ نی بؤلدی ؟!
اؤزی عالم اېدی دین آفتابی
محبت باغینی بیخیدین اوزدوم
همان بیلدیم که نابود بؤلدی،کېتدی
امید ایلاب اېدیم صاحب ثمردیب
باشیمغه وزمینی آرتیلدی کوه دېک
کویارمن محنتیم گاهرزمانی
اخیرچاغیده اول بی بهره بؤلدی
باریب ایتگین که من بیزاراندن
باریب عالمنی آلدیغه اوشال مرد

قورودی میوه سیدین قالدی بیکار
همیشه کؤرساتوررنگ گوناگون
او،یؤلدین قالدی پایی خسته بؤلدی
یوروگان چولده اسب بی لجامی
قیلالماس اصلی یؤل یورماکنی اول کسب
اداشتی توغری یؤلدن بؤلدی گمراه
انی بوینیغه شیطان سالدی زنجیر
زهرسالماقغه کوشش قیلدی ماری
اداشتی توغری یؤلدین جردین اوچتی
باریب شه گا ملازم پیشه بؤلدی
تمامی لقمه سی بؤلدی حرامی
دلیدین چرکنت لارنی ارتیگای
محبت نوری نی توکغای دلیغه
گرفتار بو درد بیدوا دور
معین اوغلی نی کؤردی بیراقشام
توشوب دورکوپ نجاست خانه یی گا
خر لنگ نی بوکلدین تارتیب آلغای
یورک بغری ایزیلدی آب بؤلدی
دلیغه سالدی ماتم استخاره
وطن جانبی گاقویدی قدم نی
برابراېردی انگاپشه و فیل
همان اندوه وماتملیک حرم گا
تمامی کوشک نقشین زرنگاری
کییب ایگنی غه ماتم لیک کبودی
جواب ایدی انگا:فرزندیم اؤلدی!
یمان بؤلغان سوغون اول یؤق چابی
بوفرزنددین من امیدیمنی اوزدیم
خری گلغه ییقیلدی اؤلدی–کېتدی
منی پامانده گااوغلوم یره ردیب
سفریؤلینی توتدوم نسل نوح دېک
مشقت لاربیله قیلدیم کلانی
بؤلورگوهردېدیم خرمهره بؤلدی
منی نسلیم اېماس دورمنگادشمن
گپوردی مادریدین صاحب درد

دېدی دوزخغه سن مشتاق بۆلدونگ اوشنداغ والدنگاعاق بۆلدونگ
کېلیب دورآلدینگا حجدین خبرآل بۆلوب دورمرغ روحی بی پروبال
سنی داغینگ بیلان اول چشم بسته بلم دیب آه اورارگردن شکسته
سخن نی منگاتکرارایتدی روشن باریب ایتگین که من بیزاراندن
سخن بی مغزینی عالم ایشیتدی تمام استخوانین لرزه توشتی
تیشیلدی بغری غمدن رخنه – رخنه یوگۆردی والدم دیب پابرهنه
باریب کۆردی آلم لیک مشت پرنی کوزیدن آقوزوب خون جگرنی
بۆلم کۆرگان زمانی بۆلدی بیتاب کوزیدن جاری ایلاب اشک زرداب
دېدی ای والدم سن قبله گاهیم منی دیدم نی نوری،روشنایم
نې بۆلدی مونچه سرگردان بۆلوب سن اولوغ سودا بیلان حیران بۆلوب سن
زبان آچدی اوشال پاکیزه کردار سنی دردینگ منی ایلاب دوا فگار
طلبده راه کجلیک لارنی توتدونگ روش رهروان لارنی اونوتدونگ
کیشی اوزآلدیچه دریابۆلالماس که بی رهبربلند بالا بۆلا لماس
امیدیم باراېدی آهنگ قیلسنگ اولده نفس بیرله جنگ قیلسنگ
دریغاحیف بی اندیشه بۆلدونگ که شه لارگاملازم پیشه بۆلدونگ
معلم سوزنی پایانی نی بیلدی غرورایلاب دلیغه جهل قیلدی
بوزوب اېردی ایشینی دیوغدار ساغیلتورماس کیشینی زهرلیک مار
کورونگ آخرعذاب سخت گاکېتدی اداشتی راه دین دوزخ گاکېتدی
برص لارنی تنیغه سالدی ابلیس توکولدی قاشی مژگانی بۆلوب پیش
هم اندین رانده موندین مانده بۆلدی ازل دین رانده اېردی رانده بۆلدی
آلهی علم بیر،صاحب عمل قیل کېتارده کاریمیزنی بی خلل قیل
آیرمه باره تورگان کاروان دین نصیب ایتگیل تجلی ایمان دین
قبول قیل تقلیدوکرداریمیزنی توزات وقت کېتارده کاریمیزنی
معلم دېک هوای نفس گاسالمه کېتارده گوهرایمان نی آلمه
آلهی آه بی اندازه بیرگین که روح پاک و قلب تازه بیرگین
شوآگاه لیکده آلگین جانیمیزنی اوزونگ پرورده قیل ایمانیمیزنی
اداشگان قللارینگغه یۆلنی کۆرسات روش بنده لیک نی بیزگه اۆرگات
آلهی عاقبت محمودقیلگیل کېتارده بنده نی خوشنودقیلگیل
بوسوزلارکیمیای هر عجم دور دیگرغملارنی قویگین،غم شوغم دور
خصوصاً کیمیای دین بلنددور تمامی کیمیالارمونگابنددور
اگراصلینگاباقسنگ ای خنک رو دعاگوتاپ،دعاگوتاپ،دعاگو!

اۆن تۆقبرنجی کیما:

کیشینی روحی قابل دوراداشماس اداشسه یۆل تاپار،چپ یۆلغه توشماس
بۆلوربیرتوبه دین ایمانگالایق انی نومیدایتیب قۆیمسدوخالق

قیلورهرکاریغه یوزمینگ پشیمان
بؤلوروهم قیامتدین دلی موم
دلی کرداربد لاردین بؤلورسرد
دل و جانی بؤلورطاعت گامایل
خبرتاپسه قیامت ماتمیدین
کیرار اونگ یؤلغه آخرباره- باره

حکایه :

بار اېردی دزد مردِ قلتبانی
یتوشتی شهریغه وقتی زمستان
سخی مرداېردی محتاج دعایی
مسافردیب آنی کوپ قیلدی عزت
انی توقوزلگندی[۷۸۲] باراېدی خوب
لگندلارغه اودزدنی کوزی توشتی
مینیب بؤینیغه شیطان قیلدی وسواس
یریم اقشام اېدی حدیدین آشتی
بؤلوب اول صاحب خانه خبردار
دېدی اول دزدگه منزل گایېتدی
عسس لاربارابدی اندین خبردار
قرانغوکیچه اېردی وزمین تر
نظرقیلدیکه دزدشب تاریکستان
که باران اول کیچه شدت کېتوردی
شومضطرلیک بیله قایتدی عسس لار
دلی منعم که حیرت دین پریشان
اوگؤرستان گادزدکیرگان زمانی
یېغیب بیرکنج گاچندان کله لرنی
دېدی بؤلسم کیراک آخرمنم خاک
بواقشام مرده لاردین عبرت آلای
قیلاردی نوحه و بسیارزاری

دلیغه ترس بؤلسه لطف رحمان
هرایش نی نقصی بؤلغای انگامعلوم
کیشیغه زورقیلسه غیب دین درد
آنی قلبیگاره تاپماس عزازیل
بؤلورقدی دوتامحشرغمیدین
بدایش نی یانیغه کېلماس دوباره[۷۸۱]

که معلوم یؤق اېدی سودوزیانی
اول اقشام بؤلدی بیرمنعم گامیهمان
تمامی مال اشیاسی خدایی
قیلیب هرلحظه گوناگون ضیافت
همه طلای احمراېردی مرغوب
دلینی ایلتدی دنیاجردین اوشتی[۷۸۳]
درون دین مکرایتیب وسواس خناس
لگن لارنی کؤرتاریب شبده قاشتی[۷۸۴]
بویاتگان لارنی یکسرقیلدی بیدار
لگن لارنی بغل گاسالدی کېتدی
همه سی پاسبان اېردی وبیدار
توشوب کینی گاچندان قاولادیلار
یؤلوقتی آلدیغه کهنه گورستان
اؤزی نی دزدگؤرستان گااوردی
بؤلوب نومیدکوپ آزاده کس لار
زیان تیککان کیشی بؤلماسموگریان
کؤروندی توده - توده استخوانی
اؤزینی مرگیدین آلدی خبرنی
یوروب من کوی رسولیکده بیباک
بوسرکش نمرودیم نی یؤلغه سالای
کوزیدن خون حسرت بؤلدی جاری

---

[۷۸۱] کېرارتؤز یؤلغه آخر باره- باره
بداندیش یؤلیگه کیرمس دوباره
[۷۸۲] لگن
[۷۸۳] اوچدی
[۷۸۴] قاچدی

یمان ایش لارنی مونده سهل بیلدیم کیشینی مالیغه کوپ جبرقیلدیم
کیچه تانگ آتسه بؤلسه روزروشن بیرای مالینی ایلتیب ایرته بیرلان
پشیمان لیکده غمگین اپردی تنگدل یتیب کپلدی شومنزلغه عزازیل
مینیب بوینی گادپدی مردگمراه اگرمالینی بیرسنگ اؤلدورورشاه
باشینگاشورش بسیارایتارلار سنی اؤلگونچه کیم سنگسارایتارلار
بؤلورزنجیرسنی پایینگامضبوط دماغینگدن چیقارحسرت بیله دود[۷۸۵]
اووقت ده یوزپشیمان سودایتماس[۷۸۶] سنی دادینگ اووقت هیچ یپرگایتماس
قورولگاندوریؤلونگامرگ نی دامی ایشینگنی پخته قیلگین بؤلمه خامی
اوشال مرغی که زودپرکنده بؤلدی کودک نی قؤلیغه اول بنده بؤلدی
اؤلوب کپتسه کپتاربؤلماسدوآزاد بلای ناگهان دور دام صیاد
بوباطل سوزنی شیطان انگاایدی اولغی نیتی دن زود قایتدی
دلینی همچنان گرداب ایلتدی اوشال منزلده دزدنی خواب ایلتدی
باراپردی وزنی[۷۸۷] بابای کلانی حقیقت یؤلیده غوث زمانی
کؤرونگ دزد توش کؤروب اوزمطلبیغه اؤزینی کؤردی دوزخنی لبیغه
کؤروب وهم ایتدی ماتملیک سقرنی اسیلغان کؤردی چندان فرقه لارنی
دلیغه توشتی بسیاری خواطر اولوغ باباسی پیدا بؤلدی آخر
دپدی کؤر دونگموبوبی مزدلارنی؟ جهنم خاکی بؤلغان دزدلارنی
بالم زنهاربویؤلنی سهل بیلما اوزینگنی حالینگاکوپ جبرقیلما
جهنم آتشی آسان اپماس دور هزاران دزدلارآتش گاخس دور
غرض کؤرساتدی اول پروردگاری چیقیب کپلدی همه دوزخ نی باری
که هردندانیغه اون یپتی لک کس که چایناب اوتغه تاشلاب اپردی یکدس[۷۸۸]
که موندین قالدی دیگرمارآلاردی بنوبت اژدهالارچنگ سالاردی
نظرقیلدی عجب محنت یاپوشتی بیراوغری یپتی مینگ ماریغه توشتی
کوزیدین توکابپردی دمبدم یاش دپدی بابامنگا قالمادی برداش
منی نفسیم کلان اپردی وفربه شکردیرمن که باوقت تاپتی تنبیه
ضلالت خوابیدین بیداربؤلدی که اول سرمست اپدی هوشیاربؤلدی
بوشورش بیرله قیلدی یاقه سین چاک باشیغه ساچه بپردی تودۀ خاک
طلبده راه عاجزلیک نی تؤتدی اؤلغی کاریدین دل نی ساوتدی
کؤرونگ وحشت بیلان قؤرقوب احددین بویؤل قؤل تارتدی اول کاربددین

---

[۷۸۵] عادتدگی دیک بویپرده هم(لفظی قافیه)ابشله تیلگن

[۷۸۶] اووقتده یؤزپشیمانلیک سوداپتماس

[۷۸۷] باراپردی دزدنی بابای کلانی

[۷۸۸] بویپرده هم(لفظی قافیه)اپشله تیلیشی یانیده،بدیعی نقطه نظردن اوته(غلو)دن ایش آلینگن .

طلوع بېردی کۆزیغه صبح شادی
یقین کېلدی سعادت بامدادی
لگن لارنی چنان قۆینیغه سالیب
دلی مشتاق عذرایتماقغه طالب
مثال برقدېک چابک یۆگوردی
باریب اۆلدم ایشیکنی تق–تق اۆردی
یوگوروب چیقتی منعم دل ابتر
پریشان حال غمگین دیده سی تر
نظرقیلدی ایشیکده دزدتۆروبدور
یقیلغان کاله لارنی کېلتوروبدور
کېتوردی آلدیغه قویدی جگرخون
کوزیدین یاش تۆکوب مانندجیحون
دېدی ای نوردیده م چنگ سالگین
منگادرکاراېمس مالینگنی الگین
بوکون کېلدیم که ماتمدین خلاص ایت
رضابۆلگین جهنمدین خلاص ایت
اگرچه بداېرورمن گنده کردار
شریک دیندومن مومن لیگیم بار
بویۆلده گرچه کارِ بدقیلیب من
اۆزیمنی جانیمه زحمت قیلیب من
بوعذرلاربیرله جهلی بۆلمه دی کم
قوچاقلاب یاقه سینی توتدی محکم
غم دریای بی پایان غه یېتدی
اوروب باغلاب انی سلطانغه ایلتدی
سوال ایتدی که سلطان ای گنهکار!
قۆلونگاتوشوب اېردی گنج بسیار
نې باعثدین مونی قایتیب کېتوردونگ
اوزونگ نی همچنان زندانغه اوردونگ
کیمی که اوغری بۆلدی بۆلماس اقرار
که سن اقراربۆلدونگ حکمتی بار
گپورگین آنچه مقصودونگ بیلالوک
سینی کارینگالایق ایش قیلالوک
جواب ایدی اوشال دزد شکسته
شهنشاه خذمتیده دست بسته
دېدی کېلتورماس اېردیم آلگانیم نی
کوزوم بیرله کۆروب کېلدیم جحیم نی
آلیب کېلدیم خدادین قورقغانیم دین
محمدمصطفی دین قورقغانیمدین
اوشال وقتی که گورستانغه قاچتیم
الاردین عبرت آلدیم من توتاشتیم
اولوغ بابالاریم صاحب دعایی
الارنی روحی بۆلدی رهنمایی
منگاکۆرساتدی لارهفتم سقرنی
حقیقت دین بوگون تاپیتم خبرنی
شهنشاه بوسخن نی انگلادی راس
که مخلص بۆلدی وهم قیلدی اخلاص
دلینی ایلادی قیغودین آزاد
بیریب هدیه دلینی ایلادی شاه
دېدی همت بلندمن چنگ سالمام
جهان نی نقدی تنهاتیکسه آلمام
همه دین ایلادی کونگلینی مخلص
که شه نی هدیه سیدین آلمه دی جنس
بویېردین دامنی نی یېغدی کېتدی
طلب یۆلیغه توشتی چیقدی کېتدی
اوییغه باردی ناگه مردزردار
تمامی اهل بیتی سینه افگار
اومردایدیکه ییتگان لارتاپیلدی
تمامی آبرو یمیز یاپیلدی
نې لازم دورکه توتمق مونگاماتم
کېلیب شادی دلیمیزدین چیقیب غم
زن ایدی مونده سن محرم لیگینگ یۆق
حقیقت یۆلیده آدم لیگینگ یۆق
اگرآدم لیگینگدین بۆلسه تعلیم
اودزدنی شه گاایلتماغینگ نی لازم؟
سنم منزلغه تورمه جاییغه یېت!
همه نی ترکین ایلاب کینیدین کېت
اثرلیک سوزنی مرد،زندین آیشیتدی
انی کینېدین آخرچیقتی کېتی

باریب تاپتی که(ذوالنون)قاشیدین هم
بؤلوب داخل بؤلم کل اهل خیلی
ایشیتدی شاه منعم ترک ایتیب دور
وزیرایدیکه:بیزهم یؤل آلا لوک
وزیرایدیکه:دریادل کیره ک مرد!
بوسوزدین جمله نی ترک ایلادی شاه
تیلاب گوهرنی اول جیحون گاکپتدی
بؤلارنی بؤلدی چون سرکرده سی دزد
آلهی بنده لار گاعبرتی بیر
آلهی عاقبت محمود قیلگین!
بوسوزلارکیمیای اهل درد دور
خصوصاً کیمیای دین بلنددور
اوشال دزددپک قبول قیل زاریمیزنی
وزیرشاه منعم دپک دمی بیر
قیلیب قؤیمه بیزی دنیابیله بند
ضیابغیشلادل پرشوریمیزگا
محبت یؤلیده ثابت قدم قیل
شواگه لیک بیله ایلتگین جهاندین
همه نی حالینی روشن بیلورسن
بوسوزنی ایدی لارسلطان ابرار:

پیگیرمنچی کیمیا:

که تاکی سپن گرفتار هواسَن؟!
طلب قیل راه حقدین روشنائی
اودریادین کپتارده خشک قالمه
طلب قیلسنگ درست قیل همتینگنی
خطایؤلیغه کپردینگ اؤلدونگ آخر
زمانه گردشی دورطرفه پرفن
اؤلاروقتی ده یپتدی خواجه منعم
که بیرصوفی دپدی ای مردبغایت
جواب ایدی بوسوزگاخواجهٔ زار
چوکویمای من نیتای پاییم منی لنگ
عجب کیچتی منی غربت گاسالیم
اؤلوک قورقارایمیش اوچ کونغچه باز
من اؤلگان یپرگاچون تیاربؤلونگ لار

بؤلوب اپردی مریدغوث الاعظم
بهانه بؤلدی اول دزدچون طفیلی
سوراب بودزدنی کینی دین کپتیب دور
همه نی ترک ایتیب یؤل اختارلوک
کونگلنی ملک لاردین ایلاگای سرد
وزیرهم بؤلدی اولشه بیرله همراه
الارهم خواجهٔ ذوالنون گاکپتدی
اگرچه مورلنگ بیز همتی بیر!
یوگورگان اصلی قالماس خشک گمراه
کپتارده بنده نی خوشنودقیلگین!
کیمی که کارحقنی قیلدی مرددور
تمامی کیمیالارمونگابنددور
اولوغ رحمتغه ایلت کرداریمیزنی
جراحت لارغه یارب مرهمی بیر!
تیریکمیزیخشیلارگاآیله پیوند
حقیقت نورینی توک گوریمیزگا
همه هستلیک لاریمنی سن عدم قیل
نصیب ایت جمله گانورایماندین
قلونگ من هرنه قیلسنگ سن قیلورسن
دعای نیک آل زنهار- زنهار!!

یقین بیل هرزمان غرق گناه سن
دلینگاجوش اورار سر آلهی
مثالی ابلهی بی مشک قالمه
خدابیرگای چنان کیفیتینگ نی
چنان افتاده نابودبؤلدونگ آخر
اوزونگدن کیچ،اوزنگدین کیچ،اوزونگدن
که اوچکون ییغلادی جان قیلدی تسلیم
نیگایغلارسن ای صاحب کرامت!
کوزیدین توکابپردی اشک خونبار
لحدبسیارایمیش مؤمن گاچون تنگ
که اوچ کیچه نیچوک کیچگای بوحالیم
لحدگاخوی قیلگونچه اوشهباز
تیپینگ لارباشیمه چندان سوکونگ لار

نې اوچون آخرتغه تاپمه دینگ درد
که اوچ کیچه چنان زنهار–زنهار
اوقونگ قرآن تاقورقمی لحدگا
که بیرصوفی دېدی:ای پیرکامل!
اگرایمان سنگا بیرمسه خالق
چنان ایدیکه تاولاب دلغه خورشید
دېدی یارب عطابخش وخطاپوش
هزاران تشنه لارنی سیر قیلسنگ
ندا کیلدیکه حالاایلادیم سیر
سنی بندم دېدیم قیلدیم قبولی
الارزاریغه اۋلدی سنهم اۋلگین
آلهی همچنان صاحب نفس قیل
آلهی عاقبت محمودقیلگین
بوسوزلارکیمیای جان ودل دورد

بیگیرمه بیرنجی کیمیا:

عزیزابوسخن نی نیک بیلغیل!
بودنیادورکه طالب لارگاخاشاک
کونگل ملکین خللدن پاک بۋلدی
حقیقت طالبیغه کون کب درون دور[۷۸۹]
اگربۋل اورتاده عاقل لیغینگ بار
کونگلنی همچنان آیینه قیلغیل
کونگل گا راه تاپسه کبروکینه

حکایه:

باروردی حج سریغه(شیخ بُسطام)
بیکباری مکمل مصرغه توشتی
که بۋلدی شهرت کامل بلندتر
منی کۋرگان کیشی دوزخدین آزاد
چیقاردی جملۀ خلق نی براعلا
انی کۋرگان کیشی دریاچه تۋلدی
باراېردی شهریده چندمردناپاک
بوبحردین اهل شک لارخشک قالدی
اولیکه شیخ گامضبوط قیلدی اخلاص

اوروب باشیمغه ایتینگ بی صفامرد
منی قبریمنی اوستیغه بارینگ لار
که اوچ کېچه چنان سوی احدگا
بوایتگان سوزلارینگده یۋقدوحاصل
منافق سن،منافق سن، منافق!
تمامی صوفی لاردین اوزدی امید
نې بۋلغای رحمتینگ چون اورسه جوش
بوروباه لارنی مونده شیرقیلسنگ
حضورده بۋلگین وجانینگنی تیزبیر
کوکارتوردوم خارینگدین بوگلی نی
اگرمردسن مدام زاریده بۋلگین
ایمان بیرله چو بلبل درقفس قیل
کېتارده بنده نی خشنودقیلگین
نصیحت آلماگان مردی بخیل دور

که طالب سن نظاره دلغه قیلغیل
خلل لاردین دلینگنی ایلاگیل پاک
گنه لارکۋیدی وخاشاک بۋلدی
محبت اهلی گامطلب درون دور
عزیزیم سن دروندین بۋل خبردار
سینه نگنی صاف قیل،بی کینه قیلغیل
بۋلارمیش غرق ظلمت ملک سینه

مریدلاربیرله اولمرد نکو نام
انی دامانیغه خلق لاریاپوشتی
بوتیل بیرله دېدی لارغوث رهبر
بۋلورچون نورحق دین گۋری اباد
یغیلدی گردیغه تاشهروصحرا
کرامات ولی دین قطب بۋلدی
سیه دل اېردی لاربسیارشکاک
مکمل مرددین بی مشک قالدی
تاپارمقصوددریچه اول قرب الیاس[۷۹۰]

---

[۷۸۹] حقیقت طالبیغه گپ درون دور

جهاندین هرکیشی بی نورکېتدی
ایمان بنده لارنی قیل سلامت

حکایه:

باراېردی خواجۀ اهل جهنم
که درگه گاباردی تاپمه دی راه
یتالمای قالدی عقلی فلسفی نی
تمامی اهل شهرچون بدکۆراردی
کیشی بۆلماس اېدی آلدیده همدم
ایشیتدی نام (سلطان بایزید) نی
دلی بۆلدی چوسوی پیرگامیلان
دېدی دردد لیم نی کیمغه یارای؟!
بۆلوبدورخلق آرانامیم سیه روی
خجالت تارته من فعلی بدیمدین
تمامی خلق ارانامیمدوگمراه
کوزینی یاشی چون دریای جیحون
گریبان چاک ایدی،چشمی پرآبی
دوتااېردی قدی اندوه وغم دین
لیکن دایم فراوان یېغلاراېردی
بویۆلده آری آدم بی عیوب یۆق
امیدیم باراول غفارآتیدین
باریب درگاه کامل گا اورای باش
امیدیم بارشایدعفوایتگای
اخیرباردی که شیخ آلدیغه ییغلاب
اون ایکی لک کیشی هم روبراهی
دېدی لارآه ایتارمیزبۆلدی برهم
که کامل رمزاحوا لینی بیلدی
دېدی آتینگ نیمه ایمرداعظم؟
همه اقلیم گانامیم دورمنی پر
کېلیب من درگهینگاای نکوخواه
جهان نی گنده سیدین گنده دورمن
چوشیخ ایدیکه کونگل اوزماگین یار

ابوجهل نی حسابی کۆرکېتدی
سعادت دور،سعادت دور،سعادت

قیلیب اېردی همه لذت نی برهم
بۆلوب نومیدقایتدی رد درگاه
ازلدین حق که خشک ایتدی کفی نی
انی چون غرقۀ علت کۆراردی
همه ایتوراېدی اهل جهنم
مبارک روی اول شیخ رشید نی
آقیب کوزدین بسی مانندنیسان
نېچوک یوزبیرله شیخ آلدیغه بارای
ترش رومردمن بدروی وبدخوی
خبرسیزمن قبولیم دین ردیم دین
منی دېک روسیه گابارموکین راه؟
گهی زرداب آقاردی گاهیده خون
دلی ماتم گااورگانگان کبابی [۷۹۱]
بۆلوب اېردی فناکوهی الم دین
بری خوف ایماندین یېغلاراېردی
بهرنوعیده چون نومیدخوب یۆق
دېدی نومیدایمام (لاتقنطوا)دین
توکای هرساعتی من دیده دین یاش
من لب تشنه تا اول سوگاییتگای
کوزیدین خون حسرت جاری ایلاب
قیلایدی حالیغه دم دم نگاهی
یتوشتی بزم گا اهل جهنم
بوبرجامانده نی حالینی بیلدی
دېدی:آتیم منی شیخ جهنم!
جهنم لیکده نامیم باردومشهور
منی بدبخت گاهم بارموکین راه؟
یقین بیل نامبارک بنده دورمن
الم لیک بنده لارگا لطف بسیار

---

[۷۹۰] تاپارمقصودیچه اول قرب الیاس

[۷۹۱] دلی ماتم گا اۆرتانگان کبابی

امیدینگ اوزمه بیرآتی کریم دور
قۆلینی آلدی لار اول شیخ درگاه
نداکېلدی حقیغه بیردعاقیل
انگاشیخ آت قویدی(جنتی)نام
دېدی درکاراېمس بوهشت جنت
بوسوزنی انگلاگین شیخ مکرم
که همت بابیدورچون وقت تسلیم
طفیل انتظاری بیرگنهکار
عزیزاهمتینگ نی همچنان قیل
بوکیمیابۆلدی حقینگا به اتمام
آلهی عاقبت محمودقیلغیل
بوسوزلارکیمیای هرعجم دور!
اگراصلینگ گاباقسنگ ای خنک رو!

بیگیرمه ایکینچی کیمیا:

اۆزونگ نی کم توت ای مردنکونام!
کیمیکه مونده قیلدی نفی اثبات
قۆلی چون عرشی اعظم غه ایلینگای
کیشی اوزنفسیغه بۆلدی شناسا
آچیلسه هرکیشیغه جان قولاغی
نمودوبی نمودی بیربۆلغای
طلب ده (بایزید)قطب وآوتاد
دېدی کامل کۆرایدیسنگ جهاننی
مکمل دین بوسوزطالب گا یېتدی
توتوب پیر آمرینی جاندین زیاده
انگامعلوم یۆق اېردی هیچ اسرار
دلیغه کېلدی بومېندین یمان دور
قولاغیغه ییتوشتی خوکدین آواز
اگرچه ظاهریم ده پرگره من
من اۆلدوم کېتدیم وبۆلدوم ترابی
سن اۆلسنگ باشینگاغوغای بسیار
درونینگده هزاران خوک اورارجوش
بوسوزدین(بایزید)دلتنگ بۆلدی
طلبده موندین هم اوتدی بیکبار
قیلار وق- وقۀ بسیارحالا

همه دردلارغه مرهم دور،مهیم دور
نداکېلتوردی اول واجب تعالی
منی بندم نی منگا آشنا قیل
کیرک قیلغای انگا جنت نی انعام
اون ایکی لک کیشی بۆلمای برحمت
الارجنت گاکیرمای اصلی کیرمام
دېدی شیخ جمله گاجنت نی بېردیم
همه عالم بۆلوب رحمت گاسرشار
اوزینگ نی مقبول وحق الیقین قیل
اوقوسون لارتمامی خاص ایله عام
کېتارده بنده نی خشنودقیلغیل
اگرقان ییغلاسنگ حالینگا کم دور
دعاگوتاپ،دعاگوتاپ،دعاگو!

برابردوربویۆلده کفرواسلام!
کوزیغه جلوه گربۆلدی همان ذات
بدونیک جهان انگا بیلینگای
اگربیرقطره بۆلسه بۆلدی دریا
معین دورانگاجنت نی باغی
همه عالم انگا تسخیربۆلغای
طلب قیلدی پیریدین خط ارشاد
تاپیب کېلگیل اوزینگدین سېن یماننی
همه نی تاشلادی چیقتی وکېتدی
بیابانی گا توشتی پای پیاده
یۆلوقتی یۆلیدا خوکی بیکبار
اۆزی بدروی ورسوای جهان دور
تیلینگنی سقلاگین ای صاحب راز!
بهرنوعیده سېندین آنچه به من
منگایۆقدورقیامت نی عذابی
یۆلونگ اوستیده چندین عقبه لاربار
سره مېن من دیمه ای مردباهوش!
یېتوشمای عقلی مونده لنگ بۆلدی
یۆلوقتی دیده سیغه چغذبسیار
که تحسین آفرین قیلدی بۆل اما

دېدی بۆل بدنمانی علتی بار
زبان آچتی بویبرغه انگالایق
جواب ایدی(یزید)گاچغذدانا
اگرچه بدنمامیز،علتی میز
زبان آچتی بوسوزنی انگلادی چغذ
کۆرارسن کیم اگرچه وق- وق اېردی
منی چون وقوقیم بیچیزاېماسدور
که بیزگاشدت روز جزایۆق
سېنی دېک لایق اشیااېماس میز
دېدی چون بایزید راست ایته سن چغذ
بولارنی مونده تاشلاب اوتدی کېتدی
توتوب بورنینی اوتدی آخری کار
نجاست خانه دین هم کېلدی آواز
ایشیتگیل نعمت الوان ایدوک بیز
سنی دېک گنده نی اغزیغه توشتوک
اۆزونگ بیزدین یمان بدخوی،بدبوی
نیمه دیب مونچه بهراق تاشه دورسن
کېلب سن ایمدی چون کوپ قیلمه هولی
انانگ نی قارنیده لقمنگ ایدی حیض
بویۆلده خواه فقیروخواه غنی سن
(منی) درکاراېماس آب منی گا
هوانی تاشلاگین کوپ بۆلمه حارث
بوسوزنی انگلادی بیتاب بۆلدی
دلیغه دردپیدا بۆلدی اندک
قاقیب اوتدی ایا غینی بیکبار
دلیغه کېلتوروب اېردی سخن نی
همان سرگین سگنی یۆلدین آلدی
دېدی اوچ کون بۆلورمن اختاراردیم
سنی دیدنگابوسرگین وپارو

نې باعثدین یراتدی آنی غفار؟
بیزی هم خلق ایتیب دورمونده خالق
نیچوک بیزلاریمان ایشیخ اعلا؟
رسول الله گابیزهم امتی میز
دېدی لاف اورماگین ای مردبیمغز[۷۹۲]
بووقوق یۆق اېدی ذکرحق اېدی
بولارنی کۆره سن ذکریغه مست دور
که فارغ بال یورگان میزگناه یۆق
اوزومدېک یۆق ایکان عالمده بیمغز
بهرحالیده اوزذکریغه مست میز[۷۹۳]
که مبرزخانه یی غه بازیېتدی
دماغیم بوزدی دیب بدبوی بسیار
بوسوزنی انگلاگیل ای صاحب راز
چنان لایق دستورخان ایدوک بیز
کثافت لارگا،علتغه یاپوشتوک
اگرعاقل دوسن قایتارماگیل روی
اگراصلینگاباقسنگ شاشه دورسن
سېنی چون مسکنینگ دورراه بۆلی
نیچوک بۆلدونگ بویۆلده صاحب فیض؟
که اصلینگ قطرۀ آبی منی سن
منی لارتانگلادوزخ دورتنی گا
صبا بۆلور کیمیا بیله مس[۷۹۴]
یوره ک بغری ایزیلدی آب بۆلدی
که موندین اوتدی کۆردی سرگین سک
که جامه م بۆلمسوندیب مونده مردار
چنان آلدیده کۆردی پیره زن نی
طواف ایلاب ینه قوینیغه سالدی
تمامی اهل دانش دین سوراردیم
منی دیدم گاناصور[۷۹۵]لارگادارو

---

[۷۹۲] لفظی قافیه ایشله تیلگن.
[۷۹۳] بوییرده هم عادتده گی دیک(لفظی قافیه) اېشله تیلگن
[۷۹٤] صیامعلوم بولورکیمیابیله مس
[۷۹۵] ناسور

دل کامل گاشورش توشتی آسیب
باریب پیرآلدیغه قیلدی معین
که بوعالمده مېندین بتریۆق[۷۹۶]
زبان آچتی همان دم غوث یزدان
کېمیکه عشق یۆلیده عدم دور
توشوب چون جانب پیردین نگاهی
قۆلیغه تیکدی آخرپیردین ارشاد
اوشات گردن نی تقدیرگاتن بیر[۷۹۷]
بحق آیت اسرار قرآن
آلهی دیدّهٔ دل نی بینا قیل
خدادیگین که دلنی نورقیلسون[۷۹۸]
آلهی عاقبت محمودقیلغیل!
بوسوزلارکیمیای هرعجم دور
خصوصاً کیمیای دل بلنددور
آلهی بنده نی ثابت قدم قیل!
اگراېلتای دیسنگ محشرگاایمان
بوسوزنی ایدی لارسلطان اقبال
خداونداقلونگ بیچاره دورمن!

دېدی سرگین سگ هم بۆلمه دیم دیب
اۆزیم دېک گنده نی هیچ تاپمه دیم من
همه یخشی اېرورمېنده اثریۆق
دېدی کامل که نوبۆلدونگ مسلمان
سهلترمنزلی لوح وقلم دور
که بۆلدی(بایزید)هم اولیایی
جهنمدین تنی نی قیلدی آزاد
کیشی تقدیرگاتن بیرسه بۆلورشیر
مسلمان قیل،مسلمان قیل،مسلمان!
کرم ایلاب اوزونگا آشناقیل
بوظلمت خانه نی مهتاب قیلسون
کېتارده بنده نی خوشنودقیلغیل
عجم اولدوردلی غرقاب خون[۷۹۹] دور
تمامی کیمیالارمونگابنددور
دلیغه خوف بیر،جهلینی کم قیل!
طلب قیل نفسنی اۆلدور،بۆل مسلمان
قۆلونگدین کېلسه هرکیمدین دعا آل
همه دین کم بۆلوب آواره دورمن![۸۰۰]

(اداغ)

---

[۷۹۶] که بوعالمده هیچ مېندین بتریۆق

[۷۹۷] اوشات گردن نی تقدیرینگاتن بیر

[۷۹۸] خدا دیگیل که دل بیتاب قیلسون

[۷۹۹] غرقاب غم دور

[۸۰۰] اوشبواثرتاشکندلیک ملاذاکرجان توقلی جلابی اوغیلی،ملایوسف جان قلمیگه،قمری هجری۱۳۲۸ ییلی یازیلیب،قاری عبدالرووۆف سمرقندی اهتمامی بیلن؛سمرقندنینگ(دیموروف)نامللی باسمه خانه سیده چاپ ایتیلگن.